

Pertinet ad locum S[ti] Francisci

אונ׳ לאד הארצו ויל ווייט זייבר שטאט דא קם איך איין
ארמר אונ׳ שונד פֿור דער טויר דעש קויניגש שפראך
צו אינן גיבט איר איך איין שטויקלין אבר זיא האבן
זייבר קיין אכֿטונג׳ ער דרינגט הנאיין צום קויניג
אונ׳ שפריכֿט הער קויניג פֿון דייבר גאנצן מאלצייט
דיא דו גימאכֿט האשט איז שווערליך אין דיינן אויגן
מיר איין קליין שויקלי ברוט צו געבן וכו׳ ·

Ex hoc modo loquendi Christus usurpavit parabolam de divite Epulone & paupere Lazaro.

SOLI DEO GLORIA.

טול קורה מבין עיניך *Tolle trabem ex oculo tuo*, ut legitur in Erachin cap.3. pag.16. Hinc patet unde ſermo Chriſti in novo Teſtamento, de feſtuca & trabe in oculo, ſit petitus.

כלום Nunquid?

טפשין Stulti, אטפש Stulteſcere, unde illud, חכמים כל עוד שהם מזקינים חכמתם מתרבה, ועמי הארץ כל עוד שהם מזקינים מטפשים id eſt, *Sapientes quo magis ſeneſcunt, tanto magis ſapientia eorum augeſcit: idiotæ autem quo magis ſeneſcunt, eo magis ſtulteſcunt.*

נכנסו Ingrediebantur: נכנס in Niphal, Ingredi, Introire, quaſi dicas, ſe colligere intrà, à כנס.

מלוכלכין Sordidi, ſordidis & inquinatis veſtibus induti, eſtq; Participium paſsivum Pyhal, à לכלך Inquinavit, לכלוך Sordities.

הללו Iſti, Iſtæ, idem quod אלה.

Reliqua ex ſuperiore Inſtructione noſtra facilè patent.

Alia parabola convivii de divite & paupere, ex Tractatu Berachos, cap.5. pag.31.

משל למלך בשר ודם שעשה סעודה גדולה וזימן כל בני עירו בא עני אחד ועמד על הפתח אמר להם תנו לי פרוסה אחת ולא השגיחו עליו דחק ונכנס אצל המלך אמר לו אדוני המלך מכל סעודה אשר עשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת:

Verſio Germanica.

איין קֿייבֿיש צו אײבֿם קיניג דער בור ווייש אונ בלוט איז דער מאכֿט איין קױשטליך מאלצייט אונ

Sermo textus Talmudici legibus ſermonis Hebræi convenit, paucis vocibus exceptis, quas explicabo, ne quis in iis hæreat.

לִפְנֵי מִיתָתְךָ Ante mortem tuam. מוּת Mori, unde Nomen Rabbinis uſitatum מִיתָה Mors. ה propter Affixum ex communi conſuetudine mutatur in ת.

וְכָל שֶׁכֵּן Quanto magis ergo, Quin ergo, nempe hodie agis pænitentiam, cùm homo diem mortis ſuæ ignoret, & ita quiſque dies tibi erit proximus ante mortem, ut tota vita ſit continua reſipiſcentiæ meditatio.

שֶׁמָּא Fortaſsis.

שִׁימֵּן Qui invitavit, vocavit. י eſt index vocalis Chirek, ut ſuprà in Inſtructione declaratum. Sic in aliquot aliis in hoc textu.

פִּקְחִין Prudentes, quaſi Apertos dicas, quibus mentis oculi aperti ſunt, vide Exo.4.11.

קִשְּׁטוּ Ornarunt, ex Pihel, quod inſertum י indicat. Verbum eſt in uſu Veterum frequentatum, apud quos in Proverbio communi fuit, קַשֵּׁט עַצְמְךָ וְאַחַר כַּךְ קַשֵּׁט אֶת אֲחֵרִים Id eſt, *Orna* (primò) *te ipſum, deinde ornato alios*, ut legitur in Talmud, Tractatu Bava Metzia, cap.9. pag.107. & in Bava baſra cap.3. pag.60. & in Sanhedrin cap.2. in initio Gemaræ. Senſus ejus fuit; Orna teipſum prius virtutibus, quàm arguas vitia alterius. Natum ex illo prophetæ Sophoniæ, הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשׁוּ *Scrutamini vos, & ſcrutamini*, cap.1.1, id eſt, primum in vos ipſos inquirite, deinde in alios. Gloſſator Talmudicus: *Prius colligito ſtipulam ex oculo tuo, deinde ſtramen ex oculo alterius.* In eundem ſenſum dicũt etiam, טוֹל קֵסָם מִבֵּין עֵינֶיךָ *Tolle feſtucam ex oculo tuo:* cui oppoſitum alterũ,

ווערט גוויש גזאלט זין וויר וועלן גרושט זין דאמיט
וויר ער שיינן פור דעם קוניג ווען ער אונז בירופט)
דיא בארן אונטר איבן גהן ווידר צו אירה ארבייט אונ
גידעבקן מאן קאן קיין קוניגליך מאלצייט און ארבייט זו
גשווינד צו רושטן · דא שיקט דער קוניג אורפליצינג
(באך זיינן קנעכטן זיא זולן צום עשן קומן דיא סעודה
זייא בירייט ·) דיא קלוגן (דיא זיך גרושט האבן) גהן
גלייך הבין צום קוניג דיא וויל זיא שון גצירט זין מיט
הויפשן קליידרן · דיא בארן גהן פון איר ארבייט
גשטראקש מיט אירן וואושטן קליידרן הבאין פור דען
קוניג צום עשן · דא פרייט זיך דער קוניג איבר
דיא קלוגן (קנעכט דיא זיך גלייך גרושט האבן צו זיינר
מאלצייט אונ דרצירנט זיך אויף דיא בארן (דיא זיך ניט
גרושט האבן צו זיינר סעודה) אונ שפריכט דיא קלוגן
זא זיך גרושט אונ גצירט האבן אויף מיין מאלצייט דיא
זולן זיך צום טיש זעצן אונ עשן אונ טרינקן אונ זולן
פרויליך זיין · אבר דיא זעלבין זא זיך ניט גרושט האבן
צו מיינר סעודה דיא זולן שטעהן אונ צו זעהן אונ ניט
עשן אודר טרינקן · ווייטר הט זיין טוכטר מאן דעז רבי
מאיר גזאגט פון וועגן זיינש שוועהירש רבי מאיר אויך
דיא זעלבין זולן זיין אלז גלאדן אונ זיא אלזוא וואל אז יענ׳
צום טיש זיצן אבר יענ׳ זולן עשן אונ דיזי זולן הונגרן
יענ׳ זולן טרינקן אונ דיזי זולן דורשטן וויא דר פרופיט
רידט (ישעיה סה) אלזו שפריכט דער הער זיך מייני
קנעכט ווערדן עשן אונ איר ווערדן הונגר לײדן זיך
מיינ׳ קנעכט ווערדן טרינקן אבר איר ווערדן דורשטן
זיך מייני קנעכט ווערדן יאויכצן מיט פרוילכם
הערצן אבר איר ווערדן שרייאן וועגן גרוש
הערצן לייד ·

אמרו כלום יש סעודה בלא טורח בפתאום ביקש המלך את
עבדיו׃ פיקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והטיפשין
נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין׃ שמח המלך לקראת פיקחין׳
וכעס לקראת טיפשין׳ אמר הללו שקישטו את עצמם
לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קישטו עצמם לסעודה
יעמדו ויראו חתנו של רבי מאיר משום רבי מאיר אמר׃ אף
הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו
רעבין הללו שותין והללו צמאים שנאמר (ישעיה סה׳) כה
אמר האל׳ הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו
ואתם תצמאו הנה עבדי ירונו מטוב לב ואתם תצעקו מכאב לב׃

Versio Germanica.

רבי אליעזר זאגט טוא תשובה איין טאג פֿור דיינם
טוט׃ דא פֿראגטן זיין תלמידים רבי אליעזר וויא
וויש דען איינר אויף וועלכן טאג ער שטערבן ווערט׳
דא זאגט רבי אליעזר ווידר מכל שכן זול איינר הייט תשובה
טון אוב ער וליכט מורגן מוכט שטערבן דא מיט ווירט
ער גיפֿונדן דאז ער אל זיין טאג אין תשובה לעבט׳ אונ׳
שלמה המלך האט גיזאגט אין זיינר ווישהייט אל צייט זולן
דייני קליידר וויש זיין אונ׳ קיין אויל ווירט אויף דיינם
הויפט מאנגלן (דא מיט מיינט ער דיא תשובה אונ׳ גוטש
פֿירלטין לעבן דאש זא אין גוט צום טוט פֿורדרט ער
אלז באלד בריית זייא׳) דראויף שפריכט רבי יוחנן בן
זכאי דש איז איין גלייכניש צו איינם קיניג דער לאדט
זייני קנעכט צו איינר גרושן סעודה אונ׳ בשטימט אינן
אבר ניט איין גוויסי צייט׳ דיא קלוגן אונטר אינן דיא
צירן זיך זעלברט (מיט הויפשן קליידרן) אונ׳ זעצן זיך
גליך פֿור דיא טיר דעז קיניגש פאלשט אונ׳ גידעכן
עז גיבריכט ניכט אין דעז קיניגש הויז (דיא מאלצייט

זיין פֿור אים הער גֿלאפֿן ביז נאהנט צום מלך· דיא
קנעכֿט אבר דעז נשיא זיין צו נעהשט פֿור אים גֿלאפֿן
מיט איינן בויטל פֿול גֿאלד אונ׳ האבן עז גֿווארפֿן פֿור
דעם נשיא· דא דער נשיא צום מלך קומן· האט ער
זיך גֿבוקט· אלז דען האט ער זיך אויך איין פֿנים
גֿשטעלט וויא דער מנהג דעז מלכות איז גֿוועזן דמיט אן
צו צייגֿן זיין אונטר טעניקייט אונ׳ שטיט אלזו וויא איין
קנעכֿט· דא גֿבויט דער מלך זיינן דינרן· דאש
זיא דען נשיא אויף איין שטול זולן זעצֿן נאהנט צו זיינר
ליבקן זייטן· דער מלך שווייגֿט איין וויל שטיל זיין כבוד
דא מיט צו ביווייזן אלז דען ווענדט ער זיך מיט זיינם
פנים צום נשיא אונ׳ גֿרושט אין· זא ענטוורט דער
נשיא דאנקט אים אונ׳ וואונשט אים ווידר דען פֿריד·
אונ׳ שטיט דא מיט אויף זיין פֿיס אונ׳ טוט זיין בינֿערן
מיט גֿראשר חכמה אונ׳ גֿיט ווידר דרפֿון·

Rabbi Eleeſaris ſententia,

Uno die ante mortem agenda eſt pænitentia, *quomodo intelligenda, ex Talmudico Tractatu de Sabbatho, cap. 24. pag. 153, excepta & Hebraicè ac Germanicè propoſita.*

רבי אליעזר אומר· שוב יום אחד לפני מיתתך· שאלו
תלמידיו רבי אליעזר· וכי אדם יודע איזהו יום ימות
אמר לו וכל שכן היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו
בתשובה ואף שלומה אמר בחכמתו (קוהלת ט׳) בכל עת יהיו
בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר אמר רבן יוחנן בן זכאי
משל לאדם שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן·
פיקחין שבהן קישטו את עצמם וישבו על פתח בית המלך·
אמרו כלום חסר לבית המלך· טיפשין שבהן הלכו למלאכתם
אמרו

אונ' פרואיקייט צו ור מאכן אונ' גיבט דרנך דר לויבניש
דעם ראש ישיבת סורא צו דרשן אונ' צו פרעדיגן צום
גנצן ואלק · דאר נאך איז אידראן אויך געשטנדן אונ'
דעם נשיא דען זעגן גוטש געוואונשט אונ' בויר אין
גיבעטן · אלז דען איז דער נשיא אויך געשטנדן אויף זיין
פוס אונ' איך זיין געבעט צו גוט געטאן אונ' ערשטליך
גיבעטן דאז דיא ראשי ישיבות זולן גלויקליך זיין אין לערנן
דיא תורה: דרנאך. בויר אלי שטעגד דעז ואלקש
גיבעטן אונ' בויר אין איקליכש לאנד דאש עז גוט וועל
בשירמן פון חרב אונ' דבר אונ' פון אלם בוזן · נאך
דעם געבעט האבן דאש גנצי ואלק אין ווידר היים צו
זיינם הויז בגלייטיט מיט גרושן פריידן ·

Quo ritu Princeps Iſraelis Regem Babyloniæ olim acceſſerit: ex eodem libro.

אין צייטן ווען דער נשיא האט וועלן געהן צו רידן
מיט דעם מלך בבל זו שיקט ער פון ערשטן
צום מלך אונ' בימט דר לויבניש · דא זאנט דער מלך
ער זול קומן אונ' שיקט אים איין קוטשר וואגן זיינש
מרשאלקש · דאש ער דא מיט ויל כבוד געבן דעם
זאמן דוד · דען אל דיא נשיאים זיין פון זאמן דוד געוועזן ·
אבר דר נשיא איז אויף דעם וואגן ניט געפארן בון ווענן
כבוד מלכות בייארט ער איז פור אים געבארן אונ' ער
איז נאך געפולגט גגנגן אין איינם זידן קלייד אונ'
פוספגן מאכן זיין פור אים הער גילאפן אונ' אל דער
זרע ישראל דער אין געזעהן האט דיא זיין שולדיג געוועזן
אין צו בלייטן · ווען ער בון אן חצר המלך קומן איז זא
זיין אים דיא דינער דעש קויניגש ענטגגן גנגן אונ'

אונ בילייטיטן אין אין זיין הויז מיט טרומיטן אונ
גליקוויבשונגן · ער זאלש נוהג זיין מיט רעכטפרטיקייט
אונ גרעכטיקייט אונ גירילט אונ מיט גוטר ורנונפט
דאר מיט שיידן זיא פון אים · דען זעלבן טאג
שיקן זיא אים גרוש געשענק פון זילבר אונ גולד אין
איקליכר נאך זיינם ורמוגן · דאר נאך בירייט דער
נשיא אין סעודה צו צום שבת דען דא אשן מיט אים דיא
ראשי ישיבות אונ דיא זקנים פון דער שטאט אונ דיא
הויבשטן דעש מלכות דיא דא גפונדן ווארדן · אם ערב
שבת בויט מן אים אין דעם בית הכנסת איין מגדל אונ
דעקטן דאש מיט זיידן אונ טאפעטרייא · אם שבת צו
מורגן גינגן אלי ראשי ישיבות אונ ראשי דעז ואלקש אונ
בילייטן אין ביז אין דאש בית הכנסת דא גינג ער פור אין
אלן הער · דען עז איז דער סיטן בייא דן שרים אונ
מלכים אין דען זעלבן מלכות דאש זיא פור אירם ואלק
הער גיהן · ווען דר נשיא גיט דא איז זיין פנים ור דעקט
מיט איינם זיידן טוך דאש מן אים דאז פנים ניט זיכט ·
ווען זיא באהי בייא דעם בית הכנסת זיין זא היבט דער
חזן אן צו זינגן ברוך שאמר וכו׳ אונ דיא ראשי ישיבות
ענטווארטן ברוך שאומר וכו׳ אונ זאגן אנדרי תפלות
מער אים נינון ביז מן דיא ספר תורה אויז דעם היכל
נעמן זול · אלז דען ברענגן זיא דען נשיא אלר אויברשט
אויף דען מגדל אונ זיין פנים איז ור דעקט · דאר נאך
דער ראש ישיבת סורא אונ נאך אים ראש ישיבת
פומבדיתא אונ זעצן דען נשיא אויף קוישטליכן צוגיריכטן
שטול אונ נעמן דיא ספר תורה אויז דעם היכל אונ
ברענגן זיא אויף דען מגדל זא לייאט ער פון ערשטן
אונ נאך אים דיא ראשי ישיבות · ווען דאז לעזן אויז איז
דא פנגט דער נשיא אן דאש אלך צור גירעכטיקייט
אונ

Quo ritu Princeps Iſraelis in Babylonia olim fuerit electus & inauguratus ex libro שבט יהודה ex-cerptum.

אין דער צייט דא ישראל האבן בייגערט איין נשיא
איבר זיך אויף צו ריכטן · וועלכן מן גיהייסן האט
איין נשיא אונ׳ ראש הגולה · זא האבן זיך ורזאמלט אלי
ראשי ישיבות אונ׳ ראשי נדיבי העם אונ׳ זקנים אונ׳ שופטים
דיא אים גבן מלכות גיוועזן זיינד אונ׳ זיינד קומן גען
בבל אונ׳ האבן זיך דא איין גרוש הויז ם חד גיוועזן · וועלכז
מיט שוינן טאפעצירייא פון זיידן גיוועבט צוגריכט
ווארדן איז · אונ׳ האבן אלן ראשי ישיבות שטולי גישטעלט
אונ׳ אלן חכמים אונ׳ זקנים · אויך איין שוינן שטול דאר
אויף דער נשיא הט זולן זיצן · בוך צווען שטול איינן צו
דר רעכטן זייטן אונ׳ איינן צו דר לינקן זייטן · בעמליך
פֿיר דען ראש ישיבת סורא אונ׳ פֿיר דען ראש ישיבת
פומבדיתא · ווען ער גון דער וועלט · אלדא איז אויף
גישטבדן דר ראש סורא אונ׳ האט דעם נשיא דברי מוסר
גיזאגט דאש ער זיין הערץ ניט זול דר העבן איבר זייני
ברוידר · דען מן גיבט אים איין דינשט אונ׳ ניט איין
גיוואלט אז דר פסוק שפריכט הייט ווירשטו איין קנעכט
ווערדן דעז וואלקש · אן דעם זעלבן טאג זיין זיא אין
דז בית הכנסת גנגן · דאהין זיינד אויך דיא ראשי ישיבות
קומן אונ׳ האבן דיא האנד אויף אין גילעגט אונ׳ האבן מיט
טרומיטן אונ׳ שופרות גיבלאזן אונ׳ האבן גיבענשט אונ׳
גיזאגט מיט הוהר שטים אונזר העער דר נשיא זול לעבן צו
איוויגן צייטן · עז זול אונז דר העבט זיין צום הויפט
דר גיאלטפרקייט צום הויפט דר ורטרייבונג ישראל ·

לע״ע

Id est, לְעֵת עַתָּה Ad tempus nunc, hoc tempore.

מְעַט מָעוֹת Parum pecuniarum, paucos nummos.

חִדּוּשׁ Novum, mirum me habet.

שׁוּרָה Linea, שׁוּרוֹתַיִם Lineæ duæ.

מִגְּלִילַת יָדוֹ A circumvolutione manus ejus, id est, literis, scriptura.

נִפְטָר Mortuus, dimissus è vivis.

בע״ה

Id est, בַּעֲוֹנָה הָרַבָּה Propter multam iniquitatem. Sic loqui solent, cum ob peccatorum culpam aliquid mali accidit.

עַל יְדֵי מוּקְדָם Per manum prioris, per primum tabellarium.

אוֹפֶן Forma, status rerum.

ד׳ כְּתָרִים Quatuor coronatos.

חִדּוּשִׁים Nova, res novæ.

זצ״ל

Id est, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה Memoria justi sit in benedictione.

אַחֲרִית Vox symbolica anni præsentis 609.

לפ״ק

Id est, לִפְרַט קָטוֹן Ad supputationem minorem, omisso scil. millenario.

אי״ה

Id est, אִם יַעֲזוֹר הָאֵל Si juverit Deus, vel יִרְצֶה Voluerit: pro הָאֵל Judæi dicunt הַשֵּׁם.

ש״ר

Id est, שָׁלוֹם רַב Pax, salus multa.

Quo

Inscriptio.

לעיר המהוללה וראנקפורט

ליד אהובי ש״ב וחותני האלוף והיקר והמשכיל בכל דרכיו
ושכיל כמ״ר יעקוב ש״י וכל אשר לו ש״ר ׳

Interpretatio abbreviaturarum & vocum quarundam Hebraicarum præcedenti Epistolæ insertarum.

ש״ב

Abbreviatura est, pro שְׁאֵר בְּשָׂרִי Propinquus carnis meæ.

כמ״ר

Id est, כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי Gloria excellentiæ Rabbi.

ש״י Id est, שֶׁיִּחְיֶה Qui vivat.

ע״ש

Id est, עִם שָׁלוֹם Cum salute.

מרת Domina.

פלונית Plonith, fictum nomen, quod per N. significare solemus.

שת״י Id est, שֶׁתִּחְיֶה Quæ vivat.

ר״ד

Id est, רֵאשִׁית דָּבָר Principio rei, primùm.

ח״ו

Id est, חַס וְשָׁלוֹם Parce, & pax sit, id est, quod absit.

ע״ז

Id est, עַל זֹאת Propter hoc, propterea.

שָׁלִיחַ מְיוּחָד Nuncium, tabellarium proprium.

כ״ד

Id est, כָּל דָּבָר Rem omnem, totum negotium.

בְּדַעְתּוֹ In animo, in mente.

אויף דר ברייֿלפט צו וואורא׳ גיוועזן · זיין איר דרשרוקן
אוב דו חוביט וואל אויף בישט · עז האבן איר ביט קוינן
אובטרלושן אוב׳ שיקן דיר דיין שליח מיוחד דו ווע׳שט
אובז כד באריכות מודיע זיין · איך האב אימרדר בדיעה
גיהט אויך איין אול צו קומן לראות בשלום כולכם ז׳ האב
איך לע״ע מעט סעות עז ביאט איך אבר גרוש חידוש אן
כמ״ר מנחם דאש ער איצונד מער דען איין שנה איר ביט
גישריבן האט אוב׳ איר אויף איין שרייבן גאר ביט משיב
גיוועזן איז׳ איך דונקט ווען איך בון זולט זעהן שורה או
שורותיים מגלילת ידו הנקייה זאלט איר גלייך זיין כראות פני
אלהים · ווייטר עז איז איר אבגיציינט איין אונקל יעקוב
זייא נפטר בעה לאז איך ווישן וויא עז אום זיין קינדר
שטיט · עוד ליבר ורוינד יעקוב שרייבט איר על ידי
סוקרם וויא לאבן איר גוך הבט כדיעה צו האביז צו בלייבן
אודר אין וועלכם אופן איר אלדא זייט עז הט איר אייבר
גיזאגט איר הט אל וואוכן ד׳ כתרים צו גיווינן אוב׳ דיא
קאשט · אלזא קויבט איר אייך וואל מחייה זיין · ליבר
אונקל לאזט ביט אוב׳ שרייבט איר כ״ד ווידר וויא עז איט
אובזרן קרובים שטיט ווען איך גור אייבן הויר געבן איין
איך איך הויר איין מלאך מן השמים · ווייש אויך דיז אולט
קיין חידושים מער צו שרייבן ואל תשיבני ריקם זאת הפעם
וי״י ישמרך מכל זעם כה חפץ באמרי נועם אהובך ש״ב הקטון
נפתלי בר משה זצ״ל נכתב יום ו׳ ח׳ ניסן פה הולבן בשנה
אחרת לפ״ק ׳

Post scripta.

עיקר שכחתי נא אהובי בלשון בקשה וועלט איר איין
עקזימפלאר בון איירם בויאן ספר הראויף שיקן על ידי
שליח הזה הנאמן לשולחיו איך וויל עז איט דאנק ביצאלן
א״ה ושלום שנית ׳

Inscriptio.

Orare: Derzehlen/pro erzehlen/& ſic ferè ſemper hoc augmentum additâ literâ d efferunt, & quæ ſunt ſimilia.

PSALMUS XXIII.

Ex verſione Germanica Judæorum.

1 אין גיזאנג צו דוד· גוט איז מיין הירט איך ווערד
ניט גיברעכן:
2 אין וואונונג דיש גראז לעגט ער מיך האורן אויף
וואסרן דר רואונג פֿירט ער מיך:
3 ער דרקוויקט מיין זיל ער פֿירט מיך אין דען
שטייגן דער גירעכטיגקייט אום זיינש נאמן ווילן:
4 אך ווען איך גיא אים טאל דעש שאטן דיש
טוטש פֿורכט איך מיך ניט בוזיש· דען דו בישט
מיט מיר· דיין רוט אונ׳ דיין שטאב דיא טרושטן מיך:
5 דו ווירשט אנריכטן פֿור מיר אין טיש· גגן מיינן
פֿיינדן· דו האשט פֿייסט גימאכט מיט אויל מיין הויבט·
מיין בעכר איז וואל:
6 אליין גוט אונ׳ גינאד זולן מיר נך יאגן אלי טג מיינש
לעבן· אונ׳ איך וויל רואן אים הויז גאטש לאנגי צייט:

Formula epiſtolæ familiaris & modi ſcribendi inter Judæos uſitati.

מפני אישון לילה· קצרתי לך המלה· רק חדוה וגילה
לאהובי ש״ב וחותני היקר והנעלה כמ״ר יעקוב ש׳ ע״ש
בלעתך בתי היקרה. מרת פלונית שתי׳ ע״ש כל בני ביתך ש׳ ׳
ר״ד ליבר יעקוב וויש דאז איך ערשט היום אויף דיא לילה
בין פֿון שפייאר קומן אונ׳ האב גיהוירט דו זיישט ניט

fet/ id est, גנב Furatus est: Man begaßlet vnd beganßet jhn/id est, beraubet vnd bestilet jhn. Der Bore chasme dich zum guten Jahr/ id est, Creator obsignet te ad annum bonum, quę salutatio usitata est apud eos in principio novi anni. בורא Creator, חתם obsignavit, unde Thau aspiratum ut s pronunciant: Sic Badken/ à בדק Quæsivit: Schächten/ à שחט Mactavit: Gaßlen/ à גזל Rapuit, Prædatus est: Außmecken/ à מחה Delevit, vel מחק Erasit: D-rschen/ id est, concionari, concione interpretari, à דרש & inde Ein drasche/ דרשה concio, Ein draschle/ brevis concio, quales pueri ipsorum decem vel duodecim annorum solent quandoque in conviviis solennioribus, ut circumcisionis vel aliis, ex præceptorum institutione habere, non pietatis sed hilaritatis causâ: Sachren/ Negotiari, Mercari, à סחר: Taphsen/ id est, Fangen/ Gefangen nemmen/ à תפס Prehendere. Rarius Nomina sic corrumpunt, quomodo observavi eos loquentes, das ist ein assusfeit/ id est, Stettigkeit/ ab עזות pertinacia, obstinacia.

Habent & peculiares quasdam loquendi formas, à communi Germanicè loquendi usu remotas, das dasig/ pro dasselbig: die dasigen/ pro dieselbigen: Judschen/ id est, Circumcidere per circumcisionis fædus judaismo initiare, quomodo Christiani in quibusdam Germaniæ partibus dicunt Christen/ pro Baptizare, per baptismum Christianismo initiare. Ein Belgel/ Puella. Enck pro Euch/ quod Poloniæ Judæis familiare: Newert/ pro Nur/ solùm, tantùm: Ein Perlich/ pro Perlin/ margarita: Ein fingerlich/ pro Fingerlein/ id est, annulus: Leyen pro Lesen/ Legere: Benschen/ pro Benedeyen/ Benedicere: Oren/ Orare:

vil geit sein durch wochen alle vnd / gewunnen vnd
אונ׳ גוואונן · אונ׳ אלי וואוכן דורך זיין גייט ויל
sein end zu wirt dem / gespuñen vnd gehaspelt
גהספלט אונ׳ גשפונן · דעם ווירט צו ענד זיין
zerinnen gut vnd hab wohnung
וואונונג האב אונ׳ גוט צרינן·

Alia quæ ad lectionem & scriptionem pertinent, linguæ Germanicæ gnarus, facilè per se animadvertet.

Porrò Germanicus sermo nunquam illis purus est, sed frequentissimè tam in scribendo quàm loquendo, Hebraica vocabula immiscent. Et sic quidem ab ineunte prima ætate pueros suos loqui instituunt ut paulatim Hebraicis assuescant. Sic dicunt, Sihe wie ein Mius Kind ist das / מָאוּס wüst: Das fleisch ist nicht Cascher / כָּשֵׁר recta & licita: es ist pasul, פָּסוּל profanum, vitiatum, adeoque illicitum. Wen man Tfilla thut / soll man sein hertz mecaffen seyn leschem schamajim. תְּפִלָּה precatio, מְכַוֵּן Intendens, Dirigens; לְשֵׁם שָׁמַיִם Ad Deum. Einem levaja thun / hoc est, Deducere in viam, לְוָיָה Deductio. Sic Participiis Hebraicis familiarissimè cum Verbo substantivo utuntur: ut, Sey mir mochel, מוֹחֵל condonans esto, condona mihi: Ich wil dir mode seyn / מוֹדֶה Confitens ero, confitebor tibi: Deine brieffe bin ich mecabbel gewesen / מְקַבֵּל accipiens fui, accepi: Du solt ihn mecabbed seyn / מְכַבֵּד Honorans eris, Honorabis illum.

Verba Hebræa corrumpunt, & flectunt in formam Germanicam, ut Germani Latina, Disputieren / Studieren / Conferieren: Sic illi, Er hats geganf-

vnterweisen dich sie wie

ויא זיא דיך אונטרווייזן

hochweisen vnd kunnen die

דיא קלוגן אונד הוך וויזן

Vocula אונד communissimè & ferè semper per Apocopam scribitur, quam virgula adjecta indicat, hoc modo, אונ׳.

Dixi diphthongum יי eu scribi antecedente ׳, necessitatis causâ, cùm tamen ratio postularet præcedere ׳ tanquam vocalis e indicem. Quando enim scribitur יי, tum divisa innuitur syllaba, ut ׳ valeat vocalem e/ & ו consonam, ut in his:

befohlen gevatter/ gefallen

געואלן ׳ געואטר׳ בעואלן

Vocalis a in media voce non semper exprimitur, & vocalis e inter duas consonas ultimas vocis rarò usurpatur, quãdoq; per ע quãdoq; per ׳ indicatur, etsi melius sit omitti, cum vocali i potiùs illic inserviat: ut,

tragen wil er wen man der ist selich vnd gut

גוט אונ׳ זליך איז דר מן ווען ער וויל טרגן

tagen jungen seinen in gesaẞes des Joch das

דאז יאך דעש געזאציש אין זיינן יונגן טגן׳

sparen nit dich solten gescheffte dein jn

אין דיין געשעפֿט זולטו דיך ניט שפרן׳

fahren wider glück gut ein wurd dir ob

אוב דיר ווארד איין גוט גליק ווידר פֿרן׳

Geminum וו ante o vel u per ו expressum, non usurpatur, nisi mediante א: ut,

gewuchert haben wurd wunsch seinem nach welcher

וועלכר נאך זיינם וואונש ווארד האבן געוואוכרט

vnd

Figura.		*Poteſtas.*
א	א	nunc vocalis index, nunc ut ſpiritus lenis vocalibus quibuſdam adhibetur.
בּ בֿ	ב	b Cum tranſverſa virgula ſupernè, eſt conſona v. vel f.
ג	ג	g
ד	ד	d
ה	ה	h
ו	ו	u vocalis, & v conſona. Geminatum continuò valet w Germanicum. Hoc ſi antè o ponendum ſit, tum interponitur Aleph ut ſpiritus tenuis.
ז	ז	ſ lene, ut Hebraicè.
ח	ח	nullum habet uſum in Germanicis.
ט	ט	t quodcunq;, tam tenue quàm aſpiratum.
י	י	conſona & vocalis eſt.
כּ כֿ	כ	Cum tranſverſa virgula eſt ch: alterius in Hebraicis vocibus tantummodò uſus eſt.
ל	ל	l
מ	מ	m
נ	נ	n
ס	ס	ſ durius & fortius, ut in haß/ vaß/ haſſen.
ע	ע	pro vocali e uſurpatur.
פּ פֿ	פ	Cum tranſverſa virgula eſt ph. pf: alterum eſt ſimplex p. Geminatur in fortioribus illis locutionibus Germanorum, pferd/ tropffen/ ſtapfflen/ & ſimilibus.
צ	צ	z. ʒ.
ק	ק	k. ck. addito Vau, uſurpatur ut q.
ר	ר	r

quando Tiguri à Fronschovero. Sic quam plurimi alii Hebræo-Germanici libri apud ipsos reperiuntur, qui si ex Hebræis translati sint, interpretis & commentatoris loco nobis esse possunt, ubi meliore interpretatione aut Lexico destituimur.

Sciendum præterea, ut in omnibus aliis linguis, ita hîc quoq; versiones pravas fieri. Judæi in Moravia, Bohemia & Polonia viventes, multa transferũt Germanicè, sed pessimè. Melius multo, qui ortu & educatione Germani sunt. Hoc tamen in commune omnibus est vitii, quod quę ex Hebræo transferunt, nimium κατὰ τὸ ῥητὸν vertant. Adeo Hebraismi tenaces sunt, ut Germanismum obscurent: adeo in externa ac literali dictione servanda superstitiosè hærent, ut sensum quandoq; nullum, quandoq; obscurum, quandoq; insipidum relinquant. Quo quisq; indoctior, tanto est in hoc superstitiosior. Quicunque tamen nunc paulo accuratius edocti sunt, elegantioribus & clarioribus versionibus student, ac ad linguæ Germanicæ proprietatem se accõmodant. Orthographiæ in vocalibus & diphthongis exprimendis, non usqueadeo accurata constansq; lex est, quæ tamen à linguæ perito facilè percipi possit.

DE LITERIS.

Literæ scripturæ Germanicæ sunt totidem, quot Hebraicæ, etsi non omnibus ad vocabula Germanica utantur, sed quibusdam ad Hebraica tantùm, quæ Germanicis inseruntur. Figura plerarumque nonnihil immutata est, & ad celeritatem scriptionis accõmodata. Potestas quarundam alia atq; alia, ut ex sequentibus videre est.

Figura.

ſunt, quo opere tantum præſtant quantum viri tota Lege Moſaica ſervanda. Ad ablutiones etiam obligantur poſt impuritatem ordinariam vel partus: tum ad officia culinaria, & imprimis ad nendum, juxta illud priſcorum, אין חכמה לאשה אלא בפלך, id eſt, *Non eſt ſapientia mulieri niſi in colo*, Joma cap.6. pag.66, ad Exod.35.25.

שבט יהודה Schebhet Jehuda ſive Tribus Jehudæ. Liber eſt hiſtoricus, continens varias tribulationes Judæorum in variis exiliis, diſputationes cum Chriſtianis habitas in Hiſpania & Italia, ac omnino multa arcana & rara, ſed pleraq; raræ fidei.

סבוב רבי פתחיה id eſt, Circuitus Rabbi Petachja. Itinerarium quoddam eſt, quo deſcribit quid in circuitu totius mundi Rabbi iſte viderit. Sed fide non eſt comparandus cum Itinerario Rabbi Benjamin.

ספר היראה. Liber de Timore Dei, cujus author Rabbi Jona Gerundenſis.

ספר חיי עולם Liber vitæ ſeculi: continet præcepta benè vivendi.

סוד הנשמה Secretum animæ. Liber eſt deſcribens ſtatum animæ poſt hanc vitam, tam in inferno quàm paradiſo, cum luculenter fabuloſa iſtorum locorum deſcriptione.

מעשה דוד בימי פרס Hiſtoria Davidis temporibus Perſarum. Complectitur triplicem hiſtoriam: una eſt de quodam Rabbi Baſtenai: altera de decem tribubus ultra fluvium Sanbatjon habitantibus: tertia de rege Alcozar.

Vidi quoq; apud Judæos, Joſephum Hebræogermanicum, multo plura continentem, quàm in noſtro Græco vel Latino reperitur. Excuſus eſt ali-

Hi duo libri in sermone Hebræo difficilimi sunt, & à paucis Judæis intelliguntur. Ideo in Polonia Germanicè redditi sunt.

ברכורת המזון Benedictiones mensæ, Hebraicæ & Germanicæ: preces & Gratiarum actiones sunt, quæ ad mensam dicuntur. Has Judæi corruptè vocant Benschen / à Benedicendo. Sic quoq; dicunt Oren / id est, Orare.

לקח טוב id est, Doctrina bona. Est Dictionarium biblicum, explicans voces universorum Bibliorum Germanicè, adjectis passim Glossis Hebraicis ad loca obscuriora. Explicatio fit secundum ordinem librorum biblicorum.

ספר של רבי אנשל id est, Liber Rabbi Anschel: continet quoque explicationem Germanicam vocum biblicarum, sed priori multo est brevior & succinctior.

מעשה בוך, Maase Buch / id est, Geschicht Buch / continet historias varias & jucundas, ex variis Judæorum libris depromptas, majori tamen parte ex ipso Talmud.

ברנט שפיגל id est, Brantspiegel. Liber est Ethicus, continens varia præcepta benè vivendi, hortans ad pietatem & omnis generis virtutes colendas, & vitia fugienda.

אורח חיים id est, Semita vitæ. Liber ejusdem argumenti, sed brevis & succinctus est, apud Judæos magis laudatus in scripto, quam observatus opere.

פרואן בויכלין id est, Frawen Büchlein. Liber de præceptis & ritibus omnibus mulierum Judaicarum. Non enim ritibus Mosaicis ut viri, subjiciuntur: Accendendis candelis sabbathinis destinatæ

sunt,

tur, nihil eſt dubitandum. Sic Judæi in literis quotidianis familiaribus & quibuslibet ſcriptis ſuis, communiter hodie eodem charactere utuntur. Iſta legere nemo poterit niſi hujus ſcribendi rationis peritus. Teſtis ſit pulvis, qui tales libros ubertim operit.

At Germanicam linguam characterib Hebraicis deſcribere, hodiè eſt uſitatiſſimum. Sic inter ſe non tantùm vulgaria quæq; Germanicè ſcribunt, ſed & plurimos libros in Germanicam linguam converſos habent, & in dies plures convertunt. Horum aliquot declarandi uſus causâ apponam, ſi erunt fortè, qui iſtorum lectione delectentur. Sequentes ad meas manus devenerunt:

Quinq; libri Moſis cum *Haphtaroth* ſive Lectionibus propheticis item cum Ruth, Eſther, Threnis, Eccleſiaſte & Cantico Canticorum, Germanicè à Judæis verſi, additis etiam Gloſſis Rabbi Salomonis Germanicis.

Libri Exodi, Jehoſuæ, Jeremiæ, Ezechielis, Danielis, Cantici Canticorum paraphraſticè redditi.

Pſalterium Davidis Hebræo Germanicum, cum Commentariis brevibus Kabhvenaki.

תפלה מכל השנה Liber precum annuarum, Hebraicè & Germanicè.

מנהגים Minhagim, id eſt, Conſuetudines, Liber rituum & ordinis precum quotidianarum & feſtorum anni.

מחזור Machſor, Germanicè. Liber precum eſt, quibus in tribus anni feſtis ſolennibus utuntur.

סליחות Selichoth, vel Selichos, juxta Judæorum pronunciationem, Germanicè. Liber precum eſt.

LECTIONIS

HEBRÆO-GERMANICÆ Usus & exercitatio.

REGIA vox eſt, נָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ *Liberalis liberalia conſulit*, Jeſ 32.8: Et avarorum divitiæ, ut ſol poſt occaſum, neminem mortalium non oblectant tantùm, ſed & egenis nocent. Verum utique & illud apud eundem prophetam: כֵּלַי כֵּלָיו רָעִים *Avari inſtrumenta & artes malæ ſunt*. Ne itaque, dum in abſolutiore linguæ Hebraicæ tractatione verſamur, parca manus aliquid concludat, quod uſus linguæ vult recludi & eminere: illud adhuc reſtat, ut uſum modumq́, legendi ac ſcribendi Hebræogermanica breviter oſtendamus. Neque certè & hæc res ſuo fructu caret. Etenim characteres ejus ſcripturæ accuratè noſſe, non ſolum ad Germanica legenda prodeſt, ſed & ad Hebræa ipſa manuſcripta. Teſtantur id Bibliothecæ principum, & vel una maximè Illuſtriſsimi Electoris Palatini, aliarumque Academiarum inter Chriſtianos, in quibus aliqua manuſcriptorum Hebraicorum copia eſt: teſtari poterunt id ſinguli, qui manuſcriptos libros Hebraicos habent. Hi non tantum quadrato biblico, ſed & Germanico charactere exarati ſunt. At quotusquiſque inter noſtros reperitur, qui eos vel legat vel intelligat? In talibus autem, quin multa arcana contineantur, quæ hiſtoriam Hebraicam mirificè illuſtrarent, ſi à peritis legerentur,

pitales enim sive initiales vocum literæ sumuntur, & conjunctæ duobus apicibus supernè notantur, ut inde constet esse abbreviaturas : ut זלה״ה pro זִכְרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא Memoria ejus sit ad vitam seculi venturi. Sine harum cognitione nemo poterit in ipsorum scriptis sine offensione progredi. Mediocrem istarum catalogum recensuerunt Munsterus & Mercerus, sed auctionem desiderant, qualem nos quoque ad hoc institutum paratam habemus. Hæc similiter, ut specialis quædam Lectionis Rabbinicæ affectio, specialibus Rabbinici sermonis præceptis annectatur. Sic, meo judicio, iter in ipsorum scripta planum expeditumque erit, & fontes Israelis inter nos quoque puram aquam manabunt.

הזריז יקדים למצוה
הרפה יבוא לקצוה

F I N I S.

Nomina particularia, & similia infinita: quomodo à Nominibus sæpè fiant Verba: ut ab עַיִן Oculus, עָיַן Inspexit, Consideravit, & sic literâ servili pertractâ in Radicalem: ut à תְּחִלָּה Initium, fit in Hiphil הִתְחִיל Incepit, & quæ talia plura sunt. Sic in Verbis, Infinitivus לוֹמַר pro לֵאמֹר Dicere: לִיתֵּן sive לִתֵּן Dare, pro לָתֵת ut Hebræi loquuntur: לִישַׁב Sedere, quomodo legitur לִיסוֹד Fundare, 2. Par. 31. 7. & quæcunque præterea ab Hebræorum præceptis in Etymologia recedunt. Habent etiam in Syntaxi quædam particularia, quæ pari studio observari & Hebraicis Regulis subjici possint. Aliquid hîc videre cœperunt Munsterus & Genebrardus, sed accuratior requiritur diligentia. In Chaldaicis plus præstitum est: ibi Munsterus, Mercerus, Bertramus, Martinius præceptis Grammaticis linguam explicarunt.

In altero modo similiter jam desudatum est. Vocum Rabbinicarum & Chaldaicarum significata, exposuit Lexico Munsterus, David de Pomis, Judæus in Italia, & copiosissimè Guido Fabricius in Opere Regio Hispanico peculiari Tomo, qui Lexica quatuor continet. Horum laboribus plurima adjici adhuc possunt, & pleraque longè splendidius illustrari. At quotusquisque est, qui aliquod pretium hisce literis ponat, qui eas dignè æstimet, qui intelligat magnum ex his subsidium ad ampliorem cognitionem Verbi divini quotidie parari? Sed de his plenius aliâs, si vita viresque cum Dei favore adsint.

Denique usitatissimum est Rabbinis abbreviatè scribere, & voces plures in certas literas contrahere, quas appellant רָאשֵׁי תֵיבוֹת *Capita dictionum.* Capitales

guæ puritatem accessit, tanto magis perspicuè, tantoq; facilius scripsit & locutus est, ut in Kimchianis scriptis luculenter apparet.

Diversitatis igitur genera summa constituantur duo, quæ dixi, quibus duplici remedio occurri possit. Unum sit, ut specialibus præceptis modus loquendi à biblico sermone diversus, sed ad ejus analogiam proximè accedens, explicetur. Alterum ut linguæ Chaldaicæ, & quicquid ad ejus dialectos accommodatum est, declaretur.

Utrunque fiat dupliciter: *primò* diversitas flexionis vocum singularum ad Etymologiæ præcepta, tum structura vocum conjunctarum ad Syntaxeos regulas modosque examinetur, ac linguæ Hebrææ præceptis in specie subjiciatur, ut sic universalis quædam institutio Grammatica, tam ad biblicum quam Rabbinicum sermonem intelligendum conformetur. *Secundò*, ut vocum in Bibliis inusitatarũ significata, speciali lexico accuratè explicentur.

Prior labor neq; impossibilis, neq; infinitus erit, neq; in magnæ molis Grammaticam Rabbinicam excurret, si diversitatis tantùm à lingua Hebręa specialis observatio & declaratio instituatur. Sic primò literarum specialis est figura. In syllabarum ratione occurrit literarum ו & י specialis usus, ut suprà breviter declaratum. In Nominum flexione, terminatio ין ex Chaldaismo familiaris. Hîc declarentur formæ quædam Nominum Rabbinis propriæ, & earum formatio: quomodo à substantivis fiant adjectiva in י, ut צור Forma, צוּרִי Formalis, סִבָּה צוּרִית Causa formalis: נְבוּאָה Prophetia, רוּחַ נְבוּאִי Spiritus propheticus חֵלֶק Pars שְׁמוֹת חֲלָקִים

Altero modo deflexerunt, maximè à tempore captivitatis Babylonicæ. Tunc enim populus majori ex parte linguæ Hebraicæ usum perdidit, & Babylonicam addidicit, ita ut in eam quoque linguam Legis & prophetarum libri translati fuerint, ut à plebe tanto melius intelligerentur. Inde factum, ut doctiores elegantiæ causa, Chaldaica vel Aramica vocabula, linguæ Hebraicæ immiscuerint: alii quidem ex penuria vocum Hebraicarum, quarum obliti fuêre, istis usi fuerunt, alii frequentiùs utramque commiscuêre, & tandem sermo Hebræus usu communi & constanti, multa inde sibi quasi propria retinuit, & sui juris fecit. Nunquam verò postea hac commixtione liberata lingua Hebræa fuit. Sed porrò exiliis crebris non cessantibus, libris priscæ ætatis exustis & deperditis, urbe sancta cum tot scholis vastatâ & incensâ, Judæis inter variarum linguarum gentes dissipatis, linguæ Hebrææ popularis usus horribilem syncopen tandem experta est. Neque id mirum. Quod si enim vel Ciceronis apud Romanos aut præstantissimorum oratorum apud Græcos, libri olim interiissent, quin incomparabili id linguarum istarum damno factum fuisset, nullus dubitat. Sic ergo factum, ut posteriores Hebræi plurimarum gentium, cum quibus diuturnior aliqua conversatio ipsis fuit, vocabula corrupta suis scriptis inseruerint, ac linguam variè inquinarint. Primævæ autem linguæ puritas, in solis libris sacris permansit. Ad hanc excolendam, doctiores quique semper se accommodarũt, ut ex præcipuis ipsorum scriptoribus & commentatoribus animadvertere licet. Quo propius quisque ad linguæ

est ut Cedrus in Lebanon, Ezech. 31. 3, *prævalentq; & vincunt, &c.* Agnosce Judæorum erga Christianos studium in precibus suis.

Hæc & similia ex præceptis linguę Hebrææ legi facilè poterunt. Bonus ergo Grammaticus & biblicus plurimum in Hebræorum scriptis intelliget, sed non omnia. Unde & de altero modo pauca dicemus.

Specialis modus legendi scripta Hebræorum ex præceptis est, qui instituitur secundùm præcepta specialia de locutionibus Rabbinorum propriis, à sermone biblico recedentibus.

Recedunt autem Hebræi à sermone biblico *dupliciter* potissimùm: *primò*, usurpando voces non in Biblico quidem, sed in populari sermone frequentatas & usurpatas, ac ad Hebræi sermonis proprietatem flexas, aut quàm proximè ad ejus analogiam accedentes. *Secundò*, immiscendo vocabula Chaldaica, aut locutiones etiam integras ad ejus linguæ varias dialectos, conformatas.

Priori modo recedere necesse fuit, quòd tam pauci libri sacri, res sacras tantùm tractantes, universi sermonis Hebræi in populo de rebus quibuslibet usitati, voces omnes comprehendere non potuerũt. In populo etiam usus loquendi semper est familiarior, quàm nitor & elegantia requirit, ut in omnibus aliis linguis omnibus seculis observatũ fuit. Quod si Regis sapientissimi Salomonis libri omnes adhuc extarent, aut istorum seculorum superessent, quibus lingua in suo nitore adhuc constitit & floruit, longè splendidiorem & locupletiorem usum ejus hodie cerneremus.

לטובל ושרץ בידו· שאין התשובה מועלת לו עד שישליך
השרץ מידו·

Id est,

Resipiscentiæ necessaria sunt quatuor res: prima, ut pænitentiam agat de unoquoque peccato, iniquitate & reatu: secunda, ut deserat ea: tertia, ut confiteatur in corde suo: quarta, ut recipiat in se corde integro, compleatq; animo suo, ut nunquam revertatur commissurus ea amplius, ne similis sit lavanti, in cujus manu immundum-reptile sit: et certè pænitentia-lotionis nihil proderit, donec abjecerit reptile è manu sua.

Traditio Talmudica, ex cap.1. De Benedictionibus, pag.4.

כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה·

Quicunq; transgreditur verba sapientum, reus est mortis.

Jesaiæ 41. ver.14:

אל תראי תולעת יעקב

Ne timeto, vermicule Jacobi:

In hunc locũ glossa est R. Bechai in libro כד הקמח Kad hakkemach, pag.80. col.1.

מה תולעת זו מכה את הארזים בפיה והיא רכה ומכה את הקשה· כך ישראל אין להם אלא תפלה ובכוח תפלתם מכין את האומות שנמשלו לארזים שנאמר אשר ארז בלבנון· ומתגברים ונוצחים וכו׳·

Id est,

Quid est vermiculus Tolaath? ipse percutit (rodit) *cedros ore suo, estq; tener & rodit quod durum est: sic Israelitæ nihil habent nisi preces, & virtute precum suarum percutiunt populos, qui assimilantur cedris, sicut dicitur:* Assur

est

הדברים הנזכרים בכתבך עדיך לעת כזאת נתפרדו כל עצמותי וימס לבי בקרבי ויהי למים · לכן אדוני אל תתן את עבדך לפני בליעל כי לא אוכל לשמור חוקך בדבר הזה היום · כי לא במרד ולא במעל עשיתי זאת · האמנם בעזרת האל עוד חזון למועד אחר ואפיק חפצך מכח אל הפועל ותראה היקרך דברי אם לא · ואין להאריך בלשוני · כי ניחר גרוני · ובכן שא נא שלום ממני אוהבך כרות בריתך פלוני ·

Versio Latina.

Aquæ instar effusus fui, (Psal.22.v.15.) *quum legerem verba tua, verba pacis & veritatis*, (Esth.9.30.) *& considerarem, quòd non possem explere desiderium tuum, mittendo res commemoratas in Scripto tuo ad te tempore hoc, dissoluta fuerunt omnia ossa mea*, (Psal.22.15.) *& liquefactum est cor meum intra me, fuitq; in aquam*, (Jos.7.5.) *Quamobrem mi Domine, ne habeas servum tuum tanquam filium Belial*, (Deut.13.13.) *quòd non potuerim observare statuta tua in re hac nunc, non enim per rebellionem aut contumaciam feci hoc*, (Jos.22.22.) *sed offeret se occasio alia*, (Habac.2.3.) *ut educam voluntatem tuam ex potestate in actum, experierisq; an evenerit verbum meum an non. Sed prolixior esse non possum linguâ meâ, cum exaruerit guttur meum. Sic itaq; capito salutem à me amico tuo & confœderato tuo.* PLONI N.

Apud חַכְמֵי הַמּוּסָר legitur.

התשובה צריכה ארבעה דברים · האחד שיתנחם על כל חטא וחטא עון ואשמה · השני שיעזוב אותם · השלישי שיתוודה בלבו · הרביעי שיקבל עליו בלב שלם ויגמור בלבבו שלא ישוב לעשות עוד פן ידמה

vertas me à te. Sed hîc omnibus præstantißimis honoratissimisq; domesticis tuis, omnibus inquam, illis offero salutationum manipulos sine sufficientia: Ego amicus tuus & minister tuus omni tempore PLONI. N.

ALIUD.

שא נא ברכה מאת עבדך · על אשר הראיתני את גודל אהבתך ואת ידך החזקה והנדיבה ועלי לשלם למעלת כבודך ולהיות עבדך נאמן ביתך · אך נדיב יקום על נדיבתו כי אני חפץ בו עתה · אבל מעלה אני עליך כמשגת ידי החסרה ומחשבה טובה תחשב למעשה · והאל ישלם לך גמולך תחת הטובה הזאת כי אתה הראית לדעת כי מצא עבדך חן בעיניך · ואין להאריך · ממני הקטון והטרוד פלוני ·

Versio Latina.

Cape nunc benedictionem à servo tuo, (id est, S. P. aut, Salve à Tuo.) *Quandoquidem ostendisti mihi magnitudinem amicitiæ tuæ, manumq; tuam validam & liberalem, mearum-partium est rependere Excellenti Dignitati tuæ, utq; sim servus tuus fidelis in domo tua. Certè liberalis evehi deberet,* (Jes.32.8.) *liberalitate sua, (quo nunc ego delectarer) sed retribuo tibi, prout assequi-potest manus mea defecta: Cogitationem autem bonam tu reputabis pro opere. Deus rependat tibi beneficium tuum pro beneficio hoc, quòd ostenderis re ipsa, invenisse servum tuum gratiam in oculis tuis. Sed prolixior-esse-non-possum. A me minimò & occupatissimo,* PLONI N.

ALIUD.

במים נשפכתי בקראי דבריך דברי שלום ואמת · ובהתבוננו כי לא אוכל להשלים חפצך לשלוח הדברים

casionem & materiam habeas, propriasq; vires exercendi, en unum adhuc alterúmve exemplum.

לְגַלּוֹת לַחֲבֵרוֹ שֶׁעָשָׂה בַקָּשָׁתוֹ

Responsio ad amicum quòd satisfecerit petitioni ipsius.

ממשאלותיך לא סרתי ומבקשתך לא נטיתי והנה עזרני יהוה להשלים חפצך בכל אשר שאלו עיניך · מי יתן לי כי תוסיף להרבות עלי עוד עומס ועמל לטובתך בזאת תגלנה עצמותי ואשביע בצחצחות נפשך כי תקראני כאחד מעבדיך בנפש חפצה לכל אשר תשאלך נפשך · על כן אדוני היקר הנני הנני ליום הבא לשמור פיקודיך ומצותיך ולהיות לך לעבד עולם ולשרתך ולעשות דבר ייטב בעיניך ולכל אשר עמך ואל תמנעני ממך · ויפה לכל היקרים החשובים בני ביתך לכולם אקריב שלומות לאלומות עד בלי די אני אהובך ומשרתך בכל עת פלוני ·

Versio Latina.

A petitis tuis non recessi, & à rogatu tuo non declinavi: Nam ecce juvit me DOMINUS, *ut expleverim desiderium tuum, quomodocunq; id requisiverunt oculi tui. Utinam pergas ampliora imponere mihi præterea onera & labores in tuum commodum. In eo exsultabunt ossa mea,* (Psal. 51. v. 10.) *& exsatiabo in summa ariditate animam tuam,* (Jer. 58. 11.) *quum compellabis me tanquam unum ex servis tuis animo studioso, in omnibus quæ expetet anima tua. Idcirco Domine præstantissime, en, en me in tempus venturum, paratum observare præcepta tua & jussa tua, utque sim tibi servus perpetuus, & ad ministrandum tibi, & ad præstandum rem gratam in oculis tuis omniumq; tuorum, neque a-*

rare, comparare se ad aliquid expediendum, vide Jerem.1.17.

Ut impleas. לְמַלְּאוֹת Ad implendum, ut antè.

Desiderium meum. חֶפְצִי Nomen cum Affixo, à חֵפֶץ, quod sic propter Affixum mutatur, pag.376.

Hac in re. בַּדָּבָר הַזֶּה In re hac. Pronomen adjectivè cum substantivo conveniens, semper est cum emphatico ה, pag.355.

Cognoscamq;. וְאֵדְעָה Et cognoscam. Futurum Kal ex Quiesc. prima י, cum ה paragogico, pag.192, & præfixa copula ו. Thema paulò antè fuit.

Quod invenerim. כִּי מָצָאתִי Futurum Kal Quiesc. tertiâ א, pag.236.

Gratiam. חֵן Nomen defectivum à חָנַן, Gratiam facere.

In oculis tuis. בְּעֵינֶיךָ Antea fuit absq; Affixo. *Invenire gratiam in oculis alicujus*, est, Gratiâ valere apud aliquem, Gratiam consequi vel impetrare.

Vive. וְחָיִיתָ Et vives. Præteritum loco Futuri propter præfixum ו, à חָיָה, ad formam Quiescentium tertiâ ה, pag.260.

Et augesce, וְרָבִיתָ est ad formam præcedentis, à רָבָה. Communis concludendi & valedicendi formula ex Deut.30.16, pro eo quod nos dicimus, *Benè vale*, *Vale & vive*.

Tu omnesq; tui. אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר לָךְ Tu & quicquid tibi est, id est, tuum, pag.457. לָךְ pro לְךָ, ut in principio hujus epistolæ אַתְּ.

Sic est modus generalis legendi scripta Rabbinorum, juxta præcepta Grammatica linguæ Hebrææ. Ut verò ampliorem adhuc te exercendi occasio-

Opportunè: nam quod manè fit, opportunè fit. Est autem locutio petita ex Thren.3.v.23.

In hoc. וּבָזֶה Et in hoc: Pronomen cum Præpositione & copula.

Cognosces. תֵּדַע Futurum Kal Quiesc. prima י, in Pathach propter gutturalem, pag.192, à יָדַע.

Etiam tu. גַּם אַתָּה.

Me memorem tui esse. כִּי־זְכַרְתִּיךָ Quòd recordor tui: vide pag.464. Prima persona Præteriti Kal, mutat Kametz ob Affixum in Scheva, pag.472. Verba memoriæ cum Accusativo, disjuncto vel conjuncto, construuntur, pag.423.

In strato meo. עַל־יְצוּעָי In stratis meis; in lecto meo, noctu, mane quando evigilo. Nomen plurale masc. cum Affixo, à sing. יָצוּעַ Stratum, lectus. Locutio petita ex Psal.63.7.

Tuamq; effigiem. וּתְמוּנָתְךָ Et effigies, imago tua: Nomen cum copula ו, quæ habet Schurek ob literam Schevatam sequentem, & Affixo, quod ה Nominis fœminini mutavit in ־ת, à תְּמוּנָה, ab inusitato מון vel מִין Species.

Obversari. לְנֶגֶד Ad coram, è regione, ex adverso, composita vox ex ל & נֶגֶד, pag.523.

Oculis meis. עֵינַי, Nomen duale, cum Affixo. Locutio petita est ex Job.4.16.

Idcirco. לָכֵן Conjunctio frequenti usu nota.

Accinge. אֱזוֹר Imperativus Kal cum expresso Vau cholem, ad differentiam Præteriti: ab אָזַר.

Lumbos tuos. מָתְנֶיךָ Nomē duale cum Affixo, quod hic & in plurali semper ante se habet Sægol. מָתְנַיִם *Lumbi,* cum Kametz chatuph ab initio, in primitiva sua forma. *Accingere lumbos,* locutio trita, pro Pa-

Omnium vestrum. כֹּל כֻּלְּכֶם cum Affixo, corripit Cholem in Kibbutz, sequente Dagesch, pag. 372: est enim à כָּלַל compleЀti.

Ut exultet. לְמַעַן יָגֵל Verbum Futuri Temporis cũ Conjunctione causali constructum, per Conjunctivum exponitur, pag. 541. יָגֵל Futurum Hiphil in Tzere ex Quiescentibus secundâ, pag. 228.

Cor meum. לִבִּי, vide in præcedenti textu.

In literis tuis. אֹתִיּוֹתֶיךָ Nomen plurale fœmininum cum Affixo, ante quod solet ׳ poni, pag. 364. אוֹתִיּוֹת Strictè & latè sumitur, ut *Literæ* apud Latinos, pro literis alphabeti & Epistolis.

Ac si videret. כִּרְאוֹת Secundùm videre. Infinitivus Kal Quiesc. tertiâ ה, pag. 260; cum præfixo כ, quod interdum comparativè sumitur, pag. 518, à רָאָה.

Faciem. פְּנֵי Nomen constructum ex פָּנִים, pag. 326.

Dei. אֱלֹהִים Locutio petita ex Gen. 33. 10.

Vicissim. וְגַם Et etiam, Conjunctio composita.

Ego. אָנֹכִי Pronomen, pag. 90.

Dabo. אֶתֵּן Dabo: Futurum defectum in Kal, à נָתַן, quod defectivorum primâ נ anomaliam imitatur & præterea in Infinitivo, Imperativo & Futuro desinit in Tzere, pag. 155.

Animum meum. אֶת־לְבָבִי Vide in antecedẽte textu.

Scribere. לִכְתּוֹב, ut antè.

Aliquid. דָּבָר מָה Rem aliquam: observa מַה־ cum Nomine.

Rerum novarum. וַחֲדָשִׁים Et nova; Nomen plurale masc. cum præfixa ו copula, cum Pathach, ob sequentem gutturalem; à singulari חָדָשׁ Novus, novum, quod etiam dicunt חִדּוּשׁ Novitas, res nova.

Opportunè. לַבְּקָרִים Ad matutina tempora; inde pro

Oppor-

tua, satisfacere huic petitioni meæ, ut scribas ad me frequenter de prosperitate ac valetudine omnium vestrorum, ut exultet cor meum in literis tuis, ac si videret faciem Dei. Vicissim ego disponam animum meum, ut scribam aliquid rerum novarum opportunè. In hoc cognosces etiam tu, me memorem tui esse in strato meo, tuamq; effigiem obversari oculis meis. Idcirco accinge lumbos tuos, ut impleas desiderium meum hac in re, cognoscamq; quod invenerim gratiam in oculis tuis. Vive & augesce, tu omnesq; tui.

Lectionis & locutionum interpretatio.

Tu. אַתָּה Pronomen masc. secundæ personæ.

Mi frater. אָחִי, Nomen אח cum Affixo, Kametz in singulari retinet, pag.366.

Integerrime. הַשָּׁלֵם Epitheton frequens de viro sincero, probo & candido. Adjectiva nominalia cum articulo ה, juxta quosdam superlativè sumuntur, pag.307.

Salve. שָׁלוֹם לְךָ id est, Pax tibi, communis apud Hebræos salutandi forma.

Omnesq;. וּלְכֹל Et omni sive omnibus.

Qui tecum sunt. אֲשֶׁר אִתָּךְ Qui tecum, scil. sunt, per ellipsin Verbi substantivi familiarem. Præpositio את cum Pronominibus mutat Tzere in Chirek, pag.528: אִתָּךְ in fine sententiarum pro אִתְּךָ, pag.567.

Cum sim. בִּהְיוֹתִי In essendo me vel esse me. Infinitivi Kal ex Quiescentibus tertiâ ה, pag.260, cum præfixa Prepositione, cum qua ferè per Gerundium in Do exponi solet, pag.517, & Affixo Pronomine, quod terminationi ות in isto genere tantùm adjicitur, pag.481.

Nunc. הַיּוֹם Hoc die, hodie.

cum Futuro conſtruitur vel ſimpliciter vel aſſumpta conjunctione עַד אֲשֶׁר vel עַד שֶׁ, pag.508.

Omnes plagæ. כָּל־הַמַּכּוֹת. Nomen fæm. plur. defectivum, cum articulo, à נכה, unde in Hiphil הִכָּה Percuſſit, plagâ affecit. Inde מַכָּה Plaga. Sic prima radicalis נ ut in Verbis, ſic quoque in Nominibus inde derivatis, quandoq; perditur.

Et ſic. וְכֵן Adverbium cum copula ו.

Interpretaberis. תְּפָרֵשׁ Futurum Pihel cum Kametz efferendum propter ejectum Dageſch ex ר, pag.152. Ex Pihel potiùs legendum, quàm ex Kal, quia Rabbini eo in Pihel potiſſimùm utuntur. Alioquin etiam ex Kal reperitur eadem ſignificatione, Levit. 24. verſ.12.

Ego. 'וַאֲנִי Locus eſt, Exod 7.3.

Forma epiſtolii familiaris ac facillimi.

אתה אחי השלם שלום לך ולכל אשר אתך׃ בהיותי
היום עמוס בעסקים רבים ואינני יכול לכתוב
לכבודך כפעם בפעם׃ נא ייטב בעיני אהבתך למלאות
את שאלתי לכתוב אלי תמיד משלום ובריאות כלכם׃
למען יגל לבי באותיותיך כראות פני אלהים׃ וגם אנכי
אתן את לבבי לכתוב דבר מה וחדשים לבקרים׃ ובזה
תדע גם אתה כי זכרתיך בכל יצועי ותמונתך לנגד עיני׃
לכן אזור מתניך למלאות חפצי בדבר הזה ואדעה כי
מצאתי חן בעיניך׃ וחיית ורבית אתה וכל אשר לך׃

Verſio Latina.

Tu mi frater integerrime, ſalve, omnesq; qui tecum ſunt. Cùm nunc ſim obrutus negotiis plurimis, ita ut non poßim ſcribere D.T. ut aliâs, bonum quæſo ſit in oculis amicitiæ tuæ,

tuæ, satisfacere huic petitioni meæ, ut scribas ad me frequenter de prosperitate ac valetudine omnium vestrorum, ut exultet cor meum in literis tuis, ac si videret faciem Dei. Vicissim ego disponam animum meum, ut scribam aliquid rerum novarum opportunè. In hoc cognosces etiam tu, me memorem tui esse in strato meo, tuamq; effigiem obversari oculis meis. Idcirco accinge lumbos tuos, ut impleas desiderium meum hac in re, cognoscamq; quod invenerim gratiam in oculis tuis. Vive & augesce, tu omnesq; tui.

Lectionis & locutionum interpretatio.

Tu. אַתָּה Pronomen masc. secundæ personæ.

Mi frater. אָחִי, Nomen אָח cum Affixo, Kametz in singulari retinet, pag. 366.

Integerrime. הַשָּׁלֵם Epitheton frequens de viro sincero, probo & candido. Adjectiva nominalia cum articulo הַ, juxta quosdam superlativè sumuntur, pag. 307.

Salve. שָׁלוֹם לְךָ id est, Pax tibi, communis apud Hebræos salutandi forma.

Omnesq;. וּלְכֹל Et omni sive omnibus.

Qui tecum sunt. אֲשֶׁר אִתָּךְ Qui tecum, scil. sunt, per ellipsin Verbi substantivi familiarem. Præpositio אֵת cum Pronominibus mutat Tzere in Chirek, pag. 528: אִתָּךְ in fine sententiarum pro אִתְּךָ, pag. 567.

Cum sim. בִּהְיוֹתִי In essendo me vel esse me. Infinitivus Kal ex Quiescentibus tertiâ ה, pag. 260, cum præfixa Præpositione, cum qua ferè per Gerundium in Do exponi solet, pag. 517, & Affixo Pronomine, quod terminationi וֹת in isto genere tantùm adjicitur, pag. 481.

Nunc. הַיּוֹם Hoc die, hodie.

cum Futuro construitur vel simpliciter vel assumpta conjunctione עַד אֲשֶׁר vel עַד שֶׁ, pag.508.

Omnes plagæ. כָּל־הַמַּכּוֹת. Nomen fæm. plur. defectivum, cum articulo, à נכה, unde in Hiphil הִכָּה Percussit, plagâ affecit. Inde מַכָּה Plaga. Sic prima radicalis נ ut in Verbis, sic quoque in Nominibus inde derivatis, quandoq; perditur.

Et sic. וְכֵן Adverbium cum copula ו.

Interpretaberis. תְּפָרֵשׁ Futurum Pihel cum Kametz efferendum propter ejectum Dagesch ex ר, pag.152. Ex Pihel potiùs legendum, quàm ex Kal, quia Rabbini eo in Pihel potissimùm utuntur. Alioquin etiam ex Kal reperitur eadem significatione, Levit. 24. vers.12.

Ego. וַאֲנִי Locus est, Exod 7.3.

Forma epistolii familiaris ac facillimi.

אתה אחי השלם שלום לך ולכל אשר אתך׃ בהיותי
היום עמוס בעסקים רבים ואינני יכול לכתוב
לכבודך כפעם בפעם׃ נא ייטב בעיני אהבתך למלאות
את שאלתי לכתוב אלי תמיד משלום ובריאות כלכם׃
למען יגל לבי באותיותיך כראות פני אלהים׃ וגם אנכי
אתן את לבבי לכתוב דבר מה וחדשים לבקרים׃ ובזה
תדע גם אתה כי זכרתיך בכל יגועי ותמונתך לנגד עיני׃
לכן אזור מתניך למלאות חפצי בדבר הזה ואדעה כי
מצאתי חן בעיניך׃ וחיית ורבית אתה וכל אשר לך׃

Versio Latina.

Tu mi frater integerrime, salve, omnesq; qui tecum sunt. Cùm nunc sim obrutus negotiis plurimis, ita ut non possim scribere D. T. ut aliâs, bonum quæso sit in oculis amicitiæ tuæ,

tua, satisfacere huic petitioni meæ, ut scribas ad me frequenter de prosperitate ac valetudine omnium vestrorum, ut exultet cor meum in literis tuis, ac si videret faciem Dei. Vicissim ego disponam animum meum, ut scribam aliquid rerum novarum opportunè. In hoc cognosces etiam tu, me memorem tui esse in strato meo, tuamq; effigiem obversari oculis meis. Idcirco accinge lumbos tuos, ut impleas desiderium meum hac in re, cognoscamq; quod invenerim gratiam in oculis tuis. Vive & augesce, tu omnesq; tui.

Lectionis & locutionum interpretatio.

Tu. אַתָּה Pronomen masc. secundæ personæ.

Mi frater. אָחִי, Nomen אָח cum Affixo, Kametz in singulari retinet, pag.366.

Integerrime. הַשָּׁלֵם Epitheton frequens de viro sincero, probo & candido. Adjectiva nominalia cum articulo הַ, juxta quosdam superlativè sumuntur, pag.307.

Salve. שָׁלוֹם לְךָ id est, Pax tibi, communis apud Hebræos salutandi forma.

Omnesq;. וּלְכֹל Et omni sive omnibus.

Qui tecum sunt. אֲשֶׁר אִתָּךְ Qui tecum, scil. sunt, per ellipsin Verbi substantivi familiarem. Præpositio אֵת cum Pronominibus mutat Tzere in Chirek, pag.528: אִתָּךְ in fine sententiarum pro אִתְּךָ, pag.567.

Cum sim. בִּהְיוֹתִי In essendo me vel esse me. Infinitivus Kal ex Quiescentibus tertiâ ה, pag.260, cum præfixa Præpositione, cum qua ferè per Gerundium in Do exponi solet, pag.517, & Affixo Pronomine, quod terminationi וֹת in isto genere tantùm adjicitur, pag.481.

Nunc, הַיּוֹם Hoc die, hodie.

cum Futuro construitur vel simpliciter vel assumpta conjunctione עַד אֲשֶׁר vel עַד שֶׁ, pag. 508.

Omnes plagæ. כָּל־הַמַּכּוֹת. Nomen fæm. plur. defectivum, cum articulo, à נכה, unde in Hiphil הִכָּה Percussit, plagâ affecit. Inde מַכָּה Plaga. Sic prima radicalis נ ut in Verbis, sic quoque in Nominibus inde derivatis, quandoq; perditur.

Et sic. וְכֵן Adverbium cum copula ו.

Interpretaberis. תְּפָרֵשׁ Futurum Pihel cum Kametz efferendum propter ejectum Dagesch ex ר, pag. 152, Ex Pihel potiùs legendum, quàm ex Kal, quia Rabbini eo in Pihel potissimùm utuntur. Alioquin etiam ex Kal reperitur eadem significatione, Levit. 24. vers. 12.

Ego. וַאֲנִי Locus est, Exod 7.3.

Forma epistolii familiaris ac facillimi.

אתה אחי השלם שלום לך ולכל אשר אתך · בהיותי
היום עמוס בעסקים רבים ואינני יכול לכתוב
לכבודך כפעם בפעם · כא ייטב בעיני אהבתך למלאות
את שאלתי לכתוב אלי תמיד משלום ובריאות כלכם ·
למען יגל לבי באותיותיך כראות פני אלהים · וגם אנוכי
אתן את לבבי לכתוב דבר מה וחדשים לבקרים : ובזה
תדע גם אתה כי זכרתיך ככל יבואי ותנוכתך לנגד עיני ·
לכן אזור מתניך למלאות חפצי בדבר הזה ואדעה כי
מצאתי חן בעיניך · וחיית ורבית אתה וכל אשר לך :

Versio Latina.

Tu mi frater integerrime, salve, omnesq; qui tecum sunt. Cùm nunc sim obrutus negotiis plurimis, ita ut non possim scribere D. T. ut aliàs, bonum quæso sit in oculis amicitiæ tuæ,

tuæ, satisfacere huic petitioni meæ, ut scribas ad me frequenter de prosperitate ac valetudine omnium vestrorum, ut exultet cor meum in literis tuis, ac si videret faciem Dei. Vicissim ego disponam animum meum, ut scribam aliquid rerum novarum opportunè. In hoc cognosces etiam tu, me memorem tui esse in strato meo, tuamq; effigiem obversari oculis meis. Idcirco accinge lumbos tuos, ut impleas desiderium meum hac in re, cognoscamq; quod invenerim gratiam in oculis tuis. Vive & augesce, tu omnesq; tui.

Lectionis & locutionum interpretatio.

Tu. אַתָּה Pronomen masc. secundæ personæ.

Mi frater. אָחִי, Nomen אָח cum Affixo, Kametz in singulari retinet, pag. 366.

Integerrime. הַשָּׁלֵם Epitheton frequens de viro sincero, probo & candido. Adjectiva nominalia cum articulo ה, juxta quosdam superlativè sumuntur, pag. 307.

Salve. שָׁלוֹם לְךָ id est, Pax tibi, communis apud Hebræos salutandi forma.

Omnesq;. וּלְכֹל Et omni sive omnibus.

Qui tecum sunt. אֲשֶׁר אִתָּךְ Qui tecum, scil. sunt, per ellipsin Verbi substantivi familiarem. Præpositio אֵת cum Pronominibus mutat Tzere in Chirek, pag. 528: אִתָּךְ in fine sententiarum pro אִתְּךָ, pag. 567.

Cum sim. בִּהְיוֹתִי In essendo me vel esse me. Infinitivus Kal ex Quiescentibus tertiâ ה, pag. 260, cum præfixa Præpositione, cum qua ferè per Gerundium in Do exponi solet, pag. 517, & Affixo Pronomine, quod terminationi וֹת in isto genere tantùm adjicitur, pag. 481.

Nunc. הַיּוֹם Hoc die, hodie.

cum Futuro construitur vel simpliciter vel assumpta conjunctione עַד אֲשֶׁר vel עַד שֶׁ, pag.508.

Omnes plagæ. כָּל־הַמַּכּוֹת. Nomen fœm. plur. defectivum, cum articulo, à נכה, unde in Hiphil הִכָּה Percussit, plagâ affecit. Inde מַכָּה Plaga. Sic prima radicalis נ ut in Verbis, sic quoque in Nominibus inde derivatis, quandoq; perditur.

Et sic. וְכֵן Adverbium cum copula ו.

Interpretaberis. תְּפָרֵשׁ Futurum Pihel cum Kametz efferendum propter ejectum Dagesch ex ר, pag.152. Ex Pihel potiùs legendum, quàm ex Kal, quia Rabbini eo in Pihel potissimùm utuntur. Alioquin etiam ex Kal reperitur eadem significatione, Levit. 24. vers.12.

Ego. וַאֲנִי Locus est, Exod 7.3.

Forma epistolii familiaris ac facillimi.

אתה אחי השלם שלום לך ולכל אשר אתך׃ בהיותי
היום עמוס בעסקים רבים ואינני יכול לכתוב
לכבודך כפעם בפעם׃ אם ייטב בעיני אהבתך למלאות
את שאלתי לכתוב אלי תמיד משלום ובריאות כלכם׃
למען יגל לבי באותיותיך כראות פני אלהים׃ וגם אנכי
אתן את לבבי לכתוב דבר מה וחדשים לבקרים׃ ובזה
תדע גם אתה כי זכרתיך בכל יצועי ותמונתך לנגד עיני׃
לכן אזור מתניך למלאות חפצי בדבר הזה ואדעה כי
מצאתי חן בעיניך׃ וחיית ורבית אתה וכל אשר לך׃

Versio Latina.

Tu mi frater integerrime, salve, omnesq; qui tecum sunt. Cùm nunc sim obrutus negotiis plurimis, ita ut non possim scribere D. T. ut aliâs, bonum quæso sit in oculis amicitiæ tuæ,

Opportunè: nam quod manè fit, opportunè fit. Est autem locutio petita ex Thren.3.v.23.

In hoc. ובזרת Et in hoc: Pronomen cum Præpositione & copula.

Cognosces. תֵּדַע Futurum Kal Quiesc. prima י, in Pathach propter gutturalem, pag.192, à יָדַע.

Etiam tu. גַּם אַתָּה.

Me memorem tui esse. כִּי־זְכַרְתִּיךָ Quòd recordor tui: vide pag.464. Prima persona Præteriti Kal, mutat Kametz ob Affixum in Scheva, pag.472. Verba memoriæ cum Accusativo, disjuncto vel conjuncto, construuntur, pag.423.

In strato meo. עַל־יְצוּעַי In stratis meis; in lecto meo, noctu, mane quando evigilo. Nomen plurale masc. cum Affixo, à sing. יָצוּעַ Stratum, lectus. Locutio petita ex Psal.63.7.

Tuamq; effigiem. ותמונתך Et effigies, imago tua: Nomen cum copula ו, quæ habet Schurek ob literam Schevatam sequentem, & Affixo, quod ה Nominis fæminini mutavit in ת. à תְּמוּנָה. ab inusitato מון vel מִין Species.

Obversari. לְנֶגֶד Ad coram, è regione, ex adverso, composita vox ex ל & נֶגֶד, pag.523.

Oculis meis. עֵינַי, Nomen duale, cum Affixo. Locutio petita est ex Job.4.16.

Idcirco. לָכֵן Conjunctio frequenti usu nota.

Accinge. אֱזוֹר Imperativus Kal cum expresso Vau cholem, ad differentiam Præteriti: ab אָזַר.

Lumbos tuos. מָתְנֶיךָ Nomē duale cum Affixo, quod hic & in plurali semper ante se habet Sægol. מָתְנַיִם *Lumbi*, cum Kametz chatuph ab initio, in primitiva sua forma. *Accingere lumbos*, locutio trita; pro Pa-

Omnium vestrum. כֻּלְּכֶם · כֹּל cum Affixo, corripit Cholem in Kibbutz, sequente Dagesch, pag. 372: est enim à כָּלַל complecti.

Ut exultet. לְמַעַן יָגֵל Verbum Futuri Temporis cũ Conjunctione causali constructum, per Conjunctivum exponitur, pag. 541. יָגֵל Futurum Hiphil in Tzere ex Quiescentibus secundâ, pag. 228.

Cor meum. לִבִּי, vide in præcedenti textu.

In literis tuis. אֹתִיּוֹתֶיךָ Nomen plurale fæmininum cum Affixo, ante quod solet ' poni, pag. 364. אוֹתִיּוֹת Strictè & latè sumitur, ut *Literæ* apud Latinos, pro literis alphabeti & Epistolis.

Ac si videret. כִּרְאוֹת Secundùm videre. Infinitivus Kal Quiesc. tertiâ ה, pag. 260, cum præfixo כ, quod interdum comparativè sumitur, pag. 518, à רָאָה.

Faciem. פְּנֵי Nomen constructum ex פָּנִים, pag. 326.

Dei. אֱלֹהִים Locutio petita ex Gen. 33. 10.

Vicissim. וְגַם Et etiam, Conjunctio composita.

Ego. אָנֹכִי Pronomen, pag. 90.

Dabo. אֶתֵּן Dabo: Futurum defectum in Kal, à נָתַן, quod defectivorum primâ נ anomaliam imitatur & præterea in Infinitivo, Imperativo & Futuro desinit in Tzere, pag. 155.

Animum meum. אֶת־לְבָבִי Vide in antecedẽte textu.

Scribere. לִכְתּוֹב, ut antè.

Aliquid. דָּבָר מָה Rem aliquam: observa מַה־ cum Nomine.

Rerum novarum. וַחֲדָשִׁים Et nova; Nomen plurale masc. cum præfixa ו copula, cum Pathach, ob sequentem gutturalem: à singulari חָדָשׁ Novus, novum, quod etiam dicunt חִדּוּשׁ Novitas, res nova.

Opportunè. לַבְּקָרִים Ad matutina tempora; inde pro

Oppor-

primâ י, quæ illud sæpe post Chirek exprimunt, definiuntq; sic in Pathach, pag. 192, à יָטַב.

In oculis. בְּעֵינֵי Nomen constructum cum Præpositione ב. Dualia constructa, pluralium masculinorum constructorum formam imitantur. *Bonum esse in oculis*, pro Placere, Velle, locutio in sacra Scriptura frequens.

Amicitiæ tuæ. אַהֲבָתְךָ Nomina fæminina in ה, mutant illud cum Affixo in ת, pag. 365. *In oculis amicitiæ*, locutio luxuriosa est. Sensus est, Placeat amicitiæ tuæ, Velis pro amicitia ac humanitate tua.

Satisfacere. לְמַלְאוֹת Implere: Infinitivus Pihel Quiescentium tertiâ א, sed ad formam Quiescentium tertiâ ה formatus, pag. 250. Ex Pihel legendum esse, sensus arguit, & sequens nota accusativi casus, quem Verbum activum regit, quale hoc Verbum in Pihel est.

Petitioni meæ. אֶת־שְׁאֵלָתִי Nomen fæmin. accus. casus, quem vocula אֶת indicat, cum Affixo Pronomine, à שְׁאֵלָה, ה in ת mutato, ut paulo antè: à שָׁאַל.

Ut scribas. לִכְתּוֹב Scribendo, Ad scribendum: Infinitivus ut paulò antè.

Ad me. אֵלַי Præpositio cum Pronomine, pag. 527.

Frequenter. תָּמִיד jugiter.

De prosperitate. מִשְּׁלוֹם De pace, pacifico, prospero rerum statu, vel constructè מִשְּׁלוֹם, dependet enim à sequenti כֻּלְּכֶם.

Ac valetudine. וּבְרִיאוּת Nomen cum copula ו cum Schureck prolatâ, propter sequens Scheva, pag. 537. בְּרִיאוּת Sanitas, Firma valetudo, quasi Pinguedinem & optimam constitutionem corporis dicas, à בָּרִיא Pinguis, Validus, Sanus.

Obrutus. עָמוּס Oneratus, Particip. Pahul ex Kal, pag.101, ab עָמַס.

Negotiis. בַּעֲסָקִים Cum negotiis. Ablativo cauſæ Præpoſitio ב communiter additur, pag.444. עֵסֶק Negotium, occupatio, apud Rabbinos tritum, deductum ex eo, quod legitur Gen.26.v.20, כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ *Quia negotium erat ipſis cum eo*, quod vulgò redditur, Quia jurgati ſunt, litem moverunt cum eo. Pluralis עֲסָקִים pag.81, unde Prępoſitio recipit Pathach, ſequenti gutturali reſpondens, pag.17.

Plurimis. רַבִּים Nomen defectivum ſecundâ radicali, unde ב dageſſandum, pag.83. à ſing. רַב Multus, à רָבַב Multiplicari, Multum eſſe.

Ita ut non. וְאֵינֶנִּי Et non ego. Adverbium אֵין cum copula ו, quæ communiter Scheva habet, ut dictũ, & Pronomine Affixo, pag.501.

Poſsim. יָכוֹל Potens, Nomẽ participiale apud Rabbinos, vel Participium, quod præcedẽte Pronomine per Præſens Indicativi vel ſubjunctivi explicatur, pag.491.

Scribere. לִכְתּוֹב Infinitivus cum præfixa Præpoſitione ל, pro nudo Infinitivo, pag.519.

D. T. לִכְבוֹדְךָ Honori tuo, Dignitati, Excellentiæ tuæ, ut nos loquimur. Tales honoris tituli inter ipſos frequentiſsimi ſunt, ut aliâs oſtendemus. כָּבוֹד Gloria, unde Kametz propter Affixum mutatur in Scheva, pag.364.

Ut aliâs. כְּפַעַם בְּפַעַם *Secundum vicem in vicem*, Hebraiſmus, cui ſimiles pag.442. Locutio deſumpta ex Num.24.v.1.

Quæsò. נָא: vel Nunc, vide Lexicon.

Bonum ſit. יִיטַב Futurum Kal ex Quieſcentibus primâ

tuæ, satisfacere huic petitioni meæ, ut scribas ad me frequenter de prosperitate ac valetudine omnium vestrorum, ut exultet cor meum in literis tuis, ac si videret faciem Dei. Vicissim ego disponam animum meum, ut scribam aliquid rerum novarum opportunè. In hoc cognosces etiam tu, me memorem tui esse in strato meo, tuamq; effigiem obversari oculis meis. Idcirco accinge lumbos tuos, ut impleas desiderium meum hac in re, cognoscamq; quod invenerim gratiam in oculis tuis. Vive & augesce, tu omnesq; tui.

Lectionis & locutionum interpretatio.

Tu. אַתָּה Pronomen masc. secundæ personæ.

Mi frater. אָחִי, Nomen אָח cum Affixo, Kametz in singulari retinet, pag.366.

Integerrime. הַשָּׁלֵם Epitheton frequens de viro sincero, probo & candido. Adjectiva nominalia cum articulo הַ, juxta quosdam superlativè sumuntur, pag.307.

Salve. שָׁלוֹם לָךְ id est, Pax tibi, communis apud Hebræos salutandi forma.

Omnesq;. וּלְכֹל Et omni sive omnibus.

Qui tecum sunt. אֲשֶׁר אִתָּךְ Qui tecum, scil. sunt, per ellipsin Verbi substantivi familiarem. Præpositio אֵת cum Pronominibus mutat Tzere in Chirek, pag.528: אִתָּךְ in fine sententiarum pro אִתְּךָ, pag.567.

Cum sim. בִּהְיוֹתִי In essendo me vel esse me. Infinitivus Kal ex Quiescentibus tertiâ ה, pag.260, cum præfixa Præpositione, cum qua ferè per Gerundium in Do exponi solet, pag.517, & Affixo Pronomine, quod terminationi וֹת in isto genere tantùm adjicitur, pag.481.

Nunc. הַיּוֹם Hoc die, hodie.

cum Futuro conſtruitur vel ſimpliciter vel aſſumpta conjunctione עַד אֲשֶׁר vel עַד שֶׁ, pag.508.

Omnes plagæ. כָּל־הַמַּכּוֹת. Nomen fæm. plur. defectivum, cum articulo, à נכה, unde in Hiphil הִכָּה Percuſſit, plagâ affecit. Inde מַכָּה Plaga. Sic prima radicalis נ ut in Verbis, ſic quoque in Nominibus inde derivatis, quandoq; perditur.

Et ſic. וְכֵן Adverbium cum copula ו.

Interpretaberis. תְּפָרֵשׁ Futurum Pihel cum Kametz efferendum propter ejectum Dageſch ex ר, pag.152. Ex Pihel potiùs legendum, quàm ex Kal, quia Rabbini eo in Pihel potiſſimùm utuntur. Alioquin etiam ex Kal reperitur eadem ſignificatione, Levit. 24. verſ.12.

Ego. וַאֲנִי Locus eſt, Exod 7.3.

Forma epiſtolii familiaris ac facillimi.

אתה אחי השלם שלום לך ולכל אשר אתך׃ בהיותי
היום עמוס בעסקים רבים ואינני יכול לכתוב
לכבודך כפעם בפעם׳ נא ייטב בעיני אהבתך למלאות
את שאלתי לכתוב אלי תמיד משלום ובריאות כלכם׃
למען יגל לבי באותיותיך כראות פני אלהים׃ וגם אנכי
אתן את לבבי לכתוב דבר מה וחדשים לבקרים׃ ובזה
תדע גם אתה כי זכרתיך ככל יבואי ותמונתך לנגד עיני׃
לכן אזור מתניך למלאות חפצי בדבר הזה ואדעה כי
מצאתי חן בעיניך׃ וחיית ורבית אתה וכל אשר לך׃

Verſio Latina.

Tu mi frater integerrime, ſalve, omnesq́, qui tecum ſunt. Cùm nunc ſim obrutus negotiis plurimis, ita ut non poſſim ſcribere D.T. ut aliâs, bonum quæſo ſit in oculis amicitiæ tuæ,

tio & ſenſus declarat, tum etiam ſequens accuſativus. Nam in Kal eſt *Obſirmari.*

Cor ejus. אֶת־לִבּוֹ Nomen defectivum cum præcedente articulo accuſativi caſus, pag 527. לֵב *Cor, Animus*, cum Affixis mutat Tzere in Chirek, pag. 368.

Ut non. שֶׁלֹּא Adverbium cum Conjunctione שֶׁ, quæ non ſemper cauſam ſimpliciter denotat, ſed cauſam quoq; finalem.

Moriatur. יָמוּת Futurũ Kal ex Quieſcentibus ſecundâ ו, pag. 208. Cauſales autem finales cum Futuro cõſtruuntur, pag 541, unde Futurum per Conjunctivum explicari ſolet.

Præ timore. מִתּוֹךְ מוֹרָא id eſt, è medio timoris, per mediantem timorem, per timorem, præ timore. Præpoſitio מִן abjecto Nun, cum Chirek ſequente Dageſch vocibus præfigitur, ut notum. תָּוֶךְ Medium, in conſtructione תּוֹךְ׃ מוֹרָא Timor, à יָרֵא, primâ radicali י mutatâ in ו, ut in iſtis fieri ſolet.

Et non. וְלֹא Adverbium cum copula ו.

Molleſcat. יֵרַךְ Futurum Niphal defectivorum ſecundâ, cum Tzere ſub י propter Dageſch ex ſequẽti litera excluſum, pag. 175, à רָכַךְ.

Animus ejus. לֵבָב à לְבָבוֹ, Cor, animus, Tzere ob Affixum mutatur in Scheva, pag. 367.

Præ. מִתּוֹךְ ut antea.

Pavore. פַּחַד Nomen cum duplici Pathach ob gutturalem, à פָּחַד Expavit.

Donec. עַד Adverbium.

Compleantur. שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ Futurum Hithpahel cum præfixa Conjunctione שֶׁ. Thema eſt שָׁלַם unde הִשְׁתַּלֵּם *Cõpleri*, primâ radicali & ת characteriſtico in Hithpahel tranſpoſitis, pag. 144. Adverbium עַד

dens: sed hîc usus & exercitata lectio in subsidium veniat necesse est, quâ tenendum, Verbum hoc in Hiphil præcipuè usitatum esse, in Pihel infrequens: vide Lexicon.

Corda. הַלְּבָבוֹת Nomen masculinum, pag. 73. cum articulo, à singulari לֵבָב, quod in pluralem flectitur, mutato Tzere in Scheva, pag. 81, hîc ad formam fæmininorum, aliâs etiam ad masculinorum terminationem, pag. 89.

Ut non. לְבִלְתִּי Ad non, ex Præpositione ל & Adverbio negandi בִּלְתִּי, pag. 522.

Revertantur. שׁוּב Verbum Infinitivi modi Kal, ex Quiescentibus secundâ ו, pag. 207. *Ad non reverti*, hoc est, שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ Ut non revertantur, pag. 505.

Ad eum. אֵלָיו Præpositio cum Pronomine, sub forma Nominum pluralium, pag. 527.

Si. אִם Conjunctio: nam אִם legere absurdũ esset.

Voluerint. יִרְצוּ Futurum Kal Quiescentium tertiâ ה, pag. 261, à רָצָה Velle, cujus usus in Kal frequentissimus, in Pihel rarissimus, ne quis inde legendum putet, in qua etiam significatio discordaret.

Redire. לָשׁוּב Infinitivus Kal, ut paulò antè, sed hîc cum Præpositione ל, quæ ante monosyllabum notatur cum Kametz, pag. 518, & præcedente alio Verbo simpliciter per Infinitum exponitur, pag. 519.

Sed. אֶלָּא vide in præcedenti sententia.

Sic. הָכִי Sic, ita, Chaldaicum & Rabbinicum, idem quod, Hebraicè כֵּן כֹּה.

Dicit. אָמַר Præteritum, Dixit.

Ego. אֲנִי Pronomen primæ personæ.

Obfirmabo. אֲחַזֵּק Futurum Pihel, quod significatio

לבלתי שוב אליו אם ירצו לשוב · אלא הכי אמר אני אחזק את לבו שלא ימות מתוך מורא ולא ירך לבבו מתוך פחד עד שישתלמו כל המכות · וכן תפרש ואני אקשה את לב פרעה :

Id est, Non est *dicendum quòd Sanctus benedictus ille obfirmet & induret corda, ut non revertantur ad eum, si voluerint redire, sed sic dicit: Ego obfirmabo cor ejus, ut non moriatur præ timore, neq; mollescat animus ejus præ pavore, donec compleantur omnes plagæ istæ. Sic quoq; interpretaberis illud: Ego indurabo cor Pharaonis,* &c.

Dicendum. לוֹמַר Infinitivus novus & specialiter Rabbinis usitatus, pro לֵאמוֹר, ab אָמַר.

Quòd Sanctus benedictus ille. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Periphrasis Dei, quem honoris causâ sic appellant. Plerunq; autem abbreviatè id scribere solent קב״ה vel הקב״ה, cui deinceps literam servientem ipsi præponunt, ut hoc loco שהקב״ה, ubi quid singulæ literæ significent, ex præcedẽtibus vocibus facilè apparet. ש Pronomen præfixum: ה articulus. קָדוֹשׁ Sanctus, in cujus formæ Nominibus plerunq; ו exprimitur, ad indicandum Cholem, & sic discernendum Nomen à Verbo. בָּרוּךְ Participium præteritum sive Pahul ex Kal. הוא Pronomen masculinum tertiæ personæ.

Obfirmet. מְחַזֵּק Participium Pihel, ut ex formativa מ perspicitur, à חָזַק Firmari, Roborari. In Hiphil legeretur מחזיק cum expresso י.

Et induret. וּמַקְשֶׁה Participium Hiphil ex Quiescentibus tertiâ ה, pag. 283. cum præfixa copula ו cum Schurek, ob sequens מ ex numero literarum בומף, pag 536. Posset etiam legi ex Pihel

Tribus. בִּשְׁלֹשָׁה In tribus: Hebræi in talibus locutionibus Præpositione ב cum Ablativo libenter utuntur, pag. 444.

Rebus. דְּבָרִים Nomen plurale à דָּבָר, cujus formæ Nomina sic in Pluralem flectuntur, pag. 81.

Mansuetus. הֶעָנָו Nomen cum articulo ה, qui ante Kametz cum Sægol plerunq; notari solet, pag. 352. עָנָו ab עָנָה, tertiâ radicali in ו commutata, ut & in fæminino עֲנָוָה Mansuetudo.

Tempore. בִּשְׁעַת *In hora.* Nomen substantivum constructum cum Nomine sequenti, Kametz in penultima manente, pag. 327. שָׁעָה Hora, Dan. 4. 16. Nomina temporis in ablativo cum Præpositione ב, pag. 441.

Iræ. כַּעְסוֹ Iræ suæ: כַּעַס Indignatio, cum Affixo כַּעְסוֹ, pag. 369.

Potens. הַגִּבּוֹר pro הגיבור, י ad indicandum Chirek breve inserto. ה articulus est.

In bello. בְּמִלְחָמָה Nomen cum Præpositione ב, à לָחַם Bellum gessit.

Et amicus. וְהָאוֹיֵב Nomen participiale cum copulâ ו, pag. 536, & articulo ה. Cum Participiis talibus plerunq; ו ad indicandum Cholem exprimi, antè dictum est. אָיַב Inimicum esse.

Tempore. בִּשְׁעַת ut antè.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum artic[...]

sententiam tertiam.

In Commentario Ha[...] Exo. 4. ve[...]

verba, [...]א יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם [...] אֲחַזֵּק

autem ob[...] [...]tat

talis l[...]

[...]

לבלתי שוב אליו אם ירצו לשוב · אלא הכי אמר אני אחזק את לבו שלא ימות מתוך מורא ולא ירך לבבו מתוך פחד עד שיסתלקו כל המכות · וכן תפרש ואני אקשה את לב פרעה :

Id est, Non est *dicendum quòd Sanctus benedictus ille obfirmet & induret corda, ut non revertantur ad eum, si voluerint redire, sed sic dicit: Ego obfirmabo cor ejus, ut non moriatur præ timore, neq; mollescat animus ejus præ pavore, donec compleantur omnes plagæ istæ. Sic quoq; interpretaberis illud: Ego indurabo cor Pharaonis*, &c.

Dicendum. לוֹמַר Infinitivus novus & specialiter Rabbinis usitatus, pro לֵאמוֹר, ab אָמַר.

Quòd Sanctus benedictus ille. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Periphrasis Dei, quem honoris causâ sic appellant. Plerunq; autem abbreviatè id scribere solent קב״ה vel הקב״ה, cui deinceps literam servientem ipsi præponunt, ut hoc loco שהקב״ה, ubi quid singulæ literæ significent, ex præcedētibus vocibus facilè apparet. ש Pronomen præfixum: ה articulus. קָדוֹשׁ Sanctus, in cujus formæ Nominibus plerunq; ו exprimitur, ad indicandum Cholem, & sic discernendum Nomen à Verbo. בָּרוּךְ Participium præteritum sive Pahul ex Kal. הוּא Pronomen masculinum tertiæ personæ.

Obfirmet. מְחַזֵּק Participium Pihel, ut ex formativa מ perspicitur, à חָזַק Firmari, Roborari. In Hiphil legeretur מחזיק cum expresso י.

Et induret. וּמַקְשֶׁה Participium Hiphil ex Quiescentibus tertiâ ה, pag. 283. cum præfixa copula ו cum Schurek, ob sequens מ ex numero literarum בומף, pag. 536. Posset etiam legi ex Pihel, ut præ-

Tribus. בִּשְׁלֹשָׁה In tribus: Hebræi in talibus locutionibus Præpositione ב cum Ablativo libenter utuntur, pag. 444.

Rebus. דְּבָרִים Nomen plurale à דָּבָר, cujus formæ Nomina sic in Pluralem flectuntur, pag. 81.

Mansuetus. הֶעָנָו Nomen cum articulo ה, qui ante Kametz cum Sægol plerunq; notari solet, pag. 352. עָנָו ab עָנָה, tertiâ radicali in ו commutata, ut & in fæminino עֲנָוָה Mansuetudo.

Tempore. בִּשְׁעַת *In hora.* Nomen substantivum constructum cum Nomine sequenti, Kametz in penultima manente, pag. 327. שָׁעָה Hora, Dan. 4. 16. Nomina temporis in ablativo cum Præpositione ב, pag. 441.

Iræ. כַּעְסוֹ Iræ suæ: כַּעַס Indignatio, cum Affixo כַּעְסוֹ, pag. 369.

Potens. הגיבור pro הַגִּבּוֹר, י ad indicandum Chirek breve inserto. ה articulus est.

In bello. בְּמִלְחָמָה Nomen cum Præpositione ב, à לָחַם Bellum gessit.

Et amicus. וְהָאוֹיֵב Nomen participiale cum copulâ ו, pag. 536, & articulo ה. Cum Participiis talibus plerunq; ו ad indicandum Cholem exprimi, antè dictum est. אֵיב Inimicum esse.

Tempore. בִּשְׁעַת ut antè.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum articulo: vide sententiam tertiam.

In Commentario *Haskuni*, Exo. 4. ver. 21, in hæc verba, וַאֲנִי אֲחַזֵּק א[illegible] לֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם id est, *Ego autem obfirmabo cor eju*[illegible]*ittat populum istum*, [illegible]ur Gloss[illegible]

חין לומר מהקדום [illegible] [illegible]זק ומק
נפלתי

לבלתי שוב אליו אם ירצו לשוב · אלא הכי אמר אני אחזק את לבו שלא ימות מתוך מורא ולא ירך לבבו מתוך פחד עד שיסתלמו כל המכות · וכן תפרש ואני אקשה את לב פרעה :

Id est, Non est *dicendum, quòd Sanctus benedictus ille obfirmet & induret corda, ut non revertantur ad eum, si voluerint redire, sed sic dicit: Ego obfirmabo cor ejus, ut non moriatur præ timore, neq; mollescat animus ejus præ pavore, donec compleantur omnes plagæ istæ. Sic quoq; interpretaberis illud: Ego indurabo cor Pharaonis*, &c.

Dicendum. לוֹמַר Infinitivus novus & specialiter Rabbinis usitatus, pro לֵאמוֹר, ab אָמַר.

Quòd Sanctus benedictus ille. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Periphrasis Dei, quem honoris causâ sic appellant. Plerunq; autem abbreviatè id scribere solent קב״ה vel הקב״ה, cui deinceps literam servientem ipsi præponunt, ut hoc loco שהקב״ה, ubi quid singulæ literæ significent, ex præcedētibus vocibus facilè apparet. ש Pronomen præfixum: ה articulus. קָדוֹשׁ Sanctus, in cujus formæ Nominibus plerunq; ו exprimitur, ad indicandum Cholem, & sic discernendum Nomen à Verbo. בָּרוּךְ Participium præteritum sive Pahul ex Kal. הוא Pronomen masculinum tertiæ personæ.

Obfirmet. מְחַזֵּק Participium Pihel, ut ex formativa מ perspicitur, à חָזַק Firmari, Roborari. In Hiphil legeretur מחזיק cum expresso י.

Et induret. וּמַקְשֶׁה Participium Hiphil ex Quiescentibus tertiâ ה״ה, pag. 283. cum præfixa copula ו cum Schurek, ob sequens מ ex numero literarum בומף, pag. 536. Posset etiam legi ex Pihel, ut præ-

Tribus. בִּשְׁלֹשָׁה In tribus: Hebræi in talibus locutionibus Præpositione ב cum Ablativo libenter utuntur, pag.444.

Rebus. דְּבָרִים Nomen plurale à דָּבָר, cujus formæ Nomina sic in Pluralem flectuntur, pag.81.

Mansuetus. הֶעָנָו Nomen cum articulo ה, qui ante Kametz cum Sægol plerunq; notari solet, pag.352. עָנָו ab עָנָה, tertiâ radicali in ו commutata, ut & in fæminino עֲנָוָה Mansuetudo.

Tempore. בִּשְׁעַת *In hora.* Nomen substantivum constructum cum Nomine sequenti, Kametz in penultima manente, pag.327. שָׁעָה Hora, Dan.4.16. Nomina temporis in ablativo cum Præpositione ב, pag. 441.

Iræ. כַּעְסוֹ Iræ suæ: כַּעַס Indignatio, cum Affixo כַּעְסוֹ, pag.369.

Potens. הַגִּבּוֹר pro הגיבור, י ad indicandum Chirek breve inserto. ה articulus est.

In bello. בַּמִּלְחָמָה Nomen cum Præpositione ב, à לָחַם Bellum gessit.

Et amicus. וְהָאוֹיֵב Nomen participiale cum copulâ ו, pag.536, & articulo ה. Cum Participiis talibus plerunq; ו ad indicandum Cholem exprimi, antè dictum est. אָיַב Inimicum esse.

Tempore. בִּשְׁעַת ut antè.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum articulo: vide sententiam tertiam.

In Commentario *Hasouni*, Exo.4. ver.21, in hæc verba, וַאֲנִי אֲחַזֵּק א[illegible] לֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם id est, *Ego autem obfirmabo cor ej*[illegible]*ittat populum istum,* [illegible]tur Glossa [illegible]

חין לומר מהקדום [illegible] יק ומקו[illegible]
[illegible]

לבלתי שוב אליו אם ירצו לשוב · אלא הכי אמר אני אחזק את לבו שלא ימות מתוך מורא ולא ירך לבבו מתוך פחד עד שישתלמו כל המכות · וכן תפרש ואני אקשה את לב פרעה :

Id est, Non est *dicendum quòd Sanctus benedictus ille obfirmet & induret corda, ut non revertantur ad eum, si voluerint redire, sed sic dicit: Ego obfirmabo cor ejus, ut non moriatur præ timore, neq; mollescat animus ejus præ pavore, donec compleantur omnes plagæ istæ. Sic quoq; interpretaberis illud: Ego indurabo cor Pharaonis*, &c.

Dicendum. לוֹמַר Infinitivus novus & specialiter Rabbinis usitatus, pro לֵאמוֹר, ab אָמַר.

Quòd Sanctus benedictus ille. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Periphrasis Dei, quem honoris causâ sic appellant. Plerunq; autem abbreviatè id scribere solent קב״ה vel הקב״ה, cui deinceps literam servientem ipsi præponunt, ut hoc loco שהקב״ה, ubi quid singulæ literæ significent, ex præcedētibus vocibus facilè apparet. שׁ Pronomen præfixum: הּ articulus. קָדוֹשׁ Sanctus, in cujus formæ Nominibus plerunq; ו exprimitur, ad indicandum Cholem, & sic discernendum Nomen à Verbo. בָּרוּךְ Participium præteritum sive Pahul ex Kal. הוּא Pronomen masculinum tertiæ personæ.

Obfirmet. מְחַזֵּק Participium Pihel, ut ex formativa מְ perspicitur, à חָזַק Firmari, Roborari. In Hiphil legeretur מחזיק cum expresso י.

Et induret. וּמַקְשֶׁה Participium Hiphil ex Quiescentibus tertiâ ה, pag. 283. cum præfixa copula ו cum Schurek, ob sequens מ ex numero literarum בומף, pag. 536. Posset etiam legi ex Pihel, ut præ-

Tribus. בִּשְׁלֹשָׁה In tribus: Hebræi in talibus locutionibus Præpositione ב cum Ablativo libenter utuntur, pag.444.

Rebus. דְּבָרִים Nomen plurale à דָּבָר, cujus formæ Nomina sic in Pluralem flectuntur, pag.81.

Mansuetus. הֶעָנָו Nomen cum articulo ה, qui ante Kametz cum Sægol plerunq; notari solet, pag.352. עָנָו ab עָנָה, tertiâ radicali in ו commutata, ut & in fæminino עֲנָוָה Mansuetudo.

Tempore. בִּשְׁעַת *In horâ.* Nomen substantivum constructum cum Nomine sequenti, Kametz in penultima manente, pag.327. שָׁעָה Hora, Dan.4.16. Nomina temporis in ablativo cum Præpositione ב, pag.441.

Iræ. כַּעְסוֹ Iræ suæ: כַּעַס Indignatio, cum Affixo כַּעְסוֹ, pag.369.

Potens. הַגִּבּוֹר pro הַגִּבּוֹר, י ad indicandum Chirek breve inserto. ה articulus est.

In bello. בַּמִּלְחָמָה Nomen cum Præpositione ב, à לָחַם Bellum gessit.

Et amicus. וְהָאוֹיֵב Nomen participiale cum copula ו, pag.536, & articulo ה. Cum Participiis talibus plerunq; ו ad indicandum Cholem exprimi, antè dictum est. אָיַב Inimicum esse.

Tempore. בִּשְׁעַת ut antè.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum articulo: vide sententiam tertiam.

In Commentario H[illegible] Exo.4. ver.21, in hæc verba, [illegible] שַׁלַּח אֶת־הָעָם [illegible] וַאֲנִי אֲחַזֵּק id est, *Ego autem obfirmabo co*[illegible] *ut populum istum*, [illegible]tur Glo[illegible]

[illegible] אין לומר מקהו [illegible]

tio & sensus declarat, tum etiam sequens accusativus. Nam in Kal est *Obfirmari.*

Cor ejus. אֶת־לִבּוֹ Nomen defectivum cum praecedente articulo accusativi casus, pag 527. לֵב *Cor, Animus,* cum Affixis mutat Tzere in Chirek, pag. 368.

Ut non. שֶׁלֹּא Adverbium cum Conjunctione שֶׁ, quae non semper causam simpliciter denotat, sed causam quoq; finalem.

Moriatur. יָמוּת Futurū Kal ex Quiescentibus secundâ ו, pag. 208. Causales autem finales cum Futuro cōstruuntur, pag 541, unde Futurum per Conjunctivum explicari solet.

Prae timore. מִתּוֹךְ מוֹרָא id est, è medio timoris, per mediantem timorem, per timorem, prae timore. Praepositio מִן abjecto Nun, cum Chirek sequente Dagesch vocibus praefigitur, ut notum. תָּוֶךְ Medium, in constructione תּוֹךְ: מוֹרָא Timor, à יָרֵא, primâ radicali י mutatâ in ו, ut in istis fieri solet.

Et non. וְלֹא Adverbium cum copula ו.

Mollescat. יֵרַךְ Futurum Niphal defectivorum secundâ, cum Tzere sub י propter Dagesch ex sequēti litera exclusum, pag. 175, à רָכַךְ.

Animus ejus. לְבָבוֹ à לֵבָב, Cor, animus, Tzere ob Affixum mutatur in Scheva, pag. 367.

Prae. מִתּוֹךְ ut antea.

Pavore. פַּחַד Nomen cum duplici Pathach ob gutturalem, à פָּחַד Expavit.

Donec. עַד Adverbium.

Compleantur. שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ Futurum Hithpahel cum praefixa Conjunctione שֶׁ. Thema est שָׁלַם unde הִשְׁתַּלֵּם *Cōpleri,* primâ radicali & ת characteristico in Hithpahel transpositis, pag. 144. Adverbium עַד

dens: sed hîc usus & exercitata lectio in subsidium veniat necesse est, quâ tenendum, Verbum hoc in Hiphil præcipuè usitatum esse, in Pihel infrequens: vide Lexicon.

Corda. הַלְּבָבוֹת Nomen masculinum, pag.73. cum articulo, à singulari לֵבָב, quod in pluralem flectitur, mutato Tzere in Scheva, pag.81, hîc ad formam fœmininorum, aliâs etiam ad masculinorum terminationem, pag.89.

Ut non. לְבִלְתִּי Ad non, ex Præpositione ל & Adverbio negandi בִּלְתִּי, pag.522.

Revertantur. שׁוּב Verbum Infinitivi modi Kal, ex Quiescentibus secundâ ו, pag.207. *Ad non reverti*, hoc est, שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ Ut non revertantur, pag.505.

Ad eum. אֵלָיו Præpositio cum Pronomine, sub forma Nominum pluralium, pag.527.

Si. אִם Conjunctio: nam אֵם legere absurdū esset.

Voluerint. יִרְצוּ Futurum Kal Quiescentium tertiâ ה, pag.261, à רָצָה Velle, cujus usus in Kal frequentissimus, in Pihel rarissimus, ne quis inde legendum putet, in qua etiam significatio discordaret.

Redire. לָשׁוּב Infinitivus Kal, ut paulò antè, sed hîc cum Præpositione ל, quæ ante monosyllabum notatur cum Kametz, pag.518, & præcedente alio Verbo simpliciter per Infinitum exponitur, pag.519.

Sed. אלא vide in præcedenti sententia.

Sic. הָכִי Sic, ita, Chaldaicum & Rabbinicum, idem quod, Hebraicè כֵּן כֹּה.

Dicit. אָמַר Præteritum, Dixit.

Ego. אֲנִי Pronomen primæ personæ.

Obfirmabo. אֲחַזֵּק Futurum Pihel, quod significa-

tio

לבלתי שוב אליו אם ירצו לשוב · אלא הכי אמר אני אחזק את לבו שלא ימות מתוך מורא ולא ירך לבבו מתוך פחד עד שישתלמו כל המכות · וכן תפרש ואני אקשה את לב פרעה :

Id eſt, Non eſt *dicendum: quòd Sanctus benedictus ille obſirmet & induret corda, ut non revertantur ad eum, ſi voluerint redire, ſed ſic dicit: Ego obſirmabo cor ejus, ut non moriatur præ timore, neq; molleſcat animus ejus præ pavore, donec compleantur omnes plagæ iſtæ. Sic quoq; interpretaberis illud: Ego indurabo cor Pharaonis*, &c.

Dicendum. לוֹמַר Infinitivus novus & ſpecialiter Rabbinis uſitatus, pro לֵאמוֹר, ab אָמַר.

Quòd Sanctus benedictus ille. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Periphraſis Dei, quem honoris causâ ſic appellant. Plerunq; autem abbreviatè id ſcribere ſolent קָבָ״ה vel הקב״ה, cui deinceps literam ſervientem ipſi præponunt, ut hoc loco שהקב״ה, ubi quid ſingulæ literæ ſignificent, ex præcedētibus vocibus facilè apparet. ש Pronomen præfixum: ה articulus. קָדוֹשׁ Sanctus, in cujus formæ Nominibus plerunq; ו exprimitur, ad indicandum Cholem, & ſic diſcernendum Nomen à Verbo. בָּרוּךְ Participium præteritum ſive Pahul ex Kal. הוּא Pronomen maſculinum tertiæ perſonæ.

Obſirmet. מְחַזֵּק Participium Pihel, ut ex formativa מ perſpicitur, à חָזַק Firmari, Roborari. In Hiphil legeretur מחזיק cum expreſſo י.

Et induret. וּמַקְשֶׁה Participium Hiphil ex Quieſcentibus tertiâ ה״ה, pag. 283. cum præfixa copula ו cum Schurek, ob ſequens מ ex numero literarum בומף, pag. 536. Poſſet etiam legi ex Pihel, ut præce-

Tribus. בִּשְׁלֹשָׁה In tribus: Hebræi in talibus locutionibus Præpositione ב cum Ablativo libenter utuntur, pag.444.

Rebus. דְּבָרִים Nomen plurale à דָּבָר, cujus formæ Nomina sic in Pluralem flectuntur, pag.81.

Mansuetus. הֶעָנָו Nomen cum articulo ה, qui ante Kametz cum Sægol plerunq; notari solet, pag.352. עָנָו ab עָנָה, tertiâ radicali in ו commutata, ut & in fæminino עֲנָוָה Mansuetudo.

Tempore. בִּשְׁעַת *In horâ.* Nomen substantivum constructum cum Nomine sequenti, Kametz in penultima manente, pag.327. שָׁעָה Hora, Dan.4.16. Nomina temporis in ablativo cum Præpositione ב, pag.441.

Iræ. כַּעְסוֹ Iræ suæ: כַּעַס Indignatio, cum Affixo כַּעְסוֹ, pag.369.

Potens. הגיבור pro הַגִּבּוֹר, י ad indicandum Chirek breve inserto. ה articulus est.

In bello. בְּמִלְחָמָה Nomen cum Præpositione ב, à לָחַם Bellum gessit.

Et amicus. וְהָאוֹיֵב Nomen participiale cum copula ו, pag.536, & articulo ה. Cum Participiis talibus plerunq; ו ad indicandum Cholem exprimi, antè dictum est. אָיַב Inimicum esse.

Tempore. בִּשְׁעַת ut antè.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum articulo: vide sententiam tertiam.

In Commentario *Haskuni*, Exo.4. ver.21, in hæc verba, וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת־לִבּוֹ וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם id est, *Ego autem obfirmabo cor ejus, ut non dimittat populum istum*; talis legitur Glossa:

אין לומר שהקדוש ברוך הוא מחזק ומקשה הלבבות נפלאו

simpliciori quasi insidet, eoque vehitur.

Redibit. יָשׁוּב Futurum Kal Quiescentium secundâ ו, pag.208, à שׁוּב.

Ad radicem suam. לשורשו pro לְשָׁרְשׁוֹ. Eadem hîc ratio, quæ ultimæ vocis in præcedenti sententia, nisi quod hîc est Præpositio ל, *Ad, in*, cujus usum habes in Syntaxi Præpositionum.

Et ad fundamentum suum. ולעיקרו pro וּלְעִקָּרוֹ. Vau copula cum Schurek propter sequentem literam schevatam, pag.537. ל Præpositio, ut in præcedenti voce. עִקָּר *Stirps, Radix* propriè, Dan.4.12, inde apud Rabbinos sumitur pro eo, quod in re aliqua *Fundamentum, Principale, Præcipuum* est. Kametz cum Affixo manet, pag.364. י insertum, index est Chirek brevis.

שלושה אינם נודעים כי אם בשלשה דברים הענו בשעת כעסו׳ הגיבור במלחמה׳ והאוהב בשעת הצורך:

שלושה אינם נודעים כי אם בשלושה דברים הענו בשעת כעסו׳ הגיבור במלחמה׳ והאוהב בשעת הצורך:

Tria non cognoscuntur nisi in tribus rebus: mansuetus tempore iræ, potens in bello, & amicus in necessitate.

Tria. שְׁלוֹשָׁה Nomen numerale masculinum.

Non. אֵינָם *non illa.* Adverbium cum Pronomine, ut in prima sententia.

Cognoscuntur. נוֹדָעִים Participium plurale passivum Niphal, Quiescentium primâ י, pag.195. Participium pro Indicativo præsente, ut antè.

Nisi. כִּי אִם sic conjunctim sumuntur. Sæpiùs hanc Conjunctionem per אֶלָּא efferunt, quo ex Græcorum ἀλλὰ corrupto, familiarissimè utuntur. Aliâs etiam רַק & אַךְ eodem sensu sumi possunt.

R 2

Spiritus רוּחַ Nomen cum Pathach genubha in fine efferendum, pag. 17.

In divitiis suis. בעושרו. Interpretatio dat, vocem Hebræam esse ex Præpositione, Nomine & Pronomine conjunctam: Præpositio est ב, de qua jam dictum: Pronomen est ו in fine, hoc loco cum Cholem efferendum. ו in medio interponitur, ad indicandum Kametz chatuph, (ut suprà dictum) in quod Cholem propter adjunctum Pronomen, correptum est, pag. 371. Legendum ergo & scribendum adjunctis vocalibus, בְּעָשְׁרוֹ, ab עֹשֶׁר Divitiæ: Postremum hoc sententiæ membrum efferunt etiam, הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ *Qui gaudet in portione sua.*

כל המורכב ישוב לשורשר ולעיקרו

כל המורכב ישוב לשורשו ולעיקרו

Omne compositum redibit ad radicem suam & ad fundamentum suum, hoc est, resolvetur in sua simplicia, in sua principia, ex quibus tanquam ex radice & primo fundamento concrevit.

Compositum. המורכב Ex interpretatione liquet vocem esse passivam. ה articulum ostendit, si accipiatur vox ipsa, tanquam Nomen, aut est Pronomen relativū *Quod*, Participiis præfigi solitum, pag. 350: & 466. Reliqua forma vocis refert Participiū præteritum ex Hophal, ubi ו inseritur ad indicandum Kametz chatuph aut Kibbutz, pag. 139. Scribendum ergo הַמֻּרְכָּב. Rabbini autem per Schureck legunt, Schevâ quiescente, *Murcabh*, quomodo & in lingua Chaldaica post Schurek & Cholem quiescēs esse solet. Est autem à רָכַב Vehi, insidere equo vel currui vehendi causâ: hinc מֻרְכָּב *Compositum*, quod

tim-

superioribus. ו autem in hujus formæ Nominibus communiter exprimi solet, ut distinguantur à suis Verbis: קוֹדֶשׁ, sanctitas, פּוֹעַל Opus, à פָּעַל קָדַשׁ.

Cognoscitur. Interpretatio arguit Verbum Passivum, unde ניכר erit Participium Niphal, pro נִכָּר, ex forma defectivorum, pag. 158. י insertum, ad indicandum Chireck breve, ut antè declaratum. Possit etiam sic esse ex Pihel, sed hoc sensus declarabit.

Amicus. הָאוֹהֵב. Nomen ex Participio Præsenti Kal, quod sæpè nominascit, pag. 94, cum præfixo Articulo, de quo jam dictum. Pro hoc singulari rectè etiam apud alios legitur pluraliter, הָאוֹהֲבִים *Amici*, id est, quisq; amicorum, pag. 389.

איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעושרו

איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעושרו

Quis est dives? omnis cui est tranquillitas spiritus in divitiis suis.

Quis est. אֵיזֶהוּ Vox composita ex Particula אֵי, quę Pronomini זֶה juncta, usum habet ut apud Latinos *Ecquis.* Loco Verbi substantivi adjunctum est aliud Pronomen Affixum הוּ. Sic enim Pronomina vel separata, pag. 395, vel Affixa, pag. 501, loco Verbi substantivi sumuntur, aut ellipsin ejus inducunt.

Dives. עָשִׁיר Nomen frequens, ab עָשַׁר Ditari.

Omnis cui est. כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ, id est, omnis cui est ipsi. De כל dictum, שֶׁיֵּשׁ Verbum defectivum יֵשׁ cum præfixo Pronomine שֶׁ, quod cum Sægol sequente Dagesch, quibusvis vocibus præfigitur, pag. 466. לוֹ Pronomen Dativi casus, tertiæ personæ masculinæ, pag. 92. & 516. *Cui ipsi*, pleonasmus frequens, pag. 375.

Qui persequitur. הרודף. Interpretatio Latina indicat, voci Hebrææ esse conjunctum Pronomen relativum, quod repręsentatur per ה, & Verbis Præteriti temporis ac Participiis pręfigi solet, Pag. 466. Remanet רוֹדֵף, Participium præsens Kal, pag. 101. quod sic ferè cum ו ad indicandum Cholem, apud Rabbinos scribi solet, ut tanto melius distinguatur à Præterito. Participium autem per præsens indicans explicari, antè dictum est.

Post. אַחַר Præpositio ex duplici Pathach, pag. 298.

Gloriam. הַכָּבוֹד. Nomen cum Articulo, ut paulò antè. In accusativo exponendum ex vi constructionis. כָּבוֹד Gloria, à כָּבַד. *Persequi post gloriam*, Hebraismus, pag. 425.

Gloria. הַכָּבוֹד, ut præcedens, sed nominativi locum tenet.

Fugit. בּוֹרֵחַ. Significatio indicat Verbum: forma vocis refert Participium præsens Kal per ו expressum, ut paulo antè, quod indicativi significationem habet. Thema est בָּרַח Fugit.

Ab eo. מִמֶּנּוּ. Vox Hebræa unica est: conjuncta ergo ex Præpositione & Pronomine: vide pag. 93. & 529.

בעת הצורך ניכר האוהב

בעת הצורך ניכר האוהב

In tempore necessitatis cognoscitur amicus.

In tempore. בעת. Vox unica est, sed interpretatio arguit cum Præpositione esse conjunctam. Ergo legendum בְּעֵת. De Præpositione ב dictum antè: עֵת Tempus.

Necessitatis. הַצּוֹרֶךְ Nomen cum articulo ה, ut in supe-

ponitur, pag.351. בְּרִיא propriè est *Pinguis*, firmi & benè constituti corporis, unde Rabbinis est *Sanus*, & inde בריאות *Sanitas*, à בָּרָא.

Non. אֵינוֹ ad v. *non ille.* אֵין Adverbium negandi cum Pronomine, pag.501.

Credit. מַאֲמִין Credens. Participium Hiphil pag. 134. per ellipsin verbi substantivi loco indicativi præsentis ponitur, *Credens est*, pro Credit, pag.491.

Dolori. בְּמַכְאוֹב Vox Hebræa cum Latina collata, non habet formam Dativi casus, quem ל ferè indicare solet, pag.80. & 516, neq; formam simplicem, unde prima litera ב Præpositionis usum ostendit, quæ cum Scheva vocibus præfigitur, pag.513. & vox ipsa reddenda, *In dolorem.* Idiotismum istum vide pag.415. מַכְאוֹב *Dolor*, à כָּאַב. Pro hac voce aliâs apud ipsos etiam legitur, בְּצַעַר, quæ idem significat.

Aegrotantis החלי. Sensus requirit hîc Nomen: ergo ה habeatur pro articulo. Remanebit חֳלִי, quod si quæsieris in Radice חלה (ad talia enim Verba Nomina in י desinentia, ferè revocantur) invenies legendum חֳלִי, quod *Morbum* significat. ה efferendum cum Kametz vel Pathach, pag.352. At quid est, *Dolori morbi?* supple, *Viri morbi*, id est, morbo affecti, quem idiotismum habes pag.342.

כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו.

כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו

Omnis qui persequitur post gloriam, gloria fugit ab eo.

Omnis. כל legi potest per Cholem כֹּל, vel per Kametz chatuph, כָּל quomodo scribi solet, quando accentu caret, & per Makkaph sequẽti dictioni conjungitur, pag.43.

ו & י in media voce geminantur, ut indicetur, eas esse pro consonis mobilibus legendas, sive per se sive propter Dagesch: ut דווקא pro דַּוְקָא Maximè, quod Chaldaicum est, sed Rabbinis usitatissimum: כוונו pro כִּוְּנוּ Intenti sunt: חייב pro חַיָּב Reus: מקיים pro מְקַיֵּם Stabiliens: מתיירא pro מִתְיָרֵא Timens: חטיילין pro הַטַּיְּלִין Qui spaciantur: טווסא pro טַוְּסָא Pavo: טַבְוָון Bonitates, qualia apud Chaldæos interpretes innumera occurrunt.

Sic & ab initio ו interdum geminatur, quando pro consona, & quidem radicali ponitur, ut sic distinguatur à וּ copula, ut Elias in Tisbi scribit: ut וַי Væ, וַוְתִּיק Doctus, וַוְתָּם Statim, corruptum ex Græco εὐθὺς: וַוְתְּרָן Prodigus, & similia.

Usitatissimum etiam fuit Chaldaicæ linguæ scriptoribus, י Affixum plurale, aut quodcunq; antecedente Pathach, geminare, vel ipsi præmittere literam א vocalis Pathach indicem: ut אֲמָרַיי Sermones meos: דַּם זַכַּאי Sanguis innocentis: חַדַּאי Certum: לְשׁוֹן הֲבַאי Sermo hyperbolicus, quibus similia apud Rabbinos reperiuntur.

Sed jam accomodemus exempla quædam lectionis ad præcepta linguæ Hebraicæ, ubi primò sententias quasdam utroq; charactere ponemus, ut literæ tanto meliùs innotescant earum adhuc imperitis.

הבריא אינו מאמין במכאוב החלי

הבריא אינו מאמין במכאוב החלי

Sanus non credit dolori ægrotantis.

Sanus. הַבָּרִיא Nomen cum præfixo articulo ה, qui cum Pathach sequente Dagesch Nominibus præponitur,

Nominis aut Verbi formam exprimat, si adsit Præpositio aut Pronomen; an voci alicui adhæreant, an verò separatim posita sint, quæ omnia quâ formâ legenda sint, Præcepta Grammatica te sufficienter instruunt.

Hoc quoque in genere tenendum, quod literæ ו & י præter usum proprium quem in Bibliis habent, apud Rabbinos sæpissimè mediis vocibus inseruntur, ad certiorem ipsarum formam indicandam, quę absq; iis aut esset obscurior aut ambigua: & sic quidem vel *simplices* vel *geminata*.

ו simplex sæpissimè index est vel vocalis *Kametz chatuph* aut *Kibbutz*: ut, הופעל pro הָפְעַל: הופקד pro הָפְקַד vel הֻפְקַד, utraq; enim vocalis illic usitata est: מוקטר ומוגש pro מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ. Participium Pyhal sic frequenter scribitur ad differentiam activi: ut מפוקד pro מְפֻקָּד. Et sic Præteritum, נוקרתם pro נְקַרְתֶּם: לוקח pro לֻקַּח, & hoc ferè modo duæ hæ formæ passivæ cognoscuntur. In Nominibus: טומאה pro טֻמְאָה. Quando Cholem propter Affixum mutatur in Kametz chatuph vel Kibbutz, sępè id accidit: ut, על גדולתם ועושרם pro עַל גְּדֻלָּתָם וְעָשְׁרָם.

י simplex index sępè est Chirek brevis vel Tzere. In *Nominibus*, עיקש pro עִקֵּשׁ Perversus: עיקר pro עִקָּר Fundamentum: פירוש pro פֵּרוּשׁ Interpretatio: עבירה pro עֲבֵרָה Transgressio: שלימות pro שְׁלֵמוּת Integritas: משה רבינו pro מֹשֶׁה רַבֵּנוּ Moses præceptor noster: זקינים pro זְקֵנִים. In *Verbis*, conjugationis Niphal & Pihel sæpissimè, ניתן pro נִתַּן Datus est, ניבא pro נִבָּא prophetavit, להינתן pro לְהִנָּתֵן Dari: להיאכל pro לְהֵאָכֵל Absumi. Pihel, כיבד pro כִּבֵּד Honoravit: ציוה pro צִוָּה Præcepit: פירש פֵּרַשׁ Interpretatus est.

largiatur, si uni omnia concesserit, scribit Cic. 2. de Invent. Conatus sum ego in his meis Præceptis supplere, quæ ego in aliis desideravi. His si dextrè usus fueris, minus desiderabis, quàm in plerisque aliis. Quæ desiderantur, monitus supplebo, si vita supersit, aut supplendi occasionem habebit quisque alius. Eò contendi, ut quàm minimum deesset, quod cognitu esset utile & necessarium.

Exercendi modum ignoro. Peritum linguæ consulito: eo si destituaris, en hîc aliquod exercitationis specimen. At verò exercitatum Grammaticum, & biblici sermonis notitiâ mediocriter imbutum, discipulum hîc requiro. Duo autem hæc utplurimum conjuncta esse puto, ut qui accuratiorē Grammaticę usum sibi ex diligenti lectione biblica compararit, sermonis quoq; mediocrem notitiam in intelligendis significatis & idiotismis possideat. Sic certè sensu cognito sępè apparet, quomodo vox aliqua legenda sit, quæ sola & per se posita, variè legi posset, ac proinde si juxta sensum constet, an sit Nomen vel Verbum, aut quæ alia, sic ei puncta juxta leges Grammaticas addenda sunt.

Quod si in significatis dijudicandis adhuc sis rudior, & viva quoque præsentis interpretis institutione destituaris, adhibebis præceptorem mutum, hoc est, omnium primò exercebis te in iis legendis, quæ in nostrorum libris absq; punctis citata, & Latinè reddita, reperiuntur. Ex latina interpretatione de singulis vocibus facilè judicabis, si formâ ipsarum accuratius inspectâ, dignoscas, quæ cuiq; significato conveniens sit: Ut si in Latina Versione habueris nomen aut Verbum, videndum quæ vox

Ne-

præceptis linguæ Hebrææ definito, legere poteris. Nihil hîc dico de lingua Chaldaica ejusque variis dialectis, quarum usus est in Gemara in Zohar, Mechilta, Bereschit rabba, Echa & aliis similibus libris obscurioribus: in talibus enim alia præcepta requiruntur. Communes Rabbinorum libri, communiori & majori sui parte, communibus linguæ Hebrææ præceptis reguntur juxta quæ ut leguntur Biblia, ita quoque ipsorum libri. Ab his præceptis quando recedunt, tum speciali remedio succurrendum, ut mox dicetur. Quatenus autem intra cancellos Hebræi sermonis sese continent, quid tum exercitatus Grammaticus in ipsorum libris legendis plus difficultatis reperiet, quàm in ipsis Bibliis?

Puncta, inquis, *absunt*. Tu ea juxta pręcepta Grammatica ipsis addito.

Difficile hoc est. Si præcepta tenes, non est difficile: si non tenes, disce. *Quod sis, esse velis*, inquit ille. Carere enim eis non potes. Sunt *causa sine quâ non* poteris solidam lectionem comparare. Si puncta addere difficile occurrerit initio, adhibitis præceptis, adhibita exercitatione mox fiet facile.

Ductore careo. Præcepta erũt fidelissimus dux tuus.

Errabo facilè. Præcepta non patientur te errare. Tu longè certius leges ex præceptis, quàm Judæi ex usu. Centenos audies Judæos utcunque legentes, quorum vix unus possit orthographicè secundùm præcepta scribere, aut solidam lectionis suæ rationem reddere.

Præcepta manca sunt. Perfectioribus utere. Nam *in simplici genere nihil natura omni ex parte beatum atq; perfectum expolivit, tanquam cæteris non habitura quod*

get, quòd qui has literas earumque utilitatem & dignitatem ignorant, alios etiam ab iis discendis abstrahant. Scilicet כָּל־מִין אוֹהֵב אֶת־מִינוֹ וְשׂוֹנֵא אֶת־הֶפְכּוֹ *Quæque species amat speciem suam, oditque contrarium suum.* Præterea juventus nostra pluribus linguis & scientiis addiscendis distinetur, & tardiùs ad literas Hebræas accedit, ita ut etiam plurimi ab ipsis principiis ad functiones publicas Scholarum & ecclesiarum avocentur. Hinc nisi in transcursu & properanter succedat negotium, post tergum projicitur. Ubi multi anni in Latinis & Græcis triti fuêre, hîc vigesimam quartam diei partem impendere nimium est. Quidvis magis necessarium judicatur, quàm hæ literæ. Leviculum est, quod ab iis avellit, quod dejicit, unde tam pauci radicescunt. Hi ergo defectus tollendi, & via planior sternenda est per præcepta.

Modus discendi ex præceptis duplex est: *generalis* & *specialis.*

Generalis est, qui ex æquo convenit præceptis linguæ Hebrææ, sacris Biblicis libris contentæ. Horum præceptorum cognitionem qui probè accepit, & secundùm ea sermonem Hebræum biblicum legit & mediocriter intelligit, næ is quoque Rabbinorum libros sermone Hebræo scriptos, eodem beneficio legere & intelligere potest. Quatenus enim purè Hebraicè scribunt, eatenus ipsorũ sermo communibus linguæ Hebrææ præceptis subjectus est, & secundum ea legendus. Majori autem ex parte secundùm leges Linguæ Hebraicæ scribunt & loquuntur. Ergo majorem quoque partem librorum Rabbinicorum generali hoc modo communibus præ-

alios Grammaticos, & linguæ rationem inde firmant. At cursim & properanter id fit, & in transitu ista transmittunt. Rarissimi enim sunt, qui Grammaticæ fundamenta tenent. Interea usu imprimis & exercitatione, linguæ facultatem sibi parant, & id quidem eo facilius, quòd naturali quodam ductu & inclinatione in eam, tanquam primitus sibi agnatam & maternam, feruntur, tum etiam quod toto studiorum suorum curriculo, in ea discenda occupantur, & deinceps totam vitam in ea firmanda terunt, etsi pauci & nonnisi magni Rabbini accuratam ejus intelligentiam, usumq; loquendi & scribendi, adipiscantur. Communiter autem inter se cujusque regionis vernaculâ linguâ utuntur, ut Germani Germanicâ, Poloni Judæi Polonica, Itali Italicâ, & sic deinceps. Immiscent tamen sermoni frequenter Hebræas voces, tum ne à Christianis intelligantur, tum ut aliquod indicium primævæ suæ linguæ exhibeant. Sic ergo Judæi usu & exercitatione linguam Hebræam recolentes addiscunt.

Non sic nos Christiani, cùm linguæ Hebrææ longè minorem & dissimiliorem usum habeamus. Alia ergo via quærenda per præcepta. Hæc cùm difficilis sit, à paucis teritur. Difficilior autem est, tum ob defectum præceptorum necessariorum, tum ob raritatem solidè in his literis versatorum, qui prudenter juventutem vel alliciant, vel fideliter viam ipsi monstrent. Quotquot enim in his excelluerunt, præcepta aut paucissima, aut nulla reliquerunt. Conati aliquid fuerunt Munsterus & Genebrardus, sed rem non expediverunt, etsi plurimum subsidii attulerint. Raritatem verò discentium au-

עֶשֶׂר לְמִשְׁנָה ׃ בֶּן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְמִצְוֹת ׃ בֶּן־חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לְתַלְמוּד id eſt, *Filius quinq; annorum ad Biblia: filius decem annorum ad Miſchna: filius tredecim annorum ad præcepta: filius quindecim annorum ad Talmud.* Quamprimum ergo ſermonis cuique vernaculi perfectionem aliquam, pueri ipſorum conſequuntur, ſtatim fiunt alphabetarii, ut quinto anno Legem Moſis ex Hebræo in vernaculum reddere & interpretari incipiant. Ubi in Lege Moſis (prophetas rariſsimè diſcunt, & moriuntur innumeri ſenes, qui totâ vitâ eos non legerint) mediocriter aſſuefacti fuerint, ad *Miſchna*, id eſt, textum Talmudicum adhibentur, ut poſt decimum annum traditiones Majorum diſcere incipiant. Anno decimo tertio completo fit בַּר מִצְוָה *Filius præcepti*, id eſt, jugo Legis Moſaicæ ſubjicitur, incipitq; obſervare Sabbathum, Paſcha, Tabernaculorum feſtum, & reliquos ritus Judaicos. Decimo quinto anno *Talmud* diſcit hoc eſt, explicationem ipſius textus, quæ præcipua eſt pars ipſius Talmud, & *Gemara*, id eſt, Complementum dicitur, difficiliore & impuriore lingua Babylonica conſcriptum, & in eo totam vitam terunt. Inter diſcendum autem præceptor interpretando viva voce præit, ſinguli præceptoris vocem repetendo referunt, donec memoriter omnia interpretari ſua ſponte poſsint. Nihil hîc dictatur; nihil ſcribitur: viva prælegentis vox ſtylus eſt, cerebrum pueri tabella, cui illico doctrina inſculpitur. Grammaticæ nullus uſus eſt, niſi quando firmioris judicii & בַּחוּרִים *Juvenes* facti fuerint: tum qui ſtudiis addicti manent, & ad Rabbinatum contendunt, legunt Michlol Kimchi, aut Eliæ libros vel quos habent

alios

ctionem & interpretationem quandoq; admittat, tum eligenda est ea, quæ argumento, tenori & scopo propositi sermonis est convenientior.

Arbitraria est: sed ei, qui ignorantiæ tenebris obductus, nigrum arbitratur esse album, & pro arbitrio in tenebris de coloribus judicat. Sed juxta Hebræorum proverbium, הַסּוּמָא לֹא יִשְׁפּוֹט בְּמַאוֹרוֹת *Cæcus non debet judicare de luce.* Non cujuscunq; arbitrium, sed conveniens sententiæ ratio, sed certa constansque analogia Grammatica vocum lectionem moderatur. Quod si tamen alicujus arbitrio magis sapuerit legere פֶּרֶשׁ *Stercus*, ubi sententiæ ratio postulat פָּרַשׁ *Interpretatur*: aut חֹמֶר *Lutum*, vel חֲמוֹר *Asinus*, ubi sententia poscit חֶמֶר *Vinum meracum*, fruatur is sanè suavitate lectionis suæ arbitrariæ.

Cæterum ratio legendi scripta Hebræorum acquiritur vel *usu* & *exercitatione*, vel ex *præceptis*.

Usu & exercitatione Judæi legere discunt, & quidem in universum omnes, etsi pauci linguam intelligant. Viri, ob Legem Mosis, quam omnes legere tenentur; mulieres cum viris, ob numeratas preces. Unde in *Pesikta* scribunt, quadringentas & octoginta scholas publicas Hierosolymis olim fuisse, quas omnes cum tota urbe Vespasianus vastavit. Ejus numeri memoriale ponunt illud Jesaiæ, in quo de Urbe dicitur, מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט *Plena jure*, cap. 1.21, ubi literæ vocis מְלֵאֲתִי, 481 numerali valore continent. Sic etiamnum singuli suos liberos vel domi privatim instituunt, vel instituendos curant. De ea re generalis habetur determinatio in *Pirke abhoth* sive Constitutionibus Patrum, cap. 5, quæ omnes ad studium literarum obligat: בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא · בֶּן:

vatim tamen præclaræ doctrinæ summam laudem apud suos meriti semper fuerũt & adhuc merentur.

Difficilem esse, ut non omnino negari potest, ita tamen distinctè id fatendum est. *Difficilis est:* sed imperito, & mediis necessariis ad eam perdiscendam non instructo. *Difficilis est:* sed contemptori, non amatori, & debitâ adhibitâ curâ discere annitenti. *Difficilis est:* sed ibi, ubi scriptio impura, & ex peregrinarum linguarum vocabulis ac dialectis mixta est. Quo autem sermo Hebræus purior, tanto ejus lectio est facilior. *Difficilis tamen est:* at labor omnia vincit improbus. Domat atque subigit cuncta, diligẽtia. *ἡ μελέτη πάντα δυνάται.* הַהֶרְגֵּל עַל כָּל דָּבָר שַׁלְטוֹן *Exercitatio & usus omnium rerum dominus est*, ajunt Hebræi. *Usus est optimus magister*, dixit Cicero.

Incerta est: sed illi, qui certum legendi modum ignorat; illi, qui exiguam aut nullam Hebraicæ linguæ notitiam habet. Hic enim aut dubitat, aut ignorat. *Quidni incerta est:* ut מִסֵּפֶר Ex libro, מְסַפֵּר Enarrans, מִסְפָּר Numerus: סִפְרוֹ Liber ejus, סִפְּרוּ Narrarunt. En, earundem literarum quàm varia & incerta est lectio? Incerta est: in voce per se extra sententiam positâ, non in continuata & perfecta sententia: ut, אֱלֹהִים בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ ספרו לָנוּ *O Deus, auribus nostris audivimus, majores nostri narraverunt nobis*, Psal. 44. 2. Hîc legendum esse סִפְּרוּ per Præteritum docet ipsa ratio sententiæ, tum etiam antecedens Verbum Præteritum: ex Pihel autem esse legendum, ex exercitata lectione biblica sciendum, quæ docet Verbum illud in Pihel frequenter, in Kal rariùs reperiri. Si aliter legas, quam sententiam efficies? Quod si tamen eadem sententia diversam lectionem

Hebræorum libri extra biblicos rarissimè,ut notum, puncta vocalia addita habent, & ferè in libris quibusdam scholasticis,ac libris precum in imperitæ plebis & mulierum usum,expressa tantùm reperiuntur. Reliqua omnia scripta illis carent, & tamen leguntur atq; intelliguntur tam à Judæis quàm à Christianis.

De modo legendi quæsitum est antehac inter nostros à multis,& variè quoq; judicatum, prout quisque in hoc studio peritior aut imperitior fuit. Alii *impossibilem*,alii *difficilimam*, alii *incertam* & *vagam*, alii *arbitrariam* esse rationem arbitrati sunt. Universum istud negotium plenè hoc loco excutere, neq; animus est neq; tempus :requirit enim plus operæ & consilii, quàm prælum ultimum anhelans, & temporis brevitas nunc concedit. Ut tamen studiosam juventutem in spem, quæ partim istis opinionibus interclusa est, partim abscissa, paulò meliorem erigamus,brevissimè de singulis dicemus.

Lectionem Rabbinicam citra vocalium adminiculum,*impossibilem* non esse,experientia superiorum seculorum satis testata est, & in hodiernum diem usque abundè comprobat. Fuerunt enim in ea exercitatissimi Santes Pagninus, Petrus Galatinus, Johannes Reuchlinus, Conradus Pellicanus, Guido Fabricius, Andreas Masius, Franciscus Vatablus, Johannes Mercerus, Gilbertus Genebrardus, Sebastianus Munsterus,Paulus Fagius,Marcus Marinus,& plurimi alii,quorum plerorumq; eximiam eruditionem etiam ipsi Judæi cum stupore admirati sunt. Innumeri alii præterea & fuerunt, & reperiuntur indies, qui etsi publicè non inclaruêre, pri-

INSTRUCTIO BREVIS ad lectionem Rabbinicam absq; punctis vocalibus.

QUOD Sapiens in Proverbiis dicit, לֵב אָדָם יְחַשֵּׁב דַּרְכּוֹ וַיהוָה יָכִין צַעֲדוֹ *Cor hominis excogitat viam suam, sed* DOMINUS *disponit gressum ejus*, cap. 16. 9, id vulgo apud Latinos dicitur, *Homo proponit, Deus disponit*. Sic cùm initio hujus libri triplicem Alphabethi formam proponerem, nihil aliud in animo erat, quàm ut studiosi quoq; haberent formam istorum Characterum quibus Judæi in vulgaribus libris & scriptura plerunq; utuntur, ut si fortè in talia scripta inciderent, literas ad minimum non essent ignotæ. Interea, cùm in Syntaxi paucula quædam hinc inde ponerentur, ex Rabbinis absq; punctis vocalibus citata, hæc tacita animum cogitatio subire cœpit, nõ incommodum fore, si istorum Characterum in hoc quoque libro usus ipsis aliquis esset, ut tanto instructiores hinc ad similes Hebræorum libros legendos discederent. Hoc consilium cùm magis magisq; in me confirmaretur, hæc sequẽtia de lectione Scriptorum Rabbinicorum adjicere hoc tempore placuit, donec amplior hujus argumenti tractandi sese mihi offerat occasio, aut ego præbeam occasionem alii doctiori. Nam בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד *Ferrum ferro acuitur*, ait Sapiens; & sæpe *stimulos dedit æmula virtus*, ait Lucanus.

Hebræ-

nes sed præcipuas & usitatiores adduximus, atque exemplis variis declaravimus. Certa etiam quædam genera in iis constituimus, & ad ea singulas formas revocavimus. Quantitatis & pedum rationem, quàm exquisitè & perspicuè ex usu ipso exposuimus, ita ut juventus studii hujus amore inflammata, imitationis viam hîc planam & expeditam habeat. Sic poesi Hebraicâ explicatâ, sequenti Carmine bimetris membris inciso, hunc Tractatum claudere placuit:

דַּרְכֵי שִׁירִים הַנִּבְחָרִים
בִּלְשׁוֹן עִבְרִים פֹּה נִשְׁלַ׳ מִים׃
חָרוּז נָאֶה וְיָפֶה מַרְאֶה
וּבְכֵן יֵרָאֶה אוֹרִים תֻּוּ מִים׃

F I N I S.

Q 2

Requiro benignitatem tuam, cùm ego ſim ſervus tuus,
Diſponam coram te laudem deſiderabilem.

Denique eſt aliud adhuc inſigne ornamentum in metro מְחֻלָּק inciſo, ſive ſimplici ſive compoſito obſervandum. Etſi enim per ſe pulchrum ſit, tamen cultu factum eſt ornatius. Sic utique omnis pulchritudo non tantùm formâ, ſed & probiore cultu commendari ſolet. Hinc deliciæ aurium ſunt, ſi ultimæ voces fiant reſonæ, hoc eſt, quarti cujusque inciſi ſpondeus ultimus finem præcedentis dictionis, ſuavi repercuſſu, reſonantis inſtar echûs, repetat: Tale præfixum eſt libro עקדת יצחק cujus primum & ultimum tantùm ſpeciminis causâ apponam: Mẽbra ſunt trimetra, ex Jambo & gemino ſpondeo:

מְקוֹר בִּינָה נִשְׁחָת׃ וְכָל־מַשְׂכִּיל נִחָת
בְּמִזְרֶה אוֹ רַחַת׃ וְנִפְעֲמִים עַמִּים׃
יְחַזֵּק אֵל דָּתוֹ׃ יְעוֹרֵר חֶמְלָתוֹ׃
עֲלֵי צֹאן מַרְעִיתוֹ׃ בְּרֹב רַחֲמִים חַמִּים׃

Fons intelligentiæ corruptus eſt, omnisq; prudens attritus eſt,
Ventilabro aut vanno, & conquaſſati ſunt populi.
Roboret Deus Legem ſuam, ſuſcitet miſericordiam ſuam,
Super populum paſcui ſui, pro amplitudine miſerationum æſtuantium.

Ex eodem genere eſt, quo noſtra Epitome Radicum Hebraicarum & Chaldaicarum, lectorem alloquitur, cujus luſu tunc fortè ſic oblectabamur.

Hoc modo poeſis Hebraica popularis, numeroſis ſyllabis vel diductior vel contractior, in varias & multiplices formas transformata eſt. Eas non om-

שְׁלָדִי וְדָמִי · וְכֶתֶר הֲלוּמִי · מְעוּזִי וְחוֹמִי ·
נְסִיכִי וְרַבִּי :
עֲטֶרֶת שְׁבָחִי · גְּוִיִּי וְרוּחִי · אֲדוֹנִי וְאָחִי ·
קְצִינִי כְּאָבִי :

Facilitate ſua explicationem non deſiderat.

Eodem & R. Moſche Schem tobh uſus eſt: ut,

בְּזָקֵן כְּעוֹלֵל · הֲיִבְטַח בְּמַעֲלֵל ·
בְּרֶשַׁע מְגוֹלֵל · לְבִלְתִּי יְשַׁלֵּם :
רְאִיתִיו בְּעֵינַי · מְאָדָּם כַּשָּׁנִי ·
בְּפֶשַׁע וְגוֹנִי · וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם :

Tam ſenex quàm puer, an confidet in opere
Quod improbitate involvit, & non perſolvet?
Vidi eum oculis meis, rubentem ut coccinum
Improbitate & turpitudine innatisq; vitiis, & juxta ea perſolvit.

In hunc ſenſum Latinorum poetarum aliquis ſcripſit:

Vidi ego, qui, lætis rerum ſucceſsibus utens,
Tollebat tumidum ſtultus ad aſtra caput:
Immemor atq; Dei prorſus, rebusq; ſecundis
Ebrius, æthereas deſpiciebat opes.
Vix ego tranſieram, cùm protinus ora retorquens,
Cum factis vidi hunc jam periiſſe ſuis.

Aliud ex meris Creticis, quod rude & inelegans cenſetur: ut,

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ · כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ ·
אֶעֱרוֹךְ עֶדְךָ · מַהֲלָל נֶחְמָד :

Q

יוֹפִי זוֹהַר זוֹהַר שַׁחַר
תּוֹקֶף שֶׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם׃
וּכְגַן הַשֵּׁם מָלֵא כָּל טוּב
יֵצֵא יִרְכַּב מִמִּצְרָיִם׃

Pulchritudo ZOHAR *est ut splendor auroræ,*
Ut robur solis in ipsa meridie
Et ut hortus Dei repletus omni bono,
Egreditur, vehitur ex Aegypto.

Aliud ex *puris bachiis:* ut,

אֱנוֹשׁ חַשׁ לְרָעִים׃ מְכַסֶּה פְּשָׁעִים׃
וְשִׂנְאַת מְרֵעִים׃ תְּעוֹרֵר מְדָנִים׃
וְחָכָם מְהֵרָה׃ יְבַטֵּל לְעֶבְרָה׃
וְסָכָל שְׁמָרָהּ׃ לְיָמִים וְשָׁנִים׃

Homo solicitus de malis, Tegit defectiones:
Odium maleficorum Excitat contentiones.
Sapiens velociter tollit excandescentiam,
Stultus servat eam in dies & annos.

Hinc quidam Jehosua multiplicem congeriem titulorum connexuit in principio Præfationis in librum Tzemach David, initialibus literis nomen indicantibus: ut,

יְקָרִי וְהוֹדִי׃ פְּאֵרִי מְאוֹרִי׃ לְרֹאשִׁי כְּבוֹדִי׃
פְּנִינֵי זְהָבִי׃
הֲדָרִי יְקָרִי׃ זָהֳרִי וְאוֹרִי׃ בְּחִירִי נְזִירִי׃
וְאַלְפֵי רְבָבִי׃
וְהוּא לִי מְשׂוֹשִׂי׃ סְגֻלָּה לְנַפְשִׁי׃ וְנֵזֶר לְרֹאשִׁי׃
וְחֶפְצִי לְבָבִי׃

שלדי

In medio cordis mei est quasi ignis ardens: vehementer conturbatus sum in membris meis.

Quum recordor scelerum meorum, dispositionum & astutiarum mearum,

Casuum & calliditatum mearum: exspecto igitur adventum vicissitudinum mearum.

רַבִּים שְׁכוּרֵי יַיִן זָדוֹן   לִבָּם עֲתִידִים לֵעָנוֹשׁ
אָז יִשְׁכְּרוּ מֵי חשׁ וְלֹא   יַיִן יְשַׂמַּח לֵב אֱנוֹשׁ׃

Multi ebrii sunt vino superbiæ, sed animo suo futurum est ut dent pœnas:

Tunc inebriabuntur aquis cicutæ, neq; Vinum lætificabit cor hominis. Aliud ejusdem,

אֱמֶת תִּבְחַר בְּדִבּוּרְךָ   וְלֹא כָזָב בְּשׁוּם עִנְיָן
וְהָאֱמֶת יְסוֹד שָׁלוֹם   וְכָזְבִּי בַּת נְשִׂיא מִדְיָן׃

Veritatem elige in sermone tuo, Et non mendacium in ullo negotio:

Nam veritas ipsa est fundamentum pacis, At falsitas filia est principis contentionum.

Nota elegantem allusionem à nomine proprio כָּזְבִּי *Cosbi* petitam, quod hîc ponit pro *Falsitate*: est enim à כָּזָב *Mendacium, falsitas*. Cosbi autem ista fuit filia Tzur, principis in מִדְיָן *Midjan*, (Num.25.v.15.) ubi rursum Nomē proprium מִדְיָן traducit in usum appellativi, (ut vocant) ad significandum *Contentiones*; sic enim מִדְיָנִים sumitur Proverb.18.v.18. Hæc verò duo metra hoc habent plus artificii, quòd secundum & quartū incisum, rhythmo conveniunt.

Membra *bimetra* ex puris spondeis, quale illud est, quod libro Zohar præfixum legitur ita incipiens: ut,

tuor membris incisum est, quorum tria priora semper eodem rhythmo finiunt, quartum peculiarem rhythmum habet, in toto Carmine similem. Non semper tamen in incisis Rhythmo opus est. Hoc vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְחֻלָּק *Carmen simplex & divisum:* ut,

צַדִּיק תָּמִים מָלֵא אֵמִים
מֵאִישׁ דָמִים עַל לֹא פֶשַׁע ׃
תַּצִּיל אוֹתוֹ רוֹב צִדְקָתוֹ
וּבְרִשְׁעָתוֹ יִפּוֹל רָשָׁע ׃

Justus integer, repletus est terroribus
A viro sanguinolento, sine sua iniquitate:
Liberabit ipsum, multa justitia sua,
At in improbitate sua, corruet improbus.

Plures species formari possint, sed hæ usitatiores & elegantiores sunt.

Compositum carmen est, quod ex omnibus pedibus, jambo scilicet ac spondeo, molosso bacchioque miscetur: estque triplex: *Tetrametrum, Pentametrum,* aut *Hexametrum.* Trimetrum enim per se nullum insigne est, nisi in Carmine mechullak seu inciso, ut videbitur: unumquodq; deinceps, in totidem & plures species, inversis pedibus, subdividi potest, quod cujusq; relinquitur arbitrio. In omnibus autem primum locum promiscuè habet vel jambus aut spondeus. Rhythmorum eadem dispositio hîc est, quæ in præcedenti genere.

Tetrametrum est, quod quatuor constat dimensionum locis.

Prima forma ex Spondeo, Jambo, Spondeo duplici: ut,

אלה

הַרְחֵק מִכָּל־מִדָּה רָעָה

וּבְראשׁ כֻּלָּן מִן הַכִּילוּת׃

Supra omnem poſſeßionem acquire ſapientiam,
Suprà omnem dignitatem elige humilitatem:
Longè abeſto ab omni proprietate mala,
Ante omnia verò à tenacitate.

שׁוֹכְנֵי תֵבֵל   רוֹדְפֵי הֶבֶל
לַשָּׁוְא עָמְלוּ   כָּל־חַיֵּיהֶם׃
וּבְסִכְלוּתָם   עַד יוֹם מוֹתָם
גַּם צֵידָה לֹא   עָשׂוּ לָהֶם׃

Habitatores orbis, ſectatores vanitatis
Fruſtra laborant, totâ vitâ ſuâ:
Et ſtultitiâ ſuâ, uſq; ad diem mortis ſuæ,
Etiam viaticum non comparant ſibi.

Quarta, quando rhythmi interſecantur, ut primo verſui tertius, ſecundo quartus reſpondeat, & ita deinceps: ut,

חוֹנֵן דַּלִּים   מַלְוֵה לָאֵל
וִישַׁלֵּם לוֹ   עֶשֶׂר מוֹנִים׃
לָכֵן אַשְׁרֵי   מַשְׂכִּיל אֶל־דַּל
פִּזַּר נָתַן   לָאֶבְיוֹנִים׃

Gratiosè-largiens tenuibus, mutuat Deo, Prov.19.17.
Qui reddet ipſi decem vicibus, id eſt, decuplum:
Ergo beatus qui attendit ad attenuatum, Pſal.41.2.
Qui diſpergit, dat egentibus, id eſt, liberaliter dat, Pſal.112.9.

Quinta, quando hemiſtichium quodque, qua-

P

חָמֵשׁ מֵהֶן • כְּנַּמָּדוֹת ׃

Cantabo nunc canticum rerum honorabilium,
Explicando benè & absq; ænigmate.
Explicabo autem decem puncta,
Quomodo divisa sunt in quatuor partes.
Quinq; ex eis sunt viri magnæ mensuræ,
Quinq; ipsorum sunt sicut ipsi Pigmæi.

Sic totum est Eliæ Canticum secundum, elegans & artificiosum.

Tertia, quando secundum hemistichium quodq;, eodem semper rhythmo clauditur, in primo autem nulla planè rhythmi ratio habetur. Hoc vocatur שִׁיר קָשׁוּר *Carmen colligatum*, nempè secundo quoque versu: ut,

אֶהְיֶה קַל כְּנֶשֶׁר וּצְבִי
גַּם עַז כְּנָמֵר אוֹ לָבִיא ׃
אָשִׂים פָּנַי כַּחַלָּמִישׁ
לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אֵלִי אָבִי ׃

Ero levis sicut aquila & hinnulus,
Etiam robustus ut pardus aut leo,
Disponam faciem meam ut rupem durissimam,
Ut faciam secundum voluntatem Dei mei patris mei.

Hæc species rhythmi omnium usitatissima est, tam in simplici quàm composito genere, (ut postea videbitur) eâq; & totum carmen Eliæ, libro Masoreth & Tisbi præfixum, compositum est. Talia quoque & hæc sunt,

עַל כָּל קִנְיָן תִּקְנֶה חָכְמָה
עַל כָּל־מַעְלָה תִּבְחַר שִׁפְלוּת ׃

הרחק

Simplex, quod ex meris syllabis longis, spondeis vel semispondeis constat. Quatuor spondei hic frequentissimi sunt & vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְרֻבָּע *Carmen simplex & quadratum.* Simplex, quia tantùm syllabas longas habet: Quadratum à quaterna dimensione, quasi *Tetrámetrum* dicas. Binæ enim syllabæ semper cõjunguntur, quas, ut dictũ, שְׁתֵּי תְנוּעוֹת *duas motiones* sive syllabas vocant, neque unico vocabulo, ut Latini per Spondeum, eas hactenus nominare instituerunt. Hujus possunt plures esse species, quarum quasdam, quæ magis frequentes sunt, ponemus.

Prima species est, quando bini quiq; versus eodem rhythmo clauduntur: ut,

- - - - - - - -

אֶתֵּן שֶׁבַח גַּם תִּפְאֶרֶת
לָאֵל תִּכֵּן רוּם בְּזֶרֶת׃

Tribuam laudem atq; gloriam,
Deo, qui *direxit sublimia palmo.*

Hujus tamen pauca illustria exempla in integro Carmine extant.

Secunda, quando omnium omnino versuum finis idem est, & vocatur שִׁיר חֲרוּזִי *Carmen rhythmicum:* ut,

אָשִׁירָה נָא שִׁיר נִכְבָּדוֹת
בָּאֵר הֵיטֵב וּבְלִי חִידוֹת׃
וַאֲבָאֵר עַ שֵׁר הַנְּקֻדּוֹת
אֵיךְ נֶחֶלְקוּ לִשְׁתֵּי יָדוֹת׃
חָמֵשׁ מֵהֶן אַנְשֵׁי מִדּוֹת

שְׂאוּ קִינָה· בְּקוֹל מָרָה· לְשַׂר נָדוֹל· לְקָחוֹ יָהּ
לַאֲמַצְיָה

Ex iſtorum ſimili fine collegit, rhythmicum numerum in Verſibus fuiſſe etiam tum uſitatum, cùm Iſraelitæ adhuc in terra ſua degerent.

Rhythmus, ut ſcribit R. David Jechai, fit tribus modis: *primò* quando fines unâ literâ conveniunt, ut נֶחְמָד · גִּלְעָד · בָּדָד · אָבַד: Hujuſmodi Carmen vocatur שִׁיר עֹבֵר *Carmen tranſiens*, tolerabile, quod tranſire & ferri poteſt, etſi parum elegantiæ habeat, & authores raros. *Secundò*, quando duabus literis: ut לִשְׁמֹר · לִגְמֹר · לֵאמֹר: Hoc vocatur שִׁיר רָאוּי *Carmen conveniens*, aptum, dignum, eſtque omnium uſitatiſſimum. *Tertiò*, quando tribus: ut, סְפָרִים גְּבָרִים · דְּבָרִים: hoc dicitur שִׁיר מְשֻׁבָּח *Carmen laudabile*, etſi ob paucitatem talium vocum non ita frequens ſit, aut ſi uſurpatur, brevius eſt. Denique vitioſum habetur, literas ſimilis pronunciationis in rhythmo uſurpare, ut כֹּכָה & צוּקָה, aut מַצָּה & מַסָּה & quæ ſunt ſimilia. In vocalibus ſimilibus id non tantoperè curatur, ut תְּכֻרוֹת תְּמוּרוֹת, quod tolerari poſſit, etſi melius ſit abſtinere à talibus.

Hæc de Rhythmo: nunc de metri generibus.

Ex pedum & rhythmorum varia diſpoſitione, varia metri oriuntur genera. Innumeris enim penè modis illud fieri poteſt pro cujuſque arbitrio & libidine, modo ſemel inſtituta menſura in eodem ſemper continuetur.

Genera ejus ſumma duo ſunt: פָּשׁוּט *Simplex*, וּמֻרְכָּב & *Compoſitum*. Utrumque verò vel קָשׁוּר *Ligatum*, vel מְחֻלָּק *Inciſum*.

Sim-

Simplex, quod ex meris syllabis longis, spondeis vel semispondeis constat. Quatuor spondei hîc frequentissimi sunt & vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְרֻבָּע *Carmen simplex & quadratum.* Simplex, quia tantùm syllabas longas habet: Quadratum à quaterna dimensione, quasi *Tetrametrum* dicas. Binæ enim syllabæ semper cōjunguntur, quas, ut dictū, שְׁתֵּי תְנוּעוֹת *duas motiones* sive syllabas vocant, neque unico vocabulo, ut Latini per Spondeum, eas hactenus nominare instituerunt. Hujus possunt plures esse species, quarum quasdam, quæ magis frequentes sunt, ponemus.

Prima species est, quando bini quiq; versus eodem rhythmo clauduntur: ut,

- - - - - - - -

אֶתֵּן שֶׁבַח גַּם תִּפְאֶרֶת
לְאֵל תִּכֵּן רוּם בַּזֶּרֶת׃

Tribuam laudem atq; gloriam,
Deo, qui *direxit sublimia palmo.*

Hujus tamen pauca illustria exempla in integro Carmine extant.

Secunda, quando omnium omnino versuum finis idem est, & vocatur שִׁיר חָרוּז *Carmen rhythmicum:* ut,

אָשִׁירָה נָּא שִׁיר נִכְבָּדוֹת
בָּאֵר הֵיטֵב וּכְלֵי חִידוֹת׃
וַאֲבָאֵר עַ שֶׁר הַנְּקֻדּוֹת
אֵיךְ נֶחֱלְקוּ לִשְׁתֵּי יָדוֹת׃
חָמֵשׁ מֵהֶן אַנְשֵׁי מִדּוֹת

שְׂאוּ קִינָה · בְּקוֹל מָרָה · לְשַׂר נָדוֹל · לְקַחוּ יָהּ לַאֲמַצְיָה

Ex iſtorum ſimili fine collegit, rhythmicum numerum in Verſibus fuiſſe etiam tum uſitatum, cùm Iſraelitæ adhuc in terra ſua degerent.

Rhythmus, ut ſcribit R. David Jechai, fit tribus modis: *primò* quando fines unâ literâ conveniunt, ut נֶחְמָד · גִּלְעָד · בֶּדֶד · אֲבַד: Hujuſmodi Carmen vocatur שִׁיר עֹבֵר *Carmen tranſiens*, tolerabile, quod tranſire & ferri poteſt, etſi parum elegantiæ habeat, & authores raros. *Secundò*, quando duabus literis: ut לִשְׁמֹר · לִגְמֹר · לֵאמֹר: Hoc vocatur שִׁיר רָאוּי *Carmen conveniens*, aptum, dignum, eſtque omnium uſitatiſſimum. *Tertiò*, quando tribus: ut, סְפָרִים · גְּבָרִים · דְּבָרִים: hoc dicitur שִׁיר מְשֻׁבָּח *Carmen laudabile*, etſi ob paucitatem talium vocum non ita frequens ſit, aut ſi uſurpatur, brevius eſt. Denique vitioſum habetur, literas ſimilis pronunciationis in rhythmo uſurpare, ut כָּכָה & צוּקָה, aut מַצָּה & מַסָּה & quæ ſunt ſimilia. In vocalibus ſimilibus id non tantoperè curatur, ut תְּמוּרוֹת תְּכְרוֹת, quod tolerari poſſit, etſi meliùs ſit abſtinere à talibus.

Hæc de Rhythmo: nunc de metri generibus.

Ex pedum & rhythmorum varia diſpoſitione, varia metri oriuntur genera. Innumeris enim penè modis illud fieri poteſt pro cujuſque arbitrio & libidine, modo ſemel inſtituta menſura in eodem ſemper continu[illegible]

Gen[illegible] ejus [illegible] ſunt: פָּשׁוּט *Simplex*, וּמְרֻכָּב & [illegible] ver[illegible] קָ[illegible] *Ligatum*, vel

Sim-

שְׁלָדִי וְדָמִי˙ וְכֶתֶר הֲלוּמִי˙ מְעוּזִי וְחוֹמִי˙
נְסִיכִי וְרַבִּי׃
עֲטֶרֶת שְׁבָחִי˙ גְוִיִּי וְרוּחִי˙ אֲדוֹנִי וְאָחִי˙
קְצִינִי כְּאָבִי׃

Facilitate ſua explicationem non deſiderat.

Eodem & R. Moſche Schem tobh uſus eſt: ut,

בְּזָקֵן כְּעוֹלֵל˙ הֲיִבְטַח בְּמַעֲלֵל˙
בְּרֶשַׁע מְגוֹלֵל˙ לְבִלְתִּי יְשַׁלֵּם׃
רְאִיתִיו בְּעֵינַי˙ מְאָדָּם כְּשָׁנִי˙
בְּפֶשַׁע וְזוֹנִי˙ וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃

Tam ſenex quàm puer, an confidet in opere
Quod improbitate involvit, & non perſolvet?
Vidi eum oculis meis, rubentem ut coccinum
Improbitate & turpitudine innatiſq; vitiis, & juxta ea perſolvit.

In hunc ſenſum Latinorum poetarum aliquis ſcripſit:

Vidi ego, qui, lætis rerum ſucceſſibus utens,
Tollebat tumidum ſtultus ad aſtra caput:
Immemor atq; Dei prorſus, rebuſq; ſecundis
Ebrius, æthereas deſpiciebat opes.
Vix ego tranſieram: cùm protinus ora retorquens,
Cum factis vidi hunc jam periiſſe ſuis.

Aliud ex meris Creticis, quod rude & inelegans cenſetur: ut,

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ˙ כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ˙
אֶעֱרוֹךְ עֶרְכְּךָ˙ מַהֲלָל נֶחְמָד׃

יוֹפִי זוֹהַר זוֹהַר שַׁחַר
תּוֹקֶף שֶׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם׃
וּכְגַן הַשֵּׁם מָלֵא כָל טוּב
יֵצֵא יִרְכַּב מִמִּצְרָיִם׃

Pulchritudo Z O H A R *est ut splendor auroræ,*
Ut robur solis in ipsa meridie
Et ut hortus Dei repletus omni bono,
Egreditur, vehitur ex Aegypto.

Aliud ex *puris bachiis:* ut,

אֱנוֹשׁ חָשׁ לְרָעִים׃ מְכַסֶּה פְּשָׁעִים׃
וְשִׂנְאַת מְרֵעִים׃ תְּעוֹרֵר מְדָנִים׃
וְחָכָם מְהֵרָה׃ יְבַטֵּל לְעֶבְרָה׃
וְסָכָל שְׁמָרָהּ׃ לְיָמִים וְשָׁנִים׃

Homo solicitus de malis, Tegit defectiones:
Odium maleficorum Excitat contentiones.
Sapiens velociter tollit excandescentiam,
Stultus servat eam in dies & annos.

Hinc quidam Jehosua multiplicem congeriem titulorum connexuit in principio Præfationis in librum Tzemach David, initialibus literis nomen indicantibus: ut,

יְקִירִי וְהוֹדִי׃ פְּאֵרִי מְאֹדִי׃ לְרֹאשִׁי כְּבוֹדִי׃
פְּנִינֵי זְהָבִי׃
הֲדָרִי יְקִירִי׃ זְהוֹרִי וְאוֹרִי׃ בְּחִירִי נְזִירִי׃
וְאַלְפֵי דְבָבִי׃
וְהוּא לִי מְשׂוֹשִׂי׃ סְגֻלָּה לְנַפְשִׁי׃ וְנֵזֶר לְרֹאשִׁי׃
וְחֶפְצִי לְבָבִי׃

tuor membris incisum est, quorum tria priora semper eodem rhythmo finiunt, quartum peculiarem rhythmum habet, in toto Carmine similem. Non semper tamen in incisis Rhythmo opus est. Hoc vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְחֻלָּק *Carmen simplex & divisum:* ut,

צַדִּיק תָּמִים מָלֵא אֵמִים
מֵאִישׁ דָּמִים עַל לֹא פֶשַׁע׃
תַּצִּיל אוֹתוֹ רוֹב צִדְקָתוֹ
וּבְרִשְׁעָתוֹ יִפּוֹל רָשָׁע׃

Justus integer, repletus est terroribus
A viro sanguinolento, sine sua iniquitate:
Liberabit ipsum, multa justitia sua,
At in improbitate sua, corruet improbus.

Plures species formari possint, sed hæ usitatiores & elegantiores sunt.

Compositum carmen est, quod ex omnibus pedibus, jambo scilicet ac spondeo, molosso bacchioque miscetur: estque triplex: *Tetrametrum, Pentametrum,* aut *Hexametrum.* Trimetrum enim per se nullum insigne est, nisi in Carmine mechullak seu inciso, ut videbitur: unumquodq; deinceps, in totidem & plures species, inversis pedibus, subdividi potest, quod cujusq; relinquitur arbitrio. In omnibus autem primum locum promiscuè habet vel jambus aut spondeus. Rhythmorum eadem dispositio hîc est, quæ in præcedenti genere.

Tetrametrum est, quod quatuor constat dimensionum locis.

Prima forma ex Spondeo, Jambo, Spondeo duplici: ut,

אלה

הַרְחֵק מִכָּל־מִדָּה רָעָה
וּבְרֹאשׁ כֻּלָּן מִן הַכִּילוּת׃

Supra omnem possessionem acquire sapientiam,
Suprà omnem dignitatem elige humilitatem:
Longè abesto ab omni proprietate mala,
Ante omnia verò à tenacitate.

שׁוֹכְנֵי הֵבֵל   רוֹדְפֵי הֶבֶל
לַשָּׁוְא עָמְלוּ   כָּל־חַיֵּיהֶם׃
וּבְסִכְלוּתָם   עַד יוֹם מוֹתָם
גַּם צֵידָה לֹא   עָשׂוּ לָהֶם׃

Habitatores orbis, sectatores vanitatis
Frustra laborant, totâ vitâ suâ:
Et stultitiâ suâ, usq; ad diem mortis suæ,
Etiam viaticum non comparant sibi.

Quarta, quando rhythmi intersecantur, ut primo versui tertius, secundo quartus respondeat, & ita deinceps: ut,

חוֹנֵן דַּלִּים   מַלְוֵה לָאֵל
וִישַׁלֵּם לוֹ   עֶשֶׂר מוֹנִים׃
לָכֵן אַשְׁרֵי   מַשְׂכִּיל אֶל־דַּל
פִּזַּר נָתַן   לָאֶבְיוֹנִים׃

Gratiosè-largiens tenuibus, mutuat Deo, Prov.19.17.
Qui reddet ipsi decem vicibus, id est, decuplum:
Ergo beatus qui attendit ad attenuatum, Psal.41.2.
Qui dispergit, dat egentibus, id est, liberaliter dat, Psal.112.9.

Quinta, quando hemistichium quodque, qua-

P

חָמֵשׁ מֵהֶן . כַּגַּמָּדוֹת ׃

Cantabo nunc canticum rerum honorabilium,
Explicando benè & absq; ænigmate.
Explicabo autem decem puncta,
Quomodo divisa sunt in quatuor partes.
Quinq; ex eis sunt viri magnæ mensuræ,
Quinq; ipsorum sunt sicut ipsi Pigmæi.

Sic totum est Eliæ Canticum secundum, elegans & artificiosum.

Tertia, quando secundum hemistichium quodq;, eodem semper rhythmo clauditur, in primo autem nulla planè rhythmi ratio habetur. Hoc vocatur שִׁיר קָשׁוּר *Carmen colligatum*, nempè secundo quoque versu: ut,

אֶהְיֶה קַל כְּנֶשֶׁר וּצְבִי
גַּם עַז כְּנָמֵר אוֹ לָבִיא ׃
אָשִׂים פָּנַי כַּחַלָּמִישׁ
לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אֵלִי אָבִי ׃

Ero levis sicut aquila & hinnulus,
Etiam robustus ut pardus aut leo,
Disponam faciem meam ut rupem durissimam,
Ut faciam secundum voluntatem Dei mei patris mei.

Hæc species rhythmi omnium usitatissima est, tam in simplici quàm composito genere, (ut postea videbitur) eâq; & totum carmen Eliæ, libro Masoreth & Tisbi præfixum, compositum est. Talia quoque & hæc sunt,

עַל כָּל קִנְיָן תִּקְנֶה חָכְמָה
עַל כָּל־מַעֲלָה תִּבְחַר שִׁפְלוּת ׃

הרחק

Simplex, quod ex meris syllabis longis, spondeis vel semispondeis constat. Quatuor spondei hîc frequentissimi sunt & vocatur שִׁיר פָּשׁוּט וּמְרֻבָּע *Carmen simplex & quadratum.* Simplex, quia tantùm syllabas longas habet: Quadratum à quaterna dimensione, quasi *Tetrametrum* dicas. Binæ enim syllabæ semper cōjunguntur, quas, ut dictū, שְׁתֵּי תְנוּעוֹת *duas motiones* sive syllabas vocant, neque unico vocabulo, ut Latini per Spondeum, eas hactenus nominare instituerunt. Hujus possunt plures esse species, quarum quasdam, quæ magis frequentes sunt, ponemus.

Prima species est, quando bini quiq; versus eodem rhythmo clauduntur: ut,

- - - - - - - -

אֶתֵּן שֶׁבַח גַּם תִּפְאֶרֶת
לָאֵל תִּכֵּן רוּם בַּזֶּרֶת׃

Tribuam laudem atq; gloriam,
Deo, qui *direxit sublimia palmo.*

Hujus tamen pauca illustria exempla in integro Carmine extant.

Secunda, quando omnium omnino versuum finis idem est, & vocatur שִׁיר חָרוּז *Carmen rhythmicum:* ut,

אָשִׁירָה נָּא שִׁיר נִכְבָּדוֹת
בָּאֵר הֵטֵב וּבְלִי חִידוֹת׃
וַאֲבָאֵר עֵ שֵׁר הַנְּקֻדּוֹת
אֵיךְ נֶחֶלְקוּ לִשְׁתֵּי יָדוֹת׃
חָמֵשׁ מֵהֶן אַנְשֵׁי מִדּוֹת

שְׂאוּ קִינָה · בְּקוֹל מָרָה · לְשַׂר גָּדוֹל · לָקְחוּ יָהּ
לַאֲמַצְיָה

Ex iſtorum ſimili fine collegit, rhythmicum numerum in Verſibus fuiſſe etiam tum uſitatum, cùm Iſraelitæ adhuc in terra ſua degerent.

Rhythmus, ut ſcribit R. David Jechai, fit tribus modis: *primò* quando fines unâ literâ conveniunt, ut אָבַד · בָּדָד · גִּלְעָד · נֶחְמָד: Hujuſmodi Carmen vocatur שִׁיר עֹבֵר *Carmen tranſiens*, tolerabile, quod tranſire & ferri poteſt, etſi parum elegantiæ habeat, & authores raros. *Secundò*, quando duabus literis: ut לֶאֱמֹר · לִגְמֹר · לִשְׁמֹר: Hoc vocatur שִׁיר רָאוּי *Carmen conveniens*, aptum, dignum, eſtque omnium uſitatiſſimum. *Tertiò*, quando tribus: ut, דְּבָרִים · גְּבָרִים · סְפָרִים: hoc dicitur שִׁיר מְשֻׁבָּח *Carmen laudabile*, etſi ob paucitatem talium vocum non ita frequens ſit, aut ſi uſurpatur, brevius eſt. Denique vitioſum habetur, literas ſimilis pronunciationis in rhythmo uſurpare, ut כָּכָה & צוּקָה, aut מַצָּה & מַסָּה & quæ ſunt ſimilia. In vocalibus ſimilibus id non tantoperè curatur, ut תְּמוּרוֹת תִּכְרוֹת, quod tolerari poſſit, etſi meliùs ſit abſtinere à talibus.

Hæc de Rhythmo: nunc de metri generibus.

Ex pedum & rhythmorum varia diſpoſitione, varia metri oriuntur genera. Innumeris enim penè modis illud fieri poteſt pro cujuſque arbitrio & libidine, modo ſemel inſtituta menſura in eodem ſemper continuetur.

Genera ejus ſumma duo ſunt: פָּשׁוּט *Simplex*, וּמְרֻכָּב & *Compoſitum*. Utrumque verò vel קָשׁוּר *Ligatum*, vel מְחֻלָּק *Inciſum*.

Sim-

Tertiò, gemini in media voce Scheva posterius, semper syllabam brevem constituet, ut in יְחַצְּאֵל. Vitiosum nimis est, si posterius pronunciatione etiam absorbeatur, ut à quibusdam Cantoribus factum legitur. Posterius enim syllabam semper inchoat, ac proinde eodem modo se illic habet, ut in principio dictionis.

Quartò, Scheva sub litera dagessata, syllabam brevem efficiet: ut in וַתְּהִי · הַדְּבָרִים, in quo similiter quandoque poetæ peccasse deprehenduntur. Attamen cùm Dagesch in prosa oratione ex litera Schevata sæpè excidat, eodem jure Elias in metro quoque utitur, & Dagesch ejecto Scheva facit quiescens, ut Cantico 12, לְהַמְּלָכִים · וְהַטְּסָמִים, quibus pro Jambo & Spondeo utitur.

Sic sunt pedes & eorum mensura.

Rhythmus est numerus poeticus, certum syllabarum numerum certis clausulis terminatum continens, qui Hebræis dicitur חֶרֶז vel חִירוּז, & inde שִׁיר חֲרוּזִי Carmen rhythmicum. Hunc numerum ut in omnium gentium & nationum sermone ipsa natura generavit, & quidem vel ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων (ut Aristoteles in Poetica loquitur) ex ipsis ex temporariis & sponte se profundentibus loquendi modis: ita & in gente Hebræa antiquissimus habetur. Unde R. Mosche Schem tobh, ex celebri familia Chabhibh, quæ in Hispania aliquando floruit, oriundus, scribit in libello כרפא לשון *Marpe laschon*, se in longinquis peregrinationibus suis vidisse in magno monte aliquo lapidem sepulchralem Amasiæ regis Judæorum, in quo hæc tantum insculpta legere potuerit, reliquis vetustate obliteratis:

- - υ - -   - υ -   - - υ

מְלַאכְתְּךָ תְּ־הְיֶה   בֶּאֱמֶת נְכוֹנָה

וּמֹאזְנֶךָ   בְּצֶדֶק וֶ־אֱמוּנִים ׃

Opus tuum esto in veritate rectum,
Et statera tua sit in justitia & fidelitate.

Hic Scheva in תְּהְיֶה fit mobile, & in מֹאזְנֶךָ quiescens: Chateph sægol autem in בֶּאֱמֶת quiescens, ac si esset scriptum בֶּאֶמֶת. Idem in eodem Carmine:

- - υ   - -   - υ - -   - υ

תְּהִי נָא אָזְ־נְךָ אֶל־פִּי חֲכָמִים

וְעֵינְךָ תֶּ־אֱסוֹף מֵהֶם לְשָׁמִים

Esto auris tua attenta *ad os sapientum,*
Et oculus tuus colligat ab ipsis topazios.

En Scheva post Tzere quiescens.

בְּכִיסְךָ אַל   תְּקַנֵּא בַ־חֲבֵרְךָ

In crumena tua ne invideas sodali tuo.

Hic Scheva post Chirek longum fit quiescens. Elias Cantico 8. eodem carminis genere scribit:

- - υ   - -   - υ   - -   - υ

חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּלְמַד זְמִיר זֶה

מְפָרֵשׁ דִּין מְשָׁרֵת לְ־מְלָכִים

Confortare & roborare, fili mi, & disce canticum hoc,
Exponens judicium ministri regum.

En Chateph sægol pro Scheva quiescente usurpatum in וֶאֱמַץ: Schurek cum Scheva quiescente, syllabam longam constituit in וּלְמַד: Scheva quiescens, mobile factum in לִמְלָכִים; & sic in probatissimis quibusque Carminibus invenitur.

Tertiò,

Observandum præterea de vocalibus brevissimis.

Primò, ab initio dictionis semper adhibentur ad constitutionem jambi, neq; Scheva unquam absorbere illic licet.

Secundò, in media dictione usus ipsarum planè liber est: volo dicere, Scheva post vocalem longam per se mobile, hîc potest esse quiescens, si syllabâ brevi opus non habeas, & Scheva post vocalem brevem per se quiescens, hic mobile fieri potest, si syllaba brevis tibi necessaria sit. Deinde Scheva compositum, quod per se semper mobile est, hîc in simplex & quiescens resolvi potest, aut saltem pro eo sumi, si necesse sit, ut videre est in sequentibus:

υ – – – υ – – –   υ – – – υ – – –

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ   בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא׃

לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל   אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא׃

וְאַחֲרֵי כִּ־כְלוֹת הַכֹּל   לְבַדּוֹ יְ מְלוֹךְ נוֹרָא׃

Dominus mundi qui regnavit antequam ulla creatura creata esset,

Quo tempore factum est per voluntatem ejus omne, tunc Rex nomen ejus vocatum est,

Et postquam absolvit omnia, ipse solus regnat reverendus.

Hic in secundo hexametro נַעֲשָׂה spondeum facit, ut in primo עוֹלָם. In tertio וְאַחֲ Jambum constituit, ut in secundo לְעֵת. In eodem, in vocibus כִּכְלוֹת & יִמְלוֹךְ Scheva, quod aliâs quiesceret in prosa, trahitur ad constitutionem jambi. Sic R. Chai in celebri isto Carmine morali, quod vocat מוּסַר הַשֵּׂכֶל בִּמְלִיצָה; ut,

חֲמָרִים · אֱמוּנִים · עֲבָדִים · מְלָכִים. Quòd si ab initio adjungatur syllaba longa, fit *Amphimacer* sive *Creticus*, ex prima longa, media brevi, ultima longa: ut, עֲבָדֶיךָ sed hic rarissimè usurpatur, ut inter carminum genera apparebit. Plures pedes Hebraica poesis non habet, unde Trochæo uti caveas. Nam Scheva post vocales longas pro muto habetur, si eo ad jambum opus non habeas, ut mox declarabitur.

Porrò in brevis Syllabę constitutione, negotium omnium maximum est, unde ulterius explicanda. Ergo Schurek in litera ו initio dictionis, non sequente Scheva, breve est: ut, וּמָה · וּבִי, Jambus, וּפִיךָ Bachius. Schurek enim hîc est loco Schevā, & ita eandem quantitatem retinet, ut in hoc carmine:

˘ – –   ˘ – –   ˘ – – –

וּמֵרְשׁוּת וְהוֹד מֶלֶךְ בְּרָחָה
דְּרוֹשׁ צֶדֶק וּבַקֵּשׁ לְךָ נְכוֹחָה:

A potestate & majestate regis fuge,
Sectare justitiam, & require tibi rectum. Hic וּמִ Jambus est, æquè ut in altero, דְּרוֹשׁ: item וּבַק idem est cum וְהוֹד. At si hoc ו post se habeat Scheva, tunc loco Chirek ponitur (ut libro 2.cap.21.tradidimus) ac proinde constituit syllabam longam, sicut ipsum Chirek, ut in Eliæ Cantico 6:

– – –   – – ˘ – –

אֶחָד מְשָׁרֵת אֱלֵי כֻּלָּם
וּשְׁמוֹ שְׁוָא וְלָכֵן נִבְרָא:

Unus est *minister omnium illorum,*
Cujus nomen Scheva, ideo creatus.

Obser-

esse pedes. Ante enim carmen ortum est, quàm observatio carminis: indeque illud,

Fauni vatesq; canebant.

Quare יַעֲמוֹל לָרוּחַ *in ventum laborabit,* (ut loquitur Koheleth 5.15) qui in his penitiùs perscrutandis, operam ulterius impendet, consequeturq; id, quod Rabbi Akibha cuidam anxiè laboranti sed parum proficienti, respondit, ut legitur in Bava Kama pag. 95: צללת במים אדירים והעלית חרס בידך, *Demisisti te in profundum aquarum validarum, & eduxisti testam manu tua.*

Metri altera species est, quæ *pedum* aptè dispositorum certâ dimensione constat, qualis populari usu magis exculta fuit.

Pes est dimensio certis syllabarum temporibus definita: estque *monosyllabus* aut *bisyllabus.*

Monosyllabus dicitur תְּנוּעָה id est, *Motio,* syllaba scilicet justo tempore mota & prolata, hoc est, longa, quam *semispondeum* appellare possumus. Hunc pariter efficiunt quinque longæ & quinque breves vocales; ut, אַךְ · אַב. Si continuò repetatur, Latinis dicitur *Spondeus*, Hebræis שְׁתֵּי תְּנוּעוֹת *duæ motiones:* ut, סֵפֶר. Quod si Tenuah vel Syllaba longa adhuc accesserit, fit *Molossus:* ut, כֵּפַיִם.

Bisyllabus dicitur יָתֵד id est, *Clavus*, quasi obtusam & acutã habens, hoc est, primam brevem & alteram longam, qualem Latini *Jambum* vocant. Hunc constituunt vocales brevissimæ quatuor, Scheva simplex mobile, Chateph pathach, Chateph sægol, Chateph kametz: ut, בְּכֹל · שְׁמֹר · עֲנִי · עֱלִי · חֳצִי · פְּרִי. Si addatur ipsi semispondeus à fine, fit qui Latinis dicitur *Bachius*, ex prima brevi, & duabus longis: ut,

quare non angustiis afficietur spiritus meus? Job.21.4.

שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ   מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃
שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ   וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ׃

Misit rex & expedivit eum: dominator populorum, & solvit eum: Præposuit eum dominum domui suæ: & dominatorem in totam possessionem suam, Psalm.105. vers.20.21.

לִרְאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ
לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ
לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ׃

Ut fruar bono electorum tuorum, Ut læter lætitiâ gentis tuæ: ut glorier cum possessione tua, Psal.106.v.5.

אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים   אַל־תְּקַנֵּא בָּרְשָׁעִים׃

Ne effervescas propter maleficos: ne invideto improbis, Prov.24.v.19, & similia.

Si quæ alia dimensionis ratio in hac poesi fuit, quam fortassè occulta accentuum dispositio indicarit, ea inde à prisca illa vetustate cum sapientibus Hebræis in oblivione sepulta jacet. Fuerit ergo hæc quasi infantia quędam poeseos istius sacræ solo syllabarum numero circumscripta, quam popularis usus suavitate Rhythmi & accuratiore dimensione expolivit. Sic sanè & in aliis quibuslibet gentibus animadversum est, primitivam poesin sine ulla longarum vel brevium dimensione, solo rhythmo definitam fuisse. Unde Quintilianus lib.9.cap.4. scribit, *rhythmum aurium mensurâ, & similiter decurrentium spaciorum observatione, esse generatum, mox in eo repertos esse*

Audi fili mi disciplinam patris tui: & ne dimittas legem matris tuæ, Prov.1.8.

אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל נִרְדָּם בַּקָּצִיר בֵּן מֵבִישׁ׃

Congerit in æstate filius intelligens: somno sopitus est in messe filius pudefaciens, Prov.10.5.

קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ׃

Invoco te, serva me: & observabo testimonia tua, Psal.119.v.146.

עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים
נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃

Qui exercet judicium erga oppressos, Dat cibum famelicis, DOMINUS *solvit vinctos,* Psal.146.v.7, & sic plurima.

Excedentis numeri, quando scilicet alterum hemistichium plures syllabas habet, alterum pauciores, exempla infinita sunt, & sic ferè Cantica omnia sacra descripta extant, in quibus aut excedens numerus grata modulationis celeritate absorbetur, aut deficiens suavi vocis variatione minuritionéve quadam completur & perficitur.

Rhythmus curatus non aliter fuit, quàm qui sua sponte prodiret, & fortuitò incideret, non autem studio elaborato videretur accersitus, quod non rarò etiam, Davidi inprimis, accidisse animadvertimus, quo nomine Hieronymum antea dicentem audivimus, rhythmum quandoq; tinnulum audiri: ut,

הֶאָנֹכִי לְאָדָם שִׂיחִי וְאִם־מַדּוּעַ לֹא־תִקְצַר רוּחִי׃

Nunquid ego ad hominem sermonem meum? quod si,

Partes ejus duæ ſunt, quæ Latinis Græcorum voce *Hemiſtichia* dicuntur, conjunctim autem *Diſtichon* efficiunt. Prius Hemiſtichium Hebræis dicitur דֶּלֶת vel דֶּלֶת *Oſtium*, introitus, ingreſſus metri: poſterius סֹגֵר *Clauſura*, concluſio metri. Hæ conjunctæ, ſive totum Diſtichon vocatur בַּיִת *Domus*, quaſi perfecta metri ſtructura ædificiumq́; abſolutum. Hinc porrò vocant פָּסוּק pauciora quàm decem complectens בָּתִּים metra ſive diſticha, & שִׁירָה quod decem ac plura continet.

Metrum certo ac ſolo ſyllabarum numero conſtans, juxta R. Moſche Schem tobh, aliosq́; Hebræos, poëma ſacrum eſt, Jobi Pſalmorum, ac Proverbiorum libris maximè, tum etiam aliquot Sanctorum Canticis, deſcriptum. Hîc verò pro ratione ſententiæ, vel unico verſu metrum abſolvitur, aut duobus hemiſtichiis, aut etiam tertio, quartóve additis, ita ut vel triſtichon aut tetraſtichon unus פָּסוּק ſive verſus comprehendat.

Utrumq; hemiſtichium vel pari ſyllabarum numero conſtat, vel alterutrum numero excedit.

Pari numero conveniunt,

כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי   וַיַּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינָי׃

Quoniam non clauſit fores uteri mei; nec abſcondit moleſtiam ab oculis meis, Job.3.10.

הִנֵּה זֹאת חֲקַרְנוּהָ כֶּן־הִיא   שְׁמָעֶנָּה וְאַתָּה דַע־לָךְ׃

Ecce hoc inveſtigavimus, & ſic eſt: audi illud, & tu ſcito tibi, Job.9.27.

שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ   וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃

Audi

concisum scilicet & brevibus membris conclusum, sublime, allegoricum, hyperbolicum, & quibuslibet figurarum luminibus illustre, quale ferè poeticum in omnibus linguis esse solet. Denique accentuum specialis in libris istis & Canticis usus id evidenter evincit. Sunt enim ad metron & cantum ita accomodati, ut modulationem & numerum poeticum singulari artificio olim regerent, qua in resanctam Hebræorum antiquitatem, optimè exercitatam fuisse credendum. Sed cùm metri sacri modus numerusq; artificiosus, post prophetarum tempora paulatim negligi cœperit, ac tãdem decrescente magis magisq; priscâ Hebræorum sapientiâ, heu pudendâ nimis apud eos oblivione sit deletus, nos pauca tantùm de eo in genere dicemus, ac metricæ orationis popularis rationem solidiùs & perfectiùs explicabimus.

Oratio metrica est, quæ perpetuis certi *numeri poetici* legibus astringitur. Hebraicè dicitur שִׁיר vel שִׁירָה *Canticum*, & sic Verbum שׁוֹרֵר *Cecinit*, Versus dixit, ut & apud Latinos poetę dicuntur *Canere*, quando carmine res describunt, ut in illo: *Arma virumq; cano.* כְּשׁוֹרֵר *Cantor*, versus dicens, Carminis author. A Davide etiam Carmen vocatur מָשָׁל *Parabola*, חִידָה *Aenigma*, Psal. 49.5, & sic ab Asapho, Psal. 78.2, à genere dictionis parabolico & allegorico. Posteriores Rabbini dixerunt פִּיוּט *Poema*, פַּיְטָן *Poeta*, Græcorum vocem in suam flectentes.

Numerus poeticus est vel *Metrum* vel *Rhythmus*.

Metrum est, quod vel certum syllabarum *numerum* tantùm, vel certæ mensuræ *pedes* certis locis collocatos simul continet.

ſcriptis comprehenſo, cum quo poeſis fuit publicata, nihil nobis ſit antiquius. Neque tamen tunc primùm fuit nata, quippe quæ cum ipſo ſermone populari orta, & ut Ariſtoteles loquitur in Poetica, *elocutioni jam conſtitutæ, natura ipſa mox proprium ad invenit metrum*, ſed uſus ejus præclaro exercitio confirmatus, & Dei laudibus conſecratus. Eſſe autem quædam ſcripta biblica poetica, præter omnes Hebræos, etiam in Latina Eccleſia Hieronymus, Chriſtianorum omnium ſui temporis Hebraicè doctiſſimus, in Prologo in Jobum teſtatur; dum ſcribit: *A principio voluminis, uſque ad Verba Jobi, quæ tertio capite incipiunt, apud Hebræos proſa oratio eſt. Inde uſque ad verſum ſeptimum capitis ultimi hexametri Verſus ſunt, dactylo ſpondæoq; currentes, & propter linguæ idioma, crebrò recipientes & alios pedes, non earundem ſyllabarum, ſed eorundem temporum. Interdum quoque rhythmus ipſe dulcis & tinnulus fertur numeris pedum ſolutis, quod metrici magis, quàm ſimplex lector, intelligunt. A ſupradicto autem verſu uſque ad finem libri, parvum commia quòd remanet, proſa oratione contexitur. Quod ſi cui videtur incredulum, metra ſcilicet eſſe apud Hebræos, & in morem noſtri Flacci, Græciq; Pindari, & Alcei, & Sappho, vel Pſalterium vel Lamentationes Jeremiæ, vel omnia fermè Scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Joſephum, Origenem, Cæſarienſem Euſebium, & eorum teſtimonio, me verum dicere comprobabit.* Hæc ille. Joſephus in fine libri ſecundi Antiq. Jud. de cantico Moſis & Iſraelitarum ſcribit: *Moſes carmen laudes Dei, & ob præſentem favorem gratiarum actiones continens, hexametro verſu compoſuit.* Præter hæc, idem non obſcurè demonſtrant ipſum genus orationis ab omnibus aliis libris diverſum,

conci-

TRACTATUS BREVIS

de

PROSODIA METRICA.

COPIOSE & sufficienter pro instituti nostri ratione, solutæ orationis modos duobus libris præcedentibus explicavimus. Nunc cum temporis aliquid ad nundinas adhuc supersit, ligatæ quoque certoque metro ac syllabarum numero conclusæ orationis formam, hîc breviter subnectemus, ne quid ad plenam hujus linguæ tractationem Grammaticam studiosi requirant. Non tantùm enim prosaicè, ut loquuntur, sed & metricè aliquot Veteris Testamenti libri, ut Jobi, Psalmorum, Proverbiorum & alii quidam scripti leguntur, item Sanctorum quædam Cantica, ut Israelitarum Exo. 15, Mosis Deut. 32, Deboræ & Barak, Jud. 5, Hannæ 1. Sam. 2, Habacuci Hab. 3, & alia. Quippe placuit Deo, quandoque solutâ simplicique oratione, suam voluntatem hominibus per homines sanctos & propheticos aperire, quandoque numerosâ & concisâ, quæ brevitate sua ingens præstaret memoriæ subsidium, & piâ modulatione (quæ ad eam ferè accedebat) ad animos ardenti pietatis studio afficiendos, adminiculum suppeditaret efficacissimum. Unde de poëseos antiquitate non est, quòd quisquam quærat, quum nihil ipso Verbo Dei

Quandoque etiam regis Sakeph katon: ut, אֵלֶּה בְּנֵי
זִלְפָּה *Hi sunt filii Silpæ*, Gen. 46. 19, sic v. 23. 26.

Hic ministrorum & regum, communis & usitatus est per libros biblicos prosaicos, processus atque comitatus, nunc augustior & celebrior, nunc minoris pompæ & contractior, nulla perpetua lege circumscriptus, sed pro vocum numero, & membrorum commoditate, totiusque sententiæ ratione mira varietate temperatus.

FINIS.

TRACT.

lischa ketanna. Post Darga requiruntur semper duæ syllabæ, unde vel penultimam vocis præcedentis occupat, aut Tebhir requirit vocē polysyllabam: ut, וַיִּקְרָא הָאָדָם *Et vocavit Adam*, Gen. 3.21: לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ *Adamo & uxori ejus*, ibid. v. 22: וַיְבָרֶךְ אֹתָם *Et benedixit illis*, Gen. 1.22. At si Pesik intercesserit, tunc una syllaba sufficit: ut, הִמּוֹל יִמּוֹל *Circumcidendo circumcidetur*, Gen. 17. v. 13. Invenias tamen & sine Pesik: ut, הָיוֹ יִהְיֶה *Essendo erit*, Gen. 18.18. Elias notat ex Masora, quindecim talia esse, sed Masora id ad hunc locum non vult. Merca ultimam syllabam occupat, quidquid tandem intercesserit: ut, וַיִּתֵּן אֹתָם *Et posuit illa*, Gen. 1. v. 17. Aliquando in eadem voce ipsi conjungitur, extruso scilicet Euphonico Metheg, ut jam antè in aliis quibusdam notatum est: ut, יִשְׂתָּרְגוּ *Implicabuntur*, Thren. 1. 14: Duo, גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם *Etiam ex volucribus cæli*, Gen. 7.3: וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם *Quodq; caput domus paternæ ipsorum*, Jos. 22. 14. Tertius semper Telischa est, quem si alius antecesserit, erit Munach: ut, כָּל־הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם עֲשָׂהאֵל *Quisquis veniebat ad locum illum, ubi cadebat Hasael*, 2. Sam. 2. 23. Semper post se habet Tiphcha cum suo ministro Merca, aut immediatè, si Merca excludatur: ut, כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים *Sicut præcepit Deus*, Gen. 7. 9: וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם *Et tres uxores filiorum ejus cum ipsis*, Gen. 7. 13.

JETHIBH ministro caret. Undecim locis ipsemet quasi minister est regis Paschta: ut, אוֹ בְּנִבְלַת *Aut cadaver*, Levit. 5.2, ubi reliqua loca à Masorethis annotantur: appellatur autem ab illis טַעַם לְאָחוֹר:

loco, בֹּא הֵנָּה וְאֶשְׁלְחָה *Veni huc & mittam te*, 2.Sam.14. v.32: sed illic hodie legitur posteriore loco Telischa ketanna, וְאֶשְׁלְחָה quod rectius.

.Karne-parah ministros duos habet, proximum Jærach ben-iomo, alterum Munach, quinquies usq; repetitum. Tonum musicum habet ut Paser, unde à Masorethis quandoque vocatur *Paser gadol*. Sedecim locis tantùm reperitur, (unde mendosè in Elia legitur 17.) in libris prosaicis: ut, אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה *Ad plagam orientalem bis mille cubitos* Num.35.5. Reliqua loca sunt Jos.19.51. 2.Sam.4.2. 2.Reg.10.5. 1.Paral.28.1. 2.Paral.24.5.& 35.7. Esræ 6. v.9. Nehem.1.6. & 5.13. & 13.5, & v.15. ibid. Esth.7. v.9. Jerem.13.13. & 38.25. Ezech.48.21.

Tiphcha longè lateq; dominatur: nullus enim Versus in universis Bibliis absq; eo reperitur, & in plerisque bis residet. Ministrum autem tantùm unicum habet Merca: ut, אֵת הַשָּׁמַיִם *Cælum*, Gen.1.1. Octo locis sibi Merca in eadem dictione adjunctum habet, ob causam quæ jam antè in aliis exposita est: ut, מוֹשְׁבֹתֵיכֶם *Habitationibus vestris*, Levit.23.21: reliqua loca à Masorethis hìc annotantur. Quatuordecim locis ante se habet Merca Kephula sive duplex, ut in Merca dictum. Tiphcha semper, accentus regios Silluk & Athnach præcedit, ut in illorum explicatione dictum: ergo in quocunque Versu Athnach est, in eo duo Tiphcha sunt, excepto quando Athnach proximum à fine versus locum obtinet.

Tebhir famulitio cum Paschta certat. Totidem enim ministros habet, & quidem proximum Merca vel Darga, inde Munach vel Kadma, denique Telischa

quas, quæ sunt sub expanso illo, Genes.1. vers.7.

PASER unicum tantùm ministrum Munach habet: ut, וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה *Viditq; mulier illa*, Genes.3.v.7. Sæpiùs se consequitur, bis, ter, septies usque: ut, זְכַרְיָהוּ בֵּן וְיַעֲזִיאֵל וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעֻנִּי אֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ וּמַעֲשֵׂיָהוּ quæ omnia Nomina propria sunt, 1.Par.15. v.18: vide & 1.Par.16.5.

SCHALSCHELETH initium Versus semper occupat, ideoque ministro caret. Elias scribit, quòd post se semper habet pausulam Pesik, suspirii scilicet vel exiguæ respirationis notam, ob vocem in cantu sinuoso flexu (juxta figuram ejus) elevatam. Inde & à Masorethis vocatur מַרְעִים *Tonans*, à strepero & fragoso sono. Sed Gen.19.v.16, nota Masoretharum est, Pesik post Schalschelet locum non habere, ideoq; errare eos, qui id ibi ponant. Error autem iste venit ex usu ejus in libris tribus metricis, in quibus nunc minister est, nunc rex, & regi quidem Pesik apponi illic solet distinctionis causâ, unde putant, in libris prosaicis eodem modo usurpari debere, in quo errant. Nam Schalschelet illic semper rex est, & regi Pesik in illis libris subjici non solet. Septies tantùm in libris prosaicis reperitur: ut, וַיִּתְמַהְמָהּ *Et cunctabatur*, Gen.19.16: reliqua loca sunt, Gen.24.12. & 39.8. Levit.8.23. Esr.5.15. Jesa.13.8. Amos 1.2.

TELISCHA gedola unicum ministrum Munach habet, à bis ad sexies iteratum: ut, וְעַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל־שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל־עֵץ־מַאֲכָל *Ad flumen autem assurgunt in ripa ejus hinc & inde omnes arbores esculenti-fructus*, Ezech.47.v.12. Quidam notant se consequi in hoc

cum Gerefch, extrufo illic euphonico Mætheg, ut & libro 1. cap.5. dictum: ut, וַיֵּלְכוּ *Et iverunt*, Num.33.v.8.

GERASCHAJIM miniftro caret, præterquam in voce monofyllaba aut penacuta præcedente, in qua miniftrat ipfi Munach: ut, עֵץ פְּרִי *Arbor fructus*, Gen.1. v.11: שָׁמָּה קָבְרוּ *Illic fepeliverunt*, Gen.49.31.

PASCHTA præ omnibus regibus famulitio dives eft, quinque ipfi regibus miniftrantibus, Munach, Mahpach, Merca, Kadma, Telifcha ketanna. Elias fex facit; fextus autem effet Darga, at exemplum non vidi. Familiarifsimi omnium ipfi funt Mahpach & Merca. In voce naturâ penacutâ, geminatur, ut dictum libro primo, capite quinto. Nunc finguli, nunc conjuncti ipfi fervitium præftant: ut, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ *Terra autem erat res inanis*, Gen.1.2: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר *Et vocavit Deus lucem*, ibid. v.5: הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם *Ecce ego adduco diluvium aquarum*, Gen.6.19: וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁוּר לָכִישָׁה לֵאמֹר חָטָאתִי *Et mifit Hiskija rex Jehudæ ad regem Affyriæ in Lachis, dicendo, Peccavi*, 2.Reg.18. v.14. Ordo miniftrorum, Munach unum vel plures, Telifcha, Kadma, Mahpach vel Merca, Pafchta. Cæterum poft Pafchta femper eft Sakeph katon vel immediatè vel mediante miniftro Munach: ut, אִם־אִישׁ הָאֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם *Si vir Dei ego fum, defcendat ignis de cælo*, 2.Reg.1.12. Rarò aliter eft, fequente Rebhia, ut 2.Reg.5.13. Efth.7.8. Sæpè fe confequitur: ut, בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ *Inter aquas*,

Jud.20.25. In longiore membro ante Telischa rursus est Munach: ut, הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָּׁם ׀ עַל־הַצּוּר בְּחֹרֵב *Ecce ego sto coram te ibi super illam rupem in Choreb*, Exo. 17.6. Sæpè etiam Merca ipsi ministrat, ferè sequente pausula Pesik: ut, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ *Et dixit Dominus Deus ad serpentem*, Gen.3.15. Masorethæ notant Exo.6. v.5, undecies Merca ministrare regi Sarka; at novem tantùm loca (aut octo potius: nam unus aut bis, aut mendosè ponitur) ibi adducunt. Inde factum, ut Elias scribat, novem locis Merca ministrare ipsi. Sed sæpiùs reperitur, unde & alia nota ipsorum videatur Exo.29. v.22. Tribus locis Kadma & Merca in eadem voce conjunguntur: ut, אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ *Si egressæ fuerint filiæ Schilo*, Jud.21. Kadma verò, quia à præcedente voce monosyllaba rejectum, extrusit in sequente euphonicum Metheg, & locum illius subiit, ut diximus quoq; lib.1. cap.5. Alterum est Neh.12.44: Tertium alicubi in nomine proprio אִיתָמָר. Quandoque duo Munach ante Sarka sunt, ut Levit.4.35: Quandoque Sarka se consequitur, ut Jud.18.14. 2.Reg.7.13 & alibi.

GERESCH tres habet ministros, Kadma, (qui plerunque proximus est) Telischa & Munach: ut, יִקָּווּ הַמַּיִם *Congregentur aquæ*, Gen.1.9: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־ *Et dominentur piscibus maris*, Gen.1.26: חַיַּת הָאָרֶץ *Et fecit Deus bestias terræ*, ibid. v.25. Si Munach ei proximus sit, debet esse sub prima vocis suæ litera: ut, אֶת כְּדָר־לָעֹמֶר *Kedor-laomerum*, Gen.14.9: sic Jes.60.v.17. Porrò quando Kadma in voce præcedente esse non potest, occupat eandem dictionem

Si Munach sit in prima vocis syllaba, tunc vocatur à Masorethis Mecarbel, aliâs Hillui: habet etiam quandoque ante se Kadma in eadem voce, de quo vide lib.1. Cùm ministro Munach non est locus, tum proximus ipsi est rex Paschta: ut תֹּהוּ וָבֹהוּ *Inanis & vacua*, Gen.1.2.

SAKEPH gadol per se regis honore indignus, ob fratris gratiam in numerum regum ascitus est. Caret autem ministro, ut dictū, ac verius ipsemet suum servitium deferendo, cum aliis oberrat, nunc regi proximus, nunc ministrum antecedens.

SÆGOLTA ministrum Munach habet, semper antecedente rege Sarka: ut, וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן *At de fructu arboris, quæ est in medio horti*, Gen.3.4. Iteratur & Munach: ut, וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת *Dixitq; Dominus Deus ad serpentem, Quia fecisti hoc*, Gen.3. v.15. Sæpissimè tamen ministro privatus, regis Sarka vestigia proximè sequitur: ut, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ *Et fecit Deus expansum*, Gen.1.7. Elias unicum locum excipit, ubi post Sarka nullum Sægolta sequitur, nempe Jesa.45.1. Ego alterum observavi Jud.20.23.

SARKA cum tribus ministris præcipuè incedit: proximus ipsi semper est Munach, alter Kadma, tertius Telischa ketanna, qui nunc singuli nunc conjuncti ipsum antecedunt: ut, וּמִפְּרִי הָעֵץ *Et de fructu arboris*, Gen.3.14: וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּהוּ *Et extendit Moses baculum suum*, Exo.9.23: וַיֵּצֵא בִנְיָמִן לִקְרָאתָם מִן־הַגִּבְעָה *Et egressus est Binjamin in occursum ipsorum ex Gibha*, Jud.

plaria ſub *Bereſchit* ponunt Merca. Iteratur quandoque Munach: ut, וְאַל־תִּכָּלְמִי כִּי לֹא תַחְפִּירִי *Ne confuſa eſto, quia non pudebit te*, Jeſ.54.4. Quando Munach excluditur, tum Tiphcha immediatè præcedit: ut, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי־אוֹר *Dixitq; Deus, Eſto lux*, Gen.2.3. Hoc Tiphcha Maſorethæ undecim locis vocant Meaijela, ut Gen.8.18. Num.28.26, ubi reliqua loca enumerantur. Porrò Athnach liberam ſedem in Verſu quærit: nunc primam vocem tenet: ut וַיֹּאמַר *Et dixit*, Gen.24.34; nunc penultimam à fine: ut, וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת *Et triginta annos, & mortuus eſt*, Gen.5.5; nunc quamlibet in medio occupat. Nunquam duo Athnach in uno Verſu ſunt: abſque Athnach plurimi, ut Gen.1.13, & alibi.

REBHIAH duos miniſtros habet, Munach & Darga: ut, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים *Et dixit Deus*, Gen.1.11. Quando conjunguntur, Munach ſemper regi proximus eſt: ut, וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם *Et Deus viſitando viſitabit vos*, Gen.50.24, ſic & antea in Darga. Quando Munach ex præcedenti dictione excluditur, tum in eandem dictionem ipſi conjungitur, & id quinquies à Maſorethis obſervatum: ut, אַל־תֵּעָצְבוּ *Ne cruciemini*, Gen.45.5: reliqua loca ſunt Exo.32.31. Eccl.4.10. Dan.1.7. Zach.7.14.

SAKEPH Katon miniſtrum unicum Munach habet, antecedente ipſum Paſchta ſi locus ſit: ut, אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ *Quæ ſunt ſub expanſo illo*, Gen.1.v.7. Sepè eandem dictionem occupant, quando ſcilicet euphonico Metheg extruſo, ejus locum ſubit, ut & lib.1. cap.5. dictum; ut, וְאַהֲרֹן *Et Aharon*, Exo.7.9.

resch, Tebhir, ſuo ſervitio præſto eſt: hinc & alios miniſtros, regibus ſingulis familiares, poſt ſe patitur, ut Munach, Mahpach, Darga & Merca. Exempla in Regum iſtorūm declaratione erunt.

TELISCHA Ketanna ſemper præit conſervo Kadma, & ita conjunctâ operâ ejus regibus ſervit.

De Regibus.

Nullus regum eſt, qui non unum alterúmve miniſtrum ſibi ſervientem habeat, præter tres, Sakeph gadol, Jethibh & Schalſchelet, unde omnium minimi cenſentur.

Rex regem continuò ſequens, aut initium Verſus occupans, miniſtris ſuis privatur. Conſequi varii ſunt, qui certam legem nullam habent: initio Verſus locantur omnes, præter Sægolta & Silluk.

SILLUCK uno miniſtro Merca contentus eſt, quem antecedit Tiphcha rex: ut, אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *Cælum & terram*, Gen.1.1: Cùm miniſter excluditur, tū immediatè Tiphcha ante ſe habet: ut, בֵּין מַיִם לָמָיִם *Inter aquas & aquas*, Gen.1.6. Hoc Tiphcha quinq; locis in eadem dictione cum Silluk, Maſorethæ vocant Meaijela, quaſi Tiphcha durum ſive robuſta voce canendum: ut, לְהֵחַלּוֹ *Ad profanandum ſe*, Levit. 21.4. Reliqua loca ſunt Num.15.21. 1.Par.2.53. Jeſ.8. v.17. Hoſ.11.6, etſi quædam exemplaria Mætheg habeant.

ATNACH unicum miniſtrum Munach habet, quē ſemper antecedit rex Tiphcha: ut, וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם *Et tenebræ erant in ſuperficie abyſſi*, Gen.1.2, & hic quoque verſu primo debet eſſe, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים *In principio creavit Deus*, ubi mendosè quædam exemplaria

minister est: ut, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ *Inter lucem & inter tenebras*, Gen.1.4. Undecim locis minister est regis Sarka, quod propterea peculiari nota à Masorethis observatum est: ut, אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל *Dicito filiis Israel*, Exo.6.5: reliqua loca hîc à Masorethis annotantur. Unde mendosè legitur in Elia, in explicatione Merca, quòd tredecim locis ipsi serviat, & in Sarka rursus mendosè, quòd novies.

MERCA Kephula sive duplex similiter regi Tiphcha servit, & quatuordecim tantùm vicibus occurrit, semper præcedente ministro Darga: ut, לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ *Quare facies sic servis tuis*, Exo.5. v.14. Reperitur & Gen.27.25.

DARGA duobus Regibus, Tebhir & Rebhiah, servit: ut, וַיַּרְא אֱלֹהִים *Et vidit Deus*, Gen.1.4. Minus frequenter regi Rebhia: ut, לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי *Non in abscondito locutus sum*, Jes.45.19: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה *Trecentorum cubitorum*, Gen.6.15, & ita post se habet Munach, proximum regis Rebhia ministrum. Quatuordecim locis post se habet Merca duplex, cum quo conjunctim regi Tiphcha servit, ut antè dictũ. Nullos patitur ante se ministros alios, nisi Munach & Kadma: ut, וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ *Et inter semen tuum post te*, Gen.17.7: כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ *Quia posuimus mendacium spem nostram*, Jes.28.15.

JÆRACH ben-jomo servit nonnisi regi Karneparah, & id quidem duntaxat sedecim locis, sæpiùs enim iste rex in publicum non prodit, ut illic dicetur: ut, אַלְפַּיִם בָּאַמָּה *Bis mille cubitos*, Num.35.5.

KADMA quatuor regibus, Paschta, Zarka, Ge-

Tiphcha, si necesse sit, distinguit.

Hæc generaliter de usu Accentuum in distinguéda oratione & cognovisse & monuisse sufficiát: יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח ait Sapiens Proverb.1.vers.5.

Complementi loco de singulorum speciali usu in libris prosaicis, specialia quædam hîc attexemus.

De Ministris.

Nullus minister absq; consequēte Rege incedit.

Nunc singuli, nunc plures conjuncti Regem certo ordine antecedūt, pro numero vocum ac sententiæ brevioris vel longioris constitutione.

Alii commune obeunt ministerium, diversis Regibus ministrando: alii proprium habent, certis Dominis astricti. Sic Mahpach regi Paschta, Jærach regi Karne-para, Darga regibus Tebhir & Rebhia, Merca-duplex regibus Tiphcha & Silluk tantùm inserviunt.

MUNACH usum præ omnibus ministris habet frequentissimum, unde 1.Par.28, undecies in primo versu reperitur. Servit omnibus Regibus præter Schalscheleт, Tiphcha & Silluk. Sæpiùs seipsum consequitur, bis, ter, septies usque; ut,

וּמָה חַשְׁחָן וּבְנֵי תוֹרִין וְדִכְרִין וְאִמְּרִין לַעֲלָוָן ׀ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא

Id est, *Etiam quæ opus sunt, ut juvenci & arietes & agni ad holocausta, pro Deo cæli,* Esræ 6.9.

MAHPACH Regi Paschta tantùm servit: ut, וְהָיוּ לְאֹתֹת *Eruntq; in signa*, Gen.1.14. Aliquando Merca etiam intervenit, & quidem cum Mahpach in eadem dictione, de cujus causâ vide libro 1. cap.5.

MERCA duorum Regum, Tiphcha & Silluk, mini-

ut, דְּבָרְךָ Verbum tuum, pro דְּבָרְךָ, & sic semper. In Verbis, יַצִּלְךָ Liberabit te. Item cum Rebhia & Zakeph katon sæpè: ut, לַחְמֶךָ *Panem tuum*, Eccles. 9.7: וְלַחְמֶךָ Jes. 5.19. Scheva in Nominibus formæ פְּרִי quoque in Sægol mutatur: ut, עַל־הַלֶּחִי *Super maxillam*, 1. Reg. 22.24. In Pronominibus fit vocalium transpositio: ut, לָךְ pro לְךָ: sic אוֹתָךְ, מִמֵּךְ. In Verbis pluralibus in ו, item in fœmininis singularibus in ה vel י finitis, pro Scheva redit ea vocalis, quam vox singularis aut masculina in unoquoque Tempore habuit, quæ si fuerit Pathach, tum producitur illud in Kametz: ut in Præterito Kal פָּקָדוּ pro פָּקְדוּ ex פָּקַד. Sic גָּבָרוּ ex terminatione גָּבַר: Item יָכֹלוּ ex terminatione יָכֹל Idem de tertiâ fœmininâ judicium, פָּקָדָה pro פָּקְדָה ex פָּקַד. In Imperativo, שְׁמָעוּ Audite, pro שִׁמְעוּ ex terminatione שְׁמַע: Sic עֲמֹדוּ Stare, ex terminatione עֲמֹד: Fœmininum, שְׂמָחִי pro שִׂמְחִי Lætare, ex Pathach שְׂמַח. Similiter in Futuro fit, & consequenter per omnium Conjugationum formas: ut ex Niphal, תִּמָּלֵאִי *Repleberis*, Ezech. 7.19. Ex Pihel לִכֵּחָה *Linxit*, 1. Reg. 18.38, pro לִכְּחָה. Sakeph katon hîc quoque frequens est; ut, קָדָרוּ *Obscurati sunt*, Joel. 2.10: אַל־תִּלְמָדוּ *Ne discatis*, Jerem. 10. vers. 2: Rarius Rebhiah: ut, וַחֲכָמוּ *Et sapientes estote*, Prov. 8. vers. 34.

In libris metricis Jobo, Psalmis & Proverbiis, cùm sententiæ sint breviores, alia est & accentuum & distinctionis ratio. Rebhia & Sakeph katon rarò Incisum faciunt: Athnach sæpiùs minori distinctioni inservit, sæpè desideratur, & tum

thach, וַיֹּאכַל · וַתֹּאכַל *Et comedit*, Gen.3.7: וַיִּצְחָק *Et risit*, Gen.17, v.17, ubi Masorethæ observarunt, esse unum ex duodecim, quæ cum Athnach habent Patach. Sic עַד propter Pausam non mutatur. Ex Sægol, הַנֹּפֶלֶת *Quod decidit*, Amos 9.11. אֶרֶץ observatum est quater cum Athnach retinere Sægol. Nomen מֶלֶךְ nunquam ob pausam mutatur: מִלֶּדֶת *A pariendo*, Gen.29. v.35, cum Silluk retinet Sægol immutatum.

Sakeph katon quandoque hoc juris sibi sumit: ut, אָחַז *Corripiet*, Exo.15.14, pro אָחַז. Sic אָכַל *Comedit*, Ezech.18.6: אָרֶץ *Terra*, Deut. At omnino alii minores hoc præter morem & insolenter faciunt: ut, שְׁכַב *Cuba*, 1.Sam.3.9, pro שְׁכַב: אָרֶץ *Terra*, Jer.31. v.8. Sic & prorsus irregulariter cum Ministro Darga est סְעָד *Fulci*, Jud.19.5. Cæterùm Pausæ vel alii etjam Reges, copulæ ו ante Verba monosyllaba aut penacuta, subjiciunt Kametz: ut, וָמֵת *Et morietur*, Gen.44.22: יוֹצֵא וָבָא *Egrediebatur & ingrediebatur*, 1.Sam.18.16: וָקָם *Et resurgit*, Pro.24.16: וָמַתִּי *Et moriar*, Gen.19.19: וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן *Et morientur omnes pecudes*, Gen.33.13: וָמַתָּה *Et morieris*, Ezech.28.8. At cum accentu ministro, וָחַם *Et incaluit*, Exod.16.21: וָגָר *Et habitabit*, Jes.11.6: וָחָרָה *Et aduratur*, Ezech. 24.11. Attamen in Quiescentibus secundâ videas quandoque hîc speciales quasdam esse anomalias, quæ pro loci ratione notandæ sunt. Sic & ante Pronomina: ut, אֲנִי וָהוּא *Ego & ipse*, Gen.41.11: אַתָּה וָהֵם *Tu & illi*, Num.16.16, alias וְהוּא, וְהֵם &c.

Tertiò, Pausa sæpissimè ad penultimam rejicitur, ubi Scheva ante Affixum ךָ convertitur in Sægol: ut,

ges ipſum ex ſuo numero excluſerint, & ad ſervorum ordinem ablegarint. Poſt Munach autem ſi Legarme ſit, virgula ſcilicet recta pauſulæ muſicæ nota, tum Dageſch leve locum habet: pauſula enim iſta Miniſtri præcedentis naturam infringit, ita ut ſequens litera בגד כפת ſit, quaſi ſimpliciter dictionis initium occuparet, ubi per ſe Dageſch leve recipit: ut, וְעַתָּה׀ פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ *Nunc ergo ne extendat manum ſuam*, Gen.3.22: עָשׂוּ׀ כָּלָה *Fecerunt conſummationem*, Gen.18.21.

Secundò, Pauſæ majores Athnach & Silluk, communiter producunt Pathach & Sægol in Kametz.

Pathach in qualibet voce: In Nominibus, שָׁמָיִם *Cælum*, Gen.1.8: וּבֵין הַלָּיְלָה *Et inter noctem*, v.14, pro לַיְלָה, שָׁמַיִם. In Verbis, אָמָר *Dixit*, Gen.21.1, & ſic cum Silluk, Exod.18.24, pro אָמַר. Sic porrò fit, in quibuſcunque vocibus aut Temporibus ubi in Pathach incidunt: ut, אָהָבְתִּי *Dilexi*, Pſal.119. v.159, cum Silluk ibidem v.47. Imperativus, שְׁכָב *Cuba*, 1.Sam.3. v.5. Futurum, אֶשְׁכָּב *Cubabo*, Job.7.21. In Particulis, עָתָּה *Nunc*, Joſ.14.11: יָחַד *Pariter*, Pſal.2. v.2, & ſic cum Silluk, 1.Sam.11.11.

Sægol non quodvis, ſed penultimum in Nominibus, ex duplici Sægol conſtantibus, & quæ iſtorum formam ſequuntur, ut Participia fæminina Præſentis Temporis in ת: & Infinitivi quorundam Verborum: ut, חָסֶד *Benignitas*, Pſal.62.13, pro חֶסֶד: Sic שֵׁם תִּפְאָרֶת *Nomen gloriæ*, Jeſ.63.14: זֹרֵעַ זָרַע *Sementans ſemen*, Gen.1.29: כְּאֵשׁ אוֹכָלֶת *Sicut ignis conſumens*, Jeſ.30.27: לָכֶת *Ingredi*, Pro.15.21, pro לֶכֶת.

Excipiuntur utrinque perplurima, quæ omnia à Maſorethis ferè notata & obſervata ſunt. Ex Pa-

subdistinctionibus serviunt, sæpè Incisum efficiunt, sæpiùs nihil ad distinctionem conferunt. Hoc comprobant Caput, quod à בְּרֵאשִׁית incipit, & quod Vetus Testamentum voce חֵרֶם claudit, omniaq; & singula ipsis interjecta Capita alia, ut curiosa inquisitione non sit opus. דּוֹק וְתִמְצָא, Considera & invenies, ajunt Hebræi.

Parenthesis sive Interpositio alicujus membri, amplioris sensus causâ, etiam quædam orationis est incisio. Hujus notâ Hebræus sermo caret, at non re ipsa, quæ prudenter in oratione ipsa animadvertenda. Sic Jobi 31. versus 14 & 15 parentheseos more orationi inserti sunt, ut & versus 18 & 30: Item versus 9. Psal. 49, & Psal. 50. vers. 3. hæc verba: *Veniat Deus noster & ne surdum agat.*

Sic fuit Regum in distinctione sententiarum potestas, unde porrò triplex eorum effectum considerandum.

Primò, Literæ בגד כפת post vocem vocali longâ aut literâ quiescente finitam, ac quolibet accentu regio instructam, Dagesch leve accipiunt: ut, בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ *Ad imaginem nostram secundum similitudinem nostram*, Gen. 1.26: וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת *Et uxori ejus tunicas*, Gen. 3.21: אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ *Istæ sunt generationes Noach*, Gen. 6.9, & sic post omnes, nec ullibi Reges juris sui rigore magis utuntur, quàm in hujus legis authoritate strictè tuenda. At post ministros, aspiratæ semper manent, & sic quoque post Telischa ketanna: ut, וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם *Et dominentur piscibus maris*, Gen. 1.26: וַיְהִי כְהוֹצִיאָם אֹתָם *Fuitq; cùm educerent ipsos*, Gen. 19.17. Hæc causa est vel præcipua, cur Re-

ges

& coram uncto ejus, 1.Sam.12.3, hîc primum Munach Incisum facit aut subdistinguit saltem.

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֻּרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי

Id est, *Ex dixit Saul ad Kinæum, abite, recedite, descendite è medio Amalekitarum*, 1.Sam.15.6, hîc Telischa Ketanna & Kadma subdistinguunt, è contrario Geresch rex nihil distinguit.

וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ־אַשּׁוּר לָכִישָׁה לֵאמֹר חָטָאתִי

Id est, *Et misit Hiskia rex Jehudæ ad regem Assur in Lachis dicendo, Peccavi*, &c. 2.Reg.18.14: hîc Mahpach Incisum facit, nisi quis hanc vim virgulæ sequenti rectæ, quæ Pesik dicitur, tribuat. At eadem bis illic præcedit, neque quicquam illic distinguit. Præterea, si Pesik rex est, tum ipsius Minister hîc Mahpach est, qui tamen infrà dicetur tantùm regi Paschta servire.

וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגָג וְעַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים

Id est, *Itaq; clementia usus Saul & populus ipse erga Agagum, & erga optimos gregum & armentorum, etiam secundarios, & ovium duces*, 1.Sam.15. v.9: hîc similiter Kadma & Mahpach subdistinguunt. Summa; Reges distinguendi sententias jus universale semper obtinent, etsi non semper illud exerceant. Præter Athnach ergo & Silluk, distinguunt & non distinguunt. Rebhiah, Sakeph katon & Sægolta, qui commatis jus habent, aliâs subdistinguunt, aliâs nihil distinguunt similes ministrorum. Reliqui qui

1.Paral.28. verſ.1.

וַיַּקְהֵל דוד את־כל־שרי ישראל שרי השבטים ושרי המחלקות
המשרתים את־המלך ושרי האלפים ושרי המאות ושרי
כל־רכוש ומקנה למלך ולבניו עם־הסריסים והגבורים
ולכל־גבור חיל אל־ירושלם׃

Id eſt, *Congregavit itaq; David omnes principes Iſraelis,* (Paſer inciſum) *principes tribuum & principes diſtributionum miniſtrantes* (Jærach-ben-jomo Miniſter) *regi,* (Karne-parah Rex, inciſum faciens) *& principes millium & principes centenorum, & principes omnium facultatum & pecuariæ* (Teliſcha ketanna) *regis & filiorum ejus, cum eunuchis* (Darga Miniſter) *& robuſtis omnibusq; valentibus robore, in Jeruſalem.* Verſus notabilis, in quo primò obſervandum illuſtre miniſterium Miniſtri Munach, qui undecies hîc præſtò eſt, deinde quòd in tam longo Verſu nullum Athnach eſt. En itaq; omnes reges duobus his Verſibus comprehenſos, ſolo Schalſcheleth excepto, omnesque miniſtros; præter Merca duplex. Schalſcheleth autem facit Inciſum vel ſemiinciſum: ut,

ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם

Id eſt, *Et dixit,* DOMINE *Deus domini mei Abrahami,* Gen.24. verſ.12.

Porrò obſervandum, Miniſtros quandoque ſubdiſtinctionibus ſervire: ut,

הנני ענו בי נגד יהוה ונגד משיחו

Id eſt, *Ecce me, teſtificamini contra me corā* DOMINO

& co-

recta, inter hanc & sequentem vocem posita, quæ post Munach aut inter duo Munach vocatur *Legarme*, ut libro primo, cap. 5. dictum, aliàs Pesik: & si rex aut regulus sit, ecquid regiæ potestatis hîc nobis exercet? Musicam Judæi curent.) *obviani nobis*, (Rebhiah secundus rex, Incisum faciens) *& edixit nobis*, (Sarka tertius rex, Incisum) *abite*, (Munach minister hîc subdistinctionem facit) *revertimini* (Sarka nihil distinguens) *ad regem qui misit vos*, (Sægolta quartus rex, Incisum vel potiùs semiincisum) *& loquemini ad eum*, (Rebhia, incisum) *sic* (Jethibh quintus rex nihil distinguens) *ait Dominus*, (Sakeph katon sextus rex, Incisum) *an propterea quòd* (Mahpach tertius minister) *non est Deus* (Paschta, septimus rex nihil distinguens) *in Israele*, (Sakeph katon, incisum) *tu mittis* (Sakeph katon, nihil distinguens) *consultum* (Sakeph gadol, octavus rex nihil distinguens) *Bahal* (Merca quartus minister) *Sebubhum* (Tiphcha nonus rex subdistinguens) *Deum Hekronis*? (Athnach decimus rex, colon efficiens, quod sensus ratione hîc in interrogationis notam convertitur, quâ propriâ Hebræi carent) *idcirco* (Telischa gedola, undecimus rex nihil distinguens) *ex lecto* (Geralchajim duodecimus rex subdistinguens) *quem conscendisti* (Tebhir decimus tertius rex, subdistinguens) *non descendens ex eo*, (Tiphcha, Incisum: falsò in quibusdam exemplaribus hîc alterum Athnach positum est: nam duo in uno Versu nunquam occurrunt) *nam moriendo morieris*: Silluk decimus quartus rex versum absolvens. Porrò ex septem istis, qui hoc Versu desiderantur, reperiuntur quinque in sequenti loco:

guens) *ſcientiæ* (Paſchta ſubdiſtinguens vel potius nihil) *boni* (Munach continuans) *& mali*, (Sakeph katon inciſum faciens) *non* (Merca continuans) *comedes* (Tiphcha nihil diſtinguens) *ex ea:* (Athnach colon conſtituens) *nam* (Rebhiah ſubdiſtinguens) *in die* (Tebhir nihil diſtinguens) *comedere te* (Merca continuans) *ex ea*, (Tiphcha ſubdiſtinguens) *morte* (Merca) morieris. Silluk hîc demum periodum integram abſolvit. Vides hîc multos reges ratione diſtinctionis, ſervilem induiſſe naturam: apud Judæos autem ſuam regiam poteſtatem obtinent in Muſica.

At ſingulos in ſingulis verſibus examinare, nimis foret prolixum. Propius ergo eos adeamus, & uno quaſi contuitu plerum ipſorum exercitum, in uno loco quaſi comitia celebrantem, luſtremus. Sũt enim in eo quatuordecim reges (aut quindecim juxta eos, quibus & Legarme rex ſalutatur) congregati, abſentibus ex univerſo accentuum numero ſeptem, nempè Schalſcheleth & Karne-parah (qui aliâs rari ſunt) Pazer & Teliſcha Ketanna: item Darga, Jærach ben jomo & Merca kephula.

2. Reg. 1. verſ. 6:

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ עָלָה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ לְכוּ שׁוּבוּ
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם וְדִבַּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שֹׁלֵחַ לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי
עֶקְרוֹן לָכֵן הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת׃

Id eſt, *Et dixerunt* (Kadma primus miniſter) *ad eum*, (Gereſch primus rex inciſum faciens) *quidam* (Munach ſecundus miniſter, quem ſequitur virgula recta,

bro, sed alteri adhuc conjuncta, notaturque per *Athnach*. Videas tamen & hunc sæpè minori distinctioni servire, ac proprio officio non fungi, ut vel primus Bibliorum Versus demonstrat.

περίοδος Tullio in Oratore *Ambitus verborum, circuitus, Comprehensio, Continuatio, Circumscriptio* dicta, Hebræis autem פָּסוּק *Pasuk*, id est, *Versus*, distinctio est, quâ spiritus omnino deponitur, & sentētia Versus absolvitur, notaturque per *Silluk*. Sententia in quam, Versus concluditur, non integræ semper periodi aut universæ comprehensionis sententiæ, quę duobus aut tribus Versibus sæpè continuatur. Hi duo majoris distinctionis accentus, à nostris communiter vocantur *Pausa*, & sic ab Hebræis הֶפְסֵק. Sed nunc omnium distinctionum exempla producamus, & propositam doctrinam ex usu confirmemus.

Genes.2. vers.16.17.

וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃
וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ
מוֹת תָּמוּת׃

Id est, *Et interdixit* (Paschtá nihil distinguit) DOMINUS (minister Munach continuans) *Deus* (Sakeph katon nihil distinguens) *homini*, (Tiphcha subdistinguens) *dicendo:* (Athnach colon faciens) *ex omni* (Merca continuans) *arbore horti hujus* (Tiphcha subdistinguens) *comedendo* (Merca continuans) *comedes:* (Silluk Versum finiens, sed non periodum sive integrum sententiæ ambitum, in quo propriè colon efficit.) *Sed de arbore* (Rebhiah nihil distin-

liberum solium quærat, nunc proximè à principio versus, nunc in medio, nunc prope finem: *secundò*, quòd omnibus versibus alligatus non sit: plurimi enim ipsius præsentiâ carent, ut ostenderetur infrà. At nunc hujus distributionis usum accuratius considerabimus.

Distinctio, quæ ipsa quoque interspirationem moderatur, tantùm per Reges fit: estque vel *imperfecta*, vel *perfecta* sententiæ.

Imperfectæ, cùm voces eos accentus sibi adjunctos habent, qui valent vel ὑποστιγμὴ aut κόμμα.

ὑποστιγμὴ Subdistinctio vel semiincisum est, cùm spiritus sine respiratione sustinetur & suspenditur, ut leviculè voces subdistinguantur, notaturque per *Geresch utrunq;*, *Jethibh*, *Karne-parah*, *Paser*, *Paschta*, *Sakeph-gadol*, *Sarka*, *Schalscheleth*, *Tebbir*, *Telischa*, & *Tiphcha*. Frequentissimè tamen etiam in sermone continuato adhibiti, ab ipsis ministris nihil differunt.

κόμμα, Ciceroni *Incisum* dictum, est distinctio, quâ cum exigua respiratione, aliqua sententiæ pars, à sequentis perfectione inciditur: notaturq; per *Rebhia* aut *Sakeph-katon*, & in longioribus versibus per *Segolta*, rariùs per quosdam subdistinguentium. Attamen & hi sæpissimè nihil distinguunt, sed vel musicæ, aut ordinis & consecutionis causâ tantùm adhibiti sunt.

Perfectæ sententiæ distinctio est, quæ notatur iis accentibus, qui valent vel κῶλον vel περίοδον.

κῶλον sive *Membrum*, (ut à Tullio in Orat. vocatur) est, quo spiritus pleniori mora deponitur, & distinguitur sententia perfecta quidem in suo mem-

bro,

Paser katon, id est, parvum. Elias & author Tractatus accentuum in fine Venetorum magnorum, item Masorethæ, ut Num. 35. v. 5, faciunt Paser gadol synonimon accentus karne-parah, & Paser commune vocant Paser katon. Idem Elias quinq; accentus neutrales facit, qui neque reges neque ministri sint, nempe *Pesik*, *Schalschelet*, *Karne-parah*, *Sagolta*, *Silluk*. Ministri non sunt, inquit, quia jus commune regum sibi quoque vendicant, imponendo literis בגד כפת Dagesch lene ab initio vocis, si præcedentem dictionem aliquâ literâ quiescente finitam occupent, ut in sequentibus videbitur. Hanc potestatem cum regibus communem habentes, servili ministrorum conditione excedunt. Reges quoque non sunt, & quidem *Schalscheleth* & *Karneparah* ob rarum suum usum: ille enim duntaxat septem, hic sedecim vicibus in omnibus libris prosaicis reperitur. *Sagolta* quasi servus est regis Sarka, post quem semper incedere cogitur, & quidem communiter absque ministro, interdum cum ministro Munach. *Pesik* ex regum omnium consortio & comitatu exclusus, inter voces ipsas stationarium agit & ceu remoræ cujusdam nota circumraptatur, unde & hic in regem ungi non meruit. *Silluk* denique in regem electus non est, ob nimis angustos sui regni fines. In angulum enim extremum detrusus, sedem in sola ultima cujusque versus dictione figere tenetur, quod parum augustum est. At, inquies, sic & Athnach in regem coronari non debuit, qui & ipse in medio cujusque versus, & quidem semel tantùm, venire cogitur. Respondetur, libertate ipsum duplici donatum esse: *primò*, quòd certam dictionem non habeat, sed

Jærach-ben-jomo א, Kadma א. Telischa Ketanna א. Elias Levita & alii, tres præterea his annumerant, nempe, Hillui, Mecarbel et Meaijela, de quibus quid sit statuendum, dictum est libro 1. cap. 5. Telischa Ketanna quidam inter reges numerant, cùm tamen nihil regiæ dignitatis vel potestatis quicquam obtineat. Dignitatis, quia non habet sibi servos adjunctos, ut alii reges, sed sæpiùs solus incedit, ministrum quidem Munach interdum antecedentem habens, sed non sibi, verùm secum proximè sequẽti regi ministrantem: deinde quia quasi mancipium est conservi sui Kadma, quem perpetuò post se habet, atque ita ne ea quidem reliquorum ministrorum dignitate fruitur, ut proximè regem antecedat, sed semper uno vel pluribus ministris intercedentibus. Potestate etiam regiâ exclusus est, tum quoad jus in distinguendis sententiis, tum quoad authoritatem in literas בגד כפת, ut patebit ex doctrina sequenti.

Reges sunt, qui spiritum vel leviculè suspendunt aut plenius sistunt deponuntque, & sermonem aliquo membro incidunt: suntque septendecim: Silluk א, Athnach א, Rebhiah א, Sakeph katon א, Sakeph gadol א, Sægolta א, Sarka א, Geresch א, Geraschajim א, Paschta א, Paser א, Schalscheleth א, Telischa gedolah א, Kerne-parah א, Tiphcha א, Tebhir א, Jethibh א. Alii adjiciunt duos alios, ut fiant novemdecim, nempè *Pesik* & *Legarme*, de quibus vide libro primo, capite 5. Paser autem quidam appellant *Paser gadol*, hoc est, magnum, alii

Paser

indicandis sufficere poterant. At quòd Accentus præterea etiam essent notæ musicæ & moderandi cantus indices, non tantùm in expressis Canticis, Psalmis & Carminibus, quæ מִזְמוֹרִים & שִׁירִים dicuntur, sed & totâ Scriptura Hebræa Veteris Testamenti, numerus ipsorum multigenis figuris variatus est. Sic enim id Hebræi à Mose, primo suo in Lege divina præceptore, institutum esse, scriptis testantur, unde & in hodiernum diem usque, cùm sacra diebus sabbathinis atq; aliis festis agunt, *Paraschas* & *Haphtaras*, id est, Sectiones sive Lectiones Mosaicas & propheticas, juxta accentuum rationem semper modulantur & cantillant, nunquam moderatè legunt. Quanto verò scientius prisca Hebræorum sedulitas, in verò tam variorum accentuum usu exercendo, versata fuit, tanto negligentius posterior Rabbinorum ætas, ab eo remisit, quæ universum accentum usum, penè insuavis cantillationis arte conclusit. Hanc ipsis relinquentes, inter spirationis & distinctionis usum, nostro scopo in Bibliis legendis & intelligendis, necessarium, paulò considerabimus pressiùs, & id quidem in libris prosaicis: nam metricorum alia ratio est. Hoc antequam fiat, proponenda erit vulgata distributio accentuum, quæ ab Hebræis profecta, à nostris summo consensu excepta & servata est, etsi accuratior optanda.

Accentus moderandæ orationis respectu, sunt vel *Ministri* aut *Reges*.

Ministri sunt, qui reges antecedendo, spiritum & sermonem ad ipsos usque promovent & continuant: suntque octo: Munach אֻ, Mahpach א֤, Merca simplex א֥, Merca kephula sive duplex א֦, Darga א֧,

rius, ne excurrat longius: ut membris distinguatur, ut conversiones (περιόδους) *habeat absolutas.* Sic verò non tantùm viribus & animæ in pronunciando utiliter consultum fuit, sed & perspicuitati sensuique commodiùs percipiendo, optimum & necessarium subministratum est adminiculum. Hoc cùm à profanis oratoribus studiosè semper quæsitum sit & observatum, quanto magis in sermone divino ejus accuratissima ratio haberi debuit? Huic verò rei in lingua Hebræa Veteris Testamenti, per Accentuum varias figuras, varium multiplexque allatum est remedium. Unde celebris est illa Sapientis Aben Esræ sententia: כל פירוש שאינו על דרך הטעמים לא תאבה לו ולא תשמע אליו כי בעל הטעמים ידע הפירוש יותר ממנו Id est, *Quacunque expositio non fuerit juxta rationem accentuum, ne acquiescito ei neque audias eam: author enim accentuum novit expositionem melius quam ipse.* Sic R. Salomon Jarchi in Commentariis suis Biblicis, plurimis locis scribit, טעם המקרא מוכיח *Accentus Scripturæ evincit hoc*, cùm scilicet accentuum distinctione pressus, coactus fuit hoc vel illo modo exponere. Sic Ezech. 1. ad v. 11, scribit: אלמלא שראיתי טעם זקף גדול נקוד על ופניהם לא הייתי יודע לפרשו Id est, *Nisi vidissem accentum Sakeph gadol punctatum super vocem* ופניהם, *non scivissem exponere eam: accentus enim iste docuit me secernendam esse istam vocem à sequente,* &c.

Et cùm (teste Cic. in Orat.) integer verborum ambitus & plena comprehensio, è quatuor ferè partibus sive membris, quasi quatuor hexametris versibus constet (etsi etiam sæpè pauciora, sæpè plura sint, cùm alius naturæ modus sit, alius artis) totidem quoque notæ in lingua Hebræa, istis membris indi-

יַעַן אָמְרֵךְ הֶאָח אֶל־מִקְדָּשִׁי *Eo quòd dicis, Euge, de ſanctuario meo*, Ezech.25.3. Ex hoc uſu illud enatum eſt, ut ob efficaciam ſignificatus, certos ſibi interdum caſus quæſierint: ut,

חָלִילָה לְּךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה *Abſit tibi, ut facias ſecundùm rem hanc*, Gen.18.25, ſic cap.44.7.

אוֹי לְךָ מוֹאָב *Væ tibi Moab*, Num.21.29.

אוֹיָה לִי *Hei mihi*, Pſal.120.5.

אִי־לָךְ אֶרֶץ *Hei tibi regio*, Eccleſ.10.16.

הֵילִילוּ הָהּ לַיּוֹם *Ejulate*, dicentes: *Ah, Væ diei iſti*. Ezech.30. verſ.2.

אֲהָהּ לַיּוֹם *Ahah, Eheu diei iſti*, Joel.1.15.

אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה *Ahah Domine Deus*, Jud.6.22.

בִּי אֲדֹנִי *Quæſumus Domine mi*, Gen.43.20: בִּי אֲדֹנָי obſecrò DOMINE, Exod.4.10.

CAP. XXIII.

De diſtinctionibus ſententiarum.

UT literæ, ſyllabæ ac vocis certa eſt proſodia & orthographia, ita quoque orationis. Nam Proſodia orationis eſt commoda ſpiritus in pronunciando moderatio: orthographia, ejus in certa membra diſtinctio & interpunctio. Illâ ob anguſtiam ſpiritus, opus eſt, hâc ob orationis ſenſum evidentius percipiendum. *Clauſulas enim & interpuncta verborum* (ſcribit Tullius in 3. de Orat.) *animæ interclusio, atq; anguſtiæ ſpiritus attulerunt. Id inventum eſt ita ſuave, ut, ſi cui ſit infinitus ſpiritus datus, tamen eum perpetuare verba nolimus.* Et paulò pòſt: *Efficiendum eſt illud modo vobis, ne fluat oratio, ne vagetur, ne inſiſtat inte-*

CAP. XXII.

De Syntaxi Interjectionum.

UT Præpoſitionum cum Adverbiis, ſic quoque Interjectionum cum eis, magna eſt affinitas. Nam ſicut illæ amiſſo caſu fiunt Adverbia, ſic Adverbia nudè ſine Nomine aut Verbo in oratione poſita, fiunt Interjectiones. Sic enim hæ apud Latinos dictæ olim fuêre, quòd orationi vel antè, vel in medio, vel in fine ſic interjicerentur, ut ab aliorum ſtructura liberæ, ſolæ affectum animi ſingularem audienti ſuo indicio exhiberent. Hoc modo & diſtinctæ fuêre ab Adverbiis, quæ Nominis aut Verbi ſocietate & adjumento in ſtructura ſermonis gaudent. Uſum ergo in loquendo hîc communem ſequuntur: ut,

הוֹי הוֹי וְנֻסוּ מֵאֶרֶץ צָפוֹן *Heus, heus, profugite ex terra ſeptentrionali*, Zach.2.6.

לוּ שְׁמָעֵנִי *Quæsò, audi me*, Gen.23.13.

הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים *Agedum, formemus lateres*, Gen.11.3: הָבָה Verbum eſt per ſe, ſed hîc Propoſitionis vim plenè obtinet.

אוֹי מִי יִחְיֶה מִשֻּׂמוֹ אֵל *Eheu, quis vivet quum diſpoſuerit iſtud Deus?* Num.24.23.

אָנָּא שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחֶיךָ *Obſecrò, condona nunc defectionem fratrum tuorum*, Gen.50.17.

אָמְרוּ הֶאָח הֶאָח רָאֲתָה עֵינֵנוּ *Dixerunt: Euge, Euge, vidit oculus noſter*, Pſal.35.21.

וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ הוֹ הוֹ *Et in omnibus plateis dicent, Heu, Heu*, Amos 5.16.

הֵן צַדִּיק בָּאָרֶץ יְשֻׁלָּם אַף כִּי־רָשָׁע *En justo in hac terra rependitur, quanto magis improbo*, Proverb. 11. vers. 31. Hoc modo conjunctæ, comparativè ſumuntur, pro *Quanto magis*, vel *Quanto minus*, prout ſententia poſtulat: ſic,

אַף כִּי אָנֹכִי אֶעֱנֶנּוּ *Etiam quia ego reſponſarem ei*, Job. 9. 14. hoc eſt, quanto minus. Sic 1. Reg. 8. 27. Hoc ſenſu ellipſis eſt Particulæ כִּי Job. 4. 19.

גַּם כִּי־אֵלֵךְ *Etiamſi ambulavero*, Pſal. 23. 4.

יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ *Propterea quòd feciſti*, Gen. 22. 26.

יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם *Eo quòd ſpreviſtis*, Num. 11. ver. 20: Sic Jeſ. 8. v. 6.

כִּי גַּם־חַרְבִּי וְגַם־כֵּלַי לֹא־לָקַחְתִּי *Nam & gladium meum, & etiam inſtrumenta mea non accepi*, 1. Sam. 21. 8.

כִּי אִם־יֶשְׁנוֹ *Quòd ſi fuerit illud*, 1. Sam. 14. 39. Hinc in varios ſenſus hæ duæ particulæ trahuntur, de quibus conſulenda Lexica.

כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ *Etenim niſi cunctati fuiſſemus*, Geneſ. 43. v. 10.

כִּי־עַל־כֵּן בָּאוּ *Nam idcirco venerunt*, Gen. 19. 8.

כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי *Quòd nunc vacuè dimiſiſſes me*, Gen. 31. 42.

לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה *Propterea quòd precepturus eſt*, Gen. 18. 19. Aliâs valet *Ut*, & tum אֲשֶׁר pleonaſticè adjungitur, ut & aliis Cauſalibus.

עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ *Eo quòd auſcultaſti*, Gen. 22. 18.

עֵקֶב כִּי־זֹאת אֶעֱשֶׂה־לָּךְ *Propterea quòd hoc facturus ſum tibi*, Amos 4. 12.

מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד *Propterea quòd deſcendebat*, Exo. 19. v. 18, & ſimilia.

Latinæ linguæ scriptoribus observatum est. Pro disjunctiva: ut,
וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ *Item qui percutit patrem suum & matrem suam*, Exo.21.15, pro אוֹ אִמּוֹ Aut matrem suam, Sic, וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ *Et maledicens patri suo & matri suæ*, ibid. v.17, quod ab Evangelista Matthæo redditur: ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, *Maledicens patri aut matri.* Ita sæpissimè videas pro Discretiva *At, Sed,* sumi, sæpè pro Causali *Ut*: interdum pro Rationali *Idcirco*, ut apud accuratiores Bibliorum interpretes observare licet.

Conditionalis אִם pro Causali אֲשֶׁר *Quòd*, junctum Adverbio עַד *Usq;*: ut, עַד אִם *Usquequò, quoad, donec, Usquedum*, Gen.24.32. Jes.30.27: אַחַר אִם *Postquam, Posteaquam*, Ezech.20.39, quæ aliâs dicuntur עַד אֲשֶׁר Num.20.17: אַחַר אֲשֶׁר apud Rabbinos. Item pro *An, Num*, sumi tritissimum est. Sic *Si* etiam apud Latinos sumitur: ut apud Terentium: *Visam si domi est*, id est, an sit domi. *Est ne ea intus? si sit rogas?* id est, an sit. Et apud Cic. ad Att. *Delatus est ad me fasciculus: solvi, si quid ad me literarum: nihil erat.*

Conjunctiones quædam sequente alia voce indeclinabili.

אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי *Si sic, ad quid ego?* Gen.25.22.
אִם־כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ *Si sic nunc, istud facite.* Gen.43.11.
אִם־אַיִן אַתָּה שְׁמַע־לִי *Sin minus, tu ausculta mihi.* Job.33.v.33.
אַךְ אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי *Sed si tu* is es, *quæso audi me*, Gen.23.v.13.
אַף כִּי לוּא אָכֹל־אָכַל *Etiam quia si comedendo comedisset*, 1.Sam.14.30, hoc est, Quanto magis si, &c. Sic.

En

ſcribit: ET *modò non connexiva, ſed inceptiva Conjunctio eſt.*

Eſt & Pleonaſmus Conditionalis אִם cum aliis Particulis: ut,

עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי *Uſquequo ſi perfecero*, Gen.28.15: ſic Jeſ.6.11, pro עַד אֲשֶׁר, vel עַד אִם quæ conjunctim pro Adverbio Temporis *Uſque dum, Donec, quin,* uſurpari ſolent, unde & ſuprà in Pleonaſmo Adverbiorum hæc locutio notata fuit.

וְאַחַר אִם־אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלָי *Poſteaquam vos non auſcultatis mihi*, Ezech.20. v.39, ubi ו juxta Kimchium redundat, & אִם eſt pro אֲשֶׁר Quòd.

בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ *Præterquam corpus noſtrum*, Gen.47.18. Sic Jud.7.14. Aliâs ſufficit ſolum בִּלְתִּי.

Copulativarum conjunctarum: ut,

וְאַף־גַּם־זֹאת *Et etiam quoq; hoc*, Levit.26,44. Sic apud Cic. *Authoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia.* Apud Lucret. *Et ſuperantur item.* Apud Terent. Hecy.5.1. *Ego quoq; etiam credidi.* Item: *Ego pol quoq; etiam timida ſum.*

Cauſalis duplicis: ut,

יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ *Quia & quia judicia mea ſpreverunt*, Levit.26.43. Sic Ezech.13.10. Sic præterea conjunguntur יַעַן כִּי · יַעַן אֲשֶׁר *Quod quandoquidem, Eo quòd, Propterea quòd.* לְמַעַן אֲשֶׁר *Propterea ut*, quorum exempla paſsim occurrunt, ut Gen.22.16. Deut.27.3: בַּעֲבֹר אֲשֶׁר Nam & אֲשֶׁר ſolum ſufficit, ut 1.Reg.15. v.13. 1.Sam.15.15, Gen.27.10. vel ſolum לְמַעַן aut בַּעֲבוּר, ut ex exemplis ſuprà adductis patet.

Enallage Copulativæ ו varia admodum eſt, ut & variè ET apud Latinos uſurpatur, ut à Valla & aliis

וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ *Et ſurgemus & abibimus & vivemus & non moriemur, & nos & tu & parvuli noſtri*,Gen.43.8.

נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס *Conſopitus eſt curruſque equuſque*, Pſal.76.v.7.

Videtur & pleonaſmus hujus literæ eſſe in initiis librorum, capitum atque quarumlibet omnino ſententiarum, ubi non copulat ſed inchoat ſermonem ex uſu & proprietate linguæ. Hoc Kimchi in libro Radicum in explicatione literæ ſervilis Vau, appellat ויו תחלת הדברים *Vau principium verborum* ſive ſermonis. Et in principio libri Joſuæ ſcribit, Ex conſuetudine linguæ eſſe, ut Vau initio ſermonis adhibeatur, non ut ſententiam unam alteri conjungat, ſed inchoandi tantùm causâ: Et ſi quis velit dicere, unum librum alteri conjungi, id ſi quandoque verùm eſſe poſsit, tamen locum non habere in omnibus. Sic principium libri ſecundi Moſis videtur reſpicere ad cap.46.v.8. libri primi: ſed tale de aliis dici non poteſt. Incipiunt autem ab hac litera liber Exodi, Levitici, Joſuæ, Judicum, Ruth, uterque Samuelis & Regum, ſecundus Chronicorum, Eſræ, Eſther & Ezechielis. Uſitatiſsimum eſt hiſtoricas narrationes incipere à וַיְהִי: plurima capita ſunt, quorum ſinguli verſus ab hac litera initium ducunt. Notat idem Kimchi, in lingua Arabica ſimilem uſum inchoandi ſermonem, habere פ raphatum ſive aſpiratum. L. Vallâ inter Latinos ſcribit lib.2. cap.58: ET *quoq; initiis ſententiarum competit*. Idem de *Ac* & *Atq;* notat, adductis ex Quintil. & Cic. exemplis. Donatus ad illud Terentii Phorm.1.3: *Et ſi tibi res ſit cum eo lenone, quocum mihi eſt, tum ſenties*, ſcribit;

aut se ipsum tollere & regno abdicare: homo quilibet & mentiri potest & citò non vivere: At Deus, Deus & rex æternus, vita & veritas æterna est, neq; mori, neque mentiri unquam potest, sic enim non esset Deus. Quorsum ergo ista imprecationis forma Deo ascribitur, quæ ne in homine quidem sancto & pio laudanda & ferenda est? Hoc alii interpretes vitare studentes, vel simpliciter locutionem Hebraicam retinuerunt, idque optimè: vel per simplicem affirmationem aut negationem juramenti formam expresserunt. Non malè id quidem, sed in quo non ea vis orationis inest, neq; iste affectus loquentis percipitur, quam in ellipsi ista Hebraica insignem admodum & illustrem nobis Spiritus sanctus non frustrà dictavit. Quod si ergo figura ista Rhetorica, quam ἀποσιώπησιν vel Reticentiam vocant, inter ornamenta orationis profanæ recensetur, quare ea è lingua sancta tollenda? T. Beza ad locum supra ex Marco citatum scribit: *Quum plenam sententiam juramenti concipiunt Hebræi, imprecatio ipsa disertè ponitur:* Hæc faciat mihi DOMINUS, *pro quo dicunt profani homines*, Emoriar *vel* Disperéam: *quod fidelibus, nedum Christo ipsi, parùm convenit.*

Pleonasmus Copulativæ: ut,

וְאַיָּה וַעֲנָה *Et Aijah & Hanah,* Gen. 36. 24: hîc prius Vau redundat, unde 1. Par. 1. 41. omittitur.

וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל *Et crastino die & quod superfuerit ex eo, comedetur,* Levit. 7. 16, pro הַנּוֹתָר: Vide etiam Gen. 22. 4. Job. 23. 12.

Si sæpius iteretur, tum *Polysyndeton* vocant: ut,

וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב *Et profectus est, & abiit & reversus est,* Jes. 37. v. 37.

Respondetur, hanc imprecationem Israelitas non expresse protulisse eodem momento temporis, quo Babylonii per ludibrium cantica ab ipsis postulabant, sed postea in memoriam istius ludificationis hunc Psalmũ à piis conscriptũ fuisse, ac si dicere voluissent: Petebant quidem Babylonii cantica lætitiæ à nobis tum in luctu & squalore ad vada fluminis confidentibus, sed neq; voluimus neque potuimus ipsis gratificari. Maluissemus potius dextram nobis exarescere, aut linguam palato affigi, quàm ut legitimi cultus Dei in urbe sancta Jerusalem sacris cantionibus præstiti, immemores, illis vel ad pulsandum aut canendum abuteremur in contumeliam Dei ac libidinem hostium, Deo nobisque impiè insultantium. Idem de aliis similibus locis potest esse judicium; in quibus pii zelo vindicandæ gloriæ Dei, quævis incommoda ac mortem ipsam subire malunt, ac expetunt etiam potius quàm ut gloriam Dei in ignominiam convertant. Hæc piorum & sanctorum hominum antiquitus in jurando pia fuit modestia, quam etiamnum inter homines vigere magnoperè optandum esset. Notum enim est, quàm leviter & quàm de re qualibet nihili, homines profani jurando se diris devoveant. An verò etiam tales dirarum formæ in Sacram scripturam, quæ eas non frustra reticuit, fuerunt introducendæ? Nam in hominum juramentis ellipsis expressa in quorundam Versionibus legitur per *Dispeream*, *Puniat me Deus*, *Dira mihi imprecans*, &c. In Dei juramentis per, *Ne vivam*, *Non ero Deus*, *Mentiar*. Rex caro & sanguis, dicere potest; Non ero rex si, &c. nam per mortè tolli citò potest;

aut

anima tua, si derelinquam te, 2.Reg.2.2, hoc est, Quàm verè DOMINUS vivit, & ut tu vivis, nunquam derelinquam te. Ubi obiter notandum, de Deo vero dici חַי, at de Diis falsis, (ut Amos 8.14.) & de hominibus formâ constructâ חֵי, vide 1.Sam.20.3. & 25.26. 2.Sam.15.21. Kimchi putat in his חֵי esse pro בְּחַיֵּי *Per vitam*. Rabbini in juramentis dicunt, חַיֶּיךָ *Per vitam tuam, Ut vivis*, vel conjunctim, חַיֶּיךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ *Per vitam tuam & vitam animæ tuæ*.

Porrò vidētur quandoque pii in gravioribus asseverationibus pro innocentia sua vel gloria Dei defendenda, imprecationē mali expressisse, ut quando David dixit: DOMINE *Deus mi, si feci istud, si est iniquitas ista in manibus meis: si intuli malum pacem-colenti mecum, aut* si non potius *liberavi hostem meum immeritò: Persequatur inimicus animam meam*, &c. Psal. 7.v.4. At David non jurat hîc, malum sibi imprecans, si istà vel ista fecerit aut non fecerit, sed asserit innocentiam suam coram Deo, liberationem à persecutione hostis petens, q. d. O Deus, si talia, fecissem, qualia mihi falsò hostes mei imponunt, justam haberent causam, me persequendi: nunc verò cùm nullius talis culpæ mihi conscius sim, quin potius asserere possim, me de inimicis meis benè meritum esse, peto ut me ab hoste nunc clementer liberes. Sic Psal.137, sacerdotes & Levitę cum reliquo populo, in exilium Babylonicum traducti, videntur devotionem sui expressisse. Babyloniis enim cantica ab ipsis petentibus, responderunt: *Quomodo cantabimus canticum* DOMINI *in terra alienigenarum? Si oblitus tui fuero, ô Jerusalem, oblivíscatur* sui *dextera mea: adhæreat lingua palato meo, si non meminero tui, &c.*

ctitatem meam, si Davidi mentiar, Psal.89.v.36: vide præterea, Psal95.11. & 132.v.2.3.

נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי כֵּן הָיָתָה *Juravit* DOMINUS *exercituum, dicendo: Si non ut cogitavi sic fiet*, Jes.14.24, hoc est, Juravit omnino sic futurum, ut sibi proposuit: vide Jerem.22.6. Sic, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον, *Amen dico vobis, si dabitur genti isti signum*, Mar.8.12.

Quòd si verò in juramento humano membrum imprecationis pœnę exprimatur, tum rursus fit mali honesta circumscriptio hoc modo:

כֹּה יַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד *Sic faciat tibi Deus, & sic addat, si absconderis à me verbum*, 1.Samuel.3.17.

כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יֹסִיף אִם־לֹא *Sic faciat mihi Deus & sic addat, si non &c.* 2.Sam.19.v.13. & 20.10: vide etiam 2.Reg.6.31. & 20.10. Pro אִם לֹא quandoque est Causalis כִּי: ut,

כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דִּבֶּר *Sic faciat mihi Deus & sic addat, quòd contra animam suam locutus est Adonija verbum hoc*, 1.Reg.2.23: vide 1.Reg.19.3. Ruth.1.17. Jer.22.5.

Fuit & alia elliptica jurandi forma: ut,

חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ *Vivit* DOMINUS, *si ceciderit de capillis capitis ejus in terram*, 1.Sam.14.v.45. Sensus, Ut vivit, Quam verè vivit Deus, &c. Sic 1.Reg.17.1. Sic capiendum, quando Deus ipse jurat, vel homines per suam vitam: ut,

חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה אִם־לֹא *Vivo ego, dixit Dominus Deus, si non, &c.* Ezech.5.11, hoc est, Ut vivo, sic te, &c. Sic Ezech.33.11. & alibi.

חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזְבֶךָּ *Vivit* DOMINUS, *& vivit*

anima

עַל לֹא חָמָס *Eo* quòd *non iniquitatem fecit*, Jeſ.53. v.9; pro עַל אֲשֶׁר.

יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoſcant gentes*, quòd *homo ſint*; id eſt, ſe homines eſſe, Pſal.9, de qua locutione vide ſuprà cap.16. Reg.2.

Hic obſervari poſsit ellipſis iſta, quam Conjunctio conditionalis אִם in juramentis aut gravioribus aſſeverationibus uſurpata, efficit. Tunc enim membrum illud orationis conditionalis, quod mali imprecationem, ſi jurans fallat continet, reticeri ſolet, quam Figuram Rhetores *Apoſiopeſin* vocant. Infauſta enim vox eſt, in malum omen exiens. A natura abhorret, ſibi ipſi malum imprecari, à caritate mutua, alteri. Profanæ ethnicorum voces fuerunt, *Peream, Diſperean*, & aliæ ſimiles. Pejores & plures noſtræ ætatis profanæ fauces, ex nimis vulgata conſuetudine effundunt. Hoc ſanctè evitavit lingua Hebræa, hîc, ut & aliâs honeſtatis ac ſanctitatis in loquendo ſtudioſiſsima. Unde per euphemiam elliptica jurandi formâ Hebræi uſi fuerunt, in qua Conditionalis אִם ſimpliciter poſita, negat: addita negatione לֹא affirmat: ut,

אִם־מִחוּט וְעַד־שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם־אֶקַּח מִכָּל־אֲשֶׁר לָךְ *Si à filo uſq; ad corrigiam calceamenti, immò ſi accepero de omni quod tuum eſt*, Gen.14.v.23. Præceſsit, *Elevo manus meas ad* DOMINUM *Deum, &c.* hoc eſt, juro ſi, &c. ſcil. tum mihi Deus faciat ſic & ſic addat.

אִם־תִּשְׁקֹר לִי *Si mentitus fueris mihi*, Gen.21.23.

נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם־תִּתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית־עֵלִי *Juravi domui Heli, ſi expiabitur iniquitas domus Heli*, 1, Sam.3.14.

אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב *Semel juravi per ſan-*

Conditionales cum Futuro Præſenti & Præterito: ut,

אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ *Si fueritis ut nos*, Gen.34.15.

אִם יֶשׁ־עָוֶל בְּכַפָּי *Si eſt iniquitas in manibus meis*, Pſal.7.4.

אִם־גָּמַלְתִּי שׁוֹלְמִי רָע *Si retribui pacem-colenti-mecum, malum*, v.6.

מַה־תִּתֶּן־לִּי כִּי תָבוֹא אֵלָי *Quid dabis mihi, ſi ingrediaris ad me*, Gen 38,16.

וְאִלּוּ לַעֲבָדִים נִמְכַּרְנוּ *Et ſi in ſervos venditi fuiſſemus*, Eſth.7.v.4.

לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ *Niſi tardaviſſemus*, Gen.43.10.

ANOMALIÆ. *Ellipſis* copulativæ, quam Aſyndeton vocant: ut,

שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד *Sol, luna ſtetit*, Hab.3.11.

בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב *Inter pedes ejus incurvavit ſe, cecidit, jacuit*, Jud.5.27. Simile Exo.15.9.

Disjunctivæ: ut,

כְּסוּס עָגוּר *Sicut grus* aut *hirundo*, Jeſ.38.14.

אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה בִּסְעִפֶיהָ *Quatuor* aut *quinque in ramis ipſius*, Jeſ.17.6.

שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה סָרִיסִים *Duo* vel *tres aulici*, 2.Reg.9.32.

כָּעֵת מָחָר הַשְּׁלִישִׁית *Juxta tempus craſtinum* aut *poſtridie*, 1.Sam.20.12.

Cauſalis כִּי, שֶׁ vel אֲשֶׁר: ut,

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי *Filii matris meæ accenſi irâ contra me*, Cant.1.6, pro שֶׁבְּנֵי Quòd filii: bis enim in præcedentibus hæc Conjunctio uſurpatur.

לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּה *Non novi, ut cognomine utar*, Job.32.22, pro שֶׁאֲכַנֶּה.

כִּי עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיהָ *Nam idcirco* quòd *non dedi eam*, Gen.38.26.

וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל *Et comedet etiam comedendo*, Gen.31.15: ſic Gen.50 18.

גַּם־רֶכֶב גַּם־פָּרָשִׁים *Tum currus, tum equites*, Gen:50.9: ſimile Exo.12.31.

Cauſales finales cum Futuro conſtruūtur: rei geſtæ vel præteritæ, cùm Præterito: ut,

לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ *Ut prolongent dies tuos*, Exo.20.12: vide & Exo.4.5. Pſal.119.71. & 130.4. Deut.4.40.

בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ *Ut habitetis*, Gen.46.34. Rabbini ſolent etiam Cauſalem שֶׁ Verbo præponere: vide & Gen.27.v.4.10.

לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ *Ut non peccetis*, Exo.20.20: אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ *Quò*, vel, *Ut benè tibi ſit*, Deut.4.40. Durior hic & minus frequens Particulæ אֲשֶׁר uſus eſt. Uſitatius per Pleonaſmum dicitur לְמַעַן אֲשֶׁר vel בַּעֲבוּר אֲשֶׁר, ut mox declarabitur.

כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל שֵׁלָה *Videbat enim quòd adoleviſſet Schela*, Gen.38.15.

יַעַן אֶת־מִקְדָּשִׁי טִמֵּאת *Eo quòd ſanctuarium meum violaſti*, Ezech.5.11.

יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי *Propterea quòd unxit Dominus me*, Jeſ. 61. v.1. Sæpius ad hanc Particulam aſſumitur alia cauſalis אֲשֶׁר vel כִּי ut mox in Pleonaſmo ſequitur. Superioribus etiam frequentiſsimè Infinitivus additur, qui tamen per ſubjunctivum explicatur: ſed cum propriè Præpoſitiones ſunt, ut in illarum ſyntaxi videre eſt.

Verbi ſubſtantivi hîc, ut & aliâs, ellipſis crebra eſt: ut,

בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ *Eo quòd ſis uxor ejus*, Gen.39.9.

בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ *Eo quòd* DOMINUS eſſet *cum ipſo*, verſ.23.

שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי *Quia ipsi elatum reddunt me*, Cant.6.4.
שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד *Quòd eventus unus*, Eccleſ.2.14.
שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן *Quòd eſt emolumentum*, ibid.v.13.
שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי *Quòd ægra amore ego* ſum, Cant.5.8.
שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ *Quòd ſic adjuraſti nos*, ibid.v.9.
שֶׁגַּם זֶה הוּא *Quòd etiam illud eſſet*, Eccl.1.17.

Semel eſt cum Kametz: ut,

שָׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי *Quòd tu loqueris mecum*, Jud.6.17.

Unum cum Scheva: ut,

שְׁהֶם בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם *Quòd ipſi beſtiæ ſint illis*, Eccl.3.18, ubi notanda elegans locutio, in diverſo ejusdem Pronominis uſu. R. Salomon accipit לָהֶם reciprocè pro לְעַצְמָם *Sibi ipſis*. Simile cum Scheva fuit ſuprà in principio cap.5.

Quandoque cum Pathach eſt: ut,

עַד־שַׁקַּמְתִּי *Uſq; quòd ſurrexi*, Jud.5.7, hoc eſt, Uſque dum, donec.

שַׁלָּמָה אֶהְיֶה *Quia ad quid ero?* Cant.1.7, hoc eſt, Ut quid, Cur enim.

בְּשַׁגָּם *Eo quòd etiam*, Gen.6.3: שַׁדּוּן *Quòd judicium, &c.* Job.19.29.

Secundò eſt Conjunctionum *ſeparatarum*.

Copulativæ גַּם · אַף cum quibuslibet vocibus conjunguntur, magis augendæ & intendendæ ſententiæ causâ, quàm ſimpliciter copulandæ (ut apud Latinos Etiam, Quoque, Tum) & nunc præcedunt, nunc ſequuntur: ut,

הַאַף תִּסְפֶּה *Nunquid etiam diſperdes*, Gen.18.23.
וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אָנִי *Et caſtigabo vos etiam ego*, Levit. 26.v.28.
וְאַף בַּעֲוֹנוֹת *Etiamq; propter iniquitates*, v.39.
גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם *Etiam ex volucribus cæli*, Gen.7.3.

Et

Dageſch, quod ex א primę ſingularis excluſum, producit Pathach in Kametz: ut, וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ *Et inclinavit ſe populus & procubuit*, Exo.12.27: וָאֶבְנֶה *Et ædificavi*, 1.Reg.8.20. Sæpiſsimè hîc accentum ad penultimam retrahit, unde Cholem ultimæ ſyllabæ corripitur in Kametz chatuph, & Tzere in Sægol, idque in omnibus conjugationibus & Verborum Generibus. *Cholem* in Kal præcipuè ſic mutatur in Verbis Defectivis & Quieſcentibus ſecundâ: ut, וַיָּחָם *Et incaluit*, 2.Reg.4.34, ex forma יָחֹם quæ extat Jeſ.44.16. Sic וַיָּחָן *Et miſertus eſt*, 2.Reg.13.23. Ex Quieſcentibus, וַתָּשָׁב *Et rediit*, Gen.42.24, quod accentu in ultima manente effertur per Cholem, וַיָּשֹׁב, 2.Sam.3.16. Sic וַתָּקָם *Et ſurrexit*, Gen.24.61. Si tertia radicalis in his fuerit gutturalis aut ר tunc in fine Pathach eſt: ut, וַתָּנַח *Et requievit*, Num.11.26: וַיָּסַר *Et divertit*, 2.Reg.4.11. Tzere in Kal occurrit in Verbis ab א inchoatis, unde ſunt וַתֹּאמֶר *Et dixit*, Gen.39.14, ex forma תֹּאמֵר quæ extat Prov.1.21: וַתֹּאחֶז *Et tenuit*, Ruth.3.v.15: וַיֹּסֶף *Et congregavit*, 2.Sam.6.1. Ex Niphal, וַיֵּאָסֶף *Et aggregatus eſt*, Gen.25. v.8. Ex Hithpahel, וַתִּתְפָּעֶם *Et conſternatus fuit*, Dan.2.1. Ex Defectivis ſecundâ in Hiphil, וַתָּחֶל *Et cæpit*, Jud.13. v.15. Ex Quieſc. primâ י in Kal, וַיֵּשֶׁב *Et conſedit*, Gen.4.16: ex Niphal, וַיִּיָּחֶל *Et exſpectavit*, Gen.8.12: ex Hiphil, וַתּוֹשֶׁב *Et tranſtuliſti*, 2.Reg.17.26.

Denique notatur ante Verba ſæpè cum Kametz accentus ratione, ut docetur infrà cap.23: vide illic.

Cauſalis שֶׁ quibuslibet vocibus ab initio adjungitur, eâdem formâ, quâ cum Pronomen eſt, & apud Rabbinos quidem ejus uſus frequentiſsimus eſt, in Bibliis rarior: ut,

Et expavescet, Jes. 19.16 : וּשְׁמַרְתֶּם *Et observabitis*, Exo. 12. v. 24 : וַעֲבַדְתֶּם *Et servietis*, &c.

Quomodo ergo cognoscetur, quando simpliciter copulativum, vel simul etiam conversivum sit? Respondet Elias in libro *Habbachur* Orat. 1. sect. 5: Si præcesserit aliud Præteritum, (vel Futurum loco Præteriti positum) tum copulativum est: sin minus, conversivum judicabitur: ut מִי פָעַל וְעָשָׂה *Quis fecit & operatus est?* Jes. 41.4. Videndum ergo, ubi sententiam inchoet, aut vocem voci, vel sententiam sententiæ copulet. In prima etiam & secunda singulari, accentus ex penultima transfertur ad ultimam: ut, וְאָמַרְתָּ *Et dices*, Gen. 32.18 : וְאָמַרְתִּי *Et dixero*, Gen. 24. v. 43. Excipiuntur hîc Verba Quiescentia tertiâ radicali א in Kal, in quibus accentus suo loco manet: ut, וְקָרָאתָ *Et clamabis*, Deut. 20.10 : וְנָשָׂאתִי *Et parcam*, Gen. 18.26. Sic & in Quiescentibus tertiâ ה in Kal accentus sæpè manet: ut, וְעָשִׂיתָ *Et facies*, Exo. 25. sæpius: וְגָלִיתָ *Et emigrabis*, Ezech. 12.3 : וְגָלִיתִי *Et revelabo*, 1. Sam. 20.12, in quibus oportet habere sensus rationem. Ex Quiescentibus secundâ est וְנַסְתָּ *Et fugies*, 2. Reg. 9.3, Quod præter morem accentum in penultima retinet. Sed & in tertia fæminina & plurali, Præteriti Kal Verborum quiescentium secundâ, quæ per se penacutæ sunt, accentum sæpè ad ultimam rejicit: ut, וְנָחָה *Et quiescet*, Jes. 11.2 : וְשָׂמוּ *Et ponent*, Num. 6.27. Rarius in defectivis secundâ: ut, וְרַבָּה *Et multiplicetur*, Exo. 23.29 : וְרַבּוּ *Et multiplicabuntur*, Jes. 66. v. 16 : item in Hiphil, וְהִבְדִּילָה *Et distinctionem faciet*, Exo. 26. v. 33 ; וְהֵבִיאָה *Et adducet*, Levit. 15.29.

Ante Futurum notatur cum Pathach sequente Dagesch,

initio vocis loquuntur, ut neque ו Vy: ut, וּבִנְיָמִין Et Binjamin, וּמֹשֶׁה Et Moses, וּפֶרֶץ Et Phæretz. Sic & ante literam Schevatam recipit Schurek loco Chirek, in quod prius Scheva semper aliâs in principio dictionis converti solet, ut libro primo, capite quarto explicatum: ut, וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם Et cæli cælorum, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל Et filii Israel, &c. Cum voce à ו incipiente in Bibliis non reperitur: apud Rabbinos legitur, סָפֵק וְוַדַּי *Dubium & certum*, וְוָלָד *Et filius*, & similia. Excipiuntur hîc quædam, quæ sequenti doctrinæ subjiciuntur.

Si duo Nomina copulet, quorum posterius est monosyllabum aut bisyllabum penacutum, tunc notatur cum Kametz: ut,

פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ *Pavor & fovea & laqueus tibi*, Jes. 24. 17.

רוּחַ וָתֹהוּ נִסְכֵּיהֶם *Ventus & inanitas* sunt idola fusilia ipsorum, Jes. 41. 29.

בְּהֵמוֹת וָעוֹף *Animalia & volucres*, Jer. 12. 4.

תֹהוּ וָבֹהוּ *Res informis & inanis*, Gen. 1. v. 2, & similia. Vide præterea capite ultimo.

Cæterùm præter hunc copulandi usum, in Verbis etiam significationes commutat, Præteriti in significationem Futuri, & contrà. A priori usu appellatur ab Hebræis וָו חִבּוּר *Vau Chibbur, Vau copulationis* sive copulativum, ab altero וָו הִפּוּךְ *Vau hippuch, Vau conversionis* sive conversivum, cujus orthographia in specie hic observanda est.

Ante Præteritum retinet Scheva, aut mutat illud juxta antecedentem & cōmunem ejus doctrinam: ut, וְעָבַר יְהוָה *Et transibit* DOMINUS, Exo. 12. 23: וּפָחַד

CAP. XXI.

De Syntaxi Conjunctionum.

REGULA.

Conjunctio similes casus in Nominibus ac similia Tempora in Verbis conjungit, aut sententiam novam superiori attexit.

Syntaxis Conjunctionum primò est *Inseparabilium*, Copulativæ ו & causalis שֶׁ.

Copulativa ו quibuslibet vocibus à quacunque litera inchoatis, præponitur, propriè & regulariter cum Scheva: ut,

הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים *Egeni & pauperes,* Jes.41.17.

מִי־פָעַל וְעָשָׂה *Quis operatus est & fecit,* ibid. v.4.

יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ *Pudore afficientur & erubescent,* ibid. v.11.

Ante gutturalem cum Scheva-composito notatam, & Joth schevatum, sequitur generalem doctrinam lib.1.c.4.propositã: ut וַעֲבָדִים *Et servi,* וֶאֱמֶת *Et veritas:* וִימִינָם *Et dextera eorum,* וִיהוּדָה Et jehuda. At ante Chateph Kametz habet Kametz longum cum Mæthæg notatum: nam euphoniæ causâ ante vocalem O ab initio vocis nunquam efferunt consonam ו, ut & ante U, ut mox dicetur: וָאֳנִי עָשָׂה *Et navem fecit,* 1.Reg.9.26: וָחֳלִי רָע הוּא *Et infirmitas mala est,* Eccles.6.2: וָחֳלָיִם *Et infirmitates,* Deut.28.59.

Ante literas בומף habet euphoniæ causâ Schurek, & preterea pronunciationem suam, quâ consona est, amittit, ita ut quasi in vocalem degeneret. Unde est ו U pro וו *Vu*, quomodo Hebræi nunquam ab initio

אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה *Sub vitem & sub ficum*, Zach.3. vers.10.

אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים *Pro lapidibus istis*, Levit.14.42, hoc est, loco istorum.

וְאֶל־מִצִּנִּים יִקָּחֵהוּ *E spinis capiet eam*, Job.5.5 est ut aliâs dicitur לְמִן, Inde è spinis usque, vel è medio spinarum, hoc est, etiam si magno tędio & molestiis plurimis eam rapere deberet.

Sic sequente Adverbio,

לֹא אֶל־חִנָּם דִּבַּרְתִּי *Non frustra locutus sum*, Ezech.6.10.

מִן A cum אֵצֶל: ut,

מֵאֵצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר *Juxta vestibulum portæ*, Ezech.40.7.

ENALLAGE אֶל vel לְ pro עַל frequentissima est: ut,

יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא *Sedisti super solio*, Psal.9.5, pro עַל כִּסֵּא quomodo aliâs construitur, ut Psal.47.9.

וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד *Et constituit eum regem super Gilhadem*, 2.Sam.2.9.

בְּ pro מִן: ut,

בְּמַרְאוֹת הַצֹּבְאוֹת *E speculis turmatim-convenientium*, Exod.38. vers.9.

אֵת pro מִן: ut,

כְּצֵאתִי אֶת־הָעִיר *Cum egressus fuero ex urbe*, Exod.9. v.9.

Item pro

אֶל sive לְ: ut,

אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין *Cui indicasti sermones*, Job.26.4.

עַל pro עַד: ut,

עַל־מֵעַל הַפֶּתַח וְעַד־בַּיִת הַפְּנִימִי *Ad sursum* (id est, superiorem partem) *ostii*, *& usque ad domum intimam*, Ezech.41.17. Sic Ezech.40.15. Jos.2.7, &c. Varia omnino Præpositionum enallage est, ut ex Thesauro Santis Pagnini videre licet.

Plaut. Bacchid. id est, te orarem. Sic, *Tecum precibus pater orat*, apud Ennium: *Hanc jube orare mecum*, Plaut.

אַחֲרֵי & אַחַר *Post*, cum eadem: ut,

מֵאַחַר הַצֹּאן *De post oves*, 2. Sam. 7. 8, id est, ab ovibus pascendis:

אֵצֶל *Apud*, cum eadem: ut,

וַיֵּלֶךְ מֵאֶצְלוֹ *Et discessit ab eo*, 1. Reg. 20. 36.

עַל *Super*, cum eadem: ut,

לֹא־סָר מֵעַל חַטֹּאות יָרָבְעָם *Non recessit à peccatis Jarobeami*, 2. Reg 15. 18.

אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם *Fortassis allevabit manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra*, 1. Sam. 6. 5.

אֶל insignes quoque Pleonasmos facit, alia Præpositione sequente: ut,

יָצְאוּ אֶל־אַחֲרֵיהֶם *Egrediuntur post eos*, Zach. 6. v. 6: sic אֲשֶׁר עַל־אַחֲרֶיהָ *Quod* erat *post illud*, Ezech. 41. 15, ubi est עַל pro אֶל.

אֶל־הַחוּץ *Ad foris*, Ezech. 41. 9, id est, extrinsecus.

אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה *Extra castra*, Levit. 4. 12, q. d. ad exteriorem partem castrorum. Sic Levit. 14. 40.

אֶל־מוּל פְּנֵי הָאֹהֶל *E regione faciei tentorii*, Exo. 26. 9: sic אֶל מוּל הָהָר Eregione montis, Exo. 34. 3.

אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל *E regione faciei tentorii*, Num. 19. v. 4. Ad ante, id est, versus anteriorem partem.

מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם *Quis transibit nobis trans mare*, Deut. 30. vers. 13.

אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ *E regione faciei suæ ibant*, Ezech. 1. 9.

הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית הַשְּׂדֵרוֹת *Educite eam extra septa*, 2. Par. 23. 14.

Sub

לְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת *Ab intra ad velum*, Num.18.7, hoc est, Ab interiore parte veli, intra velum ipsum.

לְמִבָּרִאשׁוֹנָה *Inde à principio*, 1.Par.15.13, ubi מ irregulariter notatur cum Pathach loco Chirek, & concurrit præterea Præpositio ב.

Quando denique significatur terminus à quo ad quem, subjicitur Præpositio עַד, sæpiùs cum prefixa copula ו similiter per Pleonasmum alium: ut,

לְמִן־הַיּוֹם עַד־בֹּאֲכֶם *A die hoc, quo &c. usq; ad venire vos*, Deut.9.7: sic Jud.19.30.

לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם *A seculo & usq; in seculum*, Jer.7.7.

לְמִקְּטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם *A minimo eorum usq; ad maximum ipsorum*, Jer.31.34: vide & Esth.1.20.

לְמֵרַע וְעַד טוֹב *A malo usq; ad bonum*, 2.Sam.13.22: vide & 6.v.19. & 7.6.

מ sive מִן cum vocibus indeclinabilibus varios & elegantes Pleonasmos efficit: exempla vide suprà.

אֵת *Cum*, cum Præpositione מִן otium agit: ut,

גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי *Etiam ab hoc egredieris*, Jer.2. v.37: ab hoc, scil. Ægyptio, rege Ægyptiorum, nam pro מִזֶּה *Ex hoc*, scil. loco, id est, *hinc*, poni, durius est.

מֵאֵת רְבִעִית *Ex quarta parte parietis*, 1.Reg.6. v.33. Sic מֵאִתּוֹ Ab eo, מֵאִתְּךָ A te, מֵאִתִּי A me, מֵאִתְּכֶם A vobis, מֵאִתָּנוּ A nobis, &c.

עִם *Cum*, cum eadem Præpos. מִן: ut,

עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה *Auxilium meum à Domino*, Psal.121.2. sic מֵעִמּוֹ Ab eo, מֵעִמִּי A me. לֵךְ מֵעִמָּנוּ *Discede à nobis*, Gen.26. v.16, &c. Est & Pleonasmus aliquis hujus Præpositionis apud Latinos autores observatus in *Mecum, Tecum*: ut, *Tecum oro, & quæso, qui has tabellas afferet Tibi, ut ei detur*, &c. id est, te oro: *benevolens vivit tibi*: *Nam ni ita esset, tecum orarem*, &c.

PLEONASMUS hîc quibuſdam rarus, mihi varius & admodum luxurians eſt, imprimis inſeparabilium cum aliis vocibus indeclinabilibus.

ב: ut, בְּיוֹמָם *In interdiu*, Neh.9.19. Sic בְּבֵין In inter, בְּטֶרֶם In ante, & alia plura, quæ ſuprà adducta ſunt. Sic in ſtructura Verborum cum Nominibus; פָּעֲרוּ עָלַי בְּפִיהֶם *Diſtendunt contra me cum ore ſuo*, Job. 16.10, hoc eſt, os ſuum: nam aliâs, ſimpliciter cum nudo accuſativo conſtruitur.

ל: ut, הַשְּׁלִשִׁי לְאַבְשָׁלוֹם *Tertius Abſalom*, 1.Par.3. v.2: בַּעֲלִיל לָאָרֶץ *In catino terræ*, Pſal.12.7, Lamed, inquit, Kimchi, redundat, aut eſt Enallage ל pro articulo ה.

Concurrunt etiam pleonaſticè ל & ה locum denotantia: ut, לִשְׁאוֹלָה *Ad ſepulchrum uſq;*, Pſal.9.18: לַצָּפוֹנָה *Ad ſeptentrionem*, לַנֶּגְבָּה *Ad meredіem*, 1.Par. 26.17, ubi alterutrum ſuffeciſſet.

Eſt quoq; Pleonaſmus hujus literæ, quando duobus ſubſtantivis ejuſdem rei, præfigitur, de quo vide ſuprà cap.1. Reg.1.

Poſt Verba activa: ut,

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ *Et amabis proximum tuum*, Levit.19. v.18, aut certè eſt Enallage Dativi pro accuſativo, vide ſuprà cap.12, ad finem Reg.1.

Varius porrò ejus uſus pleonaſticus eſt cum vocibus indeclinabilibus, ut ex ſuprà adductis exemplis videre eſt, inter quæ in primis notanda eſt ejus tam frequens & tam jucunda ſocietas cum Præpoſitione מִן: ut,

הֲלֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק *Nonne audiviſti à longinquo*, 2.Reg. 19.25, hoc eſt, inde à longo tempore: ſic לְמִימֵי קֶדֶם *A diebus antiquitatis*, ibid. id eſt, inde à diebus priſcis.

Ab

וְכׇל הוֹלֵךְ אָמְרוּ *Et omni ambulanti dixerunt*, Jer.23.17, pro וּלְכׇל.

Quidam explicant per hanc Ellipsin, quando nominativi absolutè in oratione ponuntur: ut, אֲנִי הָיָה עִם־לְבָבִי לִבְנוֹת, *Ego fuit in animo meo ædificare*, 1.Par.28.2, pro לַאֲנִי Ad me, scil. quod spectat, attinet. At Hebræus sermo hanc locutionem per ל non agnoscit: manet enim nihilominus alia Ellipsis Verbi. Vide ergo suprà cap.9. in Ellipsi.

מִן sive מ: ut,

וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם *Et fecit tegmen isti tabernaculo è pellibus arietum*, Exod.36.19, pro מֵעֹרוֹת, & sic in tota illa historia ea Præpositio ferè desideratur, notans materiam Ex qua.

אֶלְחָנָן בֶּן־דּוֹדוֹ בֵּית לֶחֶם *Elchanan filius Dodonis* de *Bethlechem*, 2.Sam.23.24, pro מִבֵּית לֶחֶם.

הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר *Cavete vobis ascendere in montem*, Exo.19. vers.12, pro מֵעֲלוֹת Ab ascendendo, ne ascendatis.

עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו *Donec ulcisceretur se gens* de *inimicis suis*, Jos.10.13. pro מֵאֹיְבָיו, ut Verbum hoc communiter construi, suprà cap.12. Reg.2. declaratum est.

Ellipsis ב: ut,

וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידֹת *Atq; in visione & non per ænigmata*, Num.12.8, pro וּבְמַרְאֶה, quomodo in præcedentibus ibidem plena locutio est.

בִּישִׁישִׁים חׇכְמָה וְאֹרֶךְ יָמִים תְּבוּנָה *In senibus* est *sapientia, & in longitudine dierum, intelligentia*, Job.12.12, pro וּבְאֹרֶךְ, & sic Præpositionum ellipsis varia in Syntaxi Verborum passim notata est. Insignis verò etiã ea est, quam syntaxis Verbi, cũ affixo Pronomine efficit, de qua suprà actum ad finẽ capitis 17.

לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם *Propter tentare vos*, Exo.20.20, hoc est, ut tentaret vos. Quando Conjunctio est, tum regit Futurum, ut illic declarabitur.

יַעַן דַּבֶּרְכֶם *Propter loqui vos*, Ezech.13.8, hoc est, quia locuti estis.

לְמַעַן הָבִיא *Propter adducere*, Gen.18.19, hoc est, ut adducat: de his præcedentibus quatuor vide etiam in Syntaxi Conjunctionum.

עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי *Usq; ad esse me in terra mea*, Jon.4. v.2, hoc est, quum adhuc essem, & sic frequenter cum Infinitivo.

וּלְפִי הֵעָלוֹת הֶעָנָן *Et secundum tolli nubem*, Num.9.17.

Cum voce indeclinabili.

אַחַר vel אַחֲרֵי כֵן Post sic, id est, postea: pro hoc Rabbini etiam dicunt אַחַר כָּךְ sensu eodem. אַחֲרֵי מָתַי עוֹד Post quando adhuc? Jer.13.27, hoc est, Post quantum adhuc temporis.

עַד לְמַעְלָה Usq; ad sursum, 2.Par.16.12: vide plura de עַד capite præcedenti: nam quandoque adverbii quandoq; Præpositionis naturam habet, cum temporis, loci reiq; continuationem denotet.

מִן admodum frequenter usurpatur: ut, מִן אָז *Ex tunc*, ab eo tempore, Jerem.44.18, & sic מֵאָז pro eodem: vide suprà inter inseparabiles, & mox infrà in Pleonasmo.

Anomaliæ communes.

ELLIPSIS ל: ut,

וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלִַם *Et venit in Jerusalem*, 1.Reg.3. v.15, pro לִירוּשָׁלִַם vel יְרוּשָׁלַיְמָה: vide suprà cap.12. Reg.2.

וְדָוִד הִגִּיד *Et Davidi nunciavit quispiam*, 2.Sam.15. v.31, pro וּלְדָוִד.

eum, אֹתָם & אֶתְהֶם & ſemel אוֹתְהֶם eos, אֶתְכֶם vos, אוֹתָנוּ nos. Hinc reperitur etiam יֵשׁ אִתּוֹ *Eſt cum ipſo*, 2.Reg.3.12, pro אִתּוֹ.

בֵּין · בֵּינִי וּבֵינֶךָ Inter me, בֵּינְךָ vel בֵּינֶךָ Inter te, בֵּינֵינוּ Inter nos, בֵּינֵיהֶם Inter eos. &c.

בִּלְתִּי abjicit Jod poſterius, בִּלְתִּי Præter me, Jeſ.10. v.4. Hoſ.13.4: בִּלְתֶּךָ Præter te, 1.Sam.2.2, neq; plura affixa cum hac Præpoſitione reperiuntur.

בְּעַד · בַּעֲדִי Circum me, Thren.3.7: בַּעַדְךָ vel בַּעֲדֶךָ Pro vel circa te, בַּעֲדוֹ Pro eo, בַּעַדְכֶם Pro vobis ;&c.

בַּעֲבוּר · בַּעֲבוּרִי Propter me, בַּעֲבוּרֶךָ Propter te,&c.

לְמַעַן · לְמַעֲנִי Propter me, לְמַעַנְךָ Propter te, לְמַעֲנֵהוּ Propter ipſum vel ſeipſum, לְמַעַנְכֶם Propter vos.

מִן · כִּנִּי vel מֶנִּי A me,ſed ſæpiùs litera מ geminatur, מִמֶּנִּי A me, מִמְּךָ A te, מִמֶּנּוּ Ab eo, quod & cum unico מ dicitur מֶנְהוּ Job.4.12, vel מִנֵּהוּ Pſal.68.24: מֵהֶם & מִנְהֶם Job.11.20, Ab eis: מִמְּכֶם & מִכֶּם A vobis, מִמֶּנּוּ A nobis, &c.

נֶגֶד · נֶגְדִּי Coram me, נֶגְדְּךָ Coram te, &c.

עִם · עִמִּי Mecum, עִמְּךָ tecum, עִמּוֹ Cum eo; עִמָּם Cum eis, עִמָּכֶם Vobiſcum, עִמָּנוּ nobiſcum,&c.

Cum Verbis.

Quædam Prepoſitiones junguntur Infinitivo:ut אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת *Poſt gignere ipſum Sethum*, Gen.5. v.4, quomodo & Græci locuti, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σὴθ. hoc eſt, poſtquam genuit Sethum.

אַחֲרֵי בְּלֹתִי *Poſt conſeneſcere me*, Gen.18.12, hoc eſt, poſtquam conſenui ego.

בַּעֲבוּר הַרְאֹתְךָ אֶת־כֹּחִי וּלְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי *Propter oſtendere tibi potentiam meam, & propter narrare nomen meum*, Exod.9.16, hoc eſt,ut oſtendam,ut enarrent.

בִּלְעֲדֵי Præter, בִּלְעָדַי Præter me, Gen. 41.16, vel מִבַּלְעָדַי Jes. 43.11, neq; cum pluribus reperitur.

לִפְנֵי propriè Nomen plurale constructum est, cum inseparabili Præpositione ל, à פָּנִים, quasi dicas, *Ad conspectum*, unde ferè pro Præpositione usurpatur, idem quod *Coram, Ante*. Cum Affixis autem sequitur formam Nominis absoluti פָּנִים: ut לְפָנַי Ante, Coram me, לְפָנֶיךָ Coram te, לְפָנָיו Coram illo, לְפָנֵינוּ Coram nobis, לִפְנֵיכֶם Coram vobis, לִפְנֵיהֶם Coram illis, &c. At sæpè retinet naturam Nominis: ut, מִפָּנַי A facie mea, è conspectu meo, מִפָּנֶיךָ E conspectu tuo, &c.

עֲדֵי Usque ad, עָדַי Ad me, עָדֶיךָ Ad te, עָדֶיהָ Ad illam: עֲדֵיכֶם Ad vos, eodem modo ut, אֲלֵיכֶם.

עֲלֵי Contra, עָלַי Adversus me, עָלֶיךָ & sic deinceps ut præcedens.

Sic & תַּחַת formâ plurali Affixa assumit: ut תַּחְתַּי Sub me, תַּחְתֶּיךָ Sub, Pro te, תַּחְתָּיו Pro eo, תַּחְתֵּיהֶם Sub eis, תַּחְתֵּיכֶם Pro vobis. Hinc tamen etiam reperias, תַּחְתֵּנִי Sub me, תַּחְתָּם Pro eis: תַּחְתֶּנָּה Pro ea, Gen. 2.21, volunt Hebræi esse pro תַּחְתֶּיהָ.

אֵצֶל, אֶצְלוֹ Apud eum, אֶצְלָהּ Apud eam, אֶצְלִי Apud me, mutat Tzere in Sægol loco Chirek, propter gutturalem א.

אֵת suscipit Dagesch in ת, unde Tzere mutatur in Chirek, qualis forma etiam in Nominibus occurrit, ut suprà cap. 7. ostensum: ut, אִתִּי Mecum, אִתְּךָ tecum, אִתּוֹ cum eo, אִתָּם cum eis, אִתְּכֶם vobiscum, אִתָּנוּ nobiscum. At cum naturam Præpositionis amittit, notatur discriminis causâ cum Cholem, & constituit casum accusativum Pronominum: ut, אֹתִי Me, אוֹתְךָ vel cum ה paragogico אֹתְכָה te, אֹתוֹ

cum,

præterquam ego, potius quàm ego. Vide ampliùs mox in Pleonasmo.

את quando pro Præpositione ponitur, ex sensu cognoscendum est: ut, כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל *Pepigimus fœdus cum morte, & cum sepulchro*, &c. Jes. 28. v. 15. At sæpiùs naturam Præpositionis amittit, & usurpatur pro nota & quasi articulo accusativi casus, quod similiter ex sensu & structura sermonis facilè percipitur. Ferè enim activis Verbis subjicitur, quæ naturâ suâ accusativum regunt: post passiva autem nominativum designat, ut suo declaratum est loco.

Quædam assumunt formam Nominis masculini pluralis constructi, ut אֱלֵי Ad, Job. 3. 22. & 29. v. 19: אַחֲרֵי Post, בִּלְעֲדֵי Præter, לִפְנֵי Coram, מִפְּנֵי Propter, עֲדֵי Usque ad, עֲלֵי Super, Adversus, quorum usus frequens est, & exempla passim obvia.

Cum Pronominibus.

Præpositionum separatarũ Syntaxis etiã est cum Pronominibus Affixis, in qua si quæ vocis mutatio accidat, ea ferè sequitur mutationem Nominum. Quæ antea diximus habere formam constructam Nominis pluralis, ea istâ tantum formâ Affixa accipiunt.

אֱלֵי resumit vocalem suam primam, Tzere scil. sub א, ut אֵלַי Ad me, אֵלֶיךָ Ad te, אֵלָיו Ad eum: at אֲלֵיהֶם Ad eos, אֲלֵיהֶן Ad eas, עֲלֵיכֶם Ad vos, עֲלֵיכֶן Ad vos f. quæ quatuor Affixa semper formæ constructæ addi, suprà cap. 7. dictum est.

אַחֲרֵי Post, אַחֲרַי Post me, אַחֲרֶיךָ Post te, אַחֲרָיו Post eum, אַחֲרֵינוּ Post nos, אַחֲרֵיכֶם Post vos, אַחֲרֵיהֶם Post illos, &c.

19.16. Et extra civitatem, & cum duplici Pleonasmo, אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה q. d. Ad extra castra, hoc est, ad exteriorem partem castrorum, Levit.4. vers.12. Deut.23. vers.10.

מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל עֵדֶר *Ultra turrim Hederis*, Gen.35.21. ad verbum, De ultra turris, ulteriùs quàm turris ista est, ab ulteriore parte turris istius.

וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ *Et circa tabernaculum castra habento* Num.1.50: sic v.53. & Psal.34.8.

לְמַטָּה לָאָרֶץ *Infra terram*, Eccles.3.21.

מִמַּעַל לָעֵצִים *Supra ligna*, Gen.22.9: sic Ezech.1.26.

וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת *Et ab intra ad velum*, Num.18.7, id est, intra ipsum velum.

מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ *De inter crines tuos*. Cant.4.1.

מֵעֵבֶר לַיָּם *Trans mare*, Deut.30.13: vide Num.32.19.

תַּחַת לְרֹאשִׁי *Sub capite meo*, Cant.2.6. Sic מִתַּחַת לָרָקִיעַ *Sub expansо*, Gen.1.7, ubi & מֵעַל לָרָקִיעַ *Supra expansum*: at v.9. dicitur מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם *Sub cœlo*.

Notandæ sunt & hæ locutiones,

מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה *A tunc mane & usq; nunc*, Ruth.2. v.7, id est, à primo mane usq; adhuc.

חָשַׂכְתָּ לְמַטָּה מֵעֲוֹנֵנוּ *Cohibuisti te infra à peccatis nostris*, Esr.9.13, hoc est, continuisti te teque demisisti quodammodo longè inferiùs peccatis nostris, ne ea videres & punires.

לְבַד מִן־הַשַּׂהֲרֹנִים *Solùm præ lunulis*, Jud.8. v.26, id est, præter lunulas. Sic

לְבַד מִטָּף *Præter parvulos*, Exod.12.37: sic Deut.3.5, aliàs etiam dicitur מִלְּבַד שַׁבְּתֹת *Præter sabbatha*, Levit.23. vers.38.

חוּץ מִמֶּנִּי *Extra præ me*, Eccles.2.25, id est, præter me,

Præ-

Nechemja: *Cuicunq; dictioni opus est Lamed in principio ejus, addetur ipsi He ad finem ejus.* Rabbini etiam eam paulo aliter formant, ut traditum suprà cap.12. Reg.5. Quidam ה paragogicum esse censent: at tales literæ nihil ad vocem consignificant. Habet ante se Kametz, ac vocem constituit penacutam: ut, סְדֹמָה *Sedomam versus*, Gen.19. vers.1: שֵׂעִירָה *In Sehir*, Gen.33. v.14. Conjunguntur quandoque ל & ה in eadem voce: vide infrà in Pleonasmo.

2. *Syntaxis specialis Præpositionum separatarum, primò cum Nominibus.*

Quædam Præpositiones regunt Nomen cum præfixo ל, pleonasticè quidem, sed venustè & eleganter: ut,

בֵּין מַיִם לָמָיִם *Inter aquas ad aquas*, Gen.1.6, id est inter aquas unas & alteras. Sic,

בֵּין־דָּם לְדָם בֵּין־דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע *Inter sanguinem ad sanguinem, inter litem ad litem, & inter plagam ad plagam*, Deut.17. v.8, hoc est, inter sanguinem & sanguinem, unum & alterum, &c Notandum in hac locutione non esse locum Conjunctioni ו: non enim licet dicere, בֵּין מַיִם וּמַיִם Inter aquas & aquas, בֵּין דָּם וָדָם Inter sanguinem & sanguinem. At si בֵּין repetatur, tum ipsi præfigi potest: ut, בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר *Inter immundum & inter mundum*, Levit.11. v.47: בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ *Inter lucem ipsam & inter tenebras*, Gen.1. v.4. Invenias tamen & hîc, בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם *Inter vos & inter Deum vestrum*, Jes.59.2.

חוּצָה לָעִיר *Extra civitatem*, 2.Par.33.15, ubi & ה otium agit. Sic cum Pleonasmo alio, מִחוּץ לָעִיר Gen.

33.10, hoc eſt, adeo ut nullus ſit homo,&c.

מֵאֶצְלוֹ *De apud eum*, 1.Reg.20.36, hoc eſt, ab eo.

גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי *Etiam de cum illo prodibis*, Jerem.2.37. hoc eſt, ab illo.

מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד *Præ non venientibus ad ſolennitatem*, Thren.1.4, hoc eſt, eo quòd nulli veniant.

מִבְּלִי לְבוּשׁ *Cum non veſtimento*, Job.24.7. hoc eſt, abſq;.

מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת יְהוָה *Ex non poſſe* DOMINUM, Num.14. verſ.16, hoc eſt, propterea quod non poterat. Sic 1.Reg.6. verſ.33.

מִחוּץ לָעִיר *De extra* vel *A foris ad urbem*, Gen.19. v.16, pro, Extra urbem.

מִטֶּרֶם שׂוּם *Ab antè poni*, Hag.2.16. hoc eſt, antequam poſitus eſſet. Hujus generis præterea ſunt, מִלְמַטָּה *De infra*, מִלְעֻמַּת *De coram*, מִלִּפְנֵי *De ante*, in quibus Lamed & Mem concurrunt; מִנֶּגֶד *De coram*, מֵעֵבֶר *De trans*, מֵעַל *De ſuper*, מֵעִם *De cum*, מֵעַתָּה A nunc, ut & Græci dicunt, ἀπὸ τοῦ νῦν, 2.Cor.5.16: מִשָּׁם De illic, inde, מִתַּחַת De ſub, & ſimilia, quorum uſus & ſtructura in ſermone elegans eſt. Talia quædam apud Latinos ſunt, *Tu de repentè irrupiſſes*, Cic. pro Lig. *De procul aſpicere*, Plaut. Perſ. *Conari de ſubitò nos agere tragædiam*, Plaut. Capt. *De ſuper infundam*, Virg. *In ulcus penetrat omnis à foris injuria*, Plin.

De ה *locali.*

Omnes Præpoſitiones antecedunt, exceptâ unâ, quæ Nominibus à fine apponitur. Ea eſt ה *In, Ad, Verſus*, notans terminum loci ad quem, idem ſignificans quod ל initio Nominis adhibitū. Unde laudata Hebræis regula eſt in *Bereſchit rabba*, id eſt, Gloſſa magna in Geneſin: תני רבי נחמיה כל תיבה שצ״ך למד בתחלתה נותן לה הא בסופה, id eſt, Docuit Rabbi Nechemjas

לְבָב לְיַחֵד *Cor ad simul*, 1.Par.12.17.hoc est, Cor unum.

לָכֵן *Ad sic*, hoc est, Quamobrem, Idcirco, Propterea, estq; contractum ex עַל־כֵּן. Usus ejus ubiq; obvius.

לְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה *In non existente sacerdote doctore, & in non Lege*, 2.Par.15.3. hoc est, sine, absque.

לְלֹא בִקְשֻׁנִי *Iis qui non quærebant me*, Jes.65.1, estq; concisa locutio, pro לַאֲשֶׁר שֶׁלֹּא Iis qui non.

לְמַטָּה *Ad infra*, Jes.37.31, hoc est, deorsum, infermè.

לְמַעְלָה *Ad supra*, ibid. hoc est, sursum, supernè.

לְמִנִּי אַשּׁוּר *Ad ab Assyria*, Mich.7.12, hoc est, inde ab & sic frequenter reperitur לְמִן.

לְמָתַי *Ad quando*, Exo.8.9, hoc est, ecquando, quónam tempore, intra quod tempus.

אֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה *Non est consilium ad ante* DOMINUM, Prov.21. vers.30, hoc est, contra, adversus, ex adverso.

לְנֹכַח הַצֹּאן *Ad coram pecudibus*, Gen.30.38. hoc est, è regione pecudum. Tale est quoq; לְעֻמַּת Exo.25.27.

Tertiò מ pro מִן: ut,

מֵאָז הִפְקִיד *Ex tunc* quum *præfecit*, Gen.39.5, hoc est, ex eo tempore quo, ex quo.

מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה *A tunc mane & usq; nunc*, Ruth.2. v.7. hoc est, à summo mane, ex quo fuit mane usque adhuc.

נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז *Firmatum est solium tuum à tunc*, Psal. 93.2, nempè ab eo tempore ex quo tu es, hoc est, ab æterno, ut ibidem sequitur. Sic Græci, ἀπὸ τότε, & Matt.4.17: ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς, *Ex tunc cœpit Iesus*, hoc est. Ab eo tempore: ἀπ' ἄρτι *Amodò, Posthac*.

מֵאַחַר הַצֹּאן *De post oves*, 2.Sam.7.8: sic מֵאַחַר Psal.78. vers.71.

מֵאֵין אָדָם וּמֵאֵין בְּהֵמָה *A non homine, & à non bestia*, Jer.

xit in sic, 1.Reg.22.20, id est, hoc modo, illo modo.

וּבְכֵן רָאִיתִי *Et in sic vidi*, Eccl.8.10, hoc est, τότε, Tunc.

שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף *Emite cum non argento*, Jes.55. v.1. hoc est. absque.

בְּלוֹא־לֶחֶם בְּלֹא לְשָׂבְעָה *In non cibum, In non ad saturitatem*, v.2. hoc est, in id quod non cedit in cibum, & in id, unde non potestis saturari.

בִּמְאֹד מְאֹד *In valdè valdè*, Exod.1.7, hoc est, copiosissimè, vehementissimè.

בְּעֵבֶר הַנָּהָר *In trans flumen*, Jos.24.14. q.d. in loco vel regione trans flumen.

בְּעַד רָעָתָם *Propter malum ipsorum*, Jer.11.14.

בְּעַד הָעָם הַזֶּה *Pro populo hoc*, ibid.

בְּעַד הַחַלּוֹן *Per fenestram*, Gen.26.8, quæ cum עד *Usque* composita sunt.

בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי *In adhuc impio coram me*, Psal.39. v.2. hoc est, existente adhuc, tantisper dum exstiterit impius coram me.

בְּעוֹד יוֹמָם *In adhuc interdiu*, Jer.15.9, hoc est, quum adhuc esset dies, & similia.

Secundo ל: ut,

לְאֵין מִסְפָּר *Ad non numerum*, 1.Paral.22. ver.4. hoc est, absque numero, Innumera.

יִסֹּב לְאָחוֹר *Divertit ad retrò*, Psal.114. v.3. hoc est, retrorsum.

וְיָשֵׂם לְאַל מִלָּתִי *Et rediget ad non sermonem meum*, Job. 24.25, id est, in nihilum.

לִבְלִי חֹק *Ad non modum*, Jes.5.14. hoc est, absq; modo.

לְבִלְתִּי *Ad non*: de hoc in Syntaxi Adverbiorum.

לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם *Ad propter tentare vos*, Exo.20.v.20. hoc est, Ut tentaret vos.

יֵצֵא לַחוּץ *Egredietur ad extra*, Psal.41.7, hoc est, foras.

Cor

absolvere te, Jes.33.1, pro בְּהַנְלוֹתְךָ hoc tamen rariùs occurrit: לִרְאוֹת Ad comparendum, Jes.1.vers.12 pro לְהֵרָאוֹת: sic לַעֲנוֹת Humiliari, Exo.10.3: לֵאוֹר Illustrari, Job.33.30: לַשְׁמִעַ Ad audirefaciendum, pro לְהַשְׁמִיעַ Psal.26.7: sic לַשְׁמִד Ad disperdendum, Jes.23. ver.11: לַנְפִּל Ad dejiciendum, Num.5.22: לָלִין Ad pernoctandum, pro לְהָלִין, Gen.24.23: sic לָדִין Ad judicandum, לָרִיב Ad litigandum, & alia similia multa: לַצְבּוֹת Ad tumidum reddendum, Num.5. ver.22, pro לְהַצְבּוֹת. Cum ב· בִּכָּשְׁלוֹ In impingendo eum, Prov. 24.17, pro בְּהִכָּשְׁלוֹ: sic בַּעֲטֵף In obruendo, Thren.2.11: בֵּהָרֵג In occidendo, Ezech.26.15, pro בְּהֵהָרֵג, & Sægol est sub ב loco Tzere.

מ cum nudo Chirek ante gutturalem, מִהְיוֹת Ab essendo, Exo.9.28, & ita semper cum hoc Verbo. Sic, מִרְדֹּף A persequendo, 1.Sam.23.28, & hæc rara sunt.

Cum voce indeclinabili.

Præpositiones tres בלם cum vocibus indeclinabilibus conjunctæ, sæpè eas in alienam naturā commutant, efficiuntq; pleonasmos varios & elegantes.

Primò ב: ut,

בְּאֵין מֵבִין *In non intelligente*, Jes.57.1, hoc est, nemine advertente.

בִּבְלִי־דַעַת *In non scientia*, Deut.4.42, hoc est, Absque scientia vel studio, Per imprudentiam, ignoranter, imprudenter.

בְּבֵין חָצִיר *In inter gramen*, Jes.44. v.4. q.d. in medio graminis.

בְּטֶרֶם יָבוֹא *Antequam veniat*, Levit.14.36, heb. In antequam.

וַיֹּאמֶר זֶה בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה *Et dixit iste in sic, & iste di-*

אֹתִי מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם *Me spreverunt à regnando super eos*, 1.Sam.8.7, hoc est, Ne regnem super eos. Græci, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν.

סֻגַּר כָּל־בַּיִת מִבּוֹא *Clausa est omnis domus ab ingrediendo*, Jes.24. v.10, hoc est, ne quisquam ingrediatur. Sic Græci, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν.

Comparativè: ut,

טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם *Bonum est confidere in* DOMINO, *præ sperare in hominibus*, Psal.118.8, hoc est, Melius est confidere in Deo quàm, &c.

טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע *Mundus es oculis præ videndo malum*, Hab.1.13, hoc est Mundior es, quàm ut, &c.

ANOMALIÆ, לֵאמֹר Dicendo, per crasin pro לְ, א : לֶאֱמֹר *Timere*, pro לִירֹא 1.Sam.18.29: לְשֶׁבֶת Habitandi, Gen.16.3, pro לָשֶׁבֶת sic Num.21. v.15, quibus duobus locis Lamed est cum Scheva, quia usurpatur illic Verbum infinitum, ut Genitivus Nominis constructi, quasi dicas *Habitationis*. Huc simile לְצֵאת *Egredi* sive Egressionis, ut & Græci, τῆς ἐξόδου, Numer.33.38. בְּהָשַּׁמָּה *In desolando*, Levit.26.34, quod est per metathesin punctorum priorum, pro בְּהֻשַּׁמָּה. Kametz chatuph autem & Dagesch in Schin, sunt loco Schurek, pro quo euphoniæ causa ponitur Kibbutz v.43. Dagesch autem à quibusdam exemplaribus abest. Pathach etiam est loco Tzere, & He in fine caret Mappik. Est ergo vox specialis supra modum anomala. Sic לַהְשׁוֹת *Ad perdendum*, 2.Reg.19. ver.25, pro לְהַשְׁאוֹת ut legitur Jesa.37. v.26, extrito א & prioribus punctis transpositis, ut ante.

Post גלב sæpè eliditur ה characteristicum in Infinitivo Niphal & Hiphil: ut, בִּגְלוֹתְךָ Secundum absol-

אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת *Ego vado ad moriendum.* Gen.25.32.
Sic Græci, ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν, *Propero mori.*
לֹא־יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלָגֶשֶׁת *Non accedent ad me ad sacerdotio fungendum mihi, & ad accedendum,* Ezech.44.v.13, hoc est, לְמַעַן יְכַהֲנוּ Ut sacerdotio fungantur, ut accedant. Græci, τοῦ ἱερατεύειν.

Latini quandoque etiam per Gerundium in *Di*, quandoque absolutè per Gerundium in *Dum*, Præpositione omissâ explicant: ut,
עֵת לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים *Tempus projiciendi lapides,* Eccl.3.5.
אֵין כֹּחַ לַעֲמוֹד *Non est vis consistendi.* Esr.10.13.
מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֶּר־לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ *Quid faciendum tibi? an est loquendum tibi ad regem?* 2.Reg.4.13.
אֵין לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ *Non est consistendum coram te.* Esr.9.15.
עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת *Super nos est faciendum,* Esr.10.12, hoc est, nobis est faciendum, nos decet, nostrarum partium est, nostrum est facere.

Potest & per Supinum prius explicari: ut,
קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי *Surrexi ego ad aperiendum amico meo,* Cant.5.v.5, vel, Apertum. Græci, ἀνέστην ἐγὼ ἀνοῖξαι *Surrexi ego aperire:* vide similia Ruth 2.v.8. Jud.18.17. Gen.31.19. & alibi.

Et per simplex Infinitum: ut,
לֹא־אָבָה הָאִישׁ לָלוּן *Nō voluit vir ille pernoctare,* Jud.19.10.
וְלֹא־יֹסִיף עוֹד לָגַעַת בָּךְ *Et non perget amplius attingere te,* 2.Sam.14.10.

Usurpatur deniq; ut Nomen constructum: ut,
בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ *Anno quadragesimo primo regnare sui,* 2.Par.16.13, hoc est, regni sui, ut Græci reddunt, τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

מ Facit Gerundium in *Do*, & ferè negativè sumitur, explicaturq; per *Ne, Ut non:* ut,

hoc est, Congregantibus se populis, Quum congregarent se populi. Græci, ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι λαὸς.

Reperitur etiam semel Præterito præfixum, de quo vide suprà cap.8. sub initium.

כ Explicatur per כַּאֲשֶׁר *Quum, Quando, Postquam*, ac fere Tempus præteritum notat. Sic & Græci interpretantur hanc locutionem per ἡνίκα, ὅτε, ὅταν, ὡς & Tempus finitum. Quandoque etiam in duos Ablativos resolvitur: ut,

כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר *Secundum finire moderatores istos loqui*, Deut.20.9, hoc est, כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ, ὅταν παύσωνται, Quum finirent, vel, Finientibus, Desinentibus moderatoribus loqui.

כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־דִּבְרֵי אָבִיו *Secundum audire Esaum verba patris sui*, Gen.27.34, hoc est, כַּאֲשֶׁר שָׁמַע, ἡνίκα ἤκουσεν Ἠσαῦ Quum audisset Esau, vel ἐν τῷ ἀκοῦσαι ut reddunt, Jes.37.1.

כִּקְרֹא יְהוּדִי שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת *Secundum legere Jehudi tres paginas*, Jerem.36.23, hoc est, ἀναγινώσκοντος Ἰουδὶ, Legente Jehudi.

Interdum comparativè sive per similitudinem explicatur: ut,

כִּשְׂמֹחַ כָּל־הָאָרֶץ *Secundum lætari totam terram*, Ezech. 35.14, hoc est, prout lætatur tota ista terra.

כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה *Juxta obtemperare voci* DOMINI, 1.Sam.15.v.22, hoc est, ut quum auscultatur, sicut quum quis obtemperat, &c.

ל Facit Gerundium in Dum, & explicatur per Conjunctionem causalem לְמַעַן *Ut*. Ante monosyllaba & bisyllaba penacuta notatur cum Kametz: ut,

Ego

juxta quem modum, unde exponitur per Adverbium ſimilitudinis, *Quemadmodum, Sicut, Prout:* ut, כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר Sicut dixerat, Gen.21.1. Sic cum de tempore dicitur, fit Adverbium temporis: ut, כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ Quando, vel, quum egreſsi eſſent, Joſ.2.7. Similiter cum בּ & מ hoc Pronomen uſurpatur, בַּאֲשֶׁר In quo, ſcil. loco, hoc eſt, Ubi, Ubicunque, Ruth.1.16.17: מֵאֲשֶׁר Ex quo ſcil. loco, hoc eſt, Undecunque, Exo.5. v.11: Ex quo, ſcil. tempore, Jeſ.43.4. כָּאֵלֶּה Sicut illa, כָּזֹאת Sicut hoc, &c.

מִזֶּה *Ab hoc*, ſcil. loco, id eſt, *Hinc*: ut, מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד *Hinc unus & illinc alter*, Exo.17.12. שְׁבוּ נָא בָזֶה *Manete quaſo in hoc* ſcil. loco, id eſt, *hic*, Num.22. v.19. De hac locutione monuimus etiam ſuprà cap.8. in Ellipſi.

Cum Verbis.

Cum Verbo infinito harum ſyntaxis longè multumq; præſtans eſt. Verbum ut plurimum per Gerundia explicatur, & inde in Tempora Modi indicativi vel ſubjunctivi reſolvitur, unde Hebraiſmi inſignes oriuntur.

בּ Conſtituit Gerundium in *Do*, & explicatur per *Quum, Quando, Dum*, & Verbum finitum, aut per duos Ablativos, quorum alter Nominis, alter Participii eſt: ut,

בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא *In veniendo ad ipſum, Nathanem prophetam*, Pſal.51.2, vel ſimpliciter, In venire. Sic Græci ἐν τῷ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, In venire, &c. hoc eſt, Veniente ad ipſum Nathane propheta, Quum veniret aut veniſſet, &c.

בְּהִקָּבֵץ עַמִּים *In congregando ſe populos*, Pſal.102.23.

locutione pleonasmo relativi: ut, אֲחֹתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ *Soror* ejus nempe *regis*.

Dativi: ut,

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב *Quam juravit* DOMINUS *patribus tuis, Abrahamo, Isaaco, & Jacobo*, Deut. 9.5.

מ ut dictum, est pro מִן: ut, מִן הַמֶּלֶךְ · מִמֶּלֶךְ & מֵהַמֶּלֶךְ A rege: מִסְּחַר כֶּסֶף Præ negotiatione argenti, Prov. 3. v. 14, id est, magis quàm: מֵעִיר Ex civitate: מִשָּׁמַיִם De cælis, &c.

Porrò Præpositionem cum Nomine periphrasin Adverbii constituere, etiam in aliis linguis usitatum est: ut, ἐν βραχεῖ *In brevitate*, id est βραχέως breviter: ἐν δίκῃ *In justitia*, id est, ἐν δίκαις Jure, Justè: ἐν ὀλίγῳ *In summa*, summatim: ἐν καλῷ *In pulchro*, pulchrè, commodè, honestè: ἐν τάχει *In celeritate*, celeriter, citò, & similia plurima. Apud Latinos, *In summa*, summatim: *In publico & in privato*, publicè & privatim: *In brevi dicere*, breviter, apud Quintil. *In ægritudine has ædes emit*, ægrè, Plaut. *E facili*, facilè: *Ex supero*, supernè: *Ex parte*, partim: *Ex toto*, penitus omnino: *Ex veritate*, verè, apud Tacitum: *Ex vano*, frustrà, apud Livi. *E tempore*, tempestivè: *Per occultum*, occultè: *Per imprudentiam*, imprudenter, temerè, & similia.

Cum Pronominibus.

בִּי In, per me: בָּנוּ In nobis: בְּךָ In te, בָּכֶם In vobis: בּוֹ In eo, בָּהֶם vel בָּם In eis.

לִי Ad me, unde Dativi fiunt, Mihi: לָנוּ Nobis: לְךָ Tibi, לָכֶם Vobis: לוֹ Ei, לָכֶם Vobis: לַאֲשֶׁר Ad quem vel quos, Cui, Quibus.

בַּאֲשֶׁר Secundum quod, hoc est, secundum vel juxta

ל Ante vocem naturâ penacutam accipit Kametz: ut, לָמַּיִם *Ad aquas*, Gen.1.6: לָנֶגַע *Ad plagam*, Deut.17.8.

Quandoque est pro אֶל *Ad*, quandoque pro עַל *Contra, Super:* ut, עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן *Holocausta vestra non sunt ad voluntatem*, Jer.6.20: וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ *Et interrogarunt viri loci istius super uxore ejus*, Gen.26.7, pro עַל אִשְׁתּוֹ nam sic Verbum illud aliâs construitur.

Quandoque periphrasin Adverbii facit: ut, לְבָדָד *Ad solitudinem*, id est, solitariè: לָבֶטַח *Ad confidentiam* vel securitatem, confidenter, securè: לַשֶּׁקֶר *Ad falsitatem*, falsò.

Communiter ante Nomina naturam Præpositionis exuit, & usurpatur pro nota & quasi *articulo* nunc *Genitivi* casus, nunc *Dativi*. Genitivum notat, quando possessor vel author, cujus scilicet est, vel ad quem pertinet res aliqua, significatur, & sic hæc locutio provenit ex usu Verbi substantivi, quod in hoc sermonis genere latet, & pro Posidere vel Pertinere, Genitivo casu Nomē possessoris regit: ut, מִזְמוֹר לְדָוִד *Psalmus Davidis*, hoc est, שֶׁיֵּשׁ לְדָוִד Qui est Davidis.

לַיהוָה הָאָרֶץ DOMINI est *terra*, Psalm.24.v.1. Sic & aliâs:

בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ *In anno sexcentesimo vitæ Noachi*, בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ *Septimo decimo die mensis*, Gen.7.11.

מִימִין לַבַּיִת *A dextera domus*, Ezech.10.3: plura vide suprà cap.3. Reg.1.

Pro hoc ל Rabbini usurpant voculam שֶׁל: ut, אָח שֶׁל הַמֶּלֶךְ *Frater regis*: admodū etiam gaudent in ea

men est constructum vel cum Affixo: ut, בָּעֳנִי אֲמָתֶךָ *In afflictionem ancillæ tuæ*, 1.Sam.1.11: כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר *Sicut naves mercatoris*, Proverb.31.14: בָּחֳרִי־אָף *Cum accensione iræ*; Exo.11.8: לָחֳדָשָׁיו *Ad menses suos*, Ezech.47.12. In his analogia omnino postularet ab initio Kametz chatuph, juxta legem gutturalium, de qua libro 1. cap. 4: at Grammatici volunt has tres Præpositiones ante Chateph kametz habere Kametz longum, quod etiam pronunciandi ratio sic obtinuit. Idem de ו Copulativa conjunctione judicium est, ut sequenti capite videbitur. Alioquin euphonia sive pronunciationis ratio O brevissimũ & O breve conjungere non refugit, ut suis locis videre est.

ב Appellatur ab Hebræis ב׳ הָעֵזֶר *Beth auxilii*, notatque causam, instrumentum aut modum actionis, ut dictum suprà cap. 13. Reg. 1: ut, בְּחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתְּךָ *Cum gladio tuo & cũ arcu tuo*, 2.Reg.6.22: לִירוֹא בַּחִצִּים וּבָאֲבָנִים *Ad jaculandum cum sagittis & cum lapidibus*, 2.Paral.26.15: Vel ב׳ הַכְּלִי *Beth vasis*, indicatque subjectum in quo: ut בַּשָּׂדֶה *In agro*, בַּמִּדְבָּר *In deserto*: מָוֶת בַּסִּיר *Mors est in olla*, 2.Reg.4. v.40: Vel deniq; ב׳ הַדִּבּוּק אוֹ הַנְּגִיעָה *Beth adhæsionis vel accessus*: ut, בְּעוֹרִי וּבִבְשָׂרִי דָּבְקָה עַצְמִי *In cute mea & in carne mea hæsit os meum*, Job.19.20: לֹא־יִגַּע בְּךָ רָע *Non pertinget ad te malum*, Job.5.19.

Sæpè periphrasin Adverbiorum facit: ut, בְּמִרְמָה *Cum dolo*, id est, dolosè: בְּעָרְמָה *In astu*, astutè: בְּצֶדֶק *In justitia*, justè: בֶּאֱמֶת *In veritate*, verè, &c.

כ Comparationis vel similitudinis est, Secundùm, Juxta: ut, שָׁפְטֵנִי כְצִדְקִי *Judica me secundùm justitiam tuam*, Psal.35.24: כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן *Juxta verbum hoc loquemini*, Gen.32.19.

Ante

בכל notantur cum Scheva, aut Chirek si aliud Scheva sequatur, aut proprietati gutturalium obsequuntur, juxta generalem doctrinam.

1. *Syntaxis inseparabilium* בכלם *cum Nominibus.*

Tres priores בכל extrudunt articulum ה, ac suscipiunt ejus vocalem, idque מִפְּנֵי כֹבֶד הַקְּרִיאָה *Propter gravitatem lectionis*, ut Kimchi loquitur in Michlol pag.52, nempe ut commodior & facilior sit pronunciatio: ut, כַּמּוֹץ sicut gluma, בַּשָּׁמַיִם In cælis, לַשָּׁמַיִם Ad cælos, pro בְּהַמּוֹץ & sic deinceps. Dagesch ex litera schevata sæpè excidit: ut, לַמְסִלָּה Ad viam, לַמְנַצֵּחַ Præfecto musico. Ante gutturales: לַחָפְשִׁי *In libertatem*, pro לְהַחָפְשִׁי Exo.21.2: אֹהֵב בֶּהָמוֹן *Amans copiam*, Eccles.5.9: זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים *Sacrificans diis*, Exo. 22. v.20. Cum his enim vocalibus articulus ante gutturales notari solet, ut explicatum suprà capite quinto.

Aliquando tamen articulus post has Præpositiones expressus legitur: ut, בְּהַשָּׁמַיִם *In cælis*, Psal.36.6: לְהַגְּדוּד *Turmæ isti*, 2.Par.25.20: כְּהַיּוֹם *Secundum diem hunc*, Gen.39.11, sic 1.Sam.9.13: וְלְהַגֵּרִים *Et peregrinis*, Ezech.47.22: בְּהַדֶּרֶךְ *In via ipsa*, Neh.9.19: מֵעַל לְהַחוֹמָה *Desuper murum ipsum*, Neh.2.38: כְּהַחַלֹּנוֹת *Sicut fenestræ ipsæ* Ezech.40.25: כְּהֶחָכָם *Sicut sapiens iste*, Eccles.8.1: לְהָעָם *Populo ipsi*, 2.Paral.10.7: לְהַלָּז *Huic*, Dan.8.16.

Ante gutturalem cum Chateph kametz notatam, habent (juxtà Kimchium in Michlol pag.50.) Kametz longum, non tantùm propter exclusum articulum, ut in בֶּחֳרָבוֹת *In locis vastis*, Ezech.13.v.4, sed etiam quando articulo nō est locus, ut cum Ne-

K

Accusativum regunt, אֱלֵי · אֶל Ad, Erga: אַחֲרֵי · אַחַר Post: אֵצֶל Apud, Juxta, Prope, Penes, Secus: בֵּין Inter: בִּלְתִּי · בִּלִי Præter: בַּעֲבוּר Propter: בְּעַד Per: חוּץ Extra: כ Secundùm, Juxta: ל Ad, Adversus, Contra, Erga: לְמַעַן Ob, Propter: לִפְנֵי Ante: מוּל Erga, Versus: סָבִיב Circum, Circa, quod ex Nomine propriè in hanc naturam transit: עֵבֶר Cis, Citra, Trans, Ultra: עַד · עֲדֵי Ad, Usque ad: עַל · עֲלֵי Contra, Adversus: ut,

לֵךְ אֶל הַנְּמָלָה עָצֵל *Abi ad formicam piger*, Prov. 6.6.
אֱלֵי מָיִם *Juxta aquas*, Job. 29.19, &c:

Ablativum regunt אֵת Cum, בִּלְתִּי · בְּלִי Absque, Sine: בְּעַד Pro: לִפְנֵי Coram, Præ: מִן · מִנִּי · מִנֵּי · מ A, Ab, Abs, De, E, Ex, Præ comparativè: נֶגֶד · נֹכַח Coram עִם cum קֳבֵל Coram: ut,

כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל *Pepigimus fœdus cum morte & cum inferno*, Jesa. 28. v. 15, ubi אֵת & עִם idem significant.

זַךְ אֲנִי בְּלִי פֶשַׁע *Purus sum ego, sine defectione*, Job. 33.9, & sic reliquæ.

Quædam regunt utrumque, ut ב In, עַל Super, תַּחַת Sub, Subter, & aliæ quædam ex præcedentibus, quæ pro diversa interpretatione per utrumque casum explicantur. Sed generalibus & communibus hisce omissis, specialiora inquiramus.

Quatuor inseparabilium בכלם usus multò frequentissimus est cum quibuslibet vocibus. מ propriè inseparabilis Præpositio non est, sed ponitur loco separatæ מִן, abjecto Nun & per Dagesch forte in litera sequente, compensato. Si Dagesch locum non habeat, tunc servatur generalis doctrina, libro primo capite quarto exposita. Reliquæ tres notan-

v.2, duæ exclusivæ ad magis extenuandum: vide & Gen.14.

כְּמוֹ־כֵן יְמוּתוּן *Similiter sic peribunt*, Jes.51.6.

פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ *Repentè momentò veniet fractura ejus*, Jes.30.12: vide & 29.5. Num.6.9.

קַל מְהֵרָה אָשִׁיב גְּמֻלְכֶם *Leviter velociter reddam retributionem vestram*, Joel.3.4: vide & Jes.5.26. Sic Cic. Ver.1: *Sed repentè è vestigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres*, Et Plaut. Mil. *Ita abripuit repentè sese subitò. Quidni? unà mecum simul*, Ter.Heaut.5.1.

Enallage sive potius Antimeria, adverbii שָׁם *illic*, pro Pronomine relativo, tam est frequens, ut probatione non egeat. Vide suprà cap.8. in Pleonasmo. Sic pro Adverbio similitudinis, familiaris est usus Conjunctionis ו: ut, כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע *Ut transit turbo, & non est impius*, Prover.10. v.25, pro כֵּן אֵין Sic non est, &c. Et sic sæpissimè in Proverbijs Salomonis. Quidam Ellipsin statuunt Particulæ ἀποδοτικῆς, pro וְכֵן, Sic etiam, Talia sunt, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, *Ut in cælo & in terra*, Matth.6.10: καὶ εἰ ὁ σατανᾶς *Et si satanas*, Mar.3.26, pro, Sic si satanas.

CAP. XX.

De Syntaxi Præpositionum.

PRæpositionum syntaxis cum quibusvis vocibus est. Separatarum structura præcipua cum Nominibus est, quarum aliæ regunt accusativum, aliæ ablativum, quos tanquam motus aut quietis causam vel terminum Verbo adjiciunt.

zech.42. v.15, circumquaque, undique, ab omnibus partibus.

יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָּעְלָה וְאַתָּה תֵרֵד מַטָּה מָּטָּה *Ascendet supra te suprà suprà, tu autem descendes infrà infrà*, Deuter.28. v.43, hoc est, perquam supremè, perquàm infimè.

Secundò in Adverbii loci repetitione, sed intercedente vel conjunctione copulativa ו, vel pluribus vocibus, qua locutione diversitas loci significatur.

וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנֶה וָאָנָה *Neque egreditor inde huc & huc*, 1.Reg.2.36, id est, huc aut illuc: sic v.42.

וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה *Et respexit huc & huc*, Exo.2.v.12, id est, huc illuc.

אֶחָד מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה *Una hinc & altera hinc*, Ezech. 40.49, id est, hinc inde.

אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה מִזֶּה *Isti hinc & isti inde*, Jos.8.20.

וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה *Et diviserunt se huc & illuc*, 2.Reg.2.8.

אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה *Semel huc, & semel illuc*, 2.Reg.4. 35, hoc est, modò huc modò illuc.

Tertiò in duobus synonimis ad majorem emphasin exprimendam: ut,

הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם *An quòd non essent nulla sepulchra in Aegypto*, Exo.14.11, hoc est, quòd nulla prorsus vel omnino: ubi duæ negationes pro vehementiore negatione positæ sunt.

עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי *Usquequo dum perfecero*, Gen.28.15: Sic Jes.6.11, pro quo aliâs simpliciter עַד אִם vel עַד אֲשֶׁר dici solet.

הַאִם אֵין עֶזְרָתִי בִי *Annum non est auxilium in me*, Job.6. 13, hoc est, an verò non est, nullumne omnino?

הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה *An solùm tantùmodo per Mosen*, Num.12. v.2,

בִּלְתִּי אִם Non si, id est, nisi, præterquam Gen.47. v.18: אִם לֹא Si non, An non? Jes.10.9: לֹא כֵן Non sic: כְּמוֹ כֵן Similiter sic, Jes.51.6: לְבַד מִן הַשַּׂהֲרֹנִים *Solùm præ lunulis*, Jud.8.26, hoc est, Præter lunulas. Hinc Præpositione Adverbio לְבַד additâ, fit illud pura Præpositio, idem quod *Præter:* מִלְּבַד נָשִׁים *Præter uxores*, Gen.46.26.

ANOMALIÆ. *Ellipsis* adverbii negandi ex præcedenti membro repetendi: ut,

תִּקְוַת עֲנִיִּים תֹּאבַד לָעַד *Spes pauperū peribit in seculum*, Psal.9.19, pro לֹא תֹאבַד *Non peribit*, assumptâ negatione ex præcedenti versus membro: sic Deut.33. v.6: Jes.41.28: Job.32.9: Prov.25.13: & 30.3.

Adverbii similitudinis: ut,

כָּל־מִבְצָרַיִךְ תְּאֵנִים *Omnes munitiones tuæ* sunt *ficus*, Nahum.2.19, pro כִּתְאֵנִים Ut ficus, hoc est, ficulneæ.

הִנֵּה עַמֵּךְ נָשִׁים *Ecce populus tuus* sunt *mulieres*, ibid. v.13, pro כְּנָשִׁים Sicut mulieres, & sic frequentissimè.

נוּדִי הַרְכֶם צִפּוֹר *Fuge in montem vestrum sicut avicula*, Psal.11.1, pro כְּצִפּוֹר.

Pleonasmus primò est in Adverbii continua petitione, qua superlativa locutio denotatur: ut,

וַיִּרְאוּ מְאֹד מְאֹד *Et timuerunt valdè valdè*, 2.Reg.10.v.4, hoc est, vehementissimè. Huic voci pleonasticè quandoque præponitur בּ, non sine singulari elegantia: ut, וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד *Et roborati sunt valde*, Exo.1.7, hoc est, copiosissimè, quàm plurimum. Sic Gen.17.6.20. Ezech.16.13.

מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ *Parum, parum expellam illum*, Exo.23. v.30, vel, Paulatim, paulatim, hoc est, admodum sensim & leniter.

וּמָדַדוּ סָבִיב סָבִיב *Et mensus est illam circum circum*, E-

Elias in lib. *Habbachur*, עָבָר שֶׁכְּבָר נִשְׁלַם *Præteritum quod jam perfectum est*, hoc est, Præteritum plusquam perfectum.

עַד Futuro jungitur: ut,

עַד־תְּמֻתוּן *Donec moriamini*, Jes. 22.14.

עַד־תַּחְקְרוּן מִלִּין *Donec investigaveritis sermones*, Job. 33.11.

Reperitur & cum Participio & Infinitivo: ut,

עַד זֶה מְדַבֵּר *Dum adhuc ipse loquens esset*, Job. 1.18.

עַד־הֱיוֹתִי *Adhuc esse me*, Jon. 4. v. 2, quæ locutiones per duos ablativos efferri possunt, Adhuc ipso loquente, Adhuc existente me.

Adverbia cum voce indeclinabili juncta.

Quomodo Adverbia inseparabilia cum indeclinabilibus conjungantur, in ipsorum syntaxi ex exemplis patet.

Separata etiam quædam sic usurpantur: ut עַד אָנָה, עַד אָן Usquequo, Quousq; ? עַד אַיִן, עַד בִּלְתִּי Donec non, עַד הֵנָּה Hucusque, unde contracta sunt עֲדֶנָּה & עֲדֶן Ecclef. 4. v. 2. 3: עַד כֹּה Adhuc, hactenus, usque huc, quod de tempore & loco dicitur, Gen. 22. v. 5. Exo. 7.16. Sic עַד כֵּן Neh. 2.16, pro quo Rabbini dicunt עַד כַּאן Hucusque, hactenus: עַד מְאֹד Usq; valde, admodum, nimium, ultra modum, planè, omnino, ut Psal. 119. v. 8. 43, quod & Græci sic efferunt, ἕως σφόδρα: עַד מָתַי Usque quando, quousque, quamdiu: עַד עַתָּה Usque nunc, ἕως τοῦ νῦν: עַד לְמַעְלָה חָלְיוֹ *Usq; sursum erat morbus ejus*, 2. Par. 16.12, hoc est, summè invaluerat: עַד אֲשֶׁר Usque quòd, usquedum: עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם *Usquedum aspiraverit dies*, Cant. 4.6: עַד כִּי, עַד אֲשֶׁר אִם ; עַד־אִם, Usquedum, donec:

Non

וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ *Et postea ingredieris ad eam*, Deuter.21. v.13.

וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ *Et postea egredientur*, Gen.15.14.

אָז vel אֲזַי Similiter cum Pręterito vel Futuro: ut,

אָז אָמַרְתִּי *Tunc dixi*, Psal.40.8.

אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ *Tunc vivos deglutivissent nos*, Psal.124.3.

אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל *Tunc prosperas reddes omnes vias tuas, & tunc secundaberis*, Jos.1.8.

Enallage Futuri loco Præteriti cum hac Particula sæpissimè accidit: ut,

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה *Tunc cecinit Moses*, Exo.15.1, ad quem locum Sapiens Aben Esra notat: משפט לשון הקודש לאמור לשון עתיד תחת עבר עם מלת אז וככה בלשון ישמעל id est, *Mos est lingua sanctæ efferre tempus Futurum pro Præterito cum dictione* אז, *quomodo & in lingua Ismaelitica sive Arabica fit.* Exempla passim sunt obvia quæ sensus facilè distinguet.

טֶרֶם Præterito, & Futuro: ut,

טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר *Antequam finivisset loqui*, Gen.24.15.

וּשְׁמוּאֵל טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה אֵלָיו *Samuel autem antequam cognovisset Dominum, & antequam revelatus fuisset ei sermo Domini*, 1.Sam.3.7. Vide & Gen.2.5. & 24. v.45.

Assumit pleonasticè Præpositiones ab initio: ut,

בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן *Antequam ingrediatur sacerdos*, Levit. 14.36: vide & Gen.37.18.

מִטֶּרֶם שׂוּם אֶבֶן *Ab ante ponere lapidem*, Hag.2.16, hoc est, antequam poneret lapidem, estq; hîc Infinitivus.

מָתַי Futuro: ut,

מָתַי אָקוּם *Quando surgam?* Job.7.4.

כְּבָר Præterito: ut,

כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים *Jam fuit per secula*, Eccles.1.10. Hinc

לְבִלְתִּי שָׁבוּ *Ut non revertantur*, Jer.23.14.
וּלְבִלְתִּי רָאוּ *Ut nihil videant*, Ezech.13.3, vel, Et nihil viderunt, ut sit pro simplici בִּלְתִּי.
לְבִלְתִּי־בֹאוּ *Ne veniant*, Jer.27.18.
לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ *Ut non peccetis*, Exo.20.20.

לֹא Omnibus Temporibus convenit, excepto Imperativo, pro quo in prohibitivis usurpant Futurum, ut ex decē præceptis notum est, Cum Participio de certa persona negat, quomodo ab אֵין differt, ut antè dictum est: ut,

וְלֹא יוֹדֵעַ עַוָּל בֹּשֶׁת *Sed non est sciens iniquus erubescere*, Soph.3.v.5, nempe populus Judaicus, de quo illic propheta agit. Sic si dicas לֹא רֹאֶה Non videt, nempe ille, *& semper sic loquimur* עַל אָדָם מְיוּחָד *de certo & proprio sive definito homine*, scribit Kimchi in lib. Rad. in Radice אַיִן. Sic & cum Nominibus de certo aliquo dicitur, quando Pronomen demonstrativum adjunctum habet, ut ex exemplis suprà adductis patet.

פֶּן Futuro tantùm: ut,
פֶּן־יִשְׁלַח *Ne extendat*, Gen.3.22.
אֹרַח חַיִּים פֶּן־תְּפַלֵּס *Iter vitæ ne expendas*, Prov.5.6.

Semel abusivè cum Præterito loco Futuri posito, reperitur: ut,
פֶּן־מָצָא לוֹ עָרִים *Ne inveniat sibi civitates munitas*, 2.Sam.20.6, pro יִמְצָא, ut & Chaldæus יַשְׁכַּח per Futurum exprimit.

Adverbia quædam *temporis* peculiarem quoque cum Verbis structuram obtinent.

אַחַר vel אַחֲרֵי, quibus & pleonasticè vocula כֵּן adjungitur, cum Præterito & Futuro usurpatur: ut,
וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף *Et postea accessit Joseph*, Gen.33.7.

Et

וּבַל־יֹאמְרוּ לִלְבָבָם *Et non dicunt cum animo ſuo*, Hoſ.7.2.
בַּל־יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשֻׁכִּים *Non ſtabit coram obſcuris*, Prov.22. v.29: vide Pſalm.10.4. & 16.8. & 78.44. Jeſ.26.11.

Reperitur & cum Infinitivo, ſed irregulariter: ut, בַּל־קְרֹא אֵלֶיךָ *Non appropinquare ad te*, Pſal.32.9, pro לְבַל *Ad non*, hoc eſt, שֶׁלֹּא יִקְרוֹב Ut non, ne appropinquet, quomodo Rabbini paſsim loquuntur.

בְּלִי Præterito & Futuro junctum reperitur, negatq; abſolutè. Præterito: ut,

עַל־בְּלִי הִגִּיד לוֹ *Eo quòd non indicaviſſet ei*, Gen.31.20.
בְּלִי חָשָׂךְ *Non cohibuit*, Jeſ.14.6.
אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם *Non* eſt *ſermo, neque* ſunt *verba, non auditur vox eorum*, Pſal.19.4, gradatio elegans: non ſermo, non verbum, ne vox quidem aut ullus ſonus eorum percipitur.

Futuro: ut,

אֹסֶף בְּלִי יָבוֹא *Collectio non proveniet*, Jeſ.32.10.
צֶמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה קֶּמַח *Germen non faciet farinam*, Hoſ.8.7.

Cum Participio ſimiliter negat: ut,

עֻגָה בְּלִי הֲפוּכָה *Placenta non verſa*, Hoſ.7.8.

בִּלְתִּי Cum Præterito: ut,

עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד. *Adeo ut non relinqueret ei ſuperſtitem*, Num.21.35.

Cum Participio: ut,

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plaga non deſinente*, Jeſ.14.6: vide ſuprà: Aſſumpto ab initio ל, omnium frequentiſsimè cum Infinitivo conſtruitur, ſed tamen etiam cum Præterito & Futuro, exponiturque per שֶׁלֹּא *Ut non*: ut,

לְבִלְתִּי־רוּם לְבִלְתִּי־סוּר *Ad non elevari, ad non recedere*, Deuter.17. verſ.20, hoc eſt, Ut non elevetur, Ut non recedat.

וְאֵין יֶשׁ־פֹּה תַחַת־יָדְךָ חֲנִית *Et nónne est hîc sub manu tua lancea?* 1. Sam. 21. 8. R. Salomon & Chaldæus per *Si* explicant, quod etiam sæpè interrogativi vim habet.

Denique usus absolutæ formæ אָיִן notandus. Huic locus est in fine alicujus membri sententiæ, & ab antecedentibus semper dependet, nunquam autem cum sequentibus cohæret ut אֵין, facitque ellipticam locutionem: ut,

הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן *An est DOMINUS inter nos, an non?* Exod. 17. 7.

וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי *Et si non*, vel, *Sin minus, morior ego*, Gen. 30. 1: vide Job. 3. 9. & 33. v. 33 & alibi.

אַל tantùm Futurò convenit, & communiter dehortantis aut deprecantis est: ut,

אַל־תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר *Ne labores ut diteris*, Pro. 23. 4.

אַל־תִּמְנַע מִנַּעַר מוּסָר *Ne subtrahas à puero castigationem*, Prov. 23. vers. 13.

Negantis si est, rarissimè est: ut,

אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם *Non timebis à terrore repentino*, Prov. 3. 25. Kimchi in Michlol vult etiam negantis esse, Gen. 49. 6. Exod. 12. 9. Psal. 121. 3. Speciale est, אַל־פְּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם *Quò irruistis hodie?* 1. Sam. 27. 10, ubi אַל pro אָן *Quò*, juxta Chaldæum interpretem, vel pro עַל subaudito Pronomine מִי, *Contra quem*, ut alii Hebræi volunt, & sequentia textus verba comprobare videntur.

בַּל Jungitur Præterito & Futuro. Præterito: ut,

וּבַל־יָדְעָה מָּה *Et non scit quicquam*, Prov. 9. 13.

הִכּוּנִי בַל־חָלִיתִי הֲלָמוּנִי בַּל־יָדָעְתִּי *Percusserunt me, & non ægrotavi, tuderunt me, & non sensi*, Prov. 23. 35.

Futuro: ut,

Et

telligere, Psal.32.9, hoc est, שֶׁאֵינוֹ מֵבִין Qui nihil intelligit, ut R.Salomon explicat. Possit & Infinitivus loco Nominis accipi, ut aliâs sæpè fit, pro אֵין בִּינָה לָהֶם Quibus non est intellectus. Deesse verò etiam Pronomen relativum, per se patet.

Sunt qui putant etiam Futuro jungi, ex sequenti loco.

כִּי־אֵין הַמֶּלֶךְ יוּכַל אֶתְכֶם דָּבָר *Non enim rex potest* denegare *vobis quicquam*, Jer.38.5, juxta Pagninum, in quem sensum & alii interpretes eunt, quasi אֵין jungatur Verbo יוּכַל. At distinctio Hebraica id non permittit. Nam accentus Zakeph Katon ad vocem הַמֶּלֶךְ distinctionis membrum facit, unde Pronomen relativum subaudiendum, quod cum Verbo יוּכַל conveniat, hoc modo: *Non est rex, qui possit contra vos quicquam.* אֵין ante Nomina ellipsin Verbi substantivi inducere, paulò antè est ostensum: Pronominis verò relativi ellipsis inter Nomen & Verbum tam est frequens & usitata, ut nihil communius esse possit. Quod si hæc distinctio abesset, Futurum per enallagen resolvendum esset in יָכוֹל, quo Rabbini loco Participii utuntur, & sic congrua esset locutio, אֵין הַמֶּלֶךְ יָכוֹל *Non est rex potens*, pro, Rex non potest. Hæc Kimchi in libro Radicum in Rad. אַיִן probè notanda censet, ne quis אֵין cùm Futuro, quod simpliciter Futurum sit, conjungat.

Porrò אֵין per affixum Pronomen ad certam personam restringi, per se patet, & antea in Pronominibus declaratum.

Reperitur & cum Chirek loco Tzere, juxta Kimchium: ut,

עוֹד: ut, עוֹדֶנּוּ עֹמֵד *Adhuc ipse* erat *stans*, Gen.18.22: עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר *Adhuc ipse* erat *loquens*, Gen.29. v.9: עוֹדְךָ מַחֲזִיק *Adhuc tu* es *retinens*, Job.2.9: עוֹדָם מְדַבְּרִים *Adhuc ipsi* erant *loquentes*, Esth.6.14. Hæc eleganter per duos ablativos efferuntur, Adhuc ipso stante, ipso loquente, ipsis loquentibus. Sic, בְּעוֹדֶנּוּ חַי *Adhuc illo* existente *vivo*, Gen.25.6: הַעוֹדָם חַיִּים *An adhuc ipsi* sunt *vivi*, Exo.4.18: בְּעוֹדִי *In adhuc me* existente, Psal. 146.2, hoc est, quamdiu futurus sum superstes: מֵעוֹדִי *Ab adhuc me*, Gen.48.15, hoc est, à die vel tempore quo natus sum, quo existo, &c.

Cum Verbis.

Adverbiorũ *negandi* & *temporis* Syntaxis præ aliis hîc observanda est. R. David Kimchi in libro Radicum sex Adverbia negandi numerat, לֹא · בִּלְתִּי, בְּלִי · בַּל · אַל · אֵין, quibus פֶּן *Ut ne*, *Ut non*, *Ne fortè*, adjungi potest, quæ distinctam structuram habent. Eam rectè nosse, non parum interest.

אֵין Participio tantum jungitur. Negat verò generaliter de tota aliqua specie, (ut & paulò antè dictum) quomodo à לֹא distinguitur, quod cum Participiis de certo aliquo ac individuo negat, ut mox in ejus Syntaxi videbitur: ut,

תֶּבֶן אֵין נִתָּן *Palea non* est *data*, Exod.5. v.15, hoc est, nulla planè.

וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מֵקִיץ *Et non* erat *videns*, *nec advertens*, *nec evigilans*, 1.Sam.26.12, hoc est, non fuit ullus qui videret, neq; quisquam qui adverteret &c.

Reperitur & cum Verbo Infinito, sed quod per Enallagen ponitur loco Participii: ut,

כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין *Sicut equus & sicut mulus, non intelligere*,

Primùm כ inseparabile reperitur cum Kametz notatum: ut, כָּכֶם *Sicut vos*, Jud.8.2: כָּהֵם *Sicut illi*, Eccles.9.12: sic cum fæmininis, כָּכֶן, כָּהֵן vel כָּהֵנָּה. Aliâs semper accipit syllabam expletivam מוֹ, cum qua etiam separatim usurpatur: ut, כְּמוֹ חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר *Tanquam lutum & tanquam figulus*, Jes.41.25. Sic suscipit quatuor hęc Affixa, כְּמוֹכֶם, כְּמוֹכֶן, כְּמוֹהֶם, כְּמוֹהֶן: at cum aliis כ notatur cum Kametz, כָּמוֹנִי Sicut ego, כָּמוֹנוּ nos, כָּמוֹךָ tu, כָּמוֹהוּ ille, כָּמוֹהָ illa.

Deinde separata quædam Adverbia cum Affixis conjunguntur, quæ Ellipsin Verbi substantivi inducunt, aut Pronomen simpliciter per Verbum substantivum, ut & aliâs, explicandum.

אַיֵּה & הִנֵּה literam ה cum præcedente vocali abiiciunt: ut,

אַיּוֹ־מֶלֶךְ *Ubi* est *ille rex*, 2.Reg.19.13, ut & Germani, wo ist der König: sed Latini Pronomine omisso, simpliciter dicunt, Ubi est rex. Sic אַיֶּכָּה *Ubi es tu*? Gen.3.9: אַיָּם *Ubi* sunt *illi*? Jes.19.12.

וְהִנּוֹ בְיָדֶךָ *Ecce eum in manu tua*, vel, *Ecce ipse* est *in manu tua*, Job.2.6.

וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה *Et ecce ipse* erat *faciens*, Jer.18.3.

הִנְּךָ יָפֶה *Ecce te pulchrum*, hoc est, Ecce tu es pulcher, Cant.1.16: sic הִנָּם Ecce eos, הִנְּכֶם Ecce vos, הִנְּנִי Ecce me, quod & הִנֵּנִי dicitur. Bis etiam juxta Masorethas pro hoc reperitur הִנֶּנִּי, Gen.22.7. & 27.18. הִנְּנוּ Ecce nos, & ter הִנֶּנּוּ pro eodem, Gen.44.v.16. & 50.18. Num.14.40.

אַיִן: ut, וְאִם־אֵינְךָ מֵשִׁיב *Et si non* fueris *tu respondens*, Gen.20.7: אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן *Non ego daturus sum vobis paleam*, Exo.5.9: Sic אֵינָם vel אֵינֶמּוּ Non illi, אֵינְכֶם Non nos, אֵינֶנָּה Non ipsa, אֵינֶנּוּ Non ille vel illud.

וְלָרָשׁ אֵין־כֹּל *Pauperi verò non* erat *omne*, 2.Sam.12. v.3. hoc eſt, nihil quicquam.

אֵין כָּל־חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ *Non* eſt *omne novum ſub ſole*, Eccl.1.9. hoc eſt, non eſt quicquam novi.

אֵין שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה *Præfectus carceris non inſpiciebat omne quicquam*, Gen.39.23. hoc eſt, nihil quicquam, in rem nullam planè reſpiciebat.

אַיֵּה , אֵי ſimiliter ante Nomina uſurpantur per ellipſin Verbi ſubſtantivi: ut,

אֵי הֶבֶל אָחִיךָ *Ubi* eſt *Abel frater tuus*? Gen.4.9.

אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ *Ubi* eſt *haſta regis*? 1.Sam.26.16.

אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ *Ubi* eſt *Sara uxor tua*? Gen.18.9.

אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ *Ubi* eſt *Deus tuus*? Pſal.42.11.

Quandoque אֵי aſſumit Pronomen זֶה evidentiæ causâ, additque ipſi vim, qualem apud Latinos vocula *Nam*, cùm dicitur, Ubinam, Quánam? ac tum etiam Verbum poſt ſe admittit; ut,

אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה *Ubínam* eſt *domus Videntis*? 1.Sam.9.15.

אֵי־זֶה עָבַר רוּחַ יְהוָה מֵאִתִּי *Quánam tranſivit ſpiritus* DOMINI *à me?* 1.Reg.22. v.24. Si זֶה præfixam habeat Præpoſitionem מִן, tum fit interrogativum de loco: ut,

אֵי מִזֶּה תָּבוֹא *Undénam venis*? 2.Sam.1.3. q.d. מֵאֵיזֶה מָקוֹם ex quónam loco venis, aut, מִזֶּה הַמָּקוֹם שֶׁתָּבוֹא אֵי הוּא Ex iſto loco, ex quo venis, ubínam eſt ille?

אֵי מִזֶּה אַתָּה *Undénam* es *tu*? v.13. q.d. Ubi eſt locus ex quo es?

Denique quomodo Adverbia quædam ſubjungantur Nominibus ſubſtantivis, vide in Syntaxi Nominum cap.1. in fine.

Cum Pronominibus.

Pauca quædam Adverbia, Affixa Pronominia aſſumunt.

Pri-

וְדֶרֶךְ נְתִיבָה אַל־מָוֶת *Et via semitæ ejus non mors est*, Prov. 25.28, hoc est, Immortalis.

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plaga non recedente*, Jes.14.6. hoc est, indesinente, immota. Sic Elias in libro *Habbachur* Præteritum imperfectum vocat עָבָר בִּלְתִּי נִשְׁלָם *Præteritum non perfectum.* Sic דְבָרִים בִּלְתִּי טִבְעִיִּים *Res non naturales*, hoc est, præter vel supernaturales, apud Physicos Rabbinorum.

Aliâs etiam לֹא & אֵין ante Nomina per Ellipsin Verbi substantivi frequentissimè usurpantur, & לֹא quidem simpliciter & absolutè negat, אֵין verò de tota ac certa aliqua specie, unde per *Nullus, Nihil, Nemo*, ab interpretibus sæpè redditur: ut,

עֲנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־טוֹב *Mulctam inferre justo, non est bonum*, Prov.17. vers.28.

אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה *Non est sapientia, nec intelligentia, nec consilium contra* DOMINUM; Pro.21.30, vel Nulla est sapientia, &c.

אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן וְאֵין תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה *Non sunt uvæ in vite, non* sunt *fici in ficu*, Jer.8.13. Sic בִּלְתִּי.

עַד־בִּלְתִּי שָׁמַיִם *Usq; dum non* erunt *cæli*, Job.14.12.

לֹא particulæ universali כֹּל adjunctum, universalem negationem evidenter indicat, unde *Non omnis*, idem quod *Nullus*: ut,

לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָל־חָי *Non justificabitur coram te omnis vivens*, Psal.143.2, hoc est, nullus vivens justificabitur, vel Non justificabitur ullus vivens.

לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ *Non indigebis omni in ea*, Deut.8. v.9, hoc est, nulla re.

וְעַל־כָּל־אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין *Et ad omnem Deum non attendet*, Dan.11.37, hoc est, ad nullum.

Pari ratione & cum אֵין ea particula legitur; ut:

quidem, Quemadmodum, Sicut; & vocibus ut simplex ש præfigitur: ut,

כְּשֶׁסָּכָל הֹלֵךְ *Quum stolidus ambulat*, Eccles.10.3.
כְּשֶׁנָּפוֹל עֲלֵיהֶם *Quum irruit in eos*, Eccles.9.12.
כְּשֶׁהָיָה *Sicut fuerat*, Eccles.12.7.
כְּשֶׁבָּא *Sicut venerat*; Eccles 5.14. Apud Rabbinos hujus usus frequentissimus est, at in Bibliis non nisi in Ecclesiaste reperitur.

Secundò est *Adverbiorum separatorum*, quorum Syntaxis cum Nominibus rarior est, frequentior cum Verbis.

Cum Nominibus.

מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים *Quàm bonum & quàm jucundum est*, Psal,133. vers.1.
מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ *Quàm magnificum est nomen tuum*, Ps.8.2.
גֵּאֶה מְאֹד *Fastuosus valdè*, Jer.48.29.
רַבּוֹת מְאֹד *Multi admodum*, Ezech.37.2.

Adverbia quædam negandi ante Nomina interdum habent vim στερητικὴν, ut α apud Græcos, & *In* apud Latinos: ut,

הַנְּמָלִים עַם לֹא־עָז *Formicæ* sunt *populus non validus*, Pro. 30.25; hoc est, invalidus, infirmus.
מִגּוֹי לֹא חָסִיד *A gente non benigna*, Psal.43.1, hoc est, maligna, crudeli.
לֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ *Non rectum loquuntur*; Jer.8. v.6, hoc est, pravum.
עַל־דֶּרֶךְ לֹא טוֹב *In via non bona*, Psal.36.5, hoc est, mala: vide & Hos.13. v.13.
בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא *Non mundus est*, 1. Sam.20.26, hoc est, immundus.
לִבְלִי חֹק *Ad non modum*, Jes.5.14, hoc est, In immensum, immodicè.

Et

tam, habet brevem gutturali respondentem : ut, כַּאֲרָזִים *Sicut cedri*, Num.24.6.

Ante Nomina communiter excludit articulum ה & suscipit ejus vocalem : ut. כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב *Sicut unguentum optimum*, pro כְּהַשֶּׁמֶן, Psal.133.2: כֶּעָרִים *Sicut urbes*, pro כְּהֶעָרִים, Jer.20.16: כָּעָם Sicut populus iste, כָּאִישׁ Sicut vir ille, &c. Sic כַּהֹלֵךְ *Sicut qui ambulat*, pro כְּהַהֹלֵךְ, Jes.30.v.29: vide suprà cap.6. Excipe contracta, כֵּאלֹהִים *Sicut Deus*, pro כְּאֱלֹהִים Gen.3.5: כַּאדֹנָיו *Sicut Dominus ejus*, Jes.24.2: Sic מִי כַּיהוָה *Quis sicut* DOMINUS, Psal.113.5, quod habet vocales præcedentis nominis, & legitur *Cadonai*.

Quando duæ res ex æquo inter se comparantur, & absoluta utrinque similitudo designatur, Caph utrique voci præfigitur, ita ut prius protasin, alterum apodosin similitudinis denotet : ut,

כָּעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו *Sicut populus sic sacerdos, sicut servus sic dominus ejus*, &c. Jes.24.2, ubi duodecim hujusmodi Caph usurpantur.

כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ *Sicut populus meus sic populus tuus sicut equus meus sic equi tui*, 1.Reg.22.v.4. Hæc concisè sic dicuntur, & ut Kimchi loquitur, לקצר הלשון abbreviandi sermonis causâ : plena enim locutio esset, הָעָם כַּכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן כָּעָם *Populus est sicut sacerdos, & sacerdos sicut populus.* Idem notat Aben Esra, Gen.18.25.

Quandoq; per *Tum* repetitum, aut per *Tam Quàm* exponitur : ut,

וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיּוֹת הַמִּזְבֵּחַ *Implebuntq; tum cratera tum angulos altaris*, vel, tam cratera quàm &c. Zach.9. vers.15.

כְּשֶׁ idem est quod כַּאֲשֶׁר, *Quum*, *Quando*, *Quando-*

הַכְזוֹנָה *Num tamquam cumſcorto?* Gen.34.31: הַבְרָכָה אַחַת *Num benedictio unica?* Gen.27.38: Dageſch, הַכְּצַעֲקָתָהּ *An ſecundum clamorem iſtius?* Gen.18. v.21: הַבְּמַחֲנִים *An in caſtris?* Num.13.20: Dageſch hoc poſt ה tantùm in litera ſervili ponitur, non autem in radicali, juxta Eliam. Atque ſic quidem forma eadem eſt cum articulo ה, uſus tamen diverſus. Nam Articulus ה nunquam præponitur literæ ſervili.

Ante gutturalem non cum Kametz notatam, etiam habet Pathach: ut, הַעַיִט צָבוּעַ *Num avis tincta?* Jer.12.9, in hoc tamen exemplo ה quibuſdam Articulus eſt, non interrogativum: הַחִיִּיתֶם *Num in vita conſervaſtis?* Num.31.15: הַאִם *An verò?* Num.17. v.13: הַאֵינְךָ רֹאֶה *An non vides?* Jer.7.17. Quòd ſi verò gutturalis habeat Kametz, tum ה habet Sægol, & ſenſu facilè ab articulo diſtingui poteſt: ut, הֶאָנֹכִי *An ego?* Num.11.12: הֶהָיְתָה זֹּאת *Num fuit hoc?* Joel.1. verſ.2: הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־רָב *Utrum fortis ſit an debilis, utrum paucus ſit an multus*, Num.13.19, ubi triplex forma ſimul uſurpata legitur.

כ vel ſimilitudinem notat, & vocatur כַּף הַדִּמְיוֹן, *Caph ſimilitudinis:* vel menſuræ conjectationem, & כַּף הַשִּׁיעוּר *Caph menſuræ* vel æſtimationis ab Hebręis appellatur. Jungitur vocibus cum Scheva notatum, quod ſequente alio Scheva, convertitur pro more in Chirek: ut, כְּשׁוֹשַׁנָּה *Sicut lilium*, Cant.2.2: כְּאַלְפַּיִם *Quaſi bis mille*, Joſ.3.4: כִּנְחָלִים *Ut valles*, Num.24.6: כִּמְעַט *Quaſi parum, Fermè*, Prov.5.14: כְּאַיִן *Quaſi non, Quaſi nihil*, Pſal.73.2. Jeſ.41.11.

Alterum Scheva ſi ſub Joth ſit, tollitur: ut, כִּימוֹת *Sicut diebus*, Pſal.90.15.

Ante gutturalem cùm Scheva compoſito notatam,

CAP. XIX.

De Syntaxi Adverbiorum.

HActenus Syntaxis vocum indeclinabilium exposita est: superest indeclinabilium.

Communes syntaxeos partes, Convenientia & Rectio, hîc non tam illustres & evidentes sunt, ut in vocibus declinabilibus, cùm neque similium accidentium ratio, neque flexionis variatio ulla hoc loco occurrat. Convenientia itaque hîc nihil aliud est, quàm simplex vocis indeclinabilis cum declinabili conjunctio, certo loquendi usu comprobata & recepta. Rectio paulò est clarior, ut dum Adverbia vel Conjunctiones, regunt Verbum, magis in hoc quam alio Tempore, & Præpositiones certum requirunt casum. In universum tamen harum partium hîc quædam est imperfectio & obscurior ratio, unde & de curiosiore earum distinctione non admodum erimus solliciti, contenti usum in loquendo accuratius explicasse.

Syntaxis vocis indeclinabilis cum declinabili, primò est *Adverbiorum*, & quidem *inseparabilium*.

Adverbia inseparabilia ה, כ, כְּשֶׁ omnibus promiscuè vocibus præponuntur sed formâ diversâ.

ה admirationis & interrogationis, cum Chateph pathach vocibus præfigitur: ut, הֲבַרַת *Num filia?* Gen. 17.17: הֲבוֹא נָבוֹא *Num veniendo veniemus?* Gen. 37.10: הֲמִבְּלִי *An quòd non?* Exo. 14.11: הֲמִן הַסֶּלַע *Numquid ex petra hac?* Num. 20.10: הֲלוֹא *An non?* &c.

Si Scheva sequatur, habet simplex Pathach: ut,

REGULA TERTIA.

Participia maximè pluralia, more & formâ nominum, regunt genitivum, qui tamen Latinè per casum quem Verbum ipsorum regit, ferè exponitur: ut,

בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ *Inter invocantes nomen ejus*, Psal.99.6, q.d. Inter invocatores nominis ejus.

לְכָל־בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ *Omnibus ingredientibus portam civitatis suæ*, Exo.23.10, q.d. Ingressoribus portæ.

רֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ *Videntes faciem regis*, Esth.1.4, q.d. Inspectores faciei regis.

רוֹמֵי קֶשֶׁת *Jaculantes arcu.* Psal.78.9. q.d. Jaculatores arcus, & sic in singulari numero, וְרֹמֵה קֶשֶׁת Jer. 4. vers.29.

רֹעֵה צֹאן *Pascens oves*, Gen.4.2, vel, Pastor ovium, & sic Sægol ante ה in Nominibus mutatur in Tzere, vide illic.

Porrò Gerundia & Supina Latinorum, Hebraicè per Verbum Infinitum exprimi, in ejus Syntaxi dictum est, vide illic.

Pronomina præfixa hîc se habent, ut in Præterito & Nominibus: ut, הַמֹּשֵׁל *Qui præerat*, Gen.24.2: הָאֹכְלִים *Qui comedentes sunt*, Dan.1.13: הָעֹזְבִים *Qui derelinquentes sunt*; Pro.2.13, id est, comedunt, derelinquunt. Excluditur etiam ה, ut articulus in Nominibus, נֹתֵן זֶרַע לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל *Dans semen seminanti, & cibum comedenti*, Jes.55.10: שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם *Quibus obtingit*, Eccles.8.14: שֶׁנֶּאֱחָזִים *Quæ capiuntur*, Eccles.9.12.

Pronominum à fine conjunctorum sive *Affixorum* ratio superiori capite explicata est.

CAP.

det Participium plurale, ut in Verbis & Nominibus: ut,

וְהָעָם מְחַלְּלִים בַּחֲלִלִים *Et populus ipse fistulantes* erant *fistulis*, 1.Reg.1.40, hoc est, canebant tibiis.

וּבֵית שָׁאוּל הֹלְכִים וְדַלִּים *Domus verò Saulis euntes* erant *& tenues fientes*, 2.Sam.3. v.1. hoc est, pergebant & attenuabantur, magis magisque atterebatur domus Saulis.

REGULA SECUNDA.

Participia, quando post se regunt casum, imitantur constructionem suorum Verborum, tam simpliciter quàm cum Præpositione: ut,

נֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ *Dans jumentis cibum suum*, Psal. 147. vers.9.

הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ *Argentum datum tibi*, Esth.3.11.

שֹׁלֵף חֶרֶב *Stringens gladium*, Jud.8.10.

שָׁבִים אֶל יְהוָה *Revertentes ad Dominum*, 1.Sam.7.3.

רֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצֹר *Respiciens in nubes, non metet*, Eccles.11. vers.4.

מְנַגֵּן בְּיָדוֹ *Pulsans manu sua*, 1.Sam.18.10.

כְּתֻבוֹת בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים, *Scriptæ digito Dei*, Exo.31.18.

לָבֻשׁ בְּגָדִים צֹאִים *Indutus vestimentis sordidis*, Zach.3. vers.3.

אֵין אִישׁ נִחָם עַל־רָעָתוֹ *Non* est *quisquam pœnitens propter malum suum*, Jer.8.6, vel de malo suo, ut apud Suetonium legitur, *Pœnitens de matrimonio.*

לֹא־הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ *Non fuit quicquam absconditum à rege*, 1.Reg.10.3.

בֹּטֵחַ עַל־יְהוָה יְדֻשָּׁן *Confidens in DOMINO, pinguis efficietur*, Prov.28.25.

quentis. Rabbi Salomonis commentum hîc est, Deum ostendisse Mosi omnes pœnas, quas inflicturus esset Israelitis immorigeris, unde Moses in perturbatum sermonem erumpens, petiit se occidi prius, quàm tantum malum videret. Sed & aliâs hoc Pronomen fæmininum pro masculino usurpatur, ut Ezech. 28.14. & Deut. 5.27.

כִּי־אֲנַחְנוּ מְקַטְּרִים *Quum autem nos adolentes sumus*, Jer. 44.19. hoc est, adolemus. Hic Participium masculinum dicitur de fæminis adolentibus, propterea quòd id scitu & permissu maritorum fecerint, ita ut quasi ipsimet mariti id fecisse viderentur.

לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ *Ad fores peccatum excubans est*, Gen. 4.7: hic Participium masculinum est, Nomen antecedens fæmininum. Participium autem ad sensum refertur, conveniens cum synonimo חֵטְא vel עָוֹן, ut R. Salomon & Ab. Esra docent. Præterea חַטָּאת non tantùm *Peccatum* significat, sed etiam *Pœnam peccati*, quem tropum quidam interpretes hac generis enallage indicari putant. Hoc modo etiam non inconvenienter opponitur hoc vocabulum antecedenti שְׂאֵת *Remissio*.

אָנָה הֵמָּה מוֹלִיכוֹת אֶת־הָאֵיפָה *Quonam istæ deferentes sunt Epham hanc?* Zach. 5.10: hîc Participium fæmininum est & dicitur de נָשִׁים mulieribus deferentibus. Pronomen verò masculinum ad intellectum refertur, quod mulieres istæ fungerentur officio מְשָׁרְתִים *Ministrorum*, vel שְׁלוּחִים *Nunciorum*, qui solent celerrimè suam legationem expedire, ut & hæ mulieres fecerunt.

Anomalia numeri; Nomini collectivo respondet

At Verbi substantivi præsentis ellipsis perpetua est, unde Participium antecedentibus vel Pronominibus vel Nominibus, simpliciter Præsentis indicativi vim & usum habet: ut,

וְאָנֹכִי הֹלֵךְ לָגוּר *Ego autem vadens* sum *ad peregrinandum*, Jud.17.9, hoc est, vado.

הֲלְהָרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר *An ad occidendum me tu loquens es*, Exod.2.14, hoc est, loqueris.

הַכְּסִיל חֹבֵק אֶת־יָדָיו וְאֹכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ *Stultus complicans* est *manus suas & consumens* est *carnem suam*, Eccles.4.5, hoc est, complicat, consumit.

כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם *Omnia flumina euntia* sunt *ad mare*, Eccles.1.7, hoc est, eunt, properant.

Explicari hîc etiam quædam possunt per duos ablativos: ut,

עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר *Adhuc ipse loquens erat*, 1.Reg.1.42, hoc est, adhuc ipso loquente, & similia.

Pro præsenti hîc usurpatum legitur defectivum יֵשׁ: ut,

אִם יֶשְׁךָ נָּא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי *Si es tu nunc secundans viam meam*, Gen.24.42: sic 43.4:

אִם־יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד *Si estis vos exercentes benignitatem*, Gen.24.49. Sic apud Rabbinos, יֵשׁ אֹמְרִים sunt dicentes, sunt qui dicant, Quidam dicunt.

Anomalia generis: ut,

וְאַתְּ שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי *Tu autem vastata quid facies*? Jer.4. v.30: Pronomen fœmininum, Participium masc. est. Sic autem utroque genere de synagoga Israelis Scriptura loqui solet, scribit Kimchi in commēt.

וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִּי *Quòd si sic tu* (fæm.) *faciens eris* (masc.) *mihi*, Num.11. v.15, quæ sunt verba Mosis perturbato & consternato animo de Deo sic lo-

num est: ut, *Σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε*, *Tibi quidem hæc videntur, mihi verò illa.* Οὐ σιωπήσας ἔσῃ, *An non tacebis?* Θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, *Deus erat in Christo mūdum reconcilians sibi*, 2.Cor.5.19. Imitati sunt & Latini: *Quos videas semper bibentes esse in œnopolio*, Plaut. Curc. *Omnia sunt hominum tenui pendentia filo*, Ovid.4.de Ponto: *Coluber est in aqua vivens*, Plin. lib. 32. cap.5: *Est, ut scis, quasi in extrema pagina Phædri, his verbis loquens Socrates*, Cic. de Orat.

Ellipsis hîc est quandoq; Participii: ut,

וָאֶהְיֶה מֵאֹהֶל אֶל־אֹהֶל *Sed fui de tentorio in tentorium*, 1.Par.17.5, scil. מִתְהַלֵּךְ Itans.

וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ *Et erit magnificus ejus ex ipso*, Jer.30.21. scil. יֹצֵא egrediens. Sed hæc rariora sunt.

Frequentissima Verbi substantivi Præteriti vel Futuri: ut,

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים *Et filii Israel egredientes*, Exo.14. v.8. scil. הָיוּ erant, hoc est, egrediebantur, procedebant.

וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם *Et Dominus præcedens ante eos*, Exo. 13.21, scil. הָיָה erat, hoc est, præcedebat eos.

זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ *Extranei comedentes eam*, Jes.1.7. scil. הָיוּ fuerunt, hoc est, comederunt, consumserunt eam.

כִּי שֹׁמֵעַ יוֹסֵף כִּי הַמֵּלִיץ בֵּינֹתָם *Quòd intelligens Joseph, quòd interpretans inter eos*, Gen.42.23. scil. הָיָה esset, fuerat, hoc est, quòd intelligeret, quòd interpres fuerat.

אַתְּ חֹבֶקֶת בֵּן *Tu amplexans filium*, 2.Reg.4.16. scil. תִּהְיִי eris, hoc est, amplexaberis, amplexatura es.

אֲשֶׁר־הוּא יוֹעֵץ עָלָיו *Quod ipse consulens contra eum*, Jes. 19. vers.17, scil. יִהְיֶה erit, quod consilium initurus, capturus sit.

At

CAP. XVIII.

De SYNTAXI Participiorum.

PArticipiorum syntaxis, quam ut adjectiva cum Nominibus habent, aut quâ more Nominum genitivum regunt, in Nominum syntaxi explicata est: nunc specialem ipsorum usum considerabimus.

REGULA PRIMA.

Participia Verbo substantivo juncta, in eodem genere & numero cum ipso conveniunt.

Hinc aliorum Temporum periphrases creberrimæ: Præteriti, si Verbum substantivum sit præteritum, Imperativi vel Futuri, si Verbum substantivum tale: ut,

אַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק *Abner fuit fortificans se*, 2.Sam.3. v.6, hoc est, fortificavit, confirmavit se.

מַמְרִים הֱיִיתֶם *Rebellantes fuistis*, Deut.9.7, hoc est, rebellastis.

וָאֱהִי צָם וּמִתְפַּלֵּל *Et fui jejunans & orans*, Neh.1.4, hoc est, jejunavi & oravi.

וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט *Eratq; David exercens judicium*, 2.Sam.8.15, hoc est, exercebat.

וַיִּהְיוּ מַעֲלִים עֹלוֹת *Et fuerunt offerentes holocausta*, 2.Par. 24.14, hoc est, obtulerunt.

וַיִּהְיוּ עֹשִׂים *Erantq; facientes*, 2.Reg.17. v.29, hoc est, faciebant.

וִיהִי מַבְדִּיל *Et esto dividens*, Gen.1.6, hoc est dividat.

Genus hoc loquendi Græcis similiter tritissi-

עֲשִׂיתִנִי pro עָשִׂיתִי לִי *Feci mihi*, Ezech. 29. 3.
הֲשִׁיבֵנִי pro הֵשִׁיב לִי *Respondeat mihi*, Gen. 37. 14.
תִּמְלָאֵמוֹ pro תִּמָּלֵא מֵהֶם *Implebitur ex eis*, Exo. 15. 9.
דַּבְּרוֹ pro דַּבֵּר עִמּוֹ *Loqui cum eo*, Gen. 37. 4.
יְצָאֻנִי pro יָצְאוּ מִמֶּנִּי *Egressi sunt ex me*, Jer. 10. 20.
יִזְעָקוּךָ pro יִזְעֲקוּ אֵלֶיךָ *Clamabunt ad te*, Neh. 9. 28.
יְגֻרְךָ pro יָגוּר עִמְּךָ *Commorabitur tecum*, Psal. 5. 5.
הַיְחָבְרְךָ pro הַיְחֻבַּר עִמְּךָ *An consociabitur tecum*, Psalm. 94. v. 20.
תִּזְנִים pro תִּזְנִי עִמָּם *Scortata es cum eis*, Ezech. 16. 28.
יֹאמְרוּךָ pro יֹאמְרוּ בְךָ *Loquuntur contra te*, hoc est, obloquuntur tibi, Psal. 139. 20.
יִלְוֶנּוּ pro יִלְוֶה עָלָיו *Adhæret ei*, Eccles. 8. 15.
תִנָּשֵׁנִי pro תִנָּשֶׁה מִמֶּנִּי *Oblivioni traderis à me*, Jes. 44. 1.
קְדַשְׁתִּיךָ pro קָדַשְׁתִּי מִמֶּךָּ *Sanctior sum te*, Jes. 65. 5.
חֹנָךְ pro חֹנֶה עָלֶיךָ *Castra habentis contra te*, Psal. 53. 6.
יְכָלְתִּיו pro יָכֹלְתִּי מִמֶּנּוּ *Valui præ ipso*, Psal. 13. 5.
יְשֻׂשׂוּם pro יָשִׂישׂוּ בָם vel יָשִׂישׂוּ עֲלֵיהֶם *Lætabuntur de eis*, Jes. 35. 1: Ab Esra vult Mem esse loco paragogici Nun, pro יְשֻׂשׂוּן.
חֲזַקְתַּנִי pro חָזַקְתָּ מִמֶּנִּי *Fortior fuisti me*, Jerem. 20. v. 7, & similia.

Hæc & quæ sunt alia plura, monet Kimchi in Michlol pag. 34, diligenter ex usu observanda & notanda esse, neque quælibet promiscuè Verba ad hanc Syntaxin trahenda. Solet quidem lingua Hebræa hoc modo sæpè concisè loqui & sermonem contrahere, quando sensus nihilominus manifestus manet: at cautè prospiciendum, ne sermo fiat durus, aut dubius, neq; vis aliqua sententiæ inferatur, ut Lingua nitorem ac elegantiam suam retineat.

CAP.

gogicum, Affixum hîc sæpè jungitur: ut, יַעַבְרֻנְהוּ *Transgrediuntur illud*, Jer.5.22: יִמְצָאוּנְהָ *Invenient eam*, Jer.2.24: יְשַׁבְּחוּנְךָ *Laudabunt te*, Psalm 63.4: יְשַׁחֲרֻנְנִי *Manè quærent me*, Prov.1.28. Sub media gutturali est etiam Kametz loco Chatephpathach, יְבָעֲלוּךְ *Mariti fiunt tibi*, Jes.62.5: יִסְחָבוּם *Raptaverint eos*, Jer.49.20: יִשְׁחָטוּם *Jugularunt eos*, 2.Reg.10.14.

Quiescentia secundâ, תְּשִׁיתֵמוֹ *Pones eos*, Psal.21.13.

Quiescentia tertiâ א in medio cum Kametz in Kal, יִמְצָאֻהוּ *Invenient eum*, Job.20.8: יִקְרָאֻנְנִי *Invocabunt me*, Prov.1.28.

תִּפְקְדוּ Visitabitis vos viri.

Adjunguntur Affixa ut præcedenti voci, omissis secundæ personæ.

תִּפְקֹדְנָה Visitabunt illæ.

Adjunguntur Affixa sub forma præcedentis vocis תפקדו & discrimen personarum ex sensu petendum est: ut, תַּחְשְׁבֻנִי *Reputant me* Job.19.15, fœmininum est, tertiæ personæ, quia præcedit Nomen fœmininum, cum quo, genere, numero & persona convenit.

Denique hæc Syntaxis sæpè contractam & ellipticam locutionem efficit, ita ut Pronomen affixum per Dativum separatum, aut accusativum vel ablativum cum Præpositione explicandum sit: ut,

בִּשְּׁלָם pro בִּשֵּׁל לָהֶם *Coxit eis*, 1.Reg.19.21.
נְתַתָּנִי pro נָתַתָּ לִי *Dedisti mihi*, Jos.15.19.
אַגִּידֶנּוּ pro אַגִּיד לוֹ *Indicabo illi*, Job.31.37.
יְבוֹאֶנּוּ pro יָבוֹא לוֹ *Obvenient illi*, Job.15.21.
יְשַׁלֶּמְךָ pro יְשַׁלֶּם לְךָ *Rependat tibi*, 1.Sam.24.20.

Erexit eum, Gen.31.45. At אֲמִילַם *Excidi eos*, Psal.118.10, Pathach loco Tzere vel Kametz ut paulò antè.

Quiescentia tertiâ א Kametz retinent, יִמְצָאֶהָ *Inveniet eam*, Gen.16.7: יִמְצָאֲךָ *Inveniat te*, 1.Reg.18.12. Discrepat יִקְרָאוֹ *Vocabit eum*, Jer.23.6, quod est ad formam analogorum, יִתְקְפוֹ *Fortior sit ille*, Eccles.4.12: תִּלְכְּדֻן *Capiet illum*, Psal.35.18.

Quiescentia tertiâ ה: תִּרְאֵהוּ *Vidit illum*, Exo.2.6: תִּרְאַנִי *Vidit me*, Num.22.33, cum Pathach loco Tzere, ut antè נִינָם *Vim inferamus ei*, Psal.74. v.8, pro נִינֶה אוֹתָם, sic וַנִּירָם *Jaculis confecimus eos*, Num.21.30, estq; Kametz in fine loco Tzere, ut paulo antè notatum. Quædam habent Dagesch euphonicum, וָאֶכְּרֶהָ *Et comparavi eam*, Hos.3.2: יִקְּרֵךְ *Obveniet tibi*, 1.Sam.28.v.10. Specialis anomaliæ sunt, אַפְאֵיהֶם *In-angulos-profligabo eos*, Deut.32.26, pro אַפְאֵם sicut dicitur אֶרְאֵם Jer.18.17: יֶאֱתָיֵנִי *Obvenit mihi*, Job.3.25, in quibus He in Jod commutatum est.

תִּפְקְדִי Visitabis tu fæm.

Syntaxis est, ut in Imperativi fæminina. Hinc ex Quiesc. tertiâ ה· תִּזְנִים *Scortata es cum eis*, Ezech. 16.28, pro תִּזְנִי עִמָּם, ut mox infrà declarabitur.

יִפְקְדוּ Visitabunt illi.

eos	יִפְקְדוּם	eum	יִפְקְדוּהוּ
eas	יִפְקְדוּן	eam	יִפְקְדוּהָ
vos	יִפְקְדוּכֶם	te m.	יִפְקְדוּךָ
vos	יִפְקְדוּכֶן	te f.	יִפְקְדוּךְ
nos c.	יִפְקְדוּנוּ	me c.	יִפְקְדוּנִי

Speciale est יִלְכְּדֻנוֹ *Capient eum*, Prover.5.22, pro יִלְכְּדוּהוּ quomodo legitur 2.Par.22.v.9. Post נ paragogi-

pro ם ֵ : ut, יֶאֱהָבַנִי *Diliget me*, Gen. 29. 32: תַּדְבְּקֵנִי *Apprehendat me*, Gen. 19. v. 19: יַבְדִּילֵנִי *Discrevit me*, Jes. 56. v. 3. יַשְׂבִּעֵנִי *Saturabit me*, Job. 9. 19: תְּבַעֲתַנִּי *Terreat me*, Job. 9. v. 34, cum Dagesch euphonico, ubi etiam quædam exemplaria habent Kametz sub Thau propter pausam, sed in Venetis magnis est Pathach: יַלְבִּשֵׁם *Induet illas*, Exo. 29. 30: יְשִׂימֵם *Imponet eos*, Deut. 7. 15, quod est ex Quiescentibus secundâ.

נ Epentheticum ante Affixum, אֶתְּקֶנְךָּ *Evellam te*, Jer. 22. v. 24: יְבָרְכֶנְהוּ *Benedicet ei*, Psal. 72. 15: יְסֹבְבֶנְהוּ *Circumduxit eum*, Deut. 32. v. 10: vide etiam mox in plurali.

י Paragogicum, אֶזְכְּרֵכִי *Meminero tui*, Psal. 137. 6, pro אֶזְכְּרֵךְ.

א Epentheticum, אֶמְאָסְאֲךָ *Spernam te*, Hos. 4. 6.

נִי pro ֵנִי : ut, יוֹעִדֵנִי *Contestetur mecum*, Job. 49. 19, & 50. 44, pro יוֹעִידֵנִי ut legitur Job. 9. 19. Talia etiam sunt, הִנְנִי *Ecce me*, Gen. 22. 7: עוֹדֶנִּי חָי *Adhuc me vivente*, 1. Sam. 20, 14: מִמֶּנִּי A me.

Defectiva secundâ יְסַבֻּנָּהּ *Circumdabat eam*, Jer. 52. v. 21. Discrepat יָחְנְךָ *Misereatur tui*, Jes. 30. v. 19, pro יְחָנְךָ vel יָחֻנְּךָ vocalibus transpositis. Nam Kibutz & Kametz chatuph hîc promiscuè usurpari possunt: ut, יְשָׁדֵּם *Devastat eos*, Pro. 11. 3. Ex Pihel, תְּסוֹבְבֵנִי *Circumdabis me*, Psal. 32. 7. Ex Hiphil יְסִבֵּנִי *Circumduxit me*, Ezech. 47. 2. Irregulare, יְחִיתַן *Terrefacies eas*, Hab. 2. 17, pro יְחִתַּן Pathach pro Tzere vel Kametz, (ut antè fuit ם ָ pro ם ֵ) & Chirek longo loco Dagesch: est enim à חָתַת.

Quiescentia secundâ, תְּצוּדֵנִי *Venaris me*, Job. 10. 16. Pihel יְרוֹמְמֵנִי *Exaltabit me*, Psal. 27. 5: אֲרוֹמִמְךָ *Exaltabo te*, Jes. 25. 1, cum Chirek loco Sægol. Hiphil יְרִימֶהָ

vos m.	יִפְקְדְכֶם	te m.	יִפְקָדְךָ	2 p.
vos f.	יִפְקְדְכֶן	te f.	יִפְקְדֵךְ	
nos c.	יִפְקְדֵנוּ	me c.	יִפְקְדֵנִי	1 p.

Reliquis ſingularibus & primæ plurali eodem modo Affixa junguntur, omiſsis Affixis ſimilium perſonarum. Cholem ultimæ ſyllabæ corripitur in Scheva, exceptis ךָ ; כֶם , כֶן , ante quæ ſi ſit Scheva, tum Cholem mutatur in Kametz chatuph. Specialis anomaliæ eſt, תָעָבְדֵם *Colito ea*, Exo.20.v.5, pro תַּעַבְדֵם ut alibi dicitur, יַעַבְדֵם 2.Par.33.22. Pathach ultimæ ſyllabæ producitur in Kametz ut in Imperativo: ut אֶלְבָּשֶׁנָּה *Induam illam*, Cant.5.3: יְשַׁלֵּחֲךָ *Mittet te*, Jer.42.5. Anomalum eſt אֵסָעֲרֵם *Procellabo eos*, Zach.7.14, pro אֲסַעֲרֵם ex forma Pihel, aut pro אֶסָּעֲרֵם ex forma Niphal, ſic autem Affixum reſolvendum eſſet per Præpoſitionem in alium caſum, nempe אֶסָּעֵר עִמָּם Procelloſum me exhibebo cum eis. In Pihel Tzere ultimæ ſyllabæ corripitur in Scheva, & ante ךָ , כֶם , כן in Sægol: ut, תְּחַבְּקֵנִי *Amplexabitur me*, Cant.2.6: יְזַמֶּרְךָ *Pſallet tibi*, Pſal.30.13. At ſi ante Affixum ſit Sægol, tum mutatur, ut aliâs, in Scheva: ut, אֲזַמֶּרְךָ *Pſallam tibi*, Pſal.138.1. At וַנְשַׁלֵּחֲךָ *Et dimiſimus te*, Gen.26.29, ubi Tzere manet, quia ſequens Scheva mobile factum. Contractum eſt, אֲחַטֶּנָּה *Luebam illud*, Gen.31.39, pro אֲחַטְּאֶנָּה. In Hiphil Affixa junguntur formæ cum Chirek: ut, יַשְׁכִּיבֵהוּ *Jacere fecit eum*, 1.Reg.17.19. At יַעְשְׁרֶנּוּ *Ditabit eum*, 1.Samuel.17.25, תַּעְשְׁרֶנָּה *Ditabis eam*, Pſal.65.10, ſunt ex ea forma, quæ etiam notata ad Participium præſens & Futurum Hiphil lib.1.cap.15.

Quandoque ex forma Præteriti eſt ־ֵנִי pro ־ִי & ־ֵם pro

Quiescentia tertiâ א, sequuntur terminationem Pathach: קְרָאֶנָּה *Lege illud*, Jer.36.15.

Quiescentiâ tertiâ ה · נְחֵנִי *Deduc me*, Psal.5.v.9: עֲנֵנוּ *Exaudi nos*, 1.Reg.18.26. Hiphil הַעֲלֵהוּ *Offer illud*, Gen.22.2: הַכֵּינִי *Percute me*, 1.Reg.20.35, cum Jod redundante in medio.

פִּקְדִי Visita tu fæm.

Kimchi nulla exempla hujus personæ cum Affixis adducit. Nihil verò in ipsa forma mutatur: ut, פִּקְדִיהוּ Visita ipsum, &c.

פִּקְדוּ Visitate vos viri.

Neq; hæc vox mutatu :ut, פִּקְדוּהוּ Visitate ipsum. A נָשָׂא hîc est, שָׂאוּנִי *Tollite me*, Jon.1.12, primâ radicali abjectâ. Ex Quiesc. tertiâ א · קְרָאֻהוּ *Invocate eum*, Jes.55.6. Ex Defectivis secundâ, סָלּוּהָ *Elevate eam*, Jer.50.26: חָנֻּנִי *Miseremini mei*, Job.19.21.

פְּקוֹדְנָה Visitate vos fæm.

Regit Pronomina separata. Kimchi tamen dicit, posse adjungi Affixa in forma præcedentis masculinæ.

FUTURUM.

יִפְקוֹד Visitabit ille.

eos	יִפְקְדֵם	eum	יִפְקְדוֹ יִפְקְדֵהוּ יִפְקְדֶנּוּ	3 P.
eas	יִפְקְדֵן	eam	יִפְקְדָהּ יִפְקְדֶהָ יִפְקְדֶנָּה	

iſtius thema eſſe קָבַב, & Nun Affixi, eſſe epentheticum, ut in יֶשְׁנוֹ *Eſt ipſe*, Eſth.3.v.8. & 1.Sam.14.39, & יִלְכְּדֻנוֹ *Capient ipſum*, Prov.5.22, & in aliis plurimis, quorum quædam in Futuro occurrent. Fæmininum פָּקְדָה reperitur & cum Chirek ab initio, נִצְּרָה *Cuſtodi illam*, Prov.4.13: & ה cum Mappik præcedente Kametz, כָּתְבָהּ *Scribe illam*, Jeſ.30.8: לַמְּדָהּ *Doce illud*, Deut.31.19: שִׂימָהּ *Pone illud*, ibid. Ad hæc duo poſteriora ſcribit Ab. Eſra, ea irregularia eſſe, pro שִׂימָה · לַמְּדָה. Alii putant utramq; formam rectam eſſe, ut notavit Elias ad Michlol.

Altera terminatio פְּקָד mutat Pathach in Kametz: ut שְׁמָעֵנִי *Audi me*, Gen.23 11. Pihel שַׂמְּחֵנוּ *Lætifica nos*, Pſal.90.15. Hiphil, הַשְׁמִיעֵנִי *Audire fac me*, Pſal.143.8: הַשְׁלִיכֵהוּ *Projice eam*, Exo.4.3.

Ex Defectivis primâ Nun, תְּנֵהוּ *Da eam*, 1.Par.21. v.22: תְּנֵם *Da eos*, Nehem.4.4: תְּנֶנָּה *Da illum*, 1.Sam. 21.v.9: שָׂאֵהוּ *Porta eum*, Num.11.12. Sic à לָקַח eſt קָחֶנּוּ *Accipe eum*, 1.Sam.20.21, Pathach ſcil. in Kametz producto, ut antè dictum. Plura fortè ex hac forma defecta non extant, ad quæ ſi quis ſimilia formare velit, cautè id faciendum. Non enim cuique Verbo formam defectivam uſus loquendi attribuit. Ex Hiphil, הָדֵף חֲמוֹ *Depelle iſtos*, Pſal.5.11.

Defectiva ſecundâ, חֻקָּהּ *Exara ipſum*, Jeſ.30.8: & & cum Kametz chatuph, חָנֵּנִי *Gratioſus eſto mihi*, Pſalm.6.3.

Quieſcentia primâ ' ex Terminatione Pathach, דָּעֵהוּ *Cognoſce eum*, Prov.3.6.

Quieſcentia ſecundâ, in Kal nihil mutant, ſed exempla nulla occurrunt. Hiphil הֲקִימֵנִי *Exſuſcita me*, Pſal.41.11.

Quiſ-

tùm Affixa accipiunt: בִּבְנוֹתְכֶם *In exstruendo vos*, Jos. 22.16: & cum epenthetico Joth, ut in Nominibus fæmininis pluralibus fieri solet, בִּבְנוֹתַיִךְ *In ædificando te*, Ezech.16.31, cui simile ex Niphal בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם *Quum dispersi fueritis vos*, Ezech.6.v.8: לַנְחוֹתָם *Ad deducendum eos*, Exo.13.21, pro לְהַנְ cui simile, כְּנַלֹּתְךָ *Secundum absolvere te*, Jes.33.1, pro כְּהַנְ per contractionem, quæ literæ characteristicæ ה sæpiusculè accidit, ut declarabitur in Syntaxi Præpositionum.

Infinitum passivum Niphal, בְּהִנָּבְאוֹ *In prophetando ipsum*. Zach.13.3: מִיּוֹם הִבָּרַאֲךָ *A die creari te*, Ezech. 28.15: בְּיוֹם הֵעָשׂוֹתוֹ *In die fieri illud*, Ezech.43.18, ה cum Sægol loco Tzere: בְּהִנָּשְׂאָם *Quum elevarentur ipsa*, Ezech.1.21: בְּהִוָּסְדָם *In consultando ipsos*, Psal.31. v.14: הִוָּסְדָהּ *Fundari eam*, Exo 9.18: בְּהִמֹּלוֹ *Quum circumcideretur ipse*, Gen.17.25: יַעַן הִזָּכֶרְכֶם *Propter recordari vos*, hoc est, *Quia in memoria estis vel versamini*, Ezech.21.24.

IMPERATIVUS.

פְּקוֹד Visita tu vir.

Adjunguntur eadem Affixa quæ Infinito, exceptis Affixis secundæ personæ. Affixum ם hîc est præcedente Tzerè, & sæpè pro eo est מוֹ: ut כָּתְבֵם *Scribe ea*, Prov.3. v.3: הוֹרִידֵמוֹ *Dejice eos*, Psal.59.12. פָּקְדוֹ vel פָּקְדֵהוּ Visita ipsum: רָדְפֵהוּ *Sectare eam*, Psal. 34.15. Kimchi notat in Michlol formam פָּקְדוֹ in sacris literis quidem non reperiri, posse tamen hîc usurpari ex analogia Infiniti, ubi satis usitata. R. Mosche Sacerdos, probavit eam exemplo קָבְנוֹ *Exsecrare eum*, Num.23.13, deducens id à קָבַן Dissentit Kimchi, dicens קָבַן nullam esse Radicem, sed vocis

Jer.27.8: בְּתֻמָּם *Cum perfecta fuerint ipsa*, Jes.47.9: בְּחֻמָּם *Incalescentibus ipsis*, Jer.51.38. Sic eliso Dagesch, בְּחֻקוֹ *In statuendo ipsum*, Prov.8. v.27.29. Ex Hiphil, וְזֶה הַחִלָּם *Et hoc est incipere eorum*, Gen.11.6: כַּהֲתִמְּךָ *In absolvendo te*, Jes.33.1, ubi Dagesch è ם excidit, aut forma mutuata ex Quiescentibus secundâ, qualis forma etiam in Futuro erit: בְּהִלּוֹ *Cum lucere faceret ipse*, Job.29:3, ubi ה characteristicum elisum est.

Quiescentia primâ י׳ בְּלִדְתָּהּ *In pariendo ipsam*, Gen.35.16: עֵת לִדְתָּנָה *Tempus pariendi ipsas*, Job.39:5, cum ה paragogico post Nun, cui & aliud simile mox infrà. Et cum Sægol, לֶכְתּוֹ *Ambulare ipsum*, 1.Reg.16. v.31, & sic semper hoc Verbum, Propter gutturalem cum Pathach, לְדַעְתּוֹ *Ut sciat ipse*, Jes.7.15.

Quiescentia secundâ, בְּנֻסָם *In fugiendo ipsos*, Jos.10. v.11: בְּקֻמָהּ *In surgendo ipsam*, Gen.39.15: בְּשׂוּרִי *In discedendo me*, Hos.9.12: בְּנֻחֹה *Quiescente ipso*, Num.10. v.36: Ex Hiphil עַד־הֲנִיחִי *Donec fecero ego ut quiescat*, Ezech.24.13: לְהַפְרְכֶם *Ut irritum faciatis vos*, Lev.26. v.15, pro לְהָפִירְכֶם ad faciliorem & expeditiorem pronunciationem.

Quiescentia tertiâ א׳ בְּקָרְאִי *In clamando me*, Psal. 4.2: מֵחֲאֵךְ vide paulo antè. A נָשָׂא hîc est שְׂאֵתוֹ *Ferre illud*, Deut.14.24: à יָצָא est בְּצֵאתוֹ *Quum egredietur ipse*, Exo.28.35: בְּצֵאתְכֶם *Egredientibus vobis*, Deut.23.4: cum בּוֹא varia sunt Affixa, כְּבֹאֲכֶם *Quum ingressi fueritis*, 1.Sam.9.13: בְּבֹאָן *Quando veniebant*, Gen.30.38, & inde cum ה paragogico, כְּבֹאָנָה *Quum venissent ipsæ*, Ruth.1.19, &c. Hiphil בַּהֲבִיאִי *Quum introduxero ego*, Ezech.20. v.42: לַהֲבִיאֲךָ *Ad introducendum te*, Exo. 23. vers.20.

Quiescentia tertiâ ה׳ ad terminationem תִי tantùm

25.v.6, contra omnem rationem & analogiam sic cũ duplici Chat. Pathach scribitur: corrigi potest in מַחֲאֲךָ vel מַחְאֲךָ ut ibidem sequitur רַקְעֵךְ *Et percutere te*, Exemplum est omnino anomalum: nam finita א Infinitivum formant in Cholem: at hæc forma est ex Infinito מְחָא cum Kametz propter Aleph, ad formam פְּקֹד. Cum כֶם forma absoluta infinitivi manet, לַחֲנַנְכֶם *Gratiam facere vobis*, Jes.30.18.

In Pihel, mutatur Tzere ut in Preterito: ut, עַל־צַדְּקוֹ *Propter justificare ipsum*, Job.32.v.2: לְבַקֶּשְׁךָ *Ad quærendum te*, 1.Reg.18.v.10: לְרַחֶמְכֶם *Ad miserendum vestri*, Jes.30.18: לְשַׁחֶתְכֶם *Ad corrumpendum vos*, Ezech.5.16, & cum Chirek בְּפָרִשְׂכֶם *Expandentibus vobis*, Jes.1.15. Irregulare est, לְחֶנְנָהּ *Ad faciendum gratiam ei*, Psal. 102.14, pro לְחַנְּנָהּ. In Hiphil semper Affixum adjungitur formæ cum Chirek, בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ *In die offerre ipsum*, Levit,7.v.16: בְּהַקְרִיבְכֶם *Offerentibus vobis*, Num.28.26.

Junguntur quoque Affixa *formæ paragogicæ infinitivi*, & tunc mutatur ה in ת, ut in Nominibus fæmininis: ut, בְּקָרְבָתָם *Accedentibus ipsis*, pro בְּקָרְבָם Exo.40.v.32: sic כְּשָׁמְעָתוֹ *Secundum audire ipsum*, Jes. 30.19: בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ *In amare ipsum eam*, Gen.29.20: עַד־חֻמְצָתוֹ *Usq; ad fermentari eam*, Hos.7.v.4: מִירְאָתוֹ *Propter timere ipsum*, 2.Sam.3.11. Ex Pihel בְּצַדֶּקְתֵּךְ *In justificando te*, Ezech.16.52.

Defectiva primâ Nun, עַד־גִּשְׁתּוֹ *Ad accedere ipsum*, Gen.33.3: בְּגִשְׁתָּם *Accedentibus ipsis*, Exo.28.43, Neq; plura in hac forma Infiniti cum Affixis extant, sed pleraque analogiam sequuntur. A תֵּת est תִּתִּי &c. Hiphil עַד־הִגִּיעֵנוּ *Usq; ad pervenire nos*, 1.Sam.14.9.

Defectiva secundâ, עַד־תֻּמִּי *Usque ad consumere me*,

Jes.30.12: מָאָסְם *Spernere eos*, Amos 2.4, & alia similia, in quibus Kimchi primum Kametz vult esse longum, nos dicimus esse Kametz chatuph ex lege gutturalium: vide Additionem ad cap.4.lib.1. Sic לְמָשְׁחֲךָ *Ad ungendum te*, 1.Sam.15.1, est sicut לִרְדָפְךָ *Ad persequendum te*, 1.Sam.25.29. Pro Kametz chatuph est quandoque Kibbutz, sunt enim vocales permutabiles: ut, בְּקֻצְרְךָ *In metendo te*, Lev.23.22.

Forma פָּקְדְךָ · פָּקְדְכֶם est à פָּקוֹד, Cholem in Kametz chatuph correpto. Atq; ita differunt Verba à Nominibus formæ כָּבוֹד, quæ Cholem retinent, ut כְּבוֹדְךָ · כְּבוֹדְכֶם. Sic Kimchi probat הֲמָנְכֶם *Multiplicare vos*, Ezech.5.7, esse Verbum infinitum, non autem à Nomine הָמוֹן, ut quidam volunt.

Inter fæminina Kimchi ponit פָּקְדָה · פָּקְדָנָה, sed exemplis nullis probat. Ex Pihel est לְיַחֲמֶנָּה *Ad incalescendum eam*, Gen.30.41, scil. pecudem, quod videtur esse ad præcedentem formam. Sed Kimchi vult esse factum ex לְיַחֲמֵן pro לְיַחֲמָן *Ad incalescendum eas*, scil. oves, (quomodo pluralia ibidem præcedunt) Tzere loco Kametz posito, ut antè fuit רְדֵם pro רְדָם. Hoc modo ־ה erit paragogicum, & Dagesch euphoniæ causâ ascitum, unde Tzere in Sægol correptum sit.

Porrò *Pathach* in altera terminatione Infiniti פְּקַד transit in Scheva, propter quod antecedens Scheva vertitur in Chirek: ut, עַל־בִּקְעָם *Propter diffindere ipsos*, Amos 1.13: בְּפִתְחִי *Aperiente me*, Ezech.37.13. Cum gutturali pro Chirek est Pathach vel Sægol: ut, לְפַעֲמוֹ *Agere eum*, Jud.13.25: בְּשַׁחֲטָם *In jugulando ipsos*, Ezech.23.39: בְּחֶטְאָהּ *In peccando ipsam*, Num.15.28, ubi Mappik deficit. At מַחְאֲךָ *Plaudere te*, Ezech. 25.v.6.

INFINITIVUS.

פְּקֹד Visitare.

		eum	פָּקְדוֹ	3 p.
eos	פָּקְדָם	eum	פָּקְדֵהוּ	
		eum	פָּקְדֵנוּ	
		eam	פָּקְדָה	
eas	פָּקְדָן	eam	פָּקְדָהּ	
		eam	פָּקְדֶנָּה	
vos m.	פָּקְדְכֶם	te m.	פָּקְדְךָ	2 p.
vos m.	פָּקֶדְכֶם	te m.	פָּקֶדְךָ	
vos f.	פָּקְדְכֶן	te f.	פָּקְדֵךְ	
vos f.	פָּקֶדְכֶן			
nos c.	פָּקְדֵנוּ	me c.	פָּקְדִי	1 p.
		me c.	פָּקְדֵנִי	

In hac mutatione transfertur cholem ad primam radicalem, & ejus Scheva ad ſecundam. Duo Cholem retinent facilioris & commodioris pronunciationis causâ, יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם *Propter conculcare vos*, Amos 5.11, pro בְּשָׁסְכֶם vel כְּשָׁסְכֶם: alterum בְּמֹצַאֲכֶם *In invenido vos*, Gen.32.19. Specialis anomaliæ ſunt, כְּקָרְבְכֶם *Secundum accedere vos*, Deut.20.2, pro כְּקָרְבְכֶם ut dicitur בֶּאֱמָרְכֶם *In dicere vos*, Mal.1.7, vel בְּקָרְבְכֶם ut dicitur בְּעָבְרְכֶם *In tranſeundo vos*, Deut.27. v.4. Eſt autem ad formam eorum quæ mediam gutturalem habent: ut mox ſequitur. Item, בְּכָל־שָׁאטְךָ *In toto depopulari tuo*, Ezech.25.6, ubi Kametz eſt, ut quieſcere poſsit Aleph, pro שְׁאָטְךָ ut dicitur מָאָסְכֶם quod mox ſequitur. Si ſecunda ſit gutturalis, tum pro Scheva ponitur Chatephkametz: ut, בָּחֳרִי *Eligere me*, Ezech. 20. v 5: כְּאַהֲבָם *Secundum amare ipſorum*, Hoſ.9.10: לְגָאָלֵךְ *Vendicare te*, Ruth 3.v.13: מָאָסְכֶם *Spernere vos*,

in ה assumit eadem, quæ præcedens vox masculina. Cholem manet: duplex Sægol sequitur formam Nominum מֶלֶךְ vel תִּפְאֶרֶת: ut יוֹעֲצוֹ *Consulens ipsi*, 2.Par.22.3, & sic deinceps. Contractum est מְבַעַתְּךָ *Perturbans te*, 1.Sam.16.15, pro מְבַעַתְךָ ex integra forma מְבַעֶתֶת. Chirek autem est loco Sægol vel Pathach euphoniæ causâ.

פֹּקְדִים Visitantes illi.

eos	פּוֹקְדֵיהֶם	eum	פּוֹקְדָיו
eas	פּוֹקְדֵיהֶן	eam	פּוֹקְדֶיהָ
vos m.	פּוֹקְדֵיכֶם	te m.	פּוֹקְדֶיךָ
vos f.	פּוֹקְדֵיכֶן	te f.	פּוֹקְדַיִךְ
nos c.	פּוֹקְדֵינוּ	me c.	פּוֹקְדַי

Sic אֹכְלָיו *Comedentes eum*, Jer.2.3: אוֹכְלֶיהָ *Comedentes illud*, Eccl.5.10: לֹחֲצֵיהֶם *Opprimentes eum*, Jud.2.18.

Quiescentia secundâ, קָמֶיךָ *Insurgentes contra te*, Exo.15.7.

Quiescentia tertiâ ה, עֹשֵׂיהֶם *Facientes ea*, Psal.111. v.10: מְעַנַּיִךְ *Affligentes te*, Soph.3.19.

פֹּקְדוֹת Visitantes illæ.

Servatur syntaxis præcedens, פֹּקְדוֹתָיו &c.

PARTICIPIUM PRÆTERITUM *sive Pahul.*

פָּקוּד Visitatus.

פְּקוּדָיו & sic deinceps cum Affixis masculini Præsentis. Sic, גְּלוּיָו &c. Fæmininum פְּקוּדָה mutat ה in Thau, ut Nomina fæminina. Reliqua imitantur præcedentem formam: ut, הֲרוּגָיו *Occisi ejus*, Jesai.27.v.7.

INFI-

Redimens te, Jes.48.17: בֹּרַאֲךָ *Creans te*, Jes.43.1. At שֹׁלֵחֲךָ *Mittens te*, 1.Sam.21.2, præter morem retinet Tzere. Sic ante כֶם, גֹּאַלְכֶם *Redimens vos*, Jes.43.14: Ex Pihel, מְקַדִּשְׁכֶם *Sanctificans vos*, Levit.21.8. Adhibetur & ׳ pro נִי, ut חֹרְפִי *Probro afficienti me*, Psal. 119. v.42.

Ex Defectivis secundâ anomalum est in Pihel, מְקַלְלַוְנִי *Maledicit mihi ignominiosè*, Jerem.15.10, quod compositum est ex קִלֵּל Maledixit, & קָלָה Ignominiosum vilem esse. Utrumque ergo significatum à propheta in unius vocis formam contractum est לקצר הלשון ולצחותו ad brevitatem sermonis & elegantiam ejus, ה autem Verbi קָלָה mutatum est in ו mobile, ut sæpè aliâs, quod nisi factum fuisset, non potuisset commodè animadverti significatio ejus Verbi, scribit Kimchi in Commentariis, & in Michlol pag.79.

Quiescentia secundâ retinent Kametz, ut in prima voce Præteriti, שָׂמוֹ, שָׂמָהוּ &c. Ex Hiphil, מְעִירָם *Suscito eos*, Joel.3.7.

Quiescentia tertiâ א, מֹצְאִי *Inveniens me*, Gen.4.14.

Quiescentia tertiâ ה abjiciunt illud cum præcedente Sægol, בּוֹזֵהוּ *Spernens eum*, Prov.14.v.2: עֹשֵׂנִי *Faciens me*, Job.32.22. Et aliter, רֹאַנִי *Videns me*, Jes. 47.10, cum Pathach loco Tzere, Pathach autem in Kametz productum per accentum. Est & Tzere ante כֶם, רֹדֵם *Dominans eis*, Psal.68.28, quod contractè sic dicitur, pro רֹדֵה בָם, ut in fine hujus capitis videbitur.

פֹּקְדָה פֹּקֶדֶת Visitans illa.

Formæ פֹּקְדָה Affixa nulla adjunguntur. Altera

tanquam nota pluralis numeri. Ex quiescentibus secundâ, צַמְתֻּנִי *Jejunastis mihi*, Zach.7.5. Ex Quiescen. tertiâ ה · גְּלִיתוּהוּ &c. Hiphil, הֶעֱלִיתֻנִי *Ascendere fecistis nos*, Num.20.5.

פְּקַדְנוּ Visitavimus nos.

eos	פְּקַדְנוּם	eum	פְּקַדְנוּהוּ	3 p.
eas	פְּקַדְנוּן	eam	פְּקַדְנוּהָ	
vos m.	פְּקַדְנוּכֶם	te m.	פְּקַדְנוּךָ	2 p.
vos f.	פְּקַדְנוּכֶן	te f.	פְּקַדְנוּךְ	

In Pihel & Hiphil nihil mutatur. At בֵּרַכְנוּכֶם *Benediximus vobis*, Psal.118.26, cum Scheva loco Tzere propter Affixum כֶם, cum alioqui Tzere ex forma dagessata soleat manere. Quiescentia tertiâ ה, גְּלִינוּהוּ &c. In aliis nulla varietas.

PARTICIPIUM PRAESENS sive Benoni.

פֹּקֵד Visitans ille.

eas	פּוֹקְדָם	eum	פֹּקְדוֹ / פּוֹקְדֵהוּ
eas	פֹּקְדָן	eam	פּוֹקְדָהּ
vos m.	פּוֹקֶדְכֶם	te m.	פּוֹקֶדְךָ
vos f.	פּוֹקֶדְכֶן	te f.	פֹּקֶדֶךְ
nos c.	פּוֹקְדֵנוּ	me c.	פּוֹקְדֵנִי

Tzere in Pihel eodem modo mutatur. In Hiphil nulla fit mutatio. Ante ךָ etiam est Chirek loco Sægol, אֹסִפְךָ *Colligo te*, 2.Reg.22.20: אֹיִבְךָ *Inimicantis te*, 2.Sam.4.8: vel Pathach, si secunda aut tertia sit gutturalis, אֹהַבְךָ *Diligentis te*, 2.Par.20.7: גֹּאֲלֵךְ

Redimens

tiâ ה, בְּנִיתִיהָ *Aedificabo eam*, Amos 9.11: hinc Jod priore abjecto, בְּנִתִים *Aedificabo eos*, Jer.33.v.7. Semel legitur cum Affixo primę personæ, sed quod in Dativum resolvendum est, עֲשִׂיתִנִי *Feci mihi*, Ezech.29.v.3, pro עָשִׂיתִי לִי.

פָּקְדוּ Visitarunt illi vel illæ.

eos	פְּקָדוּם	eum	פְּקָדוּהוּ	3 p.
eas	פְּקָדוּן	eam	פְּקָדוּהָ	
vos m.	פְּקָדוּכֶם	te m.	פְּקָדוּךָ	2 p.
vos f.	פְּקָדוּכֶן	te f.	פְּקָדוּךְ	
nos c.	פְּקָדוּנוּ	me c.	פְּקָדוּנִי	1 p.

Ex terminatione Tzere, יְרֵאוּהוּ *Reverentur ipsum*, Job.37.v.24. In Pihel & Hiphil forma integra manet. Defectiva secundâ סַבּוּנִי גַם סְבָבוּנִי *Circumdederant me, etiam circumdederant me*, Psal.118.v.11, ubi forma integra & defecta. In Hiphil corripitur Tzere sub ה characteristico, הֲסַבּוּךָ *Circumdederunt te, &c.* Quiescentia secundâ retinent Kametz, שָׂמוּהוּ *Posuerunt eum*: Hiphil הֱשִׁבוּם *Referebant ea*, 1.Reg.14.28, Tzere sub He correpto. Quiescentia tertiâ א, קְרָאֻנִי *Evenerunt mihi*, Jer.13.22: Quiesc. tertiâ ה retinent Kametz, עָשׂוּנִי *Fecerunt me*, Psal.119.73. In aliis nulla varietas.

פְּקַדְתֶּם	visitastis	vos viri.	
פְּקַדְתֶּן		vos fæm.	

eos	פְּקַדְתּוּם	eum	פְּקַדְתּוּהוּ	3 p.
eas	פְּקַדְתּוּן	eam	פְּקַדְתּוּהָ	
nos	פְּקַדְתּוּנוּ	me	פְּקַדְתּוּנִי	1 p.

In Pihel & Hiphil præter ultimam terminationem nihil mutatur. Vau schurek autem adhibetur

פְּקַדְתְּ Visitasti tu fæm.

eos	פְּקַדְתִּים	eum	פְּקַדְתִּיו / פְּקַדְתִּיהוּ	3. perſ. Aff.
eas	פְּקַדְתִּין	eam	פְּקַדְתִּיהָ	2. perſ.
nos	פְּקַדְתִּינוּ	me	פְּקַדְתִּינִי	1. perſ.

Accedit ' ante Affixa, tanquam altera nota fæminini generis ſecundæ perſonæ, quaſi ex forma Pronominis אַתִּי, unde & quandoque in forma ſeparata expreſſum legitur, נָתַתִּי *Dediſti*, Ezech.16.v.18.36: שָׁמַעַתִּי *Audiviſti*, Jer.4.19. Hinc Scheva ſub ת migrat in Chirek. Ex eâdem formâ Pronominis & ' in Imperativo & Futuro fæminini nota eſt. Quandoque ' excidit: ut, הִכְרַעְתִּנִי *Depreſſiſti me*, Jud.11.35: יְלִדְתִּנִי *Peperiſti me*, Jer.15.10: רִמִּיתִנִי *Decepiſti me*, 1.Sam.19.17. Specialis anomaliæ ſunt, הִשְׁבַּעְתָּנוּ *Adjuraſti nos*, Joſ.2. v.17.20: הוֹרַדְתֵּנוּ *Demiſiſti nos*, ibid. v.18, quæ ponuntur formâ maſculina, fortè ad denotandum maſculum animum mulieris Rachab. Prius etiam occurrit, Cant.5.9. Simile, יְלִדְתָּנוּ *Peperiſti me*, Jer.2.27, pro תִּינוּ: Chirek ſub ל loco Pathach, quæ forma & libro 1. cap.13. notata eſt ad Præteritum.

פָּקַדְתִּי Viſitavi c.

Syntaxis hîc plane eadem quæ in præcedenti voce, niſi quòd pro Affixo primæ perſonæ, hîc adhibentur Affixa ſecundæ perſonæ, פְּקַדְתִּיךָ &c.

Cum Chirek loco Pathach, ut in præcedenti voce, שְׁאִלְתִּיו *Petivi eum*, 1.Sam.1.20: שְׁאִלְתִּיהוּ *Interrogavi eum*, Jud.13.6: יְלִדְתִּיךָ *Genui te*, Pſal.2.7. Ex terminatione Cholem, יְכָלְתִּיו *Prævalui ipſi*, Pſal.13.6. In Pihel & Hiphil nihil mutatur. Quieſcentia ter-

tiâ

minatione Tzere eſt, אֲהֵבַתְהוּ *Amavit illum*, 1.Sam. 8.28. Eſt & מוֹ pro ם ׃ ut, עֲנָקָתְמוֹ *Cingit eos*, Pſal. 73.6. Ex Pihel, וּבִקְשָׁתַם *Et quæſivit eos*, Hoſ.2. verſ.7: וְכִעֲסָתָה *Et irritabat eam*, 1.Sam.1.6: יֶחֱמַתְנִי *Fovit me*, Pſal.51.7, cum Sægol ſub ׳ loco Chirek, propter ſequens Chateph ſægol. Ex Hiphil, הִפְקִידַתְהוּ, & ſic deinceps.

Quieſcentia ſecunda prius Kametz in Kal retinent: ut, שָׂמַתְהוּ Poſuit eum, &c. Ex Pihel, שׁוֹבְבָתֶךְ *Pervertit te*, Jeſ.47.10, cum Sægol loco Tzere, propter accentum ad penultimam retractum.

Quieſcentia tertiâ א, מְצָאַתְנוּ *Invenit nos*, Num. 20.14, ubi Kametz poſterius eſt loco Pathach, propter accentum: מְצָאָתַם *Invenit eos*, Exo.18.8.

Quieſcentia tertia ה, ſemper retinent Kametz prius in Kal: ut, גָּלַתְהוּ & ſic deinceps. Ex Pihel, צִוָּתָה *Præcepit ei*, Ruth.3. v.6: וְכִלַּתּוּ *Et conſumet eam*, Zach.5. verſ.4.

פָּקַדְתָּ Viſitaſti tu vir.

eos	פְּקַדְתָּם	eum	פְּקַדְתּוֹ	3. perſ.
	פְּקַדְתָּמוֹ		פְּקַדְתָּהוּ	
eas	פְּקַדְתָּן	eam	פְּקַדְתָּהּ	
nos	פְּקַדְתָּנוּ	me	פְּקַדְתַּנִי	1. perſ.

Deſunt Affixa ſecundæ perſonæ ne reciproca fiat ſignificatio. Ex Pihel, פִּקַּדְתּוֹ & ſic deinceps: חִלַּקְתָּם Divides eos, Ezech.5.1. Hiphil, הִפְקַדְתּוֹ &c.

Quieſcentia ſecundâ, שַׂמְתּוֹ *Poſuiſti eum*, Hab.1.12. Hiphil, הֲקֵמֹתוֹ *Erexiſti eum*, Pſal.89.44.

Quieſcentia tertiâ א & ה, מְצָאתָהּ *Inveniſti eam*, Deut.22.3: מִלֵּאתַנִי *Repleviſti me*, Jer.15.17, cum Kametz loco Pathach propter accentum: גִּלִּיתוֹ &c.

Quieſcentia tertiâ ה, illud abjiciunt, unde Kametz ultimum ſuccedit ſub primam radicalem: ut, עָשָׂהוּ *Fecit illud*, Pſal.95.5, pro עֲשָׂהָהוּ. Affixo ו hîc non eſt locus ad differentiam Quieſcentium ſecundâ: nam ſi hîc diceretur עָשׂוֹ, nulla eſſet ejus differentia à שָׂמוֹ, quod antea poſitum. Notavit hoc Kimchi in Michlol pag.161. Sic cum aliis Affixis, עָנָנִי *Exaudivit me*, 1.Sam.28.15: עָשְׂךָ *Fecit te*, Deut.32. v.6, & עָנָךְ *Reſpondit tibi*, Jer.23.37. pro עָנְךָ, promiſcuè enim hæc forma hîc uſurpatur, ſecus quàm in Verbis perfectis fit. Ex Pihel, כִּסָּמוֹ *Operuit eos*, Exo. 15.10: נַשַּׁנִי *Oblivifci facit me*, Gen.41.51, pro נִשָּׁנִי. Ex Hiphil, הִטָּהוּ *Avertit eum*, Jeſ.44.20: וְהִכָּהוּ *Et percuſſerit eum*, 1.Reg.20.36: הִכַּנִי Percuſſit me, הִכָּם Percuſſit eos, &c.

פָּקְדָה Viſitavit illa.

eos	פְּקָדָתַם / פְּקָדָתַם	eum	פְּקָדָהוּ / פְּקָדַתּוּ	Aff. 3. perſ.
eas	פְּקָדָתַן / פְּקָדָתַן	eam	פְּקָדַתָּה / פְּקָדָתָה	
vos m.	פְּקָדַתְכֶם	te m.	פְּקָדַתְךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקָדַתְכֶן	te f.	פְּקָדָתֵךְ	
nos c.	פְּקָדַתְנוּ	me c.	פְּקָדַתְנִי	1. perſ.

ה fœmininum ſemper mutatur in ת aſpiratum: nam in פְּקָדַתּוּ facta eſt contractio commodioris pronunciationis causâ pro פְּקָדַתְהוּ. Idem de פְּקָדַתָּה ſentiendum, & ה ultimum uſurpatur abſque Mappik. פְּקָדָתָה juxta analogiam ſic ponitur: eſt autem inuſitatum. פְּקָדָתַם in fine cum Pathach eſt, quando accentus eſt in penultima, & ſic fœmininum. Ex terminations-

mina-

pensativum Dagesch ejecti, & Chateph pathach est loco Scheva simplicis. Si aliud Scheva sequatur, ut ante ךָ, כֶם, כֶן, tum prius Scheva transit in Sægol vel Pathach: ut, בֵּרַכְךָ *Benedixit tibi*, Deut. 2.7. Recedunt tria, primum פֵּאֲרָךְ *Ornavit te*, Jes. 55.5, pro פֵּאַרְךָ propter accentum, cui, inquit Aben Esra, inter Perfecta Verba simile non reperitur, quod כ masculinum habeat cum Scheva præcedente Kametz. Sæpè autem in Quiescentibus tertiâ id contingit, etiam præter accentuum rationem, ut jam videbitur. Alterum est יִסְּרַנִּי *Castigavit me*, Psal. 118. vers. 18, quod habet Dagesch euphonicum in נ. Tertium יִסְּרֵנִי *Erudivit me*, Jes. 8. 11, cum Tzere loco Pathach si est Præteritum. Quidam autem volunt esse Futurum deficiente primâ radicali י, & tum forma est analoga.

Defectiva & Quiescentia prima radicali, analogorum formam sequuntur.

Defectiva secundâ Dagesch accipiunt: ut, חַנַּנִי *Gratiosè largitus est mihi*, Gen. 33. 11: קַבֹּה *Exsecratur illum*, Num. 23. 8, cum ה loco ו: Ex Hiphil, הֲדִמָּנוּ *Silere fecit nos*, Jer. 8. 14.

Quiescentia secundâ retinet Kametz ante omnia Affixa: ut, שָׂמוֹ *Posuit illum*, Levit. 6. v. 10, vel שָׂמָהוּ, Ezech. 7. 20. Ex Pihel, כּוֹנְנָהּ *Stabilivit eam*, Jes. 45. v. 18. In Hiphil corripitur Tzere sub ה characteristico: ut, הֱכִינַנִי *Stabilivit me*, 1. Reg. 2. ver. 24: הֱמִיתָיו *Morte affeci eum*, 1. Sam. 17. 35.

Quiescentia tertiâ א ultimum Kametz retinent: ut, קְרָאָךְ *Vocat te*, Jes. 54. v. 6. Ex Pihel, נִשְּׂאוֹ *Extulit eum*, Esth. 5. 11. Ex Hiphil, הֶחֱטִיאָם *Peccare fecit eos*, 2. Reg. 17. 21.

est. His accensetur secunda pluralis Præteriti in utroque genere, quæ ultimam terminationem accedentibus Affixis mutat in Schurek. In universum autem hæc Syntaxis Pronominum cum Verbis, vocis formam insigniter mutat.

Kametz & Tzere primæ syllabæ, item Tzere ultimæ syllabæ, (non præcedente Kametz) mutantur in Scheva: Kametz tamen in Quiescentibus Verbis sæpè manet, ut notabitur.

ה fæmininum & paragogicum mutatur in ת ut in Nominibus: reliqua varietas ex sequentibus cognoscenda.

PRAETERITUM.

פָּקַד Visitavit ille.

eos	פְּקָדָם / פְּקָדָמוֹ	eum	פְּקָדוֹ / פְּקָדָהוּ	Aff. 3. perſ.
eas	פְּקָדָן	eam	פְּקָדָהּ	
vos m.	פְּקַדְכֶם	te m.	פְּקָדְךָ	2. perſ.
vos f.	פְּקַדְכֶן	te f.	פְּקָדֵךְ	
nos c.	פְּקָדָנוּ	me c.	פְּקָדַנִי	1. perſ.

Tzere altera Præteritorum terminatio, hîc & in tertia plurali ac fæminina manet: ut, אֲהֵבְךָ *Diligit te*, Deut. 15.16: וּשְׂנֵאָהּ *Et odio habuerit eam*, Deut. 24.3. *Cholem* tertia terminatio manere potest, nisi quando Scheva sequitur: tunc enim mutatur in Kametz chatuph: ut, יְכָלְתִּיו *Prævalui ipsi*, Psal. 13.5, sed rarissimè hujus formæ Verba cum Affixis junguntur. In *Pihel* Tzere ultimæ syllabæ mutatur in Scheva: ut, גִּדְּלוֹ *Magnificavit eum*, Esth. 5. v. 11: בֵּרְכוֹ *Benedixit ei*, Gen. 27. v. 27, ubi prius Tzere manet, quia est compensa-

præparaverat, 2.Par.29.36, deest אֲשֶׁר & הַ est pro שֶׁ. Hinc per singularem anomaliam contractū, בַּהֵכִין לוֹ *In quē præparaverat ei*, 2.Chro.1.4, hoc est, בַּמָּקוֹם שֶׁהֵכִין In locum quem, &c. vide supra cap. 8. sub initium.

Secundò est cum Pronominibus à fine *affixis*. Hæc propriè activis tantùm competunt, cùm personam patientem denotent, quam accusativo casu ea Verba exprimunt. Infinito tamen passivo jungi etiam possunt, ut infrà in forma Infiniti declarabitur. Sed & Neutra, aliaque Verba sæpè cum Affixo Pronomine tanquam accusativo juncta sunt, quod in alium casum vel simpliciter vel cum Prępositione resolvendum est, ut explicabitur in fine hujus capitis. Cæterùm non cuilibet personæ quęlibet Affixa adjunguntur. Prima respuit Affixa primæ personæ, secunda secundæ: nam sic reciproca fieret significatio, quæ conjugationibus Niphal & Hithpahel exprimitur. At mixtim conjungi possunt, Verbum scil. primæ personæ Pronomini secundæ, & contrà. Tertia persona similia Affixa recipit. Neq; etiam omnia Affixa omnibus promiscuè Temporibus conveniunt.

ַנִי Præterito: ֵנִי reliquis.

ֶנּוּ · ֶנָּה non junguntur Præterito, reliquis Temporibus rectè.

ָם Imperativo & Futuro: aliis ֵם. Idem de ן judicium. Si vox ipsa desinat in Chirek longum vel Schurek, nullâ aliâ vocali, ante Affixum opus est.

ָהוּ Præterito; ֵהוּ reliquis. Si vox ipsa desinat immediatè in vocalem, ut secunda singularis Præteriti, & eæ quæ Chirek longum vel Schurek in fine habent, tum similiter nullâ aliâ vocali, ante הו opus

ficando te, Ezech.16.31: vide & 6. v.8. Sic quoque cum He paragogico, sequitur formam Nominum fæmininorum in He desinentium, cùm junguntur ipsi Pronomina inseparabilia, ut cap. sequenti declarabitur.

CAP. XVII.

De Syntaxi Verbi cum Pronominibus inseparabilibus.

SYntaxis Verbi cum Pronominibus inseparabilibus, primò est cum Præfixis שֶׁ & הַ, quæ Verbis eâdem formâ præfiguntur, quâ Nominibus.

שֶׁ omnibus promiscuè Verbis in Præterito, Participiis & Futuro præfigitur: ut,

שֶׁגָּלְשׁוּ *Quæ detondent*, Cant.4.1.
שֶׁנַּעֲשָׂה *Quod factum est*, Eccles.1.9.
שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם *Quibus obtingit*, Eccles.8.14.
שֶׁיֹּלֵךְ *Quod deferat*, Eccles.5.14.

Ante gutturalem Sægol manet, Dagesch ejecto: ut,

שֶׁאָהֲבָה *Quem diligit*, Cant.1.7.

הַ Præterito & Participiis tantùm jungitur: ut, הַשָּׂמְתָה *Quæ posuit*, Jes.51.10: הַשֹּׁמֵר *Qui servat*, Psal. 146.6. Ante gutturalem, הֹהוֹשִׁיב *Qui habitare-fecuns fecerit*, Esr.10.14: הָאֹכֶלֶת *Qui comederit*, Levit.17.10: הֶהָלְכוּא *Qui iverant*, Jos.10.24, & sic Exod.3.16, ubi Segol est propter sequens Kametz, quomodo & antè Nomina cum Kametz sub gutturali inchoata, notari solet, ut suprà expositum: עַל־הֵהֵכִין *De eo quod præ-*

כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם *Nam audivimus* quòd *Deus vobiscum ſit*, Zach.8.23.

Denique quomodo ſubſtantiva cum Infinitivo conſtruantur, vide ſuprà cap.3. Reg.2: quòd etiam Verbum infinitum, regit caſum ſui finiti, ex Syntaxi Verbi finiti patet.

ENALLAGE Verbi infiniti varia eſt: *primò* pro Præterito: ut,

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב *Et animalia currere & redire*, Ezech. 1.14, pro, רָצוּ וְשָׁבוּ currebant & redibant: vel eſt ellipſis Verbi finiti, pro רָצוּ רָצוֹא Currebant currendo, וְשָׁבוּ שׁוֹב & redibant redeundo, vide & Jer.14. verſ.5.

Secundò pro Participio: ut,

וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר *Et aquæ erant eundo & deficiendo*, Gen.8.5, pro, הוֹלְכִים וְחָסֵרִים euntes & deficientes, hoc eſt, pergebant deficere: aut certè horum Participiorum cum Verbo infinito ellipſis eſt. Sic הָכֵן pro מוּכָן, Joſ.3.17: שַׁכֵּר pro מְשַׁכֵּר Hab.2.15.

Tertiò pro Imperativo: ut,

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ *Recordari diei ſabbathi, ad ſanctificandum ipſum*, Exod.20.8, pro, זְכוֹר Recordare: ſic Joſ.1.13. Deut.5.12. Jer.2.2. & 19.1.

Quartò pro Futuro: ut,

וְאֶתְכֶם הוֹצִיא מִתּוֹכָהּ *Vos autem educere ex ea*, Ezech.11. v.7, pro, אוֹצִיא Educam: vide & 2.Sam.3.18. Num. 20.3. Pſal.77.2.

Quintò pro Nomine: ut,

עֲשֹׂה סֵטִים שָׂנֵאתִי *Facere declinantium odi*, Pſal.101.3, pro, מַעֲשֵׂה סֵטִים Factum, opus declinantium: vide 2.Reg.19..7. Hinc accipit quandoque ! Nominum pluralium fæmininorum: ut, בִּבְנוֹתֶיךָ *In ædi-*

G

quisquam potest alium suis divitiis à morte.
לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן *Non moriendo moriemini*, Gen.3.4, hoc est, Planè non moriemini, nullo modo moriemini, sed vivetis, ac apertis oculis mentis vestræ, divinam consequemini scientiam, immortales futuri, ut Deus ipse. Quidam volunt præpositam negationem hanc, non negare universaliter: at Hebræi de eo nihil annotarunt, neque priori loco id convenit.

Sæpiùs in medio collocatur: ut,
וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה *Et redimendo non redimitur*, Levit.19. v.20, hoc est, nullo modo redimitur.
וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ *Et fasciando* (passivè) *non fuisti fasciata*, Ezech.16. vers.4.

Unum reperitur cum Chateph sægol ab initio in Kal, cui simile in tota Scriptura non occurrit, teste Elia in Michlol pag.152: ut,
דִּמִּיתָ הֱיוֹת אֶהְיֶה כָמוֹךָ *Cogitas* quòd *essendo sim sicut tu*, Psal.50. vers.21.

Porrò *accusativus* Infinitivorum apud Latinos usitatus, hîc rarissimus est: ut, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ *Non est bonum hominem esse solum*, Gen.2.18, quomodo & Græci reddiderunt, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. Communiter autem hęc locutio effertur per nominativum cum Verbo finito, addita Conjunctione כִּי, אֲשֶׁר vel שֶׁ: ut,
מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה *Quis indicavit tibi, quòd nudus tu sis*, Gen.3.11, quòd Latini dicunt, *Te nudum esse*.

Attamen & conjunctionis istius non raro *Ellipsis* est: ut,
יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoscent gentes*, quòd *homo sint*, Psal.9. vers.21:

Nam

conjunctis ipsi ab initio quatuor Præpositionibus inseparabilibus בכלם, quæ vulgò *Literæ Bachlam*, memoriæ causâ vocantur. In universum verò etiam pro Gerundiis sumitur, qui usus Verbi infiniti & Græcis persamiliaris est.

REGULA PRIMA.

Cùm duo Verba sese mutuò regunt, alterum semper modi Infinitivi est: ut,

לֹא־אָבוּ שְׁמוֹעַ *Non voluerunt audire*, Jes.28.12.
מַה יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי *Quid perrecturus sit* DOMINUS *loqui mecum*, Num.22.19.

Cum Præpositione: ut,

אַל־תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר *Ne eas ad colligendum in agro alio*, Ruth.2.8.
כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת *Quòd subsisteret à pariendo*, Gen.30. v.9, hoc est, parere, quomodo Græci reddunt, ὅτι ἀπέστη τοῦ τίκτειν. De hac structura cum Præpositionibus vide ampliùs in Syntaxi Præpositionum.

Quædam Verba in hac structura eleganter per Adverbium explicantur: ut,

הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה *Benefacite pulsare cum clangore*, Psal. 33.3, hoc est, optimè pulsate: sic 1.Sam.16.17. Vide etiam Prov.30.29. Jer.1.12.
הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה *Magnificat Dominus facere cum illis*, Psal.126. v.2, hoc est, magnificè-agit: sic Joel.2. vers.20.
וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה *Et adjecit mittere columbam ex arca*, Gen.8. v.10, hoc est, iterum emisit: sic v.12. & 21, & aliâs sæpè hoc Verbum per *Iterum Denuò* exponitur.
כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה *Quum appropinquasset venire*

לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה *Non erat ædificata domus nomini* DOMINI, 1.Reg.3.2. Atque ſic etiam cum Verbis paſſivis dativus acquiſitionis concurrit, ut paſſim obſervare licet.

Activa & paſſiva conſtructa cum Præpoſitione: ut,

אִם־יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים *Si vincirent me ſeptem reſtibus recentibus*, Jud.16.7:

וּבַמֶּה תֵּאָסֵר *Et quo vinciri poſſis*, v.6.

וּבַחֻרֵיהֶם בַּחֶרֶב תַּהֲרֹג *Juvenes eorum gladio occides*, 2.Reg. 8. verſ.12.

וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֵּהָרַגְנָה *Et filiæ tuæ, quæ* ſunt *in agro, gladio occidentur*, Ezech.26.6.

וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ *Et in æſtu-iræ ſuæ perturbabit eos*, Pſal.2.5:

וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ *Et æſtu tuo conturbamur*, Pſal.90.7.

אַתֶּם מֹשְׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם *Vos ungitis me in regem ſuper vos*, Jud.9.15:

כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל *Quòd David unctus eſſet in regem ſuper totum Iſraelem*, 1.Par.14.8.

וַיִּשְׁלַח לוֹ חוּרָם בְּיַד־עֲבָדָיו אֳנִיּוֹת *Et miſit ipſi Huram per manus ſervorum ſuorum naves*, 2.Reg.8.18:

וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים Et (mittendo paſſivè, pro) *miſſæ ſunt literæ per manus curſorum*, Eſth.3. verſ.13, & ſimilia.

CAP. XVI.

De Syntaxi Verbi Infiniti.

Expoſita eſt Syntaxis Verbi finiti cùm Nomine, ſequitur Infiniti, quâ Verbum regitur à Verbo. Verbum infinitum uſurpatur vel nudè & ſimpliciter, vel con

מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל *Ex omni arbore horti comedendo comedis*, Gen.2.16, hoc eſt, liberè, prorſus comedes.

בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת *In die comedere te ex ea, moriendo morieris*, v.17. id eſt, omnino, utique, certiſſimè morieris.

Ex diverſis conjugationibus: ut,

טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף *Diſcerpendo diſcerptus eſt Joſeph*, Gen.37. v.33, hoc eſt, omnino diſcerptus eſt.

סָקוֹל יִסָּקֵל *Lapidando lapidabitur*, Exod.19.13.

הָחֳרֵב נֶחֶרְבוּ הַמְּלָכִים *Deſolando deſolati ſunt reges iſti*, 2.Reg.3.23.

עָרוֹם יַעְרִם הוּא *Calliditate-utendo callidè aget ipſe*, 1.Sam. 23.22, hoc eſt, callido planè utetur aſtu, callidiſſimè aget.

Quando Infinitivus ſequitur, tum continuatio & frequentatio indicatur: ut,

וַיְבָרֶךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם *Et benedixit benedicendo vobis*, Joſ.24. v.10, hoc eſt, ſubinde, ſine intermiſſione benedixit vobis.

אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי *Dicunt dicendo ſpernentibus me*, Jer. 23.17, hoc eſt, indeſinenter dicunt.

וּבָא בוֹא וְשָׁטַף *Et veniet veniendo & inundabit*, Dan.11. v.10: vide Num.11.32. Zach.8.21. Joſ.7.7, & alibi.

Imperativus ſæpiùs præcedit: ut,

בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ *Flete flendo propter abeuntem*, Jer.22.10, ſic ſæpè.

Ut autem hæc locutio, quando affirmativa eſt, certiùs & efficacius affirmat: ita addita negatione, vehementius negat. Negatio vel præponitur vel interponitur. Præpoſita: ut,

אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ *Fratrem non redimendo redimet quiſpiam*, Pſal.49.8, hoc eſt, nullo modo redimere

in Aegyptum, Gen.12.11, hoc eſt, quum propè eſſet, ut ingrederetur in Aegyptum.

הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ *An reverteremur ad irrita facienda præcepta tua?* Eſræ 9.14, hoc eſt, An rurſus irrita faceremus.

Infinitum etiam quandoque reſolvitur in Tempus præcedentis finiti, cum copula ו: ut,

וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם *Et reverſus eſt Iſaac & fodit puteos aquarum*, Gen.26.18, pro וַיָּשָׁב לַחְפּוֹר Reverſus eſt ad fodiendum, hoc eſt, rurſum fodit vel refodit, perrexit fodere.

אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי *Quomodo potero & aſpiciam perditionem cognationis meæ?* Eſth.8.v.6, pro אוּכַל לִרְאוֹת, potero aſpicere.

Deeſt quandoque ו: ut,

אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ *Ne perturberis à facie ejus abeas*, Eccleſ.8. verſ.3.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ *Ne multiplicetis loquamini*, 1.Sam.2.3, pro לַהֲלוֹךְ *Diſcedere*, לְדַבֵּר *Loqui.* Rabbini in his formis loquendi uſurpant שֶׁ *Ut* pro ו.

Ellipſis Verbi Infiniti: ut,

לֹא־אוּכַל אָוֶן *Non poſſum iniquitatem*, Jeſ.1.13, ſcil. נְשׂוֹא ferre: vide & Hoſ.8.5. Pſal.101.5.

REGULA SECUNDA.

Verbum finitum quodvis regit ſuum infinitum ad majorem certitudinem & evidentiam exprimendam.

Infinitum autem ſæpiùs præcedit, & ſub primâ radicali notatur cum Kametz, ſi in Kal ſit & ex Verbis perfectis aut biſyllabis, perfectorum formam imitantibus; ut,

מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל *Ex omni arbore horti comedendo comedis*, Gen.2.16, hoc eſt, liberè, prorſus comedes.

בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת *In die comedere te ex ea, moriendo morieris*, v.17. id eſt, omnino, utique, certiſſimè morieris.

Ex diverſis conjugationibus: ut,

טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף *Diſcerpendo diſcerptus eſt Joſeph*, Gen.37. v.33, hoc eſt, omnino diſcerptus eſt.

סָקוֹל יִסָּקֵל *Lapidando lapidabitur*, Exod.19.13.

הָחֳרֵב נֶחֶרְבוּ הַמְּלָכִים *Deſolando deſolati ſunt reges iſti*, 2.Reg.3.23.

עָרוֹם יַעְרִם הוּא *Calliditate-utendo callidè aget ipſe*, 1.Sam. 23.22, hoc eſt, callido planè utetur aſtu, callidiſſimè aget.

Quando Infinitivus ſequitur; tum continuatio & frequentatio indicatur: ut,

וַיְבָרֶךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם *Et benedixit benedicendo vobis*, Joſ.24. v.10, hoc eſt, ſubinde, ſine intermiſſione benedixit vobis.

אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי *Dicunt dicendo ſpernentibus me*, Jer. 23.17, hoc eſt, indeſinenter dicunt.

וּבָא בוֹא וְשָׁטַף *Et veniet veniendo & inundabit*, Dan.11. v.10: vide Num.11.32. Zach.8.21. Joſ.7.7, & alibi.

Imperativus ſæpiùs præcedit: ut,

בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ *Flete flendo propter abeuntem*, Jer.22.10, ſic ſæpè.

Ut autem hæc locutio, quando affirmativa eſt, certius & efficacius affirmat: ita addita negatione, vehementius negat. Negatio vel præponitur vel interponitur. Præpoſita: ut,

אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ *Fratrem non redimendo redimet quiſpiam*, Pſal.49.8, hoc eſt, nullo modo redimere

in Aegyptum, Gen. 12. 11, hoc est, quum propè esset, ut ingrederetur in Aegyptum.

הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֹתֶיךָ *An reverteremur ad irrita facienda præcepta tua?* Esræ 9. 14, hoc est, An rursus irrita faceremus.

Infinitum etiam quandoque resolvitur in Tempus præcedentis finiti, cum copula ו: ut,

וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם *Et reversus est Isaac & fodit puteos aquarum*, Gen. 26. 18, pro וַיָּשָׁב לַחְפּוֹר Reversus est ad fodiendum, hoc est, rursum fodit vel refodit, perrexit fodere.

אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי *Quomodo potero & aspiciam perditionem cognationis meæ?* Esth. 8. v. 6, pro אוּכַל לִרְאוֹת, potero aspicere.

Deest quandoque ו: ut,

אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ *Ne perturberis à facie ejus abeas*, Eccles. 8. vers. 3.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ *Ne multiplicetis loquamini*, 1. Sam. 2. 3, pro לַהֲלוֹךְ *Discedere*, לְדַבֵּר *Loqui*. Rabbini in his formis loquendi usurpant שֶׁ *Ut* pro ו.

Ellipsis Verbi Infiniti: ut,

לֹא־אוּכַל אָוֶן *Non possum iniquitatem*, Jes. 1. 13, scil. נְשׂוֹא ferre: vide & Hos. 8. 5. Psal. 101. 5.

REGULA SECUNDA.

Verbum finitum quodvis regit suum infinitum ad majorem certitudinem & evidentiam exprimendam.

Infinitum autem sæpiùs præcedit, & sub primâ radicali notatur cum Kametz, si in Kal sit & ex Verbis perfectis aut bisyllabis, perfectorum formam imitantibus: ut,

Ex

מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל *Ex omni arbore horti comedendo comedis*, Gen.2.16, hoc eſt, liberè, prorſus comedes.

בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת *In die comedere te ex ea, moriendo morieris*, v.17. id eſt, omnino, utique, certiſſimè morieris.

Ex diverſis conjugationibus: ut,

טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף *Diſcerpendo diſcerptus eſt Joſeph*, Gen.37. v.33, hoc eſt, omnino diſcerptus eſt.

סָקוֹל יִסָּקֵל *Lapidando lapidabitur*, Exod.19.13.

הָחֳרֵב נֶחֶרְבוּ הַמְּלָכִים *Deſolando deſolati ſunt reges iſti*, 2.Reg.3.23.

עָרוֹם יַעְרִם הוּא *Calliditate-utendo callidè aget ipſe*, 1.Sam. 23.22, hoc eſt, callido planè utetur aſtu, calidiſſimè aget.

Quando Infinitivus ſequitur, tum continuatio & frequentatio indicatur: ut,

וַיְבָרֶךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם *Et benedixit benedicendo vobis*, Joſ.24. v.10, hoc eſt, ſubinde, ſine intermiſſione benedixit vobis.

אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי *Dicunt dicendo ſpernentibus me*, Jer. 23.17, hoc eſt, indeſinenter dicunt.

וּבָא בוֹא וְשָׁטַף *Et veniet veniendo & inundabit*, Dan.11. v.10: vide Num.11.32. Zach.8.21. Joſ.7.7, & alibi.

Imperativus ſæpiùs præcedit: ut,

בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ *Flete flendo propter abeuntem*, Jer.22.10, ſic ſæpè.

Ut autem hæc locutio, quando affirmativa eſt, certius & efficacius affirmat: ita addita negatione, vehementius negat. Negatio vel præponitur vel interponitur. Præpoſita: ut,

אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ *Fratrem non redimendo redimet quiſpiam*, Pſal.49.8, hoc eſt, nullo modo redimere

in Aegyptum, Gen.12.11, hoc eſt, quum propè eſſet, ut ingrederetur in Aegyptum.

הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֺתֶיךָ *An reverteremur ad irrita facienda præcepta tua?* Eſræ 9.14, hoc eſt, An rurſus irrita faceremus.

Infinitum etiam quandoque reſolvitur in Tempus præcedentis finiti, cum copula ו: ut,

וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם *Et reverſus eſt Iſaac & fodit puteos aquarum*, Gen.26.18, pro וַיָּשָׁב לַחְפּוֹר Reverſus eſt ad fodiendum, hoc eſt, rurſum fodit vel refodit, perrexit fodere.

אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי *Quomodo potero & aſpiciam perditionem cognationis meæ?* Eſth.8.v.6, pro אוּכַל לִרְאוֹת, potero aſpicere.

Deeſt quandoque ו: ut,

אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ *Ne perturberis à facie ejus abeas*, Eccleſ.8. verſ.3.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ *Ne multiplicetis loquamini*, 1.Sam.2.3, pro לָלֶכֶת *Diſcedere*, לְדַבֵּר *Loqui.* Rabbini in his formis loquendi uſurpant שֶׁ *Ut* pro ו.

Ellipſis Verbi Infiniti; ut,

לֹא־אוּכַל אָוֶן *Non poſſum iniquitatem*, Jeſ.1.13, ſcil. נְשׂוֹא ferre: vide & Hoſ.8.5. Pſal.101.5.

REGULA SECUNDA.

Verbum finitum quodvis regit ſuum infinitum ad majorem certitudinem & evidentiam exprimendam.

Infinitum autem ſæpiùs præcedit, & ſub primâ radicali notatur cum Kametz, ſi in Kal ſit & ex Verbis perfectis aut biſyllabis, perfectorum formam imitantibus; ut,

Ex

כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם *Nam audivimus* quòd *Deus vobiscum sit*, Zach.8.23.

Denique quomodo ſubſtantiva cum Infinitivo conſtruantur, vide ſuprà cap.3. Reg.2: quòd etiam Verbum infinitum, regit caſum ſui finiti, ex Syntaxi Verbi finiti patet.

ENALLAGE Verbi infiniti varia eſt: *primò* pro Præterito: ut,

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב *Et animalia currere & redire*, Ezech. 1.14, pro, רָצוּ וְשָׁבוּ currebant & redibant: vel eſt ellipſis Verbi finiti, pro רָצוּ רָצוֹא Currebant currendo, וְשָׁבוּ שׁוֹב & redibant redeundo, vide & Jer.14. verſ.5.

Secundò pro Participio: ut,

וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר *Et aquæ erant eundo & deficiendo*, Gen.8.5, prò, הוֹלְכִים וְחָסֵרִים euntes & deficientes, hoc eſt, pergebant deficere: aut certè horum Participiorum cum Verbo infinito ellipſis eſt. Sic הָכֵן pro מוּכָן, Joſ.3.17: שַׁכֵּר pro מְשַׁכֵּר Hab.2.15.

Tertiò pro Imperativo: ut,

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ *Recordari diei ſabbathi, ad ſanctificandum ipſum*, Exod.20.8, pro, זְכֹר Recordare: ſic Joſ.1.13. Deut.5.12. Jer.2.2. & 19.1.

Quartò pro Futuro: ut,

וְאֶתְכֶם הוֹצִיא מִתּוֹכָהּ *Vos autem educere ex ea*, Ezech.11. v.7, pro, אוֹצִיא Educam: vide & 2. Sam.3.18. Num. 20.3. Pſal.77.2.

Quintò pro Nomine: ut,

עֲשֹׂה סֵטִים שָׂנֵאתִי *Facere declinantium odi*, Pſal.101.3, pro, מַעֲשֵׂה סֵטִים Factum, opus declinantium: vide 2.Reg.19..7. Hinc accipit quandoque ' Nominum pluralium fœmininorum; ut, בִּגְנוּתָךְ *In ædi-*

G

quisquam potest alium suis divitiis à morte.
לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן *Non moriendo moriemini*, Gen.3.4. hoc est, Planè non moriemini, nullo modo moriemini, sed vivetis, ac apertis oculis mentis vestræ, divinam consequemini scientiam, immortales futuri, ut Deus ipse. Quidam volunt præpositam negationem hanc, non negare universaliter: at Hebræi de eo nihil annotarunt, neque priori loco id convenit.

Sæpiùs in medio collocatur: ut,
וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה *Et redimendo non redimitur*, Levit.19. v.20, hoc est, nullo modo redimitur.
וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ *Et fasciando* (passivè) *non fuisti fasciata*, Ezech.16. vers.4.

Unum reperitur cum Chateph ſægol ab initio in Kal, cui simile in tota Scriptura non occurrit, teste Elia in Michlol pag.152: ut,
דִּמִּיתָ הֱיוֹת אֶהְיֶה כָמוֹךָ *Cogitas* quòd *essendo sim sicut tu*, Psal.50. vers.21.

Porrò *accusativus* Infinitivorum apud Latinos usitatus, hîc rarissimus est: ut, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ *Non est bonum hominem esse solum*, Gen.2.18, quomodo & Græci reddiderunt, ὀ καλὸν εἶ) τὸν ἄνθρωπον μόνον. Communiter autem hęc locutio effertur per nominativum cum Verbo finito, addita Conjunctione כִּי, אֲשֶׁר vel שֶׁ: ut,
מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אַתָּה *Quis indicavit tibi, quòd nudus tu sis*, Gen.3.11, quòd Latini dicunt, *Te nudum esse*.

Attamen & conjunctionis istius non rarò *Ellipsis* est: ut,
יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoscent gentes*, quòd *homo sint*, Psal.9. vers.21:

Nam

כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם *Nam audivimus* quòd *Deus vobiscum sit*, Zach.8.23.

Denique quomodo substantiva cum Infinitivo construantur, vide suprà cap.3. Reg.2: quòd etiam Verbum infinitum, regit casum sui finiti, ex Syntaxi Verbi finiti patet.

ENALLAGE Verbi infiniti varia est: *primò* pro Præterito: ut,

וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב *Et animalia currere & redire*, Ezech. 1.14, pro, רָצוּ וְשָׁבוּ currebant & redibant: vel est ellipsis Verbi finiti, pro רָצוּ רָצוֹא Currebant currendo, וְשָׁבוּ שׁוֹב & redibant redeundo, vide & Jer.14. vers.5.

Secundò pro Participio: ut,

וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר *Et aquæ erant eundo & deficiendo*, Gen.8.5, prò, הוֹלְכִים וַחֲסֵרִים euntes & deficientes, hoc est, pergebant deficere: aut certè horum Participiorum cum Verbo infinito ellipsis est. Sic הָכֵן pro מוּכָן, Jos.3.17: שַׁכֵּר pro כְּשַׁכֵּר Hab.2.15.

Tertiò pro Imperativo: ut,

זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ *Recordari diei sabbathi, ad sanctificandum ipsum*, Exod.20.8, pro, זְכוֹר Recordare: sic Jos.1.13. Deut.5.12. Jer.2.2. & 19.1.

Quartò pro Futuro: ut,

וְאֶתְכֶם הוֹצִיא מִתּוֹכָהּ *Vos autem educere ex ea*, Ezech.11. v.7, pro, אוֹצִיא Educam: vide & 2.Sam.3.18. Num. 20.3. Psal.77.2.

Quintò pro Nomine: ut,

עֲשֹׂה סֵטִים שָׂנֵאתִי *Facere declinantium odi*, Psal.101.3, pro, מַעֲשֵׂה סֵטִים Factum, opus declinantium: vide 2.Reg.19..7. Hinc accipit quandoque ' Nominum pluralium fœmininorum; ut, בִּבְנוֹתָךְ *In ædi-*

quiſquam poteſt alium ſuis divitiis à morte.
לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן *Non moriendo moriemini*, Gen.3.4, hoc eſt, Planè non moriemini, nullo modo moriemini, ſed vivetis, ac apertis oculis mentis veſtræ, divinam conſequemini ſcientiam, immortales futuri, ut Deus ipſe. Quidam volunt præpoſitam negationem hanc, non negare univerſaliter: at Hebræi de eo nihil annotarunt, neque priori loco id convenit.

Sæpiùs in medio collocatur: ut,
וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה *Et redimendo non redimitur*, Levit.19. v.20, hoc eſt, nullo modo redimitur.
וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ *Et faſciando* (paſſivè) *non fuiſti faſciata*, Ezech.16. verſ.4.

Unum reperitur cum Chateph ſægol ab initio in Kal, cui ſimile in tota Scriptura non occurrit, teſte Elia in Michlol pag.152: ut,
דִּמִּיתָ הֱיוֹת אֶהְיֶה כָמוֹךָ *Cogitas* quòd *eſſendo ſim ſicut tu*, Pſal.50. verſ.21.

Porrò *accuſativus* Infinitivorum apud Latinos uſitatus, hîc rariſſimus eſt: ut, לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum*, Gen.2.18, quomodo & Græci reddiderunt, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. Communiter autem hęc locutio effertur per nominativum cum Verbo finito, addita Conjunctione כִּי, אֲשֶׁר vel שֶׁ: ut,
מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אַתָּה *Quis indicavit tibi, quòd nudus tu ſis*, Gen.3.11, quòd Latini dicunt, *Te nudum eſſe*.

Attamen & conjunctionis iſtius non raró *Ellipſis* eſt: ut,
יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה *Cognoſcent gentes*, quòd *homo ſint*, Pſal.9. verſ.21:

Nam

מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל *Ex omni arbore horti comedendo comedis*, Gen.2.16, hoc est, liberè, prorsus comedes.

בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת *In die comedere te ex ea, moriendo morieris*, v.17. id est, omnino, utique, certissimè morieris.

Ex diversis conjugationibus: ut,

טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף *Discerpendo discerptus est Joseph*, Gen.37. v.33, hoc est, omnino discerptus est.

סָקוֹל יִסָּקֵל *Lapidando lapidabitur*, Exod.19.13.

הָחֳרֵב נֶחֶרְבוּ הַמְּלָכִים *Desolando desolati sunt reges isti*, 2.Reg.3.23.

עָרוֹם יַעְרִם הוּא *Calliditate-utendo callidè aget ipse*, 1.Sam. 23.22, hoc est, callido planè utetur astu, callidissimè aget.

Quando Infinitivus sequitur, tum continuatio & frequentatio indicatur: ut,

וַיְבָרֶךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם *Et benedixit benedicendo vobis*, Jos.24. v.10, hoc est, subinde, sine intermissione benedixit vobis.

אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי *Dicunt dicendo spernentibus me*, Jer. 23.17, hoc est, indesinenter dicunt.

וּבָא בוֹא וְשָׁטַף *Et veniet veniendo & inundabit*, Dan.11. v.10: vide Num.11.32. Zach.8.21. Jos.7.7, & alibi.

Imperativus sæpiùs præcedit: ut,

בְּכוּ בָכוֹ לַהֹלֵךְ *Flete flendo propter abeuntem*, Jer.22.10, sic sæpè.

Ut autem hæc locutio, quando affirmativa est, certius & efficacius affirmat: ita addita negatione, vehementius negat. Negatio vel præponitur vel interponitur. Præposita: ut,

אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ *Fratrem non redimendo redimet quispiam*, Psal.49.8, hoc est, nullo modo redimere

in Aegyptum, Gen.12.11, hoc est, quum propè esset, ut ingrederetur in Aegyptum.

הֲנָשׁוּב לְהָפֵר מִצְוֺתֶיךָ *An reverteremur ad irrita facienda praecepta tua?* Esræ 9.14, hoc est, An rursus irrita faceremus.

Infinitum etiam quandoque resolvitur in Tempus præcedentis finiti, cum copula ו: ut,

וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם *Et reversus est Isaac & fodit puteos aquarum*, Gen.26.18, pro וַיָּשָׁב לַחְפּוֹר Reversus est ad fodiendum, hoc est, rursum fodit vel refodit, perrexit fodere.

אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי *Quomodo potero & aspiciam perditionem cognationis meæ?* Esth.8.v.6, pro אוּכַל לִרְאוֹת, potero aspicere.

Deest quandoque ו: ut,

אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ *Ne perturberis à facie ejus abeas*, Eccles.8. vers.3.

אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ *Ne multiplicetis loquamini*, 1.Sam.2.3, pro לַהֲלוֹךְ *Discedere*, לְדַבֵּר *Loqui.* Rabbini in his formis loquendi usurpant שֶׁ *Ut* pro ו.

Ellipsis Verbi Infiniti: ut,

לֹא־אוּכַל אָוֶן *Non possum iniquitatem*, Jes.1.13, scil. נְשׂוֹא ferre: vide & Hos.8.5. Psal.101.5.

REGULA SECUNDA.

Verbum finitum quodvis regit suum infinitum ad majorem certitudinem & evidentiam exprimendam.

Infinitum autem sæpiùs præcedit, & sub primâ radicali notatur cum Kametz, si in Kal sit & ex Verbis perfectis aut bisyllabis, perfectorum formam imitantibus: ut,

conjunctis ipsi ab initio quatuor Præpositionibus inseparabilibus בכלם, quæ vulgò *Literæ Bachlam*, memoriæ causâ vocantur. In universum verò etiam pro Gerundiis sumitur, qui usus Verbi infiniti & Græcis perfamiliaris est.

REGULA PRIMA.

Cùm duo Verba sese mutuò regunt, alterum semper modi Infinitivi est: ut,

לֹא־אָבוּ שְׁמוֹעַ *Non voluerunt audire*, Jes.28.12.

מַה יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי *Quid perrecturus sit* DOMINUS *loqui mecum*, Num.22.19.

Cum Præpositione: ut,

אַל־תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר *Ne eas ad colligendum in agro alio*, Ruth.2.8.

כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת *Quòd subsisteret à pariendo*, Gen.30. v.9, hoc est, parere, quomodo Græci reddunt, ὅτι ἀπέστη τοῦ τίκτειν. De hac structura cum Præpositionibus vide ampliùs in Syntaxi Præpositionum.

Quædam Verba in hac structura eleganter per Adverbium explicantur: ut,

הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה *Benefacite pulsare cum clangore*, Psal. 33.3, hoc est, optimè pulsare: sic 1.Sam.16.17. Vide etiam Prov.30.29. Jer.1.12.

הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה *Magnificat Dominus facere cum illis*, Psal.126. v.2, hoc est, magnificè agit: sic Joel.2. vers.20.

וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה׃ *Et adjecit mittere columbam ex arca*, Gen.8. v.10, hoc est, iterum emisit: sic v.12. & 21, & aliâs sæpè hoc Verbum per *Iterum Denuò* exponitur.

כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה *Quum appropinquasset venire*

לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָֹה *Non erat ædificata domus nomini* DOMINI, 1.Reg.3.2. Atque sic etiam cum Verbis passivis dativus acquisitionis concurrit, ut passim observare licet.

Activa & passiva constructa cum Præpositione: ut,

אִם־יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים *Si vincirent me septem restibus recentibus*, Jud.16.7:

וּבַמֶּה תֵּאָסֵר *Et quo vinciri possis*, v.6.

וּבַחֻרֵיהֶם בַּחֶרֶב תַּהֲרֹג *Juvenes eorum gladio occides*, 2.Reg. 8. vers.12.

וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֵּהָרַגְנָה *Et filiæ tuæ, quæ sunt in agro, gladio occidentur*, Ezech.26.6.

וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ *Et in æstu-iræ suæ perturbabit eos*, Psal.2.5:

וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ *Et æstu tuo conturbamur*, Psal.90.7.

אַתֶּם מֹשְׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם *Vos ungitis me in regem super vos*, Jud.9.15:

כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל *Quòd David unctus esset in regem super totum Israelem*, 1.Par.14.8.

וַיִּשְׁלַח לוֹ חוּרָם בְּיַד־עֲבָדָיו אֳנִיּוֹת *Et misit ipsi Huram per manus servorum suorum naves*, 2.Reg.8.18:

וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים *Et* (mittendo passivè, pro) *missæ sunt literæ per manus cursorum*, Esth.3. vers.13, & similia.

CAP. XVI.

De Syntaxi Verbi Infiniti.

Exposita est Syntaxis Verbi finiti cùm Nomine, sequitur Infiniti, quâ Verbum regitur à Verbo. Verbum infinitum usurpatur vel nudè & simpliciter, vel con

וְנָתַתִּי לָכֶם רֹעִים כְּלִבִּי *Tunc daturus sum vobis pastores secundùm cor meum*, Jer.3.15: passivè,

נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד *Data à pastore uno*, Eccles.12.11.

Hæc tamen structura rarior est, & ablativus causæ in commune non exprimitur, pro quo sæpiusculè dativus est: ut,

וַיְהִי כַאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְסַנְבַלַּט *Fuit verò quum auditum esset Sanballato*, Neh.6.1, hoc est, à Sāballato. vide & v.7.

הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ *Nónne extraneæ reputatæ sumus ipsi*, Gen.31.15, hoc est, ab ipso.

נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי *Quæsitus sum iis, qui non interrogabant, inventus sum iis, qui non quærebant me*, Jes.65.1, hoc est, ab iis.

הַאִדָּרֹשׁ אִדָּרֵשׁ לָהֶם *An consulendo consulor iis?* Ezech.14. v.3, hoc est, an ullo pacto consulor ab eis?

וְגַם לְמָחָר אֲנִי קְרוּאָה־לָהּ *Etiam in crastinum ego invitatus sum ipsi*, Esth.5.12, hoc est, ab ipsa.

אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם *Verumtamen quod comedetur omni animæ, idipsum tantùm fiet vobis*, Exod.12. v.16, hoc est, ab omni anima, parabitur à vobis.

Activa & passiva constructa cum dativo: ut,

מִי הִגִּיד לְךָ *Quis nunciavit tibi*, Gen.3.11: passivè,

חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד לִי *Visio dura nunciata est mihi*, Esa.21.2.

לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי *Tibi afferent reges munus*, Psal.68.30.

בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי לַיהוָֹה צְבָאוֹת *In tempore illo afferetur munus* DOMINO *exercituum*, Jes.18.7.

כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מֹכֵר לָךְ *Nam numerum proventuum ipse vendit tibi*, Levit.25.16:

כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ *Si vendatur tibi frater tuus*, Deut.15.12.

בְּנֵי הַגּוֹלָה בֹּנִים הֵיכָל לַיהוָֹה *Filii deportationis ædificant templum* DOMINO, Esr.4.1.

hoc est, meus, Dominum pro defensore meo habeo: vide & Prov.8.14. Exod.19.5.

כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי *Vineam meam quæ mihi* erat *non custodivi*, Cant.1.6: sic מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה *Lectus ejus qui* est *Salomoni*, Cant.3.7, ex quibus observetur שֶׁלִּי non esse simpliciter articulum genitivi casus, ut vulgò docetur, sed periphrasticè: immò & nominativum sic designat, ut סֵפֶר שֶׁלִּי *Liber qui mihi est*, hoc est, meus, qui ad me spectat: בֵּן נָבוֹן שֶׁלְּךָ *Filius intelligens qui tibi est*, id est, tuus, & similia. In hac Ellipsi etiam Nomen per Genitivum explicatur: vide infrà cap.20.

CAP. XV.

De Syntaxi Verborum passivorum.

REGULA

Passiva Verba imitantur structuram suorum activorum, excepto accusativo rei patientis.

Accusativus activorum hîc convertitur in nominativum, & nominativus ipsorum mutatur in ablativum cum Præpositione מִן, significantem causam efficientem passionis: ut,

מִיּוֹם עָזְבָה אֶת־הָאָרֶץ וְעַד־עָתָּה *Ex quo die reliquit hanc terram usq; ad nunc*, id est, hoc tempus, 2.Reg.8.6, passivè:

וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם *Et terra deseretur ab eis*, Lev.26.43.

Tunc

vir alienus, vel per hypallagen, Cui fuerit vir alienus, quæ habeat virum alienum, quæ nupserit viro alieno. Sic intelligendæ etiam locutiones, quæ ibidem sequuntur, וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ *Quòd si essendo fuerit viro*, Num.30.7, hoc est, quòd si omnino nubet. Item, זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ *Senior-sum, quàm ut sim viro*, Ruth.1.12, hoc est, quàm ut habeat me vir, quàm ut nubam. Sic Levit.21. v.3. Vel per genitivum, *Quum fuerit viri alieni*, hoc est, quum pertinuerit vel spectaverit ad virum alienum, quum habuerit maritum alienum. Aben Esra in Ruth subaudit Nomen אֵשֶׁת־, pro, Quàm ut sim uxor viri vel viro, quàm ut vir aliquis me habeat uxorem. Hinc etiam explicari possint ea, quæ in superiori Regula cum Dativo posita sunt, quale etiā, וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים *Sintq́; vobis in viros*, Ruth.1.11, hoc est, habeatis eos maritos, ut sint mariti vestri. Sic וָאֱהִי לָהֶם לְמִלָּה *Et sum eis in dicterium*, Job.30.9, hoc est, habent me pro dicterio, pro sermonis argumento. Item, וְגַם־אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי לַעֲבָדִים *Quinetiam nos erimus domino meo in servos*, Gen.44.9, hoc est, dominus noster habebit nos etiam pro servis suis, & similia plurima.

Est & hic Verbi substantivi *Ellipsis* frequentissima: ut,

וְשָׂפָה אֶחָת לְכֻלָּם *Et labium unum* est *omnibus illis*, Gen. 11. vers.6.

זֹאת אוֹת־הַבְּרִית *Hoc* est *signum istius fœderis*, Gen.9.12.

פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ *Os eis* est *& non loquuntur*, Psal.139.16.

לִי־אָתָּה *Mihi* es *tu*, Jes.43.1, id est, meus, ad me spectas, ad me pertines. Sic apud Plaut. Mostel. *Mihi sum, sic sum*, id est, meus, mei juris sum. Sic,

יְהוָה לִי לֹא אִירָא *Dominus mihi* est *non timebo*, Psal.118.6.

שָׂמָהּ לִשְׁמָמָה *Posuit eam in desolationem*, Jer.12.11, & similia plurima. Ad multiplices enim loquendi formas hæc structura patet.

Huc denique pertinet Verbum *æstimandi* & *reputandi* חָשַׁב, quod eandem constructionẽ imitatur: ut,

וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה *Et reputabat eam Heli in ebriam*, 1. Sam.1.13, hoc est, pro ebria: sic Gen.38.15.

לֹא־נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה *Non æstimabatur diebus Salomonis in quicquam*, 1.Reg.10.v.21, hoc est, quidquam, pro quoquam habebatur.

וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב *Et arvum pro sylva reputabitur*, Jesa.29.v.17.

וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה *Et reputatum est ei in justitiam*, Psal. 106.31, hoc est, ad justitiam, pro justitia.

REGULA TERTIA.

Verba substantiva יֵשׁ *&* הָיָה Habendi *significatione usurpata, regunt dativum personæ:* ut,

הֲיֵשׁ־לָכֶם אָב אוֹ־אָח *Estne vobis pater aut frater?* Gen.44.19, id est, habetisne patrem? &c.

וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה *Et non erat aqua cœtui*, Num.20.2.

וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ כְּאַחַד מִבָּנָיו *Fuitq; puer iste ipsi quasi unus ex filiis ipsius*, Jud.17. v.11, hoc est, habebat ipsum quasi filium.

עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו *Servus servorum erit fratribus suis*, Gen.9.25, hoc est, fratres ejus habebunt ipsum pro servo vilissimo.

מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי *Extraneus fui fratribus meis*, Psal.69.9, hoc est, habuerunt me extraneum.

וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר *Filia autem sacerdotis quum fuerit viro alieno*, Levit.22.12, hoc est, quam habet vir

hoc est, caro una, quem Hebraismum & Græci servarunt, & inde Christus, Matth. 19. 5, *καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.*

וַיְהִי לָהּ לְבֵן *Fuitq; ei in filium*, Exo. 2. 10, h. e. loco filii.

וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם *Erisq; nobis in oculos*, Num. 10. 31, hoc est. oculorum loco.

הוּא יִהְיֶה־לְּךָ לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים *Ipse erit tibi in os, tu verò sis ipsi in Deum*, Exo. 4. 16. hoc est, vice oris, vice Dei. Similis usus Præpositionis *In* apud Latinos: ut, *Sua illis in legem æterna est voluptas*, Sen. de Benef. 6. hoc est, vice legis. *In solutum accipere*, idem, hoc est, vice solutionis. *In dotem esse*, hoc est, pro dote, & similia.

Sic cùm unius rei in alteram notatur conversio, & tum Verbum idem est quod *Fieri*, aut per *Redigi*, *Converti*, exponi potest: ut,

וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ *Fuitq; in baculum in manu ipsius*, Exo. 4. 4, hoc est, serpens iste factus est baculus, conversus in baculum.

וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבָּשֶׁת *Sintq; in sanguinem in arida-terra*, v. 9, hoc est, fiant sanguis, convertantur in sanguinem.

Hæc locutio etiam per Verba נָתַן & שׂוּם frequentissimè effertur: ut,

וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלַם לְגַלִּים *Et dabo Jerusalem in acervos*, Jerem. 9. 11, hoc est, redigam in acervos.

וּנְתַתִּים לְזַעֲוָה לְרָעָה לְחֶרְפָּה וּלְמָשָׁל לִשְׁנִינָה וְלִקְלָלָה *Et dabo eos in commotionem, & in malum, in opprobrium & parabolam, in dicterium & in commotionem*, Jer. 24. v. 9: confer Deut. 28. 37.

וְשַׂמְתִּים לְיַעַר *Et ponam eas in sylvam*, Hos. 2. 12, hoc est, redigam.

bo ſubſtantivo ſive expreſſo ſive intellecto poſita, vim habent adjectivi ſuperlativi: ut,

וְהָיֵה בְּרָכָה *Et eſto benedictio*, Gen. 12. 2, hoc eſt, ſummè benedictus.

וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם *Et quod deſiderium ipſa* eſſet *oculis*, Gen. 3. 6. hoc eſt, deſideratiſsima, gratiſsima.

חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים *Palatum ejus* eſt *dulcedines: totus ipſe* eſt *deſideria*, Cant. 5. v. 16, hoc eſt, dulciſsimum, deſideratiſsimus.

שְׁמָמָה תִהְיֶה הַר־שֵׂעִיר *Deſolatio eris mons Sehir*, Ezech. 35. 15. hoc eſt, deſolatiſsimus.

כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה *Nam deſideria tu* es, Dan. 9. 23. hoc eſt, deſideratiſsimus.

REGULA SECUNDA.

Verbum הָיָה *eleganter regit accuſativum cum Præpoſitione* לְ, *ſignificantem ſtatum aut qualitatem perſonæ diverſam.*

Præpoſitionem hanc Latini reddunt per *In*, Germani per *Ad*, ut & Hebraicè ſignificat, exprimunt. Accuſativus autem in alterum nominativum reſolvi poteſt, vel in Genitivum per *Loco*, *Vice*, aut ablativum per *Pro*: ut,

הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב *Ipſe erit in caput, tu autem eris in caudam*, Deut. 28. 44, hoc eſt, caput, cauda, id eſt, ſuperior, inferior: ſic Thren. 1. 5.

וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם *Eriſq; in patrem multitudinis gentium*, ibid. v. 4, hoc eſt, pater.

הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים *Confortamini & eſtote in viros*, 1. Sam. 4. 9, hoc eſt, viri.

וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד *Eruntq; in carnem unam*, Gen. 2. v. 24, hoc

יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי *Dominus* eſt *mihi in auxiliatoribus meis*, Pſal.118.v.7. hoc eſt, auxiliator meus, ut Græci, κύριος ἐμοὶ βοηθός.

אַל־תְּהִי בְתֹקְעֵי־כָף בַּעֹרְבִים מַשָּׁאוֹת *Ne his inter comploden-tes manu, inter ſpondentes debita*, Pro.22.26, hoc eſt, ne eſto fidejuſſor, unus fidejubentium & ſpondentium, qui manuum comploſione fidejuſsiones firmare ſolent.

בְּיִרְאַת יְהוָה סוּר מֵרָע *In timore Domini* eſt, *recedere à malo*, Prov.16.6, hoc eſt, Timor Domini eſt, &c.

כִּי יְהוָה יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ *Nam* DOMINUS *erit in fiducia tua*, Pro.3.26. Chaldæus ibidem eandem ſtructuram ſervat, אֱלָהָא יְהֵי בְסַעֲדָךְ DOMINUS *erit in adjutorium tuum*, hoc eſt, auxiliator tuus.

אַל־תְּהִי בְסֹבְאֵי־יָיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ *Neſis in potatoribus vini*, neque *in commeſſatoribus carnis*, Prov.23.20, hoc eſt, potator, commeſſator, ut Græci habent, μὴ ἴσθι οἰνοπότης.

גֶּבֶר חָכָם בַּעוֹז *Vir ſapiens* eſt *in robore*, Prov.24.6. hoc eſt, robuſtus, unde Vulg. Lat. *Vir ſapiens, fortis eſt*.

Talia ſunt apud Latinos: *In noviſſimis, In familiaribus, In principibus eſſe: In meis intimus maximeq́; neceſſariis ſcias eſſe*, apud Cic. *In ſodalibus illis es*, Plaut. Perſ. *Antiquam illius edimus comediam, Quam vos probaſtis qui eſtis in ſenioribus*, Plaut. Caſ. *Cui præter honeſtum nihil eſt in bonis: Niſi in bonis amicitia eſſe non poteſt: Hic in magnis viris non eſt habendus: In clariſſimis civibus eſt is, qui, &c.* apud Cic. οὐκ ἐν καλῷ ἔφη *Non eſſe in pulchro dicebat*. id eſt, non pulchrum, non honeſtum eſſe dicebat, apud Xenoph. ἐν ἐγκλήμασιν εἶναι, ἐν αἰτίαις εἶναι, *In culpa eſſe, In cauſa eſſe, &c.*

Porrò Nomina abſtracta pro concretis cum Ver-

Nominativi unius ellipsis: ut,

וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם *Erisq, palpans in meridie*, Deut. 28. v. 29: deest אַתָּ Tu.

Ellipsis Verbi substantivi frequentissima est, in qua si Nominativi sint adjectivum & substantivum, tum adjectivum sæpius præcedit, ut & suprà cap. 1. Regula 2. dictum est: ut,

גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא *Major* est *iniquitas mea, quàm ut sustinere possim*, Genes. 4. v. 13: Iniquitas pro Pœna iniquitatis.

וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל *Et vidit mulier, quòd bona* esset *arbor ad cibum*, Gen. 3. 6.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם *Hic* est *liber generationum Adami*, Gen. 5. 1.

אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן *Ego* sum *primus, & ego* sum *ultimus*, Jes. 44. 6. Hanc Ellipsin sæpè eleganter supplent Pronomina loco Verbi substantivi posita, aut certè Pronomina suam naturam retinent, & Verbi manet Ellipsis: vide suprà cap. 10. in Ellipsi.

Alter nominativus admodum venustè in accusativum vel ablativum convertitur cum Præpositione ב, *In, Inter*: ut,

אַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי *Tu es in turbatoribus meis*, Jud. 11. 35, hoc est, perturbans me, turbator meus.

אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים עִם־אַבְשָׁלוֹם *Achithophel* est *inter conjuratores cum Abbschalom*, 2. Sam. 15. 31, hoc est, est conjurans, vel, est unus conjurantium.

אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי *Dominus* est *in sustentantibus animam meam*, Psal. 54. 6, hoc est, sustentans, sustentator.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ *Moses & Aharon in sacerdotibus ejus, Samuel in invocantibus nomen ipsius*, Psal. 99. 6.

Dominus

וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־בֵּית אָבִיהָ *Et recessit ab eo ad domum patris sui*, Jud.19.2.
לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה *Non recedet sceptrum à Jehuda*, Gen.49.11.

Ellipsis Præpositionis: ut,
הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר *Ipsi egressi civitate*, Gen.44.4, pro מֵאֶת־הָעִיר *Ex urbe*, ut Jer.23.15, ut וַיֵּצֵא מֵאִתִּי *Egressus est à me*, Gen.44.28.

CAP. XIV.

De structura Verbi substantivi הָיָה.

REGULA PRIMA.

VErbum *substantivum* הָיָה *adsciscit utrinq; nominativum.*

Si posterior nominativus prioris sit adjectivum, tum in eodem genere & numero cum ipso debet convenire. aliâs id necesse non est: ut,

וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה *Et serpens erat callidior omni bestiâ agri*, Gen.3.1.

וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאֶךָ *Et Aharon frater tuus erit propheta tuus*, Exo.7.1.

דְּבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת *Verba tua sunt veritas*, 2.Sam.7.28, id est, verissima.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ *Et terra erat desolatio & res-inanis*, Gen.1.2, id est, desolata, rudis & informis.

וְכָל־שָׂרֶיהָ יִהְיוּ אָפֶס *Et omnes principes ejus erunt nihil*, Jes.34.12.

v.19, hoc est, avertis te à me, desistis à me. Sic Job. 14.6. Jes.22.4.

וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ *Sic destitit ab illo*, Exo.4.26 : vide & Jud.11. 37. Et cum *Dativo*: ut הַרְפֵּה־לָהּ *Sine eam*, 2.Reg.4. v.27 : הֶרֶף לָנוּ שִׁבְעַת יָמִים *Dimitte nobis septem dies*, 1.Sam.11.3.

מִדְּבַר־שֶׁקֶר תִּרְחָק *A verbo mendacii procul-abesto*, Exo.23. v.7, &c.

REGULA SEPTIMA.

Verba quietem aut motum in loco significantia regunt ablativum loci cum Præpositione ב : ut,

עַתָּה שְׁבָה בְּבֵיתֶךָ Nunc conside in domo tua, 2.Par.25.19.

כֻּלָּם שָׁכְבוּ בְכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ *Omnes illi occubuerunt gloriosè, quisq; in domo sua*, Jes.14.18.

וַיָּמָת הָרָן בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאוּר כַּשְׂדִּים *Et mortuus est Haran in terra nativitatis suæ, in Ur Chaldæorum*, Gen.11.28.

וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְעָד *Et castrametati sunt in Gilhad*, Jud.10.17.

Ellipsis Præpositionis: ut,

וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בֵּית יְהוָה *Et omnia vasa quæ inventa sunt* in *domo Domini*, 2.Reg.14.14.

וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה *Et si* in *domo viri sui voverit*, Num.30.11.

יִשְׁכֹּן חֲצֵרוֹתֶיךָ *Habitabit* in *atriis tuis*, Psal.65.5.

REGULA OCTAVA.

Verba motum de loco significantia, regunt ablativum loci cum Præpositione מִן : ut,

צֵא מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ *Egredere ex terra hac, & redi ad terram cognationis tuæ*, Gen.31.13.

וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו *Et profectus est Lot ab oriente, & separaverunt se alter ab altero*, Gen.13.11.

Et

Ejicere,Expellere: בִּקֵּשׁ , שָׁאַל , Petere: חָלַק Accipere: שָׁבַר , כָּרָה , קָנָה Emere, Comparare: חָדַל , רָפָה , שָׁבַת , שָׁעָה , Cessare, Abstinere, Desistere, & similia: ut,

וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם *Et peccata vestra cohibent bonum hoc a vobis*, Jer.5.25, hoc est, privant vos his bonis. Et cum *Dativo* Denegandi significatione: ut, לֹא־יִמְנַע טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים *Non denegabitur bonum ambulantibus in integritate*, Psal.84.12.

וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת *Jam autem non cohibebitur ab eis quicquam eorum quæ cogitaverunt facere?* Gen.11.6: vide etiam Job.42.2.

לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי *Ne cohibeas misericordias tuas à me*, Psal.40.12, hoc est, ne deneges mihi, vel, ne excludas me à misericordia tua: vide & Hag.1.10.

וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם *Et cohibitus est imber à cælo*, Gen. 8.2: vide Exo.36.6.

עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ *Ad id nihil addendum, & ab eo nihil detrahendum*, Eccles.3.14. Construitur & cum nudo accusativo absq; Præpositione: ut, אַל־תִּגְרַע דָּבָר *Ne subtrahito verbum*, Jer.26.2.

גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ *Etiam à contumaciis subtrahe servum tuum*, Psal.19.14, hoc est, subtrahe à servo tuo contumacias, per Hypallagen, id est, peccata quæ volens & contumaciter commisit, condona. Absq; Præpositione: ut, חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ *Subtrahens virgam suam, odio habet filium suum*, Prov.13.24.

אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Cibum comparate ab eis pecuniâ*, Deut.2.6.

וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Etiam aquas emitote ab eis pecunia*, ibid.

כַּמָּה לֹא־תִשְׁעֶה מִמֶּנִּי *Quousq; non respicis à me?* Job.7.

וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַםִ וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי *Et exsultabo in Jerusalem, & gaudebo in populo meo,* Jes. 65.19.
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִישׁוּעָתוֹ *Exsultabimus & lætabimur in salute ejus,* Jes. 25.9.
יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה *Gavisurus est de te lætitiâ, exsultabit de te cantu,* Soph. 3. v. 17: vide & Jon. 4. 6.
שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל־לֵב *Lætare & exsulta in toto corde,* ibid. 14: vide & Habac. 3. 18.
אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה בָךְ *Lætabor & exsultabo in te,* Psal. 9. 3.
נִתְעַלְּסָה בָּאֳהָבִים *Exhilaremus nos in amoribus,* Proverb. 7. v. 18.
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב *Gaudeo ego de sermone tuo tanquã qui invenit prædam magnam,* Psal. 119. 162.
Accedunt quandoq; & aliæ Præpositiones: ut,
הַשְּׂמֵחִים אֱלֵי־גִיל *Qui lætantur ad exsultationẽ,* Job. 3. 22.
אַל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל *Ne læteris Israel ad exsultationem,* Hos. 9. 1, hoc est, ne lætitiâ gestias, ne tantoperè læteris, ut præ lætitia gestias.
גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ *Etiam abietes lætantur tibi,* Jes. 14. v. 8, hoc est, עָלֶיךָ *De te.* Sic Hos. 7. 8.
וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ *Et lætare propter uxorem adolescentiæ tuæ,* Prov. 5. 18: sic Eccles. 2. 10.

REGULA SEXTA.

Quæ prohibendi, auferendi, removendi, abstinendi, distandi, & similium significationem habent, adsciscunt ablativum cum Præpositione מִן.

Talia sunt מָנַע Prohibere, Cohibere: כָּלָא, נִבְצַר, נִכְלָא Cohiberi: גָּרַע Subtrahere, Adimere: חָשַׂךְ Cohibere, Subtrahere: הֵסִיר Removere, Auferre: גֵּרֵשׁ Ejicere,

מִלֵּא כְרֵשׂוֹ מֵעֲדָנָי *Implevit ventrem suum ex deliciis meis,* Jer.51.34.

וְיֵהוּא מִלֵּא יָדוֹ בַקֶּשֶׁת *Et Jehu implevit manum suam arcu,* 2.Reg.9.24.

וּמְחַסֵּר אֶת־נַפְשִׁי מִטּוֹבָה *Et facio ut egeat anima mea omni bono,* Eccleſ.4.8.

Sine Præpoſitione: ut,

שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ *Satia nos unoquoq; mane benignitate tua,* Pſal.90.v.14: vide Pſal.104.13. Prov.1.31. Eccleſ.6.3. Thren.3.15.

עֵינוֹ לֹא־תִשְׂבַּע עֹשֶׁר *Oculus ejus non ſatiatur divitiis,* Eccleſ.4.8.

חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ *Benignitate* DOMINI *plena eſt terra,* Pſal.33.5.

לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר *Non eguiſti ulla re,* Deut.2.7.

Videtur & accuſativus quandoq; addi: ut,

וּשְׂבַעְתֶּם אֹתוֹ *Et ſaturabimini illo,* Joel.2.19.

וְאֵת חֲמַת יְהוָה מָלֵאתִי *Quamobrem excandeſcentia* DOMINI *plenus ſum,* Jer.6.11.

וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת־הֶעָנָן וְהֶחָצֵר מָלְאָה אֶת־נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה *Et impleta fuit domus nube, atrium verò plenum erat ſplendore gloriæ* DOMINI, Ezech.10.v.4. Sed hæc per Ellipſin Præpoſitionis מִן explicanda ſunt, pro מֵאתוֹ *Ex eo,* מֵאֵת quod idem cum מִן. In Targum tamen etiam articulus accuſativi caſus יָת in his locis uſurpatur.

REGULA QUINTA.

Verba gaudendi, lætandi, exſultandi, הֵגִיל. גּוּל. שׂוּשׂ. שָׂמַח. עָלַז. *regunt ablativum cauſæ cum Præpoſitionibus* ב *vel* על: ut,

עַל־מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר נַעֲלָיִם *Eò quod vendiderunt argento justum, & egenum propter par calceorum*, Amos 2.6 : hìc ב & בַּעֲבוּר pro eodem sumuntur. Vide præterea, Gen. 37.28. Exo. 22.3. Psal. 44.13.

בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז *Filii Tzionis pretiosissimi, taxantur auro-puro*, Thren. 4.2.

כִּי־בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא *Nam pro quo æstimatur ipse*, Jes. 2.22, hoc est, Quanti. In hoc usu loquendi Rabbinis כַּמָּה interrogativè est *Quanti*, responsivè, *Tanti*, *Tot*: בְּרוֹב *Pluris*, בִּמְעַט *Minoris*.

Pro ב reperitur & ל, quod Kimchi per בַּעֲבוּר explicat: ut,

לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם *Ut incurvando honorem exhibeat illi, pro nummulo argenteo & frustulo panis*, 1. Sam. 2.36.

Regula Tertia.

Verba, ut Nomina adjectiva, regunt ablativum rei comparatæ, cum Præpositione מִן : ut,

זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג צַחוּ מֵחָלָב אָדְמוּ עֶצֶם מִפְּנִינִים *Nitent Nazirei ejus præ nive, albent præ lacte, rubent corpore præ gemmis*, Thren. 4.7, id est, nitidiores, candidiores, rubicundiores sunt, &c.

מִנְּשָׁרִים קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ *Præ aquilis pernices-sunt, præ leonibus robore valent*, 2. Sam. 1.23.

עָצְמוּ־לִי אַלְמְנוֹתָיו מֵחוֹל יַמִּים *Numerosæ-erunt mihi viduæ ejus præ arena maris*, Jer. 15.8.

Regula Quarta.

Verba copiæ & inopiæ regunt ablativum cum Præpositione ב *vel* מִן *aut sine Præpositione*: ut,

Implevit

braismus in Novo Testamento frequentissimus est: ut, ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, *Ego quidem baptizo vos cum aqua*, Matth.3.11, hoc est, aquâ, non quòd locutio hęc indicet, *in* aqua totos infantes esse immergendos. Sic mox ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, *Cum spiritu sancto & igne.*

Absq; Præpositione: ut,

הִנֵּה־הוּא תָּפוּשׂ זָהָב וָכֶסֶף *En ipse coopertus est auro & argento*, Hab.2.19.

קָרוּעַ כֻּתָּנְתּוֹ *Laceratus tunicâ suâ*, 2.Sam.15.32.

שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חָגוּר כְּלֵי מִלְחָמָה *Sexcenti viri, quorum quisq; accinctus armis bellicis*, Jud.18.11.

לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים *Indutus vestibus sordidis*, Zach.3.3.

REGULA SECUNDA.

Verba mercandi, æstimandi, & quæcunq; pretium requirunt, regunt ablativum pretii cum Præpositione ב: ut,

אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Cibum emetis ab eis pro pecunia*, Deut.2.6.

וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף *Etiam aquam emetis ab eis argento*, ibid.

בְּכֶסֶף מָלֵא תְּנֵהוּ לִי *Argento pleno da eum mihi*, 1.Paral.21.v.22.

כִּי־קָנֹה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מָלֵא *Sed comparando comparabo pro pretio pleno*, 1.Par.21.24.

חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֵלוּ *Gratis venditi estis, & nullâ pecuniâ etiam redimemini*, Jes.52.3.

מֵימֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר יָבֹאוּ *Aquas nostras pro pecunia bibimus, & ligna nostra pro pretio obveniunt*, Thren.5.4.

CAP. XIII.

De Syntaxi Verbi, quâ regit Ablativum.

REGULA PRIMA.

Quodvis Verbum regit ablativum cum Præpositione* ב, *significante causam, instrumentum aut modum actionis.

Ablativus causæ hîc frequenter designatur per Præpositionem ב, *Cum, Per*, & ab Hebræis vocatur ב הָעֵזֶר *Beth auxilii* (ut notat Kimchi in Michlol pag.58, & in Comment. Jer.17.1.) nempe causæ efficientis, adjuvantis ac instrumentalis, cujus virtute ac operâ mediante aliquid fit vel peractum est: ut, אֲשֶׁר לָקַחְתִּי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי *Quem cæpi cum gladio meo & cum arcu meo*, Gen.48.22, Latini autem Præpositionem omittunt. Cum verò ב simpliciter ponitur pro *In*, tum vocant illud ב כְּלִי *Beth vasis*, id est, Beth subjecti, in quo aliquid est vel fit, בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה *In omnibus quæ erant ipsi in domo & in agro*, Genes.39.5. Sæpè tamen etiam Præpositio desideratur, ut mox patebit: ut,

לִנְפּוֹל בַּחֶרֶב *Ut cadamus gladio*, Num.14.3.

בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן *Sapientiâ ædificabitur domus, & intelligentiâ stabilietur*, Prov.24.3.

בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד *Ferrum ferro acuitur*, Prov.27.17.

קוֹרֵץ בְּעֵינָיו מוֹלֵל בְּרַגְלָו מֹרֶה בְּאֶצְבְּעֹתָיו *Annuit oculis, loquitur pedibus, docet digitis suis*, Prov.6.13. Hic Hebraismus

v.20, hoc est, quotannis, ut anno uno sic altero.

וְלֹא הֶעֱלָה מִנְחָה לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר כְּשָׁנָה בְּשָׁנָה *Neq; obtulerit munus regi Assyriæ secundum annum in annum*, 2.Reg. 17.4, hoc est, munus annuum, ut annuatim offerre solitus fuerat.

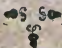
וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה *Ibat verò de anno in annum*, 1.Sam.7. 16, hoc est, singulis annis.

מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר *De mense in mensem suum, de sabbatho in sabbathum suum veniet omnis caro*, Jes.66.23, hoc est, singulis noviluniis & sabbathis. In his loquendi formis, scribit Kimchi in Michlol pag.58, ב notare התמדת הדבר זה אחר זה *Continuationem rei unius post alteram.* Hæc tamen etiam aliter efferuntur: ut,

הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ *Jecit* quis *Pur, id est, sortem, corā Hamane de die in diem, de mense in mensem*, Esth.3.v.7, id est, in singulos dies & menses, quis scil. exitio Judæorum esset destinatus.

עַד־יֵצְאוּ מֵעֶיךָ מִן־הַחֹלִי יָמִים עַל־יָמִים *Donec egrediantur intestina tua præ morbo illo, dies super dies*, 2.Par.21.15, hoc est, per singulos dies, continuo dierum, vel annorum spacio, nempe duorum, ut explicatur v.19.

הַיָּמִים יָמִימָה *A diebus in dies*, Exo.13.v.10: vel, ab anno in annum, quotannis, singulis annis: vide & 1.Samuel.1. vers. 3.

אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים *Serviam tibi septem annos*, Gen. 29.18.

Præpositio ל hîc quandoq; adhibetur: ut,

וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב *Reversaq; est ad eum columba ad tèmpus vesperæ*, Gen. 8.11.

וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים *Fuitq; ad septimum diem*, Gen. 7.10.

Cum ablativo absq; Præpositione: ut,

וָאָקוּם לַיְלָה *Et surrexi noctu*, Neh. 2.12.

רֶגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ *Momento uno ascendam in medium tui*, Exo. 33.5.

וְלֹא שָׁתָה מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת *Neq; biberat aquam tribus diebus & tribus noctibus*, 1. Sam. 30.12.

Cum Præpositione: ut,

בְּנֶשֶׁף־בְּעֶרֶב יוֹם בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה *In crepusculo, in vespere diei, in nigredine noctis & caligine*, Prov. 7.9.

בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ *In anno sexcentesimo vitæ Noachi, in mense secundo, in septimo decimo die mensis, in die illo ipso diffiderunt se, &c.* Gen. 7.11.

Observentur hîc & alii Hebræi sermonis flosculi, ubi continuatio actionis alicujus, in tempore certo exprimenda est: ut,

וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם בְּיוֹם *Et David pulsabat-citharam manu sua secundum diem in diem*, 1. Sam. 18. v. 10, hoc est, de die in diem, ut uno die sic etiam altero, singulis & omnibus diebus.

כִּי לְעֵת־יוֹם בְּיוֹם יָבֹאוּ עַל־דָּוִיד *Nam tempore diei in diem veniebant ad Davidem*, 1. Par. 12.22, id est, indies, singulis diebus, quotidie, opportuno quoq; die.

כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ *Perficite opera vestra, rem diei die suo*, Exo. 5.12, hoc est, pensum diurnum quotidie absolvite, ut antea.

תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה *Comedes illud anno in anno*, Deut. 15. v. 20.

loquuntur: ut, *χαρᾷ χαίρει Gaudio gaudet*, Joh.3.29, hoc eſt, mirificè gaudet: *μάχεσθαι μάχην Pugnare pugnam,&c.* Latini: *Pugna ſummâ contentione pugnata*, Cic. pro Mur. *Hunc, oro ſine me furere ante ſurorem*, Virg.12.Æneid. *Nam hunc ſcio mea ſolidè ſolum gaviſurum eſſe gaudia*, Ter. And. *Benè ei qui hoc gaudio gaudet*, Plaut. *Tam ne videor diu vitam vivere*, Idem Mil. *An ſempiternam ſervitutem ſerviat?* idem Perſ.

Ellipſis quandoque eſt Nominis conjugati: ut פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת *Ne dormiam mortem*, Pſal.13. v.4, pro שְׁנַת הַמָּוֶת dormitionem vel ſomnum mortis, quomodo plenè dicitur Jer.51.39. Nam השמות בכח הפעלים *Nomina potentiâ inſunt verbis*, inquit Aben Eſra.

לָשֵׂאת אֶת־כָּל הָעָם הַזֶּה *Ferre totum populum hunc*, Num. 11.14, pro לָשֵׂאת אֶת־הַמַּשָּׂא, vel בְּמַשָּׂא *Onus populi*, ut plenè dicitur ibid. v.17.

REGULA SEPTIMA.

Nomina temporis accuſativo vel ablativo caſu cum verbis efferuntur, ablativus autem frequenter cum Præpoſitione ב: ut,

וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים *Et manſit apud eum menſem dierum*, Gen.29.14, quod per hypallagen ſic dicitur, pro *Dies menſis*, hoc eſt, menſem integrũ, tot dies quot unus menſis habet. Sic Deut.21.13.

וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים *Et occultum eum habuit tres menſes*, Exo.2.2: vel, *Abſcondit eum tribus menſibus.*

וַתְּהִי שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים *Et fuit illic dies* aliquot, nempe *quatuor menſes*, Jud.19.2.

וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים *Et expectavit adhuc ſeptem dies alios*, Gen.8.10.

judicium, Thren.3.58: *Lamentari lamentum*, Mich. 2.4: *Vovere votum*, Gen.28.20.

Sæpè etiam hęc locutio à Latinis per Ablativum explicatur: ut,

בָּכוּ בְּכִי גָּדוֹל מְאֹד *Fleverunt fletu magno valde*, 2.Sam. 13. verſ.36.

וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד *Et contremuit Iſaac tremore magno admodum*, Gen.27.33.

קִנֵּאתִי לִירוּשָׁלַם וּלְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה *Zelavi pro Jeruſalem & Tzione zelo magno*, Zach.1.14.

קֶצֶף גָּדוֹל אֲנִי קֹצֵף עַל־הַגּוֹיִם *Fervore magno ego ſerveo contra gentes iſtas*, ibid.v.15.

וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה *Et timuerunt homines iſti timore magno*, Jon.1.10.

שָׁם פָּחֲדוּ פַחַד לֹא הָיָה פָחַד *Ibi expaveſcunt pavore, ubi non eſt pavor*, Pſal.53.6.

הִנֵּה חָרַדְתְּ אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת *Ecce ſollicita fuiſti pro nobis tota ſollicitudine iſta*, 2.Reg.4.13.

נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי *Luctationibus Dei luctata ſum*, Gen.30. verſ.8.

וּמָשַׁל מִמְשָׁל רַב *Et dominabitur dominatione ampla*, Dan. 11. verſ.3.

וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה *Et lætabantur lætitia magna*, 1.Reg. 1.40. Vide præterea Jeſ.22.17.18. Ezech.27.35.

Pleonaſtica hæc eſt locutio, quâ vehementia indicatur, unde R.D.Kimchi in Michlol pag.48. ſcribit: *In his Nomen conjugatum ponitur majoris declarationis & emphaſis causâ. Nam ubi dicitur:* Et efferbuit DOMINUS contra patres veſtros fervente ira, Zach.1. v.2, *ſatis fuiſſet dixiſſe*, וַיִּקְצֹף Et efferbuit, *ſed ad magnitudinem fer, voris exprimendam, addidit Nomen* קֶצֶף, *q. d. Vehementiſsimè efferbuit.* Græci & Latini ſimiliter loquun-

וְהֱשִׁיבְךָ יְהוָה מִצְרַיִם *Et reducet te* DOMINUS in *Aegyptum*, Deut.28.68.

וַיַּעֲמוֹד פֶּתַח הָאֹהֶל *Et stetit* ad *ostium tabernaculi*, Num. 12.5, pro אֶל־פֶּתַח.

REGULA SEXTA.

Verba, maximè intransitiva, eleganter & evidenter regunt Nomen conjugatum in accusativo Casu: ut,

וְצוּדָה לִּי צַיִד *Et venare mihi venationem*, Gen.27.3. Sic LXX. *καὶ θήρευσόν μοι θήραν.*

וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת *Ut colas cultum istum*, Exo.13.5, hoc est, obeas cultum, serves ritum istum.

בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם *Quum zelaret ipse zelotypiam meam*, Num.25. v.11, hoc est, quum zelotypiâ meâ ageret, &c.

מֹשְׁלִים אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה *Parabolizantes parabolam istam.* Ezech.18.2, hoc est utentes parabola vel proverbio isto.

מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי *Habitationem divinam inhabito.* Ezech.28.2: Græci, *κατοικίαν θεοῦ κατῴκησα.*

וְשָׁמַע שְׁמוּעָה *Et audiet auditionem*, hoc est, rumorem, 2.Reg.19.7: vide etiam Jes.66.19.

חָגִּי יְהוּדָה חַגַּיִךְ *Festivè-agito, Jehuda festa tua*, hoc est, celebra, Nah.1. vers.15. Sic Græci, *ἑόρταζε Ἰούδα τὰς ἑορτάς σου.*

דָּן דִּין עָנִי *Judicavit judicium pauperis*, Thren.3. v.58, hoc est, causam egit. Sic, *Mactare mactationem*, Gen. 43.16: *Jejunare jejunium*, 2.Sam.12.16: *Fulgurare fulgur*, Psal.144.6. *Herbascere herbam, Sementare semen*, Gen.1.11: *Aegrotare morbum*, 2.Reg.13.14: *Judicare*

gunt accusativum cum Præpositione ל ,אֶל ,עַד ,ב *vel* ה *locali ad finem addito:* ut,

שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה *Bina ex singulis adduces ad arcam*, Gen.6.19, hoc est, introduces in arcam.

יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ אָבֶן *Descenderunt in profunda tanquam lapis*, Exod.15.5.

עַל־מַבּוּעֵי מַיִם יְנַהֲלֵם *Ad scaturigines aquarum deducet eos*, Jes.40.10, עַל pro אֶל.

וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם *Et confluent ad eum omnes gentes*, Jes.2. vers.2.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר *Et perrexit per desertum illud*, Jud.11.18.

אֶעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצְךָ *Transeam obsecro per terram tuam*, v.17.

יֵלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ *Abeunto quisq; in locum suum*, Jud.7.7.

עַד־בֹּאֲכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה *Donec veniretis usq; ad locum hunc*, Deut.1.31.

וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה *Et convertimus-nos & profecti sumus desertum versus*, Deut.2.1.

וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָּׁבַע *Et venit in Beer-schebha*, Gen.46.1.

אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה *Descendam tecum in Aegyptum*, Gen. 46.4: de hoc He communissima est Hebræorum regula: כָּל־הַתֵּיבָה שֶׁצְּרִיךְ לָמֶד בְּרֹאשָׁהּ הַטֵּל לָהּ הֵא בְּסוֹפָהּ *Omni dictioni, cui opus est Lamed in capite ejus, appone ei He ad finem ejus.* Ellipsis Præpositionis non infrequens est: ut,

וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַםִ *Et venit* in *Jerusalem*, 1.Reg.3. ver.15, pro לִירוּשָׁלַםִ vel יְרוּשָׁלַיְמָה.

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ *Ego autem in multa benignitate tua veniam* in *domum tuam*, Psal.5.8.

וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה *Et ascendit rex* in *domum Domini*, 2.Par.34.30.

וַיְבִאֵם בָּבֶל *Et deduxit ea* in *Babyloniam*, Jer.28.3.

Et

קְרַב אֵלֶיךָ אַל־תִּגַּשׁ־בִּי *Appropinqua ad te, ne accedas ad me*, Jeſ.65.5, hoc eſt, ſecedas.
וַיִּקְרַב הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּזְבֵּחַ *Et acceſſit rex ad altare illud*, 2.Reg.15.12: hîc עַל eſt pro אֶל.
שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם *Revertimini vobis ad tentoria veſtra*, Deut.5.30, ל eſt pro אֶל, ut Joſ.22.8.
שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ *Revertere poſt fratriam tuam*, Ruth.1.15.
וְאַתָּה בֵּאלֹהֶיךָ תָשׁוּב *Tu vero ad Deum tuum convertere*, Hoſ.12. verſ.6. (40.35.
כִּי־שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן *Cùm habitaret ſuper illud nubes*, Exo.
עַל־דְּרָכִים יָשַׁבְתְּ לָהֶם *Juxta vias ſediſti illis*, Jer.3.2.
לָקוּם אֵלַי לְאֹרֵב *Ut inſurgeret contra me in inſidiatorem*, 1.Sam.22.13, hoc eſt, inſidiator, & אֶל eſt pro עַל.
וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב *Et adhærebat manus ipſius ad gladium ſuum*, 2.Sam.23.10.
דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ *Adhæret anima mea poſt te*, Pſal.63.9.
יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ *Relinquet quiſq; vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ*, Gen.2.verſ.24.
וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ *Et equum, ſuper quo equitare ſolet rex*, Eſth.6.8.
יֹשְׁבִים עַל־כִּסֵּא דָוִד רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים *Sedentes ſuper ſolium Davidis, equitantes in curribus & equis*, Jer.17.25.
וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם *Et ſcortentur poſt deos ſuos*, Exo.34.15: ſic Ezech.20.30. Jud.8 33.
וַתַּעֲשִׂי־לָךְ צַלְמֵי זָכָר וַתִּזְנִי־בָם *Et feciſti tibi imagines maſculi, ac fornicata es cum eis*, Ezech.16.17.
וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב *Cœpitq; populus ſcortari ad filias Moab*, Num.25.1.

REGULA QUINTA.

Verba motum ad vel per locum ſignificantia, re-

הַמֹּרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים בִּי *Rebellantes & prævaricantes in me,* Ezech.20.38.

וְעַל־תּוֹרָתִי פָּשָׁעוּ *Et contra legem meam rebelles fuerunt,* Hoſ.8. verſ.1.

וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ *Neq; tamen mendaciter agimus contra fœdus tuum,* Pſal.44.18: ſic Levit.19.11. Pſal.89. verſ. 34.

אֲנִי קָשַׁרְתִּי עַל־אֲדֹנִי *Ego conſpiravi contra dominum meum,* 2.Reg.10.9: ſic 2.Reg.15.10. 2.Par.24.25.

REGULA QUARTA.

Plurima verba intranſitiva, regunt germanâ quadam naturâ accuſativum, intercedente Præpoſitione.

Huc pertinent Verba Aſpiciendi, Reſpi. Proſpi. שָׁעָה, הִשְׁקִיף, נִשְׁקַף, פָּנָה: Nitendi, Innitendi, נִסְמַךְ, נִשְׁעַן: Tranſeundi, עָבַר, פָּסַח: Accedendi, Appropinquandi, קָרַב, נָגַשׁ: Revertendi, שׁוּב: Habitandi, manendi, Standi, Perſiſtendi, Surgendi, עָמַד, קוּם, יָשַׁב, שָׁכַן: Hærendi, Adhærendi, דָּבַק: Aſcendendi, עָלָה: Caſtrametandi, חָנָה: Equitandi, רָכַב: Scortandi, זָנָה & ſimilia.

נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן *Proſpectabat per feneſtram,* 2.Sam.6. verſ.16.

וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו *Et nitatur in Deum ſuum,* Jeſ.50.10.

נִשְׁעָן עַל־חֲנִיתוֹ *Nitebatur ſuper lanceam ſuam,* 2.Sam.1. v,6: & ſic quoque נִסְמַךְ conſtruitur.

וּפָסַח יְהוָה עַל־הַפֶּתַח *Et tranſibit Dominus præter oſtium illud,* Exo.12.23: ſic v.13.27. Verbum עָבַר varias adſciſcit Præpoſitiones, veluti ב, ל, על, מִן & בֵּין.

גְּשׁוּ־נָא אֵלַי *Accedite quæſo ad me,* Gen.45.4: vide aliter Jeſ.49. verſ.20.

Appro-

סָרַר · פָּשַׁע · מָרַר · מָרָה · מָרַד Rebellare: שִׁקֵּר Mendaciter agere, קָשַׁר Conjurare, Conspirare.
מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו *Quare perfidi sumus alter in alterum*, Mal.2.10.
בָּגְדָה אִשָּׁה מֵרֵעָהּ כֵּן בְּגַדְתֶּם בִּי *Sicut perfidè-descîscit mulier ab amico suo: sic vos perfidè egistis in me*, Jer.3.v.20. Hîc diversa constructio significationem variat.
וּמָעֲלָה בוֹ מָעַל *Et prævaricata fuerit in eum prævaricatione*, Num.5.12: vide & 1.Par.5.25. 2.Par.28.22.
אַל־תֶּחֶטְאוּ בַיֶּלֶד *Ne peccetis in puerum istum*, Gen.42. v.22, vide & Neh.9.29. 1.Sam.19.5.
וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ *Et confitebitur id in quo peccavit*, Levit.5.5. Construitur & frequenter cum Dativo personæ, & accusativo, ut Levit.5. v.16: item cum Nomine conjugato.
וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ *Et prævaricetur prævaricatione contra Dominum, & mentitus fuerit contra proximum suum*, Levit.6.2.
אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֶשׁ בָּהּ *Aut invenerit rem-amissam, mētitusq; fuerit in eam*, hoc est, abnegaverit eam, v.3. Construitur & cum *Dativo*.
וַיִּמְרֹד עַל־אֲדֹנָיו *Et rebellavit contra dominum suum*, 2 Paral.13.6: sic Neh.2.19.
אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ *Verumtamen contra Dominum ne sitis rebelles*, Num.14.9: sic 2.Reg.18.7. Jos.22.19. Exo. 23.21. Hos.7.14.
כִּי־מָרְתָה בֵּאלֹהֶיהָ *Quod rebellavit contra Deum suum*, Hos.13.16: sic Psal.5.11. Aliâs etiam cum *accusativo* construitur: ut,
עַל־אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת־פִּי *Eo quod rebellastis contra os meum*, Num.20.24: sic Psal.105.28. Jer.4.17. Jos.1.18.

וָאָקֻץ בָּם *Et tæduit me eorum*, Levit.20.23: vide 1.Reg. 11.25. Prov.3.11.

7. וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם *Et obstupescent de ea inimici vestri*, Levit.26.32.

8. וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים *Et inviderunt ipsi Pelisthæi*, Gen. 26.14, cum accusativo, quomodo & Ovid. Ep.13. dixit, *Troadas invideo*. vide & Jes.11.13. Hoc sensu tamen etiam cum Dativo legitur,

וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה *Inviderunt Mosi*, Psal.106.16.

וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ *Et zelatus fuerit uxorem suam*, hoc est, zelotypus uxoris fuerit, Num.5.14. Hac structura etiam est zelari facere, Ad zelotypiam movere, ut 1.Reg.14.22.

קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה *Zelando zelavi pro Domino*, 1.Reg.19. vers. 10.

וַתְּקַנֵּא רָחֵל בַּאֲחֹתָהּ *Invidiâ vel Aemulatione commota fuit Rachel in sororem suam*, Gen.30.1. Ab. Esra Zach.1. v.14. scribit hoc Verbum cum ל constructum sumi in bonum, & ל idem esse quod בַּעֲבוּר *Propter, Pro, Causâ*: cum ב in malum accipi. Hoc autem de communiore usu intelligendum est: nam cum ל etiam in malum sumitur, Psal.106.16.

9. וַיֵּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו *Et flevit illum pater ejus*, Gen.37.35: sic Lev.10.6. Deut.21.13.

וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלַי *Et flebo super virginitate mea*, Jud.11.27: sic 2.Sam.3.34. Ezech.27.31, ubi est אֶל pro עַל.

REGULA TERTIA.

Verba adversandi regunt accusativum cum Præpositione ב vel עַל.

Huc pertinent Verba מָעַל בָּגַד Perfidè agere, Prævaricari, חָטָא Peccare, כִּחֵשׁ Ementiri, Abnegare, מָרַד,

de ea: sic 1.Sam.18.25. Jud.15.7, Ezech.25. vers.10.

לא־חסה עליך עין *Non pepercit super te oculus*, Ezech. 16.5, & ita sæpè Nomen עין cum hoc Verbo jungitur: vide Ezech.7.4. Neh.13.22, & alibi.

חמל העם על מיטב הצאן *Clementiâ usus est populus erga optimos gregis*, q.d. Misertus fuit super, 1.Sam.15.15. Quandoque cum אל, Jer.50.14. & 51.3.

וחנתי את־אשר אחן ורחמתי את־אשר ארחם *Et gratiosus ero cui fuero gratiosus; & miserebor cujus fuero misertus*, Exo.33.19, quod Græci etiam per accusativum expresserunt, καὶ ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτειρῶ, & repetitur ab Apostolo ad Rom.9.15.

כרחם אב על־בנים רחם יהוה על־יראיו *Ut miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentium ipsum*, Psal.103. vers.13.

וינחם יהוה ... ויתעצב אל־לבו *Et Pœnituit* DOMINUM, *& doluit apud animum suum*, Gen.6.6, q.d. Pœnitentiâ ductus fuit Dominus: Verbum enim passivum est, & Nomen casu primo cum ipso convenit. Aliâs etiam cum Præpositionibus construitur: ut,

ונחמתי על־הרעה *Et pænitebit me mali istius*, Jer.18.8. vide etiam v.10: item Exod.32.12: 2.Sam.24.16, ubi est אל pro על: Jud.2.18, cum מן *Propter*.

אל־יבשו בי קויך *Ne erubescant propter me exspectantes te:*

אל־יכלמו בי מבקשיך *Ne rubore suffundantur meâ causâ quærentes te*, Psal.69.v.7. Sæpius verò usurpantur absolutè, vel cum Præpositione מן *Propter*.

נקטה נפשי בחיי *Fastidit anima mea vitam meam*, Job.10. v.1: vel Tædet animum meum vitæ meæ, Fastidium capit anima mea in vita mea: vide Psal.139, v.21. Gen.27.46.

27. verſ.1. & 38.19. Mich.7. verſ.17, & alibi.

לְעֶגְלוֹת בֵּית־אָוֶן יָגוּרוּ *Vitulis Bethaven timebunt*, Hoſ.10. v.5, hoc eſt, עַל Propter vitulos.

אֲנִי דֹאֵג אֶת־הַיְּהוּדִים *Ego ſollicitè timeo Judaos*, Jer.38.19.

וְדָאַג לָנוּ *Sollicitus ſit de nobis*, 1.Sam.9.5, hoc eſt, עָלֵינוּ Propter nos, noſtri causâ. Sic 1.Sam.10.2.

לְזֹאת יֶחֱרַד לִבִּי *Ad hoc expaveſcit animus meus*, Job.37.1.

הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ *Trementes ad verbum ejus*, Jeſ.66. v.5: vide & 2.Reg.4.13. Jeſ.66.2.

לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג *Non timet familia ſua à nive*, Prov. 31. verſ.21.

אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ *Ad Dominum pavebunt*, Mich.7. v.17: ſic Jer.36.16.

5. כִּי אָנַפְתָּ בִּי *Quia iratus fuiſti in me*, Jeſ.12.1.

וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל *Et ſuccenſa eſt ira Jacobi contra Rachelem*, Gen.30.2.

וַיִּחַר אַף בָּלָק אֶל־בִּלְעָם *Et exarſit ira Balak ad Bilham*, Num.24.10: אֶל eſt pro עַל *Adverſus*, cum quo aliâs etiam conſtruitur, ut Zach.10. v.3. Nomen אַף *Ira* quandoque deſideratur: ut,

וְלָמָּה זֶּה חָרָה לְךָ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה *Ad quid ergo accenſa eſt ira tibi propter rem hanc?* 2.Sam.19.42, hoc eſt, Cur ergo iraſceris mihi? Sic Jonæ 4.4. Sic reliqua *Ira* Verba cum ב, אֶל vel עַל conſtruuntur.

6. דַּם־עֲבָדָיו יִקּוֹם *Sanguinem ſervorum ſuorum ulciſcetur*, Deut.32.43.

וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם *Et ultionem ſumens propter actiones ipſorum*, Pſal.99.8, hoc eſt, de actionibus. Sic cum ל loco עַל, Nah.1.2.

וְנִקַּמְתִּי מֵאֹיְבַי *Et ultionem ſumſero de inimicis meis*, 1.Sam. 14.24. Sic Num.31.2. Jer.15.15, & alibi paſſim.

הִנָּקְמוּ בָהּ *Ultionem ſumite in ea*, Jer.50, verſ.15, id eſt, de ea:

Et aliter,

וְלֹא דָרַשׁ לַבְּעָלִים *Et non requirebat idola*, 2.Par.17. v.3: vide & v.4. Ezech.14.7. Jer.38.4. Job.10.6.

וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים *Et consulent idola*, Jes.19,3: sic Jes.8. v.19. Job.5.8.

וְאַחַר כָּל־יָרוֹק יִדְרוֹשׁ *Et post omnem viriditatem inquirit*, Job.39.11, h.e. omnes virentes herbas sectabatur.

וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ *Et meditabor in unoquoq; opere tuo*, Psal.77.13: sic Psal.1.2, & 63.7, & alibi. Construitur & cum אֶל ac ל, Jer.48.31. Jes.16.7, sed ea ponuntur pro עַל *Propter, De.*

וּלְכָל־תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר *Et ad omnem perfectionem ipse pervestigat*, Job.28. v.3, sed hæc structura in hoc verbo rara est: communiter enim cum nudo accusativo construitur.

3. בִּינֹתִי בַּסְּפָרִים *Consideravi in libris*, Dan.9.2: sic Nehem.13.7. Esr.8.15. Neh.8.12.

לֹא־יָבִינוּ אֶל־פְּעֻלֹּת יְהוָה וְאֶל־מַעֲשֵׂה יָדָיו *Non advertunt ad opera Domini & ad opus manuum ejus*, Psal.28.5. Pro אֶל sæpè est לְ, ut Psal.73.17. Prov.14.15. Item עַל Dan.11. vers.37.

וּלְהַשְׂכִּיל אֶל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה *Et ut intellectum haberent ad verba Legis*, hoc est, attenderent intelligenter vel diligenter. Neh.8.13.

וּלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ *Ut intellectum consequeremur in veritate tua*, Dan.9.13.

מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר יִמְצָא טוֹב *Scitè advertens ad rem, inveniet bonum*, Prov.16.20.

4. יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל *Timeant à* DOMINO *omnis terra, ab ipso metuant omnes habitatores orbis*, Psal.33.8, & sic frequenter Verba metus cum Præpositione מִן construuntur; vide Psal.

8 Stuporis, שָׁמֵם.

9. Invidiæ, Zeli, קִנֵּא.

10. Flendi, deflendi, בָּכָה: fletus enim ex commiseratione, pœnitentiâ, dolore, metu aut simili animi commotione oritur, & si quæ sunt similia.

1. אָבָה *Voluit*, plerunque post se regit Verbum infinitum, rarius accusativum vel alium casum: ut,

וְתוֹכַחְתִּי לֹא אֲבִיתֶם *Et correctionem meam non voluistis*, Prov.1.25. R. Levi subaudit לְקַבֵּל *Recipere*. Quandoque cum *Dativo* construitur, & tum per *Acquiescere* redditur: ut,

לֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי *Non acquieverunt consilio meo*, Prov.1.30.

וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי *Et Israel non acquievit mihi*, Psal.81. v.12, Kimchi subintelligit לִשְׁמוֹעַ q.d. Non voluerunt obtemperare mihi: vide & Deut.13.8.

חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם *Desiderio-flagrat animus ejus erga filiam vestram*, Gen.34.8, hoc est, amore ejus captus est, amore erga illam propendet: vide & Deut.7. v.7, & 10.14. & 21.11.

כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב *Benevolè affectus erat in filiam Jacobi*, Gen.34.19, hoc est, deperibat, deamabat illam.

רָצָה אֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ *Vult Deus opera tua*, Eccles.9. ver.7. hoc est, accepta habet, benevolè prosequitur: sic Psal.149.4.

2. הַמְבַקְשִׁים אֶל־אֲדֹנִי רָעָה *Qui quærunt contra dominum meum, malum*, hoc est, qui moliuntur malum domino meo, 1.Sam.25.26. Hoc sensu etiam *Dativum* regit, אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ *Quæram bonum tibi*, hoc est, studebo bono tuo, Psal.122.9: sic Neh.2.10.

וְגַם־בְּחָלְיוֹ לֹא־דָרַשׁ אֶת־יְהוָה כִּי בָּרֹפְאִים *Et etiam in morbo suo non consuluit* Dominum *sed medicos*, 2.Par.16. vers.12.

Et

v.12. Hebræi dicunt in his omnibus literam ל redundare: erit ergo juxta ipsos Pleonasmus literæ ל. interdum in hac forma loquendi pro עַל ponitur: ut,

לְמָתַי אַעְתִּיר לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ *Ecquando supplex-orabo pro te & pro servis tuis*, Exo.8.9, pro עָלֶיךָ. Eodem capite significantius cum בְּעַד *Pro* construitur, v.28. At cap. 10.v.17, ל est pro אֶל Ad, ut ex cap.8. v.8. apparet. כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים *Sicut aquæ mare operiunt*, Jes.11.9, pro עַל־הַיָּם, ut Prov.10.12, & alibi sæpè.

Sunt & alia Verba, quæ ex proprietate linguæ cum Dativo construuntur, ut *Sanandi, Osculandi, Decipiendi*, & alia, quæ antè allata sunt capite præcedenti.

REGULA SECUNDA.

Quæ curam & perturbationem animi significant, regunt accusativum vel ablativum, sæpius cum Præpositione.

Huc pertinent Verba,

1. Voluntatis, benevolentiæ, desiderii, חָפֵץ · אָבָה, רָצָה · חָשַׁק.
2. Studii & inquisitionis, חָקַר · הָגָה · דָּרַשׁ · בִּקֵּשׁ.
3. Notitiæ, intellectus, הִשְׂכִּיל · הֵבִין,
4. Metus, sollicitudinis, timoris, דָּרַךְ · דָּאַג · גּוּר, פָּחַד · יָרֵא.
5. Iræ, רָגַז · קָצַף · הִתְעַבֵּר · כָּעַס · חָרָה · זָעַם · אָנַף.
6. Vindictæ, נָקַם.
7. Quæ Latini efferunt per *Miseret, Pænitet, Pudet, Piget, Tædet*, & quidem Miserendi חָנַן · חָמַל · חוּס, רִחַם: Pænitentiæ, נִחַם: Pudoris, בּוֹשׁ · נִכְלַם: Tædii, קוּט · קוּץ.

עַד יָבוֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם *Donec veniat & doceat justitiam vos*, Hos.10.12, Hebr. Vobis.

הַלְאֵל יְלַמֶּד־דָּעַת *Num Deum docebit scientiam?* Job.21.22, Hebr. Deo. Sic & Rabbini loquuntur in illo toties à se laudato præcepto לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם לְתַלְמִידָיו בְּדֶרֶךְ קְצָרָה *Perpetuò doceat homo discipulos suos viâ brevi.*

ENALLAGE Dativi pro accusativo cum Verbis activis: ut,

לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת *Omnia instrumenta ejus facito æs*, hoc est, ærea sive ex ære, Exo.27.3.

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, Levit.19.18, & sic v.34.

הָרְגוּ לְאַבְנֵר *Interfecerunt Abnerum*, 2.Sam.3. v.30, pro אֶת־אַבְנֵר.

וּבְהַלֵּל לַיהוָה *Et quum laudarent DOMINUM*, 2.Par. 5. vers.13.

שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־חַיִל *Misit principes suos, Ben-chajilem &c.* 2.Par.17.7.

לְחָרֵף לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל *Ad probro afficiendum Dominum Deum Israelis*, 2.Par.32.17.

גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי *Magnificate Dominum mecum*, Psal.34.4.

יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ *Illaqueet fænerator quicquid est illi*, Psal.109.11.

פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי *Solvisti vincula mea*, Psal.116.16.

בַּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ *Cum corona quâ coronavit eum mater ejus*, Cant.3.11.

עָשְׁקָה־לִּי *Opprimet me*, Jes.38. v.14. scil. זאת הַדַּלָּה hæc infirmitas, ut Ab. Esra supplet. Quibusdam Nomen est, Oppressio (fit) mihi.

וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ *Et accepit præfectus satellitum Jeremiam*, Jer.40.2.

יַכְרֵת יְהוָה לָאִישׁ *Excindet Dominus virum illum*, Mal.2. v.12.

וַיהוָה הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי *Et Dominus occultavit à me, neq; indicavit mihi*, 2.Reg.4.27.

וְלֹא נֶעְלַם דָּבָר מִשְּׁלֹמֹה *Neq; fuit absconditum quicquam à Salomone*, hoc est, neq; latuit quicquam ipsum Salomonem, 2.Par.9.2.

הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה *Occultem ne ego ab Abrahamo id quod ego facturus sum?* Gen.18.17.

הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי *Absconde faciem tuam a peccatis meis*, Psal.51. v.11.

וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ *Nec* est quod *abscondatur à calore ejus*, Psal.19.7. Cum Dativo,

וַיִּשָּׁתְרוּ לָהֶם *Et latebant ipsis*, 1.Sam.5.9. Sic, *Tu mihi causa lates*, Virg.5. Æneid.

Quædam duos accusativos adsciscunt, alterum personæ, alterum rei: ut,

יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם *Timorem Domini docebo vos*, Psal. 34. vers.12.

שְׁאַל־נָא אֶת־הַכֹּהֲנִים תּוֹרָה *Interroga nunc sacerdotes legem*, Hag.2. vers.12.

לִמַּד דַּעַת אֶת־הָעָם *Docuit scientiam populum*, Eccles.9.12.

אֶת־מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditionem?* Jes.28.9.

אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם *Nota faciam verba mea vobis*, Pro.1. vers.23, Heb. Vos, & sic sæpè. Pro accusativo personæ tamen hoc Verbum etiam Dativum regit, ut Deut.4.9. Psal.145.12.

וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־מוֹנַיִךְ אֶת־בְּשָׂרָם *Et comedere faciam oppressores tuos suam-ipsorum-carnem*, Jes.49.26, & sic plerunque Verba in Hiphil duos accusativos adsciscunt.

Notandum Docendi Verba pro accusativo personæ, quandoq; habere Dativum: ut,

רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים *Persequere viros istos*, Gen.44.4: sic, Jos.2. vers.5.

וְאֵין־רֹדֵף אֶתְכֶם *Et non* erit *persequens vos*, Levit.26.17, ubi analoga est constructio cum accusativo.

Tegendi, Protegendi, Obtegendi חָפַף · כָּסָה · סָכַךְ · גָּנַן construuntur cum Præpositione עַל super: ut,

וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת *Et protegam super civitatem hanc*, 2.Reg.20.6: vide Jes.31.5. Zach.9. v.12. Et aliter,

יָגֵן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם *Proteget Dominus circa habitatorem Jerusalem*, Zach.12.8: simile, Job.2.23.

חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם *Protegens eum quotidie*, Deut.33.12.

וְאַל־תְּכַס עַל־עֲוֹנָם *Neq; obtegas iniquitatem eorum*, Neh. 4.5: vide & Psal.44.20. Sæpiùs tamen hoc Verbum cum nudo accusativo construitur.

וַיָּסֶךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת *Et obtexit arcam testimonii*, Exod. 40 21: vide 1.Par.28.18. Psal.5.12. Exo.40.3. At,

סַכֹּתָה לְרֹאשִׁי *Obtexisti caput meum*, Psal.140.8, ubi לְ est pro עַל, ut aliâs sæpè.

Celandi, Occultandi, Abscondendi, הֶעְלִים · כִּחֵד · הִסְתִּיר · כִּסָּה præter accusativum, regunt etiam ablativum cum Præpositione מִן:

אַל־נָא תְכַחֲדִי מִמֶּנִּי דָבָר *Ne quæso celato à me rem*, 2.Sam. 14.18. Latinè Præpositio redundat: nam alterum accusativum pro hoc ablativo usurpant.

וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא נִכְחָדוּ *Et delicta mea à te non sunt celata*, hoc est, celata tibi, Psal.69.6. Et cum Dativo,

לֹא כִחַדְתִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב *Non celavi benignitatem tuam & veritatem tuam cœtui multo*, Psal.40.11. Sic & apud Terent. Phorm. *Si hoc celetur patri, in metu sum.* Item, *Id Alcibiadi celari ampliùs non potuit*, Æmil. Prob.

3. 4. מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב *Spernere malum & eligere bonum*, Jes.7.15.
5. גּוֹעֵר בַּיָּם *Increpans mare*, Nah.1.4: vide & Zach. 3. vers.2.
6. הָעֵד הֵעִד בָּנוּ הָאִישׁ *Contestando contestatus est nos vir ille*. Gen.43.3: sic Deut.4.26.
7. לֹא אָרִיחַ בְּעַצְּרוֹתֵיכֶם *Non adorabor festa vestra*, Amos 5.21: sic Levit.26.31.
8. פָּגַעְתָּ אֶת־שָׂשׂ *Occurris gaudenti*, Jes.64.5: sic Exo. 5. vers.20.
גַּשׁ וּפְגַע בּוֹ *Accede & incurre in eum*, 2.Sam.1.15, hoc est, vi irrue in ipsum, & ita quandoque in malum sumitur. Hac structurâ quoq; est Intercedere apud aliquem vel pro aliquo: exempla passim obvia sunt, ut Jer.7.16. Job,21.15. Jer.15.11.
פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ *Occurrat ursa orba in virum*, Prov. 17.12: sic Jer.41.6.
9. וַיִּפְצַר־בָּם מְאֹד *Et institit apud eos valdè*, hoc est, Ursit eos vehementer, Gen.19. vers.3: sic v.9. & cap.33.11. 2.Sam.13.25.
פֶּן יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה *Ne fortè irrumpat in eos Dominus*, Exo. 19. v.22: sic v.24, & hoc modo convenit cum פָּגַע quando in malum sumitur.

Amandi Verbum עָגַב construitur cum Præpositione עַל: ut,

וַתַּעְגַּב עַל־מְאַהֲבֶיהָ *Et amore furebat super amatores suos*, h. e. deperibat, adamabat eos, amasiam egit cum eis, Ezech.23.5: vide & v.9.16.20. ibidem.

Persequendi דָּלַק & רָדַף construuntur cum Præpositione אַחֲרֵי: ut,

מַה־חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי *Quod peccatum meum est, quòd fervidè insectatus sis me?* Gen.31.36. Sic 1.Sam.17.53.

nunciavit patri meo, Jerem.20.v.15. Reperias etiam, אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין *Cui indicasti sermones*, Job.27.v.4, quod exponendum אֶל־מִי Ad quem, hoc est, Cui, ut in illo, יָרֵא מֵהַגִּיד אֶת־הַמַּרְאָה אֶל־עֵלִי *Metuebat indicare visionem ipsi Heli*, 1.Sam,3.15: communiter enim hoc Verbum cum Dativo construitur.

6. Respondendi, Mandandi, Præcipiendi vide cap. præcedente.

Cæterùm plurima alia Verba regunt accusativum, nunc cum Præpositione, nunc sine Præpositione. Sequentia, præter structuram cum nudo accusativo, gaudent etiam imprimis Præpositione בּ: ut sunt

1. Apprehendendi, Continendi, Detinendi, Retinendi, תָּמַךְ · הֶחֱזִיק · אָחַז.
2. Videndi, רָאָה · חָזָה.
3. Eligendi, בָּחַר.
4. Reprobandi, Spernendi, מָאַס.
5. Increpandi, גָּעַר.
6. Testandi, Contestandi, הֵעִיד.
7. Odorandi, הֵרִיחַ.
8. Occurrendi, פָּגַע · פָּגַשׁ.
9. Urgendi, Instandi, פָּצַר · פָּרַץ: ut,

1. אָחַזְתָּ בְּיַד יְמִינִי *Prehendisti manum dexteram meam*, Psal.73.23.

הַחֲזֵק בַּמּוּסָר *Apprehende disciplinam hanc*, Prov.4.v.13: sic Jud.19.4.

נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד *Excutiens manus suas, ne teneant munus*, Jesa.33.15.

2. כָּל־אָדָם חָזוּ בוֹ *Omnes homines intuentur in illud*, Job.26.25: sic Psal.27.4.

רֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר *Intuens in nubes, non metet*, Eccl.11.4.

Spernere

3. Recordandi, הִזְכִּיר · זָכַר : Obliviscendi, נָשָׁה · שָׁכַח · quorum structura Latinè per Genitivum communius effertur: ut,

זְכֹר אֶת־בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ *Recordare creatoris tui in diebus juventutis tuæ*, Eccles.12.1.

הַמַּזְכִּירִים אֶת־יְהוָה *Qui reminiscimini Domini*, Jes.62.6.

וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ *Et efferat se animus tuus, & obliviscaris Domini Dei tui*, Deut.8.v.14: sic Hos.8.v.14.

נָשִׁיתִי אֶתְכֶם נָשֹׁא *Obliviscar vestri obliviscendo*, Jer.23.39.

Verbum זָכַר etiam non ineleganter cum ל construitur, & Verbum הִזְכִּיר cum בּ: ut,

זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ *Memento Abrahami, Isaaci & Israelis servorum tuorum*, Exo.32.13: sic 2.Par. 6.42. Jer.31.24. Psal.136.23. Neh.5.19.

וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ *Et Dei Israelis mentionem faciunt*, Jes.48.1: vide Psal.20.8.

4. Verbum קָרָה Accidere, Evenire, Contingere: ut,

וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקֹּרֹת אֹתָם *Et nunciarunt illi omnia, quæ acciderant eis*, Gen.42.29.

כִּי־עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם *Sed tempus & casus accidit omnibus istis*, Eccl.9.11. Sic cap.2.14.

Semel cum Dativo: ut,

אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא לְעַמְּךָ *Id quod obventurum est populo tuo*, Dan.10.14.

5. Nunciandi, בִּשֵּׂר: ut,

אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה אֶת־הַמֶּלֶךְ *Excurram nunc & nunciabo regi*, 2.Sam.18.19.

לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם *Ad annunciandum in domo idolorum suorum, & populo*, 1.Sam.31.9.

אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת־אָבִי *Maledictus sit vir ille, qui*

כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ *Honora patrem tuum & matrem tuam*, Exo.20.12.

לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם *Inde ab eo die, quo creavit Deus hominem*, Deut.4.23: hîc omittitur particula אֵת, quod ſenſus ipſe dictitet, Deum fuiſſe agentem, hominem verò patientem, cùm Deus ab homine creari non poſsit.

Comprehendit verò etiam hæc ſtructura locutiones quaſdam Hebræis proprias, quas Latini ferè per alium caſum exprimunt: ex his quædam poſitæ ſunt capite præcedenti, alias inſigniores hîc ſubjiciemus.

Regunt ergo Accuſativum,

1. Maledicendi Verba קָבַב, אָרַר: item Benedicendi Verbum בֵּרֵךְ: ut,

וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיהֶם *Maledicam benedictionibus veſtris*, Mal.2.2. Sic Num.22.6.12.

קָבָה־לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה *Exſecrare mihi populum hunc*, Num.22.17.

יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם *Dominus benedicet populo ſuo in pace*, Pſal.29.11.

וּבֵרַךְ אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ *Et benedicet pani tuo & aquis tuis*, Exo.23.25.

2. Serviendi, Miniſtrandi, שֵׁרֵת, עָבַד, quorum hoc per *Colere* redditur, quando de Deo, idolis & terra dicitur, itaq; conſtructio convenit: ad homines relatum, eſt *Servire ſervitutem*: ut,

וְאֶת־אָחִיךָ תַּעֲבֹד *Et fratri tuo ſervies*, Gen.27.40.

וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם *Et ſervies mihi gratis?* Gen.29.15.

וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ *Et miniſtravit illi*, Gen.39.4.

וּמְשָׁרְתִים אֶת־הַבַּיִת *Et miniſtrantes domui*, Ezech.44.11: vide 1.Sam.2.18. 1.Reg.1.15.

3. Re-

CAP. XII.

De Syntaxi Verbi, qua regit accusativum.

REGULA PRIMA.

Verba activa & activè significantia regunt accusativum.

Hic accusativus vel designatur per particulam [illegible], ut certò indicetur res vel persona patiens, & liquido ab agente distinguatur: ut וִיהוּדָה לֹא יָצֹר אֶת־אֶפְרָיִם *Et Jehuda non arctabit Ephraimum*, Jes.11.13. ubi nisi adesset particula אֶת, sensus etiam posset esse, *Et Jehudam non arctabit Ephraim*: vel cum aperte de agente constat, aut patiens per se ex ratione sententiae intelligitur, nudo Nomine sine ea particulae expressione, aut Pronomine Verbo ad finem affixo. Neque tamen semper אֶת־ accusativum notat, sed quando est Præpositio, idem valens quod עִם *cum*, quo casu sensus facile docebit: ut וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבוֹתֶיךָ *Et jacebis cum patribus tuis*, 2.Sam.7.12, quod Gen.47.30. cum עִם construitur. Hinc etiam est אוֹתָהּ pro עִמָּהּ *Cum ea*, Exo.22.16. Neque etiam Pronomina affixa, semper accusativum simpliciter designant, præsertim cum Verbis neutris sive [illegible] conjuncta sint, sed sæpe in alium casum cum Præpositione resolvenda sunt, ut docetur infra [illegible]. Exemplis multis hic non est opus, cum locutio nota sit: ut,

[illegible] *tellem te mihi homi-* [illegible] *C. Longol* [illegible] *etiam gloriabi-* [illegible] *tua Daphnis?* [illegible] *glatio.* & ſimilia. [illegible] *Huic mihi men-* [illegible] *Quid tibi* [illegible] *habes?*

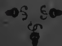
REGULA SECUNDA.

Verba nuncupandi præter nominativum, requirit [illegible] *personæ, quem Latini per alterum* [illegible] *exprimunt:* ut,

לֹא־יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר [illegible] *Neq, vocabitur amplius Stulto* [illegible] *& tenaci non dicetur libe-* [illegible] 5 pro Stultus, Tenax.

לֹא־יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא יֵאָמֵר שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקָּרֵא חֶפְצִי־בָהּ וּלְאַרְצֵךְ [illegible] *Non dicetur tibi amplius,* [illegible] *& terra tua non dicetur amplius Desolata, sed* [illegible] *Oblectatio mea in ipsa, & terra tua Mari-* [illegible] hoc eſt, Non diceris tu amplius De- [illegible] tua, &c ſed tu vocaberis, &c. & ter- [illegible]

[illegible] לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה *Haec vocabitur Vira,* Gen. 2. 23, id eſt, [illegible]

CAP.

tiates vestros. Aliàs communiter valet [illegible] *[illegible]*, ut [illegible] 32.29 [illegible].

הָיָה אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו *[illegible]* *fuo*. N[illegible] [illegible] hoc quoque [illegible] [illegible]num sumitur.

הַאִם תְּרִיבוּן לַבַּעַל *[illegible]* [illegible] בְּבוֹר לוֹ כְּשֶׁבֶל [illegible] P[illegible] R[illegible]. Et sic [illegible] [illegible] *[illegible]*.

לִסְפֹּד לְשָׂרָה *[illegible] super Saram* [illegible] *propter Saram*, Gen.23. v.2, [illegible] sic [illegible] Verbum cum Lamed pro עַל *Super*, [illegible] [illegible]struitur.

Deinde [illegible] a[illegible]dus est hic *Pl[illegible]* [illegible] nem dativi casus frequentissim[illegible] [illegible] lin[illegible] [illegible]ngularem. ut,

אֵלֵךְ לִי אֶל־הַר *[illegible] ad montem*, Cant.4.6.

נִגְזַרְנוּ לָנוּ *Excisi sumus nobis*, Ezech.37.11.

לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ *Ito tibi ex terra tua*, Gen.12.[illegible] [illegible] Abi tibi, Cant.2.10. שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה Sed[illegible] [illegible] Gen.22 5: וְחֵךְ אֹכֶל יִטְעַם־לוֹ Et p[illegible] [illegible] [illegible] stat sibi, Job.12.11: וְנָס לוֹ Et fugiet sibi [illegible]

רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג *Multum satur*[illegible] *[illegible] men nostra subsannatione*, Psal.123 v.4. [illegible] ho[illegible] *Mihi*, &c explicant, In bonum [illegible] [illegible] modo meo, Ad commoditatem [illegible] [illegible] quomodo id ad hunc & Ezech[illegible] [illegible] plurimos locos applicent. Pleo[illegible] [illegible] proprietate l[illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] Nam apud Latinos [illegible] *[illegible]* [illegible] *tri*[illegible] Ferent. A[illegible] [illegible]

[illegible] pupulus Salomoni, [illegible] ubi [illegible] accipitur pro הוֹשַׁע [illegible]

[illegible] הלרשע [illegible] *auxilium?* 2. Par. 19. [illegible] Alias tamen e[illegible] de commu[illegible]

[illegible] Aversandi, Maledicendi, Benedicendi, S[illegible] [illegible] Eventus, Nuncian[illegible]

Observandum [illegible] non semper denotare Dativũ, [illegible] quod על *super, Propter, De.* quandoque pro אל [illegible] ponitur.

[illegible] נקם יהוה [illegible] *captens Domino* [illegible] per על ef[illegible] נקם [illegible] לילומם [illegible]

כל השמע [illegible] *audierit, ridebit de me* [illegible] עלי.

[illegible] *consolabitur* [illegible] Gen. 27. 42. pro עליך [illegible]

וישאלו אנשי המקום [illegible] *Gen. 26.* [illegible] אשתו

[illegible] *ad terram* [illegible]

[illegible] שימו לבבכם לכל [illegible] *Apponite* [illegible] Deut. 32. 46. hic Lamed est pro אל

[illegible] est quod [illegible] בגב [illegible]

[illegible] לחם [illegible] *pugnat pro eis* Exo. 14. 25 [illegible] Sed & cum על sic sumi[illegible] valde commun[illegible] ut והלחמו על אחיכם [illegible] *pugnate pro fratribus vestris* Neh. 4. 14, quod [illegible] Salomon explicat בשביל אחיכם Propter

fratres

tiner dominari esse in ... Beschol ..., ubi Eliy ...
potest esse Praepositionis ב pro ..., cum qua
communiter construitur. Et sic Procommon ...
xum in accus. cum Praepositione ב ...
... לא יִתֵּנו בַּאֲרֶץ *Non dominantur sui ...*
... Levit 25.43, ... רְדֵה בוֹ ...
... האדם באדם ...
... Eccl. 8.9. ...
... דַּמִּים ... שָׁלְטוּ עֲלֵיהֶם ...
... Num. ...
15. Honorandi כָּבַד; ut,
וּכְבוֹד לִשְׁמוֹ *Et ... honorem ...* Psal. ...
וְלֵאלֹהַּ מָעֻזִּים יְכַבֵּד *Et Deum Maozim honorabit*, ...
... hoc etiam cum accusativo ...
construitur.
16. ... Salvandi, Auxiliandi, ...
... ut cum Latini dicunt, Salutem ...
... tereali... ut,
וּזְרוֹעָם לֹא הוֹשִׁיעָה לָּמוֹ *Et brachium eorum non salvavit ...* Psal. 44. 4., hoc est, non ...
... frequenter hoc Verbum cum Dativo construi-
tur, ut Psal. 72.4. & ... 6. 2 Sam. 10 ...
& alibi saepius. Unde illud ὡσαννὰ τῷ ... Ho-
sanna filio David, Matt 21.9. id est, ... לְבֶן דָּוִד ...
Salutem praesta filio Davidis, vel, Serva ...
dic, hoc est, Fac ô Deus, ut ...
sit regnum Messiae filii Davidis ...
venit in Nomine Domini, id est ... Messias ...
qui per prophetas ... tandem ...
bitus est, ac in ... Deus ...
sias, ut Chuschai ... Abiathar ...

הַאֲמִינוּ בַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ הַאֲמִינוּ בִנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ *Credite in Domino Deo vestro & firmabimini: credite prophetis ejus & prosperabimini*, 2.Paral.20.20. Hinc [illegible] hoc loco imitati sunt, dum [illegible] προφήταις αὐτοῦ. Pri[illegible] per [illegible] expresserunt.

וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו *Neq; crediderunt in mirabilia ejus*, Psalm. [illegible] ἐπίστευσαν ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ.

וַיַּאֲמִינוּ בִדְבָרָיו *Et crediderunt verbis ejus*, Psal.106.12, quæ locutio postea v.24. per Dativum effertur. Unde apparet, Hebræis sine differentia loqui, *Credere in Deum, Credere prophetas in verba, &c.*

טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים *Melius est confidere in Domino quam confidere in principibus*, Psal.118.8.

וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה *Ego verò super te confido* Domine, Psal.31.15.

אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח *Ego ad te confido*, Psal.56.4.

14. Dominandi, Imperandi, שָׂרַר שָׁלַט רָדָה בָּעַל [illegible] cum Dativo: ut,

אֲשֶׁר בָּעֲלוּ לְמוֹאָב *Qui dominati sunt Moabo*, 1.Par.4.22. Communiter verò construuntur hîc cum Præpositione ב in, quandoque עַל *Super*, quasi dicas, Dominium ac imperium habere vel exercere in aut super aliquem: ut,

כִּי אָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָכֶם *Nam ego dominium obtineo in vos*, Jeremia 3.14. & 31.32. Affixum Pronomen in hanc [illegible] resolvendum est, בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים *Dominati* [illegible] Jes.26.13, pro בָּעֲלוּ בָנוּ de qua [illegible] in fine.

וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם *Et dominamini in pisces maris*, Gen.1.28: [illegible] accusativo [illegible], וּבְחָזְקָה רְדִיתֶם אֹתָם *Et duriter*

requirit ablativum, ut traditur infra cap. 13. [illegible]
יִקָּרֵא שִׁמְךָ עָלֵינוּ *Vocetur super n*[illegible] *tuum* [illegible]
id est, vocemur de nomine tuo. [illegible]
gines, quamdiu liberæ sunt, vocantur [illegible]
proprio: cum nubunt ac maritos accipiunt [illegible]
lantur de nomine mariti [illegible] quam [illegible]
ergo idem, ac si dicerent [illegible]
maritus noster, ut tuo nomine nos [illegible]

13. Credendi, Fidendi, Confidendi [illegible]
חָסָה. Cum Dativo hæc construi, c[illegible]
cum Accusativo & Præpositione [illegible]
proprium: ut,
וְלֹא הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל *Et non fidit* [illegible]
Jud. 11, 20. Hæc tamen locutio insole[illegible]
alibi occurrit, unde per Enallagen c[illegible] sive
Antiptosin, Accusativus accipi possit [illegible]
[illegible] כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר, לְיִשְׂרָאֵל, ut in illo
Faciet [illegible] *sanguini ejus, quemadmodum fe*[illegible]
vo[illegible] Levit. 16. 15: item, וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן *Et* [illegible]
s[illegible], Levit. 13. v. 49, pro לַכֹּהֵן: sic 1 Sam. [illegible]
1. Reg. [illegible] 31, & alibi.

Cum ל sive Dativo, & Præpositione ב [illegible]
te hoc verbum construitur: ut,
וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ *Et non credidistis ei*, Deut. 9. 23, scil. [illegible]
לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי *Ut sciatis & credatis mihi* [illegible]
10, scil. Deo vestro.
וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ *Et crediderunt in* [illegible]
& in Mosen servum ejus, Exo. 14. 31.
וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ *Et non fides in vitam tua*[illegible]
tuæ Deut. 28. [illegible] 6.
וַיַּאֲמֵן אָכִישׁ בְּדָוִד *Et credidit Achis in David*[illegible], 1 Samuel. 27. 12.

Vocandi [illegible],

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה *Et vocavit Deus* [illegible] *vocavit noctem*, [illegible]

[illegible] *Et* [illegible] Sam.16.2.

בְּקָרְאִי [illegible]

[illegible] לִמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה [illegible] *trices ut ad-* [illegible] [illegible] [illegible] sim cum ac- [illegible] = אֶל [illegible] quandoq; etsi [illegible] ב & עַל [illegible]

[illegible] אֶל אִישׁ [illegible] *tum suum*, 2.Regum 4. [illegible]

אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא [illegible] *imo*, hoc est, Vos inclamo. Prov. 8.4.

וַיִּקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה [illegible] *ad Deum in fortitudine*, hoc est, Fortiter Deum inclamanto [illegible] implo- [illegible] vide & Deut.24.15.

אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה *Tunc cœptum est ad invocandum* [illegible], Gen.4.26, hoc est, ut invocarent [illegible] Domini. Sic Jes.41.25. Atque [illegible] in hac phrasi fere tantum propria, & [illegible] di[illegible]so significatu. Nam cùm de [illegible] *[illegible]care in Nomine*, est Invocare no[illegible] Dei per preces ac laudes: cum verò ad creatu[illegible] est Nominatim, nomine proprio vel [illegible] appellare & vocare: ut, קָרָאתִי בְשִׁמְךָ [illegible] Jes.43.1, id est, vocavi te nomi- [illegible] Psal. [illegible], & alibi. Cùm etiam dici- [illegible] קְרָאתִיךָ [illegible] *Clamavi cum toto animo meo*, Psal. [illegible] item, וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל *Et clamavi voce magna* [illegible], in talibus locutionibus ב notat modum [illegible], instrumentum, &c. [illegible]

[illegible]

per eos, & su[illegible]s[illegible]nnantes in e[illegible]s, 2 Par.30.[illegible] vide Nehem.4.1.

ויהיו מלעבים במלאכי האלהים [illegible] *pr[illegible]phetas Dei*, 2.Par.36.1[illegible]

כהתל באנוש ההתלו בו *Sicut illudit [illegible]* [illegible] *[illegible]psi*, Job 13.9: vide Gen.[illegible] Jud.[illegible]

והתעללו בי *Et illudant mihi*, 1.Sam.31.v.4: vide [illegible]mer.22 v.29.

8. Osculandi Verbum נשק: ut,

וכל־הפה אשר לא נשק לו *Et omne os quod [illegible]latum illum*, 1.Reg.19.18: & mox [illegible] נא לאבי [illegible] *ler quæso patrem meum*, v.20. Sic Gen.2[illegible] cum Accusativo rarius, 1.Sam.20.41.

ויחבק־לו וינשק־לו *Et amplexatus est illum & [illegible] lum*, Gen.29.13, ubi & Amplexandi V[illegible] cum Dativo est quod aliâs regit accusativum.

9. S[illegible]endi, Decipiendi Verbum [illegible]א [illegible]

השא השאת [illegible]ם הי[illegible] *Seducendo seduxe[illegible]*, Je[illegible] v.10. Sic 2.Reg.18.29. Jer.29.8. [illegible] cum accusativo construitur, Jer.49.[illegible]

10. Sanandi, Medendi רפא in Kal [illegible] & Pihel: ut,

הרופא לכל־תחלואכי *Qui sanat omn[illegible]* 103.3: Sic Num.12.13.

ובחברתו נרפא לנו *Et livore ejus fit cu[illegible]*

רפאתי למים האלה *Sanavi aquas [illegible]* [illegible]struitur etiam indifferenter cum accusativo.

11. Prævalendi יכל: ut,

יכול נוכל לה *Pr[illegible]* Num.[illegible] Sic Psal.[illegible] 9 [illegible] Je[illegible] [illegible] Psal. 13.5: pro [illegible] לו יכלתי De quo loquendi genere vide [illegible] fra c[illegible]

[illegible] *[illegible] verbum*, hoc est, [illegible] Num. 22. 8. Sic 2. Sam. [illegible] Neh. [illegible] Reg. [illegible]

Mandandi, Præcipiendi צִוָּה. Cum Dativo, Num. [illegible] 8. Jes. 38. 1. Sæpius cum *accusativo*. ut [illegible] כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת נֹחַ *Quemadmodum præceperat Deus Noacho* Genes. [illegible]

וְצִוִּיתָה אֹתוֹ *Et mandabis [illegible]* Num. 27. 19: Sic Deut. 31. [illegible] Levit. [illegible] & passim. Item cum Præpositione אֶל, 2. Sam. [illegible] v. 23. 1. Reg. 11. 10. Et cum עַל: ut, וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָדָם *Et præcepit Dominus Deus super hominem* Genes. 2. v. 16, id est, Interdixit homini. Nam hoc modo constructum prohibitionem sive Interdictum denotat, scribit hic Aben Esra. [illegible] vide Gen. 28. 6. Jesa. 5. 6. 1. Reg. [illegible] 4[illegible]

Subsannandi, Irridendi, Illudendi, שָׂחַק, הִתְעַלֵּל הֵתֵל הֵלִיץ לָעַג הֶלִּיג quorum quædam etiam accusativum admittunt cum Præpositione ב [illegible] Item Spernendi, Contemnendi בּוּז בָּזָה ut, עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּז לִיקֲּהַת אֵם יִקְּרוּהָ [illegible] *Oculum, qui [illegible] patrem aut sprevit obedientiam matris, [illegible] corvi vallis*, Pro. 30. 17. Nota & *Spernendi* Verbum cum Dativo hic constitui: cui similis [illegible] וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ *Et sprevit eum in corde suo*, 2. Sam. [illegible] Item בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לָךְ *Contemnit te, subsannat te*, Jesa. [illegible] quæ alias etiam cum accusativo construuntur.

תִּשְׂחַק לַסּוּס וּלְרֹכְבוֹ *Irridet equum & sessorem ejus*, Job. 39. [illegible] Psal. 37. 13. Jud. 16. 25.

Cum Præpositione: ut,

וַיִּהְיוּ מַשְׂחִיקִים עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים בָּם *Fuerunt rque ridentes super*

2. Dimittendi, Permittendi, [illegible] הִנִּיחַ ut,
וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי *Nunc itaque sine me*, Exo. 32. 10
הַנִּחוּ לוֹ וִיקַלֵּל *Sinite illum ut maledicat*, 2. Sam. 16. [illegible]
vide & Hos. 4. 17. Eccles. [illegible]

3. Expectandi, Praestolandi, קִוָּה כִּתֵּר [illegible] quorum tamen quaedam interdum etiam cum Praepositione אֶל & עַל admittuntur [illegible]
אִם יִתְמַהְמַהּ חַכֵּה לוֹ *Si moratur, expecta eum* Hab. [illegible]
Sic Jes. 8. 17. Psal. 106. 13, & alibi. Cum [illegible]
Job. 32. v. 4.
לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ *Exspectantibus benignitatem eius* Psal. 33. 18. Sic Psal. 31. 25. & 119. 43. & alibi.
כַּתַּר לִי זְעֵיר *Expecta me paulisper*, Job. 36. 2.
נְקַוֶּה לַמִּשְׁפָּט וָאַיִן לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ *Expectamus* [illegible] *sed nullum est: salutem procul abest a nobis*, [illegible]
Construitur & cum nudo accusativo.

4. Interrogandi, Consulendi שָׁאַל. ut,
וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם *Et interrogabunt te de pace*, [illegible] v. 4. id est, valetudine, prosperitate, hoc [illegible] tibi precabuntur, salutabunt te pacifice. Sic 1. Sam. 25. 5. 2. Sam. 8. 10.
וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים *Ut consulat eum propter iudicium Urim*, Num. 27. 21: vide & 1. Reg. 8. 6 Job. 8. 8. Frequenter etiam hoc sensu construitur cum accusativo, item cum Praepositione בְּ, ut Jud. 18. 5 [illegible] 10. 13 & alibi passim.

5. Respondendi, עָנָה הֵשִׁיב. Structura [illegible] cum Dativo [illegible] & communis est, cum accusativo [illegible] item: ut,
וְלֹא עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר *Et non responderunt populus ei verbum*, hoc est quicquam, 1. Reg. 18. [illegible] Sic 2. Reg. 18. 26 [illegible] Gen. [illegible] 1. Sam. 9. [illegible] & alibi.

[illegible] *cui qualicunq; modo aliquid acquiritur* [illegible] *tribuitur*: ut,

הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים *Benefac Domine, bonis.* Psal.125. v.4. Hoc Verbum [illegible] cum [illegible]tivo constituitur, ut, [illegible] הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן *Beneficio affice pro benevolentia tua* [illegible], Psal.[illegible]o. Sic & Græci cum [illegible]tivo, [illegible] *bono affice benefi*[illegible] apud [illegible] *Et bono te afficiet*, Deut.30.5.

[illegible] אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הֵיטִיב לָכֶם *Malefaciet vobis, posteaquam benefecerit vobis*, Jos.24.20.

לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם *Doctrinam bonam trado vobis*, Proverb.4. v.2

Omissis illis, quæ communem structuram sequuntur, proponemus ea, quorum structura in hac lingua propria est, ab aliis aliena. Sic multa apud Latinos accusativum regentia, hîc habēt Dativum: & contra, multa hîc accusativum regunt, quæ apud Latinos Dativum. Quædam diversos casus regunt adjuncta etiam Præpositione, ex quibus omnibus proprietas Hebræi sermonis, ejusq; multiplex elegantia, evidenter elucescet.

Cum *Dativo* construuntur,

1. Affinia Premendi verba הֵצִיק · הֵצִיר. ut,

כִּי־הֵצִיקַתְהוּ לוֹ בִדְבָרֶיהָ *Quum premeret eum verbis suis*, Jud.16.v.16. Sic Deut.28.53. Jerem.19.9, & alibi. Construuntur & cum *Accusativo* affixo, Jud.14.17. [illegible]

וְהֵצַר לָךְ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ *Et angustabit te in omnibus portis tuis*, Deut.28.v.57. Sic Jerem.10.v.18. Soph.1.17. Nehem.9.27.

2. Di-

CAP. XI.

De Syntaxi Verbi, quâ Nomen regit in casu Dativo.

Adhuc fuit conveni[illegible] Verbi cum Nomine [illegible] tur Rectio & pri[illegible] finiti

Verbum finitum regit Nomen, Pronomen vel Participium (quatenus usum Nominis habet) in aliquo casu, nunc nude & simpliciter, nunc interce-dente aliqua Præpositione, & id quidem frequen-tissimè. Sunt enim omnia Verba simplicia, ideo circo Præpositionem, quam Græci & Latini cum Verbo componunt, Hebræi inter Verbum & No-men disponunt, unde multi peculiares, & Hebræis proprij loquendi modi oriuntur diversæ [illegible] thematis significationes sæpè distinguuntur. Sic [illegible] est Accedere & Discedere pro diversa constru-ctione [illegible] Adferre & Auferre, & similia alia plurima.

Rectio *Genitivi* hîc propriè nulla est. Nam qui-bus Latini genitivum addunt, ut Verbis curæ & per-turbationis animi, memoriæ & oblivionis, copiæ & inopiæ, mercandi & similibus, ea Hebræi efferunt per accusativum vel ablativum cum Præpositione aliqua, ut in sequentibus videbitur.

REGULA PRIMA.

Quodlibet Verbum admittit dativum personæ

ומפני זה צריך להתבונן מאד בלשון ולהשים בו על משפט כפי היכולת. ולא לאמור לשון נקבה על זכר ולשון זכר על נקבה:

Id est, *Propterea necesse est diligentem adhibere considerationem in lingua hac, & eam ducere in formam suam quantum possibile est, neque dicere sermonem fœminino de masculino, aut masculinum de fœminino.* Et pag. 11. ubi etiam [illegible]:

לא שיהיה לשון זה נופל על זה אלא בכל אחד [illegible] דבר נסתר נופל [illegible] ומפני הכתוב על תבכן [illegible] [illegible] נזכר בענין או [illegible] ואמר המקרא דרך קצרה: כי כן דרך המקרא במקומות רבים

Id est, *Non quod [illegible] in [illegible]* hoc est, voces diversi generis promiscue conjungantur: *sed ex unoquoque, [illegible] occultum [illegible]. Nititur autem Scriptura super intelligentem, cum verbum illud occultum [illegible], vel commemoratum sit in textu, aut ex eo intelligatur. Unde capit Scriptura viam breviloquentiæ, mos ejus est in locis plurimis.*

Tertio est Enallage personæ: ut,

כי יבשו מאילים אשר חמדתם *Nam pudefient propter lucos quos [illegible]*, Jes. 1.29, pro תבשו pudefietis. Aben Ezra tamen dicit, posse hoc etiam proprie accipi, ad formam antecedentis Verbi יכלו.

ובאשת נעוריך אל יבגד *Et in uxorem adolescentiæ tuæ ne perfide agat.* Mal. 2.15 pro תבגד perfidè agas. vide Zephon. 3.[illegible] Mich. 7.15.19. Jes. 42.20, & alibi passim. Item generis & personæ simul, ut cum secunda [illegible] pluralis masc. ponitur loco tertiæ fœmininæ pluralis: ואלמנותיך עלי תבטחו *Et viduæ tuæ in me confidant.* Jer. 49.11. pro תִבְטַחְנָה vide Ezech. 3[illegible]. [illegible] 16.[illegible]

CAP.

עִיר Urbe, sed intelligitur per Urbem [illegible] Populus urbis. Sic metonymia [illegible] tollit.

עֲשִׂיתֶן תוֹעֵבָה *Fecistis abominationem* [illegible] Verbum fœmininum de viris [illegible] effœminatum ipsorum [illegible] rem populi polluerint, ut [illegible] Aut hoc membro alloquitur הנשים Fœminas [illegible] Israelis, & sic genus convenit.

וְתִקְרְבוּ עֲצָמוֹת *Et appropinquarunt ossa*, Ezech.3[illegible] ubi Enallage generis & personæ simul, ut [illegible] Jer.49. vers.11.

וְהָרִיּוֹתָיו יְבֻקָּעוּ *Et gravidæ eorum diffindentur*, Hos.[illegible] Verbum masculinum est, quasi in animo [illegible] dicere, Gravidas eorum יְבַקַּע הַצָּר di[illegible]

וַתְּהִי נַעֲלָמָה *Erisque abscondita*, Nah.3.11: h[illegible] Verbum תְהִי speciali contractione est pro תִּהְיִי, & [illegible] est anomalia.

וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָּׁם עַל־מְכֻנָתָהּ *Ut stabiliatur* [illegible] *super basin suam*, Zach.5.11: hîc ju[illegible] Salomonem, anomalia nulla est. Nam ad prius Verbum subaudiendum substantivum הַבַּיִת *Domus*, ad alterum, remotius הָאֵיפָה Epha.

וְעַוְלָה לֹא נִמְצָא בִשְׂפָתָיו *Et iniquitas (fœm.)* [illegible] *venta* (masc.) *in labiis ejus*, Mal.2.6. hîc [illegible] est pro דְּבַר עַוְלָה Verbum iniquitatis, doctrina fal[illegible]

Hoc vel simili modo de aliis exemplis j[illegible] dum erit, ne quis existimet, genera prom[illegible] hac lingua confundi. Non enim sine [illegible] hoc vel illo modo authores sacri locuti sunt. [illegible] pertinet R. Davidis Kimchi admonitio, q[illegible] bet in Michlol pag.67 his verbis

[illegible] consultationis mala exe-
[illegible].

[illegible] ex eis gratiarum actio
[illegible] Jer. 30. 19. [illegible] קול תּוֹדָה Vox gratiarum
actionis, quod substantivum in seq. membro ver-
sus exprimitur.

[illegible] עַל הַסְּפִין [illegible] fœm.) in me confi-
[illegible] Verbo enallage
generis & personæ, pro תִּבְטָחוּ. quidam tamen
[illegible] C. ditote. Simile est
mox ex Ezech.

תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיא אֹתָךְ [illegible] te, Jer. 49. v. 16:
Verbum masc. ad intellectum refertur, q.d. Quòd
[illegible] regione aliis horrori
es, id te decepit.

זְעָקָה בַּגּוֹיִם נִשְׁמַע Clamor (fœm.) in gentibus audietur
(masc.) Jer. 50. 46, hoc est, קוֹל זְעָקָה Vox clamo-
ris: id enim substantivum masculinum præce-
dente membro exprimitur, & servit utrique loco,
[illegible] Kimchi.

וּבָא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה Et venerit (masc.) in anno hoc ru-
mor (fœm.) Jer. 51. v. 46: id est, קוֹל שְׁמוּעָה Vox
rumoris [illegible] Jer. 10. 22.

אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה [illegible] Eloquar verbum (masc.)
[illegible] (fœm.) amplius, Ezech. 12. 25:
hic Verbum fœm. ad intellectum refertur. Nam
per דָּבָר intelligitur גזרה Decretum, quod fœmi-
ninum est, cujus respectu effertur Verbum genere
fœminino. [illegible] Nomen fœm.
[illegible]

[illegible] עַד שְׁנוֹתַיִךְ Et pervenisti ad annos tuos, Ezech. 22.
4. [illegible] masculinum dicitur quidem de
[illegible]

bina, & laudaverunt eam. Cant 6.8. Verba hic [illegible] masculina respondentia fœmininis [illegible] quid non tantum ad puellas & reginas [illegible] bet status hominum [illegible].

תחתיך יצע רמה *Subter te sternetur lumbricus* [illegible] mox, ומכסיך תולעה *Et operient te* [illegible] ותהי הכנם *Fuitq. pediculus* Exod. 8.[illegible] [illegible] *Et ascendit rana* ibid. v. 6, in quib. [illegible] fœmininum conjunguntur. De [illegible] chi in Comment. Mos est linguæ, ut de [illegible] nibus specierum animalium, quando [illegible] sive generaliter sumuntur, loquatur [illegible] masculino, nunc genere fœminino [illegible] gitur etiam plerunque in genere fœminino [illegible] men עדת Congregatio, cætus, mu[illegible] & in his, ותהי ישראל Fuitque Israel, ויהי ארם [illegible] Aram, & similibus, id est, עדת ישראל Congregatio Israelis, & sic discrepantia generis co[illegible].

חרדו שאננות *Trepidate ô tranquillæ* [illegible] Verbum masculinum dicitur de inh[illegible] [illegible] nice per Tranquillas urb[illegible]

ובא עליך רעה *Et veniet* (masc.) *super te malum* [illegible] Jes. 47.11, id est, יום רעה Dies mali, Tempus adversitatis, ut integre [illegible], Psal. 27.5, & alibi.

ותכרת לך מהם *Excidisti* (masc.) *tibi* [illegible] Verbum masculinum de Jehuda [illegible] p.tum, denotat masculam [illegible] netu ejus quod mascule & intrepide [illegible] exstruxerit sibi cubile majus quam [illegible] ut tanto plures ad concubitum admittere posset. Sic, ותעשי הרעות ותוכל *Et perfecisti* [illegible] trix) *mala* [illegible] (masc.) Jer. 3.5 [illegible]

[illegible] qui [illegible]latis mun[illegible]ibus ho-
[illegible] corrumpit.

[illegible] Eccl[illegible] ver.2, ſcil. נֶפֶשׁ
[illegible] Salomonis po-
[illegible] congre[illegible]. Verbum maſ.
[illegible], & inde redditur à
[illegible] ſermonem ad po-
[illegible] habens.

[illegible]) *de[illegible]retum* (maſc.)
[illegible] refertur Verbum, re-
ſp[illegible]is ad נִקְמָה [illegible] vel גְּזֵרָה Decretum
[illegible] quo fiat ultio &
vindi[illegible]a mali[illegible].

[illegible] עֲמַל הַכְּסִילִים *La[illegible]* (maſc.) *ſtultorum fatigat*
[illegible] *terum* Eccl[illegible] 10. v. 15. עָמָל ponitur
[illegible] ratione pro fæm[illegible]o אִוֶּלֶת vel כְּסִילוּת
S[illegible], quâ ſe fatigant fruſtra in [illegible]s acquirendis,
quæ p[illegible] acquirere non poſſunt. Eſt itaq;
[illegible] ſi dictum כְּסִילוּת הַכְּסִילִים.

[illegible] וְאִם תְּעוֹרְרוּ [illegible] *Et ſi [illegible] amorem hunc,*
[illegible] Verbum maſ[illegible]linum dicitur de בְּנוֹת fi-
[illegible] quas & eodem verſu per Prono-
[illegible] compellat, nempe [illegible]nſus ratione
[illegible], ſed omnes nationes & po-
[illegible], ne amorem ſponſi Chriſti, erga
[illegible] tu[illegible]bent.

[illegible] וַיִּשַּׁחוּ כָּל־בְּנוֹת [illegible] *Et d[illegible]primentur* (maſc.) *omnes filiæ*
[illegible] id eſt, כָּל־קוֹלוֹת שֶׁל כְּלֵי הַשִּׁיר
[illegible] (maſc.) inſtrumenti [illegible], vel כָּל־שָׁרִים
[illegible] cantatrices.

[illegible] רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת [illegible] *Viderunt*
[illegible] *& [illegible]*
[illegible]ina,

faciens, Deferens juram[illegible]

וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה *Et transiit* (masc.) [illegible] 22. v.36: de hoc vide supra cap. [illegible] in primo [illegible] Ellipseos

כִּי חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה *Quòd invaluerit* (masc. [illegible] *bellum* (fæm.) 2.Reg.3.26. id est [illegible] negotium bellicum, ut Kimchi [illegible] Verùm etiam genere masculino dici [illegible] minis synonimi קרב Prælium. Nam [illegible] cæsi erant & in fugam versi.

פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שֶׁבֶר *Concubina* [illegible] *peperit Schebher*, 1.Par.3. v.48: reddendum per ellipsin יָלַד מִמֶּנָּה *Genuit ex ea.* Nam Ve[illegible] & Gignere & parere, & cum hic m[illegible] ad virum Caleb referendum est.

וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן *Et omnis* [illegible] (masc.) *honorem maritis suis*, [illegible] Verbum masculinum fæminis [illegible] noris causâ, ad celebrandam obedientiam & reverentiam ipsarum erga maritos suos.

יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה *Dispergantur fon*[illegible] Prov. 15. vers.16: Verbum masculinum est, Nomen fæmininum, unde subaudiendum Nomen [illegible] Aquæ fontium tuorum

כָּל־הַיּוֹם הִתְאַוָּה תַאֲוָה *Toto die cupit* (masc.) [illegible] (fæm.) Prov.21.26, pro אִישׁ הַתַּאֲוָה Vir [illegible] id est, cupidus, avarus, qui multa h[illegible] semper habere cupit.

וִיאַבֵּד אֶת־לֵב מַתָּנָה *Et perdit* [illegible] Eccles.7.8. Discrepantia tolli pot[illegible] synonimum masculinum מַתָּן Donum [illegible]

Puer vel Servus ancillæ tuæ. Ponitur autem nomen Ancillæ, quod ea esset עִקַּר הַהֲבָאָה fundamentum adducendi, ut Kimchi loquitur. Ea enim inducebat.

[illegible] וַתְּכַל Et consumpsit Davidem regem 2.Sam 13. v.39. scil. [illegible] Desiderium exeundi ad Abschalomum, vel, [illegible] Uxor illius, mater Abslomi, ad exeundum ad Abschalomum, ut Aben Esra interpretatur. Reliqui interpretes, ut & Chaldæus paraphrastes, intransitivè (contra proprietatem Verbi illius in Coniugatione Pihel) exponunt, Et desideravit, vel desiderio consumpta fuit, scil. נֶפֶשׁ anima Davidis. Hanc interpretationem firmat nota Masorethanum, ad hoc Verbum, quæ habet: Bis legitur sed in significatione diversa. Ergo cùm Gen.24. v.19. transitivè sumatur, in hoc loco intransitivè, juxta illorum mentem, explicandum erit.

[illegible] Adduxisti eum ad me, 2.Sam.14.10. scilicet Tu fœmina Tekoiten. Verbum formæ masculinæ Pronomen adjunctum habet, nam in secunda fœminina dicendum fuisset וַהֲבֵאתִיו. Ratio est, scribit Kimchi in Commentariis, quod locutio hæc non directa ad mulierem illam, sed ad aliquem astantium ministrorum, qui mulieri adjunctus, adducere eum debuit, quod sola mulier præstare non potuisset.

[illegible] Et exegit (masc.) exsecratio (fæm.) 1.Reg.8. v.31. id est, [illegible] Vir execrationis, nempe הַמַּשְׁבִּיעַ [illegible]. Qui cogitur jurare, ut R. Levi explicat, vel, הַנִּשְׁבָּע [illegible] jurans recipiendo super se exsecrationem, ut Kimchi interpretatur, vel denique juxta paraphrasten Chaldæum, הַמַּשְׁבִּיעַ jurare faciens;

Omnis res operæ, id est, ulla res quæ ex[illegible] opere conficitur, aut speciem externæ [illegible] habet. Sic Exo.31. 5
את־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה *Omne munus* [illegible] *fiet* (m[illegible]) Levit.2.8. pro מִנְחָה [illegible] nem oblationem muneris, ut est [illegible]
וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ Tu *autem* (fœm.) *loqueris* [illegible] *nos*, Deut.5.27. quæ sunt verba populi animo perturbato Mosen sic alloquentis. [illegible] Pronomen fœmininum loco masculini usurpatur, ut à Masorethis obseruatum est: vide [illegible] Syntaxi Participiorum.
כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה *Quum fuerit* (masc.) *puella virgo* (fœm.) Deut.22.23: explicatio est, [illegible] exemplo.
וַתְּהִי חֹק בְּיִשְׂרָאֵל *Fuitq́* (fœm.) *ritus* (masc.) *in Israel*, Jud.11.39. sensus, Fuitque in ritum vel consuetudinem in Israele. Verbo enim f[illegible] convenit Nomen subintellectum ex [illegible], nempe הֲלִיכָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל Itio filiarum Israel. [illegible] חק [illegible] pro חֻקָּה.
אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ *Quum exibunt* (m[illegible]) *puellæ Silo* (fœm.) Jud.21. v.21. utitur Verbo masculino, [illegible] quam genere digniore quasi etiam viri [illegible] cum illis exierint, aut genus masculinum [illegible] propter viam puellarum exeuntium, quas decuisset domi mansisse, sic raptæ non fuissent.
כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם *Sicut fecistis*, Ruth.1.8. dicitur genere masc. de nuribus Noomi. Vide supra cap. [illegible] lare generis.
אֲשֶׁר הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ לַאדֹנִי *Quam attulit* (masc.) *ancilla tua, domino meo.* 1.Sam.25. v.27. hoc est, [illegible]
C

[illegible], Num.22. v.[illegible] ait Balak rex Moabitarum. [illegible] *dicemus coram rege* Dan 2. v.[illegible] *magnatum est* [illegible]. Sic Hebræi [illegible] pluralem de uni[illegible] consuetudini linguæ [illegible] tribuunt, ita ut hac Enallage [illegible] excellentia significetur. [illegible] Theologi fere pluralem numerum [illegible] divinis pluralitatem personarum in Deo [illegible], aliis tamen ali[illegible] sentientibus. Vide Syntagma Theologiæ Christianæ D.D. AMANDI POLANI lib.3. cap.2.& libellum Elohim Joh. DRUSI.

Secunda est Enallage *generis*, quando Verbum & Nomen genere discrepant. Hæc autem discrepantia certo & peculiari linguæ usu, non abusu aut confuso loquendi genere fit, ac per conveniens Nomen subintellectum concilianda est: ut,

וְהָיָה הַנַּעֲרָה *Eritq; puella*, Gen.24.14: hic Verbum masculinum, Nomen fœmininũ est. At hic nulla discrepantia est: Verbum enim הָיָה à sequenti Nomine distinguendum erit, hoc sensu: Et erit vel accidet, aut si fuerit vel acciderit, ut puella ad quã dicam, &c. Sic v.43, וְהָיָה הָעַלְמָה *Erit [illegible], ut puella [illegible]* &c.

בִּקְהָלָם אַל־תֵּחַד כְּבֹדִי *In cætum eorum ne adunator* (fœmin. [illegible] (masc.) Gen.49.6. Verbum hic ad intellectum refertur: intelligitur autem per *Gloriam* [illegible] *lingua*, glorificationis Dei instrumentum, vel נֶפֶשׁ *anima*, quæ Nomina sæpius fœminina sunt.

כָּל־מְלָאכָה לֹא־יֵעָשֶׂה בָהֶם *Ullum opus* (fæm.) *non fiet* (masc.) [illegible] Exod 12.16 hoc est, כָּל־דְּבַר מְלָאכָה

Omnis

decoris causa de unico, ut cum Bildad de seipso loquitur: *Instruite,& postea loquemur*, Job.18.2. *Quare reputamur ut jumentum? quare sordemus in oculis vestris.* ibid.v 3, hoc est, A 1 me jumentum aut bestiam esse putas ut nesciam quid eloqui debeam? aut tantopere sordeo in oculis tuis? *Trahe me post te, curremus*, Cant.1.4, hoc est, curram ego sponsa regia. *Exsultabimus & lætabimur de te, commemorabimus amores tuos*, ibidem, scil. Exsultabo ego sponsa, quæ mox numero singulari loquitur, Nigra sum, &c. *Et dixit Abschalom ad Achitophelem: Date vobis (Pleonasmus) consilium, quid facturi simus*, 2.Sam.16.20. pro, quid facere debeam ego Abschalom. Sic ergo quidam interpretes accipiunt illud. *Faciamus hominem ad imaginem nostram*, Gen.1.26. *Sic Daniel Syriace de seipso: Et interpretationem ejus dicemus coram rege*, Dan 2.36. *& alia plura his similia. Sic deniq; consuetudo est in aliis linguis loqui numero plurali, honoris causa de uno.* In eundem sensum scribit R.Salomon, Jos. 24. v 19: R.Bechai in Gen.1. v.26:

נעשה בלשון רבים שהוא דרך הלשון במלכים ונכבדי ארץ שידבר היחיד מהם בלשון רבים והוא דרך מעלה וכבוד והנה לבן היה יחיד ואמר ונתנו לך גם את זאת וכתיב אולי אוכל נכה בו׳ וכתיב ופשרה נאמר קדם מלכא׳ דרך הגדולים לומר כן :

Id est, Faciamus *numero plurali* dicitur, *quæ consuetudo est linguæ de regibus & honoratioribus terræ, ut loquatur unicus ex illis numero plurali idq; excellentiæ & dignitatis causa. Ecce Laban erat unicus, & tamen dixit* numero plurali: *Et dabimus tibi etiam hanc*, Gen.29. v.27 Scriptum etiam est. *Fortasse prævalebo percutiam*

[illegible] e[illegible] hu[illegible]ilium (hoc est, [illegible]) אדנים קשה Domini durus, *numero plu[illegible] propter a[illegible] excellentia domini istius, [illegible] ipse. Si hoc* dicitur *de carne & sanguine,* [illegible] homine) *quanto [illegible] de Deo (qui sit benedictus)* sic loqui convenit, *cujus multiplex [illegible] nu[illegible]us, & a quo solo, [illegible] possident, qui unus [illegible] pot[illegible] ejus* aut virtutes *plurimæ.* Non est dis[illegible], quod Sapiens Aben Esra scribit Gen. 1. v. 1. ad vocem *Elohim,* hisce verbis:

אחר שמצאנו אלוה ידענו כי אלהים לשון רבים ושרש
זה מדרך הלשון׳ כי כל לשון יש לו דרך כבוד׳ וכבוד
לשון לועז שיאמר הקטן לנוכח הגדול לשון רבים
ובלשון ישמעל דרך כבוד שידבר הגדול כמו המלך
בלשון רבים׳ ובלשון הקדש דרך כבוד לומר על הגדול
לשון רבים כמו אדונים ובעלים שאמרו אדנים קשה
ולקח בעליו׳ על כן אמר הכתוב ברא ולא בראו:

Id est, *Posteaquam invenimus* Eloah, *scimus quod* Elohim *est numeri pluralis, & Radix hæc est ex consuetudine linguæ. Nam unicuique linguæ est consuetudo honorum. Ut honorificum est in lingua Italica, si alloquatur minor præsentem magnatem numero plurali: sic lingua Jismaelitica sive Arabica honorificum est, ut magnas veluti Rex loquatur numero plurali. Pariter in lingua sancta honorificum est loqui de magnate numero plurali,* ut אֲדֹנִים & בְּעָלִים. *Dicunt enim,* אֲדֹנִים קָשֶׁה Domini durus, ולקח בעליו Et accepit domini ejus. *Idcirco dicit Scriptura* בָּרָא *Creavit, & non* בָּרְאוּ *Creaverunt.* Kimchi in Michlol pag. 9. scribit: ויש שיבואו בלשון [illegible] תפארה ליחיד Id est, *Quadam veniunt numero plurali de eris*

ENALLAGE hic primo est numeri quando Nomina domini (de quibus etiam supra cap. 2.) pluralia, junguntur Verbo singulari, ad summam majestatem exprimendam: sive, ut Hebræi loquuntur, ad indicandum רבוי הכחות pluralitatem virtutum & potentiarum in persona dominante: ut,

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אלהים *In principio creavit Deus*, Gen. 1. 1. ubi Elohim plurale est.

אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה *Si herus ejus* (plur. heri) *dederit ei uxorem*, Exo. 21. 4.

גַּם־בְּעָלָיו יוּמָת *Etiam dominus ejus* (plur. domini) *morte afficiatur*, Exo. 21. 9.

Sic & cum Pronomine singulari, loco Verbi substantivi posito: ut,

כִּי־אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא *Nam Deus sanctus* (plur. Dii sancti) *ipse est*, Jos. 24. 19.

וְאִם־אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי *Et si Dominus* (plur. Domini) *sum ego, ubi reverentia mei?* Mal. 1. 6. Hinc scribit R. Bechai in principio Geneseos:

אלהים פירושו בעל הכחות כלם ומזה הטעם לא אמר אל ולא אלוה כי אם אלהים בלשון רבים וכן אלהים קדושים הוא · כי הוא הכולל הקדושות כלם · וכן דרך הלשון בממשלת השפלים · אדונים קשה בלשון רבים · ווה לגודל מעלת האדון ולרבוי מיני הממשלה שיש לו · ווה בבשר ודם אף כי בשם ית׳ אשר מיני הממשלה שלו אין להם מספר וכל המושלים אין כבשלתם רק ממנו והוא אחד וכחותיו רבים, hoc est,

Elohim, id est, dominus potentiarum omnium. Ob hanc causam non dicit Moses, El, neque Eloah, sed Elohim numero plurali. Et sic, אלהים קדושים הוא *Dii sancti ipse, quoniam ipse complectitur sanctitates omnes. Sic etiam con-*

tum ellipsin inducunt, sed vim integri membri sententiæ explent: ut
אֲנִי עִם לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה *Ego, cum animo meo fuit ædificare domum quietis* 1 Paral. 28, 2.
וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם *Ego autem; hoc erit fœdus meum cum eis.* Jes. 59.21
וְאָנֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה *Ego autem; quum operum cogitationumq; ipsorum quæq; advenerit*, Jes. 66.18. Concisa est locutio, quam Latini similiter vel ellipticè efferunt, per *De me, De me autem*, vel plenè, *Me quod attinet. Quod me concernit*. Hinc à quibusdam Grammaticorum per Ellipsin Præpositionis ל explicantur, ut אֲנִי sit pro לְאֲנִי *Ad me* sc. quod attinet. At talis locutio exemplo caret, neque Hebraismum sapit. Reliqua Pronomina similiter usurpari possunt. Eodem revocantur,
הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ *Deus; perfecta est via ejus*, Psal. 18.31.
חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ *Ciconia, abietes sunt domus ejus*, Psal. 104 vers. 17.
הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ *Sapiens; oculi ipsius sunt in capite ejus*, Eccles. 2. vers. 14.
אֶפְרַיִם כָּעוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם *Ephrajim; ut avis avolat gloria eorum*, Hos. 9.11.
כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה *Mercator, in manu ejus sunt bilances doli*, Hos. 12.7. Sed hæc etiam aliter explicari possunt: vide suprà cap. 7. in Pleonasmo. Relativum enim cum suo substantivo antecedente pleonasticè concurrit. Nam sensus simplex, דֶּרֶךְ הָאֵל תָּמִים הוּא Via Dei perfecta est: עֵינֵי הֶחָכָם בְּרֹאשׁוֹ Oculi sapientis sunt in capite ejus; כְּבוֹד אֶפְרַיִם Gloria Ephraimi sive Ephraimitarum &c. At prior locutio elegantior est.

Enal-

τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, animam tuam repetent a te, Luc.12.20.

Ellipsis Verbi simpliciter: ut,

זאת הָרָעָה מֵאֵת יהוָה Hoc malum a DOMINO, 2.Reg. v.33, scil. בָּאָה venit.

שִׁמְרוּ־מִי בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם Observate, quis in p... in Absalomum, 2.Sam.18. v.12, scil. יִשְׁלַח יָדוֹ mittat manum suam.

אִישׁ אֶל־עִירוֹ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ Quisq; in civitatem suam, quisq; in urbem suam, 1.Reg.22.36, scil. יָשׁוּב revertitor. Hæc Ellipsis rarior est: frequentissima autem & communissima Verbi substantivi, ut,

וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם Et tenebræ erant in superficie abyssi, Gen.1. vers.2.

וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב Et vidit Deus quod esset bonum, ibid. v.10.

In hac Ellipsi Verbi substantivi eleganter usurpantur Pronomina separata, quandoque simpliciter loco Verbi, quandoq; eo subaudito: ut,

יְשׁוּעָתֵךְ אָנִי Salus tua ego sum, Psal.35.3.

כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד נָחְנוּ כֵּנִים אֲנַחְנוּ Omnes nos, filii viri unius sumus nos, probi sumus nos, Gen.42.11.

מָה הֵמָּה אֵלֶּה Quid sint illi, Zach.1.9.

כִּי טֹבֹת הֵנָּה Quòd præstantes illæ essent, Gen.6.2.

הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ Illi sunt sors tua, Jes.57.6.

וְעַד־זִקְנָה אֲנִי הוּא Et usq; ad senectam ego sum ille, Jes. 46 vers.4.

אַתָּה הוּא יהוָה הָאֱלֹהִים Tu es DOMINUS Deus ille, Neh.9. vers.7.

Emphatica admodum locutio est, quando nominativi absolute in oratione positi, non Verbi tan-

אותה בך בטחתי אל אבושה *In te confido, ne pudore confundar*, Psal. 25. deest אני Ego.
דשנת בשמן ראשי *Delibutum reddis oleo caput meum*. ibid. subaudi igitur אתה Tu.
נתקה את מוסרותימו *Diffringamus vincula eorum*: Psal. 2. deest אנחנו Nos.

Tertiæ personæ Verba sæpissime quoque usurpantur indefinite, & quasi impersonaliter, nullo nominativo expresso, ut,

על כן קרא לבאר *Ideo vocavit puteum istum*, Gen. 16. vers. 14, scil. quisque hoc est, vocabatur puteus iste, Mann hieß ihn.

ויקרא שמו *Et vocabit nomen ejus*, Jes. 9. 6, scil. quisque fidelis, vocabitur nomen ejus, ut Chaldæus transfert אתקרי. Sic Jerem. 23 6.

ישא עליכם משל *Tollet super vos parabolam*, Mich. 2. 4, scil. Quisque, hoc est, Tolletur, Proferetur super vos parabola: aut subauditur Nomen conjugatum נהה *Lamentator*, aut המשל *Parabolis-utens*.

ונשא אתכם בצנות *Et tollet vos aculeis*, Amos 4. 2. hoc est, tollemini, Man wird euch heraus rucken. Hebræi subaudiunt האויב *Inimicus*, vel הצר *Hostis*.

גזר ממכלה צאן *Abscindet ex ovili gregem*, Hab. 3. 17, hoc est abscindetur, vel Hostis abscindet.

ולילות עמל מנו לי *Et noctes molestiæ constituerunt mihi*, Job. 7. vers. 3, hoc est, constitutæ sunt mihi, impersonaliter,

אגרות יתנו לי *Epistolas tradant mihi*, Neh. 2. 7, hoc est, dentur mihi literæ, vel סופריך Scribæ tui dent mihi literas.

ואשר תבאנה יגידו למו *Et quæ eventura sunt, indicent illis*, Jes. 44. 7, hoc est, indicentur. Tale est illud,

doque respondet posteriori, cùm debeat convenire priori: ut,

קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה *Vox rumoris ecce venit*, Jer.10.22. hîc prius Nomen masculinum est, alterum tamen, cum quo Verbum convenit.

קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צוֹעֲקִים אֵלַי *Vox sanguinum fratris tui clamant ad me*, Gen.4.10.

וּמִסְפַּר שָׁנִים נִצְפַּן *Et numerus annorum absconduntur*, Job.15. vers.20.

רֹב שָׁנִים יֹדִיעוּ חָכְמָה *Multitudo annorum notam faciunt sapientiam*, Job.32.7.

נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם *Plaga lepræ cùm fuerit in homine*, Levit.13. v.9.

קוֹל נְגִידִים נֶחְבָּאוּ *Vox procerum occultabant se*, Job.29. vers.10.

כִּי־הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה *Quod esset contra se facies belli*, 2 Sam.10.9.

וּבָאוּ חֶמְדַּת כָּל־הַגּוֹיִם *Et venient desiderium gentium*, Hag. 2. v.8, quæ duo, ad formam præcedentium explicanda erunt, nempe, Quòd facies (plur.) belli esset contra eum: Desiderium gentium venient. Nam cum posteriore Nomine Verba in genere & numero conveniunt. Similia fuerunt suprà in Syntaxi Nominum.

Talia sunt apud Latinos: *Paupertas mihi onus visum est*, Terent. in Phorm. *Non omnis error stultitia est dicenda*, Cic. *Omnia pontus erat*. *Amantium iræ amoris redintegratio est*, & similia.

Anomaliæ communes. ELLIPSIS hîc quandoque *Nominativi* est, quandoq; *Verbi*. Nominativi, quando Verba primæ & secundæ personæ, dissimulatis Pronominibus usurpantur; ut,

נְמֹגִים־אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ [illegible] a & omnes habitatores ejus, Psal. 75.4. Vide etiam Num.27.21.

הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ Uxor & liberi ejus erit domini ipsius. Exo. 21.4.

צָר וַחֲבָלִים אֲחָזָתָּה Angustia & dolores corripiet eam, Jer. 49.24. Ad hunc locum scribit Kimchi: *Mos linguæ est, ut cum masculinum & fœmininum conjunguntur, Verbum conveniat cum proximo* ut וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן *Et locuta est Mirjam & Aharon, Num.12.1, & similia* (quæ ante in Zeugmate adducta.) *Ergo Vau in* וַחֲבָלִים *exponendum est per* עִם, *nempe Augustia cum doloribus corripiet eam: & Verbum fœmininum respondet Nomini fœminino tanquam principaliori.* Et in Michlol pag.67, inquit: *Quum fuerit masculinum & fœmininum tanquam unum, respondebit Verbum priori, sive id masculinum, sive fœmininum fuerit:* ut, תִּנָּתֶן־לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי *Concedatur* (fœmin.) *mihi vita mea* (fœm.) *ad postulatum meum, & populus meus* (masc.) *ad petitionem meam, Esther.7. v 3, & similia. Quod autem dicitur,* וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וָגִיל *Intercepta est* (masc.) *lætitia* (fœm.) *& gaudium* (masc.) *Jes.16.10, exponendum est,* וְנֶאֱסַף דְּבַר שִׂמְחָה *subintellecto Nomine masculino.* Hisce videtur Kimchi tantum admittere Zeugma, quo Verbum cum propiore convenit: quæ autem per Syllepsin dicuntur, revocanda esse ad Zeugma. Sed nihil impedit, quo minus etiam in lingua Hebræa statuatur Syllepsis, cum eadem loquendi ratio in aliis quoque linguis usitatissima sit, neque in Hebræa lingua exempla desint.

Sextò, Quando duo substantiva, quorum unum regit alterum, conjunguntur, tum Verbum quandoque

שָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים Saul autem & viri ejus cingebant, 1.Sam.23.26.
זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח־לֵב Fornicatio & vinum & mustum aufert animum, Hos.4.11.
וַתֹּאכַל הִיא וָהוּא Comeditq; ipsa & ipse, 1.Reg.17.15.
Quintò, Substantivis diversis Verbum additum, conveniens cum digniore. Masculinum autem genus dignius ac præstantius censetur fœminino, pluralis singulari, prima persona secundâ, secunda tertiæ. Locutio hæc vulgò dicitur *Syllepsis*.
Cum genere digniore conveniens: ut,
שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח־לֵב *Unguentum & suffitus lætificat animum*, Prov.27.9.
ונאסף שִׂמְחָה וָגִיל *Et intercepta est lætitia & exultatio*, Jes.16.10: vide etiam Jes.51.3.
כִּי־נִמְנַע מִבֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה וָנֶסֶךְ *Nam cohibetur à domo Dei vestri munerus-oblatio & libamen*, Joel.1 v.13: vide & v.9.
גֹּרֶן וָיֶקֶב לֹא יִרְעֵם *Area* (fœm.) & *torcular* (mas.) *non pascet* (mas.) *eos*, Hos.9.2.
Cum persona digniore: ut,
וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וָהוּא *Et somniavimus somnium nocte eadem, ego & ipse*, Gen.41.11.
הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ *An veniendo veniemus ego & mater tua & fratres tui?* Gen.37.10.
אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ *Tu & filii tui & domus patris tui tecum portabitis*, Num.18.1.
Numeri non videtur hîc esse præstantia. Nam Nominibus diversi numeri, Verbum respondet quandoque singulari, quandoque plurali: ut,
וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם *Imponent Aaron & filii ejus manus suas*, Exo.29.15.

נָסוּ וְאֵין רֹדֵף רָשָׁע *Fugiunt nemine persequente, improbi*, Proverb. hoc est, omnes & singuli improbi.

Tertiò, Duobus vel pluribus singularibus ejusdem vel diversi generis respondet Verbum plurale masculinum tanquam dignius: ut,

יַחַד כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ *Pariter stultus & brutus pereunt*, Psal.49.11.

וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ *Moses, Aharon & Hur ascenderunt*, Exo.17.10.

זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ *Sementis & messis, frigusq; & æstus, & æstas & hyems, diesq; & nox non cessabunt*, Gen 8.22.

כִּי גַם אִישׁ עִם אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ *Nam etiam vir cum fœmina capientur*, Jer.6.11.

חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ *Benignitas & fides occurrunt sibi*, Psal.85.11.

וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים *Manoach & uxor ejus videbant*, Jud.13.v.20.

Quarto, Substantivis duobus vel pluribus, quandoque Verbum unum additur, quod cum propiore in genere & numero convenit, quam locutionem vulgo *Zeugma* vocant: ut,

וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי *Et scripsit* (fæmin.) *Esther regina & Mordechai Judæus*, Esther.9.29.

כַּאֲשֶׁר קִיַּם עֲלֵיהֶם מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה *Quemadmodum stabilivit* (masc.) *super eos Mordechai Judæus & Esther regina*, v.31.

וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם *Bibitq;* (fæm.) *congregatio & jumentum eorum*, Num.20.11.

צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ *Egredere* (masc.) *ex arca, tu & uxor tua ac filii tui*, Gen.8.16.

Saul

וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן *Et morientur totus grex*, Gen. 33.13.
וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה *Et congregabunt se ad te omnis cœtus*, Num.10.3.
וַיַּעֲנוּ כָּל־הַקָּהָל *Et responderunt totus cœtus*, Esr.10.12.
קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ *Urbs gentium fortium timebunt te*, Jes.25.3.

Secundò, Verbo singulari nomen plurale adjunctum, distributionem sive partitionem notat: ut,
וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה *Fuitq; manus ejus* (plur.) *firma*, Exod.17.12, id est, utraq; manus ejus.
שְׁאַל־נָא בְהֵמוֹת וְתֹרֶךָּ *Interroga quæso jumenta & docebit te*, Job.12.7, scil. quodq; jumentorum.
וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים *Et recepit Judæi*, Esth.9.23, hoc est, quisque Judæorum.
יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ *Emicat præ pinguedine oculi eorum* Psal 73.7, hoc est, uterq; oculus eorum.
חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ *Sapientes fœminarum ædificat domum*, Pro.14.1. hoc est, quæq; sapientum.

Sic & Participia: ut,
נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ *Gloriosa* (plur.) *dicitur de te*, Psal.87 v.3, hoc est. quodq; gloriosum.
מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת Quisq; *prophanantium illud, moriendo morietur*, Exo 31.14.
וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר Quisq; *apprehendentium eam beatus est*, Prov.3.18.

Aut contrà, quando Verbo plurali jungitur Nomen singulare, quod tamen rarius accidit: ut,
מַה־נִּמְלְצוּ לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ *Quàm dulcia sunt palato meo eloquium tuum*, Psal.119.v.103, hoc est, singula eloquia tua.
כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה *Quum evenerint bellum*, Exod.1.10. hoc est, ulla bella.

1 Reg. 22. 28 pro Omnes vos. Sed hoc rarum est & speciale.

CAP. X.

De anomaliis in convenientia verbi cum Nomine.

UT suprà inter Nomen substantivum & adjectivum, ita hîc in Nominis & Verbi convenientia, speciales quædam anomaliæ sunt.

Nomini collectivo singulari, additur Verbum plurale, quam locutionem vulgo *Synthesin* vocant. Ratio structuræ est, quòd singularis numerus pluralitatem comprehendit. Huc pertinent אִישׁ Quisq;, אֶרֶץ Terra cùm metonymicè pro Incolis usurpatur, בַּיִת Domus pro domesticis, חַיָּה Caterva, עָם Populus, צָבָא Exercitus, צֹאן Grex, עֵדָה Cætus, קָהָל Congregatio, קִרְיָה Civitas, & quæ sunt similia: ut,

אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלוֹמוֹ חָלָמְנוּ *Quisq; juxta interpretationem somnii sui somniavimus*, Gen. 41. 11.

וְכָל־הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה *Et universa terra venerunt in Aegyptum*, Gen. 41. v. 57, hoc est, omnes habitatores terræ.

וְכָל־בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוּ *Et universa domus ejus mortui sunt*, 1 Par. 10. 6.

חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ בָהּ *Caterva tua habitabant in ea*, Psal. 68. 11.

וַיַּעֲלוּ כָל־הָעָם *Et ascenderunt universus populus*, 1. Regum 1. v. 40.

וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם *Etiam contabescent totus exercitus calorum*, Jes. 34. 10.

Et mo-

notet, inde latius quoque majoris perspicuitatis causâ, eam Verbis passivis Hebræi accommodant, ut,
לֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם *Non vocabitur amplius nomen tuum Abram*, Gen.15.5.
בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ *Quum nasceretur ei Isaac filius ejus*, Gen.21.5.
וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו *Et non liquescat cor fratrum ejus*, Deut.20.8.
יֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ *Dividetur terra*, Num.26.55.
Excipe, וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן *Et ostendetur sacerdoti*, Levit.13.49, ubi אֵת ponitur pro אֶל.

REGULA SECUNDA.

Verbo Imperativi modi convenit Vocativus in eodem genere numero & persona.

Imperativi usum hîc etiam habet secunda persona futuri, ut & aliás tertiá ejusdem personæ. Hebræi pro Imperativo utuntur, quando absolute imperant: ut,
הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי *Præbete aures ô cœli, & eloquar: & audito, ô terra, sermones oris mei*, Deut.32.1.
וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ *Nunc ergo, ô reges, animadvertite: eruditionem percipite, ô judices terræ*, Psal.2.10.
Ellipsis hîc crebra est nunc Vocativi, nunc Verbi, utroq; absolutè in oratione usurpato, quod ex Latina & aliis linguis notissimum est.
Enallage personæ: ut,
כֻּלָּם תָּשֻׁבוּ *Omnes ipsi revertimini*, Job.17.10, pro כֻּלְּכֶם Omnes vos. שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם *Audite populi omnes ipsi*

[illegible] ut 2 Sam. [illegible]. In eandem senten-[illegible] Genes. 35. ad v. 7. [illegible], ubi præterea addit, [illegible] nomen אלהים nullum aliud reliquorum [illegible] nominum usurpari numero plurali, loco singularis: quod etiam Aben Ezra scribit Psal. 11. v. 7. Sed fallunt & falluntur in eo, cùm & אדנים & אדֹנָי numero plurali de Deo dicatur. Quin & שַׁדַּי possit videri plurale, ut יָדַי, חלוני, גַּבַּי & similia. Kimchi ad locum ex libro Samuelis scribit: הלכו לשון רבים דרך כבוד *Verbum* הלכו *numeri pluralis est honoris causâ:* vide plura capite sequente.

Pronomina hîc certæ discretionis vel majoris emphasis causâ Verbis adduntur: ut

אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם *Tu fecisti cælos ipsos*, Neh. 9. 6.

בַּעֲוֹנֹתֵינוּ נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ *Propter iniquitates nostras traditi sumus nos*, Esr. 9. 7.

Huc referri etiam possint Participia, quando loco Verbi, præsertim Temporis præsentis, su-[illegible]r: ut,

אָנֹכִי הוֹלֵךְ *Ego ambulo*, Gen. 24. 25.

וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי רָעָה *Et tu facis mecum malum*, Jud. 11. 27.

יוֹדֵעַ יהוה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים *Novit* Dominus *viam justorum*, Psal. 1. 6. sed de hac locutione vide amplius in Syntaxi Participiorum.

Verbi passivis nominativus subjunctus, non ra-[illegible] præcedentem habet articulum אֵת, pleonasticè [illegible] sed emphaticè & לתוספת הביאור ad ampliorem declarationem, ut Hebræi loquuntur. Nam ex [illegible] Nominis cum Verbo passivo convenientia, [illegible]s intelligitur persona vel res patiens, ita ut hæc particula abesse possit. Cùm verò vocula אֵת propriè cum Verbis activis personam patientem de-

notet,

CAP. IX.

De convenientia Verbi cum Nomine.

A*ltera species convenientiæ vocis [illegible] declinabili est Verbi cum Nomine.*

REGULA PRIMA.

Quodvis Verbum finitum admittit ante vel post se nominativum in eodem genere, numero & persona sibi convenientem.

Nominativus primæ personæ hîc censetur אֲנִי vel אנכי Ego, אֲנַחְנוּ Nos: Secundæ, אַתָּה, את Tu, אתם, אתן Vos, reliquorum Nominum & Pronominum, tertiæ personæ esse judicantur. ut,

יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח *Audiet sapiens & adjiciet doctrinam*, Prov. 1.5.

כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ *Honorem sapientes possidebunt* Proverb 3.35.

הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים *Errare fecerunt me Dij* Gen. 20.13 pro Errare fecit me Deus: dicitur enim de vero Deo. Similis structura, Gen 35.7. & 2. Sam 7.23 Hebræi pluralem locutionem de unico, proprietati linguæ suæ tribuunt, ad summam [illegible] mam personæ dignitatem & m[illegible] exprimendam, ut hoc loco ex Aben Esra [illegible] R. Salomonis ad hunc locum glossa [illegible] *ris quod Verbum sit plurale. Exempla rimi [illegible] אלהים deitatis* ורבית *& dominatus efferuntur numero*

B

[illegible] לרעיו *Amicis ejus*, Job.42.
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ezechiel [illegible].
[illegible] Genes.[illegible] &
[illegible] 29.28.
[illegible] ס [illegible] simum: ut,
[illegible] Psal.[illegible].
[illegible] Psal.[illegible]
והי [illegible] תגמולוהי *Beneficia ejus*, Psal.
116 [illegible] pr[illegible] תגמוליו. Simile in Daniele, ובענפוהי *Et in ramis ejus*, Dan.4.9
כי Chaldaicum & p[illegible], למנוחיכי *In requiem tuā*, Psal.116.7: sic cum Propositione עליכי *Super te, Tibi*, ibidem. תחלאיכי [illegible] Psal 103.3: עונכי *Iniquitates tuas*, ibidem. חייכי *Vitam tuam*, ibid. נעוריכי *Juventus tua*, ibid. v.[illegible] רעתכי *Malum tuum*, Jer.[illegible].5. בתוככי *In medio tui*, Psal.116.19.
נו pro [illegible] in מודעתנו *Cognationis nostræ*, Ruth.3.2: nam [illegible] competit.
[illegible] תפוצותיכם *Dispersiones vestræ* Jer.25.34.
י [illegible] plurali s, pro simplici terminatione [illegible] masculini: ut, גובי *Locustæ*, Nah.3.
1[illegible]. Sic sequentia, הרי *Montes* Zach.14.5: [illegible] Jer.22.14. חורי *Alba opera*, Jes.19.9. [illegible] Par.[illegible].19 sed hoc quibusdam proprium nomen [illegible] est: חשופי *Retecti*, Jes,20.v 4. ידי [illegible] Ezech.13.18: יסורי *Et apostatæ*, Jer.17.13, ubi [illegible] quibusdam redditur, Apostatę mei, [illegible] Deficientes a me: שדי *Agri*, Hos. 10.[illegible], quod & singulariter sic usurpatur pro שדה, Psal.[illegible] ראשי *Et principes* Jud.5.15.

C[illegible]

צדקת [illegible] *Justitiam* [illegible] *ad* [illegible] id est [illegible] eorum.

ספר [illegible] *Liber* [illegible] Eccles. 10.15. id est [illegible] eorum.

וארותי את ברכותיכם [illegible] *Et maledicam* [illegible] *vestris,* [illegible] Mal. [illegible] id est unicuique earum.

ויקראו אל שער העיר ויגידו להם *Et clamarunt* [illegible] *urbis, & nunciarunt illis,* 2 Reg. [illegible] id est, singulis, janitori & excubitoribus.

Sic [illegible] cum diversis substantivis respondet Pronomen singulare: ut,

Et cum formasset Dominus Deus e terra [illegible] *omnes bestias agri* ואת כל עוף השמים [illegible] *adduxit ad Adamum, ut videret* מה יקרא לו *quod* [illegible] Gen. 2.19, id est, unicuique e [illegible] & volucribus. Huc referri possunt & sequentia duo, ubi Nomini plurali junctum est Pronomen [illegible] quod singulari adjici solet: ut [illegible] Psal. [illegible] v. 12. id est, testimoniorum [illegible] unumquodque: מכותך *Plagas tuam,* Deut. [illegible] id est, [illegible] plagarum tuarum.

[illegible] Enallage numeri, quando [illegible] respondet Pronomen plurale: ut,

זכר ונקבה ברא אתם *Masculum & [illegible]* Gen. [illegible] Vide & Jud. 19.2[illegible] quod [illegible] Enallagen [illegible] is adductum.

וכסא כבוד ינחלם *Et solium gloriae possidere* [illegible] Samuel. [illegible] דל ואביון *Tenuem & egenum* [illegible] Nomina praecedunt.

Sic & Nomini collectivo [illegible] כלה עדה כלם קדשים *Nam* [illegible] *coetus omnis* (inquiunt) *illi sancti sunt,*

[illegible] cum Nomine fynonimo [illegible] Nam vox clamor est, & [illegible] in Michlol pag [illegible]

[illegible] עקב עמים [illegible] *bisum benignum* [illegible] hic כם [illegible], dicitur de numbus [illegible] genere fœminino [illegible] virum & [illegible] denotari. Sic 9. [illegible]

[illegible] ולא תבא [illegible] *abominationem in domum tuam* & *fis anathema* כמהו *sicut illud*. שקץ תשקצנו *abominando abominaberis illud*, כי דרם הוא *nam anathema illud est*, Deut. 7.26: hic omnia Pronomina masculina sunt, antecedens autem substantivum תועבה fœmininum. Refertur vero ad sensum, & תועבה dicitur pro דבר תועבה Re abominabili.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare, aut contra, quo dividuus ge[illegible]e distributio notatur: ut,

ותקח האשה את־שני האנשים ותצפנו *Et suscepit mulier [illegible] viros illos, & abscondit ipsum*, Jos. 2.4. id est, [illegible], eorum.

אשי יהוה אלהי ישראל הוא נחלתו *Igne-consumenda sacrificia* [illegible] *possessio ejus*, Jos. 13.v.14, id est, unumquodque [illegible] sacrificiorum, quæ Deo offeruntur, est [illegible] hæreditatis & possessionis.

לא־סר ממנה *Non recessit ab eo*, 2. Reg. 3. v. 3, id est, [illegible] scil. חטאת peccatorum Jarobeam, quod [illegible] plurale præcedit.

[illegible] Evenit ei vastatio. Psal. 35. 8, id est, cuique [illegible] meorum scil. inimicorum, de quibus [illegible] præcedentibus loquitur.

Justitiam

צדקת : ריקם יכלו כבנו *Justitiam justorum* ... Ps. 3 ... 22. id est, ab utroque ... corum.

עמל הכסילים תיגענו *Labor stultorum* ... Eccles. 10.15. id est, cuiusque eorum.

וארותי את ברכותיכם וגם ארותיה *Et maledicam benedictionibus vestris, quin ...* Mal. ... id est unicuique earum.

ויקראו אל שער העיר ויגדו להם *Et clamarunt ad ... portam urbis & nunciarunt illis*, 2 Reg. ... id est singulis, janitori & excubitoribus.

Sic & cum diversis substantivis respondet Pronomen singulare: ut,

Et cum formasset Dominus Deus e terra ... *omnes bestias agri,* ואת כל עוף השמים *& omnem volucrem cœli, adduxit ad Adamum, ut videret* ... לו *...*, Gen. 2.19, id est, unicuique e bestiis & volucribus. Huc referri possunt & sequentia duo, ubi Nomini plurali junctum est Pronomen sic ... quod singulari adjici solet: ut עדתי ... Psal. ... v.12, id est, testimonium meorum unumquodque: מכתך *Plagas tuam*, Deut. 28. 59. id est quamque plagarum tuarum.

Fit & illa Enallage numeri quando ... singularibus respondet Pronomen plurale: ut,

זכר ונקבה ברא אתם *Masculum & fœminam creavit eos*, Genes. ... Vide & Jud. 19.24, quod autem Enallage genera ... adductum.

וכסא כבוד ינחלם *Et solium gloriæ possidere facit eos*, ... דל ואביון *Tenuem & egenum* ... Pronomen ...

Sic & Nomini collectivo ... כל העדה כלם קדשים *... omnis hic cœtus omnes (inquam) sunt sancti* ...

Bonus ergo ad intellectum, conveniens cum Nomine synonimo ... Nam vox clamor est,& clamor est vox ... Michlol pag. ... בְּ הָקָה עַמְךָ ... Et ... magnus vobis, rum be-...um. Re ... masculinum dici-tur de ... generé fœminino vocantur, quæ Enallage putant animum virilem & ... denotari. Sic v. 9.

... הוּא הַבָּא ... infinito abominationem in... tuam ... שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ ... illud ... כִּי חֵרֶם הוּא nam anathema illud est. Deut. ... hic omnia Pronomina masculina sunt, antecedens autem substantivum ... fœmininum. R... vero ad sensum, & ... dicitur pro דְּבַר תּוֹעֵבָה Re abominabili.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare,aut contra, quo di-... ...

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנוֹ *Et suscepit mulier ... viros illos, & abscondit ipsum.* Jos. 2. 4. id est, ... eorum.

אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ *Igne-consumenda-sacrificia ... possessio ejus,* Jos. 13. v. 14. id est, ... sacrificiorum, quæ Deo offeruntur, est ... hæreditatis & possessionis.

... לֹא־סָר מִמֶּנָּה *Non recessit ab eo,* 2. Reg. 3. v. 3. id est, ullo ... חַטֹּאת peccatorum Jarobeam, quod ... plurale præcedit.

... תְּמוֹתָה ... ei vastatio. Psal. 35. 8. id est, ... meorum scil. inimicorum, de quibus ... præcedentibus loquitur.

Justitiam

צדקת צדיקים עליו ממנו *Justitiam iustorum auferunt ab eo*. Id est, id est, unicuique eorum.

ספר הבילים תנגנו *Liber [illegible] [illegible]*. Ecclesiastes id est omnium eorum.

ואראתי את ברכותיכם תם ... *Et [illegible] benedictionibus vestris, quinct. animal. d. [illegible]*, M... id est unicuique earum.

ויקראו אל שער העיר ויגידו להם *Et clamaverunt ad portam urbis, & nunciarunt illis*, 2 Reg. 7. v. 10. id est, singulis, janitori & excubitoribus.

Sic & cum diversis substantivis respondet Pronomen singulare: ut,

Et conformasset Dominus Deus e terra ... *omnes bestias agri*, ואת כל עוף השמים *& omnes volucres coeli, adduxit ad Adamum, ut videret* ... לו *quid nominaturus esset ipsi*. Gen. 2. 19, id est, unicuique ex bestiis & volucribus. Huc referri possunt & sequentia duo, ubi Nomini plurali junctum est Pronomen affixum, quod singulari adjici solet: ut ... *Testimonium* ... Psal. 93. v. 12, id est, testimoniorum tuorum unumquodque: מכותך *Plagas tuam*, Deut. 28. 59, id est unamquamque plagarum tuarum.

Est & illa Enallage numeri, quando duobus singularibus respondet Pronomen plurale: ut,

זכר ונקבה ברא אותם *Masculum & foeminam creavit eos*, Gen. 1. 27. Vide & Jud. 19. 24, quod antea in Enallage generis adductum.

וכסא כבוד ינחלם *& solium gloriae possidere faciet eos*, 1 Sam. 2. 8. & ... גל ואבין Tandem & egenum, quae ... praecedunt.

Sic & Nomini collectivo: כי כל העדה כלם קדשים *Nam tota haec congregatio (inquiam) illi [illegible]*

[illegible] ad intellectum, conveniens cum Nomine [illegible] Nam vox clamor est,& [illegible] in Michlol pag. [illegible] [illegible] חית עמכם חם [illegible] *vobiscum* [illegible] [illegible] malum, dici-
[illegible] פלה genere fæminino [illegible] virilem [illegible] deputari. Sic 9 [illegible]

[illegible] הביא תועבה [illegible] *abominationem in domum tuam*, [illegible] חרם [illegible] *ut illud* שקץ תשקצנו *abominando abominaberis illud*, כי חרם הוא *nam anathema illud est*, [illegible] omnia Pronomina masculina, antecedens autem substantivum תועבה fæmininum. Referuntur vero ad [illegible], & תועבה dicitur pro דבר תועבה Re abominabili.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare, aut contra, quo [illegible] fere distributio notatur. ut,

ותקח האשה את־שני האנשים [illegible] *Et suscepit mulier* [illegible] *viros illos & abscondit ipsum*. Jos. 2. 4. id est, [illegible] eorum.

אשי יהוה אלהי ישראל הוא נחלתו *Igne consumenda sacrificia, id est possessio ejus*, Jos. 13. v. 14, id est, [illegible] sacrificiorum, quæ Deo offeruntur, est [illegible] loco hæreditatis & possessionis.

לא סר ממנה *Non recessit ab eo*, 2. Reg. 3. v. 3, id est, ullo [illegible] חטאות peccatorum Jarobeam, quod [illegible] præcedit.

[illegible] Eveniat ei vastatio, Psal. 35. 8, id est, [illegible] scil. inimicorum, de quibus [illegible] præcedentibus loquitur.

Justitiam

[illegible] עֹרְלַת צַדִּיקִים יְסִירוּ מִמֶּנּוּ *Justitiam justorum* [illegible]
[illegible] id est, [illegible] unoquoque eorum.

[illegible] עֹשֵׂי הַכְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ *Labor stultorum* [illegible] Ec-
cles. 10.15, id est, [illegible] eorum.

וְאָרוֹתִי אֶת בִּרְכוֹתֵיכֶם גַּם אָרוֹתִיהָ *Et maledicam* [illegible]
[illegible] *vestris, quin etiam maledixi illi,* Mal. 2. [illegible] id
est unicuique earum.

וַיִּקְרְאוּ אֶל שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם *Et clamarunt ad* [illegible]
torem urbis & nunciarunt illis, 2. Reg. [illegible]
singulis, janitori & excubitoribus.

Sic & cum diversis substantivis respondet Pro-
nomen singulare: ut,

Et conformaverat Dominus Deus e terra [illegible] הַשָּׂדֶה
omnes bestias agri, וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם [illegible]
cæli adduxit ad Adamum, ut videret [illegible] יִקְרָא לוֹ [illegible]
[illegible] Gen. 2.19, id est, unicuique ex bestiis &
volucribus. Huc referri possunt & sequentia duo,
ubi Nomini plurali junctum est Pronomen affixum for-
mæ, quod singulari adjici solet: ut [illegible] עֵדוֹתַי [illegible]
[illegible] Psal. 132. v.12, id est, testimonio [illegible]
unumquodque: [illegible] תָּךְ *Plagis tuam,* Deut. 28. 59. id
est, quamque plagarum tuarum.

Est & illa Enallage numeri, quando duobus sin-
gularibus respondet Pronomen plurale: ut,

[illegible] זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם *Masculum & fœminam creavit eos,*
Gen. 1.27. Vide & Jud. 19.24, quod antea in Enal-
lage generis adductum.

וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם *Et solium gloriæ possidere* [illegible] 1. Sa-
muel. 2. [illegible] דַּל וְאֶבְיוֹן *Tenuem & egenum* [illegible]
Nomina præcedunt.

Sic & Nomini collectivo: [illegible] כֻּלָּם [illegible]
[illegible] *omnis* [illegible] quanti [illegible]

[illegible] ad intellectum, conveniens cum Nomine [illegible] Nam vox clamor est,& [illegible] Kimchi in Michlol pag.11

[illegible] יש יהוה עמכם [illegible] Dominus vobiscum benignitatem. [illegible] multitudinem. [illegible] Nomina quae [illegible] genere foeminino [illegible] quae Enallage [illegible] videm & [illegible] denotari. Sic v.9. [illegible] 24.

[illegible] ולא תבא [illegible] *[illegible] abominationem in domum tuam, & sis anathema* [illegible] *sicut illud*. שקץ תשקצנו *abomin[illegible]* כי חרם הוא *nam anathema illud est*, Deut.7.26. Hic omnia Pronomina masculina sunt, antecedens autem substantivum תועבה [illegible]. Referuntur vero ad sensum, & תועבה dicitur pro דבר תועבה Re abominabili.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare,aut contra, quia dictionis genere fere distributio notatur [illegible],

ותקח האשה את־שני האנשים ותצפנו *Et suscepit mulier [illegible] viros illos, & abscondit ipsum*. Jos.2.4 id est, [illegible] eorum.

אשי יהוה אלהי ישראל הוא נחלתו *ignis consumenda sacrificia, id est possessio ejus*, Jos.13.v.14,id est,[illegible] quae Deo offeruntur, est [illegible] vice haereditatis & possessionis.

[illegible] *Non recessit ab eo*, 2 Reg.3.v.3 id est,[illegible] חטאת [illegible] peccatorum Jarobeam, quod Nomen plurale praecedit.

[illegible] Eveniat ei vastitas. Psal.35.8. id est, [illegible] meum scil. inimicorum, de quibus [illegible] loquitur.

Justitiam

CAP. IX.

De convenientia Verbi cum Nomine.

ALtera ſpecies convenientiæ vocis declinabilis cum declinabili eſt Verbi cum Nomine.

REGULA PRIMA.

Quodvis Verbum finitum admittit ante vel poſt ſe nominativum in eodem genere, numero & perſona ſibi convenientem.

Nominativus primæ perſonæ hîc cenſetur אני vel אנכי Ego, אֲנַחְנוּ Nos: Secundæ, אתה את Tu, אַתֶּן אתם Vos, reliquorum Nominum & Pronominum, tertiæ perſonæ eſſe judicantur.

יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח *Audiet ſapiens & adjiciet doctrinam*, Prov.1.5.

כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ *Honorem ſapientes poſſidebunt*. Proverb 3.35.

הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים *Errare fecerunt me Dij* Gen.20.13. pro Errare fecit me Deus: dicitur enim de vero Deo. Similis ſtructura, Gen 35.7.& 2.Sam 7.23. Hebræi pluralem locutionem de unico [illegible] linguæ ſuæ tribuunt, ad ſummam excellentiam personæ dignitatem & majeſtatem exprimendam, ut hoc loco ex Aben Ezra videre eſt. R. Salomo in ad hunc locum gloſſa [illegible] ris quod Verbum ſit plurale. Nam plurimus [illegible] אלהים *deitatis* וכרות *& dominatus* *efferuntur numero*

B

[illegible] *[illegible]u.* [illegible] *amici ejus,* Job 42 [illegible] & [illegible] [illegible]

[illegible] pro [illegible]

[illegible] הַלְבָן.

[illegible] Gen. [illegible]

[illegible] Jer.20.28.

[illegible] pro ם in poeticis [illegible] frequentissimum: ut,

[illegible] *[illegible]* Psal.21.11.

[illegible] Psal.[illegible]

יהי Chaldaicum est, ut תַּגְמוּלוֹהִי *[illegible] ejus,* Psal 116 [illegible], pro [illegible] Simile in Daniele, וּבְעַנְפוֹהִי *Et in ramis ejus,* Dan.4.9

כי Chaldaicum & poeticum, לִמְנוּחָיְכִי *In requiem tuā,* Psal.[illegible].7: sic etiam [illegible] עָלָיְכִי *Super te, Tibi,* ibidem. תחלואיכי *[illegible] tuos,* Psal 103.3 עֲוֹנְכִי *In[illegible] tuas,* ibidem. חַיָּיְכִי *Vitam tuam,* ibid. נְעוּרָיְכִי *Juventus tua,* ibid. v.5. רָעָתְכִי *Malum tuum,* Jer.11.5. בתוככי *In medio tui,* Psal.116.19.

נו pro נו in מוֹדַעְתָּנוּ *Cognationis nostra.* Ruth.3.2: nam [illegible] competit.

[illegible] in תְּפוֹצוֹתֵיכֶם *Dispersiones vestræ* Jer.25.34.

* [illegible] pluralis, pro simplici terminatione numeri pluralis masculini: ut, גובי *Locustæ,* Nah.3.[illegible] pro [illegible]. Sic sequentia, הָרֵי *Montes* Zach.14.5: [illegible] Jere 2[illegible].14. חורי *Al[illegible]a opera.* Jes.19.9. [illegible] 2 Par.33.19 sed hoc quibusdam proprium nomen viri est: חֲשׂוּפַי *Retectis,* Jes.20.v.4. יְדֵי [illegible] Ezech.13.18. יסורי *Et [illegible]postatæ,* Jer.17.13, ubi [illegible] quibusdam redditur, Apostatæ mei, Recedentes vel Deficientes à me: שָׂדַי *Agri,* Hos. [illegible] & singulariter sic usurpatur pro שׂדה, Psal [illegible] שָׂרַי *Et principes* Jud.5.15.

C[illegible]

אשריו *Beatitudines ejus*, Prov.29.18.
צנבנו *Novennum*, Deut.7.2.
Redundantia [illegible] in singulari [illegible]
Affi[illegible]
דבריך *Verbum tuum*, 1.Reg.8.2[illegible]
Et alia sunt, quæ in singulari [illegible] habent ad formam pluralem, quæ pertinent [illegible] possunt, sicut paulo ante duo pluralis [illegible] statum singulare: ut,
עצתיך *Consiliorum tuorum*, Jes.47.5[illegible], hoc est, [illegible] singulorum consiliorum tuorum.
ואחיותיך *Et sorores tuæ*, Ezech.16.55, hoc est, [illegible] sororibus tuis.
וחמשתיו *Et quintam partem ejus*, Levit.6.5, hoc est, Et quintam cujusq; rei vel raptæ, vel depositæ [illegible] unius [illegible] aut quovis modo detentæ.
ה [illegible] est pro ו: ut,
[illegible] *Tabernaculum ejus*, Gen.13.3.
[illegible] *Praesidium ejus*, Ezech.12.14.
[illegible] *Canticum ejus*, Psal.42.9.
ה deficiente Mappik pro הּ: ut,
מבטחה *Fiduciæ ejus*, Prov.21.22.
ושערה *Et pilus ejus*, Levit 13.4: לה [illegible] Ruth 2.14.
הו pro ו cum Nominibus singularis numeri [illegible]
אורהו *Lux ejus*, pro אורו, Job 25.3.
מוטהו *Jugum ejus*, Nah.1.13.
[illegible] *Pecudem suam*, 1.Sam.14.34.
ופילגשו *Et concubinam ejus*, Jud.19.24.
[illegible] צבחו [illegible] Zach.13.3, pro אָבִיו.
יו [illegible] plurali[illegible]:
[illegible] *Oculi ejus*, Job 24.23, pro עֵינָיו
[illegible] *Formam ejus*, Nah.2.3.

[illegible] & Pluralibus Nominis כל.

[illegible] loco [illegible],

[illegible] Ezech.[illegible] pro [illegible] Nam ירושלם pau- [illegible]

[illegible]

[illegible] literæ [illegible] ut,

[illegible] pro [illegible] a quo discrepat [illegible] cum Sægol [illegible] לכנה [illegible] Sic sunt [illegible] *Verbi* [illegible] & sic deinceps: בפתחיכנה [illegible] Ezech. 13.20. [illegible] *Corpora vestra*, Ezech. [illegible]

Post כ est frequentissime: ut,

בשמכה *In nomine tuo*, Jer. 29.25. Specialis anomalia est [illegible] *Numerum tuum*, Nehem. 2. 13, pro מספרך

Post ה ut,

[illegible] *[illegible] eorum*, Ezech. 40.16, pro [illegible]

[illegible] literæ ה: ut,

[illegible] pro כלם 2. Sam. 23.6.

[illegible] *ipsi* pro לכלן 1. Reg. 7. ver. 37. Sic [illegible] *eorum*, Ezech. 16. v. 53, in quibus [illegible] Paragoge literæ ה concurrit.

[illegible] Nominibus pluralibus: ut,

[illegible] Exodi 27. 13. ubi notant Massorethæ [illegible] scriptum esse.

[illegible] Exo. 27.11.

[illegible] Exo. 21.28.

Sunt-

[illegible]
[illegible] *Iubebam* [illegible]
[illegible] id est [illegible]
[illegible] עשר חכמים [illegible]
[illegible] id est [illegible]
[illegible] את בנותיכם [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ויכלו אל [illegible]
[illegible]
[illegible] & [illegible]

Sic & [illegible] diversis substantiv[illegible] respon[illegible] nomen singulare: ut

[illegible]
[illegible]
[illegible] לו [illegible] *videret* [illegible]
[illegible] 19, id est, unicuiq; ex [illegible]
[illegible] referri possunt & sequent[illegible]
[illegible] plurali junctum est Pronomen
[illegible] singulari adjici solet: ut [illegible]
[illegible] Psal. [illegible] v.12, id est, testimoniorum m[illegible]
[illegible]: מַכֹּתְךָ *Plagas tuam*, Deut.28.
[illegible] plagarum tuarum.

[illegible] Enallage numeri, quando duob[illegible]
[illegible] respondet Pronomen plurale: ut,
[illegible] זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא [illegible] *Masculum & foeminam* [illegible]
[illegible]. Vide & Iud.19.24, quod [illegible]
[illegible] is adductum.

[illegible] וכסא כבוד [illegible] *Et solium gloriae* [illegible]
[illegible] דַל וְאֶבְיוֹן *Tenuem & egenum* [illegible]
[illegible]

Sic & Nomini collectivo: [illegible] כלם קדשים
[illegible] *totus* [illegible] (inquam) [illegible]

[illegible] quoad intellectum, convenit cum Nomine [illegible] קוֹל [illegible] Nam vox clamor est, & [illegible] est [illegible] Kimchi in Michlol pag. [illegible].

[illegible] עִמָּכֶם חֶסֶד יְהוָה [illegible] *Dominus vobiscum benignitatem*, Ruth. 1. [illegible] כָּכֶם [illegible], dicitur de [illegible] Naomi, quæ [illegible] genere fæminino [illegible], quæ Enallage [illegible] virilem & virtuosum [illegible] denotari. Sic 9. [illegible]

[illegible] וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה [illegible] *Neq, inferes abominationem in domum tuam & fit anathema* [illegible] *sicut illud* שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ *abominando abominaberis* [illegible] כִּי חֵרֶם הוּא *nam anathema illud est*, Deut. [illegible] omnia Pronomina masculina sunt, antecedens autem substantivum תּוֹעֵבָה fæmininum. Referuntur vero ad sensum, & תּוֹעֵבָה dicitur pro דְּבַר תּוֹעֵבָה Re abominabili.

Enallage *numeri* est, quando substantivo plurali respondet Pronomen singulare, aut contra, quo di[illegible] [illegible] distributio [illegible],

[illegible] וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים [illegible] *Et suscepit mulier* [illegible] *viros illos, & abscondit ipsum*, Jos. 2. 4. id est, [illegible] eorum.

[illegible] אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא [illegible] *Ignis-consumenda-sacrificia*, *id est possessio eius*, Jos. 13. v. 14. id est, unumquodque sacrificiorum, quæ Deo offeruntur, est [illegible] hæreditatis & possessionis.

[illegible] לֹא־סָר מִמֶּנָּה *Non recessit ab eo*, 2. Reg. 3. v. 3. id est, ullo eorum [illegible] חַטֹּאת peccatorum Jaroboam, quod [illegible] plurale præcedit.

[illegible] [illegible] *Eveniat ei vastatio*, Psal. 35. 8. id est, [illegible] inimicorum, de quibus [illegible] præcedentibus loquitur.

Jusjurandum

Gen.2.15. Hic Pronomen [illegible] & sensu convenit, non cum antecedente [illegible] cum ejus [illegible] [illegible] appellant.

רַגְלְךָ אִם־חַבֵּל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת [illegible] [illegible] Exo 21.26. Hic [illegible] masculinum est [illegible] fertur ad intellectum [illegible] חֲבֵל Pignus, ut Ab. Ezra placet, vel [illegible] לְבוּשׁ aut בגד Vestis, ut Kimchi [illegible].

הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ Ecce filia [illegible] אותם [illegible] אֹתָם [illegible] facite לָהֶם [illegible] Jud. [illegible] Pronomina masculina sunt, & [illegible] bus antecedentibus substantivis [illegible] jus anomaliæ ratio ex flagitios[illegible] propositio dependet, ad quod [illegible] [illegible] responsum tacite dirigitur.

הַחֲזֵק בַּמּוּסָר Apprehende eruditionem [illegible] נִצְּרֶהָ כִּי הִיא חַיֶּיךָ custodi illam, quia [illegible] Prov. 4.13. Hic Pronomina הָ & הִיא [illegible] [illegible], & sensu conveniunt cum [illegible] quod Nomen versibus superioribus [illegible] Sensus enim est: Percipe diligenter [illegible] meam instructionem retine, quæ te ad [illegible] studium adhortor. Ne desistas [illegible] parare tibi sapientiam, eamq; conserva [illegible] sola sit qua vivas.

וְהָיְתָה צְעָקָה [illegible] [illegible], אשר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָתָה, [illegible] Exod. 11.6: hic Affixum הו masculinum est [illegible] dens autem substantivum צְעָקָה fœmininum. [illegible]

[illegible] ponitur in se- [illegible] seadens: ut,

[illegible] Job 28. [illegible]

[illegible] exercituum, [illegible]

[illegible] Gen. 2. 17. q. d. ex ea [illegible]

[illegible] Jes. [illegible]

[illegible] Huius [illegible] *Malos ma-* [illegible] Matth. 21. 41.

ENALLAGE [illegible] זה vel זו pro Relati- vo אשר: ut,

אל מקום זה יסדת להם *Ad locum quem fundasti eis*, Psal. 104. 8: Sic Psal. 74. 2. Prov. 22. 22.

עם זו יצרתי לי *Populus quem formavi mihi*, Jes. 43. 21: sic [illegible] Kimchi hæc ad Ellipsin [illegible] Pronomine relativo, ut demon- strativum [illegible] non dimovea- [illegible] Chaldæus priorem locum plenè [illegible] לאתר דנן [illegible] *Ad locum istum quem fundasti.* [illegible] est. Pronomen [illegible] ad intellectum re- [illegible] conveniens [illegible] di- [illegible] conciliandæ: ut,

וינחהו בגן עדן [illegible] *Et collocavit eum in hor- to* [illegible] *et ad custodiendum eum*, Gen.

וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה [illegible] id est, nomen inderet, ipse Adam, animo vivente, Gen. 2.19. q. d. ipse, inquam, animæ viventi. Item Nomen יהוה pro cœli ... relatum, ... genere masculino ...

ותראה את הילד [illegible] 2.6 ... Numen יהוה & hic ... relativum. Vide & Exod ...

יביאה את תרומת יהוה [illegible] DOMINI, Exo.35.5. vide præterea ... Dan.1.17.

Quarto, relativi substantivo adjunctio pleonastice quidem & luxuriose, evidenter tamen & emphatice ... alioquin etiam solum substantivum sufficeret: Ut,

הנני מאכלם את העם הזה Ecce ego ... populum, inquam, hunc, Jer.9.15.

וזהמתו חיתו לחם Et abominatur ipsum vita ejus panem, Job 33.20. q. d. abominatur vita ejus panem, ipsum, inquam, panem & cibum, quo vita conservatur.

עונותיו ילכדנו את הרשע Iniquitates suæ capient ipsum, improbum inquam, Prov.5.22. q. d. ipsum inquam improbum capient.

אחריתה שמחה תוגה Postremum ejus, lætitiæ inquam, est mœror, Prov.14.13.

וישנו את טעמו Et mutavit eam, speciem inquam suam, 1.Sam.21.13.

ה' כחו לאלהו Hanc esse vim ejus, vim inquam Dei sui, Habac.1.11: prius Affixum ad sequens substantivum etiam refertur ad formam præcedentium ...

[illegible] pro [illegible] אשר qua [illegible] mea, [illegible] Sic sententia,

[illegible] בְּהֶם [illegible], Psal. [illegible] solum, & sic tota ista [illegible] nominativum הוה [illegible]

[illegible] *aurum* [illegible]

[illegible]

[illegible] אשר [illegible]

[illegible]

[illegible] בְּאֶרֶץ [illegible] *In terram* [illegible]

[illegible]

J [illegible] 2.6 pro, [illegible]

[illegible] per Antitheſin [illegible] Adverbium שָׁם, cum de loco [illegible]

את כל־ארץ החוילה אשר שם הזהב *Totam regionem Chavilæ* [illegible] *aurum est* Gen.2 [illegible] pro, אֲשֶׁר בָּהּ Quam [illegible] Ubi.

ותצא מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה [illegible] *Et egressa est ex loco* [illegible], Ruth.1. ver.7, pro, אשר היתה בו Quo [illegible] e [illegible] In quo, Ubi fuerat vel subſtiterat.

לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר [illegible] *Ad colendum terram* [illegible], Gen.3.23, pro אשר לֻקַּח מִמֶּנָּה Quæ [illegible] fuerat ex ea, id est, Ex qua, Unde.

[illegible] cum relativo repetito, לתוספת [illegible] Hebræi loquuntur id est, ad majorem declarationem & tollendam omnem amphiboli[illegible]

[illegible] כְּזֶה [illegible] אֲשֶׁר [illegible] *Tam* [illegible]

[illegible]

אשר נתנו שנינו אנחנו *Qui [illegible] quam* 1 Sam 20.42.

אלי אלי למה עזבתני *Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me* Psal 22.1.

אבשלום בני בני *Absalom fili mi [illegible] [illegible], est Pleonasmus [illegible] nominum [illegible] ut,*

העגלה המלאה לה עמיר *Plaustrum plenum [illegible]* Amos 2. vers. 13.

כשבי ומפלטי לי *Locus editus & liberator meus mihi*, Psal 144 vers. 2.

פרא בדד לו *Onager solitarius sibi*, Hos 8. [illegible] rum [illegible] hic pleonasmus frequentissimus, [illegible] ut illic declarabitur.

Tertio duplici relativi : ut,

כי־אתו כהיום הנצבין אתנו *Quia cum his [illegible] etiam, [illegible] Sam. 6.13.*

Cum אשר hic Pleonasmus ferè perpetuus [illegible] relativum [illegible] ubique efferendum est : ut,

כמוץ אשר תדפנו רוח *Sicut gluma quam [illegible]* Psal 1. vers. 4, ubi posterius, quod [illegible], redundat.

אשר פיהם דבר־שוא *Quorum os eorum [illegible]* Psal 144.8, redundat *Eorum*

אשר זרעו בו *Quod sit semen suum in eo*, Gen [illegible] [illegible] quo.

אשר היה דבר יהוה אליו *Quum [illegible] ad eum* Jer [illegible], hoc est, Ad quem.

אשר אמרת עמם *Qui [illegible] cuta [illegible]* Sam 6 [illegible] hoc est, Cum quibus.

Pr[illegible]ris relativi אשר hic Ellipsis [illegible]

הנה לקח את־הדרך ילם בת *[illegible]*

A [illegible]

... quae non decet,
... &c.

... אֲשֶׁר frequentissima est in,

... *super eam,*
Jer. ... vel vivis super eam.

... Exo. ...

... אֲשֶׁר יָבוֹא ...

... וְכֹל יֶשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ *Et omne erat illi tradidit in manum* eius. Gen. 39. 4. pro ... אֲשֶׁר יֶשׁ quod erat. Hanc Ellipsin ... Novo Testamento ... observare licet, ... Ephes. 2. 5. Jacob. ... 1 Pet. 4 ... Johan. 3. ... Apocal. ... 5.

Tertiae, ... relativi ... ut,

אֶל־הֲכִינוֹ לוֹ *Ad ... paraverat*, 1 Par. 15. 12. pro אֶל־מָקוֹם אֲשֶׁר ad locum quem praeparaverat. Talis enim locutio ... eodem capite, & Exo 23. 20.

... אַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ *non prosunt ambularunt*. Jer. 2. ... אַחֲרֵי אֱלִילִים שֶׁלֹּא Post idola quae non ... בְּלֹא יוֹעִיל *In idolum quod non proderit*.

PLEONASMUS est *primo*, cum Pronomen idem continuo repetitur, quo emphasis ... ut,

... אֲנִי אֲנִי *... rapiam*, Hos 5. ...

אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ *Ego ... qui deleo ...* ... Jes. 43. 25.

... לְבַדְּךָ חָטָאתִי *... tibi soli peccavi*, Psal. 51. 6.

... *... iniquitatem*, ...

Atque hæc fere tota Nominum cum Pronominibus conjunctorum est [illegible]

Cap. VIII.

De anomaliis in Syntaxi Pronominum cum Nominibus.

Ellipsis Nominis substantivi antecedentis, ut,

עֲלוּ זֶה *Ascendite hac* Num 13.18, pro [illegible] am hinc, id est, hac, adverbialiter.

שְׁבוּ נָא בָזֶה *Manete quæso in hoc*, Num. 22. [illegible] בַּמָּקוֹם הַזֶּה in loco hoc, id est, Hic.

נָסְעוּ מִזֶּה *Profecti sunt ex hoc*, Gen 37 [illegible] pro [illegible] ex loco hoc id est, hinc.

וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן *Et bibes ex quo hauserint*, [illegible] מִמַּיִם de aquis quas, &c.

בַּהֵכִין לוֹ דָּוִד *In quem paraverat ei David*, [illegible] בַּמָּקוֹם שֶׁהֵכִין in locum quem. ב notat [illegible] h notat exclusum ה pro בהּהכין

לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא *Ad peregrinandum in* [illegible] Jud. 17.8, id est, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר in loco [illegible] Ubicunque. Sic Ruth. 1. v 17. Ge[illegible]

אֶל־אֲשֶׁר הֵלֵךְ *Ad quem iveris*, Ruth. 1. [illegible] quemcunque locum, quocunque.

על אשר לא אדע *Ad locum quem* [illegible] 1. Reg 18.[illegible]

בכל אשר־התהלכתי *In omni loco* [illegible] Hæc Elliptica locutio etiam [illegible] usitata est ut in hoc, λαλεῖ ἃ [illegible] Loquere quæ [illegible]

[illegible] invariatum ma-
[illegible]
[illegible] Deut.28.12.
[illegible] Exo.6.20.
[illegible] Psal.13.3.
[illegible] exceptis quibusdam ex
[illegible] ut,
[illegible] Jes.17.9.
[illegible] *lum ejus*, Psal 76.3:
[illegible] חק Statuum, עֹל Jugum,
[illegible]

[illegible] in quibusdam defe-
[illegible] Dagesch, ut,
[illegible] *suo*, Cant 1.12.
[illegible] *D*[illegible], 2.Sam.12.3: Sic
[illegible] צד L[illegible]; item בַּ[illegible] Filia, unde
[illegible] Deut.[illegible]. A דבש est דִּבְשִׁי *Mel meum*,
Cant.5.1.

[illegible] *Chir*[illegible] contrahuntur in Tzere, ut,
[illegible] *tuæ*, Deut.24.20 Huc perti-
[illegible], חל Exercitus, יַיִן Vinum, לֵיל
Ne[illegible] עין Oculus, צִיד Esca. Excipitur
[illegible] *ejus* Jes.10.17.
[illegible] פרי quasi transponuntur,
[illegible] Chirek vel Sagol, unde dein-
[illegible]
[illegible] *m*, Psal.1.3 פִּרְיָךְ *Fructus*
[illegible] Captivitas, [illegible]בִיָּה *Capti-*
[illegible] שְׁבִיתֵךְ *Captivitatem tuam* Jud
[illegible] *eas ejus* Jos 8.31. Sub se-
[illegible] fit compositum: ut a [illegible]
[illegible] Job.40.21

Atque

ה [illegible] citur in [illegible] [illegible]

כְּבוֹד [illegible] Possessio, [illegible] [illegible] [illegible]
Propriam [illegible], Num. [illegible] [illegible] [illegible]
30, vers. [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Gen. [illegible]
[illegible] Levit. [illegible] [illegible] [illegible]

Ante Affixum ה Segol [illegible].

מְקוֹרָהּ [illegible], [illegible] [illegible]
Levit. [illegible] v. [illegible]. Huius [illegible] [illegible]
plenu, [illegible] Pecus [illegible], [illegible] Cubus, [illegible]
[illegible] Pincerna, [illegible] Folium, [illegible] [illegible]
Calamus, & similia.

שה & פה fingularem anomaliam habent [illegible]
est, [illegible] Pecus eius, Deut. [illegible] [illegible]
1. Sam. 14. v. 34. Ab hoc פִּי Os [illegible], [illegible]
פיו & פִּיהָ os eius, פִּיכֶם os vestrum [illegible]
cum Chirek.

Cum [illegible] [illegible] ultimæ syllabæ [illegible]
[illegible] aut Kibbutz: ut,

[illegible] Sanctitas, קָדְשׁוֹ Sanctitas [illegible] [illegible]
[illegible], קָדְשִׁי Sanctitas [illegible]
[illegible] Merces, מַשְׂכֻּרְתִּי Mercedem [illegible] Genes. [illegible]
vers. 7.

[illegible] Afflictio, עָנְיִי Afflictionem [illegible] Gen. [illegible]
[illegible], גלגלת [illegible], גלגלתו [illegible] [illegible]
Hic [illegible] אמר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Magnitudo, & [illegible] [illegible]
pro Segol habent Pathach, ut [illegible] [illegible]
[illegible] Omnis, רחב Latitudo [illegible]
[illegible] panitio, [illegible] D[illegible] [illegible]
[illegible], שבת Concubina, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], יָפְיִי Pulchritudo.

[illegible] Corruptio, שער Pilus. [illegible] cedentie classe [illegible] *[illegible]nmeum*, [illegible] duo alia. Hic [illegible] ali & ר דלת [illegible] Reg 17.9. Sic גפן [illegible] מלך Rex נפש [illegible], [illegible] Vociferatio שמן Oleum.

[illegible] Segol [illegible] תפארת [illegible] est [illegible] מולדת [illegible] Nativitatem, Gen. [illegible] [illegible] semper pro primo Segol est Pathach. Sic [illegible] כלתית [illegible] lum, מלאכת Opus, [illegible] [illegible] & similia.

Segol [illegible] אצבע est, את אצבעו *[illegible]* [illegible] אדרת Pallium, [illegible] Robur, & similia.

[illegible], id est, ex Tzere & Segol [illegible] Nomina sex punctorum [illegible]

ספר Liber, [illegible] Liber meus, [illegible] Liber [illegible] ספרו [illegible]

[illegible] pro Chirek est Segol: ut, חלק [illegible] Partem, חלקי *[illegible]*, Psal. 73.26. [illegible] חטא [illegible] Gen. [illegible] 24. Sic חטא [illegible] Peccatum, [illegible] Pinguedo, חפץ Voluntas, & similia. [illegible], [illegible] *Fortitudo mea*, Psal. 18. v. 2: [illegible] Jes. [illegible]

ח ab-

[illegible] in Sheva, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Memoria, [illegible] [illegible] [illegible] Refiduum [illegible] כתר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כתפ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סדר [illegible] [illegible] פרד [illegible] Flos [illegible] [illegible] פתח Oftium [illegible] [illegible] Loum, צמח [illegible] pulchrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Imprudens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שמש Luna, שמש Sol, Excipe [illegible] [illegible], Piel [illegible] cum Segol loco Chirek: [illegible] dicitur נגדי Coram me.

Quædam pro primo Chirek accipiunt [illegible] maximè quando prima vel secunda est [illegible] [illegible] [illegible]ur, [illegible] אבנו est אבן *Lapidem* [illegible]

[illegible] [illegible] ארז Cedrus, [illegible] [illegible] [illegible] חבל Vanitas [illegible] Indignatus [illegible] [illegible] ירח [illegible] [illegible] Semen, חבל [illegible] [illegible] חרב Gladius, דרם Auster [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יער Sylva, קרש [illegible] [illegible] [illegible] Vites, [illegible] Panis [illegible] נטר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Gradus, [illegible] Cornu, קרש Asser, [illegible]

mea, Job.6.8. Item, חֲצֵרֹתָיו *Atria ejus*, Psal.100.4, & וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו *Introite in atria ejus* Psal.96.8. In בְּהֵמָה se ... mutatur in Sægol, בְּהֶמְתְּךָ *Jumentum tuum*, Levit 19.19, quasi ab ... בְּהֶמֶת. A חֵצִי est ... *Dimidium meum*, Jos. 8. ver. 33, cum Sægol propter gutturalem, loco Chirek.

Ultimæ syllaba in Nominibus formæ פְּאֵר & זָקֵן manet; ut, זְקֵנֶיךָ *Seniores tui* Deut. 21.2: sic זְקֵנַי Seniore ... זְקֵנַי Seniores mei, זְקֵנֵינוּ Seniores nostri, זִקְנֵיכֶם ... פְּאֵרְךָ *Tiaram tuam*, Ezech. 24.17. At ... sunt formæ שָׁמֵר, mutant Tzere in Scheva. ut, צֹרְרֶיךָ *Hostes tuos* Exo.23.22. A מוֹסֵר semel legitur ... *Vinculamea*, Psal.116.16, & à מוֹפֵת, מֹפְתֵיכֶם ... *Portentum vestrum*, Ezech.12.11. A כִּסֵּא est כִּסְאוֹ *Thronus ejus*, Exo.11.5.

*Monosyll. h*æ variant: quædam servant Tzeri: ut, אֵל unde אֵלִי *Deus mi*, Psal.22.2: Sic, אֵיד Calamitas: גֵּר Peregrinus דֵּעַ Scientia, זֵר Corona: נֵר Lucerna: עֵד Testis: עֵץ Lignum: רֵעַ Amicus: item pro Vociferatione, Mich.4.9: רֵשׁ vel רֵאשׁ Pauper, שֵׂחַ Meditatio. שֵׁם & בֵּן mutant Tzere in Scheva, quod deinde sequente alio Scheva, transit in Chirek: ut, שְׁמִי Nomen meum, שְׁמוֹ Nomen ejus: שִׁמְךָ Nomen tuum: שִׁמְכֶם Nomen vestrum. Sic בֵּן. Quædam commutant Tzere in Chirek sequente Dagesch: ut, ab עֵת est, עִתִּי Tempus meum, עִתּוֹ ejus, עִתְּךָ tuum, עִתָּם eorum, עִתְּכֶם vestrum, עִתָּהּ ejus, fœm. Sic אֵם Mater, אֵשׁ Ignis, חֵן Gratia, חֵץ Sagitta, לֵב Cor, נֵס Vexillum, עֵז Capra, קֵץ Finis, קֵן Nidus, שֵׁן Deus, תֵּל Tumulus, quæ omnia sunt ex Defectivis secundâ radicali. A גֵּו est גֵּוְךָ *Tergum tuum*, Ezech.23.35.

SÆGOL tam *penultimæ* quàm *ultimæ* syllabæ mutatur

& אֲחִיכֶם vestri, &c. Sequente Kametz, Aleph habet Sægol euphoniæ causâ: ut, אָחִיו Fratris ejus, אַחַי Fratres mei. A חָם Socer, חָמִיךְ Socer tuus, אֶל־חָמִיהָ *Ad socerum suum*, Gen.38.13.25.

Quædam commutant Kametz in Pathach & Dagesch, qualia sunt, קָו ,גָּן, גַּג unde גַּגּוֹ *Tectum ejus*, Exo 30.3: גַּגּוֹתֵיהֶם *Tecta sua*, Jer.19.13: לְגַנִּי *Ad hortum meum*, Cant.5.1: קַוָּם *Delineatio ipsorum*. Psal.19. v.5. Sic à מִשְׂגָּב est מִשְׂגַּבִּי *Locus editus meus*, Psal.144.2.

Quædam denique retinent Kametz, ut דָּם Sanguis, יָד Manus, עָב Nubes, צַר Hostis, שַׂר Princeps. A יָד peculiari forma etiam est יֶדְכֶם *Manum vestram*, Exo.32.29: מִיֶּדְכֶן *De manu vestra*, Ezech.13.21. A דָּם, דִּמְכֶם *Sanguinem vestrum*, Gen.9.5.

TZERE *penultimæ* syllabæ, perinde ut ipsum Kametz, transit in Scheva: *ultimæ* partim manet, partim mutatur in Scheva.

Penultimæ syllabæ: ut,

לֵבָב · לְבָבִי *Cordis mei*, Gen.20.5.

שֵׁנָה · שְׁנָתֶךָ *Somnus tuus*, Prov.3.24.

עֵצָה · עֲצָתָם *Consilium eorum*, Jer.18.23: At עֵדֹתָיו *Testimonia ejus*, Psal.119.2.

Formam סֵפֶר vide mox in explicatione Sægol.

Sequentia retinent Tzere: ut, אֵימָה Terror, אֲפֵלָה Caligo, אֵיתָן Robur, הֵיכָל Palatium, מֵעִים Viscera, נְבֵלָה Cadaver, עֵדֻת Testimonium, צֵאָה Excrementum, רֵאשִׁית Principium, שְׁאֵלָה Petitio, שְׁאֵרִית Residuum, שֵׂיבָה Canicies, תְּאֵנָה Ficus. Attamen est נִבְלָתִי *Cadaver meum*, Jes.26.19, & נִבְלָתוֹ *Cadaver ejus*, Deut.21. vers.23, ubi Tzere in Scheva & ob id prius Scheva in Chirek mutatum. Sic מַה שְּׁאֵלָתֵךְ *Quæ est petitio tua?* Esth.5.6, & תָּבוֹא שְׁאֵלָתִי *Veniat petitio*

Ezech. 28.7. פְּרסוֹתַיִךְ *Ungulas tuas*, Mich. 4. vers. 13. Epenthesis literæ ' non raro omittitur: ut צִדְקוֹתָו *Justitiæ ejus*, Ezech. 18. 24.

A mutatione prioris Kametz excipiuntur Nomina plurima ex Verbis Quiescentibus & Defectivis nata, quæ primum Kamet retinent, ut in sequentibus formis,

קָצְהוֹ *Extremitatem ejus*, Gen. 47. 21, à קָצֶה.
שָׂדֵינוּ *Agros nostros*, Mich. 2. 4, a שָׂדֶה.
רָעָתוֹ *Malum ejus*, Jer. 48. 16, à רָעָה.
מָגִנִּי *Scutum meum*, Psal. 7. 11, à מָגֵן.
מָעֻזִּי *Robur meum*, Psal. 31. 5, a מָעוֹן.
וְגָלוּתִי *Et captivitatem meam*, Jes. 45. 13. Huc referuntur, אָלָה Juramentum, בָּמָה Excelsum, הָרָה Gravida, מָנָה Pars, פָּרָה Vacca, צָרָה Angustia, רָמָה Excelsum, בָּרוּת Esca, רָמוּת altitudo, חָזוּת visio. בָּנִים & פָּנִים similiter Kametz retinent, quasi essent à בָּנָה & פָּנָה: ut, בָּנָיו Filii ejus, בָּנֶיךָ Filii tui, בָּנַי Filii mei, בְּנֵיהֶם Filii eorum, &c. Sic פָּנָיו Facies ejus, פָּנֶיךָ Facies tua, & sic deinceps.

Specialis anomaliæ sunt אָוֶן, מָוֶת, תָּוֶךְ, unde אוֹנָם *Iniquitatem ipsorum*, Psal. 94. 23: תּוֹכוֹ *Medium ejus*, Levit. 11. 33: מוֹתִי *Mortis meæ*, Gen. 27. 2. Ab עָוֶל est בְּעַוְלוֹ *iniquitate sua*, Ezech. 18. 26.

Monosyllaba cum Kametz variant. Tria habent in singulari numero epenthesin literæ ' ante Affixum, & Kametz retinent, nempè אָב, אָח, חָם, unde sunt, אָבִי Pater meus, אָבִיךָ tuus, אָבִיו ejus, אָבִיהָ ejus fæm. אֲבִיהֶם Pater ipsorum, אֲבִיהֶן ipsarum. Ab אָח Frater, אָחִי Frater meus, אָחִיךָ tuus, אָחִיהוּ ejus, &c. hinc in plurali sub א est Pathach, אַחֶיךָ Fratres tui, אַחַי Fratres mei, אַחֵינוּ nostri, אַחְיתָהּ ejus fæm. אֲחֵיכֶם &

strum. Sub prima gutturali est Chateph patach, חרוני Excandescentia mea, &c. Feminina

צדקה Justitia, צדקתי Justitia mea, צדקתה, ejus, צדקתם earum, צדקתכם vestra, צדקתנו nostra. Sic שמחה Lætitia שמחתי Lætitia mea, &c. In quibusdam legitur ה per Syncopam abjectum, ut, וגלה Et lecythus ejus, pro וגלתה, Zach. 4. 2: בערמם In astutia eorum, pro בערמתם Job 5. 13: פנה ... illius, pro פנתה, Prov. 7. v. 8: פשתי Linum ... pro פשתתי Hos. 2. 5: וצורם Et formam eorum, pro צורתם, Psal. 49. 15: שוכה Ramum suum, pro שוכתו, Jud. ... כתבונם Pro intellectu suo, pro כתבונתם, Hos. 13. 2: פחם Dux eorum, Neh. 5. 14, quod fortasse sic simpliciter usurpatur, quia masculinum est, ut & terminatio ה à masculinis regulariter abjicitur. Nam secundum formam fæmininorum dicendum fuisset פחתם.

In plurali numero,

דברים Verba, דברי Verba mea, דבריך vestra, דבריו ejus, דבריה ejus fæm. דברינו nostra, דבריכם vestra, דבריהם eorum, דבריהן earum. Excipe פרשיו Equites ejus, Exod. 14. 26, in quo primum Kamets manet, quia est compensitivum ejecti Dagesh ... ר, debebatq; esse ut גנביו Fures ejus. Sic & in singulari est פרש formæ גנב.

צדקות Justitiæ. Hæ, Affixa omnia recipiunt formâ constructâ: ut, צדקותי Justitiæ meæ, צדקותיך tuæ, צדקותיו ejus, צדקותיכם vestræ, צדקותיהם ipsorum, צדקותינו nostræ. Speciale est קערתיו ... quo Exo. 25. v. 29, ubi Affixum plurali ... adjunctum est. Pro Chirek etiam Pathach est, si prima sit gutturalis aut secunda ר: ut, חרבותם Gladii eorum,

לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ *Voci uxoris tuæ*, Gen. 3,17: hîc ךָ *Tua* masc. est: dicitur enim de הָאָדָם Homine, vel Adamo, quem Deus alloquitur cujusq; nomen præcedit.

At verò hęc Pronominum cum Nominibus syntaxis, formam illorum tam in *literis* quàm *vocalibus*, variè plerumque mutat: cujus mutationis ratio hoc loco expendenda venit.

De his in genere observetur:

1. Affixa כֶן הֶם הֶן כֶם כֶן formæ Nominis constructæ, (de qua supra cap. 3.) in utroque genere & numero semper adjunguntur. Seb. Munsterus in sua Grammatica hæc propterea appellavit *Affixa dura*: melius vocari possint *Affixa constructa*.

2. Terminatio הֶ a masculinis singularibus abjicitur.

3. Fæminina singul. in הָ finita, cōmutant ה in ת.

4. Masculina pluralia mutant ים in ֵי.

5. Pluralia omnia (præter םֶ & ןֶ) habent ante Affixum epenthesin literæ ׳, tanquam notam numeri pluralis. At si pro םֶ sit מוֹ, tum ׳ epentheticum accedit, ut in exemplis videbitur.

Vocalium autem longè plurima est mutatio, eaque maxime fit in *penultima* vel *ultima* syllaba aut *utrobique*.

Kametz *penultimæ* syllabæ mutatur in Scheva, antequod si aliud Scheva sit, illud pro more transit in Chirek: *ultima* manet, præterquam ante כֶם כֶן, הֶן הֶם, quæ antea diximus formæ Nominis constructæ semper adjici.

In *singulari* numero.

דָּבָר, Verbum, דְּבָרִי Verbum meum, דְּבָרְךָ tuum, דְּבָרוֹ ejus: דְּבָרָם eorum, דְּבַרְכֶם vestrum, דְּבָרֵנוּ nostrum,

eorum, Levit.8.16, quod ſpeciale eſt pro חֶלְבְּהֶן. Alia deniq; *utriq;* numero, ut נו · כם · כן · ד · ך, quæ omnia in ſequentibus patebunt.

REGULA.

Pronomina à fine affixa, cum antecedentibus ſubſtantivis, aut cum re vel perſona, de qua ſermo habetur, in eodem genere & numero conveniunt, non autem cum iis quibus affiguntur: ut,

עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ *Et arborem fructiferam producentem fructum juxta ſpeciem ſuam, in quo in erat ſemen ſuum*, Gen.1.12: hîc Affixum ו ter repetitum, relationem habet ad antecedens maſculinum & ſingulare עֵץ, cum quo in eodem genere & numero convenit.

עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ *Idcirco relinquet vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ*, Gen.2.24: hîc Pronomina conveniunt cum antecedēte ſubſtantivo maſc. & ſingulari אִישׁ.

בֵּין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב *Inter ſemen tuum & ſemen ejus: illud conteret tibi caput, tu vero conteres ei calcaneum*, Gen.3.v.15: hîc ךָ *Tuum* dicitur de הַנָּחָשׁ *Serpente*, cum quo, genere maſc. & num. ſing. convenit: הּ *Ejus* de הָאִשָּׁה *Mulier*, cui genere fæm. reſpondet: ךָ *Tibi*, ad לַנָּחָשׁ, ideoq; maſculinum: נּוּ *Ei*, ſcil. לְזֶרַע *Semini*, quod maſculinum & ſingulare eſt, ideoq; & ſic Affixum.

עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ *Dolorem tuum & conceptum tuum*, Gen.3. v.16: hîc ךְ *Tuum* Fæmininum eſt & ſingulare relatum ad הָאִשָּׁה Mulierem, quàm Deus illic alloquitur.

זה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ *Hoc, vel, jam viginti annos ego tecum sum*, Gen.31.38.

Sic cum מה & לָמָּה

מַה־זֶּה שַׁבְתֶּם *Quid hoc, quod revertimini?* 2.Reg.1.5.

לָמָּה זֶה צָחֲקָה שָׂרָה *Quid hoc, quod risit Sara?* Gen.18. v.13, vel, Quid jam, quid nunc.

Item cum עַתָּה,

עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי *Nunc hoc cognosco* 1.Reg.17.24, vel, jam nunc, nunc tandem.

הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי *Ecce jam hoc* momento *venerunt ad me*, 2.Reg.5.22, vel, Ecce jam modo. Kimchio pleonasticum est.

Cap. VII.

De Syntaxi Pronominum Nominibus à fine affixorum.

Pronominum Nominibus à fine affixorum syntaxis est cum Nominibus appellativis quibuslibet, non autem cum propriis vel gentilitiis. Alia autem tantum *singulari* numero conveniunt, ut ם, ן, ה, ו, י. Attamen ם & ן, etiam fœmininis pluralibus, sive fœmininorum terminationem habentibus adjiciuntur, & pro ם sæpissimè est מו, maximè in libris poeticis, Jobo, Psalmis & Proverbiis. Rariora sunt ו præcedente Chirek, & הו, quæ Verborum propria sunt. Alia *plurali*, ut הֶם, הֶן, הָ, ו, י. Ex his tamen הם & הן etiam Nomini singulari ex Quiescentibus derivato, sępè apponitur. Semel etiam ex perfectis reperitur וְאֶת־חֶלְבְּהֶן *Et adipem eorum*,

מַה sequente relativo שֶׁ, fit & ipsum relativum, & exponitur per *Id*: ut,
מַה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה *Id quod fuit, idem est quod futurum est*, Eccles. v.9.
וּמַה־שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה *Et id quod fit, id est quod fiet*, ibid. Sic apud Rabbinos, מִי שֶׁ *Is qui*: מַה שֶּׁ *Id quod*, vulgatissima locutio est.
Demonstrativorum alius:
Demonstrativi repetitio distributionem indicat: ut,
וַיִּקְרָא זֶה אֶל־זֶה *Et clamavit hic ad hunc*, Jud.6.3. id est, alter ad alterum.
כָּזֹה וְכָזֶה עָשָׂה לִי *Secundum hanc & secundum hanc fecit mihi*, Jud.18.4, scil. modum & rationem, id est, hæc & alia, talia & talia fecit mihi.
אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים *Illi in curribus, & illi in equis*, Psal.20.8, id est, Hi, illi.
אֶל־הָעָם כָּהֵם וְכָהֵם *Ad populum sicut ipsi & sicut ipsi*, 2 Sam.24.3, id est, ad populum & hunc & illum, Judaicum scil. & Israeliticum.
וְאֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה *Additurus sum tibi sicut hæc & sicut hæc*, 2.Sam.12.vers.8, id est, hæc & alia, alia atque alia.
גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה *Maceria ex hoc, & maceria ex hoc*, Num.22.24, scil. loco, id est, hinc illinc, utrinque.
זֶה eleganter, additur nominibus numeralibus pleonasticè quidem, sed emphasin exprimens: ut,
כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים *Quòd percussisti me istis tribus vicibus*, Num.22. v.28, quod vulgò per Adverbium Temporis *jam* exprimunt, *jam tribus vicibus*.
זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים *Hu, vel, istis*, aut, *jam tribus vicibus*, Num. 14. vers.22.

מִי־הוּא שֶׁגֹּרֵם לִפְשַׁע יַעֲקֹב *Quis ille qui causam dedit defectioni Jacob? nonne urbs Samaria?* &c. *Quintum,* אֶל מִי Cujus vel לְמִי *... tibi tota ... ista ...* & ... *ad quem* scil. pertinet vel spectat. Aben Esra & Kimchi explicant, *Quis est ille cui ... totam turmam istam.* Ab. Esra ibidem. מִי inquit, *semper reperitur de homine:* & Kimchi in lib. Rad. scribit: *Nunquam reperies* מִי *nisi de persona dictum.*

Interrogativum etiam מַה מֶה מָה: ut.

מַה־תָּאֳרוֹ *Quæ forma ejus?* 1 Sam 28.14.

מָה־אֱנוֹשׁ *Quid est homo?* Psal.8 5.

מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ *Quis habitus est viri illius?* 2.Reg.1.7.

מַה שְּׁמֶךָ *Quod est nomen tuum?* Gen.32.27.

מַה־לִּי וָלָךְ *Quid mihi & tibi?* Jud.11.12.

מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה *Quid mihi & vobis ô filii Tzerujæ?* 2.Sam.16.v.10, id est, Quid mihi vobiscum? quid vobiscum mihi negotii est? Sic Jos.22.24: 1.Reg. 17.18: 2.Reg 3.13. Hinc illa τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι, *Quid mihi & tibi mulier?* Johan.2.4: μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, *Nihil tibi & justo illi.* Matth.27.19, vide & Marh.8.29. τί γὰρ μαχαῖσι κἀμοί *Quid enim bellis & mihi?* apud Anacr.

Conjunctum & infinite citra negationem: ut,

זְכָר־אֲנִי מֶה חָלֶד *Recordare ego quod tempus,* Psal 89.48, scil vitæ habeam, quantuli ævi sim.

וְלֹא יֵדַע מִי אֹסְפָם *Et non scit quis sit collecturus ea,* Psal.39.7.

כִּי־הִגִּידָה אֶסְתֵּר מַה־הוּא־לָהּ *Nam indicaverat Esther, quid ipse esset sibi,* Esth 8.1, id est, quo gradu conjunctus esset sibi. Sic *Quis tu es? quis mihi es?* Terent. And.

מָה־הֵמָּה אֵלֶּה *Quid sint illi,* Zach.9.1, ubi medium Pronomen loco Verbi Substantivi est.

מָה le-

לְמִי אַתָּה וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ Cujus es, & cujus sunt ista ante te, Gen.32.17.

לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת Cujus est puella hæc, Ruth.2.5: לְמִי proprie est Ad quem scil. spectat vel pertinet, hoc est, Cujus es, est vel sunt ista. Pro hoc Rabbini etiam dicunt שֶׁל מִי.

Videtur & rei interrogativum esse: ut,

מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי Quis sum ego, & quæ vita mea? 1 Sam 18 vers.18.

מִי אֲבִימֶלֶךְ וּמִי שְׁכֶם Quis est Abhimelech, & quæ est Sechem, Jud.9.28.

מַה שְּׁמֶךָ Quod est nomen tuum, Jud.13.17.

מִי פֶּשַׁע יַעֲקֹב וּמִי בָּמוֹת יְהוּדָה Quæ est defectio Jacobi, & quæ sunt excelsa Jehudæ? Mich.1.5.

מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה Quæ tibi est tota acies illa? Gen.33.v.8.

Primi loci sensus est, Quis sum ego, aut quis sum vitâ mea? hoc est, Quis sum vel personæ meæ dignitate, aut qualis sum vitę, status conditionisq; splendore vel authoritate, ut dignus habear, qui sim gener regi? In secundo exemplo sumitur שכם pro בַּעֲלֵי שְׁכֶם Sichemitis ut versu 26. & sæpius ante dicitur. Kimchi vult Schechem esse proprium nomen alicujus principis, qui & ipse ante Abimelech Sichemitis præfuerit, unde & R. Levi scribit, ipsum fuisse ex posteris Chamoris. Tertium, מַה שְּׁמֶךָ reddendum, Quis es nomine tuo? hoc est, quo nomine vocaris? locutio concisa, pro מִי אַתָּה וּמַה שְּׁמֶךָ Quis es, & quod nomen tuum? Quartum reddendum est, ut in antiqua Pagnini versione legitur, Quis est causa prævaricationis Jacob? Et quis fuit causa excelsorum Jehudæ? Et sic Kimchi in lib. Radicum exponit.

usque generis & numeri Nominibus & Pronominibus adduntur.

Primò interrogativum personæ מִי : ut,

מִי דָוִד וּמִי בֶן־יִשַׁי *Quis David, & quis filius Jischai*, 1.Samuel.25.10.

מִי וָמִי הַהֹלְכִים *Qui & qui, qui euntes sunt*, Exo.10.v,8, hoc est, qui nam sunt illi, qui abituri sunt.

מִי־אֵלֶּה לָּךְ *Qui sunt isti tibi*, Gen.33.5.

מִי אַתָּה בְּנִי *Quis es tu fili*. Gen.27.18.

מִי אַתְּ בִּתִּי, *Quis es tu filia mea?* Ruth.3.16. Hæc locutio insolens videri non debet. Nam & sic Græcis τὶς de utroque sexu usurpatur, τὶς εἶ σὺ, *Quæ es tu* Ruth.3.v.9. Item, εἰ δέ τις χήρα *Quòd si qua vidua*, 1.Timoth.5.4. Et apud Latinos. *Dic mihi quæso, quis ea est, quam vis ducere uxorem?* Plaut.Aulul.Ac.1: *Quis es?* PH. *Ego sum illius mater*, Plau. Cist. Ac.4: *quis illæc est mulier timido Pectore peregrè adveniens, quæ ipsa se miseratur*, Plaut. Epid.Ac.4. *Quis est hæc muliercula*, ibid.Ac.5: *Sed quis ea est mulier?* ibid. *Quis itio ad priorem dominum.* apud Varronem: *Quis tu es mulier, quæ me insueto nuncupasti nomine*, Pacuv. in Medo.

Cùm substantivo postponitur, genitivum possessoris notat: ut,

אֶת־שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי *Bovem cujus accepi, & asinum cujus accepi*, וּמִיַּד מִי *& è manu cujus, &c.* 1.Sam.12.3.

בֶּן־מִי אַתָּה הַנָּעַר *Filius cujus es tu, mi puer?* 1.Samu. 17. vers.58.

בַּת־מִי אַתְּ *Filia cujus es tu*, Gen.24.23.

Sic & cum præfixo ל pro Genitivo sumitur: ut,

Cujus

Et aliud illud dimidium ejus, Jos.8.v.33 [illegible] הַעֹרְכְּךָ [illegible]
Et dabit istam æstimationem tuam, Levit 27.23 [illegible]
Ipsas prægnantes ejus, 2.Reg.15.16 : בְּסָרֵינוּ *In a[illegible]*
tibus nostris, Esr.10.14, ubi ב est cum Sægol, ad indicandum exclusum ה, ut & in illo, כַּגְּבִרְתָּהּ *S[illegible]ra sua*, Jes.24.2. Sic autem ה excludi, tradit[illegible] capite 20. vide illic.

CAP. VI.

De Syntaxi Pronominis separati cum Nomine.

Pronominis separati adjective usurpati Syntaxis, non male vulgò sub Nominum Syntaxi comprehenditur. Nam iisdem legibus cum substantivo convenit, quibus adjectivum nominale. Habent tamen Pronomina hęc multa specialia, quæ deinceps separatim hîc persequemur.

REGULA PRIMA.

Pronomen separatum adjectivè sumptum, substantivo subjungitur cum præfixo ה, *majoris emphasis causâ*: ut,

יוֹם הַהוּא *Die isto*, Mich.7.11, q.d. die eo ipso.
בְּעֵת הַהִיא *In tempore eo ipso*. Gen.21 22
אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת *Domum hanc & urbem hanc*, Je 26.6.
דַּבֵּר אֶל־הַנַּעַר הַלָּז *Loquere ad puerum istum*, Zach.2.[illegible]
מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה *Quis vir iste*, Gen.24.65.
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה *Verba ista*, Gen.44.6.

לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה Dimidiæ tribui Menasse, Jos.1.12, quod est pro הַמְנַשִּׁי Menaschitica, cujus formæ nomina gentilitia ibidem præcedunt. Huic simile, בְּתוֹךְ הַנַּחַל הַגָּד In medio torrentis Gad, 2. Sam.24.5, pro הַגָּדִי Gaditarum : Item, אֶרֶץ הַמָּגוֹג Terram Magog, Ezech. 38. v.2 : בְּקִרְיַת הָאַרְבַּע In Kirjatharba, Nehem.2. v.25: אָמַר הַקֹּהֶלֶת Dicit Koheleth, Eccles.12.8, ubi Verbum masculinum, & Nomen fæmininum, idemq; proprium. Sed *Koheleth* non est hîc nomen proprium Salomonis, sed cognomentum ejus ratione officii. Genus autem fæmininum volunt Hebræi respectũ habere ad נֶפֶשׁ vel חָכְמָה, q.d. Anima vel Sapientia Salomonis congregans, nempe populum convocans & colligens ad audiendum, unde à Græcis redditum ἐκκλησιαστὴς *Ecclesiastes*, qui scilicet sermonem habet ad populum in Ecclesia collectum. Sed & Adami, primi hominis nomini proprio, adjunctum volũt in primo capite libri primi Mosis: ut, Et creavit Deus אֶת־הָאָדָם *Adamum*, Gen.1.27, וְהָאָדָם Et *Adamus*, &c. At Adam est appellativum, *Homo*, quia autem primus homo non nominatur alio nomine proprio, ideo simul censetur ejus fuisse nomen proprium. Fit autem sæpius, ut nomina propria, quæ aliquando appellativa fiunt, cum articulo usurpentur. Aben Esra tamen mysterium subesse putat.

Denique Nomina cum Affixis conjuncta, ה hajediha non accipiunt. Ratio est, scribit Kimchi, quòd ipsum Affixum Nominis notitiam indicat, unde redundabit ה notificativum. Attamen לְרוֹב הַהוֹדָעָה ad ampliorem notitiam & emphasin, paucis quibusdam pleonasticè adjunctum reperitur, ut וְהַחֶצְיוֹ בְּתוֹךְ הָאָהֳלִי In medio istius tentorii mei, Jos.7.21:

Et

Jos.7.2: בַּקַּרְקֹר *In urbe Carcor*. Jud. 8.10: מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל *A Sittim Gilgalem usq;*, Mich.6.5. עָרֵי הַגִּלְעָד *Urbes Gilhad*, Jos.13. v.25: הַיַּרְדֵּן *Jardeni fluvius*, & similia.

Nomini substantivo cum altero substantivo constructo, He notificativum non additur. Ratio est, scribit Kimchi in Michlol pag. 53, quod alterum substantivum prioris declaratio & quasi notificatio est, unde altero signo, nempe He notificativo opus non habet. Quandoque tamen Nomini constructo additum reperitur: ut,

אָנֹכִי הָאֵל בֵּית־אֵל *Ego sum Deus Bethelis*. Gen. 31.13.

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע *Et arbor scientiæ boni & mali*, Genes.2. v 9.

וְאֵת כָּל־הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ *Et omnibus regnis terræ*. Jerem.25 v.20.

אֶת־הַיְתַד הָאֶרֶג *Cum paxillo ipso texturæ*, Jud.16.14.

כְּכֹל הַתֹּעֲבוֹת הַגּוֹיִם *Juxta omnes abominationes gentium*, 1.Reg.14.24: plura vide capite præcedente in Anomaliis, ubi hæc per Ellipsin explicantur.

Neque etiam nomini proprio hominis. Nam illud, tanquam individui nomen, sui notitiam per se suo nomine exhibet, ac alio signo notitiæ non habet, scribit idem Kimchi in Michlol pag.54. Irregularia itaq; sunt לְהַקּוֹץ, *Kotzo*, 1.Par.24.v.10, quod Santes reddit *Habkotz*, quasi ה ad substantiam ipsius Nominis pertineat: Sic לְהַפִּצֵּץ, *Pitzetzo*, v.15, ubi similiter Santes ה ad ipsum nomen addit. Item הָאֲוַרְנָה הַיְבוּסִי *Arauna Jebusæus* 2.Sam.24.v.16 ubi Kimchi in Commentariis observavit, præter morem ה nomini proprio additum, ac (scribit) fieri potest, ut sit nomen aliquod appellativum.

כַּיְּעֵנִים *Sicut ululæ*, Thren.4.3: אֶת־הַיְלָדִים *Pueros*, Gen.33.v.1.

Ante gutturales ה & ח frequentissimè retinet Pathach, Dagesch abjecto: raró ante alias: ut,
בִּרְבִיעִית הַהִין *Cum quarta parte Hin*, Num.15.4.
אַחֲרֵי הַהֶבֶל *Post vanitatem*, Jer.2.5.
מִן־הַחֵרֶם *De anathemate illo*, Jos.7.1: Sic הַעִוְרִים *Cæcos*, 2.Sam.5.6.

Sępè tamen Dagesch compensatur in universum per Kametz, ut & ante ר: ut,
הָעֶבֶד הָעִבְרִי *Seruus Hebræus ille*, Gen.39.17.
בַּעַל הַחֲלֹמוֹת *Dominus somniorum*, Gen.37.19.
הָרָקִיעַ *Expansum*, הָרְשָׁעִים *Improbi*, &c.

Ante monosyllaba & ab א inchoata, semper habet Kametz: ut,
הָעָם · הָהָר · הָאָרֶץ · הָאָדָם &c.

Ante gutturalem (non א) cum Kametz notatam, habet Sægol euphoniæ causâ, ne duo Kametz concurrant: ut,
הֶהָמוֹן *Copia ista*, 1.Sam.14.16.
הֶחָרָשׁ *Artifex*, Jer.24.1.
לִבָּם הֶעָרֵל *Cor illorum incircumcisum*, Levit.26.41.

Nomina gentilia hîc similia sunt aliis Nominibus appellativis, unde & cum hoc articulo usurpantur: ut, הָעִבְרִי Hebræus, הָאֱמֹרִי Emoræus, &c. Si hujusmodi Nomen ex duabus vocibus compositum sit, quandoque divellitur, & ה præfigitur secundæ sive posteriori voci: ut, אֲבִי הָעֶזְרִי *Abhi-esrita*, Jud.6.v.11 ex אֲבִיעֶזֶר: Sic בֵּית הָאֱלִי *Beth-elita*, 1.Reg.16.34: בֵּית הַלַּחְמִי *Beth-lachmita*, 1.Sam.16.v.1: בֵּית הַשִּׁמְשִׁי *Beth-schimschita*, 1.Sam.6.14, ex בֵּיתשֶׁמֶשׁ.

Nominibus propriis locorum: ut, אֶת־הָעַי *Hajum*, Jos.7.

Præfixi ה usus longè est frequentissimus, præfigiturque Nominibus substantivis & adjectivis propriis locorum, gentilibus & patronymicis usq, semper integris, nunquam autem constructis, aut cum Affixis conjunctis. Nomina etiam propria virorum illud non recipiunt. Valet Articulum, quo Hebræi plurimùm ante Nomina delectantur, ut & Græci & Germani & alii, non item Latini. Sæpè emphasin denotat, redditq; Nominis significatum notius, unde הא הידיעה *He cognitionis sive notificativum* ab Hebræis vocatur: sæpè nihil admodum notitiam juvat sed ex more linguæ tantùm adhibetur, & quidem non raró pleonasticè ad luxuriem usque eam tamen elegantem & suavem. Pronomina separata non minus eo gaudent. Cùm substantivum & adjectivum conjunguntur, nùnc alterutri, nunc utrique præfigitur. Tunc adjectivo superlativi vim accedere, quidam tradunt, quod tamen ubique non covenit, neq; ab interpretibus semper observatū est. Communiter notatur cum Pathach sequente Dagesch: ut,

הַמַּיִם *Aquæ istæ*, הַיַּבָּשָׁה *Arida illa*, Gen.1.9.
אֶל־הַנַּעַר הַלָּז *Ad puerum istum*, Zach.2.14.
הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה *Montem optimum hunc*, Deut.3.25, ubi singula vocabula cum hoc articulo sunt.

Ex litera cum Scheva notat â, Dagesch sæpe excidit: ut,

אֶל־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם *Ad sacerdotes Leviticos*, Deut.17. v.9. Elias notavit ad Michlol Kimchi, Nomina corporis animati à ' schevato incipientia, non amittere Dagesch, ut הַיְּהוּדִים *Judæi ipsi*, הַיְּעֵנִים *Ululæ*, & similia. Hoc tamen non semper verum est, ut

CAP. V.

De Syntaxi Pronominum cum Nominibus, & primò Præfixorum.

ANtequam ſpecialem ſeparatorum Pronominum Syntaxin oſtendamus, præmittendus erit uſus Præfixorum Pronominum, ſine quo illa plenè intelligi non poteſt.

REGULA.

Præfixa שׁ *&* הַ *conveniunt Nominibus, Pronominibus & Participiis, in omni genere, numero & caſu, ſequente poſt utrunq; Dageſch.*

שֶׁ cum Nominibus: ut,

שֶׁתַּקִּיף מִמֶּנּוּ *Qui valentior* eſt *ipſo*, Eccleſ.6.10.

שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ *Qui in abjectione noſtra recordatur noſtri*, Pſal.136.v.23. Ante gutturales purum Sægol manet: ut,

שֶׁעֲמָלוֹ בְּחָכְמָה *Cujus labor* eſt *cum ſapientia*, Eccl.2.21.

שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים שָׁם *Quo flumina ipſa eunt illuc*, Eccleſ.1. v.7.

Cum Pronominibus: ut,

כַּרְמִי שֶׁלִּי *Vinea mea quæ* erat *mihi*, Cant.1.6.

שְׁהוּא עָמֵל *Quo ipſe laborat*, Eccleſ.2. v.22, quod cum Scheva eſt, quo & aliâs notatum reperitur, ut Eccleſ.3.18. Sic dicas, שְׁאֲנִי ، שֶׁאַתָּה ، שֶׁאַתֶּן & ſic deinceps: שֶׁלּוֹ ، שֶׁלְּךָ · שְׁאוֹתָם &c.

Præfixi

sequente litera servili: ut, כשמחת בַקָּצִיר *Secundum lætitiam in messe*, Jes. 9.3: vide supra.

Denique huc referuntur quædam a Kimchio (in Michlol pag. 16) quæ in Thau desinunt ad formam constructorum, sed præcedente Kametz: ut,

עֶזְרָת מִצָּר *Auxilium de angustia*, Psal. 60.13, pro עזרה

עִיר תְּהִלָּתָה *Civitas laudis*, Jer. 49.25, quod juxta Massorethas scribitur cum ה redundante pro תהלת

עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ *Robur meũ & canticum* est *Dominus*, Psal 118.14, pro זמרה.

אִם־אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי *Si dem somnum oculis meis*, Psal. 132. v.4, pro שנה.

נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי *Possessio speciosa* contigit *mihi*, Psal. 16 v.6, pro נַחֲלָה.

יִתְרָת עָשָׂה *Residuum fecit*, Jer. 48.36, pro יתרה.

לְמָּחֳרָת *In crastino*, Jon. 4.7: item מִקְצָת & מְנָת quę supra initio cap. 3. in explicatione Kametz adducta sunt. Sunt qui adjuncto Affixo hanc formam compleant, ut עֶזְרָתְךָ Auxilium tuum, תהלתי Laudis meæ, זִמְרָתִי Psalmus meus, שְׁנָתָם Somnũ suum, vel שְׁנָתִי Somnum meum, נַחֲלָתִי Possessio mea, מְנָתִי Pars mea. Hanc explicationem Aben Esra Psal. 118.14. prolixè refutat, cùm non possit ubiq; habere locum, ut in illo: מְנָת הַמֶּלֶךְ Portionem regis, 2. Par. 31. v.3. Unde satius esse putat explicari hæc per Ellipsin, subintellecto nomine posteriore, ut est illud: שִׁכְרָת וְלֹא מִיָּיִן Ebria sed non ex vino, quod suprà adductum: Sic, עָזִּי וזמרת עָזִּי Robur meum & canticum roboris mei est Jah. & cæt.

מַלְאֲכֵי רָעִים *Nuntii mali*, Psal.78.49, pro מַלְאָכִים.

תִּטְּעִי נִטְעֵי נַעֲמָנִים *Plantabis plantationes pulchras*, Jes.17. v.10, pro נְטָעִים.

וַתֵּרֶא אַנְשֵׁי מְחֻקֶּה *Et vidit viros depictum*, Ezech.23.14, pro אֲנָשִׁים hoc est, quemlibet virorum depictum, quam locutionem distributivam anomalia numeri indicat, ut supra explicatum est.

הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן *Bibentes in phialis vinum*, Amos 6. v.6. pro בְּמִזְרָקִים.

Ex fæmininis sunt,

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ sine recessione*, Jes.14.6, pro מַכָּה.

חָכְמַת וָדָעַת *Sapientia & scientia*, Jes.33.6, pro חָכְמָה.

שִׁפְעַת אֲנִי רֹאֶה *Agmen ego video*, 2.Reg.9.17, pro שִׁפְעָה.

מְזוּזַת רְבִעָה *Postis quadratus*, Ezech.41.21, מְזוּזָה.

חַלַּת מַצָּה אַחַת *Placentam azymam unam*, Lev.8.v.26, pro חַלָּה.

חֲמַת־לָמוֹ *Venenum eis*, Psal.58.5, pro חֵמָה.

אַל־תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ *Ne des requiem tibi*, Thren.2.18. פּוּגָה.

עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה *Vitula trima*, Jes.15.5, al.10. pro עֶגְלָה.

גִּילַת וְרַנֵּן *Exultatione & cantu*, Jes.35.2, pro גִּילָה.

In his juxta Kimchium est Enallage constructi pro absoluto: at Aben Esra pleraq; per Ellipsin posterioris substantivi explicat, ut בְּמִזְרְקֵי כֶסֶף In crateribus argenti vel auri, מַכַּת יָד Plagâ manus Domini, שִׁפְעַת עָם Agmen populi, &c. ut & suprà in Ellipsi notatum est. Porrò huc referri potest, רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ *Multum saturata est sibi*, Psal.123.4, pro רַבָּה hoc est, עֵת רַבָּה Tempore plurimo longoq;. Item, עַל־נְגִינַת *Ad pulsationem*, Psal.61.1.

עַל־מַחֲלַת *Ad Machalath*, Psal.88.1.

Præterea per hanc Enallagen etiam Kimchi pleraque ea explicat, quæ formam constructam habent

sequent

בְּאֵלִּים הַשְּׁעָרִים *Ad limina portarum*, Ezech.40.38.
כָּל הָעָם הָאָרֶץ *Universus populus terræ*, Ezech.45.16.
בַּמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם *Per aquas, aquas genuum*, Ezech.47.4.
דְּבָרִים נִחֻמִים *Verba consolationum*, Zach.1.13, & hi quæ sunt plura. Hæc Kimchi in Michlol pag.14, quæ & passim in Commentariis, per Ellipsin exponit, subaudito Nomine constructo: ut, סִיגִים סִיגֵי כֶסֶף הָיוּ Scoriæ, scoriæ argenti fuerunt: אמרים אמרי אֱמֶת Eloquia, eloquia, inquam, veritatis, & sic deinceps. Neq; id omnino abs re. Nam tales locutiones integræ reperiuntur: ut, אלה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת *Ista sunt numerata tabernaculi, tabernaculi*, inquam, *testimonii*, Exo.38.21: הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה *Locus ille, locus* erat *pecoris*, Num.32.1: הָאָרֶץ אֶרֶץ מִקְנֶה הִיא *Regio ista regio pecuariæ est*, ibid.v.4: עַל־הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן *Super barbam, barbam*, inquam, *Aharonis*, Psal.133.2: בַּמַּיִם מֵי אָפְסָיִם *Per aquas illas, aquas*, inquam *talorum*, Ezech.47.3. Sic etiam ea explicat, quæ ה adjunctum habent: כָּל הָעָם עַם הָאָרֶץ Omnis populus, populus inquam terræ, &c. Sic intelliges etiam Gen.31.13. Nam articulus ה Nomini constructo non additur, ut videbitur capite sequente.

E contrario sæpè reperitur Enallage constructi pro integro: ut,

מֵי הַמָּרִים *Aquæ amaræ*, Num.5.18, pro מַיִם.
אַנְשֵׁי בְנֵי־בְלִיַּעַל *Viri filii Beliahal*, Jud.19.22, pro אֲנָשִׁים.
חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים *Fenestras prospectui accõmodas*, 1.Reg.4.6, pro חַלּוֹנִים.
בְּיַד כָּל־נְבִיאֵי *Per manus omnium prophetarum*, 2.Reg 17 v.13, pro נְבִיאִים.
תְּשִׂימוּן קִנְצֵי לְמִלִּין *Ponetis fines sermonibus*, Job.18 v.2, pro קִנְצִין.

אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ *Lucum ullius arboris*, Deut.16.21.

הָאָרוֹן הַבְּרִית *Arcam fœderis*, Joſ.3.14.

לְאַדִּירִים עָם *Magnificis populi*, Jud.5.13, quod Kimchi per Ellipſin Præpoſitionis explicat, pro לָאַדִּירִים בָּעָם Magnificis in populo.

אֵיפָה שְׂעֹרִים *Modius horde rum*, Ruth.2.17.

אֵלִים צָמֶר *Arietes lanæ*, 1.Reg.3.4.

שְׁנֵי טוּרִים רִמֹּנִים *Duo ordines malogranatorum*, 1.Regum 7.v.42.

לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ *Cibo oppreſſionis & pane oppreſſionis*, 1.Reg.22.27.

וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף *Et ligavit duo talenta argenti*, 2.Reg. 5. verſ.23.

סְאָה סֹלֶת *Satum ſimilæ*, 2.Reg.7.1.

מֵעַל־הַבָּקָר הַנְּחֹשֶׁת *De bobus æris*, 2.Reg.16.17.

בִּמְצִלְתַּיִם נְחֹשֶׁת *In cimbalis æris*, 1.Par.15.19.

חֵמָה אַפּוֹ *Excandeſcentiam iræ ſuæ*, Pſal.42.v.25, quod etiam Kimchi explicat per Ellipſin Præpoſitionis ב, pro בְּאַפּוֹ In ira ſua.

וְעַנְוָה צֶדֶק *Et manſuetudinis Juſtitiæ*, Pſal.45.5, quod Kimchi ſcribit poſſe explicari per Ellipſin copulativæ ו, pro עַנְוָה וְצֶדֶק manſuetudinis & juſtitiæ.

יַיִן תַּרְעֵלָה *Vinum horroris*, Pſal.60.5.

אֲדֹנָי יֱהוִֹה צְבָאוֹת *Domine Deus exercituum*. Pſal.69.7. Gloſſa Kimchi ad hunc locum: *Scribitur nomen Dei per Jod, He, Vau, He, ſed legitur* אֱלֹהִים, *quod hic in forma abſoluta ponitur pro conſtructa.*

אִמְרִים אֱמֶת *Eloquia veritatis*, Prov.22.21.

טַלְטֵלָה גָּבֶר *Migratione viri*, Jeſ.22.17.

אֲסֵפָה אַסִּיר *Congregatione vincti*, Jeſ.24.22.

אֶת־כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה *Calicem vini furoris*, Jer.25.15.

סִיגִים כֶּסֶף *Scoriæ argenti*, Ezech.22.18.

Ad

אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ *Ne tradas catervæ animam turturis tuæ* Psal.74.19, scil. לְחַיַּת הָאֹיְבִים Catervæ inimicorum, ut Kimchi supplet, vel juxta Ab. Esram. לְחַיַּת הַשָּׂדֶה Bestiæ agri.

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Percussione sine aversione*, Jes 14.6 hoc est, מַכַּת יָד Percussione manus indesinente, juxta Ab. Esram. At Kimchi in Com. scribit non esse constructum, sed ת esse loco He, pro מַכָּה. Vide itaq; plura his similia mox in Enallage.

Quarto, adjectivi distributivi אֶחָד vel אַחַת, ut,

וַיִּקָּבֵר בְּעָרֵי גִלְעָד *Et sepultus est in urbibus Gilhad*, Jud.12 v.7, hoc est, בְּאַחַת עָרֵי In aliqua urbium.

בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם *Per duas affinitate conjunges te mecum hodie*, 1.Sam.18.21, hoc est, בְּאַחַת בִּשְׁתַּיִם Per alteram è duabus. Et sic Targum, בְּחָדָא מִתְּרֵין.

וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם *Eritq; sicut arbor plantata ad rivos aquarum*, Psal.1.3. h. e. עַל אַחַד פַּלְגֵי מָיִם ad aliquem rivorum aquæ, juxta Ab. Esram.

וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת *Et super pullum, natum asinarum*, Zachar.9.v 9, hoc est, בֶּן אַחַת הָאֲתֹנוֹת Pullo ex una asinarum.

יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה *Descendit ad latera navis*, Jon.1.5, hoc est, ad unum è lateribus. Hujus generis sunt, *Latrones exprobraverunt ei*, Matth.27.44, pro, alterutrer è latronibus, ut exponitur Luc.23.39: Item *Scriptum est in prophetis*, Joh.6.45, hoc est, in aliquo prophetarum.

Ad *Pleonasmum* pertinet duorum synonymorum rectio: exempla vide paulò antè.

ENALLAGE nominis absoluti sive integri pro constructo: ut,

טוּרִים אֶבֶן *Ordines lapidis*, Exod.28.17.

pons, id est, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, ut Kimchi in Michlol, & Ab. Esra in Com. exponunt.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה *Nam homo, arbor agri*, Deut. 20. 19, hoc est, חַיֵּי הָאָדָם Vita hominis arbor agri est, id est, ex fructibus arborum etiam sustentatur, ideoq; non sunt perdendæ aut succidendæ arbores.

וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ *Erunt inter comedentes mensæ tuæ*, 1. Reg. 2. 7, hoc est, בְּאֹכְלֵי לֶחֶם Inter comedentes cibum mensæ tuæ.

וַיָּמָד שֵׁשׁ שְׂעֹרִים *Et mensus est sex hordea*, Ruth. 3. 15, hoc est, שֵׁשׁ מִדּוֹת sex mensuras hordeorum.

אִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ *Comedite quisq; vitem suam, & quisq; ficum suam*, 2 Reg. 18. v. 31, hoc est, פְּרִי גַפְנוֹ fructum vitis suæ, & fructum ficus suæ.

וַיֹּאכְלוּ אֶת־הַמּוֹעֵד *Et comederunt solennitatem*, 2. Par. 30. v. 22. hoc est, זִבְחֵי הַמּוֹעֵד sacrificia solennitatis.

וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת *Et induta fuit Esther regno*, Esth. 5. v. 1, id est, בִּגְדֵי מַלְכוּת indumentis regni.

הִנֵּה בִטְנִי כְּיַיִן *Ecce venter meus est sicut vinum*, Job. 32. 19, id est כְּאוֹב הַיַּיִן Sicut uter vini.

שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה *Judicate pupillū, contendite viduæ*, Jes. 1. 17, scil. מִשְׁפַּט יָתוֹם judicium pupilli, רִיב אַלְמָנָה causam viduæ agite.

וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים *Et amantes sunt lagenarum uvarum*, Hos. 3. 1, hoc est, יֵין עֲנָבִים vini uvarum sive ex uvis expressi.

Tertio est quandoque Ellipsis substantivi posterioris: ut,

עֲנִיָּה וּשְׁכֻרַת וְלֹא מִיָּיִן *Afflicta & ebria, sed non ex vino*, Jes. 51. 21, pro וּשְׁכֻרַת צָרוֹת Ebria afflictionibus, aut רָעוֹת malis vel simile, ut Ab. Esra & Kimchi notāt.

Ne

Vir clamoris, præco. Sic autem accipiendum esse, docet discrepantia generis inter Verbum, quod masculinum, & Nomen quod fæmininum est. Vel, ut Kimchi & R. Levi explicant, קוֹל הָרִנָּה *Vox clamoris*, hoc est, clamans.

לֵץ הַיַּיִן הֹמֶה שֵׁכָר *Derisor est vinum, tumultuatur potus inebrians*, Prov. 20. v. 1, id est, Vir vini, Vir potui inebriativo deditus, hoc est, vinolentus, ebriosus.

וְהִיא כְּחֶתֶף תֶּאֱרֹב *Etiam ipsa tanquam præda insidiatur*, Prov. 23. 28, hoc est, tanquam vir prædæ, prædator.

אַל־תְּבוֹאֵנִי רֶגֶל גַּאֲוָה *Ne invadat me pes superbiæ*, Psal. 36. v. 12, hoc est, Viri superbiæ, superbi.

פִּי רָשָׁע וּפִי מִרְמָה *Os improbi & os doli*, Psal. 109. 2, hoc est, viri doli.

אֲנִי שָׁלוֹם *Ego* sum vir *pacis*, Psal. 120. 7, hoc est, pacificus, pacis studiosus.

וַאֲנִי תְפִלָּה *Ego autem* vir *orationis* eram, Psal. 109. 4, hoc est, orationi deditus, orans.

כֶּאֱסֹף קָצִיר קָמָה *Sicut colligit* vir *messis segetem*, Jes. 17. 5, hoc est, messor.

כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה *Nam* vir *desideriorum es*, Dan. 9. 23, hoc est desideratissimus.

וְאַף כִּי הַיַּיִן בּוֹגֵד *Quin etiam cùm* vir *vini prævaricator*, Hab. 2. 5, hoc est, vino deditus.

תּוֹעֵבָה יִבְחַר בָּכֶם Vir *abominationis eliget vos*, Jes. 41. 24, hoc est, abominabilis, ubi Nomen fæmininum, Verbum autem masculinum est, quæ discrepantia Ellipsin substantivi arguit.

Secundò, quum simpliciter substantivum primum deficit, quod commodè subaudiendum: ut,

כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל *Nam animam ipse pignore acciperet*, Deut. 24. 6, hoc est, חַיֵּי נֶפֶשׁ vitam animæ sive cor-

הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים *Homo ... magnus inter Anakæos*, Jos. 14. v. 15, hoc est, maximus Anakæorum, vel inter Anakæos.

הַיָּפָה בַּנָּשִׁים *O pulchra inter fœminas*, Cant. 1. 8, hoc est, pulcherrima fæminarum.

לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה *Vetus-leo fortis in bestiis*, Prov. 30. 30, hoc est, fortissimus bestiarum vel inter bestias. Sic dicas, מִי בָכֶם Quis inter vos, hoc est, vestrum: הוּא לְבַדּוֹ מְלֻמָּד בְּכֻלָּם Ipse unus doctissimus omnium: מָה בָּהֶם יִקְרֶה לוֹ *Quid* vel *utrum istorum acciderit ipsi*, &c. Hinc & illud, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν *Benedicta tu in mulieribus*, Luc. 1. v. 28, hoc est, benedictissima mulierum.

CAP. IV.

De anomaliis in rectione Nominum.

ELLIPSIS prioris substantivi *Primò* est in ea locutione, quando posterius substantivum est abstractū loco concreti, subaudito Nomine אִישׁ. ut,

זִמַּת אִוֶּלֶת *Machinatio stultitiæ*, Pro. 24. 9, pro אִישׁ אִוֶּלֶת Viri stultitiæ, hoc est, stulti.

שֶׁקֶר מֵזִין *Falsitas advertit*, Prov. 17. v. 4, pro Vir falsitatis.

הִנְנִי אֵלֶיךָ זָדוֹן *Ecce me contra te, ô superbia*, Jer. 50. v. 31, pro Vir superbiæ, superbissime.

לְצַוְּארֵי שָׁלָל *Ad colla spolii*, Jud. 5. vers. 30. pro אַנְשֵׁי vel בַּעֲלֵי שָׁלָל Virorum spolii, spoliatorum.

וַיַּעֲבֹר הָרִנָּה *Et transivit clamor*, 1. Reg. 22. v. 36, id est, Vir

autem Præpositio hæc ipsi substantivo in eandem dictionem adjungitur, elisa litera נ & per Dagesch compensatâ: ut,

טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים *Bona est sapientia præ margaritis*, Prov 8.11, hoc est, præstantior.

חָכָם אַתָּה מִדָּנִיאֵל *Sapiens es tu præ Daniele*, Ezech. 28.3, hoc est, sapientior.

Rabbini in his locutionibus usurpant etiam Adverbium יוֹתֵר *Magis*, ut cùm dicitur, גדולה התורה יותר מהחכמה *Magna est Lex magis præ sapientia.* חכם הוא יותר מכלם *Sapiens est ipse magis præ omnibus*, & sic Præpositio מִן per *Quam* explicanda. Sed *Præ* Latinis etiam comparativè sumitur: ut, *Non tu quidem vir ... melestius, sed præ nobis beatus*, Cic. hoc est, magis quam. Sic, *Immò res omnes relictas habeo, præ quod tu velis*, Plaut Sticho. *Parva res est voluptatum in vita atque in ætate Agenda præ quam quod molestum est*, idem Amphit.

REGULA SEXTA.

Adjectivum superlativè sumptum, regit ablativum cum Præpositione ב.

Hîc exprimitur ea locutio, quâ apud Latinos Superlativi vel adjectiva partitionis regunt genitivos: unde & ב per *Inter* reddi potest, quasi pro בֵּין positum: ut,

קָטֹן בַּגּוֹיִם נְתַתִּיךָ וּבָזוּי בָּאָדָם *Parvum in gentibus (vel, inter gentes,) disponam te & contemptum in hominibus*, Jer. 49.15, hoc est, minimum gentium, contemptissimum hominum.

בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם *Intelligite bruti in populo*, Psal. 94. v. 8, hoc est, brutissimi populorum.

משיבת נפש *Restituens animam*, Psal.19.8, q.d. restitutrix animæ. Sic,

מחכימת פתי *Sapientem efficiens imperitum*, ibid. q.d. institutrix imperiti.

מאירת עינים *Illuminans oculos*, ibid. v.9, q.d. illuminatrix oculorum.

משמחי־לב *Lætificantia animum*, ibid.

Adjectiva numeralia etiam hanc structuram admittunt, modo loquendi Hebræis proprio, ubi & Enallage Cardinalis pro Ordinali incidit: ut,

עשרת הדברים *Decas verborum*, Exo.34.29, hoc est, decem verba, decalogus.

עשרת מנים *Decade vicium*, Gen.31.7, hoc est, decem vicibus.

לתשעת המטות *Novenario tribuum*, Jos.14.2, hoc est, novem tribubus.

בן־שמנת ימים ימול *Filius octonarii dierum circumcidetur*, Gen.17.12, hoc est, octo dierum, & sic deinceps.

REGULA QUINTA.

Adjectivum comparativè sumptum, regit ablativum cum Præpositione מן, *quæ per* Præ *comparationis significatu exponitur: ut,*

טובים השנים מן האחד *Boni duo præ uno*, Ecclef.4.9, id est, meliores præ quàm, magis quàm unus, meliores uno.

הטובים מן־הממלכות האלה *An boni sunt præ regnis istis?* Amos 6.2, hoc est, meliores.

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן־הראשון *Magna erit gloria domus hujus posterioris præ priori illa*, Hag.2. v.10, hoc est, major, præstantior quam prioris. Sæpiùs autem

titivè & distributivè sumuntur, ac omnino quæ copiam, curam, desiderium, notitiam, metum, crimen, aliaque his similia & contraria significant, ut,
גדול הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה *Magnus consilio & multus opera*, Jer.32. vers.19.
נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב *Innocens manibus & purus animo*, Psal.24. vers.4.
אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ *Beati integri viæ*, Psal 119. v.1, ut apud Horat. *Integer vitæ scelerisq, purus*.
קְטֹן בָּנָיו *Minimus filiorum ejus*, 2.Par.21 17.
אַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי אָרֶץ *Quatuor sunt minima terræ*, Prov. 30. vers.24.
עָרִיצֵי גוֹיִם *Ferocissimi gentium*, Ezech.28.7.
גְדוֹלֵי הָעִיר *Optimates urbis*, 2.Reg.10.6.
Adjectiva participalia: ut,
טמא שְׂפָתַיִם *Immundus labiis*, Jes.6.5
יְרֵא יְהוָה אַתָּה *Timens DOMINI tu es*, Gen.22.12: Sic apud Latinos *Timens mortis*, *Metuens legum*, *Reverentior ulla Deorum*.
מְלֵא יָמִים *Plenus dierum*, Jerem.6.11.
שְׂבַע יָמִים עֹשֶׁר וְכָבוֹד *Satur dierum, divitiarum & gloriæ*, 1.Par.29. vers.28.
חוֹלַת אַהֲבָה *Ægra amoris*, Cant.2.5, ut apud Latinos *Æger animi, consilii, timoris*.
בּוֹא בְּרוּךְ יְהוָה *Ingredere benedicte DOMINI*, Gen.24. vers.31.
חֲגֻרַת שַׂק *Accincta sacco*, Joel.1.8.
וְאֶת־דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ *Et contritos spiritu servat*, Psal.34.19.
Sic & Participia purè activa, cum quibus tamen Nomen adjunctum casu accusativo exponitur, cum Latinus sermo locutionem istam Hebraicam ignoraret: ut,

כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת סְדֹם *Secundùm subversionem Dei Sodomam*, Jes. 13.19.
בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ *Propter amorem ejus eam*, Gen. 29.9.
מִיִּרְאָתוֹ אֹתוֹ *Propter timorem ejus ipsum*, 2. Sam. 3. v. 11.
Hæc & similia concise dicuntur, hoc est, Ellipticè, omisso Pronomine & Verbo Nominis ut, Propter subversionem Domini, אֲשֶׁר הָפַךְ quâ subvertit: אֲשֶׁר אָהַב quo dilexit, & sic reliqua.

Porrò hic loquendi modus Latinis etiam usitatus est: ut, *Omni spe domum reditionis sublata, agros exurunt*, pro, Redeundi Cæs. lib. 1. de Bel. Gal. *Facite ut vestra auctoritas meæ auctoritati fautrix sit*, pro Faveat, Cic. 3. off. *Quòd si justitia est obtemperatio scriptis legibus institutisq; populorum*, Cic. 1. de Leg. *Classi propinquum reditum ac domum itionem dari*, Cic. 1. de Divin. *Quid tibi hanc aditio est?* Plaut. Truc. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Plaut. Amph. Act. 1. *Quid tibi hanc digito tactio est?* Plaut. Pœn. *Quid illi reditio etiam huc fuit?* Plaut. Mostel.

Sic est rectio substantivorum: adjectivorum sequitur.

REGULA QUARTA.

Adjectiva nominalia & participialia regunt genitivum, qui Latinè etiam per ablativum exponitur.

Rectio hæc fit iisdem legibus variationis, quibus substantivorum. Adjectiva nominalia pluralia, juxta quosdam interpretes, superlativè sumuntur: singularibus substantivum adjunctum, sæpius casu ablativo Latinè exponitur. Huc itaque pertinent superlativæ locutiones Latinorum, item quæ partitivè

Israelis Num.23. v.10, לִספּר numerare. Sic Kimchi in Michlol pag. 39. & 153 hæc per Infinitivum explicat.

Hujus generis sunt,

לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ *Ad timendum* DOMINUM *Deum tuum*, Deut.10.12: יִרְאָה aliàs Nomen est, *Timendi* hic omnino pro Infinitivo sumitur, ut & ab illo mox sequitur לָלֶכֶת *Ad ambulandum.* Item וּלְאַהֲבָה אתו *Et ad amandum ipsum:* Ubi similiter אַהֲבָה formam habet Nominis sed pro Infinitivo capitur. Sic juxta Kimchium, Infinitivus ingreditur formam Nominis, & Nomina sibi sumunt unum Infinitivi. Infinitivus horum Verborum potius esset, לִירא ad timendum, לֶאֱהוֹב ad diligendum. Neque ה in præcadentibus propriè est paragogicum, ut volunt. Nam ex terminatione Cholem cum ה paragogico dicitur לְדָבְקָה *Ad adhærendum*, Deut.11. vers.22; לְמָשְׁחָה *Ad ungendum*, Exo.29.29. Cholem correpto & ad primam syllabam traducto: aut dicendum, ea sic esse ex terminatione Pathach, quæ tamen Verbo יָרא non convenit. Reduximus tamen ea libro 1. cap.13, ad formam Infinitivi, ratione sensus ipsorum. Deinde forma constructa & cum Affixis, potius Nominibus convenit, quam Verbo Infinito, ut in sequentibus exemplis:

כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *Secundum amorem* DOMINI *filios Israel*, Hos.3.1.

בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ *Propter odium* DOMINI *nos*, Deut. 1. vers 27.

בְּחֶמְלַת יְהוָה עָלָיו *Propter clementiam* DOMINI *erga eam*, Gen.19.16.

ſedere, Pſal.127.2, q.d. Diluculatores ſurrectionis, hoc eſt, qui ſummo diluculo ſurgunt, & Dilatores ſeſſionis, qui ſerò admodum ſedent, ſeſſionem in multam noctem protrahunt.

אֹהֲבֵי לָנוּם *Diligentes dormitare*, Jeſ.56.10, q.d. Amatores dormitationis.

מֵיטִיבֵי צָעַד מֵיטִיבֵי לָכֶת *Benefacientes procedere, benefacientes ambulare*, Prov.30.v.29, q.d. Benefactores inceſſus, qui optime & magnificè incedunt.

REGULA TERTIA.

Subſtantiva verbalia, tam abſoluta quàm conſtructa, eleganter & frequenter regunt caſum Verbi ſui.

Uſurpantur autem ſic, juxta Hebræos, loco Verbi infiniti, quod & ipſum ſæpè pro Nominibus ponitur. Unde Kimchi in Michlol pag.152. ſcribit: *Quandoquidem Nomen & Verbum Infinitum affinitatem inter ſe habent, ideo illud pro Verbo Infinito, & hoc pro Nomine ſæpè venit*: ut,

כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָה *Nam plena erit terra hac cognitione* DOMINUM, Jeſ.11.9, pro דעת יהוה cognitione Domini, Juxta Ab. Eſra, vel לדעת את־יהוה cognoſcere Dominum.

לְמַשְׂאוֹת אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ *Ad ſublationes eam à radicibus ſuis*, Ezech.17.9, pro לְהַשִּׂיא Ad tollendum.

לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת *Ad convocationem cætum, & motionem caſtra*, Num.10.2, pro לקרא ולהסיע Ad convocandum & movendum: vide etiam Deut.10. verſ.11.

וּמִסְפָּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל *Et numerum quartam partem Iſraelis*

Denique reperitur etiam constructio substantivi cum Adverbio: ut,

קִלְלַת חִנָּם *Maledictio gratis*, Prov.26.2, hoc est, immeritæ rei.

וַהֲסִירֹת דְּמֵי חִנָּם *Et amoveas sanguines immerito* 1 Reg. 2. v.31, q. d. sanguinem innocentiæ, innocenter & immerito effusum.

צָרֵי יוֹמָם *Hostes interdiu*, Ezech.30.16, hoc est, diurni, quotidiani. Similes locutiones fuerunt supra in fine cap.1.

REGULA SECUNDA.

Substantiva regunt Verbum infinitum tanquam Nomen genitivi casus: ut,

בְּיוֹם עֲשׂוֹת *In die facere*, Gen.2.4, q. d. factionis, hoc est, qua die fecit.

בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים *In diebus judicare judices*, Ruth.1.1. q.d. judicationis judicum, hoc est, quibus judicabant ac regebant rempublicam Israelis judices.

כִּימֵי צֵאתְךָ *Juxta dies egredi te*, Mich.7 15. q. d. egressionis tuæ, ut LXX. reddunt, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐξοδίας σου.

לְיוֹם קוּמִי *In die surgere me*, Soph.3.8, ἐν ἡμέρᾳ ἀναστάσεώς μου, *In die resurrectionis meæ.*

לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ *Tempore occumbere solis*, Jos.10.27, q. d. occubitus solis: Sic עֵת סְפוֹד *Tempus plangendi*, Eccles.3. vers.4.

בִּשְׁנַת בֹּא תַרְתָּן *In anno venire Thartan*, Jes.20.1, hoc est, adventus, quo venit.

Sic & Participia quandoque.

מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת *Diluculantes surgere, tardantes*

יֹשְׁבֵי עַל־מִדִּין וְהֹלְכֵי עַל־דֶּרֶךְ *Sedentes in Middin, & proficiscentes per viam*, Jud.5.10.

מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה *Plagâ non recedente*, Jes.14.6.

מְגוּרֵי אֶל־חֶרֶב *Formidines ad gladium*, Ezech.21.12, in quibus omnibus Nomen Præpositionem præcedens, formam constructam habet, quem modum loquendi sermo Latinus ignorat. Possunt autem tam superiora quam hæc, explicari vel per Pleonasmum literæ serviilis aut vocis intercedentis, ut Kimchi in Michlol innuit pag. ultima, vel per Enallagen substantivi constructi pro absoluto, ut R. Levi Job.18.2. notat, & R. Salomon Jud.8. v.11. & alibi passim, item Kimchi, 2.Sam.1.v.21, & in Michlol pag.16.

Notandum etiam, quòd ante Pronomen אֲשֶׁר substantivum constructi formam sæpissimè assumit: ut,

בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה *In loco in quo mactat holocaustum*, Levit.4.24. hic מְקוֹם ponitur formâ constructa, quasi subaudiendum sit aliud substantivum, veluti, In loco sacrificiorum vel simile, ut v.29. ibidem dicitur בִּמְקוֹם הָעֹלָה *In loco holocausti*.

בִּמְקוֹם אֲשֶׁר נִבְרֵאת *In loco in quo procreata fuisti*, Ezech. 21.30, quasi in loco מוֹלַדְתֵּךְ nativitatis tuæ, & sic hoc Nomen sæpè ante אֲשֶׁר construitur, ut Genes. 39.20. Eccles.11.3, & alibi Sic & subaudito אֲשֶׁר.

וְזֶה מְקוֹם לֹא־יָדַע אֵל *Et iste est locus*, qui *non novit Deum*, Job.18.21, pro locus viri, qui, &c.

קִרְיַת חָנָה דָוִד *Urbi* in qua *castrametatus est David*, Jes. 29.1, q. d. Urbi militiæ.

שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע *Labium* quod *non novi, audiebam*, Psal.81.6, quasi Labium populi quem, &c.

Deni-

eſt, meſſis, qualis ſcil. tempore abundantis meſſis agitari ſolet.

הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ *ô montes in Gilboa*, 2. Sam.1.21, pro Gilboæ.

Sic Participia,

עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא *Tranſeuntes per vallem mori*, Pſal.84.7.

הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים *Degentes in tabernaculis*, Jud.8.11.

הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר מְאַחֲרֵי בַנֶּשֶׁף *Væ ſurgentibus in ſummo mane, prorogantibus in crepuſculum*, Jeſ.5.11.

Intercedente ל: ut,

וְעַל־טַהֲרַת לְכָל־קֹדֶשׁ *Et in purgatione ad omnem rem ſanctam*, 1.Par.23.28, pro cujuſque rei ſanctæ.

בְּעֵרֶב לְפִשְׁתִּים וְלַצָּמֶר *In licio ad lina & lanam*, Levit.13. v.48, pro Linorum & lanæ.

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת *Canticum ad gradus*, Pſal.121.1, pro Graduum, & hinc ל Genitivum deſignat.

Intercedente מ: ut,

חֲזִיר מִיַּעַר *Aper de ſylva*, Pſal.80.4, pro Sylvæ.

חֲמַת מִיָּיִן *Utre de vino*, Hoſ.7.5, pro Vini.

לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם *Prophetis ex corde ſuo*, Ezech.13. v.2. q. d. cordis hoc eſt, ſecundùm cor ipſorum.

הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אֲנִי *An Deus è propinquo* ſum *ego*? Jer.23. verſ.23, q.d. propinqui loci. Sic אֱלֹהֵי מֵרָחֹק *Deus è longinquo*, ibid.

Sic Participium,

גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם *Depulſi à lacte, avulſi ab uberibus*, Jeſ.28.9, q. d. Lactis, uberum.

Huc referri poſſunt etiam ſequẽtia, intercedente ſeparata Præpoſitione: ut,

וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין *Et gaudium cum Retzino*, Jeſ.8.6.

יוֹרְדֵי אֶל־אַבְנֵי־בוֹר *Deſcendentes ad lapides foveæ*, Jeſ.14. verſ.19.

Exo.31.15: *Deus Deorum*, Dan.11.36: *εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*, Apoc.1. v.6.

Rectio ſubſtantivorum per plures voces quandoque ſeriatim continuatur: ut,

מִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמֹתֶיךָ הֵשַׁח *Munitionem altitudinis murorum tuorum deprimet*, Jeſ.25.12.

וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם *Et illi* ſunt *dies annorum vitæ Abrahami*, Gen.25.7.

מַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים *Operi miniſterii domus Dei*, 1.Par.23. v.28.

אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גֹדֶל לְבַב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר *Animadvertam in fructum magnitudinis animi regis Aſſyriorum*, Jeſ.10.12.

Rectio duorum ſynonymorū auxeſin & evidentiam denotat: ut,

מִטִּיט הַיָּוֵן *E luto cœni*, Pſal.40.3, hoc eſt, cœnoſo, ex omnibus generibus luti mixto, ut Kimchi explicat.

יְהוָה מְנָת חֶלְקִי DOMINUS *pars partis mea*, Pſal.16.5, hoc eſt, omnimoda pars mea.

וּמְטַר גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם *Et pluviam imbris dabit vobis*, Zach.10.1, hoc eſt, רִבּוּי מָטָר multitudinem ſive abundantiam pluviæ, juxta Kimchium. Sic וְגֶשֶׁם מָטָר *Et imbri pluviæ*; Item, גֶּשֶׁם מִטְרוֹת *Imbri pluviarum*, Job.37.6, quorum primò notatur copioſior, altero vehementior pluvia.

רַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר *Multi ex dormientibus* in *terra pulveris*, Dan.12.2, hoc eſt, pulverulenta.

Fit etiam ſtructura hæc ſubſtantivorum intercedentibus literis ſervilibus בלם cum ſingulari elegantia: ut,

כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר *Secundùm lætitiam in meſſe*, Jeſ.9.3, hoc eſt,

Vox Elohim eſt cognomen rei maximæ & admirabilis.

Ex hoc denique ſermonis genere ſunt, etſi ſtructuræ diverſæ, בָּרוּךְ הוּא לַיהוָֹה *Benedictus ſit ille* DOMINO, Ruth.2.20, hoc eſt, omnib. modis, terq; quaterque benedictus, & felix. Sic, בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָֹה בִּתִּי *Benedicta eſto* DOMINO, *filia mea*, Ruth.3.10. Item, חָזָק וְאַמִּיץ לַאדֹנָי *Robuſtus & fortis Domino*, Jeſ.28. v.2; עִיר גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים *Civitas magna Deo*, Jonæ 3.3, id eſt, perquàm maxima. Hinc & Græci, λακοδαίμονα ϑᾶν & ſimilia infinita. Et Latini dicunt, Homo *divina* & incredibili fide: *Divina* quædam & inaudita authoritas atque virtus: *divina* mente, *divino* ingenio præditus, &c.

Subſtantivum ſeipſum genitivo caſu regens, ſuperlativam locutionem cum ſingulari energia denotat: ut,

עֶבֶד עֲבָדִים *Servus ſervorum*, Gen.9.25, id eſt, ſumma & viliſſima ſervitute preſſus.

נְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי *Princeps principum Levitarum*, Num.3. v.32, id eſt, ſummus princeps ordinis Levitici.

אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים *Deus Deorum, & Dominus Dominorum*, Deut.10.17, hoc eſt, ſummus Deus & Dominus.

שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם *Cæli cælorum*, 1.Reg.8.27, hoc eſt, ſummi.

קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים *Sanctum ſanctorum*, Exod.26.33, hoc eſt, ſanctiſſimum: vel *Sanctitas ſanctitatum*, Levit.24. v.9, hoc eſt, res ſanctiſſima. Talia præterea ſunt, *Vanitas vanitatum*, Eccleſ.1.2: *Canticum canticorum*, Jer.6.26: *Malitia malitiæ*, Hoſ.10.15: *Fundatio ſundationis*, Jeſ.28.16. *Flamma flammæ*, Ezech.21. v.3: *Lamentum lamenti*, Mich.2.4: *Sabbathum ſabbathi*;

בְּטֻמְאַת אָדָם *Immunditiam hominis*, Levit.7.21, pro Hominem immundiciei, hoc est, immundum.

שְׁבֻעַת אִסָּר *Juramentum obligationis*, Num.30.14, pro, obligatio juramenti, hoc est, jurata sive juramento confirmata.

פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם *Sculptilia deorum illorum*, Deut.12. v.3, pro, Deos sculptilium, hoc est, sculptiles.

Nomina Dei יְהוָה · אֱלֹהִים · אֵל hîc adhibentur epitheti loco, pro, *Divinum*, quo summum & excellentissimum, aut maximum & vehementissimum significatur: ut,

נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים *Luctationibus Dei*, Gen.30.8, hoc est, divinis, id est, vehementissimis & gravissimis. Sic *Terror Dei*, Gen.35.5, hoc est, maximus: *Trepidatio Dei*, 1. Sam.14.15, id est, gravissima, divinitus incussa: *Rivus Dei*, Psal.65.10: *Ignis Dei*, Job.1.16.

עֲנָפֶיהָ אַרְזֵי אֵל *Palmites ejus ut cedri Dei*, Psal.80.11, hoc est, cedri maximæ & procerissimæ.

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל *Justitia tua ut montes Dei*, Psal.36.7, id est, maximi, immensi.

תַּרְדֵּמַת יְהוָה *Sopor* DOMINI, 1. Sam.26.12, hoc est, gravissimus.

יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה *Saturantur arbores* DOMINI, Psal. 104. vers.16, id est, maximæ, excelsissimæ. Huc pertinent quoque,

מַאְפֵּלְיָה *Terra caliginis Dei*, Jer.2.31, id est, maximæ.

שַׁלְהֶבֶתְיָה *Flamma Dei*, Cant.8.6, hoc est, ardentissimæ & maximæ. Hinc Kimchi scribit, 1.Sam.26. v.12, הדבר שרוצה להגדילו סומך אתו לאל, id est, *Rem quam vult* Scriptura *magnificare, eam jungit Deo*, hoc est, nomini Dei. Et Psal.65.10, in eundem sensum ait, אלהים הוא כנוי לדבר הגדול והנפלא, id est,

Vox

cat ipsos Achivos. Et apud Latinos, *Filia sylvæ pinus*, Horat.1.Car.Od.14: *Fortunæ filius*, Horat.2.Ser. Sat.6: *Terræ filius* & similia.

SÆGOL manet, excepto eo quod est in fine dictionis ante ה. Id mutatur in Tzere: ut,
מִקְנֵה צֹאן *Possessio ovium*, Gen.26.14, à מִקְנֶה. Excipitur פֶּה unde פִּי חָכָם *Os sapientis*, Eccles.10.12.

PATHACH & Chirek cōtrahuntur in Tzere: ut,
בֵּית הַיַּיִן *Domus vini*, Cant.2.4, id est, cella vinaria, à בַּיִת. Hujus formæ sunt זֵית Olea, חֵיל Substantia, Robur, יֵין Vinum, לֵיל Nox, עֵיט Volucris, עֵין Oculus. Atque hæc præcipua est Nominum ob hanc structuram variatio: nunc usum constructionis pleniùs considerabimus.

Duorum substantivorum posteriùs frequentissimè adjectivi circumscriptio est, abstracto pro concreto posito: ut,
אִישׁ שֶׂכֶל *Vir ingenii*, Esr.8.18, id est, ingeniosus.
אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה *Vir sanguinum & fraudis*, Psal.5. v.7, hoc est, sanguinolentus & fraudulentus.
לֶחֶם שְׂעֹרִים *Panis hordeorum*, Jud.7. v.13, hoc est, hordeaceus.
אִישׁ לָשׁוֹן *Vir linguæ*, Psal.140.12, id est, homo linguax, maledicus.

Incidit hîc aliquando *Hypallage*, quando id quod epitheti vel adjuncti loco est præcedit: ut,
אַשְׁרֵי הָאִישׁ *Beatitudines viri istius*, Psal.1. v.1, pro, Vir beatitudinum, hoc est, beatus est ille.
כֶּסֶף שְׁקָלִים *Argento syclorum*, Levit.5.15, pro, Siclis argenti, hoc est, argenteis.
תֻּפִינֵי מִנְחַת פִּתִּים *Coctiones oblationis frustorum*, Lev.6. v.21, pro, Frusta oblationis cocta.

גִּדְרוֹת צֹאן *Caulæ ovium*, Num.32.16, à גְּדֵרוֹת.
בְּחַצְרֵי בֵית יְהוָה *In atriis domus Dei*, à חֲצֵרִים, ut suprà in Kametz.

Excipe sequentia, & si quæ sunt talia plura, quæ Tzere retinent, אֵיבָה Inimicitia, הֵיכָל Templum, מֵיטָב Optimum, זֵעָה Sudor, צֵאָה Excrementum, תֵּבָה Arca, אֲבֵדָה Perditio, אֲפֵלָה Caligo, בְּרֵכָה Piscina, גְּזֵלָה Rapina, טָמֵא Impura, שְׁאֵלָה Petitio, תְּאֵנָה Ficus: אָבֵל Lugens, חָמֵשׁ Quinque, יָוֵן Cœnum, אֲבֵלִים Lugentes, חֲפֵצִים Desiderantes, שְׁכֵחִים Obliti, שְׂמֵחִים Læti, זֵיתִים Oleæ, עֵינַיִם Oculi, עֵינוֹת Fontes. Item monosyllaba, אֵל Deus, אֵיד Calamitas, אֵם Mater אֵשׁ Ignis, גֵּר Peregrinus, לֵב Cor, נֵר Lucerna, עֵד Testis, שֵׁם Nomen. A קֵן regulariter est, קַן צִפּוֹר *Nidus avis*, Deut.22.6.

In בֵּן manet, Gen.49.v.22, à quo tamen etiam est בֶּן־הַכּוֹת *Filius cadendi* sive *percussionis*, Deut.25. 2, id est, homo flagris dignus: בִּן־לַיְלָה *Filius noctis*, Jonæ 4.10, id est, qui una nocte exstitit sive crevit. Aliâs ferè semper ante Makkaph, id est, propter ablatum accentum, est cum Sægol, facitque multos hebraismos: ut בֶּן־קֶשֶׁת *Filius arcus*, Job.41.19, id est, sagitta: בֶּן־מָוֶת *Filius mortis*, 1.Sam.20.31, id est, reus mortis: בֶּן־גָּרְנִי *Filius areæ meæ*, Jes.21.10, id est, frumentum in area trituratum & quasi editum: בֶּן־בָּקָר *Filius bovis*, Gen.18.7, id est, vitulus subrumus sive lacteus, &c. Sic οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, *Filii thalami nuptialis*, Matth.9. v.15: οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, *Filii regni*, Matth.8.12, id est, indigenæ: ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, *Filius perditionis*, Joh.17. v.12, id est, perditioni & exitio destinatus: υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου *Filius hominis*, Matth.8.20, pro ipso homine. Sic Homerus sæpè υἷας Ἀχαιῶν Filios Achivorum vocat

Secundò Nomina aliquammulta ex Quiescentibus & Defectivis secunda radicali nata, quæ prius Kametz retinent: ut, צָרַת נַפְשׁוֹ *Angustiam animæ ejus*, Gen.42.21. Huc pertinent, קָמָה Seges, בָּמָה Excelsum, בָּבָה Pupilla, נָפָה Agitatio, מָעוֹז Robur, מָגֵן Clypeus, מָסָךְ Tegumentum, הָרוֹת Gravidæ, הָרִים Montes, עָרִים Urbes, שָׂרִים Principes: sic ex Quiescentibus tertiâ radicali, גָּלוּת Deportatio, הָגוּת Meditatio, & similia.

Tertiò monosyllaba אָב · אָח · חָם · quæ in singulari numero assumunt ׳: ut,

אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל *Author inhabitantium tentoria*, Gen.4.20.
אֲחִי אַבְרָהָם *Frater Abrahami*, Gen.24.15.

Quartò quædam constructa in ת præcedente Kametz: ut,

מְנָת שׁוּעָלִים *Portio vulpium*, Psal.63.11.
וּלְמִקְצָת הַיָּמִים *Et à fine dierum istorum*, Dan.1.18: vide plura infrà in fine cap.4.

Quintò quædam in forma constructa retinent terminationem absolutam הָ de quibus infrà in Enallage.

TZERE invariatum manet, nisi quando antecedit vel sequitur Kametz, tunc *penultimæ* syllabæ mutatur in Scheva, *ultima* verò in Pathach: ut,

שְׁנַת עוֹלָם *Somnus perpetuitatis*, Jer.51.39, à שֵׁנָה.
עֲצַת הַזְּקֵנִים *Consilium senum*, 1.Reg.12.8, ab עֵצָה.
יְתַד הָאֹהֶל *Clavus tabernaculi*, Jud.5.21, à יָתֵד.
חֲצַר הַכֹּהֲנִים *Atrium sacerdotum*, 2.Par.4.9, à חָצֵר.

In pluralibus Tzere *penultimæ* similiter transit in Scheva, propter quod Scheva initiale, ut antè in forma Kametz, transit in Chirek: ut,

זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל *Senes Israelis*, Exo.3.16, à זְקֵנִים.

citer *Regimen*: Formam autem integram Nominis extra constructionem positi, vocant *Statum absolutū*.

KAMETZ *penultimæ syllabæ* in utroque genere & numero mutatur in Scheva, (aut scheva compositū sub gutturali) ante quod si aliud Scheva sit, id pro more convertitur in Chirek: *ultimæ* verò, (non sequente א) mutatur in Pathach: ut,

דְּבַר שֶׁקֶר *Verbum falsitatis*, Prov.13.5, à דָּבָר.
חֲצִיר גַּגּוֹת *Herba tectorum*, Jes.37.29, à חָצִיר.
צְבָא מִלְחָמָה *Exercitus belli*, 1.Par.7.4, à צָבָא.

Fœminina singularia in ה desinentia, commutant prætereà ה in ת: ut,

בִּרְכַּת טוֹב *Benedictio boni*, Job.24.25, à בְּרָכָה.
צִדְקַת הַצַּדִּיק *Justitia justi*, Ezech.18.20, à צְדָקָה.
צַעֲקַת דָּל *Clamor attenuati*, Job.34.28, à צְעָקָה.

Masculina pluralia etiam commutant terminationem ים in י, ut ex דְּבָרִים fit דִּבְרֵי *Verba*: ubi Kametz juxta præcedentem doctrinam mutatum est in Scheva, propter quod antecedens Scheva migrat in Chirek, ut antè quoq; dictum est. Sic in fæmininis ex צְדָקוֹת fit צִדְקוֹת *Justitiæ*. Scheva compositum ab initio, transit in simplicem brevem suam: ut, ex עֲבָדִים fit עַבְדֵי *Servi*: ex נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Fideles*: sic à חֳדָשִׁים fit חָדְשֵׁי, ex חֲרָבוֹת est חָרְבוֹת Vastitates. Hîc ut in עֲבָדִים & עַבְדֵי diversæ sunt vocales ab initio, sic quoq; diversæ sunt in חֳדָשִׁים & חָדְשֵׁי, quod tamen quidam Grammatici, distinctionem harum vocalium non probè tenentes, frustrà negant.

Excipe *primò* חָלָב & הֶבֶל, quæ posterius Kametz, speciali quadam anomalia, in Tzere cōvertunt: ut,

חֲלֵב עִזִּים *Lac caprarum*, Prov.27.27.
הֲבֵל הֲבָלִים *Vanitas vanitatum*, Eccl.1.2.

Secundò,

modo & alia similia explicari poterunt, ut Nomen genere discrepans vel ad intellectum referatur, aut ex textu ipso explicetur ratione antecedentis sententiæ. Vide cap. 9. in Enallage generis Verborum.

CAP. III.

De Syntaxi Nominum, quâ unum regit alterum.

D*Eclarata est Nominis cum Nomine convenientia:* Rectio *sequitur & primò* Substantivi.

REGULA PRIMA.

Substantivum regit substantivum diversæ rei in genitivo casu.

Prius hîc semper habet formam recti, sed per regens exponendū est, & posterius per genitivum: ut, סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת *Liber annalium*, Esth. 6. 1.
תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים *Decus juvenum*, Prov. 20. 29.
אֹרֶךְ יָמִים *Longitudo dierum*, Prov. 3. 2.
תַּבְנִית הֵיכָל *Exemplar templi*, Psal. 144. 12.
אֶרֶץ חֵפֶץ *Terra desiderii*, Mal. 3. 12.
גְּבוּל רִשְׁעָה *Terminus injustitiæ*, Mal. 1. 4.

In his exemplis prioris substantivi nulla est variatio: at aliarum formarum Nomina insigniter mutari solent. Nomen substantivum Rectum mutatur vel in *vocalibus* vel in *literis*, vel in *utrisq;* simul. Vocales mutantur vel in *penultima* vel in *ultima* syllaba: Literæ in *ultima* tantùm. Forma hæc vocatur vulgò *Status constructus*, *Status regiminis*, vel simpli-

תאכלהו אש לא־נפח *Consumet eum ignis non sufflatus*, Job.20.26.

אשר ארחותיהם עקשים *Quorum semitæ perversæ sunt*, Prov.2.15.

ואפלה מנדח *Et caligo impulsa*, Jes.8.22.

In *primo* exemplo prius adjectivum fæmininum est, alterum masculinum. Hanc discrepantiam excusat Nomen substantivum רוח quod generis communis. In *secundo* adjectivum ראשונים non est epitheton præcedentis substantivi, sed juxta Kimchiū & Ab. Esram, substantivi subintellecti ימים *Temporum*, vel אבות *Patrum, Majorum*. De *tertio* vide infrà cap.9. in Enallage generis sub finem. In *quarto* ככר fæm. est, cui & respondet כלה Tota ipsa, sed משקה masculinum est. Illud ergo supplendum per ארץ משקה Terra irrigans. In *quinto* מלאכה quidem fæmininū est, sed sensum illic habet vocis מקנה quod Nomen masculinum est, cujus respectu ipsi adjectivum ultimum genere mascul. convenit. In *sexto* cum Nomine אש jungitur verbum fæmininum & adjectivum participiale masculinum, quæ anomalia tolerari potest, quū Nomen אש sit generis communis. In *septimo* עקשים non refertur ad antecedens substantivum, sed ad superiorem orationem, in qua agitur de *Viris loquentibus perversitatem*, qui hîc dicuntur עקשים *Perversi*. Deinde ad ארחותיהם assumenda Præpositio ב ex sequenti versus membro, ut sit sensus, *Qui in semitis suis perversi sunt*. In *octavo* nulla quoque est discrepantia, sed מנדח referendum ad superiorem orationem, in qua exprimitur נקשה ורעב *Duris-pressus & famelicus*. De eodem dicitur מנדח *Impulsus*, ut sit sensus, *Et caligine impulsus*. Hoc

modo

בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה *In manus dominorum duri*, Jes.19.4, pro אָדוֹן קָשֶׁה domini duri, quomodo mox ibidem sequitur מֶלֶךְ עָז Rex rigidus dominabitur istis.

לִפְנֵי הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה *Coram* DOMINO *Deo sancto isto*, 1.Sam.6.20, ubi *Elohim* plurale est. Sic,

אֱלֹהִים צַדִּיק Deus juste, Psal.7.10. R. David Kimchi ad locum Jesaiæ notat: אדנים לשון תפארת ליחיד id est, *Nomen Adonim* (num. plur.) *ratione honoris* dicitur *de unico*. Idem in libro Radicum, in Radice אדון scribit: אֲדֹנָי בלשון רבים לכבוד *Adonai numero plurali* dicitur *de unico honoris causa*. In Michlol de Nominibus masculinis pluralibus scribit: ויש שיבואו היוד והמם בלשון תפארת על היחיד *Sunt in quibus veniunt Jod & Mem causâ decoris de unico*. Jod & Mem, id est, terminatio ים Nominum pluralium masculinorum. R. Salomonis Iarchi ad locum Jesaiæ glossa est: כל לשון אדנות קרוי בלשון רבים ואפילו יחיד id est, *Omne vocabulum dominii effertur numero plurali etiam de unico*. Vide plura de hoc loquendi genere infrà cap.9. in Enallage.

Tertiò Enallage *generis* judicatur esse in sequentibus: ut,

רוּחַ גְדוֹלָה וְחָזָק *Ventus magnus & vehemens*, 1.Reg.19.11.

אַל תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשֹׁנִים *Ne recorderis nobis iniquitatum priorum*, Psal.79.8.

לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ *Ad fores peccatum excubans est*, Genes.4. v.7.

אֶת־כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה *Totam planiciem jardenis, quòd tota esset irrigua*, Gen.13.10.

וְכָל־הַמְּלָאכָה נְמִבְזָה וְנָמֵס *Et omnem substantiam contemptibilem & tabescentem*, 1.Sam.15.9.

ſanctus, & omnium ſanctorum ſanctiſsimus.

ENALLAGE primum eſt frequens *numeri cardinalis*, ut vocant, pro ordinali: ut,

יוֹם אֶחָד *Dies unus*, Gen.1.5, pro רִאשׁוֹן primus. Sic, בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ *In uno die menſis*, Gen.8.1.

שֵׁם הָאַחַת עָדָה *Nomen unius Ada*, Gen.4.v.19, pro הָרִאשׁוֹנָה prioris.

בְּיוֹם שְׁמוֹנָה לַחֹדֶשׁ *Die octo menſis*, 2.Par.29.17, pro שְׁמִינִי octavo.

In conjunctione numeralium ultra decem, hæc Enallage perpetua eſt: ut, עַשְׁתֵּי עָשָׂר Undecim & undecimus: עֶשְׂרִים Viginti & vigeſimus: אֶחָד וְעֶשְׂרִים Una & vigeſima, 1.Par.24.17, pro vigeſima prima, quo capite plura talia occurrunt, quomodo & apud Cic. in lib. de ſeneƈt. legitur, *Uno & octogeſimo anno mortuus eſt*, pro octogeſimo primo. Ex hac dictione eſt, εἰς μίαν σαββάτων, *In unam ſabbathorum*, Matt.28. v.1 item, κατὰ μίαν σαββάτων, *In una ſabbathorum*, 1.Cor.16.2, in quibus duplex Hebraiſmus: *In unam*, id eſt, primum, nempe πρώτην, ut apud Marcum legitur cap.16.9. *Sabbathorum*, id eſt, dierum ſeptimanæ, quæ Hebraicè per Synecdochen appellatur שַׁבָּת Sabbathum, ut in illo: שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת *Septem ſabbatha*, id eſt, ſeptimanæ, Leuit.23.15.

Sic Rabbini dicunt בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת *In primo ſeptimanæ*, & ſic deinceps. Inde & Phariſæus dixit: νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, *Jejuno bis ſabbatho*, id eſt, bis in hebdomade, Luc.18.12, nempe die ſecundo & quinto, hoc eſt, Lunæ & Jovis, quod etiamnum hodie ex Judæis faciunt, qui volunt præ aliis religioſi eſſe.

Secundò *numeri ſingularis* pro plurali, in Nominibus ſubſtantivis dominij: ut

At ſubſtantivum plurali numero continuò repetitum, majorem multitudinem ſignificat: ut,

וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרֹת בֶּאֱרֹת חֵמָר *Et vallis Siddim* erat *putei, putei butiminis*. Gen.14.10, id eſt, puteos plurimos habebat bituminis, paſſim abundabat, referta erat puteis.

וַיִּצְבְּרוּ אוֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִם *Et colligebant eos, acervos acervos*, Exo.8.14, id eſt, acervatim, per multos acervos.

הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים *Turbæ, turbæ*, Joel 3.14. id eſt, Maxima multitudo populorum.

עָשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה גֵּבִים גֵּבִים *Fac torrentem hunc foveas foveas*, 2.Reg.3.16, id eſt, fac in eo plurimas foveas.

מִדַּהֲרוֹת דַּהֲרוֹת *Propter plauſus plauſus*, Jud.5.22, id eſt, per multiplicem & incitatiſsimũ equorum plauſum ac curſum.

Adjectivi continua geminatione, ſuperlativa locutio ſignificatur: ut,

מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה *De rufo, rufo iſto*, Gen.25.30, id eſt, admodum rufo, ſcil. הַבָּשׁוּל edulio ſive cocto.

וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ *Et profundum profundum, quis inveniet illud*, Eccleſ.7.25, hoc eſt, maximè vel ſummè profundum, quàm profundiſſimum & abſtruſiſſimum.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק *Et nunc an bonus, bonus es tu præ Balako*, Jud.11.25, hoc eſt, an multo vel longè præſtantior es.

אַל־תְּדַבְּרוּ גְּבֹהָה גְבֹהָה *Ne loquamini elatum, elatum*, 1.Sam.2.3, hoc eſt, admodum elatè, ſuperbiſsimè.

רַע רַע יֹאמַר הַקּוֹנֶה *Malum, malum eſt, ait emptor*, Prov. 20.14, hoc eſt, peſſimum.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת *Sanctus ſanctus, ſanctus* eſt DOMINUS *exercituum*, Jeſ.6.3, hoc eſt, omnino

בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר *Considerate annos ætatis & ætatis,* Deut.32.7, id eſt, cujusq; ætatis, ſic Pſal.89.v.2.

זִקְנֵי עִיר וָעִיר *Seniores urbis & urbis,* Eſr.10.4, id eſt, cujusq; urbis.

בְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וָיוֹם *Quum dixiſſent ad illum die & die,* Eſth.3.4, hoc eſt, quotidie.

Porrò ſubſtantivi continua repetitione notatur etiam emphaſis, certitudo ac vehementior omnino animi affectus: ut,

צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף *Juſtitiam, Juſtitiã ſectaberis,* Deut.16.20.

חֶרֶב חֶרֶב הוּחַדָּה *Gladius, gladius exacutus eſt,* Ezech.21. v.9. al.14.

בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ *Per viam, per viam ibo,* Ceut.2.27, q.d. viâ rectâ, communi & regiâ, nullibi deflectam.

מֵעַי מֵעַי *Viſcera mea, viſcera mea doleo,* Jer.4.19.

רֹאשִׁי רֹאשִׁי *Caput meum, caput meum,* 2.Reg.4.19.

אֵלִי אֵלִי *Deus mi, Deus mi,* Pſal.22.1.

אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְּנִי *Abſalom fili mi, fili mi,* 2.Sam.18. 33. Sic cum geminato nomine vocamus aliquem: *Abraham, Abraham,* Gen.22.11: *Moſes, Moſes,* Exo,3.4: *Samuel, Samuel,* 1.Sam.3. v.10: *Jacob, Jacob,* Gen.46.2. Si ter repetatur, major orationis vehementia indicatur: ut,

אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ *Terra, terra, terra,* Jer.22.29, q.d. ô terra omnium terrarum pręſtantiſſima & laudatiſſima, ut R. Sal. explicat.

עַוָּה עַוָּה עַוָּה אֲשִׂימֶנָּה *Perverſitatem, perverſitatem, perverſitatem, diſponam eam,* Ezech.21.27, id eſt, funditùs everſam reddam eam.

הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵמָּה *Templum Domini, templum domini, templum domini ſunt,* Jerem.7.4, q. d, unicum & cariſsimum Domino templum.

At

areolatim. Vide porrò Exo.16.21. Gen.7.2. & 39.10. Psal.61.9. Deut.14.22. Esther 3.15. 1.Par.9. v.27.32. 2.Par.13.11.

Quod si ו copula interveniat, tum diversitas significatur: ut,

בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ *Corde & corde loquuntur*, Psal.12.3, id est, בִּשְׁנֵי לְבָבוֹת duplici corde, quorum unum in ore, alterum in pectore est, ut Hebræi exponunt.

לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן *Non erit tibi in loculo tuo pondus & pondus*, Deut.25.13, hoc est diversum pondus, alterum majus, alterum minus. Sic אֵיפָה וְאֵיפָה *Epha & Epha*, ibid.v.14.

אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד בָּהּ *Vir & vir natus est in ea*, Psal.87.5, id est, hic & ille, diversi, quàm plurimi.

עַד־שְׁנֵי דּוֹר וָדוֹר *Usq; ad annos generationis & generationis*, Joel.2.2, id est, diversarum ac plurimarum generationum. Sic in diverso genere vel numero: ut,

מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֵנָה *Scipionem & scipionem*, Jes.3.1, id est, hunc & illum, aquæ & panis vim & facultatem nutriendi.

שָׁרִים וְשָׁרוֹת *Cantores & cantatrices*, Eccles.2.8, hoc est, varios cantores diversa musices genera. Sic שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת *Symphoniam & symphonias*, ibid.

Si Nomen כל præponatur, tum vis distributionis manet: ut,

בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה *In omni anno & anno*, Esth.9.21, hoc est, quotannis, singulis & omnibus annis.

בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר *In omni ætate & ætate, familia & familia, provincia & provincia, civitate & civitate*, ibid.v.28, hoc est, unaquaq; ætate, & cæt. Hinc ergo per Ellipsin vocis כל explicanda sunt,

2.Regum13. verſ.1, pro, Anno vigeſimo tertio.
חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה *Quinque annos & ſexaginta annos*, Gen.5.15.
צֹאן שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים *Pecudum ſexcenta millia & ſeptuaginta millia, & quinq; millia.* Num.31. v.32, pro ſexcenta ſeptuaginta quinque millia.

Secundò in continua repetitione, nunc *ſubſtantivi* nunc *adjectivi.* Subſtantivum in ſingulari numero continuo repetitum, diſtributionem denotat. Alterum enim loco adjectivi diſtributivi eſt, quo Hebræi carent: ut

וַיִּהְיוּ עֹשִׂים גּוֹי גּוֹי אֱלֹהָיו *Et erant facientes* (id eſt, faciebant) *gens, gens deos ſuos*, 2.Reg.17.29, id eſt, ſingulæ gentes faciebant ſibi deos.

וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה *Accipe ab illis virgam, virgam*, Num. 17.2, id eſt, ſingulas virgas.

אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ *Vir, vir quum declinaverit uxor ejus*, Num.5.12, id eſt, quum ullius viri uxor, vel, cujuſcunque viri uxor declinaverit. Simile Lev. 15.2. & 24.15.

עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ *Gregem, gregem ſolum ipſum*, Gen.32.16, id eſt, quemque gregem ſeorſum.

עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה *Decimam, decimam parato*, Num.28. v.21, id eſt, ſingulas decimas.

שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ *Duo, duo ingreſſa ſunt*, Gen.7.9, id eſt, bina: vide & 1.Par.26.17.

Sic in novo Teſtamento, ἀποστέλλειν δύο δύο *Mittere duo duo*, Mar.6,7, id eſt, binos, ſingula paria. Item συμπόσια συμπόσια, *Per convivia convivia*, v. 39, id eſt, ſingulas convivantium atque accumbentium claſſes. Item, πρασιαὶ πρασιαὶ *areolæ areolæ*, v.40, id eſt, areo-

lum ponitur, adjectivo sensui commodo, subaudito: ut,

תֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר *Qui dat nivem sicut lanam*, Psal.147. 16, subaudiendum הַלָּבָן albam. Sic intelligendum quoque Jes.1.18.

מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים *Induti vestibus* 1.Reg.22.10, scil. חֲמוּדוֹת desideratissimis, pretiosissimis, nempe vestibus regiis.

יָמוּתוּ אֲנָשִׁים *Morientur viri*, 1.Sam.2.33, scil. בַּחוּרִים Electi, hoc est, Juvenes, selecta ac præstanti ætate.

בָּא בַאֲנָשִׁים *Venerat inter homines*, 1.Sam.17.12, scil. זְקֵנִים senes, hoc est, provecta ætate & grandævus inter homines erat.

בָּאִים בַּיָּמִים *Venerant in dies*, Gen.18.11, scil. רַבִּים multos, hoc est, vergentes ætate, provectiore ætate erant.

זֶרַע אֲנָשִׁים *Semen virorum*, 1.Sam.1.11, pro אֲנָשִׁים זְכָרִים hominum masculorum, hoc est, semen virile, ut Kimchi enarrat, vel צַדִּיקִים justorum aut חֲכָמִים sapientum, ut R. Salomon supplet.

אֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן *Comedentes agnos è grege*, Amos.6.4, pro כָּרִים שְׁמֵנִים agnos pinguissimos.

וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר *Si est in grege ejus masculum*, Malach.1.14, scil. זָכָר תָּמִים Masculum pecus integrum.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב *Inveniens uxorem, invenit bonum*, Prov.18.22, nempe אִשָּׁה טוֹבָה Uxorem bonam: nam qui malam invenit, malitiam malitiæ invenit.

PLEONASMUS *primò* est in locutionibus numeralibus, repetito nunc substantivo, nunc adjectivo: ut,

בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה *In anno vigesimo & tertio anno*,

fupple, אֲמָרוֹת Verba, Talia funt, Prov.18.23. Job. 40.22. Jef.32.4.

אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה *Non eft in ore ejus rectum*, Prov.5.10. fup. מִלָּה Verbum.

לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם *Non unum neq; duo*, 2.Reg.6.10, fup. פַּעַם Vice una aut duabus, id eft, Non femel atque iterum.

כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת *Sicut grex præcifarum* Cant.4.2, fup. רְחֵלִים קְצוּבוֹת Ovium five pecudum tonfarum.

חָגוּר חֲדָשָׁה *Accinctus novo*, 2.Sam.21.16.fup. חֶרֶב Gladio, ubi Kimchi notat: וכן דרך המקרא בהרבה מקומות והחסרון יתבונן לפי העניין hoc eft, *Et fic mos eft Scripturæ in multis locis, defectus autem fubintelligitur juxta fenfum.*

Tertiò, quando adjectivum refpondet fubftantivo cum altero fubftantivo conftructo: ut,

אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה *Sermo Domini purgatus eft*, Pfal.18.31.
תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה *Lex Domini perfecta eft*, Pfal.19.8.
יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה *Timor Domini mundus eft*, ib.v.10.
פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים *Præcepta Domini recta funt*, v.9.

In his & fimilibus concifa eft locutio. Convenientia enim femper eft vocum integrarum, non autem ob aliam ftructuram corruptarum. Unde adjectivum cum fubftantiuo ob ftructuram genitivi corrupto, cohærere non poteft, nifi fubaudito fubftantivo in forma abfoluta five integra, qualis locutio plena eft in hoc, אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהֹרוֹת Eloquia Domini eloquia munda (funt) Pfal.12.7. Sic itaque & alia explicanda erunt, nempe, אִמְרַת יְהוָה אֲמָרָה צְרוּפָה Sermo Domini fermo purgatus eft, & fic reliqua.

Adjectivi Ellipfis eft, quando fubftantivum folum

עִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים *Hebræum & Hebræam liberos*, Jerem.34.9.

Anomaliæ communes. ELLIPSIS quandoq; est *substantivi*, quandoq; *adjectivi*.

Substantivi, quando adjectivum masculinum tantùm exprimitur, substantivo commodè subintellecto: ut,

בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ *In primo, in uno mensis*, Gen.8.5, quod plenè esset בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּיוֹם אֶחָד Mense decimo, die uno.

כְּסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה *Ilia mea plena sunt vili*, Psal.38.8, hoc est, דָּבָר נִקְלֶה Re vili, aut נֶגַע נִקְלֶה Plaga vili & contemta, ut Kimchi supplet.

וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ *Et aquæ pleni exprimentur eis*, Psal. 73.10, h.e. כּוֹס מָלֵא Poculi pleni.

אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית *Ad ostium portæ interioris*, Ezech. 8.3. hoc est, הֶחָצֵר הַפְּנִימִית Atrij interioris. Hanc Ellipsin discrepantia generis indicat. Nam שַׁעַר masculinum est, & הַפְּנִימִית fœmininum, quod ad Nomen subintellectum חָצֵר referendum est.

Deinde, cùm adjectivum fœmininum absolutè usurpatur, ut apud Latinos Nomina generis neutri: ut,

לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת *Lingua loquens magna*, Psal.12.4, pro אֲמָרוֹת גְּדֹלוֹת Sermones grandes, Lingua magniloqua.

הַבְּרִיאָה תִּזְבָּחוּ *Opimum mactabitis*, Ezech.34.3, subaudi, צֹאן Pecus.

אַחַת שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ *Unum petii, illud requiram*, Psal.27.11. hoc est, שְׁאֵלָה אַחַת Petitionem unam.

דִּבֶּר אִתָּנוּ קָשׁוֹת *Loquitur nobiscum dura*, Gen.42.28.

det in genere & numero, propiori: prius enim masculinum est. Sic,

אַפִּי וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת *Ira mea & excandescentia mea fusa est,* Jer.7.20.

Quintò, Quandoq; duobus substantivis, subjicitur adjectivum, posteriori conveniens, cum deberet priori: ut,

קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים *Arcus fortium confractus*, 1.Sam.2. 4; hîc חַתִּים genere & numero convenit cum propiore גִּבֹּרִים sensu autem cum priore, pro קֶשֶׁת חַתָּה Arcus confractus.

וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר *Et ampulla olei istius non erit deficiens*, 1.Reg.17.16, pro חָסֵרָה ut v.14. eidem huic locutioni respondet Verbum fœmininum תֶּחְסַר *deficiet*. Quidam volunt per Hypallagen hæc dici, quasi גִּבּוֹרֵי קֶשֶׁת חַתִּים Potentes arcu fracti sunt, שֶׁמֶן צַפַּחַת חָסֵר *oleum ampullæ deficiens*. Sed *mos est linguæ*, scribit Kimchi ad hunc locum, *ut adjectivum vel verbum conveniat cum propiore.* Hoc tamen non semper fieri, docent antè posita exempla, & videbitur amplius in Verbis capite 10.

Sextò, Duobus vel pluribus substantivis singularibus, sive unius sive diversi generis fuerint, adjungitur adjectivum plurale genere masculino: ut,

שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן הַנֶּאֱהָבִים *Saul & Jehonathan dilecti*, 2.Samuel.1.23.

אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים *Ego & filius meus Salomon peccatores*, 1.Reg.1.21.

עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו *Nubes & caligo* sunt *circuitus ejus*, Psal.97.2.

אַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים *Abraham & Sara senes*, Gen.18.11.

Hebræum

מֵאָה פְעָמִים *Centum vicibus*, 2.Sam.24.3.

E contrario, Numeralibus pluralibus, junguntur ſubſtantiva ſingularia: ut,

זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה *Hos viginti annos*, Gen.31.38.

שְׁלשִׁים אֶלֶף *Triginta millia*, Num.31.39.

וַתִּקַּח עִמּוֹ מָאתַיִם כֶּסֶף *Et tulit ſecum ducentos argenteos*, Jud.17.4.

Numeralibus in utroq; numero conjunctis, ſubſtantivum convenit numero minori: ut,

בֶּן־שָׁלשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה *Filius trium & octoginta annorum*, Exod.7.8.

שְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ *Octoginta & quinque viri*, 1.Sam. 22.v.18.

שְׁמֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף *Octoginta & ſeptem millia*, 1.Par.7.5.

Sæpè tamen etiam analogam conſtructionem eſſe, paulo antè viſum eſt.

Tertiò, Subſtantivis pluralibus diverſi generis, adjectivum ſubjicitur genere maſculino tanquam digniore: ut,

חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים *Statuta & præcepta bona*, Neh.9.13: hîc adjectivum טוֹבִים refertur juxta ſenſum ad utrunq; ſubſtantivum, genere autem convenit cum maſc. חֻקִּים

כָּל הַפְּתָחִים וְהַמְּזוּזוֹת רְבֻעִים *Omnes portæ & poſtes quadratæ* 1.Reg.7.5.

בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ נְתֻנִים לְעַם אַחֵר *Filii tui & filiæ tuæ traditi populo alteri*, Deut.28.32.

Quartò, Quandoq; duobus vel pluribus ſubſtantivis adjectivum adjungitur, quod cum propiore tantùm conſentit: ut,

וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת *Vultus eorum & alæ eorum extentæ*, Ezech.1.11: hîc adjectivum participiale reſpon-

לַאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ *Dominis suis regi*, Gen.40.1, pro לַאֲדֹנָם domino suo.

יְהוָה אֱלֹהִים DOMINUS *Dii*, Gen.2.5, pro אֱלֹהַּ Deus.

בֹּעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ *Coniuges tui factores tui*, Ies.54. 5, pro Coniunx tuus opifex tuus, de unico & vero Deo dictum.

אֱלֹהַּ עֹשָׂי *Deus factores mei*, Job.35.10. De hoc loquendi genere vide plura mox infrà.

Deinde varia est anomalia inter Nomen *substantivum & adiectivum*. Sæpe enim in genere vel numero diversimodè conjunguntur, & quidem vel solũ substantivum & adjectivum, vel unum adjectivum diversis substantivis respondens, unde speciales quædam anomaliæ oriuntur, quæ tamen ad Enallagen referri possint.

Primò, adjectivo singulari substantivum plurale junctum, distributionem sive partitionem denotat: ut,

יָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ *Rectum est judicia tua*, Psal.119. v.139, hoc est, unumquodq; judiciorum tuorum.

שַׁדְמוֹת חֶשְׁבּוֹן אֻמְלָל *Arva chesbonis languidum est*, Ies.16. v.8. id est, quodq; arvum. Est verò hîc etiam generis discrepantia. Sed שַׁדְמוֹת pluraliter in genere sumitur pro vitibus, arvis & omnino שְׂדוֹת agris quibuslibet, unde adjectivum ipsi genere masculino ceu digniore, adjungitur.

כִּתְהֹמוֹת רַבָּה *In abyßis magna*, Psal.78.15, hoc est, quâq; abyssorum magnarum,

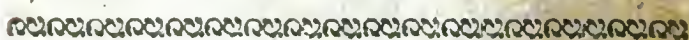
Secundò, Adjectivis numeralibus singularis numeri, junguntur plerunq; substantiva pluralia: ut,

שְׁלֹשָׁה מְלָכִים *Tres reges*, Dan.11.2.

וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים *Et vixit Seth quinq; annos*, Gen.5.6.

מאה פעמים

evaderet, Teren. And.1.2, pro perpetua lenitas. *Namq; erit ille mihi ſemper Deus,* Virg. pro Sempiternus. *Neq; enim ignari ſumus antè malorum*, idem 1. Æneid. pro Præcedentium. *peccare fuiſſet Antè ſatis*, idem 9. Æneid. Antè peccare τὸ πρὶν ἁμαρτάνειν pro Priſtinum peccatum. *Egreſſam longè Phaſidos iſſe viam,* Propert. libro 1. ad Gal. ubi *Longè viam*, pro Longinquam viam. *Vidit omnem circa regionem Jordanis,* Gen.13. v.10, in Vulgata Latina, pro circumjacentem.

CAP. II.

De anomaliis in convenientia Nominis cum Nomine.

PRimò eſt anomalia numeri inter Nomina *ſubſtantiva ejuſdem rei*, quando alterum eſt Nomen dominii, dominum aut dominatorem ſignificans ut אֲדוֹן, אֱלֹהִים, בַּעַל. Hæc enim ex linguæ uſu & proprietate, efferuntur numero plurali pro ſingulari, ad ſummam dignitatem & honorem excellentiſſimum perſonæ indicandum, ut Hebræorum interpretes tradunt. Erit ergo *Enallage* pluralis pro ſingulari: ut,

תַּחַת יֶרֶךְ אַבְרָהָם אֲדֹנָיו *Sub femore Abrahami dominorum ſuorum*, Gen.24. v.9, pro אֲדֹנוֹ domini ſui: dicitur enim de ſolo Abrahamo.

הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ *Vir ille domini* (plur.) *terræ iſtius*, Gen. 42.30, pro אָדוֹן dominus, de ſolo Joſepho. Sic,

עַל שֶׁם־שֶׁמֶר אֲדֹנֵי הָהָר *De nomine Schemer domini montis*, 1.Reg.16.24.

Ad gratias agendum, εὐχαριστικὸς. Græci etiam dicunt ad hunc modum, ψαλμὸς εἰς ἀνάμνησιν, *Psalmus ad recordationem*, Psal.38.1. & 70.1, hoc est, memorialis: sic, εἰς ἐξομολόγησιν, *Ad gratiarum actionem*, Psal.100.1: εἰς διδαχὴν *Ad doctrinam*, Psal.60.1. pro μνημοσυνητικὸς, ἐξομολογητικὸς, &c. Sic porrò, ἔγραψε προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν, *Scripsit orationem ad exultationem*, Tob.13.1, hoc est, εὐχαριστικὴν, gratulatoriam, quâ Deo gratias cum singulari animi lætitia & exsultatione ageret. Apud Latinos: *Canes ad venandum*, pro Venatorii: *Penna ad scribendum*, pro, Scriptoria, &c.

Denique non invenustè hîc substantivum additur Adverbio, tanquam adjectivo: ut,

מִפַּחַד פִּתְאֹם *A pavore subitò*. Prov.3.25, id est, subitaneo.

מִשְּׁאוֹל מָטָּה *A sepulchro infrà*, Prov.15. ver.24. h.e. inferiore.

אַל־תְּהִי עֵד חִנָּם *Ne sis testis temerè*, Prov.24.28, id est, temerarius, absque causa & falsò testimonium dicens.

דָּם חִנָּם *Sanguis immeritò*, 1.Sam.25.31, id est, innoxius.

אֲנָשִׁים מְעַט עִמִּי *Homines parum mecum*, Neh.2.12, pro מְעַטִּים pauci, ut R. Salomon interpretatur.

בְּכָל הַגּוֹיִם סָבִיב *In omnes gentes circùm*, 1.Reg.4.31, id est, circumjacentes. Sic Zach.12.6: vide etiam infrà cap.3. Reg.1. Talia sunt & Græcis familiaria: τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν, *Suorum olim peccatorum*, id est, pristinorum, 2.Pet.1. v.9: τὰ πρὶν ἔργα *Antè res gestæ*, id est, præteritæ, apud Sopho. ὁ πρὶν χρόνος *Antè tempus*: ἀεὶ χρόνος *Semper tempus*: ἡ πρὶν ἀκοσμία, *Pridem deformitas*, pro Pristina, & similia plurima. Apud Latinos: *Heu semper lenitas, verebar quorsum evade-*

וּבְכָל־עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה *Et in omni opere in agro.* Exod.1.14, hoc est, agresti, rusticano, rurali.
מַיִם בַּיַּמִּים *Aquæ in maribus*, Gen.1. v.22, h. e. marinæ.
Cum מִן sive מ: ut,
אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי קֶדֶם *Eloquar ænigmata ab antiquitate*, Psal.78.2, hoc est, antiqua: vide & Psal.143.5.
הָלַךְ בְּדֶרֶךְ מֵרָחוֹק *Abiit viâ è longinquo*, Prov.7.19, id est, longinquâ, longum iter ingressus est: Sic,
הַגִּידוּ בָאִיִּים מִמֶּרְחָק *Annunciate in regionibus è longinquo*, Jer.31. vers.10.
אַרְיֵה מִיַּעַר *Leo de sylva*, Jer.5.6, hoc est, sylvestris.
מִמְתִים מֵחֶלֶד *Ab hominibus è mundo*, Psal.17.14, id est, mundanis, mundum vel mundana sapientibus.
נִסְכֵּיהֶם מִדָּם *Libamina eorum ex sanguine*, Psal.16.4, h.e. sanguinea, cruenta. Hujus generis est, ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *Panem è cælo*, Johan.6. v.31, hoc est, cælestem: nam *è cælo* pertinet ad *panem*, non ad sequens Verbum ἔδωκεν, *Dedit*. Unde à Davide appellatur דְּגַן שָׁמַיִם *Frumentum cælorum*, Psal.78. v.24. Sic apud Latinos observata sunt, *Mercenarius de villa: Aper de sylva*, apud Florum: *Vicini è proximo*, hoc est, proximi, Plaut. Aul.
Cum ל: ut,
מִזְמוֹר לְתוֹדָה *Psalmus ad gratiarum actionem*, Psal.100.1. hoc est, εὐχαριστικός. In hoc genere loquendi est Verbum infinitum pro Nomine: ut,
מִזְמוֹר לְהַזְכִּיר *Psalmus ad commemorandum*, Psal.38. v.1. hoc est, μνημονευτικός, memorialis.
מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד *Aureum carmen Davidis ad docendum*, Psal.60. v.1, id est, ψαλμὸς διδασκαλικός. Sic porrò dici possit, מִזְמוֹר לְהַלֵּל Psalmus ad laudandum, h.e. ἐπαινετικός: לְהִתְפַּלֵּל Ad precandum, εὐκτικός: לְהוֹדוֹת

hoc est observatum. Gaudent verò plurimùm Hebræi hoc articulo, unde nunc substantivo, nunc adjectivo, vel utrique simul eum præponunt, ut infrà copiosius dicetur in Syntaxi Pronominum.

Adjectivum numerale singulare, nunc præcedit, nunc sequitur: Plurale & duale semper præcedunt: ut,

אֶלֶף וּמֵאָה הַכֶּסֶף *Mille & centum argenteos*, Jud.17.2.

יוֹם אֶחָד *Dies unus*, Gen.1. v.5.

בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית *In anno sexto*, Ezech.8. v.1.

שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת *Triginta filii & triginta filiæ*, Jud.12. vers.9.

שְׁנַיִם עֵצִים *Duo ligna*, 1.Reg.17.12.

At, *Erat autem universa terra*, שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים *labii unius & verborum unorum*, Gen.11.1, ubi plurale sequitur, quod non rationem numeri, sed identitatis habet, pro *Eorundem*, quomodo & Terentius in Eunuch. locutus est: *Aderis unà in unis ædibus*, id est, iisdem. Et Cic. pro Flac. *Unis moribus & nunquam mutatis legibus vivere*.

Ex elegantiis linguæ Hebrææ est, cùm pro adjectivo periphrasticè usurpatur substantivum, præcedente Præpositione ב · מ sive מן aut ל: ut,

כָּל־חַיְתוֹ בַיָּעַר *Omnes bestiæ in sylva*, Jes.56.9, id est, sylvestres. Vau cum Cholem est paragogicum: vide & Jer.12. vers.9.

וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה *Et vigilia in nocte*, Psal.90.4, id est, nocturna: vide & Cant.3.8.

יוֹעֵץ בְּשֶׂכֶל *Consiliarius cum intellectu*, 1.Par.26.14, hoc est, intelligens, prudens.

בְּיַד הָרָצִים בַּסּוּסִים *Per manum cursorum in equis*, Esth. 8.10, id est, equestrium, veredariorum.

בשדה

בַּיָּמִים הָהֵם *In diebus illis*, Gen.6.4.
בֵּן מֵבִין *Filius intelligens*, Prov.28.7.
חֶרֶב הוּחַדָּה וְגַם מְרוּטָה *Gladius exacutus est atq; etiam expolitus*, Ezech.21. verſ.9.

Cùm adjectivum præcedit, tum ellipſis eſt Verbi ſubſtantivi intercedentis: ut,
יָשָׁר דְּבַר יְהוָה *Rectum* eſt *verbum* DOMINI, Pſal.33.4.
טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה *Bona* eſt *ſapientia cum poſſeſſione*, Eccleſ.7. verſ.12.
רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע *Multi* ſunt *dolores improbo*, Pſal.32. v.10: vide amplius libro 2. cap.14.

At promiſcuè dicitur, אִישׁ כְּסִיל *Vir ſtultus*, Prov. 14.7, & כְּסִיל אָדָם *Stultus homo*, Prov.15. ver.20: item, חֲכָמִים מְחֻכָּמִים *Homines ſapientes*, & אֲנָשִׁים חֲכָמִים *Sapientes ſapientiſſimi*, Prov.30. v.24. Sic verò adjectiva iſta, quæ ſubſtantivorum etiam naturam induunt, promiſcuè antecedunt vel ſequũtur. Sic apud Rabbinos dicitur, אִישׁ צַדִּיק Vir Juſtus, & צַדִּיק גָּמוּר Juſtus perfectus: אִישׁ עָשִׁיר Homo dives, & עָשִׁיר גָּדוֹל Dives magnus. Superius ex Prov.15. etiam explicari poſſit, *Stultus hominum*, ut alibi dicitur חַכְמוֹת נָשִׁים *Sapientes mulierum*, Prov.14.1.

Adjectivum nominale cum præfixo articulo ה quidam volunt ſuperlativè ſumi: ut,
כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב *Sicut ungentum optimum*, Pſal.133.2.
אֶת־הַתְּשׁוּעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת *Salutem maximam hanc*, Jud. 15. verſ.18.
כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה *Nam audient de nomine tuo maximo, & manu tua robuſtiſſima*, 1.Reg. 8. v.42. Sed de hoc uſu literæ ה cum Nominibus adjectivis, neque Kimchi neque Elias quicquam notarunt, neque etiam ab interpretibus omnibus

tem numeri Nomen collectivum עַם conciliat.

אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל *Populum meum Israelem*, 2.Sam.7.7. cui simile, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ, *Qui pascet populum meum illum Israelem*, Matth.2.6.

בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם *In puerum istum in Absalomum*, 2.Sam. 18. vers.12.

אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד *Ad servum meum ad Davidem*, 2.Sam. 7. vers.5.

עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל *Super populum meum super Israelem*, ibid. v.8. ubi LXX. idem imitati, ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

מִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל *Quis sicut populus tuus Israel?* ibid. v.23.

עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק *Cum filio meo cum Isaaco*, Gen.21. v.10. R. David Kimchi in Michlol pag.57, ubi usum literæ servilis ל explicat, de hoc ipsius usu scribit: ויבוא זה אחר זה ויספיק באחד *Venitq; hoc post illud, cum sufficeret unum*, quibus verbis significat, per Pleonasmum ל illud repeti. Idem de reliquis formis intelligendum.

De anomalia numeri vide capite sequenti.

REGULA SECUNDA.

Substantivum cum adjectivo in eodem genere, numero & casu convenit. Substantivum autem hîc semper præcedit: ut,

לֵב נָבוֹן יְבַקֶּשׁ דָּעַת *Animus intelligens quærit scientiam*, Prov.15. vers.14.

בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב *Filius sapiens lætificat patrem*, ibid. v.20.

הוֹן יֹסִיף רֵעִים רַבִּים *Opes parant amicos multos*, Pro.19.4.

Sic & Pronomina & Participia, adjectivè nominibus substantivis addita: ut,

בַּיָּמִים הָהֵם

Occultans ſe in tugurio mulieris ancillæ, Saluſt. Jugur. *Mulier meretrix*, Plaut. Merc. *Rectè ego emero matri tuæ ancillam viraginem*, idem. ibid.

Hucquoque pertinent, אֶרֶץ כְּנַעַן Terra Canaan, אֶרֶץ יְהוּדָה *Terra Judæa*, quæ ſunt ut apud Agellium legitur lib. 3. cap. 9, *Terra Græcia*, & apud Marcum Cat. in orat. de Achæis; *Cumq; Annibal terram Italiam laceraret atq; vexaret*. Item עִיר יְרוּשָׁלַיִם *Urbs Jeruſalem*, יְרוּשָׁלַםִ תְּהִלָּה *Jeruſalem laus*, אֶרֶץ מִצְרַיִם *Terra Aegyptus*, & ſimilia, ubi quidem alterum ſubſtantivum habet formam numeri dualis, ſed ſingulariter uſurpantur, ut *Urbs Athenæ, Athenæ decus Græciæ, Oppidum Bajæ*, & ſimilia.

Raró generis diſcrepantia eſt: ut,

וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה *Et cibus ejus opimum eſt*, Abac. 1. 16, id eſt, שֶׂה בְּרִיאָה pecus pinguis & opima eſt, rebus opimis veſcitur.

בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה *Carnem in agro diſcerptum*, Exo. 22. 31, id eſt, quæ ſit res diſcerpta.

מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ *Ex Aſchero pingue panis ejus*, Gen. 49. v. 20, id eſt, res quæq; delicata ex Aſcheri regione, erit ipſi cibus. His ſimilia ſunt, ἱερὸν ἡ βουλὴ *Sacrum*, hoc eſt, res ſacra *conſilium*. *Fama malum*: *Dulce eſt confecto ritè labore quies*, & alia plurima.

Utrique ſubſtantivo ſæpè articulus, Præpoſitio aut alia litera ſervilis præponitur, pleonaſticè quidem ſed elegantiâ & emphaſi ſingulari: ut,

לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב *Servi tui Jacobi*, Gen. 32. 18

שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו *Miſſum domino meo Eſau*, ibid.

לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל *Populo meo Iſraeli*, 2. Sam. 7. 10.

לְעָם לְצִיִּים *Populo ſylvanis*, Pſal. 74. ver. 17, id eſt, habitanti in ſylvis & deſertis locis. Diſcrepantiam au-

me anomaliæ ratio ab aliis ἀνωμαλία potiùs vocatur.

Conjunctio vocum fit vel *Convenientiâ* vel *Rectione*: illâ vox voci certo loquendi usu citra rectionem convenit: hac vox vocem certo fine flexionis regit. Utramq; primò considerabimus inter voces declinabiles, deinde inter indeclinabiles.

Convenientia vocis declinabilis cum declinabili est, quando voces communibus quibusdam accidentibus conveniunt: estque vel *Nominis* cum Nomine, aut *Verbi* cum Nomine.

Nominis cum Nomine convenientia est vel *Substantivi* cum *Substantivo*, aut *Substantivi* cum *Adjectivo*, unde duæ communes Regulæ emergunt.

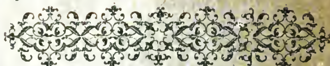
REGULA PRIMA.

Substantivum cum substantivo ejusdem rei, in eodem genere, numero & casu convenit. Hanc structuram Latini *Appositionem* vocant: ut,

בְּיַד דָּוִד עַבְדִּי *Per manum Davidis servi mei*, 2.Sam.3.18.
הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל *Servavit populum meum Israelem*, ibid.
נַעֲרָה בְתוּלָה *Puella virgo*, Deut.22.28.
אִשָּׁה־אַלְמָנָה אָנִי *Mulier vidua sum*, 2.Sam.14.5.
בֶּן־אִשָּׁה זוֹנָה *Filius mulieris meretricis*, Jud.11.1.
נָשִׁים פִּלַגְשִׁים *Mulieres concubinæ*, 2.Sam.20.3.
אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ *Viri fratres sumus*, Gen.13.8.
תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים *Soboles hominum peccatorum*, Num.32. vers.14.

Talia sunt in lingua Græca, θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως, *Filia hominis sacerdotis*, Levit.22.v.12: ἄνδρες ἀδελφοὶ, *Viri fratres*, Actor.2.29: ἄνδρες Ἰσραηλῖται, *Viri Israelitæ*, v.22: ἄνδρες Ἰουδαῖοι, *Viri judæi*, v.14. Apud Latinos,

Occul-

THESAURI GRAMMATICI

Linguæ Sanctæ Hebrææ

LIBER SECUNDUS.

De Syntaxi sive vocum structura.

CAPUT I. De convenientia Nominis cum Nomine.

E*Xposita est Etymologia vocum singularum: Syntaxis vocum Conjunctarum explicanda sequitur.*

Syntaxis est secunda pars Grammaticæ, quæ vocum *structuram* interpretatur.

Structura est qua voces diversæ inter se vel *conjunguntur*, vel conjunctæ *distinguuntur* ut illinc sermonis puritas hinc sententiæ claritas evidenter elucescat. Cöjunctioni vocum triplex anomalia communiter immixta est: *Ellipsis*, cùm ad perfectum sermonem aliquid deest: *Pleonasmus*, cùm in sermone quidpiam redundat: *Enallage*, cum vocum accidentia permutantur, ut cùm casus pro casu, genus pro genere, Tempus pro Tempore, &c. ponitur, aut etiam (ut quibusdam placet) cùm una vocis species ponitur pro alia, ut Nomen pro verbo, &c. quæ ta-

Optantis, לו Utinam, ô utinam, Genes.17.v.18: לוּא idem, Jes.64. vers.1: אַחֲלַי · אַחֲלֵי idem: אָמֵן Amen.

Vocantis הוֹי Heus, & quandoque inseparabile ה de quo antè.

FINIS LIBRI PRIMI.

THE-

ratione concluditur: ut, עַל־כֵּן · לָכֵן Quare, quamobrem, Quapropter, quocirca, ergo, ideo, itaque, igitur, idcirco.

Porrò Conjunctiones ſimplices & primitivæ ſunt אִם גַּם , כִּי & aliæ: Derivativæ פֶּן , אֲשֶׁר. Compoſitæ, לוּלֵא · בַּעֲבוּר.

CAP XLI.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt vox indeclinabilis, quæ per ſe in oratione poſita, animi affectum cùm ſingulari commotione indicat: ut,

Blandientis. בִּי , אָנָּא , נָא, Quæsò, obſecrò, amabò: ſic & לוּ Gen.23.13.

Comminantis, אוֹי , הוֹי Væ: ſic אִי Eccleſ.4.10.

Demonſtrantis, הֵן · הִנֵּה · הֵא, He, eu, ecce.

Dolentis, אוֹי · הוֹי · אוֹיָה, ô, hei, heu, eheu: הָהּ Ah, Ezech.30.2: אֲהָהּ Aha, ah, Jud.6.22: אָח Ah, Ezech.6. verſ.11.

Ejulantis, אַלְלַי Hei, væ, Job.10.15.

Exclamantis, הוֹי הוֹי ô ô, Zach.2.6: & quandoque *inſeparabile* הַ ſequente Dageſch ante Nomina uſurpatū, quod propterea Hebræi vocant הֵא הַקְּרִיאָה He exclamationis.

Faſtidientis & abominantis, חָלִילָה Abſit, 2.Sam. 20. verſ.20.

Gaudentis & exſultantis cum ironico gemitu, הֶאָח הֶאָח Euge: euge, Ha ha he, Pſal.35.21.

Hortantis הָבָה Eià, agè: הָבוּ Agitè.

ticulas, ut apud accuratiores Bibliorum interpretes observare licet. De usu ipsius vide plenius libro 2. in Syntaxi Conjunctionum.

Connexiva sive Conditionalis, quâ pars enunciationis consequens, ex antecedentis conditione connectitur: ut, אִם Si, sin, siquidem, si quando, Quum, quandoquidem: כִּי אִם Quòd si, אִם לֹא, Si non, ni, nisi: לוּ Si, Jud.8.19: אִלּוּ idem, Esth.7.v.4. לוּלֵא Nisi, Gen.31.42, & 43.10.

Discretiva sive Adversativa, quâ partes ratione tantùm segregantur: ut, אַךְ Verùm, verùmtamen: אֲבָל At, ast, sed, verùm, verumtamen: גַּם כִּי Etiamsi, כִּי אִם idem, 1.Sam.14.40: וְלֹא Etsi, 2.Sam.18.12: אוּלָם Verumtamen: כִּי Quamvis, Psal.71.5, Sed, Esræ 4.3. sed sæpiùs, כִּי אִם eo sensu sumi solet. Sæpè etiã inseparabilis ו adversativè sumitur.

Disjunctiva, quâ partes ita segregantur, tanquam una tantùm vera esse possit: ut, אוֹ Aut, vel, sive, seu: לֹא־כֵן Non sic, secus. Sed & ו disjunctivè sumitur, ut Exo.21.15, & alibi.

Ratiocinativa est, quâ enunciationis pars alia ex alia ratiocinando velut asseritur: estque vel *Causalis* vel *Rationalis*.

Causalis, quâ antecedentis rei causa redditur: ut, כִּי Nam, quia, quòd quoniam, enim, etenim: אֲשֶׁר, & hinc inseparabilis שֶׁ vocibus præfixa sequente Dagesch, Quòd, quia, quum: יַעַן Quia, eo quòd, quandoquidem, cui aliquando pleonasticè alia additur, ut יַעַן כִּי, יַעַן אֲשֶׁר Eo quòd, propterea quòd: עֵקֶב, עֵקֶב אֲשֶׁר Quia, eo quòd: לְמַעַן, בַּעֲבוּר Ut, propterea ut: לְבִלְתִּי Ut non, Exo.20.20.

Rationalis, quâ ex antecedente consequens certa ratione

poris, ut quatuor inseparabiles בכלם, item מִן · עַד, בֵּין · אַחַר · לִפְנֵי.

Quædam comitatum sive terminum alios comitantem in actione denotant: ut, עִמָּד · אֵת עִם Cum, sed postremum horum nunquam sic separatim usurpatur, sed cum adjuncto Pronomine primæ personæ, עִמָּדִי Mecum, Psal. 23.4.

Quædam denique privationem causæ adjuvantis denotant: ut, מִבַּלְעֲדֵי · בִּלְעֲדֵי · בִּלְתִּי מִבְּלִי · בְּלִי · בְּלֹא, Absque, Præter, Sine: זוּלַת · מִלְּבַד · לְבַד, Præter.

Porrò Præpositiones paucæ, primitivæ sunt: ut, מִן · אֵת · אֶל. Derivativæ, עֵבֶר · עַל. Compositæ, מִפְּנֵי · בַּעֲבוּר & similes aliæ.

CAP. XL.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est vox indeclinabilis, quæ multiplices orationis partes conjungit: estque vel *Enunciativa*, vel *Ratiocinativa*.

Enunciativa, quâ enunciationis partes conjunguntur: estque *Copulativa* & *Connexiva*, aut *Discretiva* & *Disjunctiva*.

Copulativa est, quâ enunciationis partes tãquam simul veræ, absolutè copulantur: ut, גַּם · אַף Etiam, quæ simul augendi quandam vim habent. Præcipuum autem & insignem usum hîc præstat *inseparabilis* copulativa ו, Et, quæ tamen etiam pro ratione & commoditate sententiæ, aliter explicari solet, veluti per Ut, At, Ast, Autem, Verò, Insuper, Præterea, Porrò, Ampliùs, Idcirco, & alias similes Par-

gatam, describit I. C. Scaliger in lib. De causis linguæ Lat. lib. 8. cap. 152.

Terminum vel locum motus aut quietis notant, אֶל & semel אֱלֵי Job. 29. 19, Ad, secus, juxta, erga: אֵצֶל Apud, juxta, penes, prope: עֲדֵי · עַד Ad, usque ad: נֶגֶד Coram, contra, ante: לְנֹכַח · נֹכַח Contra, id est, è regione, ex adverso: מִלְּעֻמַּת · לְעֻמַּת · מִמּוּל מוּל idem: בֵּין Inter, intrà: מִן · מִנִּי · מִנֵּי A, ab, abs, de, è, ex, & quandoque Propter, Deut. 7. v. 7. 8: item Præ, cùm significatur הַפְלָגָה וְיִתְרוֹן excessus & excellentia, hoc est, comparatio qua unum præfertur alteri: לִפְנֵי Ante, coram, præ: עַל · עֲלֵי Super, supra, contra, adversus, & quandoque Juxta, Secundum, cum scilicet pro אֶל ponitur: חוּץ Extra: סָבִיב Circum, circa: עֵבֶר Cis, מֵעֵבֶר Trans, Ultra, עַל־עֵבֶר · אֶל־עֵבֶר Contra, ex adverso, è regione: הָלְאָה Ultra: אַחַר · אַחֲרֵי Post: תַּחַת Sub, subter, infra.

Sic etiam sunt quædam *inseparabiles*, quæ vocibus semper præfiguntur, ל Ad, ex אֶל decisum: ב In, Propter: כ Secundum, Juxta: מ ex מִן resectum, cujus significationem & vocalem retinet, ac pro abjecto Nun substituit Dagesch in litera sequente: ה præcedente Kametz, Ad, Versùs, idem quod ל initio vocis adhibitum. Vox autem ipsa, cui adjunctum, semper est Milhel sive penacuta, quomodo ab ה fæminino, quod vocem constituit Milrah, sive acutitonam, discernitur.

Causam motus vel quietis notāt, בַּעֲבוּר · לְמַעַן · בִּגְלַל, (apud Rabbinos etiam absq; ב legitur עֲבוּר) עַל · מִפְּנֵי Propter: חֵלֶף · תַּחַת · בְּעַד Pro: לְפִי · כְּפִי Secundùm, Juxta.

Quædam Præpositiones loci sunt etiam Temporis,

oratione affirmativa, ut Prov. 11. 31, aut Quanto minùs, in oratione negativa, 1. Reg. 8. 27.

Remissionis & diminutionis, אַט, Sensim, lentè, leniter: מְעַט parum, parumper: geminatum, מְעַט מְעַט Paulatim: כִּמְעַט penè: כְּאַיִן Ferè.

Similitudinis, כֹּה · כֵּן Sic, ita: כְּמוֹ־כֵן Similiter: כְּמוֹ Sicut: כָּכָה taliter, eo modo, hoc modo.

Numeri, אַחַת Semel, שֵׁנִית secundò, שְׁלִישִׁית tertiò, רְבִיעִית quartò, & sic deinceps fæminina usurpantur.

Duo etiam sunt *inseparabilia*, ut vocant, id est, aliis vocibus semper ab initio conjuncta, הֲ Num, an? כְּ Ut, sic, sicut, sicuti.

Porrò Adverbia simplicia & primitiva sunt, אֵיךְ נֶצַח תָּמִיד & בַּל · הֵן · אֵי · אָן. Derivativa plurima, נֶצַח תָּמִיד & quoties Nomina adverbiascunt: אָמְנָם · יוֹמָם. Composita, כִּמְעַט · כְּאַחַד · מִשָּׁם · מֵאַחַר & similia, quorum Notatio ex Lexicis observanda.

Cap. XXXIX.

De Praepositione.

Præpositio est vox indeclinabilis, Verbo Nomen, tanquam terminum vel causam motus aut quietis, adjungens. *Actiones enim & passiones expressæ Verbis, sunt quidam motus. Motus autem omnis consistit inter terminos à quo, ad quem, propter quem, sine quo, cum quo, in quo, &c. unde omnis Præpositionum natura emergit*, scribit doctus Grammaticus inter Latinos, & subtilissimè harum causam longè ante investi-

כַּאֲשֶׁר Quum,quando: טֶרֶם Antequam: פִּתְאֹם · רֶגַע Repentè, subitò, momentò: מַהֵר · מְהֵרָה Citò,celeriter,festinanter,velociter: אָז · אֲזַי Tunc: אַחַר · אַחֲרֵי Pòst, postea: כְּבָר Jam pridem, Jam antè: עַד־כֵּן Hucusq;,hactenus: אַחַר כֵּן Postea: בְּכֵן Tunc,tunc demum, &c.

Interrogationis: ut, אִם Si, An? הַאִם An verò? הֲלֹא Annon? nónne,numquid? אֵיךְ · אֵיכָה · אֵיכָכָה Quomodo? semel etiam reperias pro eodem הֵיךְ, 1.Par. 13.12: מַדּוּעַ Quare? לָמָּה Ut quid? quamobrem? כַּמָּה Quot, quoties?

Affirmationis: ut, כֵּן Sic, ita: אָכֵן Verè, profectò, certè,utique: אַךְ omnino, utiq;: אָמְנָם · אוּלָם Verè, reverà,profectò,certè.

Negationis & prohibitionis: ut, לֹא Non: בַּל nequaquam: בְּלִי · בִּלְתִּי non, אַל ne: פֶּן neforte, ut ne, ut non: אַיִן · אֵין non.

Dubitationis, אוּלַי Fortassis,fortasse,forsitan.

Qualitatis: ut, רֵיקָם Inaniter, immeritò, frustrà: שָׁוְא Vanè, in vanum, frustrà: חִנָּם Gratis, immeritò, & hîc multa Nomina adverbiascunt, inter quæ etiam fæminina gentilitia, יְהוּדִית Judaicè, עִבְרִית Hebraicè: sic apud Rabbinos, יְוָנִית Græcè, רוֹמִיִּת Romanè, Latinè: עֲרָבִית Arabicè, &c. quæ ex usu observanda.

Congregationis, יַחַד יַחְדָּיו Unà, simul, pariter.

Separationis & exclusionis, לְבַד Seorsim, separatim: אַךְ · רַק Tantùm, Tantummodò, duntaxat: בִּלְעֲדֵי Præterquam.

Intensionis, יוֹתֵר Nimiùm,ampliùs,magis,potiùs: מְאֹד Valdè, vehementer: רַב · רַבַּת Multùm, satis, plurimùm: הַרְבֵּה idem: אַף־כִּי Quantò magis, in

oratione

CAP. XXXVIII.

De voce indeclinabili, & primum de ADVERBIO.

Exposita est vox declinabilis.

Vox indeclinabilis est, quę genere & numero flecti non potest: estque vel *Adverbium* aut *Præpositio*, vel *Conjunctio* aut *Interjectio*, quæ in universum Hebræis dicuntur מִלָּה *Dictio*, concisa scilicet, neq; flexionis accidenribus variabilis, à nostris ferè *Particula* vocatur.

Adverbium est vox indeclinabilis, quæ alii voci adjungitur, ad explicandam circumstantiam vel qualitatem aliquam: veluti

Loci, ut, אַיֵּה · אֵי Ubi? אֵיכֹה · אֵפוֹא · אֵיפֹה Ubinam? אָנָה · אָן Quo? Ubi? מֵאַיִן undenam? פֹּא · פֹּה, hîc, huc: מִפֹּן · מִפֹּה hinc,inde,illinc: הֵנָּה huc: הֲלוֹם huc,hîc: שָׁם ibi,illic,illuc,eò: מִשָּׁם inde: מִבֵּית · בֵּית מִבַּיִת intrà,intrinsecus: חוּץ foris,forâs: מֵעָלָה Suprà: מִלְמַעְלָה Supernè: מֵעַל Desuper: מַטָּה, infrà,infimè: מִלְמַטָּה infernè: אֲחֹרַנִּית · אָחוֹר retro,retrorsum: פָּנִים Antè: פְּנִימָה Intrò,intus,intrinsecus, &c.

Temporis: ut, מָתַי Quando? עַד־מָה Usquequo? & interdum, Tantisper dum: עַד־אָן Quousque? עַתָּה Jám,nunc,modò: מָחָר Cras: יוֹמָם interdiu: תְּמוֹל אֶתְמוֹל heri: שִׁלְשׁוֹם Nudiustertius: מִלְּפָנִים · פָּנִים Antè,antea,antehac: מִקֶּדֶם · קֶדֶם Pridem,olim,antiquè: תָּמִיד Jugiter: עוֹלָם · נֶצַח Æternùm,perpetuò, semper: עַד־כִּי · עַד־אִם Donec,usquedũ,usquequum:

הִתְגַּלֵּן] Huc pertinet הִזַּכּוּ *Purificate vos*, Jes.1.16, à זָכָה, literâ characteristica ת in primam radicalem ז contractâ, pro הִתְזַכּוּ: vide suprà cap.16. ad Præteritum.

AD FUTURUM.

אֶתְגַּלֶּה] Cum syncopa literæ formativæ ת. אֶדַּמֶּה *Aequabo me*, Jes.14.14, pro אֶתְדַּמֶּה. Sic אֶדַּדֶּה *Sensim pro-gre-diar*, Jes.38.15.

תִּתְגַּלִּי] Excidente Dagesch, תִּתְעָרִי *Nudabis te*, Thren.4. vers.21.

יִתְגַּלֶּה] Huc quidam referunt יִיָּרֶה *Jaculis conficitor*, pro יִתְיָרֶה, per Syncopam literæ formativæ ת: vide supra in Niphal.

נִתְגַּלֶּה] At נִשְׁתָּעָה *Obstupescemus*, Jes.41. vers.23, cum metathesi literæ ת, & Kametz in fine præter normam.

יִתְגַּלּוּ] Unum hîc defectivè (ut Masorethæ loquuntur) in fine scribitur, וַיִּשְׁתַּחֲוֻ *Et procumbent*, Gen.27.29, pro quo aliâs dicitur יִשְׁתַּחֲווּ.

Apocope, תִּשְׁתַּע *Stupeto*, Jes.41.10, pro תִּשְׁתָּעֶה per metathesin literæ formativæ ת: Sic וַיִּתְגַּל *Et retexit se*, pro יִתְגַּלֶּה, Gen.9.21: תִּתְאָו *Concupisces*, Prov. 23.3: יִתְאָו *Concupiscet*, Psal.45.12, quæ duo sunt cum Kametz loco Pathach, quod literam ו in fine nunquam præcedit. Hinc alia anomalia orta in יִשְׁתַּחוּ, תִּשְׁתַּחוּ *Procumbat*, Gen.48 12, 2.Reg.4.37, quod regulariter Apocopæ ratione debebat esse יִשְׁתַּחַו, aut (quia Pathach literam ו præcedere non solet) יִשְׁתָּחו, ad formam superiorum, sed euphoniæ causâ in fine sumptum Schurek, ut יִשְׁתַּחוּ sit pro יִשְׁתַּחֲוֶה. Interea facilè ea forma à plurali distinguitur, ubi solet cum duplici ו scribi, יִשְׁתַּחֲווּ.

CAP.

AD PARTICIPIUM.

מִתְגַּלֶּה] Excidente Dagesch, מִתְעָרֶה *Explicans se*, Psal.37.35: מִשְׁתָּאֵה *Stupens*, Gen.24.21, quod desinit in Tzere ad formam Quiescentium tertiâ א. ש autem & ת pro more transpositæ sunt: מִתְוַדֶּה *Confitens*, Dan.9.20, cum ו loco primæ radicalis י, ut in Præterito.

כִּתְגַּלִּים] Sic מִתְוַדִּים *Confitentes*, Neh.9.3, ex forma præcedenti. At מִשְׁתַּחֲוִיתֶם *Procumbentes*, Ezech.8. v.16, formam habet compositam ex hoc Participio מִשְׁתַּחֲוִים & Præterito הִשְׁתַּחֲוִיתֶם. Ratio compositionis est, scribit Kimchi, quòd propheta dicere voluerit, quòd inve.erit istos homines adorantes versus orientem, in admirationem autem simul abreptus, ob venientes & ingredientes alios rogarit, הִשְׁתַּחֲוִיתֶם Procubuistis ne & vos? Similia quædam ex Præterito & Participio composita, notata sunt suprà cap.13. ad Participium præsens Kal.

מִתְגַּלָּה] Hinc est anomalum נִשְׁתָּוָה *Aequalis est*, Prov.27. v.15, habens formam compositam ex Niphal, נִשְׁוָה & hoc fæminino נִשְׁתָּוָה, Dageschautem & præcedens Pathach in Kametz euphoniæ causâ commutata sunt: similem compositionem vide suprà capite 16. ad Præteritum.

AD INFINITIVUM.

הִתְגַּלּוֹת] Sic כְּהִתְוַדּוֹת *Secundum confiteri*, Esr.10. v.1, ubi ו post ת ponitur loco primæ radicalis י, ut in præcendentibus.

AD IMPERATIVUM.

הִתְגַּלֵּה] Per Apocopam, הִתְחָל *Aegrotum age*, 2.Sam.13.5. pro הִתְחַלֵּה.

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.	
	אֶתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלִּי	תִּתְגַּלֶּה	2
תִּתְגַּלֶּה	יִתְגַּלֶּה	3

Plur.

fæm.	masc.	
	נִתְגַּלֶּה	1
תִּתְגַּלֶּינָה	תִּתְגַּלּוּ	2
תִּתְגַּלֶּינָה	יִתְגַּלּוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

הִתְגַּלָּה] Unicum convertit hîc primam radicalem י in ו consonam: ut, הִתְוַדָּה *Confessus fuit*, Levit.5.5, & sic in plurali, וְהִתְוַדּוּ *Et confitebuntur*, Num.5.7. Ex ea forma deducitur Nomen Rabbini cum וִדּוּי Confessio. וַדַּי Certum, quasi Confessum dicas. Verbum שָׁחָה speciali anomaliâ duplicat in hac conjugatione tertiam radicalem, sed duplicatæ prior convertitur in ו consonam, commodioris pronunciationis causâ: ut, הִשְׁתַּחֲוָה *Incurvavit se*, Ezech.46.2, ת autem & שׁ pro more transponuntur: Dagesch characteristicum etiam omittitur, quæ forma per totam conjugationem servatur.

הִתְגַּלֵּית] Et per Chirek in medio, הִתְרַפִּיתָ *Remisse geris te*, Prov.24.10: הִשְׁתַּחֲוִיתָ *Incurves te*, Deut. 4. vers.19.

הִתְגַּלִּית] Per Chirek, וְהִשְׁתַּנִּית *Et mutabis teipsam*, 1.Reg.14. vers.2.

AD

CAP. XXXVII.

De Conjugatione Hithpahel.

Præteritum.

Sing.

fæm.	masc.	
הִתְגַּלְּתָה	הִתְגַּלָּה	3
הִתְגַּלִּית	הִתְגַּלִּיתָ	2
	הִתְגַּלִּיתִי	1

Plur.

	הִתְגַּלּוּ	3
הִתְגַּלִּיתֶן	הִתְגַּלִּיתֶם	2
	הִתְגַּלִּינוּ	1

Particip. præsens.

P.	S.	
מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלֶּה	M.
מִתְגַּלּוֹת	מִתְגַּלָּה	F.

Infinitivus.

הִתְגַּלּוֹת

Imperativus.

P.	S.	
הִתְגַּלּוּ	הִתְגַּלֵּה	M.
הִתְגַּלֶּינָה	הִתְגַּלִּי	F.

mox videbitur. Ex Defectivis primâ נ. הֻכָּה vel הוּכָּה *Percussum est*, Psal.102.5.

הָגְלְתָה] Cum Cholem ab initio, ut antea, הֹעֲלָתָה *Deducta est*, Nah.2.7, cum Kametz in penultima ob accentum. Contractum in ת. הָגְלַת *Deportabitur*, Jerem.13.19. Sic & in Verbis perfectis hæc persona fuit in ת, vide cap.13. ad Præter. Kal.

הָגְלֵיתִי] Sic הָחֳלֵיתִי *Aegrotus factus sum*, 2.Reg.22. v.34, ubi ח loco Scheva habet Chateph kametz, & characteristica ה retinet Kametz chatuph juxta cōmunem conjugationis formam. Primâ נ deficiente, הֻכֵּיתִי *Percussus sum*, Zach.13.6.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est: qui formare velit, terminabit illud ex Præterito in Sægol: ut, הָגְלֶה.

מָגְלָה] Sic מָפְנָה *Obversa*, Ezech.9.2: מָרְאָה *Videre factus*, Exo.25.40. Deficiente primâ נ. מֻטֶּה *Perversus*, Ezech.9.9: מֻכֶּה *Percussus*, Num.24.14.

מֻגְלִים] Et cum Kibbutz loco Kametz chatuph, המֻגְלִים *Qui deportabantur*, Jer.40.1. Deficiente primâ נ, מֻכִּים *Percussi*, Exo.5.16.

מֹגְלָה] Cum Cholem ab initio, ut in Præterito, מֹרְאָה *Contaminata*, Soph.3.1.

AD INFINITIVUM.

הָגְלֵה] Sic הָפְדֵּה *Redimendo*, Levit.19.20.

AD FUTURUM.

תָּגְלוּ] Prima נ deficiente, תֻּכּוּ *Percutiemini*, Jesa. 1.5, & sic in tertia, וַיֻּכּוּ *Et cædebantur*, Exo.5.14.

CAP.

Plural.

3 הָגְלוּ

2 הָגְלֵיתֶם , הָגְלֵיתֶן

1 הָגְלֵינוּ com.

Participium præsens.

	P.	S.
M.	מָגְלִים	מָגְלֶה
F.	מָגְלוֹת	מָגְלָה

Infinitivus.

הָגְלֵה v. הָגְלוֹת

Futurum.

Sing.

	masc.	*fæm.*
1	אָגְלֶה	
2	תָּגְלֶה	תָּגְלִי
3	יָגְלֶה	תָּגְלֶה

Plural.

1 נָגְלֶה

2 תָּגְלוּ
3 יָגְלוּ } תָּגְלֶינָה

ANNOTAT. AD PRAETER.

הָגְלָה] At הָעֳלָה *Oblatus*, Jud.6.28, habet Cholem latioris pronunciationis causâ, ob ſequentem gutturalem, quanquam id non ſemper neceſſe ſit, ut

t

Si secunda Radicis fuerit gutturalis, pro posteriore Sægol est Pathach: ut, תְּמַח *Deleri sinas*, Neh.13.14, & huc reducunt quidam illud, תֶּמַחִי, quòd suprà in Kal positum, quasi י sit paragogicum formæ defectæ תֶּמַח additum, quod & R. Salomon in תִּזְנִי factum affirmat, ut suprà in Kal dictum. Huc autem Kimchi illud refert propter Sægol sub ח, quod propriè huic conjugationi competit. Quòd si autem prima Radicis sit gutturalis, tum duplex Pathach est: ut, וָאַעַל *Et obtuli*, Num.23.4: וַיַּעַל *Et obtulit*, Num. 23.2. Contractio hîc etiam fit in duplex Scheva, ut in Kal: ut, יַרְדְּ *Dominari fecit*, Jes.41.2: יַפְתְּ *Alliciet*, Gen.9.27: תַּשְׁקְ *Potavit*, Gen.21.19. Hujus generis etiam fit וַיַּרְא *Et ostendit*, 2.Reg.11.4, quod unicum ad hanc conjugationem pertinet, & cætera omnia hujus formæ, sunt conjugationis Kal, ubi & unum additum est. Ex Defectivis primâ נ, אַט *Declinavi*, Job.23. v.11, cum Kametz loco Pathach propter accentum, nam alibi est וָאַט pro וָאַטֶּה, Hos.11.4: Sic וַיַּז *Et aspersit*, Levit.8.11: יַךְ *Percutiet*, Hos.6. v.1: וַנַּךְ *Et percussimus*, Deut.2.33. Ex Quiescentibus primâ י, וַיּוֹר *Et jaculatus est*, 2.Reg.13.17, pro וַיּוֹרֶה; sed hîc rara est.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	masc.
3	הָגְלְתָה	הָגְלָה
2	הָגְלֵית	הָגְלֵיתָ
1		הָגְלֵיתִי

Plur.

Ex Defectivis primâ נ, הַזֵּה *Sparge*, Num.8. vers.7: הַכֵּה *Percute*, Ezech.6. vers.11, unde per Apocopam הַךְ, 2.Reg.6.18: הַטֵּה *Inclina*, Dan.9.18, per Apocopam הַט, Psal.17. vers.6. Ex Quiescentibus primâ י, הודו *Celebrate*, Psal.33. v.2: הוֹרֵנִי *Doce me*, Psal.27. vers. 11.

AD FUTURUM.

אַגְלֶה] Deficiente primâ נ, אַטֶּה *Extendam*, Jer.6. vers.12, & sic in aliis personis, יַכֶּה *Percutiet*, Exod.21. v.20: נַכֶּה *Percutiemus*, Jos.10. vers.4. Ex Quiesc. primâ י, אוֹדֶה *Celebrabo*, Psal.9.2: אוֹרֶה *Docebo*, Job.27.11, & sic deinceps in aliis personis, תּוֹדֶה Confiteberis, יוֹדֶה Confitebitur, יוֹנֶה *Oppresserit*, Ezech.18.7, &c. ה characteristicum hîc aliquando expressum legitur: ut, אֲהוֹדֶנּוּ *Celebrabo eum*, Psal.28. v.7: sic in aliis personis, יְהוֹדֶה *Celebrabit*, Nehem.11. v.17: יְהוֹדוּךָ *Celebrabunt te*, Psal.45.18.

יַגְלֶה] At יַפְלִא *Separaverit*, Levit.27. vers.2, ex forma Quiescentium tertiâ א, pro יַפְלֶה: sic יַשִּׁיא *Exactorem aget*, Psal.89.23, unde & per Apocopam יַשִּׁי, Psal.55. vers.16. Cum א loco ה, יוֹרֵא *Jaciet*, Prov.11. vers.25.

יַגְלוּ] Ex Quiescentibus primâ י, וַיֹּרוּ *Et ejaculati sunt*, 2.Paral.35.22, scribitur absque ו post Cholem, quod sic perdi sæpè, capite 24. dictum est. Sic, תַּגְיוּן *Mœrore afficietis*, Job.19.2, ubi & Nun paragogicum, & י pro tertia radicali ה, quod sic sæpè fieri, ex superioribus conjugationibus patet.

Per Apocopam hîc cōmuniter duplex Sægol est, ut in Imperativo: ut, יֶפֶר *Fœtificare fecit*, Psal.105. v.24, pro יַפְרֶה Sic, וַיֶּגֶל *Et deportavit*, 2.Reg.18. v.11.

Pervertens, Deut.27.19: מַטֶּה *Vendicans*, Deut.15. v.2. Ex prima י׳ מוֹדֶה *Confitens*, Prov.28.13: מוֹרֶה *Docens*, 2.Reg.17.28.

מַגְלִים] Prima נ deficiente, הַמַּטִּים *Qui declinant*, Psal.125. v.5. Ex prima י׳ מוֹדִים *Confitemur*, 1.Paral.29.13: מוֹרִים *Ejaculantes*: 1.Sam.31. v.3: מוֹגַיִךְ *Mærore afficientes te*, Jes.51. v.23: מוֹנַיִךְ *Opprimentes te*, Jes.49. vers.26.

מַגְלָה] Et in ת׳ מַעֲלַת *Ascendere faciens*, Levit.11.3.

AD INFINITIVUM.

הַגְלֵה] Primâ gutturali, הַעֲלֵה *Faciendo ut ascendat*, Ezech.26.46. Speciale est הַרְבָּה *Multiplicando*, Gen.3.16, retinens Kametz ex terminatione Præteriti, cui simile mox est in altera forma. Primâ נ deficiente, הַכֵּה *Percutiendo*, Deut.13.15.

הַגְלוֹת] Discrepat הִקְצוֹת *Detrahere*, Levit.14. vers.43, quod retinet Chirek ab initio ex forma Præteriti, cui similia capite 15. notata sunt. Specialis anomaliæ est לְהַשְׁוֹת, quod vide libro 2. cap.20. לְצַבּוֹת, כַּגְלוֹתְךָ vide libro 2. cap.17. Ex Defectivis primâ נ׳ הַכּוֹת *Percutere*, Exod.7.25: לְהַטּוֹת *Ad pervertendum*, Exod.23.2: בְּהַצּוֹתוֹ *In rixando ipsum*, id est, cùm rixaretur ipse, Psal.60.2. Ex Quiescentibus primâ י׳ לְהוֹדוֹת *Ad celebrandum*, Psal.119.62: לְהוֹנֹתָם *Ad opprimendum eos*, Ezech.46.18: לְהוֹרֹת *Ad præmonendum*, Gen.46.28.

AD IMPERATIVUM.

הַגְלֵה] Per Apocopam cum duplici Sægol est: ut, הֶרֶף *Desiste*, Deut.9.14, pro הַרְפֵּה: Sic הֶרֶב *Multiplica*, Psal.51.4. Si prima fuerit gutturalis, duplex Pathach est: הַעַל *Ascendere fac, Deduc*, Exod.33. ver.12.

Ex

duabus conjugationibus, aut ex duabus Radicibus, A פָּתָה enim in Pihel diceretur, פִּתִּית, cui ה ex Hiphil adjicitur. At est ex פָּתָה & פָּתָה: ab illo diceretur הִפְתִּית, ab hoc הִפְתּוֹת, & hinc videtur forma mixta esse. Significatio autem sic desumpta est à Nomine פֶּתִי *Fatuus.* Aben Esra deducit ex Pihel, & ה vult esse quæsitivum sive admirativum, quasi sensus sit: Et num allicies labiis tuis alios? ut scilicet testes falsi sint, q. d. Neque tu testis falsus eris, neque aliis author, ut testimonium falsum perhibeant. Negat tamen Elias in libro Harcabha, hanc interpretationem cōsistere posse, quòd litera ו nunquam præponatur ה quæsitivo.

הִגְלֵיתִי] Et י è medio ejecto, הִגְלֵתִי *Deportavi,* Jer.29.14: הֶלְאֵתִי *Fatigavi*, Mich.6.3, ubi & ה cum Sægol, ut antè. Primâ gutturali, וְהַעֲלֵיתִי *Et ascendere faciam,* Ezech.26.3. Primâ נ deficiente, הִטֵּיתִי *Inclinavi*, Pro.5.13. Ex anomalia Quiescentium primâ י, הוֹרֵיתִי *Docui*, 1.Sam.12.23, & defectè eadem voce scriptâ הֹרֵתִי Prov.4.11.

הִגְלוּ] Formam Chaldaicam habet הִמְסִיו *Liquefecerunt,* Jos.14.8. Talia enim sunt, אִשְׁתִּיו *Biberunt,* Dan.5.4, item, וּרְמִיו *Et projecerunt,* Dan.3.v.21: הַיְתִיו *Adduxerunt,* Dan.5.3. Prima נ deficiente, הִצּוּ *Rixati sunt*, Num.26.9. Ex prima י, הוֹנוּ *Oppresserunt,* Ezech.22.7.

הִגְלִינוּ] Ex primâ י, הוֹדִינוּ *Celebramus,* Psal.72.5.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מַגְלָה] Primâ gutturali מַעֲלָה *Ascendere faciens,* Jes.8.7. Primâ נ deficiente, מַכֶּה *Percutiens,* Exod. 7.17. Et sic quædam in Tzere desinunt, propter rectionem syntacticam, מַזֶּה *Spargens,* Num.19.21: מַזֵּה

ANNOTATIONES AD PRAET.

הִגְלָה] Characteristica ה quandoque Sægol habet etiam non sequente gutturali: ut, הֶגְלָה *Deportavit*, Esth.2.6: הֶרְאָה *Ostendit*, Gen.41.28, sic mox in tertia fæminina. At ante primam gutturalem, regulariter sic notatur: ut, הֶעֱרָה *Effudit*, Jes.53. v.12. Hinc unum in Chirek desinit, ad formā Quiescentium tertiâ א, sed tamen per Apocopam tertiæ radicalis, הֶחֱלִי *Morbo affecit*, Jes.53. v.10. Speciale est, הֵעֲלָה *Ascendere fecit*, Hab.1.15, cum Tzere sub ה loco Pathach. Porrò Defectiva primâ נ, & Quiescentia primâ י, in hac cōjugatione suorum Generum anomalias retinent. Ex illis sunt, הִזָּה *Aspersit*, Levit.4. v.6: הִטָּה *Inclinavit*, Psal.116.2: הִכָּה *Percussit*, Exod. 9.25, & sic cum adjuncto Pronomine, הִשָּׁהּ *Oblivisci fecit eam*, Job.39. ver.20. Ex his, הוֹגָה *Mærore affecit*, Thren.1.12: הוֹנָה *Oppressit*, Ezech.18.12: הוֹרָה *Docuit*, 2.Reg.12.2, & similia, quæ sic quoque per reliquas personas flectuntur.

הִגְלְתָה] Sunt hîc contracta in ת· הִרְצָת *Acquiescet*, Levit.26.34: הֶלְאָת *Fatigavit*, Ezech.24.12, ubi & ה cum Sægol ut antè: similem contractionem vide mox ad Præteritum Hophal.

הִגְלֵיתָ] Pro Tzere in medio, promiscuè Chirek usurpatur, ut in præcedentibus conjugationibus: ut, הֶעֱלִיתָ *Eduxisti*, Exo.33.1: הִגְלִיתָ *Deportasti*, 2.Reg. 17.26. Deficiente primâ נ, וְהִזֵּיתָ *Asperges*, Levit.4: v.17: הִכִּיתָ *Percussisti*, Exo.17.5. Ex anomalia primæ radicalis י, הוֹרֵתָ *Docuisti*, Psal.119. v.102. Unum hîc deniq; insigniter anomalum est, הֲפַתִּיתָ *Fatuum agito*, Prov.24.28, formam habens compositam aut ex dua-

2 הִגְלֵיתָ הִגְלֵית

1 הִגְלֵיתִי

Plur.

3 הִגְלוּ

2 הִגְלֵיתֶם הִגְלֵיתֶן

1 הִגְלֵינוּ

Particip. præsens.

P.	S.	
מַגְלִים	מַגְלֶה	M.
מַגְלוֹת	מַגְלָה	F.

Infinitivus.

הַגְלֵה vel הַגְלוֹת

Imperativus.

P.	S.	
הַגְלוּ	הַגְלֵה	M.
הַגְלֶינָה	הַגְלִי	F.

Futurum.

Sing.

	fem.	*masc.*
1		אַגְלֶה
2	תַּגְלִי	תַּגְלֶה
3	תַּגְלֶה	יַגְלֶה

Plural.

1 נַגְלֶה

2 תַּגְלוּ } תַּגְלֶינָה

3 יַגְלוּ

& fractum, ut referatur ad antecedens בֵּיצִים Ova, quod formam habet masculinam, etsi singulare ejus בֵּיצָה apud Rabbinos usurpetur genere fœminino. Hoc sensu ab aliis redditur *Compressum fuerit*, à זור, sed sic esset fœmininum pro זורה, quomodo & alibi dicitur לֶנָה pro לָנָה Zach. 5. v. 4. Neque plura hinc reperias.

AD PARTICIP. PRAETER.

מְגֻלָּה] Extat Prov. 27. 5. Excidente Dagesch, מְזוֹרָה *Expansum est*, Prov. 1. 17.

AD INFINITIVUM.

גְּלוֹת] Hinc עֱנוֹתוֹ *Affligi ejus*, Psal. 132. 1.

AD FUTURUM.

יְגֻלֶּה] Sic יְכֻסֶּה *Operietur*, Eccles. 6. 4. Hinc est ה in א commutato, יְשֻׁנֶּא *Duplicatur*, Eccles. 8. 1, pro יְשֻׁנֶּה: Dagesch excidente, יְזֹרֶה *Spargetur*, Job. 18. 15.

CAP. XXXVI.

De Conjugatione Hiphil *& ejus passiva* Hophal.

ANomalia tertiæ radicalis eadem, quæ in superioribus.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
הגלה	הִגְלְתָה	3 הִגְלָה

ANNOTATIONES AD PRAET.

גָּלָה] Excidens Dageſch per Cholem compenſatur: ut, הֹרָה *Conceptus eſt*, Job.3.3. Simile illi הֻגָּה *Amotus fuit*, 2.Sam.20.13, pro הֻגָּה, Dageſch præter neceſſitatem ejecto, nec audiendi R. Juda & R. Jona Grammatici, qui volunt eſſe ex Hiphil, & thema ponunt יָגָה, Nam הָגָה Removendi ſignificatione etiam in Kal uſurpatur, Jeſ.27.8. Prov.25.v.4.5. Eſt & Schurek loco Kibbutz, זוּנָּה *Scortatio peragitur*, Ezech.16.v.34.

גָּלִיתָ] In medio poteſt etiam Chirek eſſe, ut in Pihel, unde Verbum quatuor literarum, יָפְיָפִיתָ *Pulchrior effectus es*, Pſal.45.3, cum Kametz chatuph ab initio loco Kibbutz. Eſt autem à יָפָה, primâ & ſecundâ radicali geminatis.

גָּלוּ] Sic רֹאוּ *Viſa ſunt*, Job.33.21, Dageſch ſine compenſatione ejecto. Eo compenſato, דֹּחוּ *Impelluntur*, Pſal.36.13. Eſt & Kametz chatuph loco Kibbutz, כָּלּוּ *Finiuntur*, Pſal.72. v.20: כָּסּוּ *Operti ſunt*, Pſal.80.11, quæ forma & in Verbis perfectis cap.14. notata eſt.

AD PARTICIP. PRAESENS.

גֹּלֶה] Rariſſimè hoc Participium, tam in Verbis perfectis quàm imperfectis uſurpatur, & cùm ſoleat aliâs à Præterito terminari in Kametz, hîc ſumit Sægol, communem Participiorum in his Verbis terminationem. Huc ergo à Grammaticis refertur זֹרֶה *Ventilatum*, Jeſ.30.24, Cholem loco ejecti Dageſch poſito. Et aliud cum Schurek, ut antea in Præterito fuit זוּנָּה, וְהַזּוּרֶה *Et qui aſpergitur*, Jeſ.59.5, vel potiùs, *Et quod diſperſum fuerit*, id eſt, disjectum

Apocope: תְּכַס *Obtegas*; Neh.4.5, pro תְּכַסֶּה: ſic porrò וַתְּגַל *Et diſcooperuit*, Ezech.23.18: יְקַו *Exſpectet*, Job.3.9: At תְּעַר *Nudes*, pro תְּעָרֶה; Pſal.141.8.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*maſc.*	
גָּלְתָה	גָּלָה	3
&c.	גָּלֵיתָ	2

Partic. præſens.

P.	S.	
נִגְלִים	נִגְלָה	M.
נִגְלוֹת	נִגְלָה	F.

Particip. præter.

&c. מְגֻלֶּה

Infinitivus.

גָּלֹה vel גָּלוֹת

Imperativo caret.

Futurum.

Sing.

fæm.	*maſc.*	
	אָגְלֶה	1
תָּגְלִי	תָּגְלֶה	2
&c.	יָגְלֶה	3

ANN-

Retege, pro גַּלֵּה, Psal.119.8: הַס *Sile*, Amos 6. vers.10.

גַּלּוּ] Excidente Dagesch, עָרוּ *Nudate*, Psal.137. ver.7, quod & præter normam Milhel sive penacutum est. Est & unum, in quo ה in י commutatum est, quod & in priore conjugatione fuit: ut, דַּלְיוּ *Tollite*, Prov.26.7.

AD FUTURUM.

אֲגַלֶּה] Excidente Dagesch, אֱזָרֶה *Dispergam*, Levit.26. v.33. Hinc anomalum, אֲרַיָּוֶךְ *Irrigabo te*, Jes.16.9, pro אֲרַוֶּךְ, ubi media radicalis ו in י commutata, & tertia ה in ו, præter morem: Kametz autem est propter accẽtum in penultima. Crasis est in וְאַעַנֶּה *Et affligam*, 1.Reg.11.39, pro וַאֲעַנֶּה, cui simile vide suprà cap.15. ad Futur. Hiphil.

תְּגַלֶּה] Et in Tzere ex forma Quiescentium tertiâ א: תְּגַלֵּה *Reteges*, Levit.18.

יְגַלֶּה] Huc pertinet contractum, וַיַּגֶּה *Et mæstitiâ afficit*, Thren.3.33, pro וַיְיַגֶּה, & propter concursum duplicis י, excluditur alterum, radicale scilicet: simile vide suprà capite 14. ad Futurum Pihel.

תְּגַלּוּ] Excluso Dagesch, תְּתָאוּ *Definietis*, Num. 34.7, quod tamen etiam à תָּיָה esse possit pro תְּתַוּוּ, ו in א commutato. Hinc cum י loco ה: תְּדַמְּיוּנִי *Assimilabitis me*, Jes.40.25.

יְגַלּוּ] Hinc ex prima radicali י deficiente, וַיַּדּוּ *Et projecerunt*, Thren.3. v.53, pro וַיְיַדּוּ. Cum א loco ה: יְחַפְּאוּ *Occultè perpetrarunt*, 2.Reg.17. v.9, cujus tamen thema possit etiã esse חָפָא ejusdem significationis cum חָפָה. Cum י loco ה: יְכַסְיֻמוּ *Operuerunt eos*, Exo.15.5, ubi est מוּ pro מוֹ, & Dagesch ex ס propter subjectum Scheva, exclusum.

Aliud eſt cum Cholem ab initio, loco Chirek & Dageſch, שׁוֹשֵׁתִי *Deprædatus ſum*, Jeſ.10.13, aut forma ejus compoſita eſt ex שָׁסַס & שָׁסָה, quæ idem ſignificant, & ס in שׂ mutari, frequens eſt.

נִלֵּינוּ] Per Chirek loco Tzere, חִלִּינוּ *Deprecati ſumus*, Daniel.9.13.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מְגַלֶּה] Excidente Dageſch, מְזָרֶה *Ventilat*, Prov. 20.26. Eſt & in fine Tzere ex forma Quieſcentium tertiâ ה: ut, מְחַכֵּה *Præſtolans*, Jeſ.64.4: מְזָרֵה *Diſpergens*, Jer.31.10, & ſic omnino ה in א commutato מְרַפֵּא *Remiſſas reddens*, Jer.38.8.

מְגַלִּים] Hinc plurale illud conſtructum, ex tertia radicali ה in ו commutatâ, מְטַחֲוֵי *Jaculantes*, Gen.21.v.16, vel jaculatores, ut ſit Nomen participiale. Sic ה mutatur in ו in Nomine חַגְוֵי Fiſſuræ, à חָגָה: Sic קַצְוֵי Extremitates, à קָצָה.

AD INFINITIVUM.

גַּלֹּת] Huc refert Kimchi in Michlol, כְּחַכֵּי *Secundum præſtolari*, Hoſ.6.9, pro כְּחַכֵּה tertiâ radicali in י commutatâ.

גַּלֵּה] Sic קַוֵּה *Exſpectando*, Pſal.40.2.

גַּלּוֹת] Huc refertur à Kimchio, חַלּוֹתִי *Infirmare me*, Pſal.77.11, quod tamen etiam à חָלַל eſſe poteſt: vide ſuprà capite 19. ad Infinit. Kal. Ejecto Dageſch, לְזָרוֹת *Ad ſpargendum*, Ezech.20.23.

AD IMPERATIVUM.

גַּלֵּה] Diſcrepat רַבֶּה *Multiplica*, Jud.9.29, cum Sægol præter normam. *Apocopa*, hîc frequens eſt, גַּל

Retege,

Infinitivus.

גַּלֵּה · גַּלֹּה · גַּלּוֹת

Imperativus.

P.	S.	
גַּלּוּ	גַּלֵּה ·	M.
גַּלֶּינָה	גַּלִּי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אֲגַלֶּה	1
תְּגַלִּי	תְּגַלֶּה	2
תְּגַלֶּה	יְגַלֶּה	3

Plur.

	נְגַלֶּה	1
תְּגַלֶּינָה }	תְּגַלּוּ	2
	יְגַלּוּ	3

ANNOTAT. AD PRAET.

גִּלָּה] Cum א loco ה, ex forma præcedentis speciei Quiescentium, שִׁנָּא *Mutavit*, 2.Reg.25.29. Hinc cum Pronomine, נִשַּׁנִי quod vide lib.2.cap.17.

גִּלֵּיתָ] Promiscuè in medio est Chirek, זֵרִיתָ *Circumplexus es*, Psal.139.3.

גִּלִּית] In Chirek, גִּלִּית *Retexisti te*, Jes.57.8.

גִּלֵּיתִי] Cum Chirek in medio, קִוִּיתִי *Exspectavi*, Psal.40.2, & ה in א commutato ad formam Quiescentium tertiâ א, שִׁשֵּׁאתִיךָ *Sextabo te*, Ezech.39.2.

pellectus sum, Jer.20.7, pro אֶפָּתֶה : Sic וָאֵרָא *Et apparueram*, Exo.6.3: תִּגָּל *Retegetur*, Jes.47.3: וְתֵעָשׂ *Et fiet*, Esth.7.2. Unum est in Pathach loco Kametz, יִמַּח *Deleatur*, Psal.109. v.13, pro יִמָּחֶה, hinc etiam tertia pluralis cum Pathach, ut antè notatum.

CAP. XXXV.

De Conjugatione Pihel *& ejus passiva* Pyhal.

ANomalia tertiæ radicalis ה eadem est, quæ in Kal.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	גִּלְּתָה	גִּלָּה
2	גִּלֵּית	גִּלֵּיתָ
1		גִּלֵּיתִי

Plur.

3		גִּלּוּ
2	גִּלֵּיתֶן	גִּלֵּיתֶם
1		גִּלֵּינוּ

Partic. præsens.

	P.	S.
M.	מְגַלִּים	מְגַלֶּה
F.	מְגַלּוֹת	מְגַלָּה

Infi-

Gallorum, neq; in libris eorum, qui sunt ultra mare. Priscorum, sententia fuit, quòd ' insertum denotarit, decem candelabra à Mose facta. In summa: si est illic ', est dictio irregularis. Hæc Aben Esra. Fieri itaque potest, ut mysterii alicujus causâ interpositum sit, aut ad indicandam lectionem per Tzere ex forma passiva, ne quis dum puncta abessent, legeret תֵּעָשֶׂה, quod facilè fieri potuisset, cum toto isto capite jubeat Deus Mosen Facere, quæ ad Tabernaculi instructionem requirebantur, ut & eodem versu dicit, וְעָשִׂיתָ *Et facies candelabrum ex auro puro*, (mox locutionem mutans, ait formâ passivâ) *solidum* תֵּיעָשֶׂה *fiet candelabrum istud.* Hîc absentibus vocalibus & litera ' puncti Tzere indice, facilis secuta fuisset lectio eodem sermonis genere, תַּעֲשֶׂה *Facies.* Rursus ergò ab Hebræis quæsitum, quare potius dixerit *Fiet*, quàm Facies? Responsum ab iis, qui mysteria scrutantur, & allegoricas expositiones proponunt, Mosi difficiliorem Candelabri istius fabricaturam visam fuisse, quàm ut eam præstare posset. Deum itaque dixisse Mosi: Projice massam istam auri in altum, & ex ea decidente *fiet* candelabrum istud à seipso. Meminerunt R. Salomon & Aben Esra aliiq;. Nugæ, quas comminisci istis, quando veras causas ignorant, familiare, ne ipsorum acumen ingenii quidquam subterfugisse videatur.

יִגָּלְןּ] Discrepat יִדַּחוּ *Impellantur*, Jer. 23. 12, cum Pathach loco Kametz.

תִּגָּלֶינָה] Primâ gutturali, תֵּעָשֶׂינָה *Fieri debent.* Levit. 4. vers. 2.

Apocope hîc tantùm literam ה cum præcedente vocali tollit; reliquâ forma manente: ut, וְאָפְרְ *Et*

נִקְרֹא *Incidendo*, 2. Sam.1. v.6, quod etiam est cum א loco ה: נִגְלוֹת *Retegere se*, 2. Sam.6.20. Ex hoc genere quoque est נֶחְבָּה, quod vide suprà cap.30. ad Infinit. Niphal. Similia cum נ vide capite 13.

AD IMPERATIVUM.

הִגָּלוּ] Excidente Dagesch, הֵעָלוּ *Tollite vos*, id est, recedite, Num.16.24. Unum reperitur cum characteristica נ præter morem, וְנִלְווּ *Et adjungite vos*, adhærete, Jere.50.5, juxta Kimchium in Michlol & in Commentariis: quidam tamen simpliciter per Præteritum explicant. Simile fuit capite 13. ad Imper. Niphal.

AD FUTURUM.

אֶגָּלֶה] Excidente Dagesch, אֵעָנֶה *Exaudiar*, Jobi 19.7, & sic in tertia persona, יֵעָשֶׂה *Fit*, Gen.29. v.26, יֵעָשׂוּ *Fient*, Gen.20.9.

יִגָּלֶה] Ex prima radicali י hîc analogum est, יִיָּרֶה *Jaculis conficitor*, Exod.19.13, cui simile fuit suprà cap.23. ad Futurum Niphal. Vide & infrà ad Futurum Hithpahel.

תִּגָּלֶה] Irregulare est in scriptione, תֵּיעָשֶׂה *Fiet*, Exo.25.31, cum י post ת formativum, de cujus causâ Hebræi fuerunt solliciti. Masorethæ notant, non reperiri sæpiùs plenè sic scriptum cum י. Aben Esra scribit: *Vidi libros quos rimati sunt & restaurarunt Sapientes Tiberiadis, ac jurarunt quindecim ex Senioribus ipsorum, quod tribus vicibus diligentissimè consideraverint unamquamque vocem & unumquodque punctum, quamque dictionem plenam & defectivam,* (id est, cum litera quiescente expressa vel suppressa) *& ecce scriptum* י *in voce* תֵּיעָשֶׂה, *neque tamen inveni sic in libris Hispanorum &* Gallo-

sunt, & sic Dagesch erit euphonicum. Est & נ c
Chirek ante gutturalem, נִחֲרוּ *Irâ accensi sunt*, C
1. vers. 6.

נִגְלֵינוּ] Et cum Chirek in medio, נִגְלִינוּ *Re*
mus nos, 1. Sam. 14. 8.

AD PARTICIP. PRAESENS.

נִגְלֶה] Primâ gutturali, נַעֲנֶה *Afflictus*, Jes. 53.
נִגְלָה] Primâ gutturali, נֶחְפָּה *Tecta*, Psal. 68
נַעֲנָה *Afflicta*, Jes. 58. v. 10. Hæc autem vox solâ S
taxi, (apposito scilicet Nomine fæminino) à te
masculina Præteriti discernitur. Fæmininum
ה hic legitur, sed propter constructionem,
הַמַּרְדוּת *Perversa contumaciâ* sive rebellione, 1. S.
20. vers. 30.

נִגְלוֹת] Huc pertinet ex anomalia etiam pri
radicalis ' commutatæ in ו: נוגות *Mæstæ*, Thre
v. 4, sed Schurek est loco Cholem: sic masculin
constructum, נוּגֵי *Mæsti*, Soph. 3. 18.

AD INFINITIVUM.

הִגָּלֹה] Dagesch excidente ה characteristic
notatur cum Tzere: ut, לְהֵרָאוֹת *Apparere*, Jud. 13
unde contractum לֵרָאוֹת de quo vide libro 2. cap.
Discrepat הֵחָבֵה, quod vide suprà capite 30. ad I
nitivum Niphal.

הִגָּלוֹת] Dagesch excluso, הֵעָלוֹת *Efferre se*, Nu
9. 17: Ex hac forma contractum, לֵעָנוֹת vide li
cap. 20. At הֵעָשׂוֹתוֹ *Fieri illud*, Ezech. 43. 18, ה ha
Sægol, vel propter sequens Kametz, aut potiùs p
pter adjunctum Pronomen, & accentus sedem r
tatam. Porrò servatur quandoque characteristi
conjugationis נ: ut, נִגְלֹה *Revelare se*, 1. Sam. 2. v.

2 תִּגָּלֶה תִּגָּלִי
3 יִגָּלֶה תִּגָּלֶה

Plural.

1 נִגָּלֶה
2 תִּגָּלוּ } תִּגָּלֶינָה
3 יִגָּלוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

נִגְלָה] Ante primam gutturalem cum Scheva composito notatam, characteristica נ ipsi ferè respondet: ut, נַעֲשָׂה *Factum est*, Eccles.9.3, Quandoq; Chirek manet: ut, נִהְיָה *Factum fuit*, Joel.2.2. Prima radicalis נ & hîc pro more deficit: ut, נִקָּה *Innocentem asseruit se*, Zach.5.9: וְנִכָּה *Ut percutiatur*, 2.Sam. 11. vers 15.

נִגְלְתָה] Primâ gutturali, נֶעֶשְׂתָה *Facta est*, Deut. 17. vers.4. Primâ נ deficiente, וְנִקְּתָה *Et insons erit*, Num 5. vers.28.

נִגְלֵיתָ] Hîc & in prima persona promiscuè etiam Chirek in medio est: ut, וְנִקִּיתָ *Tum insons erit*, Gen. 24.8, ubi & prima radicalis נ deficit, ut antè.

נִגְלֵיתִי] Sic נַעֲנֵיתִי *Responsabo*, Ezech.14.4: & י è medio ejecto, נִלְאֵתִי *Defessus sum*, Jes.1.14, & sic in Kal observatum.

נִגְלוּ] Hinc est ex prima נ deficiente, & tertiâ radicali ה in י commutata, ut in forma Kal sæpiùs visum, נִטָּיוּ *Extenduntur*, Num.24.6: est & א pro ה, נִכְּאוּ *Percussi sunt*, Job.30.8, à נָכָה juxta quosdam, Dagesch radicalem נ compensante, sed potest etiam regulare esse à כָּאָה quasi *Dolentissimi*, afflictissimi sunt,

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
נִגְלְתָה	נִגְלָה	3
נִגְלֵית	נִגְלֵיתָ	2
	נִגְלֵיתִי	1

Plur.

	נִגְלוּ	3
נִגְלֵיתֶן	נִגְלֵיתֶם	2
	נִגְלֵינוּ	1

Particip. præsens.

P.	S.	
נִגְלִים	נִגְלֶה	M.
נִגְלוֹת	נִגְלָה	F.

Infinitivus.

הִגָּלוֹת הִגָּלֹה

Imperativus.

P.	S.	
הִגָּלוּ	הִגָּלֵה	M.
הִגָּלֶינָה	הִגָּלִי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אֶגָּלֶה	1

Tertiò, si secunda radicalis fuerit una ex בגד כפת, Contractio in fine sæpiùs fit in duplex Scheva: ut, וַיִּשְׁבְּ *Et captivam fecit*, Num.21.1: וְיֵרְדְּ *Et dominabitur*, Psal.72.8: וַתֵּבְךְּ *Et flevit*, Gen.21.16: תֵּשְׁתְּ *Bibas*, Levit.10.9. Pro priori Scheva potest & Pathach esse sub gutturali, (ut & in secunda fæminina Præteriti fieri solet, ut capite 13. notatum) ut, יִחַדְּ *Gavisa fuisset*, Job.3.6. Hinc contractum, וַיִּיף *Et pulchra erat*; Ezech.31.7. Ad horum formam revocatur etiam à quibusdam, וַיַּרְא *Et vidit*, Gen.1.4, omisso posteriore Scheva propter א, neque dictum fuit וַיִּרְא, ne putaretur esse à יָרֵא vel יָרָה, quæ sunt alterius significationis.

Quartò, Verbis הָיָה & חָיָה peculiari forma accidit Apocopa, Chirek & Scheva transpositis: ut, וָאֱהִי *Et fui*, Psal.69. v.12, pro אֶהְיֶה: Sic יְהִי *Esto*, Gen.1.3, pro יִהְיֶה: sic תְּהִי *Sit*, Psal.69.26: וַנְּהִי *Et fuimus*, Num.13. v.34. A חָיָה est, יְחִי *Vivat*, pro יִחְיֶה, Deut.33.6: תְּחִי *Vivet*; Psal.119. v.175, quæ debebant esse יְהִי vel יְחִי ad formam superiorum, sed ob frequentissimum usum, ad faciliorem & celeriorem pronunciationem in superiorem formam flexæ sunt.

Quintò, Verba defectiva primâ נ, per Apocopam hîc unicam tantùm radicalem servant: Duo autem hîc duntaxat reperiuntur: ut, וַיֵּז *Et inspersus est*, Jes. 63.3, & cum Chirek, וַיִּז *Et aspersa est*, 2.Reg.9.33, pro וַיִּזֶּה à נָזָה: Alterum, תֵּט *Declines*, Prov.4.5, pro תִּטֶּה: item, וַיֵּט *Et tetendit*, Gen.12.8, à נָטָה.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Anomalia tertiæ radicalis ה eadem est, quæ in Kal.

Præ-

priori loco ex abundâti esse, ac proinde etiam improbanda R. Salomonis sententia, qui vult Dagesch indicare, quod נָּה sit Affixum Pronomen fœmininum, & desiderari tertium Nun, quasi esse debuerit תַּעֲנֶינָּה, quasi תַּעֲנֶינָה אוֹתָהּ, Respondebant ei. Sed hoc peregrinum est in hac persona.

Porrò *Apocopa* in hoc Tempore frequentissima est, unde anomalia insignis oritur.

Primò, Characteristicæ literæ Futuri communem vocalem retinent, & Sægol ultimæ syllabæ ei proximè succedit, fitque vox Milhel sive penacuta: ut, יִגֶל *Demigrat*, Job.20. vers.28, pro יִגְלֶה: sic porrò, יֶרֶב *Augescito*, Gen.1.22: וַיִּבֶן *Et ædificavit*, Zach.9.3: וַיִּקֶשׁ *Et durior fuit*, 2.Sam.19.43. Manet & quandoque Chirek ante gutturalem, sed pro Sægol est Pathach: ut, וַיִּחַן *Et castrametatus est*, Gen.26.17: יִחַר *Accendatur ira*, Gen.18.30: וַיִּשַׁע *Et respexit*, Gen.4.4: sæpiùs verò pro Chirek etiam Pathach est: ut, וָאַעַן *Et respondi*, Zach.4.11, pro וָאֶעֱנֶה, & sic reliqua: תַּעַשׂ *Facias*, Jer.39.12: וַיַּחַל *Et ægrotavit*, 2.Reg.1.2, ubi prius Pathach in Kametz productum est per accentum: וַתַּהַר *Et concepit*, Gen.4.1: וַנַּעַל *Et ascendimus*, Deut. 3.v.1. Ex hac forma contractum est, וַיֵּאת *Et veniet*, Jes.41.25, pro וַיֶּאֱת, quod pro יֶאֱתֶה.

Secundò literæ formativæ Futuri habent Tzere: ut, יֵרֶא *Videat*, Exo.5.21: וַיֵּדֶא *Et volitat*, Psal.18. v.11: וַתֵּרֶב *Et majus fuit*, Gen.43.34: וַתֵּתַע *Et errabat*, Gen. 21.14: וַתֵּכַהּ *Et caligavit*, Job.17. vers.7: וַתֵּלַהּ *Et furiit*, Gen.47.13. Hinc quoque est ex speciali anomalia, primis duabus literis radicalibus transpositis, וַיֵּתֵא *Et venit*, Deut:33.21, pro וַיֵּאת vel וַיֵּאֶת, & sic pro יֶאֱתֶה.

in Kametz ad formam Quieſcentium tertiâ א. Ex prima radicali נ deficiente, תִּטֶּה *Declinaverit*, Job. 31.7. Quidam etiam huc reducunt תֵּצֶא *Avolabit*, pro תִּצֶּה, à נָצָה, ſed poteſt regulariter eſſe à יָצָא. A Kimchio huc refertur וַתִּזְנִי *Et ſcortata eſt*, Jerem.3.6, pro וַתִּזְנֶה · ה in י commutato, ut paulò antè in תֶּמְחִי. R.Salomon vult י eſſe paragogicum, adjectum formæ defectæ per Apocopam, וַתִּזֶן, de qua mox agetur. Quidam tamen citra hanc anomaliam accipiunt pro ſecunda fæminina.

נִגְלָה] Hinc ſunt cùm Affixo Pronomine, ex litera prima י quieſcente, נִירָם · נִינָם, quæ vide libro 2. cap.17.

תִּגְלוּ] Contractè ut in Imperativo; Cum י loco ה ut in Præterito, & adjecto נ paragogico, תִּבְעָיוּן *Quæretis*, Jeſ.21.12, ſic mox in perſona ſequente.

יִגְלוּ] Non rarò ה mutatur in י: ut, יִשְׁלָיוּ *Tranquilli ſunt*, Pſal.122.6. Sic adjecto inſuper Nun paragogico, יִרְבְּיֻן *Augebuntur*, Deut.8.13: יִרְוְיֻן *Explebuntur*, Pſal.36.9. Cum accentu in penultima Kametz eſt: ut, יִשְׁתָּיוּן *Bibent*, Pſal.78.44: יֶחֱסָיוּן *Confident*, Pſal.36.8: יֶחֱזָיוּן *Videbunt*, Jeſ.26.11: וַיֶּאֱתָיוּן *Et convenerunt*, Jeſ.41.5.

תִּגְלֶינָה] Tertia radicalis ה in י quieſcens mutata eſt. Sic primâ נ deficiente, תִּצֶּינָה *Deſtruantur*, Jerem.4.7. Eſt & א pro י ex forma Quieſcentium tertiâ א, תִּקְרֶאנָה *Acciderunt*, Levit.10.19. At תִּרְאֶינָּה *Videbunt*, Mich.7.10, habet Dageſch preter normam, & planè de ſuperfluo. Simile huic, תַּעֲנֶינָּה, *Reſpondebant*, Jud.5.29, quod 1.Sam.18.7, legitur abſque Dageſch, ubi Maſorethæ ſimpliciter notant, *Bis reperiri*, ſed de Dageſch nihil dicunt. Unde patet in

priori

primâ radicali abjectâ, (ut & aliâs in his Verbis fit) & tertiâ ה in א cômutatâ, cum terminatione Tzere, quæ in Verbis ab א incipientibus non infrequens, ut suprà capite 13. declaratum. Specialis anomaliæ sunt, תֶּמַחִי *Deleas*, Jer.18.23, pro תִּמְחֶה vocalibus transpositis, & propter Chirek in fine ה mutatum in י, de quo vide ampliùs in Hiphil: תֶּשִׁי *Oblivisca-ris*, Deut.32.18, pro תִּנְשֶׁה vel תִּשֶּׁה, prima enim נ deficere solet. Quidam Hebræorum thema hujus fingunt שָׁיָה formæ הָיָה, & sicut ab eo per Apocopam dicitur וְתֶהִי Thren.3.37, sic hinc תֶּשִׁי.

תְּגַלִּי] Contractè pro תְּגַלְּהִי, ut in Imperativo, Cum Nun paragogico, תַּעֲשִׂין *Facturasis*, Ruth.3.4. Contractum est תְּהִי *Eris*, Nah.3.11, pro תִּהְיִי, tum ad commodiorem pronũciationem, tum propter formam huic Verbo usitatam ex Apocopa, quâ dicitur יְהִי, תְּהִי, אֱהִי, ut mox declarabitur.

יְגַלֶּה] Hinc commutato ה in א, וַיֶּחֱלָא *Et ægrotavit*, 2.Par.16.12: יִשְׁנֶא *Mutatur*, Thren.4.1, & sic in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ א, יִקְרָא *Eventurum sit*, Dan.10. v.14. Miræ anomaliæ hîc est יְהוּא *Erit*, Eccles.11.3, ab הָוָה, cum א paragogico, & יְהוּ est per Apocopam, pro יֶהֱוֶה, ut non dissimili formâ infrà in Hithpahel erit, יִשְׁתַּחוּ: aut literæ repræsentant formam Chaldaicam, יֶהֱוֵא, quomodo legitur תֶּהֱוֵא Esræ 6.8, ex qua forma fuit etiam Imperativus paulò antè notatus; aut א est simpliciter pro ה, & legi debuit יֶהֱוֶא ut antea fuit יֶחֱלָא. Quidam volunt esse plurale, sed id constructioni repugnat. Ex prima radicali נ deficiente, יִזָּה *Asperserit*, Levit.6. v.27.

תְּגַלֶּה] At תִּכְלֶה *Consumetur*, 1.Reg.17.14, definit

Chaldaicum, הֱוָא *Esto*, Job.37.6: הֱיֵה *Esto*, Exo.18.19.

גְּלוֹ] Contractè pro גְּלְהוּ, & sic in fæminino גְּלִי pro גְּלְהִי, ad formam פִּקְדִי. Primâ gutturali, הֱיוּ *Estote*, Num.16.v.16. Hinc quoque est אֵפוּ *Coquite*, Exo.15.23, cum Tzere, ad dilatandam pronunciationem gutturalis א. Est & hîc tertia radicalis ה expressa per י, ut antè in Participio & Præterito: ut, בְּעָיוּ *Quærite*, Jes.21.12: אֵתָיוּ *Venite*, ibid. pro eodem legitur etiam הֵתָיוּ, cum ה ab initio loco א, ibid. v.14. Hinc videtur contractum קִיוּ *Vomite*, Jer.25. v.27, pro קְאִיוּ quasi à קָאָה.

AD FUTURUM.

אֶגְלֶה] Primâ gutturali, אֶחֱזֶה *Videbo*, Job.19.27: אֶהְיֶה *Ero*, Exo.3.12. At אֶשְׁעָה *Respiciam*, Psal.119.v.117, desinit in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ א. Legitur & ה paragogicum, cujus causâ ה radicale mutatum est in י mobile, ut in superioribus Temporibus: ut, אֶהֱמָיָה *Perstrepam*, Psal.77.4. Huc pertinet וָאֶבְּרֶה quod vide libro 2. cap.17. ad Futurum, ut & alia similia conjuncta cũ Pronominibus.

Porrò prima radicalis נ hîc quoque deficit: ut à נָטָה dices אַטֶּה Inclinabo, תַּטֶּה &c. at pauca usitata extant, quæ suis locis adducentur.

תִּגְלֶה] In Tzere, ex terminatione Imperativi, vel potiùs formâ Chaldaicâ, תַּעֲשֵׂה *Feceris*, Gen.26. vers.29, quod Masorethæ notant quater per Tzere scribi: תִּרְאֵה *Videris*, Dan.1.13. Sic Chaldaicè in Tzere, תִּשְׁנֵא *Mutetur*, Dan.6.17, cum א loco ה, quæ literæ promiscuè in his Verbis usurpantur. Ex primâ radicali א in Cholem quiescente, תֹּאבֶה *Acquiescens*, Deut.13.8, pro quo alibi est תֹּבֵא, Prov.1.10,

primâ

[גְּלוּיִם] Hinc est ה in א commutato, תְּלוּאִים *Suspensi*, Hos. 11. 7, quod alibi dicitur תְּלוּיִם Jos. 10. 26.

[גְּלוּיוֹת] Hinc רְאוּיוֹת *Visa*, Esth. 2, 9.

AD INFINITIVUM.

· [גְּלֹה] Ad formam פָּקוֹד, nisi quòd hic quiescat ה. Ex hac forma quædam habent א loco ה, ex forma Quiescentium tertiâ א · רָצֹא *Excurrere*, Ezech. 1. 14, לִירֹא *Ad jaculandum*, 2. Par. 26. 15: נָצֹא *Avolando*, Jer. 48. 9. Cum Apocopa tertiæ radicalis ה, aut ה in ו commutato, רָאוֹ *Videndo*, Gen. 26. 28: בָּכוֹ *Flendo*, Jes. 30. ver. 19. Hinc & duo sunt cum Cholem ab initio loco Kametz, הֹרוֹ וְהֹגוֹ *Concipere & meditari*, Jes. 59. vers. 13.

[גְּלֹה] Ex hac forma cum Nun paragogico est, מֵחֲרוֹן *Ab æstuando*, Psal. 85. 4. Terminationis Chaldaicæ sunt הֱיָה *Esse*, Ezech. 21. 10: רְאֵה *Videndo*, Psal. 142. vers 5.

[גְּלוֹת] Assumitur ת tanquam Infinitivi formativum, quomodo etiam ejus usus est in Defectivis & Quiescentibus primâ. Hinc לִירוֹת *Ad jaculandum*, Psal. 11. 2, & ' abjecto, לְרוֹת Psal. 64. 5. Primâ gutturali, הֱיוֹת *Esse*, Ruth. 1. 13. Porrò speciale est לְרַאֲוָה *Ad aspiciendum*, Ezech. 28. 17, cum ה paragogico, & tertiâ radicali ה mutatâ in ו mobile, quomodo ingreditur formam Nominum, ut לְאַהֲבָה *Ad diligendum*: vide capite 13. ad Infin. Kal. In Michlol Kimchi, pag. 152. in hujus vocis explicatione, legitur, ה *mutari* בוו נחת *in* ו *quiescens*: mendum id est, ac legendum בוו נראת *In* ו *apparens*, id est, mobile, ut legitur in Commentariis ipsius in Ezechielem.

AD IMPERATIVUM.

[גְּלֵה] Hinc est ה in א commutato ad formam

Michlol adducit pag.151, quorum quædam degenerant in naturam Nominum, quæ cum alio substantivo constructa, mutant ultimū Sægol in Tzere, ut docetur libro secundo in Syntaxi Nominum.

גּוֹלִים] Contractè pro גְּלִהִים. Hinc est assumpto א ex forma præcedētis speciei, נשׂאים *Exigentes*, Neh. 5.7, pro נשׁים.

גּוֹלָה] Contractè pro גֹּלֵהָה. Huc Kimchi refert סֹעָה *Excitatus*, Psal.55.9, quod quibusdam Nomen est, *Profectio*, à נָסַע. At norat Elias, primam radicalem נ à Participiis Kal, aut Nominib. inde derivatis, nunquam excidere. Quædam commutant ה in י, ut in tertiis Præteriti quoque notatum: ut, כְּעֹטְיָה *Quasi velata*, Cant.1.7: בֹּכִיָּה *Flens*, Thren.1.16: צוֹפִיָּה *Speculans*, Prov.31.27: פֹּרִיָּה *Fructificans*, Psal.128.3: הֹמִיָּה *Strepera*, Prov.7.11. Unum est in ת loco ה juxta Kimchium, פֹּרָת *Frustificans*, Gen.49.22. Sic tertia fæminina Præteriti sæpiùs jam antè ex hac terminatione notata est.

גֹּלוֹת] Hinc est ex forma præcedentium cum י loco ה · אֹתִיּוֹת *Ventura*, Jes.41.23.

AD PARTIC. PRAET. SIVE PAHUL.

Anomalia est in tertiâ radicali ה commutatâ in י.

גָּלוּי] Duo absque י reperiuntur ex speciali anomalia, הֶעָשׂוּ *Qui factus est*, Job.41.24, & est cum solo Schurek, ad formam Quiescentium tertiâ א. Alterum est, וְצָפוּ *Et exploratus*, Job.15.22, ubi expressè notatum, legendum וְצָפוּי. Ad præcedens verò Masorethæ tantùm ascripserunt, Non reperiri sic ampliùs; unde pars interpretum pro Præterito habet.

גלוים

v.26, pro שָׁלִיתִי, tertiâ radicali ה in ו commutata unde formam habet analogam perfectorum Verborum.

גָּלוּ] Tertia radicalis ה per omnes conjugationum formas hic abjicitur, facta contractione facilioris pronunciationis causâ, pro גָּלְהוּ. Accentus autem est in ultima, ad differētiam Verborum Quiescentium secundâ ו, quæ sunt penacuta. Hinc cum א paragogico אָבוּא *Voluerunt*, Jes.28.12: simile vide suprà capite 13. ad Præter.Kal. Est & hîc ו loco tertiæ radicalis ה, ut antè in tertia fæminina, חָסִיוּ *Confiderunt*, Deut.32.37: נָטִיוּ *Declinarunt*, Psal.73.2, & sic accentus in penultima residet. Ex forma Quiescentium tertiâ א, hîc א assumptum legitur, תְּלָאוּם *Suspenderunt eos*, 2.Sam.21.12.

גָּלִינוּ] Hinc est cum Kametz in penultima, ad formam Quiescentium tertiâ א. אָתָנוּ *Venimus*, Jer. 3. vers.22.

AD PARTICIP. PRAESENS.

Anomalia hujus Participij per omnes conjugationes est in tertia radicali ה in prima voce quiescēte in Sægol, in reliquis abjectâ.

גּוֹלֶה] Hinc est cum א loco ה. נֹשֶׁא *Exigens*, sive Exactor, 1. Sam.22.2, desinens in א ad formam præcedentis speciei, sicut è contrario illic quædam fuerunt cum Sęgol in fine ex forma hujus speciei. Quędam in Tzere desinunt ad formam Quiescentium tertiâ א: ut, עֹשֵׂה *Faciens*, Exo.15.11, quod Masorethæ ibidem notant octies cùm Tzere scribi: בֹּנֵה *Aedificans*, Psal.147.2: רֹאֵה *Videns*, Psal.64.9: קֹנֵה *Possidens*, Gen.14.19, & similia alia, quæ Kimchi in

um'in Michlol. Quidam deducunt à חָיָ, & esse debebat חַיָּה ad formam סַבָּה, unde Dagesch & vocalis brevis in longam coaluerunt, ut & aliâs sæpè fit, tùm etiam ut differret à Nomine חַיָּה. Aben Esra priorem sententiam probat, in qua explicanda prolixus est: posteriorem negat, quòd litera י, ut & ו, in fine nunquam sint radicales, propter multiplicem & varium usum, quem aliis vocibus serviendo in fine literæ istæ habent, unde & חָיָ veram Radicem non agnoscit, non obstante quod inde defectivum חַי videatur quandoq; habere usum Verbi præteriti.

גָּלִיתָ] Tertia radicalis ה in secunda & prima persona utriusque numeri, per omnes conjugationum formas, mutatur in י, nunc in Chirek nunc in Tzere quiescens, propterea quod ה in media voce non soleat vel quiescere, vel cum subjecto Scheva usurpari. Si enim fuisset גָּלָהְתָּ, pronunciatio concurrisset cum Quiesc. tertiâ א: sin גָּלֵהְתָּ pronunciatio incommoda & ambigua fuisset. Porrò י è medio sæpissimè excidit, tam hîc quàm in aliis conjugationibus: ut, וְהָיִתָ *Et eris*, 2. Sam. 15. 33: בָּנִתָה *Aedificasti*, 1. Reg. 9. vers. 3.

גָּלִית] Cum Scheva in fine, quod rarum, וֶהְיֵית *Et esto*, 2. Sam. 14. v. 2: nam aliâs omitti solet, ut capite 19. dictum. Simile fuit suprà capite 30. ad Præteritum Kal.

גָּלִיתִי] י è medio ejecto, בָּנִתִי *Aedificavi*, 1. Reg. 8. v. 44, & semel abjecto posteriore י, & legitur quasi cum ו, ut Masorethæ observarunt, בָּנִית *Aedificavi*, ibid. v. 48. Cum א in medio, quasi ex Quiescentibus tertiâ א, רְצֵאתִי *Acceptos habebo*, Ezech. 43. v. 27. Specialis anomaliæ est, שָׁלַוְתִּי *Tranquillus fui*, Job. 3. v. 26,

Imperativus.

P.	S.	
גְּלוּ	גְּלֵה	M.
גְּלֶינָה	גְּלִי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אֶגְלֶה	1
תִּגְלִי	תִּגְלֶה	2
תִּגְלֶה	יִגְלֶה	3

Plur.

	נִגְלֶה	1
תִּגְלֶינָה	תִּגְלוּ	2
	יִגְלוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAET.

גָּלָה] Hinc est ה in א commutato, קְרָאַנִי *Obvenit mihi*, Job.4.14, quasi à קָרָא.

גָּלְתָה] Tertia radicalis ה mutatur hîc per omnes conjugationes in ת, ne duæ aspirationes concurrentes, difficultatem pronũciationis pariant. Unde & quandoque in י mutatur: ut, חָסָיָה *Confidit*, Psal. 57.2. Contracta & hîc forma est in ת. עָשָׂת *Fecit*, Levit.25.21: קָרָאת *Obveniat*, Deut.31.29, quòd cum Epenthesi א est, aut certè ad formam Quiescentium tertiâ א transformatum, ut suprà cap.30. ad Præter. Kal: vide & infrà ad Præter. Hiphil. Irregulare est, וְחָיָה *Et vivat illa*, Exo.1.16, pro חָיְתָה juxta Kimchi-

& vicissim illa horum formam ingredi vidimus) sicut singulis locis declarabitur. Quatuor ex hoc Genere excipiuntur, quæ ה servant, quod propterea in themate cum Mappik notatur, pręcedente Pathach ad formam analogorum: ut, גָּבַהּ Excelluit, כָּמַהּ Concupivit, נָגַהּ Splenduit, תָּמַהּ Admiratus fuit.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	גָּלְתָה	גָּלָה
2	גָּלִית	גָּלִיתָ
1		גָּלִיתִי

Plur.

3		גָּלוּ
2	גְּלִיתֶן	גְּלִיתֶם
1		גָּלִינוּ

Particip. præsens.

	P.	S.
M.	גּוֹלִים	גּוֹלֶה
F.	גּוֹלוֹת	גּוֹלָה

Particip. præter.

	P.	S.
M.	גְּלוּיִם	גָּלוּי
F.	גְּלוּיוֹת	גְּלוּיָה

Infinitivus.

גָּלֹה גְּלֹה גָּלוֹת גְּלוֹת

Impe-

יִתְמַצְאוּ] Cum Nun paragogico, יִתְמַלְּאוּן *Explent se*, Job.16.10. Per syncopam literæ ת, יִטַּמְּאוּן *Polluent se*, Ezech.14.11: יִדַּכְּאוּן *Conterentur*, Job.5.4.

CAP. XXXIV.

De Verbis Quiescentibus tertiâ radicali ה, *& primâ ipsorum Conjugatione* Kal *&* Niphal.

ALtera species tertii Generis Verborum Quiescentium est, quorum tertia radicalis est ה, & *Quiescentia Lamed* ה, id est, tertiâ radicali ה vulgò nominantur: ut, גָּלָה *Revelavit*. Anomalia horum generalis & communis per omnes conjugationes triplex est: *primò* ה quiescit, ut גָּלָה, גּוֹלֶה: *secundò* mutatur in י vel ת, ut גָּלִיתָ, גָּלְתָה: *tertiò* abjicitur, ut גֹּלִים, גְּלוֹ. Habent deinde in singulis penè temporibus terminationem propriam, ab analogia communi discrepantem. In omnibus enim conjugationum formis prima vox Præteriti desinit in Kametz: Participium utrumque (excepto Participio præterito sive Pahul in Kal) & Futurum semper in Sægol, Imperativus in Tzere. Infinitivus ferè semper in Cholem aut in וֹת. Præterea Imperativo singulari (excepto Kal & Niphal) & Futuro omnium conjugationum sæpissimè accidit Apocopa. Denique non raro præcedentis speciei Quiescentium tertiâ א formam assumunt, ה in א commutato, (ut

2 תִּתְמַצֵּא תִּתְמַצְאִי
3 יִתְמַצֵּא תִּתְמַצֵּא

Plur.

1 נִתְמַצֵּא
2 תִּתְמַצְאוּ } תִּתְמַצֶּינָה
3 יִתְמַצְאוּ

ANNOTAT. AD PRAETER.

הִתְמַצָּאָה] Hinc per syncopam literæ characteristicæ ת, & formâ ex Hophal compositâ, הֻטַּמָּאָה *Polluta est*, Deut.24.4: similem formam vide suprà cap.16. ad Infinitivum.

הִתְמַצֵּאת] Hinc א in ' commutato ad formam Quiescentium tertiâ ה · וְהִתְנַבִּיתָ *Et prophetabis*, 1.Sam.10. v.6.

הִתְמַצְאוּ] Hinc per Syncopam literæ characteristicæ ת · הִנַּבְּאוּ *Prophetarunt*, Jer.23.13.

AD INFINITIVUM.

הִתְמַצֵּא] Hinc eliso א, & assumpta terminatione ות ex forma Quiescentium tertiâ ה · מֵהִתְנַבּוֹת *A prophetando*, 1.Sam.10.13.

AD FUTURUM.

יִתְמַצֵּא] Et in Kametz, יִתְנַשָּׂא *Extollet se*, Num. 24.23: sic per Syncopam literæ characteristicæ ת, יִטַּמָּא *Polluitote*, Levit.21.1: וַיִּנַּשֵּׂא *Et elatus est*, 2.Paral. 32. vers.23.

תִּתְמַצֵּא] Per Syncopam, וְתִנַּשֵּׂא *Et attollet se*, Num.24.7, pro תִּתְנַשֵּׂא.

תִּתְמַצְאוּ] Per Syncopam literæ ת · תִּטַּמְּאוּ *Polluetis vos*, Levit.11.43.

CAP. XXXIII.

De Conjugatione Hithpahel.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
הִתְמַצְּאָה	הִתְמַצֵּא	3
הִתְמַצֵּאת	הִתְמַצֵּאתָ	2
	הִתְמַצֵּאתִי	1

Plur.

הִתְמַצְּאוּ	3
הִתְמַצֵּאתֶם הִתְמַצֵּאתֶן	2
הִתְמַצֵּאנוּ	1

Partic. præsens.

P.	S.	
מִתְמַצְּאִים	מִתְמַצֵּא	M.
מִתְמַצְּאוֹת	מִתְמַצְּאָה	F.

Infinitivus.

הִתְמַצֵּא

Imperativus.

P.	S.	
הִתְמַצְּאוּ	הִתְמַצֵּא	M.
הִתְמַצֶּאנָה	הִתְמַצְּאִי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אֶתְמַצֵּא	1

Infinitivus.

הַמְצָא

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.
	1 אֻמְצָא
תֻּמְצְאִי	2 תֻּמְצָא
&c. תֻּמְצָא	3 יֻמְצָא

ANNOTATIONES.

Pauca hîc usitata leguntur. Præteritum, הָחְבָּאוּ *Abduntur*, Jes.42.22. Ex Quiesc. primâ ״, הוּצָאָה *Educta est*, Ezech.38.8. Ex Quiesc. secundâ, הוּבָא *Illatus est*, Levit.6,27: Fæmininum in ת contractum, הֻבָאת *Adducta est*, Gen.33.11: simile vide infrà cap.34. ad Præterium Kal. הֻבָאתָה *Adductus es*, Ezech.40.4: הוּבָאן *Adducti sunt*, Gen.43.18.

Participium præsens inusitatum est: præteritum ex Quies. primâ ״, מוּצָאִים *Educti*, Ezech.14.22. Fæmininum in ת formæ contractæ, ut in superioribus conjugationibus, מוּצֵאת *Educta*, Genes.38.25. Plurale, מוּצָאוֹת *Eductæ*, Jer.38.22. Ex Quiesc. secundâ, מוּבָא *Illatum*, 2.Paral.34.14, unde fæmininum esset מוּבָאָה: Plurale, מוּבָאִים *Ducti*, Gen.43.18, מוּבָאוֹת *Adducuntur*, Psal.45.15.

Futurum ex Quiesc. secundâ, יוּבָא *Inferetur*, Levit.11.32: יוּבָאוּ *Adducentur*, Jer.27.22.

CAP.

AD FUTURUM.

אַמְצִיא] Ejecto ׳, וָאַחְבִּא *Et occultavi*, 1. Reg. 18. 13. Ex Quiesc. primâ ׳, אוֹצִיא & cum ה paragogico אוֹצִיאָה *Educam*, Gen. 19. 8. Ex Quiesc. secundâ, אָבִיא *Adducam*, Jes. 43. 5, unde per Apocopam, אָבִי Mich. 1. vers. 15.

יַמְצִיא] Deficiente primâ נ יַשִּׁא *Decipiet*, 2. Reg. 18. 29. Ex Quiesc. secundâ, יָנִיא *Infringere fecit*, Num. 30. 9, & inde per Apocopam יָנִי *Irritum faciat*, Psal. 141. 5. וַיָּקֵא *Et evomuit*, Jon. 2. 11.

תַּמְצִיא] In Tzere, תַּדְשֵׁא *Germinet*, Gen. 1. 11. Sic ex Quiesc. primâ ׳, תּוֹצֵא *Producat*, Gen. 1. 24. Ex Quiesc. secunda, תָּקִיא *Evomat*, Levit. 20. 22.

יַמְצִיאוּ] Cum Nun paragogico, & ׳ ejecto, יָבִאוּן *Adducent*, Exod. 18. 26.

תַּמְצֶאנָה] Hinc cum ׳ epenthetico, ut sæpè in hac persona, תְּבִיאֶינָה *Adferunto*, Levit. 7. 20.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	הָמְצְאָה	הָמְצָא
2	הָמְצֵאת	הָמְצֵאתָ
1	&c.	הָמְצֵאתִי

Partic. præteritum.

	P.	S.
M.	מֻמְצָאִים	מֻמְצָא
F.	מֻמְצָאוֹת	מֻמְצָאָה

AD PARTICIP. PRAESENS.

מַמְצִיא] Hinc est ex forma Quiescentium tertiâ ה . מְקַנֵּה *Ad zelotypiam provocans*, Ezech.8.3, pro מַקְנִיא. Ex forma Quiescentium primâ ׳ . מוֹצִיא *Educens*, Psal.68.7, & sic deinceps in reliquis vocibus. Semel reperitur in Tzere desinens, מוֹצֵא Psal.135.7. Ex Quiesc. secundâ, מֵבִיא *Adducens*, Levit.18.3, unde per Apocopam, מֵבִי Jer.19.15: hinc מְבִיאִים &c.

AD INFINITIVUM.

הַמְצִיא] Hinc per Apocopam, הַחֲטִי *Ad peccandum inducere*, Jer.32. ver.35. In Tzere, הַפְלֵא *Res mirificas agere*, Jes.29.14. Deficiente primâ נ . הַשֵּׁא *Seducendo*, Jer.4. v.10. Ex Quiesc. primâ ׳ . הוֹצִיא *Educere*, Jes.43.8. Ex Quiesc. secundâ, הָבִיא *Adducere*, Gen. 18.19, unde contractum לָבִיא *Ad adducendum*, 2.Paral.31.10, pro לְהָבִיא.

AD IMPERATIVUM.

הַמְצֵא] Ex Quiesc. primâ ׳ . הוֹצֵא *Educ*, Levit. 24.14, & cum ה paragogico, הוֹצִיאָה, Psal.142. v.8. Ex hoc Verbo etiam prima radicalis analogiam imitatur, הַיְצֵא Gen.8.17, quod scribitur cum ו quasi ex antecedente forma הוֹצֵא, sed legendum per ׳, הַיְצֵא sicut הַמְצֵא, cui simile fuit suprà cap.24. ad Imperativum Hiphil. Ex Quiesc. secundâ, הָבֵא *Adduc*, Gen.43.16, & cum ׳ redundante, הָבִיא 1. Sam. 20.40: cum ה paragogico, הָבִיאָה *Affer*, Gen.27.4.

הַמְצִיאִי] Sic ex Quiesc. secundâ, הָבִיאִי *Afferto*, 2.Sam.13.10. Ex Quiesc. primâ ׳ . הוֹצִיאִי *Educito*, Jos.2. vers.3.

AD

הַמְצֵאת] Primâ נ deficiente, הִשֵּׁאתָ *Seduxisti*, Jer.4.v.10. Ex prima quiescente י, הוֹצֵאתָ *Eduxisti*, Deut.9.12. Ex Quiescentibus secundâ, הֵבֵאתָ *Adduxisti*, Exod.32.21, quod & semel cum י redundante reperitur, הֵבֵיאתָ Jes.43.23.& juxta literas posset legi הֲבִיאֹתָ ex altera Quiescentium forma, ut in sequenti, הֲבִיאֹתַנִי *Adduxisti me*, 2.Sam.7.18. Mixtam formam habet, וַהֲקֵאֹתוֹ *Et evomas illud*, Prov.25.16, ubi Tzere ex forma Quiescentium tertiâ א, Cholem ex Quiescentibus secundâ assumptum.

הַמְצֵאת] Ex Quiescentibus primâ י, וְהֹצֵאתְ *Et afferto*, 1.Reg.17. ver.13, ubi & Scheva in fine expressum, quod literarum: simile vide suprà ad Præteritum Kal.

הַמְצֵאתִי] Cum י in medio ad formam Quiescentium tertiâ ה, הִמְצֵיתִךָ *Inveniendum dedi te*, id est, Exhibui te, 2.Sam.3.8. Ex anomalia Quiescentium primâ י, הוֹצֵאתִי *Eduxi*, Ezech.29.vers.46. Ex Quiescentibus secundâ, הֵבֵאתִי *Attuli*, Gen.31.39, & secundùm alteram ipsorum formam, וַהֲבִיאֹתִיו *Et introducam eum*, Num.14.24. Hinc diversa scriptio & lectio, הֲבִיאתִיו *Introduxi eum*, Cant.3.4, quod juxta literas posset legi ad antecedentem formam.

הִמְצִיאוּ] Primâ נ deficiente, הִשִּׂיאוּ *Portare facient*, Levit.22.ver.16. Ex primâ Quiescente י, הוֹצִיאוּ *Eduxerunt*, Jos.6.23. Ex media quiescente, הֵבִיאוּ *Attulerunt*, Gen.43.2.

הִמְצֵאתֶם] Primâ י Quiescente הוֹצֵאתֶם *Eduxisti*, Exod.16.3. Quiescente secundâ ו, הֲבֵאתֶם *Adduxisti*, Num.20.4.

הִמְצֵאנוּ] Ex secunda Quiescente, הֲבִיאֹנוּ *Introduximus*, Num.32.17.

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.	
	אַמְצִיא	1
תַּמְצִיאִי	תַּמְצִיא	2
תַּמְצִיא	יַמְצִיא	3

Plural.

	נַמְצִיא	1
תַּמְצֶאנָה	תַּמְצִיאוּ	2
	יַמְצִיאוּ	3

ANNOTATIONES AD PRÆTER.

הִמְצִיא] Primâ gutturali, הֶחֱטִיא *Ad peccandum induxit*, 1.Reg.14. verſ.16, ūnde per Apocopen [illegible] הֶחֱטִי, 2.Reg.13.6. ׳ hîc ut aliâs, à Chirek per totam hanc conjugationem ſæpè excidit: ut, הִפְלִא *Mirificè agit*, Jeſ.28.29. Deficiente primâ radicali נ הִשִּׁיא *Decepit*, Jer.49. verſ.16. Ax anomalia primæ radicalis, ׳, הוֹצִיא *Eduxit*, Exod.12.51. Ex anomalia ſecundæ quieſcentis, הֵבִיא *Adduxit*, Gen.39.14: הֵנִיא *Infregit*, Pſal.33.10, quæ deinceps iſtorum Generum anomalias ſervant.

הִמְצִיאָה] *Primâ gutturali*, הֶחְבִּיאָה *Abſcondit*, Joſ. 6. verſ.25, undę & notâ generis fæminini geminatâ, הֶחְבְּאַתָה, Joſ.6.17, quaſi הֶחְבְּאָה גַם הֶחְבְּאָה Abſconditetiamque abſcondit, hoc eſt, ut Kimchi in Michlol habet, הֶחְבִּיאָה יָפֶה יָפֶה Abſcondit benè benè, id eſt, fideliſſimè, diligentiſſimè: vide ſuprà ad Futurum Kal. Ex quieſcente ſecunda, הֵבִיאָה *Attulit ipſa*, 1.Sam.25. v.35.

המצאת

CAP. XXXII.

De Conjugatione Hiphil & *ejus passiva* Hophal.

Præteritum.

Sing.

fæm. *masc.*

הִמְצִיאָה הִמְצִיא 3
הִמְצֵאת הִמְצֵאתָ 2
הִמְצֵאתִי 1

Plur.

הִמְצִיאוּ 3
הִמְצֵאתֶם הִמְצֵאתֶן 2
הִמְצֵאנוּ 1

Partic. præsens.

P. S.

מַמְצִיאִים מַמְצִיא M.
מַמְצִיאוֹת מַמְצִיאָה F.

Infinitivus.

הַמְצִיא vel הַמְצֵא

Imperat,

P. S.

הַמְצִיאוּ הַמְצֵא M.
הַמְצֶאנָה הַמְצִיאִי F.

AD INFINITIVUM.

מַצֵּא] Excidente Dageſch, לְיָרְאָם *Ad metum incutiendum eis*, 2.Par.32.13. Quædam in fine habent Cholem vel ſimpliciter vel aſſumptâ tertiâ ת ad formam Quieſcentium tertiâ radicali ה · קַנֹּא *Zelando*, 1.Reg.19.10: רַפֹּא *Sanando*, Exo.21.19: לְמַלֹּאות *Ad implendum*, 2.Par.36.21.

AD IMPERATIVUM.

מַצֵּא] Excidente Dageſch, בָּרֵא *Selige*, Ezech. 21. verſ.19.

AD FUTURUM.

יְמַצֵּא] Cum ה loco א · יְמַלֶּה *Implebit*, Job.8.21.
תְּמַצְאוּן] Hinc cum א quieſcente, ad formam Quieſcentium tertiâ ה · תְּדַכְּאוּן *Attereris*, Job.19.2.
יְמַצְאוּן Eliſo א · יְרַפּוּן *Curabunt*, Jer.8.11.

FORMA PASSIVA PYHAL.

Præteritum, מֻצָּא & ſic deinceps ſolo Kibbutz à forma activa diſcrepat. Unum hîc reperitur, קֹרָא *Vocatum eſt*, Ezech.10.13, cum Cholem loco ejecti Dageſch.

Participium præſens non eſt uſitatum.

Participium præteritum, מְמֻצָּא & ſic deinceps. Hinc ſunt, מְקֹרָאִי *Vocatus meus*, Jeſ.48.12: מְמֻלָּאִים *Impleti*, Cant.5.14: מְסֻלָּאִים *Aeſtimati*, Thren.4.1: מְטֻמָּאָה *Impurata*, Ezech.4.14: מְטֻלָּאוֹת *Reſarta*, Joſ.9.5.

Futurum, אֲמֻצָּא & ſic deinceps. Hinc unum eſt ad formam Quieſcentium tertiâ ה · תְּסֻלֶּה *Aeſtimabitur*, Job.28. v.16, pro תְּסֻלָּא, ut antea fuit hinc Participium.

CAP,

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.	
	אֲמַצֵּא	1
תְּמַצְּאִי	תְּמַצֵּא	2
תְּמַצֵּא	יְמַצֵּא	3

Plural.

fæm.	masc.	
	נְמַצֵּא	1
תְּמַצֶּאנָה	תְּמַצְּאוּ	2
	יְמַצְּאוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

מִצֵּא] Sic מִלֵּא *Implevit*, Exo.35.35. Quædam desinunt in Kametz ad formam Quiescentium tertiâ ה, דִּכָּא *Contrivit*, Psal.143.3: מִלָּא *Implevit*, Jer. 51.34: נִשָּׂא *Tollet*, Amos 4.2.

מִצֵּאתָ] Excidente Dagesch, וּבֵרֵאתָ *Et præcides*, Jos.17. vers.15.

מִצֵּאתִי] Et cum Chirek in penultima ad formam Quiescentium tertiâ ה, רִפֵּאתִי *Curavi*, 2. Reg. 2.21, & sic in prima plurali רִפֵּאנוּ *Curavimus*, Jer.51.9. Unum hîc reperitur ex quatuor literis, וְטֵאטֵאתִיהָ *Et everram eam*, Jes.14. v.23, cujus thema quidam ponunt טוּא, unde geminatâ primâ & tertia, quod in ista Verborum specie frequens, טֵאטֵא; alii טָאט, inde media geminaretur, alii טָאָה ponunt.

AD PARTICIPIUM.

מְמַצְּאִים] Excidente Dagesch, מְיָרְאִים *Terrentes*, Neh.6. vers.14.

CAP. XXXI.

De Conjugatione Pihel *& ejus paſ- ſiva* Pyhal.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*maſc.*	
מִצְּאָה	מִצֵּא	3
מִצֵּאת	מִצֵּאתָ	2
	מִצֵּאתִי	1

Plural.

	מִצְּאוּ	3
מִצֵּאתֶן	מִצֵּאתֶם	2
	מִצֵּאנוּ	1

Participium præſens.

P.	S.	
מְמַצְּאִים	מְמַצֵּא	M.
מְמַצְּאוֹת	מְמַצְּאָה	F.

Infinitivus.

מַצֵּא

Imperativus.

P.	S.	
מַצְּאוּ	מַצֵּא	M.
מַצֶּאנָה	מַצְּאִי	F.

Futu-

AD INFINITIVUM.

הִמָּצֵא] Hinc sunt, Dagesch ejecto, & tertiâ א in ה commutatâ, הֵרָפֵה *Sanari*, Jer.19.11: הֵחָבֵה *Abscondere se*, 2.Par.7.12. Unum est, quod characteristicam conjugationis retinet, נַחְבָּה *Latêre* Jer.49.10, & ה est loco א. Istius formæ etiam quædam notata sunt suprà cap.13. ad hunc Infinitivum. Tale quoque est נִקְרֹא, quod vide ad Niphal Quiescentium tertiâ ה, ex quorum formâ quoque est הִנָּבְאוֹת *Prophetare*, Zach.13. vers.4.

AD FUTURUM.

אֶמָּצֵא] Dagesch excidente, וָאֵחָבֵא *Et abscondi me*, Gen.3.10. Cum ה paragogico, אִמָּלְאָה *Replebor*, Ezech.26.2, cum Chirek sub א, quæ forma & capite 13. observata est.

תִּמָּצֵא [Unum hîc est ex anomalia quoque primæ radicalis ׳ in ו commutatæ, תִּוָּרֵא *Reverenter colaris*, Psal.130. vers.4.

יִמָּצְאוּן] Cum Nun paragogico, יִמָּצְאוּן *Inventi fuerint*, Gen.8.30. Cum א paragogico, יִנָּשׂוּא *Portabuntur*, Jer.10.5, & sic est ad formam Quiescentium tertiâ ה, sicut יִגָּלוּ, cui formæ deinceps א adjicitur. Simile vide infrà cap.34. ad Præteritum Kal. Sic quoque ad formam eorundem Verborum, וַיֵּרָפוּ *Et sanatæ sunt*, 2.Reg.2. ver.22, pro יֵרָפְאוּ.

נִרְפָּתָה propter accentum, quod regulariter diceretur נִרְפְּאָה.

נִמְצֵאת] Hîc & in sequentibus Conjugationibus א fere quiescit in Tzere. Primâ gutturali, נַחְבֵּאתָ *Abscondisti te*, Gen.31.27.

נִמְצֵאתִי] Ad formam Quiescentium tertiâ ה, נִפְלֵיתִי *In admirationem traducor*, Psal.139.14, א in י commutatum est.

נִמְצְאוּ] Hinc primâ radicali deficiente, נִשְּׁאוּ *Seducti sunt*, Jes.19.13.

נִמְצֵאתֶם] Hinc abjecto א, נִטְמֵתֶם *Polluti estis*, Levit 11.43: וְנַחְבֵּתֶם *Et abscondetis vos*, Jos 2.16.

נִמְצֵאנוּ] Ad formam Quiescentium tertiâ ה, נִטְמִינוּ *Sordemus*, Jos.18.3.

AD PARTICIPIUM.

נִמְצָא] Ex anomalia primæ radicalis י hic unum est, נוֹרָא *Reverendus*, נוֹרָאִים &c. Unum etiam ex deficiente primâ נ · נִשָּׂא נִשָּׂאִים, & sic deinceps.

נִמְצָאִים] Tria reperiuntur cum Scheva in penultima, הַנִּמְצְאִים *Qui inventi sunt*, Esth.4.16: נִטְמְאִים *Polluti*, Ezech.20.30: נֶחְבְּאִים *Absconditi*, Jos.10.17, quæ R. Jacob Eleasaris filius scribit esse ex terminatione Tzere, נֶחְבֵא, נִטְמֵא, נִמְצֵא. Tzere enim ultimæ syllabæ (non præcedente Kametz) mutatur in Scheva, Kametz autem ultimæ syllabæ ex forma נִמְצָא manere solet, ut in Nominum declinationibus quoque declaratum est.

נִמְצָאָה] In ת hîc fit contractio, ut in Kal: ut נִפְלֵאת *Occultum*, Deut.30.11: נִטְמֵאת *Polluta est*, Num. 5.9. Sic primâ radicali נ deficiente, נִשֵּׂאת *Allata*, Zach.5. vers.7.

F. הִמָּצְאִי הִמָּצֶאנָה

Futurum.

Sing.

fæm. *masc.*

1 אֶמָּצֵא

2 תִּמָּצֵא תִּמָּצְאִי

3 יִמָּצֵא תִּמָּצֵא

Plural.

1 נִמָּצֵא

2 תִּמָּצְאוּ } תִּמָּצֶאנָה

3 יִמָּצְאוּ

ANNOTAT. AD PRAETER.

נִמְצָא] Si prima ſit gutturalis, characteriſtica notatur cū Sægol vel Pathach, ut ante Scheva compoſitum notari debebat: ut. נֶחְבָּא *Abſcondit ſe*, Jud.9. v.5. Primâ נ deficiente, נִבָּא *Prophetavit*, 1.Sam.10. v.11: וְנִשָּׂא *Et portabitur*, Exo.25.28.

נִמְצֵאת] Hinc eſt contractum in ת נִפְלָאת *Admirabile fuit*, Pſal.118.23, cui vide ſimile infrà cap.32. ad Præter.Hophal. Geminatur & ה fæmininum augendæ ſignificationis ergò, ſed prius facilioris pronunciationis causâ tranſit in ת: ut, נִפְלְאַתָה *Longè admirabilis fuit*, 2.Sam.1.26, ה, inquit Kimchi, geminatum eſt, ad indicandum abundantem amorem Davidis erga Jonathanem. Quidam volunt compoſitam eſſe formam ex פָּלָא & פָּלָה: prior ſententia melior eſt, & uſu approbata. Simile vide infrà cap.32. ad Præteritum Hophal. Ad formam Quieſcentium tertiâ ה eſt נִרְפָּתָה *Sanata eſt*, Jer.51.9, pro

tia Futuri cum ה paragogico, quod accedente Pronomine, servatum & mutatum in ת, ut pro more ה ante Pronomina mutari solet. Sic antea vidimus נ paragogicum cum Affixis manere. Pluralis fæminina, תָּבֹאנָה 1.Reg 3.16, & תְּבֹאֶינָה *Venient*, Psal. 45.16, ubi Kametz sub ת in Scheva mutatum, propter accentum à Cholem ad sequens Sægol recedentem, ut & in superioribus Verborum Generibus vidimus.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	נִמְצְאָה	נִמְצָא
2	נִמְצֵאת	נִמְצֵאתָ
1		נִמְצֵאתִי

Plur.

3		נִמְצְאוּ
2	נִמְצֵאתֶן	נִמְצֵאתֶם
1		נִמְצֵאנוּ

Particip. præsens.

	P.	S.
M.	נִמְצָאִים	נִמְצָא
F.	נִמְצָאוֹת	נִמְצָאָה

Infinitivus.

הִמָּצֵא

Imperativus.

	P.	S.
M.	הִמָּצְאוּ	הִמָּצֵא

המצאו

A יֵצֵא ex אֵצֵא & ſic deinceps, cum duplici Tzere, ad formam Quieſcentium primâ י. Fæminina pluralis per Apocopam, וַתֵּצֶאןָ *Et egreſſæ ſunt*, Exo.15.20.

A בּוֹא eſt אָבוֹא תָּבוֹא & ſic deinceps, ex forma Quieſcentium ſecundâ. Hinc cum ה paragogico, וְאָבוֹאָה *Et ingrediar*, Gen.29.21. Tertia fæminina ſingularis cum ה paragogico præter morem, תָּבוֹאָה *Eveniat*, Ieſa.5.v.19, & inde תָּבוֹאתָה *Veniat*, Deut.33.v.16, geminato ה & priori mutato in ת, ut in Nominibus fæmininis quandoq; fieri ſolet, ut dictum ſuprà capite 8. Geminatio autem iſta auctæ ſignificationis index eſt, q.d. תָּבוֹא וְתָבוֹא Veniat etiam veniat, hoc eſt, abundanter & certò veniat omnis benedictio ſuper caput Ioſephi, ut Kimchi explicat: ſimilia vide mox ad Præteritum Niphal. Compoſitam formam habet, וַתָּבֹאתִי *Et veniſſes*, 1.Sam.25.34, ex ſecunda Præteriti בָּאת, & Futuri תָּבֹאִי. Scribitur autem י in fine, ſed in lectione redundat, ac juxta Maſorethas legendum וַתָּבֹאת formâ nihilominus irregulari. Hanc autem formam compoſitam fervor orationis Davidi expreſſit: mens ipſi primò dictabat Præt. quale præceſſit, acſi dicere in animo habuiſſet. לוּלֵא מִהַרְתְּ וּבָאת *Niſi feſtinaſſes & veniſſes*, fervor ſimul ſuggerebat Futurum וַתָּבֹאִי, unde וַתָּבֹאתִי, ad indicandum, quod auſpicatò propoſuerit ſibi Abigail occurrere Davidi, optimè etiam factum, quòd feſtinans venerit, alioquin enim ad lucem matutinam non fuiſſet victurus Nabal. Sic תְּבוֹאָתְךָ *Obveniet tibi*, Job.22.21, compoſitum eſt ex Præterito fæminino בָּאָה & Futuro תָּבוֹא, ה autem fæmininum Prȩteriti ſolet mutari in ת ante Pronomina, ut docetur libro 2. cap.17. Aut ſimpliciter eſt ter-

test poni ex forma Futuri, בְּאֶנָה vel בּוֹאֶינָה aut בְּאנָה, quæ formæ in Futuro leguntur. A קוֹא irregulariter hîc legitur, קִיוּ *Vomite*, Jer.25.27, cum ' loco א, pro קְאוּ, aut Radix ejus est קָאָה ejusdem significationis: vide infrà cap.34. ad Imp.Kal.

AD FUTURUM.

אֶמְצָא] Hinc א in ה commutato, אֶרְפָּה *Curabo*, Levit.3.22. Cum ה paragogico, אֶקְרָאָה *Inclamabo*, 1.Sam.28.15, cum Sægol loco Kametz euphoniæ causâ, cui simile fuit in tertia Futuri Pihel, capite 14.

תִּמְצְאוּ] Cum Nun paragogico, תִּמְצְאוּן *Invenietis*, Exo.16.25: תִּירְאוּן *Timeatis*, Deut.1.29.

יִמְצְאוּ] Hinc Nun paragogicum, accedente Pronomine, quandoque manet: ut, יִמְצָאוּנְהָ *Invenient eam*, Jer.2.24: יִקְרָאֻנְנִי *Invocabunt me*, Pro.1.28: יִמְצָאֻנְנִי *Invenient me*, ibid. Simile fuit capite 14. ad Futurum Pihel.

תִּמְצֶאנָה] Per Apocopam literæ ה, תִּמְצֶאןָ *Invenerint*, Deut.31.21. Ad formam Quiescentium tertiâ ה, תְּרַפֶּינָה *Medicantur*, Job.5.18, pro תְּרַפֶּאנָה.

Ex duplici anomalia: à נָשָׂא est אֶשָּׂא תִּשָּׂא &c. primâ deficiente & per Dagesch compensatâ, ad formam Defectivorum primâ נ. Hinc יִשָּׂאוּנְךָ *Portabunt te*, Psal.91. v.12, Nun paragogico ante Affixum remanente, ut paulò antè. Pluralis fæminina, וַתִּשֶּׂאנָה *Et sustulerunt*, Ruth.1.9, & cum Epenthesi ' ad formam Quiescentium tertiâ ה, תִּשֶּׂאינָה *Portabitis*, Ezech.23. v.49, & א abjecto, וְתִשֶּׂנָה *Et levabunt*, Jer.9. vers.18.

A יָרֵא est אִירָא *Timebo*, & sic deinceps, primâ radicali ' quiescente in Chirek, ut & capite 23. notatum:

A יצא

Verbum sequitur etiam formam communem, נְשׂוֹא *Tollendo*, Hos.9.6, & נְשֹׂא *Perferendo*, Jes.1.14. Ex incipientibus ab י est, צֵאת *Egredi*, Gen.24.11, ad formam præcedentem. Ex Quiescentibus mediâ ו unum est, בּוֹא *Venire*, 1.Sam.9.15, unde & cum ה paragogico, בְּבֹאָה *In intrando*, 1.Reg.14.12.

AD IMPERATIVUM.

מְצָא] Cum ה paragogico, רְפָאָה *Sana*, Psal.41.5 unde contractum est, רְפָה *Cura*, Psal.60.4, aut simpliciter א in ה commutatum est, quod in his Verbis non infrequens.

מְצָאוּ] Hinc ad formam Quiescentium tertiâ ה, יִרְאוּ Psal.34.10, pro יִרְאוּ, fortè etiam ad differentiam Futuri יִרְאוּ *Videbunt*, quod est à רָאָה, ut Kimchio placet in Michlol pag.132.

מְצֶאנָה] Sægol in penultima est ex forma Quiescentium tertiâ ה. Per Apocopam literæ ה קְרֶאןָ *Vocate*, Ruth.1.20: וּמְצֶאןָ *Et invenite*, Ruth.1.9, & inde Kametz ablato קְרֶאןָ *Vocate*, Exod.2.v.20, cui simile fuit suprà cap.13. ad Imperativum Kal.

Ex duplici anomalia: à נָשָׂא est שָׂא שְׂאוּ, &c. Reperitur tamen etiam inde נְשָׂא *Attolle*, Psal.10.12, pro quo etiam legitur נְסָה, Psal.4.7, א in ה & שׂ in ס commutato.

A יָצָא est צֵא צְאוּ &c. ex forma Quiescentium primâ י. Cum ה paragogico צֵאָה *Egredere*. Jud.9.29, ubi Tzere manet ob accentum illic manentem, & sic in plurali, צְאוּ *Egredimini*, Jesa.49.9. Pluralis fœminina, צְאֶנָה *Egredimini*, Cant.3.11.

A בּוֹא est, בֹּא בֹּאוּ, &c. Cum ה paragogico, וָבֹאָה *Et veni*, 1.Sam.20.21. Hujus fœminina pluralis po-

AD PARTICIP. PRAETER.

מָצוּא] Ad formam Quiescentium tertiâ ה est, נָשׂוּי *Levatus*, Psal.32.1.pro נָשׂוּא.

AD INFINITIVUM.

מְצוֹא] Cum ה paragogico Cholem, ut in Verbis perfectis transfertur ad primam radicalem, correptum in Kametz chatuph: ut, לְטָמְאָה *Ad impurandum se*, Levit.22.8. Sed & alio modo ingreditur formam Nominum, לְיִרְאָה *Ad timendum*, Deut.6. v.24: sub prima gutturali pro Chirek est Pathach aut Sægol, ut בְּחֶטְאָה *In peccando*, Num.15.27. Hæc forma propriè oritur ex terminatione Pathach, (ut suprà capite 13. notatum) quæ in his Verbis locum non haber. Unde pro Nominibus potiùs hæc capienda, quæ usum Infinitivi habent, ejusque casum regunt, ut & Infinitivus aliâs simpliciter quoque pro Nomine usurpatur. בְּמוֹצַאֲכֶם vide libro 2. cap.17. ad Infinitum.

מְצוֹא] Sic יְרֹא *Timere*, Jos.22.25, unde per Aphæresin primæ radicalis, לְרֹא *Ad timendum*, 1.Sam.18.29. מֵחֲטֹא vide libro 2. cap.17. Cum Apocopa tertiæ radicalis, מֵחֲטוֹ *A peccando*, Gen.20. v.6, aut est sic ad formam quiescentium tertiâ ה, vide illic.

מְצֹאת] Sic שְׂנֹאת *Odisse*, Prov.8.13: מְלֹאת *Implere*, Levit.12.8: קְרֹאת *Vocare*, Jud.8.1. oriturque hæc forma ex Quiescentibus tertiâ ה, quæ ת ad Infinitivum frequenter assumunt.

Ex dupliciter imperfectis hîc tria sunt: unum ex Defectivis primâ נ, unde שְׂאֵת *Ferre*, Deut.1.9, & per crasin שֵׂאת Gen.36.7, quæ sunt pro שְׂאֵת, cui similis forma fuit antea in Participio. Hoc tamen Ver-

Secunda fæminina sing. legitur cum Scheva in fine, quod in his Verbis non fieri, antea diximus, וּבָאתְ *Et ingredieris*, 2. Sam. 14. 3: simile vide ad Præteritum Kal, cap. 34. Tertia pluralis ex Cholem tertiâ terminatione Verborum, יָבֹאוּ *Veniant*, Jer. 27. 28. Prima pluralis abjecto א, בָּנוּ *Venimus*, 1. Sam. 25. vers. 8.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מוֹצָא] Ad formam Quiescentium tertiâ ה, וּמוֹצֶא *Et invenio*, Eccles. 7. 27: חֹטֶא *Peccans*, Eccles. 8. 12.

מוֹצְאִים] Ad formam Quiescentium tertiâ ה, cum א in scriptura redundante, חֹטְאִים *Peccantes*, 1. Sam. 14. 33: קֹרְאִים *Clamantes*, Psal. 99. 6. Ex eorundem Quiescentium forma, א abjecto, est צֹבֶיהָ *Militantes ejus*, Jes. 29. 7, pro צֹבְאֶיהָ.

מוֹצְאָה] Hinc est ad formam Quiescentium tertiâ ה, שֶׁיֹּצָא *Qui procedit*, Eccles. 10. 5, ad formam עֹשָׂה, *Facit*, Eccles. 2. 2. Sic in forma masculina מוֹצֵא fuit, sicut עֹשֶׂה. Fæmininum in ת hîc specialem formam habet, מוֹצֵאת *Inveniens*, Cant. 8. 10: נֹשֵׂאת *Afferens*, 1. Reg. 10. 22, pro מוֹצֵאֵת. Hinc contrahuntur in מֹצֵאת *Sufficiens*, 2. Sam. 18. 22: נֹשֵׂאת *Obtinens*, Esth. 2. 15: יֹצֵאת *Egrediebatur*, Jud. 11. 34.

Monosyllabum בָּא hîc flectitur per Kametz, ad formam Quiescentium secundâ, hoc modo:

בָּאִים	בָּא	M.
בָּאוֹת	בָּאָה	F.

Sic & aliud fæmininum, קָאָה *Evomit*, Levit. 18. 28, cum accentu in ultima ad differentiam Præteriti fæminini.

sumatur, tum genere discrepat à sequenti Nomine, quod masculinum est. Est ergo potiùs pro Nomine fæminino exponendum, *Peccatum, culpa est populi tui.* Vide mox ad Præteritum Niphal.

מְצָאת] Scheva hîc omittitur, ut capite 19, ad Formam Kal. irregulare hîc est, וְצָמִת *Et sities*, Ruth. 2.9, cum Chirek ad formam sequentis speciei Quiescentium tertiâ ה, pro וְצָמִית.

מְצָאתִי] Ex forma Quiescentium tertiâ ה כָּלִאתִי *Inhibui*, Psal.119. v.101. Abjecto א, מָלֵתִי *Plenus sum*, Job.32. vers.18.

מָצָאן] Hinc abjecto א, ad formam Quiescentium tertiâ ה מָלוּ *Plena sunt*, Ezech.18.16: נָשׂוּ *Tulerunt*, Ezech.39.26, & inde cum א paragogico, נָשׂוּא, Psal.139.20, cui simile fuit suprà capite 13. ad Præteritum Kal. Vide & in Futuro Niphal mox infrà.

מְצָאתֶם] Sic יְרֵאתֶם *Timeatis*, Jos.4.24, quasi à יָרֵא, cùm aliâs ubique per Tzere flectatur.

Porrò compositæ anomaliæ Verbum ex media etiam quiescente, unicum est, בּוֹא *Venire*, quod abjecto ו juxta istius Generis formam, per reliqua sic flectitur:

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	בָּאָה	בָּא
2	בָּאת	בָּאתָ
1		בָּאתִי

Plur.

3		בָּאוּ
2	בָּאתֶן	בָּאתֶם
1		בָּאנוּ

Infinitivus.

מְצֹא · מְצוֹא · מְצֹאת

Imperat.

P.	S.	
מִצְאוּ	מְצָא	S.
מְצֶאנָה	מִצְאִי	P.

Futurum.

Sing.

fem.	*masc.*	
	אֶמְצָא	1
תִּמְצְאִי	תִּמְצָא	2
תִּמְצָא	יִמְצָא	3

Plural.

	נִמְצָא	1
תִּמְצֶאנָה	תִּמְצְאוּ	2
	יִמְצְאוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

מָצָא] Pauca in Tzere, alteram Verborum terminationem desinunt, ut יָרֵא Timuit, מָלֵא Repletus fuit, שָׂנֵא Odio habuit, צָמֵא Sitivit, quæ in secunda & prima persona Tzere retinent, יָרֵאתָ Timuisti, &c.

מָצְאָה] Sic ex Tzere, יָרְאָה *Timuit*, Jer. 3.8: מָלְאָה *Plena est*, Gen 6.13. Contractum hîc unum legitur in ת, וְקָרָאת *Et vocavit*, Jes. 7.14, aliud & alterius significationis vide infrà cap. 34. ad Præteritum Kal. Hujus formæ quoque Kimchi vult esse וְחָטָאת עַמֶּךָ *Et peccavit populus tuus*, Exo. 5.16, pro חָטְאָה. At si ita

Generibus explicata est, ideoque novam doctrinam non requirit: posterior hîc traditur.

Verba in א finita, *Quiescentia Lamed* א, id est, tertiâ radicali א, vulgò appellãtur, & anomaliam habent in א ut plurimum in vocali longa Kametz vel Tzere, quiescente. Paradigma commune ipsorum est מָצָא *Invenit.* Sæpè verò etiam cum altera specie in ה desinentium, formam commutant, sicut & illa vicissim horum formam non rarò subeunt.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	מָצְאָה	מָצָא
2	מָצָאת	מָצָאתָ
1		מָצָאתִי

Plur.

3		מָצְאוּ
2	מְצָאתֶן	מְצָאתֶם
1		מָצָאנוּ

Partic. præsens.

	S.	P.
M.	מוֹצֵא	מוֹצְאִים
F.	מוֹצְאָה	מוֹצְאוֹת

Partic. præteritum.

	S.	P.
M.	מָצוּא	מְצוּאִים
F.	מְצוּאָה	מְצוּאוֹת

Infini-

racteristicæ, תִּכּוֹנֵן *Firmetur*, Num. 21.27, pro תִּתְכּוֹנֵן.
Ex terminatione Pathach, ut antea, הִתְמוֹגָג *Dissolvat seipsam*, Psal. 107.26.

יִתְקוֹמְמוּ] Ex Pathach, ut præcedentia, יִתְמוֹלָלוּ *Excisæ sint*, Psal. 58.8. Unum hîc est ad formam analogam, ut antè in Præterito, וַיִּצְטַיָּרוּ *Et legatos finxerunt se*, Jos. 9.4.

תִּתְקוֹמַמְנָה] Ex terminatione Pathach, תִּתְמוֹגַגְנָה *Colliquescent*, Amos 9.13.

Ita fuit secundum genus Quiescentium Verborum.

CAP. XXX.

De Verbis Quiescentibus tertiâ radicali א, *& primâ ipsorum Conjugatione* Kal *&* Niphal.

TErtium Genus Quiescentium Verborum est, quorum tertiâ radicalis est א vel ה, & distinctas flectendi formas constituunt. Utraque species etiam Verba quædam complectitur, quæ duplicem anomaliam habent, primæ & tertiæ, vel secundæ & tertiæ radicalis, quiescentis aut deficientis: ut, יָצָא Egressus est, יָרֵא Timuit, נָשָׂא Tulit, נָטָה Inclinavit, בּוֹא Venire, קוֹא Vomere, & similia, quæ vulgo *Verba composita* appellantur, id est, compositæ, duplicis vel mixtæ anomaliæ. Prior verò ipsorum anomalia, quam in prima vel secunda radicali habent, in superioribus Verborum imperfectorum

effici, & loco Dagesch apud Rabbinos fere alterum
* exprimi solet, ut התקיים.

AD PARTICIPIUM.

מִתְקוֹמֲמָה] At מִתְקוֹמָמָה *Insurgens*, Job.20.27, est est ex terminatione Pathach, quod in Kametz productum per accentum, ob vocem sequentem monosyllabam. In ת מִתְבּוֹסֶסֶת *Conculcandam prabens se*, Ezech.16.6.

מִתְקוֹמְמִים] Hinc est per Syncopam literæ מ · וּבִתְקוֹמְמֶךָ *Et in insurgentes tuos*, hoc est, contra te, Psal.139.21, pro וּבְמִתְקוֹמְמֶיךָ, ne quatuor literæ serviles ab initio thematis concurrant.

AD IMPERATIVUM.

הִתְקוֹמְמִי] Ex terminatione Pathach est, הִתְרוֹעָעִי *Clange*, Psal.60.10, Pathach autem per accentum ad penultimam revocatum, in Kametz productum est.

הִתְקוֹמֵמְנָה] Ex terminatione Pathach, הִתְשׁוֹטַטְנָה *Cursitate*, Jer.49.3. Hoc solum est illud, quod eximitur ex eorum numero, quorum prima radicalis ש non admittit post se transpositum ת characteristicum, de quo dictum est capite 16. Omissa autem transpositio, ne geminum ט sequens κακοφωνίαν pareret, si legeretur הִשְׁתּוֹטַטְנָה.

AD FUTURUM.

אֶתְקוֹמֵם] Ex terminatione Pathach, אֶתְקוֹטָט *Fastidio torqueo me*, Psal.139.21, & sic cum ה paragogico, אֶתְקוֹטָטָה, Psal.119. v.158, Pathach autem per accentum productum est in Kametz. Sic אֲרוֹמֵם *Extollam me*, Jesa.33.10. ubi ת elisum, pro אֶתְרוֹמֵם.

יִתְקוֹמֵם] At יִתְלוֹנָן *Commorabitur*, Psal.91.1, in Kametz, ut præcedentia.

תִּתְקוֹמֵם] Hinc est cum Syncopa literæ ת characte-

F. מִתְקוֹמְמָה מִתְקוֹמְמוֹת

Infinitivus.

הִתְקוֹמֵם

Imperativus.

	S.	P.
M.	הִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמְמוּ
F.	הִתְקוֹמְמִי	הִתְקוֹמֵמְנָה

Futurum.

Sing.

	masc.	fæm.
1	אֶתְקוֹמֵם	
2	תִּתְקוֹמֵם	תִּתְקוֹמְמִי
3	יִתְקוֹמֵם	תִּתְקוֹמֵם

Plur.

	masc.	fæm.
1	נִתְקוֹמֵם	
2	תִּתְקוֹמְמוּ	תִּתְקוֹמֵמְנָה (2, 3)
3	יִתְקוֹמְמוּ	

ANNOTATIONES AD PRAET.

הִתְקוֹמֵם] At הִתְבּוֹנָן *Intelligit*, Jeſ.1.3, in Kametz propter accentum ex terminatione Pathach, quæ etiam in perfectis Verbis notata, capite 16. Hîc autem utplurimum adhiberi videtur.

הִתְקוֹמְמוּ] Unum hîc eſt ad formam analogam, ſed cum mutatione & tranſpoſitione literæ characteriſticæ ת poſt primam radicalem צ (ut capite 16. notatum:) ut, הִצְטַיַּדְנוּ *In viaticum accepimus*, Joſ.9.12, atque hæc forma Chaldæis & Rabbinis longè uſitatior eſt, unde הִתְקַיֵּם Stabiliri, הִתְגַּיֵּר Proſelytum

juxta literas potuisset legi, ut superiùs: at lectio & pronunciatio illic analoga, juxta formam Hophal, observata fuit, unde Masorethæ notarunt, Legendum וַיּוּשַׂם restituto ו quod in alterum י scribendo degenerarat. Omnis autẽ dubii vitandi causâ, priori י supposuerunt Kibbutz, quasi legendum וַיֻּשַׂם alteri י imposuerunt punctum quod repræsentaret Vau cum Schurek, quasi legendum וַיּוּשַׂם.

תּוּקַם] Cum Kibbutz, תֻּפַר *Irritum fiet*, Jer. 33.21.

CAP. XXIX.

De Conjugatione Hithpahel.

HÆc conjugatio tantùm syllabâ הִתְ à Pihel differt, nihilq; præterea ab ea diversum habet.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
הִתְקוֹמְמָה	הִתְקוֹמֵם	3
הִתְקוֹמַמְתְּ	הִתְקוֹמַמְתָּ	2
	הִתְקוֹמַמְתִּי	1

Plur.

	הִתְקוֹמְמוּ	3
הִתְקוֹמַמְתֶּן	הִתְקוֹמַמְתֶּם	2
	הִתְקוֹמַמְנוּ	1

Partic. præsens.

P.	S.	
מִתְקוֹמְמִים	מִתְקוֹמֵם	M.

hic in brevem & Dagesch resoluta legitur: ut, הֻקַּם *Constitutus est*, 2. Sam. 23. v. 1: הֻסַּג *Aversum est*, Jesa. 59. vers. 14.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est, ut aliâs in Hophal: quod si tamen quis formare velit, desinet à Præterito in Kametz: ut, הוּכָן *Preparatus est*, Jes. 30, v. 33, quod Kimchi in Michlol huc reduci posse ait. At sit magis Præteritum in Kametz propter accentum Tiphcha.

מוּקָם] Sic מוּסָר *Amotus*, Jes. 17. 1: cum Kibbutz, מֻנָד *Remotus*, 2, Sam. 23. 6.

מוּקָמִים] Huc pertinet, הַמְּמוּתִים *Qui morte afficiebantur*, 2. Reg. 11. 2, quod scribitur literis ו & מ transpositis, & juxta Masorethas legendum, הַמּוּמָתִים.

AD INFINITUM.

Forma ejus ex Tzere ponitur ad analogiam Infinitivi aliorum Verborum in Hophal: nullum enim exemplum hîc usitatum reperitur.

AD FUTURUM.

יוּקַם] Sic יוּשַׁב *Reducetur*, Exo. 10. 8. Huc Kimchi in Michlol pag. 131. revocat irregulare illud וַיִּישֶׂם *Et positus fuit*, Gen. 50. 26, pro וַיּוּשַׂם. At Masorethæ notant: *Non reperitur amplius, & ut scribitur sic legitur.* Significatio omnino est Verbi שׂוּם, at forma petita quasi à יָשַׂם, quod à quibusdam thema fingi, Kimchi affirmat. Forma itaque activa, quam habet, impersonaliter exponenda est, *Et posuit*, scil. aliquis ipsum, hoc est, positus fuit, quod loquendi genus explicatur libro 2. capite 10. Alterum huic, quoad literas, simile est, וַיִּישָׂם *Et appositum fuit*, Gen. 24. 33, quod

Plur.

3 הוקמו
2 הוקמתם הוקמתן
1 הוקמנו

Particip. præter.

P.	S.	
מוקמים	מוקם	M.
מוקמות	מוקמה	F.

Infinitivus.

הוקם

Imp. caret.

Futurum.

fæm. *masc.*

1 אוקם
2 תוקם תוקמי
3 יוקם תוקם

Plur.

1 נוקם
2 תוקמו } תוקמנה
3 יוקמו

ANNOTAT. AD PRAETER.

הוקם] Et cum Kibbutz, הרים *Sublatus est*, Dan. 8.11, quod secundum literas scribitur, quasi ex forma activa, at sensus postulat formam passivam, ut & aliud passivum ex Hophal ibidem sequitur in textu. Masorethę itaq; animadvertentes ו in י transformatum & transpositum, legendum notarunt הורם. Simile vide in Futuro. Vocalis longa Schurek etiam

hic

ut in præcedenti persona. At תָּלֶן *Pernoctabit*, Job. 17.2. est cum Pathach loco Tzere.

נָקִים] Sic נָרִיעַ *Clangamus*, Psal. 95.2, & cum ה paragogico, נָרִיעָה, ibid. v. 1. Accentu retracto, נָרַע *Malefaciemus*, Gen. 19.9.

יָקִימוּ] Cum ה paragogico, יַחִילוּן *Indolescent*, Jes. 13.8: יְנִיעוּן *Movebunt*, Psal. 109.25, Kametz correpto ut ante in secunda fæminina. At יָלִיזוּ *Recedere facient*, Prov. 4.21: וַיַּלִּינוּ *Et ad murmurandum incitarunt*, Num. 14.36, habent Kametz in vocalem brevem resolutum, ut suprà in tertia fæminina Præteriti. Ex terminatione Tzere, וַיָּפֵרוּ *Et irritum reddiderunt*, Ezech. 44.7, item יָרֵעוּ *Malefacient*, Jes. 11.9. Kimchi huc revocat, וַיָּחִלוּ *Et doluerunt*, Hos. 8. v. 10, cum Dagesch euphonico, quasi à חוּל quanquam in nostris exemplaribus plerisque Dagesch abest. Cum Dagesch autem est, *Et cœperunt*, à חָלַל, quam interpretationem quidam sequuntur.

תָּקִימְנָה] Sic Jerem. 44.25, unde Scheva in Sægol producto, תְּהִימֶנָה *Perstrepent*, Mich. 2.12, Kametz autem propter accentum ad Sægol translatum, correptum est in Scheva. Ex terminatione Tzere, תָּגֵלְנָה *Exsultabunt*, Psal. 51.10.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	הוּקְמָה	הוּקַם
2	הוּקַמְתְּ	הוּקַמְתָּ
1		הוּקַמְתִּי

AD FUTURUM.

אָקִים] Formativæ Futuri succedunt in locum characteristicæ, ut moris est. Cum ה paragogico, אָעִירָה *Evigilabo*, Psal.57.9. At אוחִילָה *Dolebo*, Jer.4. v.19, formam habet à יָחַל compositam, unde in quibusdam exemplaribus scribitur cum ו in medio, quasi אָחוּלָה ex Kal à Verbo חול *Dolere*, in aliis autem cum ו etiam post Aleph, אוחולה, quod Masorethæ legendum notarunt cum י in medio, אוחִילָה, tanquam à יָחַל, sed significatio est à חול. In Pathach per crasin, אָרַע *Malefaciam*, 1.Sam.26.6, pro אָרִיעַ. In Tzere, אָפֵר *Irritum reddam*, Jud.2.1.

תָּקִים] In Tzere, תָּשֵׁב *Reducito*, Gen.24.8. Hinc Tzere corripitur in Sægol, quando accentus ad penultimam retrocedit, aut omnino aufertur: ut. וַתָּקֶם *Et præstitisti*, Neh.9.8: & in Pathach, propter gutturalem aut ר · וַתָּרַע *Et male egisti*, 1.Reg.14.9: וַתָּעַד *Et contestatus es*, Neh.9.29.

תָּקִימִי] Cum Nun paragogico, תְּחִילִין *Paritura es*, Jesa.45.10, cum accentu in ultima, unde Kametz ab initio mutatur in Scheva.

יָקִים] Cum ה paragogico præter morem, יָחִישָׁה *Acceleret*, Jer.5.19: simile vide suprà capite 14. ad Futurum Pihel. Ex Tzere, יָסֵר *Amoveat*, Job.9. v.34: יָרֵעַ *Malefaciet*, Soph.1. ver.12. Hinc cum Epenthesi א · יָנֵאץ *Florescet*, Eccles.12.5. Accentu retracto, יָרֶב *Contendet*, Jud.6. v.32. In Pathach ob gutturalem, וַיָּעַד *Et contestatus est*, Zach.3. ver.6: וַיָּעַר *Et suscitavit*, Hag.1.14: וַיָּרַע *Et malefecit*, 1.Reg.16.25: At יָסִית *Incitabit*, Jer.36.18, ut in Præterito.

תָּקִים] In Pathach, וַתָּסַר *Et deposuit*, Gen.38.14, ut in

מְקִימִים] Ex forma Tzere, מְרֵעִים *Malefacientes*, Psal.37.9. Ex Tzere resoluto in Pathach & Dagesch est, מַלִּינִים *Murmurantes*, Exo.16.4.

AD INFINITIVUM.

הָקֵם] Characteristica est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Semel cum expresso י, הָקִים *Præstando*, Jerem.44.25, quæ forma & capite 15. observata est. Accedente Præpositione ל, extruditur ה sæpiùs, ut לָדִין Ad judicandum, pro לְהָדִין, vide libro 2. cap.21. Aphæresis literæ ה, גִּיל *Exsultando*, Prov.23.24: בִּין *Considerando*, Prov.23.1. Unum legitur cum ה paragogico, quod propterea ingreditur formam Nominis, quod & in Verbis perfectis notatum capite 13. לַהֲנָפָה *Ad agitandum*, Jes.30.28, pro לְהָנִיפָה. Cum Pronomine לְהַפִּרְכֶם vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. הָשֵׁב *Reducere*, quod Kimchi huc refert, potiùs pertinet ad Imperativum.

AD IMPERATIVUM.

הָקֵם] In Pathach propter gutturalem, ut in præcedentibus, הָשַׁע *Fac ut clausi sint*, Jesa.6.10. Hinc simile הָשֵׁב *Reduc*, Ezech.21.30. Cum ה paragogico הָפֵרָה *Irritum fac*, 1.Reg.15.19, sæpiùs autem Chirek in medio est, הָעִירָה וְהָקִיצָה *Evigila & expergiscere*, Psal.35.23. Aphæresis characteristicæ hîc frequens est, שִׂים *Pone*, Gen.24.2, in iis maximè Verbis, quæ in Kal Imperativo carent: Sic לִין *Pernocta*, Jud.19. v.9: בִּינָה *Intellige*, Psal.5.2.

הָקִימוּ] Per Aphæresin, דִּינוּ *Judicate*, Jer.21.12. לִינוּ *Pernoctare*, Num.22.8.

הָקִימִי] Per Aphæresin, לִינִי *Pernocta*, Ruth.3. vers.13.

ſecunda perſona, הַעִירוֹתִי *Suſcitavi*, Jeſ.41.25: הַעִדֹתִי *Conteſtatus ſum*, Jer.11.7: ſic ſuprà cap.21. in Præterito Hiphil. Unum eſt ex Aphæreſi characteriſticæ ה, בִּינֹתִי *Conſideravi*, Dan.9.2, pro הֲבִינוֹתִי, ſic mox in tertia.

הֵקִימוּ] Per Tzere in medio, הֵפֵרוּ *Irritum fecerunt*, Jeſ.24.5: הֵרֵעוּ *Pejus fecerunt*, Jer.7.26. Tzere ſub ה reſolvitur etiam in Chirek & Dageſch: ut, הִזִּילוּ *Vilipendunt*, Thren.1.8: הִסִּיתוּ *Incitarunt*, Jer.38. v.22: ſimilia vide ad Futurum.

הֲקִימוֹתֶם] Ex forma Tzere, הֲשֵׁבוֹתֶם *Reddidiſtis*, 1.Sam.6.7. Cum Chirek in medio, ut antè ad perſonam primam, הֲמִתֶּם *Interfeciſtis*, Num.16.41, ubi & ſyncopa eſt tertiæ radicalis, ut in ſecunda ſingulari: Sic וַהֲמִתֶּן *Et interficietis*, Exo.1.16.

הֲקִימוֹנוּ] Ex Tzere, וַהֲקִ[illegible] *Et conſtituemus*, Mich. 5. v.5: Cum ſyncopa tertiæ radicalis Nun, & alterâ formâ, hîc unum eſt, הֵכַנּוּ *Comparavimus*, 2.Par.29.19.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מֵקִים] Characteriſtica conjugationis abjicitur, cui ſuccedit formativa Participii, ut in perfectis. In Tzere, מֵפֵר *Irritum facturus*, Jeſ.44.25. In Pathach, ut in Præterito, מֵרַע *Malefaciens*, Jeſ.9.17, ex craſi pro מְרֵעַ, ut mox in plurali. Tzere ſub מ correpto, ut in Præterito, מַסִּית *Incitans*, Jer.43. ver.3: ſic mox in plurali.

מְקִימָה] Ex forma Tzere, מְצֵרָה *Anguſtiis affecta*, *Perpetiens tormina*, Jer.41.49, ſed hoc Nomen potiùs eſt ob ſignificationem intranſitivam: ſimile vide ſuprà cap.15. ad Participium. Eſt & hîc forma in ת, מְשִׁיבַת *Reſtituens*, Pſ.19.8: מְאִירַת *Illuſtrans*, ibid.v.9.

מקימים

eſt & alia forma in ſecunda & prima perſona omiſſo Cholem: ut,

Sing.

fœm.	*maſc.*	
הֵקִימָה	הֵקִים	3
הֲקַמְתְּ	הֲקַמְתָּ	2
	הֲקַמְתִּי	1

Plur.

	הֵקִימוּ	3
הֲקַמְתֶּן	הֲקַמְתֶּם	2
	הֲקַמְנוּ	1

Sic הֲנַפְתָּ *Agitaveris*, Exo.20.25: וְהֲפֵרֹתָה *Et irritum reddes*, 2.Sam.15.34, ubi & ה paragogicum. Hinc & cum defectu tertiæ radicalis ת, וְהֵמַתָּה *Et interficies*, Num.14.15, de quo defectu vide capite 13. ad Præteritum.

הֲקִימוֹתִי] Ex forma Tzere, הֲרֵעֹתִי *Malefeci*, Num.16.15. Ex altera forma, הֵטַלְתִּי *Ejiciam*, Jer.16.13: הֵמַתִּי *Interfeci*, Hoſ.9.16, cum defectu tertiæ radicalis ת, ut antea. Hinc cum Chirek in penultima, quæ forma etiam capite 13. obſervata, וַהֲמִיתִּיו *Et interfeci eum*, 1. Sam.17. verſ.35, Chirek longum autem eſt pro brevi, cum quo ſcribitur Hoſ.2.3. Duo compoſitam formam habent, וְהוֹשְׁבוֹתִים *Et tranquillè collocabo eos*, Zach.10.6, ex יָשַׁב unde eſſet הוֹשַׁבְתִּים, & שׁוּב, unde eſſet, הֲשִׁיבוֹתִים cum adjuncto Pronomine. Sic וְהֵטִיבֹתִי *Et benefaciam*, Ezeh.36.11, ex הֵטִיבוּ à יָטַב unde Præteritum Hiphil הֵיטִיב ut ſuprà declaratum in Quieſcentibus primâ י, & הֲטִיבוֹתִי à טוֹב. Cum ſimplici Pathach ſub ה ob ſequentem gutturalem, ut antè in

Plural.

1 נָקִים
2 תָּקִימוּ } תְּקִמֶנָה
3 יָקִימוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

הֵקִים] Tzere sub characteristica ה in tertiis tantùm personis manet ob accentum eodem loco manentem: at in reliquis corripitur vel in Chateph pathach vel Chateph sægol. Litera י non radicalis est, sed vocalis Chirek index, ut in הִפְקִיד. Excidit quoq; in singulis Temporibus non raró, ut & in Verbis perfectis capite 15. Pro Chirek etiam per totam hanc formam activam adhibetur Tzere, ut in singulis Temporibus & locis videbitur. Hîc est, הֵפֵר *Irritum fecit*, Ezech.17.16. Si tamen tertia sit gutturalis vel ר, sæpiùs usurpatur Pathach in fine: ut, הֵרַע *Malefecit*, Exo.5. v.23, quod est pro הֵרֵיעַ per crasin: הֵפַר *Irritum reddidit*, Gen.17.14: הֵצַר *Premet te*, Deut.28. v.52.

הֵקִימָה] Ex terminatione Tzere, הֵקֵרָה *Manat*, Jer.6.7. Aliter est הֵסַתָּה *Incitavit*, 1.Reg.21.25, pro הֵסִיתָה, vocali longâ Chirek in brevem & Dagesch resolutâ, ut aliâs sæpè.

הֲקִימוֹתָ] Cholem hîc in penultima accedit, ut in Niphal. Ex terminatione Tzere, וַהֲרֵמֹתָ *Et extolles*, Num.31.26: הַעֵדֹתָה *Contestatus es*, Exo.19.23, cum simplici Pathach sub ה ob sequentem gutturalem, quæ Scheva compositum ante se aversatur: Cum Aphæresi characteristicæ ה, רִיבוֹתָ *Contendisti*, Job. 33.13, cui simile mox in prima persona. Cæterùm est

CONJUGATIO HIPHIL.

Præteritum.

Sing.

fæm.	masc.	
הֵקִימָה	הֵקִים	3
הֲקִימוֹת	הֲקִימוֹתָ	2
	הֲקִימוֹתִי	1

Plur.

	הֵקִימוּ	3
הֲקִימוֹתֶן	הֲקִימוֹתֶם	2
	הֲקִימוֹנוּ	1

Partic. præsens.

P.	S.	
מְקִימִים	מֵקִים	M.
מְקִימוֹת	מְקִימָה	F.

Infinitivus.

הָקֵם vel הָקִים

Imperativus.

P.	S.	
הָקִימוּ	הָקֵם	M.
הָקֵמְנָה	הָקִימִי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.	
	אָקִים	1
תָּקִימִי	תָּקִים	2
תָּקִים	יָקִים	3

Pathach differt à forma activa, reliquæ omnes cum ea conveniunt. Sensu itaque cautè distinguenda sunt. Pauca verò in vniversum usitata reperiuntur. PRÆTERITUM, עוֹלַל *Factus est*, Thren.1.12: רוֹמַם *Exaltatus fuit*, Psal.66.17: חוֹלָלְתָּ *Formatus es*, Job.15.7: חוֹלָלְתִּי *Formatus sum*, Psal.51.v.7. PARTICIPIUM præsens inusitatum est: si quis formare velit, desinet in Kametz à Præterito: ut, קוֹמָם. Participium præteritum, מְרוֹמָם *Exaltatum*, Neh.9.5: מְחוֹלָל *Dolore affectus*, Jes.53.5. Fæmininum in ת, מְשׁוֹבֶבֶת *Redux, Redire facta*, Ezech.38.8. FUTURUM, יְרֹעַע *Vociferatio agitatur*, Jes.16.10: יְחוֹלָלוּ *Reformabuntur*, Job.26.5: תְּרוֹמַמְנָה *Exaltabuntur*, Psal.75.11.

CAP. XXVIII.

De Conjugatione Hiphil *&* *ejus* *paßiva* Hophal.

ANomalia in utraque forma est in media radicali ejecta. Characteristica ה utrobique cum vocali longa notatur, cùm in forma activa Chirek sequente Scheva quiescente, ut in Perfectis, habere non possit, tanquam ante vocem monosyllabam; neque Chirek sequente Dagesch, ut in Defectivis secundâ, quia τῷ Dagesch hîc nullus esset usus. Sic suprà quoque in Niphal Defectivorum secundâ dictum est.

ctam ac è medio petitam vocem esse existimant.
תְּקוֹמֵמְנָה] Sic תְּצוֹדֵדְנָה *Venamini*, Ezech.13.18. Tertiæ radicalis נ syncopa facta in תְּקוֹנֵנָּה *Lamentabuntur*, Ezech.32.16, pro תְּקוֹנֵנְנָה similia vide suprà cap.13. ad Futurum Kal & Niphal.

FORMA PASSIVA PYHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	קוֹמְמָה	קוֹמַם
2	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ
1	&c.	קוֹמַמְתִּי

Particip. præteritum sive Pahul.

	P.	S.
M.	מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָם
F.	מְקוֹמָמוֹת	מְקוֹמָמָה

Infinitivus.

קוֹמַם

Futurum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
1		אֲקוֹמַם
2	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמַם
3	&c.	יְקוֹמַם

ANNOTATIONES.

Sola vox prima Præteriti, per terminationem

מְקוֹמְמִים] Sic מְשׁוֹטְטִים *Peragrantes*, Zach.4.10.

מְקוֹמְמָה] Et in ת · מְחוֹלֶלֶת *Dolore afficiens*, Jes.51.9.

מְקוֹמְמוֹת] Sic מְשׁוֹטְטוֹת *Discurrunt*, 2.Par.16.9.

Ad Infinitivum.

קוֹמֵם] Analogum est לְקַיֵּם *Adstatuendum*, Esth. 9. vers.21.

Ad Imperativum.

קוֹמֵם] Cum ה paragogico, כּוֹנְנֵה *Dirige*, Psal. 90. vers.17:

עוֹרְרָה] *Excita*, Psal.80.3, atq; tertia fœminina Præteriti sensu duntaxat hinc distinguenda est.

Ad Futurum.

אֲקוֹמֵם] Analogum hic est & cum ה paragogico, וָאֲקַיֵּמָה *Et præstabo*, Psal.119.106.

יְקוֹמְמוּ] Duo hic specialis anomaliæ sunt: in uno geminatur prima radicalis: ut, יְעֹעֵרוּ *Excitabunt*, Jes. 15.5, pro יְעוֹרְרוּ, (penultimâ per accentum productâ) ab עוּר, juxta Aben Esram. In altero geminata est tertiâ radicalis, & præposita primæ, formâ deinceps assumptâ analogâ, יְעַלְעוּ *Absorbebunt*, Job.39.37, pro יְלוֹעֲעוּ, ne duplex ע ad majorem pronunciationis difficultatem concurreret. Thema enim est לוּעַ, non עָלַע: nullum enim Verbum perfectum & primitivum reperitur, cujus prima & tertia radicis sit eadem. In imperfectis pauca sunt, ut נָתַן Dedit, הָיָה Fuit: שֵׁרֵשׁ, Eradicavit, derivativum est à Nomine שֹׁרֶשׁ Radix. In superiori autem exemplo duplex ע conjunctum est, ut externo verbo κακοφώνῳ, rem ipsam, fragosam scilicet & inconditam tumultuantium vocem significaret. Unde & quidam fi-

ctam

Imperativus.

P.	S.	
קוֹמְמוּ	קוֹמֵם	S.
קוֹמֵמְנָה	קוֹמְמִי	P.

Futurum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
1		אֲקוֹמֵם
2	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמֵם
3	תְּקוֹמֵם	יְקוֹמֵם

Plural.

1	נְקוֹמֵם	
2	תְּקוֹמְמוּ	תְּקוֹמֵמְנָה
3	יְקוֹמְמוּ	

ANNOTAT. AD PRAETER.

קוֹמֵם] Analogum eſt, & in Pathach, (quæ terminatio & capite 14. notata) קִיַּם *Stabilivit*, Eſth. 9. verſ. 31.

קוֹמַמְתָּ] Cum ה paragogico, כּוֹנַנְתָּה *Adaptaſti*, Pſal. 8. 4., & Kametz in penultima eſt ob accentum.

קוֹמַמְתִּי] Cum ſyncopa tertiæ radicalis ת, מֹתַתִּי *Interfeci*, 2. Sam. 1. 16.

קוֹמְמוּ] Analogum eſt, קִיְּמוּ *Stabiliverunt*, Eſth. 9. verſ. 31.

קוֹמַמְתֶּם] Analogum eſt, וְחִיַּבְתֶּם *Et reum peragitis*, Dan. 1. verſ. 10.

AD PARTICIPIUM.

מְקוֹמֵם] Sic מְמוֹתֵת *Interficiebat*, 1. Sam. 14. 13.

tam, quaſi quatuor literis conſtantem. In paucis quibuſdam ſervatur analogia communis, Dageſch characteriſtico mediæ literæ ' impoſito, ut קִיֵּם Erexit, Stabilivit: חִיֵּב Reum peregit, quorum exempla in ſingulis Temporibus adducentur. Rarior quidem hæc forma apud priſcos Hebræos fuit, at apud Chaldæos trita, unde poſterieres Rabbini eam in ſuum quoque uſum frequenter traduxêre. Ea denique quæ in Kal diximus ex hoc Quieſcentium genere eximi, hîc quoque & in ſequentibus Conjugationibus exempta manent: ut, עִוֵּת Pervertit, שִׁוַּע Vociferatus eſt, חִיָּה Vivificavit, קִוָּה Exſpectavit, quæ analogiam ſequuntur.

CONJUGATIO PIHEL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*maſc.*
3	קוֹמְמָה	קוֹמֵם
2	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתָּ
1		קוֹמַמְתִּי

Plural.

3		קוֹמְמוּ
2	קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּם
1		קוֹמַמְנוּ

Particip. præſens.

	S.	P.
M.	מְקוֹמֵם	מְקוֹמְמִים
F.	מְקוֹמְמָה	מְקוֹמְמוֹת

Infinitivus.

קוֹמֵם

Impera-

הָקוֹמוּ] Sic הִמֹּלוּ *Circumcidimini*, Jerem. 4. v. 4.

AD FUTURUM.

יָקוֹם] Hinc וַיֵּאוֹר *Et illuxit*, 2. Sam. 2. 32: יֵעוֹר *Excitatur*, Zach. 4. 2, ubi Tzere eſt loco ejecti Dageſch.

CAP. XXVII.

De Conjugatione Pihel, *& ejus paſſiva forma* Pyhal.

ANomalia hîc *duplex* occurrit: *una*, cùm prima & tertia thematis literæ geminantur, appoſitis vocalibus utrique formæ, activæ & paſſivę, analogis: ut, כִּלְכֵּל · פִּרְפֵּר, à כּוּל & פּוּר, & ſic ſimilia plura. Hæc autem, quia Verbis perfectis in conjugando conformia ſunt, niſi quòd loco Dageſch habeant quartam literam, idcirco ea capite 14. & 16. explicata ſunt, & perfectorum analogiæ ſubjecta. *Altera*, cum Chirek convertitur in Cholem, in quo media radicalis ו quieſcit, & loco illius per Dageſch characteriſticum geminandæ, geminatur ultima, terminatione communi Tzere manente: ut, קוֹמֵם, Surgere fecit, id eſt, Erexit, Statuit: פּוֹצֵץ Diſſilire fecit, hoc eſt, Diſſipavit, Disjecit. Forma hæc in Defectivis ſecundâ quoque fuit, ſed formationis ratio diverſa. Illic tertia litera ad Radicem pertinet, hîc ad formam conjugationis tantùm: illic litera ו rariùs exprimitur, tanquam adventitia ob Cholem, hîc ſæpiùs & quidem communiter, tanquam radicalis, unde & horum conjugationem quidam Hebræorum vocarunt בִּנְיָן מְרֻבָּע *Conjugationem quadra-*

forma quandoque in Defectivis secundâ hoc loco usurpatur, quasi & hoc sit à קָמַט, quod tamen in usu non est: vide suprà cap.19. Præteritum Niphal.

נְקוּמוֹתָ] Cholem in penultima hîc & in primâ persona, in utroque numero assumitur ad imitationem Defectivorum secundâ, à quibus rursum per literam quiescentem antepenultimæ syllabæ distinguuntur. Schurek autem hîc est euphoniæ causâ, ne duo Cholem concurrant, quod tamen quandoq; fit, ut sequitur.

נְקוּמוֹתֶם] Duo hîc cum duplici Cholem reperiuntur, נְקֹטֹתֶם *Fastidio eritis*, Ezech.20.43: נְפֹצוֹתֶם *Dispersi estis*, Ezech.11.17.

AD PARTICIPIUM.

נָקוֹם] In Schurek, נָצוּר *Obsessus*, Ezech.6.12.

נְקוֹמִים] Cum Schurek, נְבֻכִים *Perplexi*, Exo.14.3. Kametz sub נ mutatur in Scheva ob mutatam sedem accentus.

נְקוֹמָה] Accentus tranfertur ad ultimam, ut differat à Præterito fæminino. Cum Schurek, נְצוּרָה *Obsessa*, Jes.1.8. In ת · נְפוֹצֶת *Sparsum*, 2.Sam. 18.8, ubi Kametz sub נ manet ob accentum suo loco manentem.

AD INFINITIVUM.

הִקּוֹם] Unum est cum Schurek loco Cholem הִדּוּשׁ *Triturari*, Jes.25.v.10. Si prima sit gutturalis, pro Chirek sub ה erit Tzere, ut הֵאוֹר, unde hoc contractum, לֵאוֹר *Ad illustrandum*, hoc est, ut illustretur, Job.33.30, de qua contractione vide libro 2. cap.21.

AD IMPERATIVUM.

הִקּוֹם] Sic הִכּוֹן *Comparate*, Ezech.38.7.

הקומו

Imperativus.

P.	S.	
הָקוּמוּ	הָקוּם	M.
הָקוּמְנָה	הָקוּמִי	F.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אָקוּם	1
תִּקוֹמִי	תִּקוֹם	2
תִּקוֹם	יִקּוֹם	3

Plural.

	נִקּוֹם	1
תִּקּוֹמְנָה	תִּקּוֹמוּ	2
	יִקּוֹמוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAET.

נָקוֹם] Characteristica נ hîc se habet ut in Præterito Niphal Defectivorum secundâ: vide illîc. Cholem autem est ex tertia terminatione Verború perfectorum, quod etiam quandoque illa in Niphal retinent ut capite 13. notatum est. Tum etiam Cholem magis adhibetur in his, ut distinguantur à Defectivis secundâ. Videtur autem hîc majus indicium esse mediæ radicalis ו in Cholem communiter expressæ per totam conjugationem : ex analoga enim forma נִקְוַם facta est anomala ob ו quiescens, נָקוֹם. Semel reperitur נ cum Tzere, נֵעוֹר *Excitatus fuit*, Zach. 2. 13.

נָקוֹמָה] Discrepat נָקֹטָה *Fastidit*, Job. 10. 1, quæ

ſecundâ, accentus ſedes eadem manet. Sic in Defectivis ſecundâ à יָסוֹב dicitur יָסֹבּוּ. In Imperativo à רוּק eſt רֹנִּי: à פְּקוֹד dicitur, פְּקֹדְנָה: ſic mox in Niphal à נָקוֹם in plurali eſt נָקוֹמוּ, & ſic in univerſum.

תְּקוֹמְנָה] Et cum Cholem in penultima, תָּאֹרְנָה *Lumen receperunt*, 1.Sam.14. v.27: תָּשֹׁבְןָ *Revertentur*, Ezech.16.55. Sæpè tamen aſſumitur epentheſis literæ ' præcedente Sægol, ut in Defectivis ſecundâ: ut, תְּשֻׁבֶינָה *Revertemini*, ibid. תְּמוּטֶינָה *Dimovebuntur*, Jeſ.54.10: תְּעוּפֶינָה *Convolant*, Jeſ.60.8. Hinc abſque ', תְּפוּצֶנָה *Diſpergentur*, Zach.1.17, quod & תְּפוּצֶיןָ Zach.13. verſ.17.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	maſc.
3	נָקוֹמָה	נָקוֹם
2	נְקוּמוֹת	נְקוּמוֹתָ
1		נְקוּמוֹתִי

Plur.

3		נָקוֹמוּ
2	נְקוּמוֹתֶן	נְקוּמוֹתֶם
1		נְקוּמוֹנוּ

Participium præſens.

	P.	S.
M.	נְקוֹמִים	נָקוֹם
F.	נְקוֹמוֹת	נְקוֹמָה

Infinitivus.

הִקּוֹם

Impera-

lem corripitur in Kametz chatuph, si accentus ad penultimam retrocedat: ut, וַתָּשָׁב *Et reversus es*, 1. Reg. 13.22. Si autem ultima fuerit gutturalis vel ר, in fine est Pathach: ut, וַתָּגַח *Et prodiit*, Ezech. 32. ver. 2: אַל־תָּצַר *Ne hostiliter agito*, Deut. 2. 9.

יָקוּם] In Cholem, וְיָרֹם *Et exaltabitur*, Num. 24. v. 7. Hinc ultimâ ob accentum correptâ, ut antea, וַיָּרָם *Et elevatum est*, Hos. 13. 6. Ultimâ gutturali vel ר ut antea, וַיָּנַע *Et commotum est*, Jes. 7. 2: וַיָּצַר *Et formavit*, Exo. 32. 4: וַיָּסַר *Et divertit*, Jud. 4. 18. At וַיָּעַף *Et fessus erat*, Jud. 4. 21, desinit in Pathach ad differentiam significationis וַיָּעָף *Et advolavit*, Jes. 6. ver. 6. sic וַיָּעַט *Et invectus est*, 1. Sam. 25. 14.

תָּקוּם] Ultimâ ex Cholem correptâ, ut antea, וַתָּשָׁב *Et reversa est*, Gen. 8. 9. *Ultimâ gutturali*, וַתָּנַח *Et quievit*, Gen. 8. 4: Speciale est cum Pathach duplici, וַתַּחַשׁ *Et festinavit*, Job. 31. v. 5.

נָקוּם] Cum ה paragogico, נָקוּמָה *Surgamus*, Gen. 35. v. 3.

יָקוּמוּ] Cum נ paragogico, accentus ferè transfertur ad ultimam, unde Kametz principio dictionis convertitur in Scheva: ut, יְקֻמוּן *Resurgent*, 2. Sam. 22. v. 39: יְשׁוּבוּן *Revertuntur*, Psal. 104. 29. Schurek autem hîc & in תָּקוּמוּ manet ob accentum manentem, eâdem ratione, quâ à יִפְקֹד accentu manente, dicitur יִפְקְדוּ: Vau ergo exprimitur, non quòd sit radicale, ut quidam volunt, sed quòd Schurek absque ו scribi non possit. Neque sequitur quod dicunt: *Nisi* ו *esset radicale, diceretur* יְקֻמוּן *vel* יְקֻמְוּן *ut dicitur* יִפְקְדוּן. Hoc enim repugnaret analogiæ flexionis, quæ requirit, ut forma singularis integra servetur, si accentus sedes maneat eadem. Hic autem, ut & in defectivis

paragogico, רוֹעָה *Confringendo*, Jeſ.24.19: בְבֹאָה *In introndo*, 1.Reg.14.12. Hinc etiam ex ſpeciali anomalia eſt cum א paragogico loco ה: רָצוֹא *Excurrendo*, Ezech.1.14, quod omnino habet formam quaſi à רְצָא vel רָצָה. Eſt & protheſis literæ א, אֱדוֹשׁ *Triturando*, Jeſ.28. v.28.

AD IMPERATIVUM.

קוּם] Communiter cum Schurek, ut in Infinitivo. Cum Kibbutz euphoniæ causâ, שֻׁב *Revertere*, Exo.4.19: Cum Cholem, מוֹל *Circumcide*, Joſ.5.2: צוֹר *Liga*, Jeſ.8.16. Cum ה paragogico quædam ſunt Milhel, quædam Milrah: ut, שׁוּבָה *Revertere*, Jer.3. verſ.12, quod quinquies juxta Maſorethas reperitur Milrah, vel שֻׁבָה, 2.Sam.15.27: וּבֹאָה *Et veni*, 1.Sam. 20.21. קוּמָה *Surge*, Num.10.35.

קוּמִי] Ex Cholē קוּמִי וָדוֹשִׁי *Surge & tritura*, Mich. 4.13. Sed accentus ſæpiuſculè etiam in ultima eſt: ut, עוּרִי עוּרִי *Evigila, Evigila*, Jud.5.12: שׁוּבִי *Revertere*, Pſal.116. v.7.

קוּמְנָה] Cum Cholem, שֹׁבְנָה *Revertimini*, Ruth. 1.8: קֹמְנָה *Surgite*, Jeſ.32.9.

AD FUTURUM.

אָקוּם] Communiter cum Schurek, ut in præcedentibus: vide Infinitivum. Cum ה paragogico, אָקוּמָה *Surgam*, 2,Sam.17.1. Verbum בּוֹשׁ ſub charaćteriſticis Futuri habet Tzere, formâ hinc & à יָבֵשׁ compoſitâ: ut, אֵבוֹשׁ *Erubeſcam*, Jeſ.50.7, אֵבוֹשָׁה Jer. 17.18, & ſic in reliquis perſonis.

תָּקוּם] Hinc eſt cum ה paragogico præter morem, תָּעֻפָה *Obtenebratus fueris*, Job.11.17: ſimile vide infrà cap.30. ad Futurum Kal. Terminatio Cholem

קָמָ֫ה] Accentus est in ultima ad differentiam tertię fœmininæ Præteriti, quæ est Milhel sive penacuta.

קָמִים] Ex forma Tzere, לָנִים *Commorantes*, Neh. 13.21. Ex forma Cholem, הַקּוֹמִים *Qui insurgentes sunt*, 2. Reg. 16.7.

קָמוֹת] Cum Epenthesi א, רָאמוֹת *Altæ*, Prov. 24. v. 7, cui simile ad initium Præteriti.

AD PARTICIP. PRAETER.

קוּם] Hinc est מוּל *Circumcisus*, Jer. 9. v. 25. Huc Kimchi in Michlol pag. 136. reducit etiam הַלּוּט *Quod opertum est*, Jesa. 25.7, hoc est, expansum ut operiat. Sed speciale hoc est, ac possit etiam accipi pro Participio præsenti activæ formæ, *Quod operit, obvelat:* & sic quoque constructio benè convenit. Nam Verba Tegendi communiter cum Præpositione עַל construuntur, ut videre est libro secundo.

קוּמִים] Sic מֻלִים *Circumcisi*, Jos. 5.5.

קוּמָה] Sic לוּטָה Involutus, 1. Sam. 21.9, & rarum omnino est hoc Participiū, cùm significatio activa in hoc Verborum genere rara sit. Kimchi etiam huc reducit זוּרֶה *Compressum*, pro זוּרָה, Jes. 59.5, cui simile fuit antea in Præterito. Vide etiam de hoc infrà capite 35. ad formam passivam.

AD INFINITIVUM.

קוּם] Communiter est cum Schurek, ad differentiam Defectivorum secundâ, quæ habent Cholem. Et sic in sequentibus Temporibus. Schurek correpto, לָנֻס *Ad fugiendum*, Deut. 4.42. Multa etiam cum Cholē sunt, ut קוֹם *Surgendo*, Jer. 44.29: רֹב *Litigando*, Jud. 11.25: שׁוֹב *Revertendo*, Jer. 42.10. Cum ה

O 2

brevem & Dagesch, ut aliâs sæpè, resolutâ, & sic Psal.73. v.9: aut forma mutuata est à Defectivis secundâ, quasi à שָׁתַת. Hæc enim duo Genera mutuos terminos sæpè ingrediuntur, ut & alia imperfectorum Verborum Genera alibi faciunt. Accentus etiam contra analogiam quandoque in ultima est: ut, צָדוּ *Venati sunt*, Thren.4.18: רָשׁוּ *Pauperantur*, Psal.34.11: נָמוּ *Dormitabunt*, Nah.3.18: פָּקוּ *Titubant*, Jes.28.7: רָמוּ *Elati sunt*, Psal.131.1: נָעוּ *Evagantur*, Thren.4.14. & sic Prov.5.6: רָבוּ *Litigarunt*, Gen.26. v.22, & sic, Num.20.13.

קַמְתֶּם] Est hîc unum cum Chirek in penultima, quæ forma etiam suprà capite 13 annotata est, וּפִשְׁתֶּם *Et crescetis*, Malach.4..2:

קַמְנוּ] Ex Cholem, בֹּשְׁנוּ *Erubescimus*, Jer.51.51. Unum est cum Syncopa sive defectu tertiæ radicalis נ, וְלַנוּ *Et pernoctemus*, Jud.19.13, de qua Syncopa dictum est cap.13. ad Præteritum.

AD PARTICIPIUM.

קָם] Ex forma Tzere est, עֵר *Vigilans est*, Cant.5. v.2: מֵת *Moriturus*, Jesa.38.1. Ex forma Cholem, וְאוֹר *Et lucens*, Prov.4.18: unde & hæc cum Pronominibus, גּוֹזִי *Abripiens me*, Psal.71. v.6: גּוֹחִי *Educens me*, Psal.22.10. Sed hoc Participium sæpiùs degenerat in purum Nomen, ut quæ sunt ex formis, חָכָם Sapiens, גָּדוֹל Magnus, יָרֵא Timens, Timidus, אָבֵל Lugens, & similia. Hinc etiam quædam ex Schurek reperiuntur, ut סוּרָה Fugitiva, Jes.49.21: חָשִׁים Festini, Celeres, Num.32.17: סוּרֵי *Degeneres*, Jer.2.21: שׁוּבֵי Quieti vel Reduces, Mich.2 8. Talia quædam etiam inter Perfecta sunt, ut שָׁרוּעַ · שְׁבֻעֵי · שְׁכוּנֵי & alia similia.

קמה

קָמָה] Est & hîc Epenthesis literæ א, sed mobilis, secus quam fuit in præcedenti voce: ut, וְרָאֲמָה *Et exaltabitur*, Zach.14.10: vide & Participium. Ex terminatione Tzere, מֵתָה *Mortuus est*, Exod.7.v.21. A forma Cholem, בּוֹשָׁה *Pudore suffusa est*, Jer.50.12. Ad formam Chaldaicam est in ת, וְשָׁבַת *Et revertetur*, Ezech.46.17: simile vide capite 30. ad Præteritum Kal. Aliud est, quod præter morem desinit in Sægol loco Kametz וְלָנֶה *Et commorabitur*, Zach.5. v.4, pro וְלָנָה: simile vide mox ad Participium præteritum Pahul. Unum reperitur Milrah sive acutitonum, ob præfixum ו conversivum, וּבוֹשָׁה *Et pudore suffundetur*, Jes.24.23. Sed & aliâs, rariùs tamen & impropriè, בָּזָה *Sprevit*, Jes.37.22.

קַמְתָּ] Pathach hîc & in prima persona adhibetur ad ostendendam mediam radicalem quasi per contractionem ejectam. Si enim ו esset mobile, diceretur קוֹמְתָּ, hinc ergo contractè est קַמְתָּ. Tertiæ radicalis ת syncopa fit, ut in perfectis Verbis: ut, וָמַתָּה *Et morieris*, Ezech.28.18: שַׁתָּה *Posuisti*, Psal.8.7, quæ etiam sunt cum ה paragogico.

קַמְתְּ] Ex forma Cholem, וָבֹשְׁתְּ *Et pudore suffundaris*, Ezech.16.63.

קַמְתִּי] Cum Syncopa literæ tertiæ radicalis, וָמַתִּי *Et moriar*, Gen.19.19: שַׁתִּי *Posui*, Psal.73.vers.28, quod & præter normam est Milrah. Ex Cholem, בֹּשְׁתִּי *Erubesco*, Jer.31.19.

קָמוּ] Ex forma Tzere, מֵתוּ *Mortui sunt*, Exo.4.9. Ex forma Cholem, בֹּשׁוּ *Pudore suffusi sunt*, Jer.14.3: אֹרוּ *Illuminati sunt*, 1. Sam.14.29: מַה טֹּבוּ *Quàm boni sunt*, Cant.4.10. Speciale est, שַׁתּוּ *Posuerunt*, Psal. 49.15, pro שָׁתוּ ut legitur, Exo.33.4, vocali longâ in

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.
	1 אָקוּם
תָּקוּמִי	2 תָּקוּם
תָּקוּם	3 יָקוּם

Plural.

fæm.	masc.
	1 נָקוּם
תָּקוּמֶנָה	2 תָּקוּמוּ
	3 יָקוּמוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

קָם] Hinc eſt cum Epentheſi א, קָאם *Exſurgit*, Hoſ.10.14, cui ſimile mox in fæminino. Effertur autem hæc vox, ut & tertia fæminina, & tertia pluralis per Kametz, ad differentiam Verborum defectivorum ſecundâ, quæ hîc habent Pathach, vel ut Kimchi docet in Michlol pag.135, quòd hîc media quieſcens ו videatur commutari in א, pro natura quieſcentium literarum, quod antecedens exemplum manifeſtè indicat, & literæ א competit quieſcere in Kametz. Sed prior ratio potior eſt. Duo ſpeciali anomalia in Pathach deſinunt, ad formam defectivorum ſecundâ, בַּז *Sprevit*, Zach.4.10: טַח *Obduxit*, Jeſ.4. v.18. Eſt etiam hîc terminatio Tzere & Cholem, ut in perfectis Verbis: Tzere in tertiis perſonis manet, in reliquis tranſit in Pathach, ut in perfectis: ut, מֵת · מַתָּ. Cholem ſemper manet: ut, בּוֹשׁ בֹּשְׁתָּ, ut in ſequentibus perſonis pleniùs videbitur.

מוּשָׁבָה] Et in ת ׃ מוּדַעַת *Notum fiat*, Jeſ.12.5. *Defectivum* hîc unum eſt, מֻצָּב *Erecta*, Gen.28.12.

AD INFINITIVUM.

הוּשַׁב] Mixtam anomaliam hîc habet הוּלֶּדֶת, *Naſci*, Ezech.16.4, vel הֻלֶּדֶת, Gen.40.20, compoſitâ formâ ex Infinitivo Kal לֶדֶת & Hophal הוּלַד, Dageſch autem euphonicum eſt.

AD FUTURUM.

Hinc ſunt, אוּבָל *Ducar*, Job.9.19: תּוּקַד *Succenſetur*, Levit.6.9: תּוּרַד *Demitteris*, Jeſ.14.15: תּוּשַׁב *Habitaberis*, Jeſ.44.26. Item cum Cholem loco Schurek, juxta Kimchium & Aben Eſram, תּוֹתַר *Excelles*, Gen. 48.verſ.4.

CAP. XXV.

De Conjugatione Hithpahel.

HAnc analogam eſſe, ſuprà diximus. Tria tamen ſpecialem anomaliam habent, primâ radicali ' in ו conſonam mobilem, commutatâ, nemâ יָדַע fit הִתְוַדַּע, ſic הִתְוַכַּח הִתְוַסֵּף.

A יָדַע eſt Infinitivus, בְּהִתְוַדַּע *Cùm cognoſcendum præbuit ſe*, Gen.45.1. Futurum: אֶתְוַדָּע *Notum faciam me*, Num.12. verſ.6.

A יָכַח reperitur Futurum, יִתְוַכָּח *Diſceptabit*, Mich. 6.2, ex qua forma deducitur Nomē apud Rabbinos uſitatum וִכּוּחַ Diſceptatio, Diſputatio. Sic à ידה' dicunt, וִדּוּי Confeſſio.

A יָסַר eſt Præteritum, formâ anomalâ præterea ex Niphal aſſumtâ, elisâ etiam literâ characteriſticâ ה per ſyncopam uſitatam: ut, נִוַּסְּרוּ *Erudientur*, Ezech.

Particip. præter.

P.	S.	
מוּשָׁבִים	מוּשָׁב	M.
מוּשָׁבוֹת	מוּשָׁבָה	F.

Infinitivus.

הוּשֵׁב

Imp. caret.

Futurum.

fæm.	*masc.*	
	אוּשַׁב	1
תּוּשְׁבִי	תּוּשַׁב	2
תּוּשַׁב	יוּשַׁב	3

Plural.

	נוּשַׁב	1
תּוּשַׁבְנָה	תּוּשְׁבוּ	2
	יוּשְׁבוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

הוּשַׁב] Sic הוּעַד *Testificatum fuit*, Exo.21.29: הוּרַד *Descendere factus*, Gen.39.1. Kimchi etiam huc refert unum cum Cholem loco Schurek, הוֹדַע *Notum factum fuerit*, Levit.4.23, sed id Præteritum Hiphil esse potest, pro *Et notum fecerit*, Indicaverit scil. quispiam.

הוּשַׁבְתֶּם] Extat, Jesa.5.8.

Defectivum hîc unum est, ex forma activa & passiva compositum, וְהֻנִּיחָה *Et collocetur*, Zach.5.11: Chirek enim ex forma activa Hiphil est.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est neq; à Kimchio formatur.

מושבה

ctum existimat ex integra forma יְהֵיטִיב · ה extrito. Tale quoque à quibusdam esse putatur, יֵידַע *Notum faciet*, Psal.138.6, alii ex Pihel esse volunt, pro יְיַדַּע *Penitus cognoscit*, pernoscit, quæ significatio loco isti magis convenit.

תּוֹשִׁיב] In Pathach loco Tzere propter ר · תּוֹתַר *Reliquum fecit*, Ruth.2.14.

נוֹשִׁיב] Cum ה paragogico, נוֹדִיעָה *Notum faciemus*, 1.Sam.14.12.

תּוֹשִׁיבוּ] Cum Nun paragogico, תּוֹסִפוּן *Addatis*, Hos.7. v.12, quod & cum א legitur loco ו · תֹּאסִפוּן Exo.5.7. Sic, תְּאֲמִינוּ *Dexteram petetis*, Jes.30.21, pro תֵּימִינוּ.

יוֹשִׁיבוּ] ו suppresso, יֵרִידוּ *Descendere fecerunt*, 2.Reg.11. v.19. Analogum est, יֵישְׁרוּ *Dirigant*, Prov.4. vers. 25.

Defectiva hîc extant, יַנִּיחַ *Relinquet*, Levit.7. v.15: תַּצִּיתוּ *Succendetis*, Jos.8. vers.8: אַצִּיעָה *Stratum ponam*, Psal.139.8, יַצֵּב *Statuet*, Prov.15.25.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	הוּשְׁבָה	הוּשַׁב
2	הוּשַׁבְתְּ	הוּשַׁבְתָּ
1		הוּשַׁבְתִּי

Plur.

3		הוּשְׁבוּ
2	הוּשַׁבְתֶּן	הוּשַׁבְתֶּם
1		הוּשַׁבְנוּ

ut, אֲהוֹדֶנּוּ *Celebrabo eum*, Pſal.28.7: יְהוֹדֶה *Celebrabit*, Neh.11.17: יְהוֹשִׁיעַ *Servabit*, Pſal.116.6: יְהֵילִילוּ *Ejulabunt*, Jeſ.52.5. Terminatio Tzere hîc etiam promiſcua eſt: וָאוֹלֵךְ *Et eduxit*, Levit.26.13: תּוֹרֵד *deſcendere ſines*, 1.Reg.2.6. Hinc ultima pro more corripitur in Sægol, ſi vox fiat Milhel: ut, וַתּוֹשֶׁב *Et collocaſti*, 2.Reg.17.v.26.

אוֹשִׁיב] Ex altera forma אֵיטִיב *Benefaciam*, Gen. 32.12: & aliter, אֵילִיל *Ejulabo*, Jer.48.31: vide & mox in tertia perſona. Cum ה paragogico, אוֹדִיעָה *Notum faciam*, Jeſ.5.5: ſic ׳ formativo ejecto, אֵימִנָה *Dexteram petam*, Gen.13.9. Analogum eſt אַיְסִירֵם *Caſtigabo eos*, Hoſ.7.12, atq; hinc forma anomala orta eſt, cùm non ſit conveniens pronunciationi, literam ׳ ſubjecto Scheva, inſtar reliquarum literarum ſyllabam claudere. Similem formam vide mox in plurali.

תּוֹשִׁיב] Ex tertiâ ח׳ תּוֹכִיחַ *Corripito*, Levit.19. v.17, unde & per craſin, תּוֹכַח, Prov.9.8. Sic tamen etiam eſt תּוֹסֵף *Addas*, Job.40.27: unde contractè תּוֹסְףְּ, Prov.30.6. Ex altera forma תֵּיטִיב *Benefeceris*, Pſal.49.19. In Tzere, תּוֹחֵל *Exſpectabis*, 1.Sam.10.8.

תּוֹשִׁיבִי] præter morem reperitur bis cum accentu in ultima, תּוֹסִיפִי *Perges*, Jeſa.47.v.1.5, id quod Maſorethæ ſpeciatim annotarunt. Ex altera forma, תֵּיטִבִי *Bonam facis*, Jer.2.33, & altero ׳ in Scheva commutato accelerandæ pronunciationis causâ, הֲתֵיטְבִי *Num bona eris?* Nah.3.8.

יוֹשִׁיב] Per craſin eſt יוֹכַח *Arguat*, Hoſ.4.4. In Tzere, וַיּוֹשֶׁב *Et ſedere fecit*, Gen.47.11. Ex altera forma, יֵיטִיב *Benefaciet*, Sophon.1.12, & defectè, יֵיטִב 1.Sam.20.13, & in Tzere, יֵיטֵב 1.Reg.1.47, & primâ radicali ׳ mobili, יְיֵטִיב Job.24.21, quod Kimchi fa-

ctum

AD INFINITIVUM.

Terminatio Chirek vel Tzere hîc se habet, ut in perfectis Verbis. Rarum est ' expressum cum Tzere: ut הוֹלִיד *Pariendo*, Jes.59.4: הֵיטִיב *Benefacere*, Jer.10.5. ' suppresso, לְהוֹשִׁיב *Collocando*, Neh.13.v.27. Ex altera forma, הֵיטֵב *Benefaciendo*, Gen.32.12: hinc etiam ' radicali suppresso, לְהֵמִין *Dextrare*, 2.Sam. 14.19. Cum ' paragogico, לְהוֹשִׁיבִי *Ad collocandum*, Psal.113. v.8.

Defectiva hîc sunt, הַקִּיף *Circumdando*, Jos.6. ver.3: לְהַנִּיחוֹ *Relinquere eum*, Num.32.15: לְהַצִּיב *Ad aptandum*, 1. Sam.13.v.21.

AD IMPERATIVUM.

הוֹשֵׁב] Cum ה paragogico semper est cum Chirek, הוֹשִׁיעָה *Serva*, Psal.12.2: hinc per crasin, הוֹשַׁע pro הוֹשַׁע, Jer.31.7: sic הוֹדַע *Significa*, Ezech.16.v.2. Analogum est, הוֹשַׁר *Dirige*, Psal.5.9, quod secundum scripturam sive literas, legendum הוֹשַׁר, & juxta vocales הַיְשַׁר, juxta formâ analogam communem, quomodo Masorethæ legendum notarunt: simile vide infrà cap.32. in Imperativo Hiphil.

הוֹשִׁיבִי] Ex altera forma, הֵילִיכִי *Abduc*, Exo.2.9: הֵימִינִי *Dexteram pete*, Ezech.21.16.

Defectiva hîc reperiūtur, הַנַּח *Sinito*, Hos.4.17, quod per crasin est, ut paulò antè in aliis notatum: hinc cum ה paragogico, הַנִּיחָה, Jud.16.26: תַּצִּיתוּהָ *Succendite eam*, 2.Sam.14.30: הַצִּיבִי *Statue*, Jer.31.21.

AD FUTURUM.

Characteristica conjugationis ה excluditur, ut in perfectis Verbis. Quandoque tamen expressa legitur, quod Chaldaicæ linguæ magis proprium:

16. verſ. 17: & ſic deinceps in aliis vocibus & Temporibus.

הוֹשַׁבְתִּי] Specialis anomaliæ eſt, יוֹדַעְתִּי *Notum feci*, 1. Sam. 21. 2, pro הוֹדַעְתִּי, ut notant Kimchi & R. Levi in Commentariis. Quidam ad peculiarem formam conjugationis hoc referunt, quàm appellant מְרֻבָּע *Quadratam*, cujus etiam ſuprà capite 14. mentionem fecimus: at hæc ab Elia jam exploſa eſt, tum etiam conſtructio & ſignificatio hujus Verbi planè convenit conjugationi Hiphil. Duo compoſitam habent formam, הוֹשַׁבוֹתִי & הֵיטִיבוֹתִי, quæ vide infrà cap. 28. ad Præter. Hiphil.

Ex *defectivis* hîc uſitata ſunt, הֵנִיחַ *Manere fecit*, Jud. 3. 1: וְהִנַּחְתִּי *Et collocem*, Jud. 6. 18: הִצִּיב *Statuit*, 1. Reg. 16. 34: וְהִצִּיגַנִי *Et ſtatuet me*, Job. 17. 6: הִצִּית *Incendit*, Jer. 11. 16: הִקִּיף *Circumegit*, Job. 19. 6, & ſic deinceps in reliquis perſonis.

AD PARTICIPIUM.

מוֹשִׁיב] Contractè ab initio, pro מְהוֹשִׁיב, ut & capite 15. oſtenſum. Ex altera forma eſt מֵיטִיב *Benefaciens*, 1. Sam. 16. 17. Cum ׳ paragogico, quod & capite 13. obſervatum, מוֹשִׁיבִי *Faciens ſedere*, Pſal. 113. verſ. 9.

מוֹשִׁיבִים] Analogum eſt, מֵימִינִים *Dextrantes*, dextram petentes, 1. Par. 12. verſ. 2: ſimile vide in Imperativo.

מוֹשִׁיבָה] Et in ה ex altera forma, מֵינֶקֶת *Lactans*, Exod. 2. v. 7.

Ex *defectivis* hîc ſunt, מַצִּית *Incendens*, Levit. 20. v. 47: מַנִּיחַ *Permittens*, Eccleſ. 5. 11: מַקִּיפִים *Ambientes*, 1. Reg. 7. v. 24.

2 הוֹשַׁבְתֶּם הוֹשַׁבְתֶּן
1 הוֹשַׁבְנוּ

Partic. præsens.

P.	S.	
מוֹשִׁיבִים	מוֹשִׁיב	M.
מוֹשִׁיבוֹת	מוֹשִׁיבָה	F.

Infinitivus.

הוֹשִׁיב vel הוֹשֵׁב

Imperativus.

P.	S.	
הוֹשִׁיבוּ	הוֹשֵׁב	M.
הוֹשֵׁבְנָה	הוֹשִׁיבִי	F.

Futurum.

fœm.	masc.	
	אוֹשִׁיב	1
תּוֹשִׁיבִי	תּוֹשִׁיב	2
תּוֹשִׁיב	יוֹשִׁיב	3

Plur.

fœm.	masc.	
	נוֹשִׁיב	1
תּוֹשֵׁבְנָה	תּוֹשִׁיבוּ	2
	יוֹשִׁיבוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

הוֹשִׁיב] ו suppresso, הֹרִישׁ *Expulit*, 2.Par.28. v.3: הַהֹשִׁיב *Qui habitare fecit*, Esr.10.14: הֹלִיד *Genuit*, 1.Par. 2.36, quod undecies sic scribitur ut observarunt Masorethæ. ' quiescente, הֵיטִיב *Benefacit*, Gen.12. v.16. ' formativo abjecto, וְהֵילִל *Ejulabit*, Jer.47.2: וְהוֹשִׁעַ *Et servabit*, Zach.12.7: הוֹרִד *Descendere fecit*, 2.Reg.

CAP. XXIV.

De Conjugatione Hiphil *& ejus passiva* Hophal.

ANomalia est in primâ radicali ׳ commutatâ in ו, quod in Hiphil quiescit in Cholem, in Hophal in Schurek: ut, הוֹשִׁיב Habitarefecit, Collocavit, הוּשַׁב Collocatus fuit. ו tamen à Cholem sæpè abjicitur: id, cum impropriè fiat, à Masorethis observatũ est, & notatum *Defectivè* eas voces scribi. Quædam in forma activa ׳ radicale immutatum retinent, sed quiescens in Tzere: ut, הֵיטִיב Benefecit, הֵינִיק Lactavit: attamen & inde ׳ prius quandoque rejectum est. Posterius ׳ ad formam conjugationis pertinens, sæpè abjicitur, ut & in perfectis Verbis dictum. Excipiuntur denique hîc ea, quæ primam radicalem ׳ deficientem habent, more defectivorum primâ נ, ut in singulis Temporibus annotabitur.

CONJUGATIO HIPHIL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	הוֹשִׁיבָה	הוֹשִׁיב
2	הוֹשַׁבְתְּ	הוֹשַׁבְתָּ
1		הוֹשַׁבְתִּי

Plur.

3 הוֹשִׁיבוּ

הושבתם

Tzere, pro נֵיחָמִים quæ forma in Hiphil ſæpè occurrit. Kimchi in Michlol vult eſſe ex forma dēfectivorum, quaſi Tzere ſit loco ejecti Dageſch ex Gutturali.

Ex *defectivis* unum eſt, נִצָּב *Conſiſtens*, Gen.24.13: Plurale, נִצָּבִים *Siſtentes ſe*, Gen.18.2. Fœmininum in ת. הַנִּצֶּבֶת *Quæ ſtabat*, 1.Sam.1.26.

AD INFINITIVUM.

Primâ radicalis hîc accipit Dageſch ad compenſandum defectum literæ characteriſticæ conjugationis נ, ob accedentem formativam Infinitivi literam ה: hinc ו quod antea fuit quieſcens, hîc fit conſona mobilis: ut, הִוָּשֵׁב pro הִיָּשֵׁב. Sic בְּהִוָּלֶד *In naſcendo*, quum naſceretur, Gen.21.5.

AD IMPERATIVUM.

Duo tantùm hîc uſitata ſunt, הִוָּסְרוּ *Eruditionem percipite*, Pſal.2.10: הִוָּשְׁעוּ *Servemini*, Jeſ.45.22.

AD FUTURUM.

אִוָּשֵׁב] א hîc etiam cum Chirek eſt, cujus formæ quoque ſuprà capite 13. ad Futurum Niphal notata ſunt: ut, אִוָּרֵשׁ, *Inopiâ premar*, Prov.30.9: אִוָּשֵׁעַ *Servaber*, Pſal.18.4.

יִוָּשֵׁב] In Pathach, ut & aliâs in aliis obſervatum וַיִּוָּעַץ *Et conſilium inijt*, 1.Reg.12.6. Analogum eſt, וַיִּיָּחֶל *Et exſpectavit*, Gen.8.12, cui ſimile vide ad Futurum Niphal. cap.34.

In *Pihel* & *Pyhal* analoga ſunt, proinde eorum ratio ex doctrina perfectorum Verborum patet.

Futurum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
1		אוֹשֵׁב
2	תּוֹשְׁבִי	תּוֹשֵׁב
3	תּוֹשֵׁב	יוֹשֵׁב

Plural.

1	נוֹשֵׁב	
2	תּוֹשְׁבוּ	} תּוֹשֵׁבְנָה
3	יוֹשְׁבוּ	

ANNOTAT. AD PRAETER.

נוֹשַׁבְתִּי] Vau suppresso, נֹעַדְתִּי *Conveniam*, Exo. 29. vers. 43.

נוֹשְׁבוּ] Compositam formam ex Pyhal habet נוּלְדוּ *Editi sunt*, 1.Par.3.5, quasi ex יֻלְּדוּ & נוֹלְדוּ. Est & aliud mixtæ formæ נִוַּסְּרוּ quod vide infrà in Hithpahel.

נוֹשְׁבָה] Huc refert Kimchi in Michlol pag.16, fæmininum in ת ad formam Chaldaicam, וְנֹכַחַת *Et erudita fuit*, cautè egit, Gen.20.16: vide simile infrà cap.26. ad Præteritum Kal.

Ex *defectivis*, primâ ' hîc duo reperiuntur, נִצַּבְתָּ *Sistas te*, Exo.7.15: נִצְּתוּ *Succensæ sunt*, Neh.1.3.

AD PARTICIPIUM.

נוֹשָׁב] Sic נוֹלָד *Nasciturus est*, 1.Reg.13.2.

נוֹשָׁבָה] Et in ת: נוֹשֶׁבֶת *Habitata*, Ezech.26.17.

נוֹשָׁבִים] Discrepat נֵחָמִים *Incalescentes*, Jes.57.5, & est ex istorum forma, quæ ' retinent quiescens in Tzere,

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Anomalia hîc eſt in primâ radicali י commutata in ו, quod in Præterito & Participio quieſcit in Cholem, in reliquis autem Temporibus fit mobile propter inferendum Dageſch. Vau tamen ſub Cholem Quieſcens, non ſemper exprimitur.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	maſc.
3	נוֹשְׁבָה	נוֹשַׁב
2	נוֹשַׁבְתְּ	נוֹשַׁבְתָּ
1		נוֹשַׁבְתִּי

Plur.

3		נוֹשְׁבוּ
2	נוֹשַׁבְתֶּן	נוֹשַׁבְתֶּם
1		נוֹשַׁבְנוּ

Partic. præſens.

	P.	S.
M.	נוֹשָׁבִים	נוֹשָׁב
F.	נוֹשָׁבוֹת	נוֹשָׁבָה

Infinitivus.

הִוָּשֵׁב

Imperativus.

	P.	S.
M.	הִוָּשְׁבוּ	הִוָּשֵׁב
F.	הִוָּשַׁבְנָה	הִוָּשְׁבִי

radicalis ׳ exprimitur: ut cùm legatur יְצֻוַּע & יַצִּיעַ, thema etiam positum fuit יָצַע, unde in Hiphil defectivorum more fit הִצִּיעַ. Sic ex יְצוּק & יְצוּקָה positum thema est יָצַק, unde defectivè dicitur in Futuro אֶצֹּק, etsi etiam hoc Verbum Quiescentium formam aliâs imitetur, ut videbitur in sequentibus. Sic & Verbum יָצַר sæpiùs Quiescentium formam servat. יָנַח potiùs thema ponere voluerunt, quàm נָנַח, quòd nullum thema exstet à duplici Nun inchoatum. יָצַב positum, quia lingua Chaldaica primam radicalem ׳ exprimit. Ad horum analogiam reliqua facta sunt.

In hac conjugatione reperiuntur, Infinitivus juxta quosdam, בְּצֶקֶת *In durescendo*, Quum durescerct, Job.38.38: לָצֶקֶת *Ad fundendum*, Exod.38. v.27, quæ etiam ex Quiescentium forma esse possunt. Imperativus, צַק *Infunde*, 2.Reg.4.41. Futurum, אֶצֹּק *Effundam*, Jes.44.3: וַיִּצְקוּ *Et effuderunt*, 2.Reg.4.40, unde & ad Quiescentium formam, וַיִּצֶק *Et effluxit*, 1.Reg.22. vers.35, quæ omnia sunt à יָצַק. Sic & יָצַר utramque formam imitatur: Futurum, אֶצָּוְרְךָ *Formarem te*, Jer.1.5, quod scribitur plenè cum ו, quod tamen in lectione redundat: legitur enim ut אֶצָּרְךָ, quomodo scribitur, Jes.49.8. Hoc Verbum etiam Quiescentium formam imitatur, ut antè in tertia singulari masculina positum. תִּצַּת *Exardescet*, Jes.9. v.18: וְיִסְּרֵנִי *Et erudiet me*, Jes.8.11. quod quidam Præteritum Pihel esse volunt: At tunc deberet notari Pathach sub ר, ut requirit forma Præteriti: nam נִי_ Præterito, נִי. Futuro jungitur, ut videre est libro 2. cap.17.

FORMA

ſunt, quæ ab initio habent literam ', notam generis maſculini; וַיֵּחַמְנָה Ut incaleſcerent vel coirent, Gen. 30. 38: וַיִּשַּׁרְנָה *Et rectà contenderunt*, 1. Sam. 6. 12: *Eſt*, inquit R. Salomon, תֵּיבָה אַנְדְּרוֹגִינוֹס *Dictio androgynos*, nempe ob notam utriuſq; ſexus. Maſculina autem nota vires maſculas & validiores ſignificat. Maſorethæ ſimiliter notant in Geneſi, *Tres eſſe*, מִלִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס *dictiones androgynas*.

Specialis anomaliæ eſt Verbum יָכֹל *Potuit*, quod literam ' commutat in ו quieſcens in Schurek: ut, אוּכַל Potero, תּוּכַל Poteris, &c. Ratio quam Santes adducit ex Michlol Kimchi, non eſt ſufficiens, notante id etiam ad Kimchium Elia, pag. 125.

Porrò ex hoc genere Verborum incipientium à ', octo excipiuntur, quæ certis Temporibus & conjugationibus, formam Defectivorum primâ נ imitantur, nempe יָקַף, יָצַת, יָצַר, יָצַק, יָצַע, יָצַג, יָצַב, יָנַח, ex quibus peculiare imperfectorum Verborum Genus vulgò conſtituunt, appellantque illa, *Defectiva Pe* '. At cùm major pars Verborum à ' incipientium, ad Quieſcentium genus referantur, hæc verò defectiva pauciora ſint, neq; in ſingulis conjugationibus aut Temporibus uſitata, nos ea tanquam ſpecialia exempla, quæ à Quieſcentium genere excipiuntur, ſingulis locis annotabimus. Ratio autem anomaliæ ipſorum, ſive literæ deficientis, ex Defectivorum doctrina patet. Porrò hæc Verba (excepto יָצַר) in Præterito Kal uſitata non ſunt, ac proinde ex conjectura potiùs quàm rei veritate, primâ radicalis in plerìſque ipſorum ſtatuitur ', ſcribit Kimchi in Michlol pag. 93. Conjectura autem deſumpta eſt ex uno altero ve derivato, in quo prima

Sæpè etiam exprimitur in Chirek quiescens,& tum desinunt in Pathach ad formam perfectorum: ut, אִישַׁן *Obdormiscam*, Psal.13.4: אִינַק *Sugam*, Job.3.12: אִיבַשׁ *Arescam*, Psal.102.12. At אֵדַע *Sciam*, Gen.15.8, contractum videtur ex אֶדַע. Cum ה paragogico, וָאֵשְׁבָה *Et sedebam*, Esr.9.3: accentu autem ad penultimam retracto, Tzere redit: ut, וְאֵשֵׁבָה *Ut habitem*, Jes.49.20. Sic & Pathach redit, sed producitur in Kametz: ut, וְאִישָׁנָה *Et dormiam*, Psal.3.6.

יֵשֵׁב] Accentu ad penultimam rejecto, vel planè ablato, corripitur ultima in Sægol: ut, וַיֵּשֶׁב *Et consedit*, Gen.4.16. Est & hîc terminatio Pathach: ut, וְיֵלַךְ *Et abeat*, Job.27.21: יֵצַר *Arctabit se*, Prov.4. v.12: יֵקַד *Ardebit*, Jes.10.16: יֵדַע *Sciat*, Jes.7.16. At cùm ab initio est Chirek, tum ultima regulariter est cum Pathach: ' autem prima radicalis & hîc sæpè abjicitur, יִחַם *Incalescebat*, 1.Reg.1.v.1: וַיִּשַׁר *Et rectum fuit*, 1.Sam.18.20: וַיִּטַב *Et bonum visum fuit*, Jos.22.30: יִבַשׁ *Arescet*, Jes.19.7. Hinc ultimâ correptâ propter accentum, triplex occurrit forma, וַיִּיצֶר *Et formavit*, Gen.2.7, וַיִּצֶר *Et cùm formavisset*, v.19, וַיֵּצֶר *Et angustia fuit*, Gen.32.7. Unum est, quod ex analogia mixtam formam habet, יֵידַע *Pernoscit*, Psal.138.6.

תֵּשֵׁב] In Pathach, תֵּרַד *Descendat*, Thren.3.48.

נֵשֵׁב] Speciale hîc est, נֵאוֹת *Acquiescemus*, Gen. 34.15, & sic נֵאֹתָה *Conquiescamus*, v.23. Cum ה paragogico ex communi forma, נֵרְדָה *Descendamus*, Gen.11. vers.7.

יֵשְׁבוּ] Discrepat hinc propter gutturalem, וַיֶּחֱמוּ *Et incalescebant*, Gen.30.38.

תֵּשַׁבְנָה] Et cum Pathach in penultima, וַתֵּלַדְנָה *Et pepererunt*, Ezech.23.4: תֵּלַכְנָה *Ibitis*, Ruth.1.11. Duo sunt,

ex יָסוֹד · יָבוֹשׁ. Hinc reperitur cum Dagesch ornatus, ut Hebræi loquuntur, לְיַסֹּד *Fundare*, 2. Par. 31.7, quam formam Rabbini frequentissimè imitantur. Duo mixtim sunt, יְכֹלֶת *Posse*, Num. 14.16: יְבֹשֶׁת *Exsiccari*, Gen. 8.7, ex forma perfecta יָכֹל vel יְכֹל & כֹּלֶת, aut sunt Nomina verbalia infinitè usurpata, ut & in aliis contingit. Ex forma imperfecta unum reperitur contractum speciali anomaliâ, לָלֶת *Ad pariendum*, 1. Sam. 4.19, pro לָלֶדֶת, à qua interpretatione stat Chaldæus paraphrastes. Alienum est, quod quidam positum velint pro לְיַלֵּלֶת *Ad ejulandum*, (more scilicet parturientium,) à יָלַל. Contractio similis est in אַחַת pro אֲחֶדֶת.

AD IMPERATIVUM.

שֵׁב] Quædam in Pathach desinunt: ut, דַּע *Scito*, Gen. 20.7: הַב *Dato*, Prov. 30.15: צַק *Funde*, 2. Reg. 4. vers. 41: רַשׁ *Posside*, Deut. 2.31, cum Kametz propter accentum. Cum ה paragogico ab initio est Scheva. לְכָה *Ito*, Gen. 19.32: רְדָה *Descende*, Gen. 45.9. Accentu autem ad penultimam redeunte, redit Tzere: ut, רֵדָה *Descende*, 2. Reg. 1.11: Pathach verò producitur in Kametz: ut, הָבָה *Da*, 1. Sam. 14.41, quod semel præter morem reperitur Milrah, hoc est, cum accentu in ultima, Gen. 29.21.

לְכוּ] Accentu retracto, לֵכוּ *Ite*, Jos. 2.16: & sic in fæminino, לֵכִי *Ito*, Exo. 2.8.

שֵׁבְנָה] Cum Apocopa literæ ה · לֵכְןָ *Abite*, Ruth. 1. vers. 11.

AD FUTURUM.

אֵשֵׁב] Primâ radicalis ' occultatur in Tzere, ut liquet ex hoc, אֵילְכָה *Incedam*, Mich. 1.8, sic אֵישֵׁב &c.

Futurum.

Sing.

fæm.	masc.	
	אֵשֵׁב	1
תֵּשְׁבִי	תֵּשֵׁב	2
תֵּשֵׁב	יֵשֵׁב	3

Plur.

	נֵשֵׁב	1
תֵּשַׁבְנָה	תֵּשְׁבוּ	2
	יֵשְׁבוּ	3

ANNOTAT. AD INFINIT.

שֶׁבֶת] Propter gutturalem duplex Pathach est: ut, דַּעַת *Cognoscere*, Jer.9.6, quæ forma etiam suprà fuit in Defectivis primâ radicali: sed significatis & adhibito Lexico Radices distinguendæ sunt. Reperitur & alia forma anomala: ut, דֵּעָה אֶת־יְהוָה Cognoscere DOMINUM, Jes.11.9: לְדֵעָה *Ad sciendum*, Exo.2.4. לְלֶדָה *Ad pariendum*, 2.Reg.19.3: מֵרְדָה *A descendendo*, Gen.46.3. Sed hæc & alia cum ה ascititio in fine, usum Verbi infiniti habentia, potiùs pura Nomina sunt, pro Infinitivis usurpata, quomodo casum Verbi sui regunt, ut & suprà capite 13. ad Infinitivum dictum est. Sic & דֵּעָה Scire Scientia, cognitio, Prov.24.14, quod quibusdam Imperativus est, & Sægol loco Kametz usurpatum. Sæpè etiam analogiam servant: ut, יְשׁוֹב *Manendo*, 1.Sam.20.5, unde per Aphæresin שׁוֹב, Jerem.42.10, quod tamen etiam à שׁוב esse possit: יְלֹד *Parere*, Job.15.35: בִּיבֹושׁ *In arescendo*, Jes.27.11: לִיסֹוד *Ad fundandum*, Jes.51.16; ex

quatuor quiescentium literarum אהוי constant, ex quibus diversa in conjugando anomalia existit: suntque *trium generum*, juxta numerum trium literarum radicalium.

Primum est Verborum, quæ ab א vel י incipiunt, & *Quiescentia Pe Aleph* vel *Jod* vulgò appellantur: ut, אָמַר Dixit, יָשַׁב Habitavit. At cùm ab א incipientia, nullam generalem in conjugando anomaliam contineant, eorum varietas in specie explicata est capite 13. & sequentibus.

Quiescentia primâ radicali י sunt, quę י vel abjiciunt vel in ו commutant. Differunt à Defectivis, (quæ & ipsa literam thematis abjiciunt) quòd ubi Defectiva defectum per Dagesch complent, illic Quiescentia literam abjectam vocali longa indicat, in quibus literæ quiescentes occultantur & quiescunt. Cæterùm & hîc quædam Tempora nunc regulariter, nunc irregulariter flectuntur: Præteritum deinde & utrumque Participium in Kal, integræ denique conjugationes Pihel & Hithpahel ad analogiam communem formantur.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum & utrumque Participium analoga sunt.

Infinitivus.

שֶׁבֶת

Imperativus.

P.	S.	
שבו	שֵׁב	S.
שֵׁבְנָה	שְׁבִי	P.

אשׁתּוֹנֵן quod Kimchi huc refert, vide ad Futurum.

PARTICIPIUM: מִתְרוֹנֵן *Cantillans*, Psal.78.65: מִסְתּוֹלֵל *Extollens seipsum*, Exo.9.17: Plurale, מִתְגֹּדְדִים *Incidentes se*, Jerem.41. v.5. Fæmininum plurale, מִתְנוֹסְסוֹת *Pro vexillis erunt*, Zach.9.16.

INFINITIVUS: לְהִתְגּוֹלֵל *Advolutandum se*, Gen. 43. vers.18.

IMPERATIVUS: הִתְקֹשְׁשׁוּ *Excutite vos*, Sophon. 2. vers.1.

FUTURUM: וְאֶשְׁתּוֹמֵם *Et obstupui*, Jes 63.5: יִשְׁתּוֹמֵם *Obstupescit*, Psal.143.4, quæ sunt cum metathesi literæ ת: וַיִּתְרֹצְצוּ *Et conquassabant se*, Gen.25.22. Cum syncopa literæ ת, תִּשּׁוֹמֵם *Desolationem accerses tibi*, Ecclesi.7.17: אֵרוֹמָם *Exaltabor*, Jes.33.10, pro אֶתְרוֹמָם quod tamen etiam à רום esse possit, ut videre est capite 29. Unum reperitur cum Schurek in medio, præter normam, הִתְגּוּדָדִי *Cæsuras induces tibi*, Jer. 47. vers.5.

CAP. XXIII.

De Verbis Quiescentibus primâ radicali & primâ ipsorum Conjugatione Kal *&* Niphal.

E*xpositum est primum genus anomaliæ in* Defectivis: *sequitur alterum, quod est* Verborum Quiescentium.

Quiescentia Verba sunt, quæ ex una vel altera qua-

Vel

3 הִתְגוֹלֵל הִתְגַּלְלָה

2 הִתְגוֹלַלְתָּ &c.

Participium præſens.

	S.	P.
M.	מִסְתּוֹבֵב	מִסְתּוֹבְבִים
F.	מִסְתּוֹבְבָה	מִסְתּוֹבְבוֹת

Infinitivus.

הִסְתּוֹבֵב

Imperativus.

	S.	P.
M.	הִסְתּוֹבֵב	הִסְתּוֹבְבוּ
F.	הִסְתּוֹבְבִי	הִסְתּוֹבֵבְנָה

Futurum.

Sing.

	maſc.	*fæm.*
1	אֶסְתּוֹבֵב	
2	תִּסְתּוֹבֵב	תִּסְתּוֹבְבִי
3	יִסְתּוֹבֵב	&c.

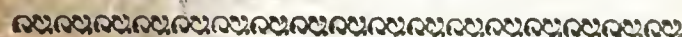
ANNOTATIONES.

PRAETERITUM: הִתְרֹצְצוּ *Conquaſſabant ſeſe*, Gen.25.22: אֶשְׁתּוֹלְלוּ *In prædam dederunt ſe*, Pſal.76.6, quod eſt cum tranſpoſitione literæ ת, & ה characteriſticum in א commutatum eſt, juxta formam Chaldæis uſitatam, ut in illo, אֶשְׁתּוֹמַם *Obſtupuit*, Dan.4.16: item, אִתְיָעֲטוּ *Conſilium inierunt*, Dan.6. verſ.8: ſimile vide ad Præteritum Hiphil capite 15.

calem brevem, Kametz chatuph ſcilicet & Dageſch, reſolutum eſt, ut jam antea aliquoties oſtenſum, & Pronomen ה in fine caret Mappik, quod itidem ſæpiùs obvenit. Inde quoque בָּחְשַׁמָּה *In deſolari illam*, id eſt, dum deſolata eſſet, v.43, per metatheſin punctorum, pro בְּהָשַּׁמָּה : quorum notatio omnem regulam egreditur, ac proinde ſpecialis ſunt obſervationis.

AD FUTURUM.

יוּסַב] Sic יוּאַר *Maledicetur*, Num.22. ver.6: יֻחַן Gratia exhibebitur, Jeſ.26.10. Eſt & Dageſch euphonicũ poſt Schurek, יוּסַּב *Circumagitur*, Jeſ.28.27: יוּשַּׁד *Vaſtabitur*, Hoſ.10.14. Et ſic poſt Kibbutz, יֻכַּת *Conteretur*, Jeſ.24.12.

CAP. XXII.

De Conjugatione Hithpahel *Defectivorum ſecundâ.*

QVòd hæc conjugatio communiter analoga ſit, initio capitis 19. dictum eſt. Anomalia autem ſequitur formam Pihel, cui ſimpliciter ſyllabam הִת præponit, nec præterea quicquam ab ea differt. Ideoq; flexio cum ea conferenda eſt.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*maſc.*
3	הִסְתּוֹבְבָה	הִסְתּוֹבֵב
2	הִסְתַּבַּבְתְּ	הִסְתּוֹבַבְתָּ
1	&c.	הִסְתַּבַּבְתִּי

Vel

וְהָשַׁמּוּ Et stupore corripiamini, Job.21.5, estque intransitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent ש cum Dagesch, & alia sub ה Kametz chatuph, quasi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum consensu. Analogam formam habet הָרְנִינוּ *Cantate*, Deut.32.43.

AD FUTURUM

אָסֵב] Sic אָחֵל *Incipiam*, Deut.2.25: at אַחֵל *Profanabo*, Ezech.39.7, notatur cũ Pathach distinguendæ significationis causâ, & sic in reliquis personis pro diversa significatione diversa notatio servatur. אָרִיקָם vide libro 2. cap.17. ad Futurum. Analogum est, אַרְנִן *Cantare faciam*, Job.29.13.

תָּסֵב] Vocalis longa sub characteristicis literis, & hîc, & in aliis personis, resolvitur in breve & Dagesch, ut & ad Futurum Kal suprà observatum est, תַּתֵּם *Integras facis*, Job.22.3: תַּמֵּר *Exacerbas*, Exo.23.21.

יָסֵב] Simile hîc est præcedentibus, וַיַּסֵּב *Et circumduxit*, Exo.13.18: item, וַיַּתֵּם *Ut absolvat*, 2.Reg. 22.4. Sic in Chirek præter communem formam, יַשִּׁים *Desolet*, Jer.49.20. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol pro more, וַיָּגֶל *Et devolvit*, Gen.29.10, & ita hîc eadem forma occurrit, quæ in Quiescentibus secundâ radicali, (de quibus infrà cap.28.) sed tum significationibus & adhibito Lexico Radices discernendæ sunt.

נָסֵב] In Chirek ut antea, וַנַּשִּׁים *Et desolavimus*, Num.21.30. Huc quidam revocant, illud cum ה paragogico, וְנָבְלָה *Et confundamus*, Gen.11.7, pro נָבְלָה, ut dictum suprà ad Futurum Kal.

יָסֹבּוּ] Discrepat וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt*, Deut.1.44,

vocali sub præcedente, quæ ante Scheva compositum esse debebat, ut dictum suprà capite 4: Tertia autem radicalis ת in sequenti ת per Dagesch occultata est, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach, הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1.Sam.5.10: הֵשַׁמּוּ *Desolaverunt*, Jer.10. v.25: הֵתַמּוּ *Absolverunt*, 2.Sam.20.18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסֵב] Quandoque in Pathach ut in Præterito, מֵצַל *Umbram faciens*, Ezech.31. v.3: מֵסַב *Circumdans*, 1.Reg.6.29, quod & Nomen esse potest. Analogum est, מַשְׁמִים *Supore correptus*, Ezech.3.15, estque intransitivum, quomodo & in Imperativo sumitur, ut illic videre est.

מְסִבִּים] Hic & in aliis duabus vocibus, semper in medio Chirek est, ad discrimen Participii Pihel Quiescentium tertiâ ה, de quibus capite 35. Hinc est מְסִבָּי *Circumdantium me*, Psal.140.10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteristica ה est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Sic, הָחֵל *Incipiendo*, 1.Sam.3.12: כְּהָתֵם *Quum consummabunt*, Dan.8.23. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus, לְהָבַר *Adpurgandum*, Jer.4.11: לְהָדַק *Comminuendo*, 2.Par.34.7, ubi ה ex speciali anomalia retinet vocalē Præteriti. Hinc sunt cum Pronominibus, בַּהֲתִמְּךָ · בְּהִלּוֹ, quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet הַשְׁמֵם *Desolando*, Mich.6.13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dagesch, הָבֵרוּ *Purgate*, Jer. 51.11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit,

וְהַשַּׁמּוּ

וְהָשַׁמּוּ Et stupore corripiamini, Job.21.5, estque intransitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent ש cum Dagesch, & alia sub ה Kametz chatuph, quasi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum consensu. Analogam formam habet הַרְנִינוּ *Cantate*, Deut.32.43.

AD FUTURUM

אָסֵב] Sic אָחֵל *Incipiam*, Deut.2.25: at אַחֵל *Profanabo*, Ezech.39.7, notatur cū Pathach distinguendæ significationis causâ, & sic in reliquis personis pro diversa significatione diversa notatio servatur. אָרִיקֹם vide libro 2. cap.17. ad Futurum. Analogum est, אַרְנִן *Cantare faciam*, Job.29.13.

תָּסֵב] Vocalis longa sub characteristicis literis, & hîc, & in aliis personis, resolvitur in brevē & Dagesch, ut & ad Futurum Kal suprà observatum est, תַּתֵּם *Integras facis*, Job.22.3: תַּמֵּר *Exacerbas*, Exo.23.21.

יָסֵב] Similе hîc est præcedentibus, וַיַּסֵּב *Et circumduxit*, Exo.13.18: item, וַיַּתֵּם *Ut absolvat*, 2.Reg. 22.4. Sic in Chirek præter communem formam, יַשִּׁים *Desolet*, Jer.49.20. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol pro more, וַיָּגֶל *Et devolvit*, Gen.29.10, & ita hîc eadem forma occurrit, quæ in Quiescentibus secundâ radicali, (de quibus infrà cap.28.) sed tum significationibus & adhibito Lexico Radices discernendæ sunt.

נָסֵב] In Chirek ut antea, וַנַּשִּׁים *Et desolavimus*, Num.21.30. Huc quidam revocant, illud cum ה paragogico, וְנָבְלָה *Et confundamus*, Gen.11.7, pro נָבֵלָּה, ut dictum suprà ad Futurum Kal.

יָסֵבּוּ] Discrepat וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt*, Deut.1.44.

vocali, sub præcedente, quæ ante Scheva compositum esse debebat, ut dictum suprà capite 4: Tertia autem radicalis ת in sequenti ת per Dagesch occultata est, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach, הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1.Sam.5.10: הֵשַׁמּוּ *Desolaverunt*, Jer.10. v.25: הֵתַמּוּ *Absolverunt*, 2.Sam.20.18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסֵב] Quandoque in Pathach ut in Præterito, מֵצַל *Umbramfaciens*, Ezech.31. v.3: מֵסַב *Circumdans*, 1.Reg.6.29, quod & Nomen esse potest. Analogum est, מַשְׁמִים *Supore correptus*, Ezech.3.15, estque intransitivum, quomodo & in Imperativo sumitur, ut illic videre est.

מְסִבִּים] Hîc & in aliis duabus vocibus, semper in medio Chirek est, ad discrimen Participii Pihel Quiescentium tertiâ ה, de quibus capite 35. Hinc est מְסִבַּי *Circumdantium me*, Psal.140.10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteristica ה est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Sic, הָחֵל *Incipiendo*, 1.Sam.3.12: כְּהָתֵם *Quum consummabunt*, Dan.8.23. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus, לְהָבַר *Adpurgandum*, Jer.4.11: לְהֵדַק *Comminuendo*, 2.Par.34.7, ubi ה ex speciali anomalia retinet vocalẽ Præteriti. Hinc sunt cum Pronominibus, בַּהֲתִמְּךָ, בְּהִלּוֹ, quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet הַשְׁמֵם *Desolando*, Mich.6.13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dagesch, הָבֵרוּ *Purgate*, Jer. 51.11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit,

וְהָשַׁמּוּ Et stupore corripiamini, Job.21.5, estque intransitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent ש cum Dagesch, & alia sub ה Kametz chatuph, quasi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum consensu. Analogam formam habet הַרְנִינוּ *Cantate*, Deut.32.43.

AD FUTURUM

אָסֵב] Sic אָחֵל *Incipiam*, Deut.2.25: at אַחֵל *Profanabo*, Ezech.39.7, notatur cũ Pathach distinguendæ significationis causâ, & sic in reliquis personis pro diversa significatione diversa notatio servatur. אָרִיקֵם vide libro 2. cap.17. ad Futurum. Analogum est, אָרְנִן *Cantare faciam*, Job.29.13.

תָּסֵב] Vocalis longa sub characteristicis literis, & hîc, & in aliis personis, resolvitur in brevẽ & Dagesch, ut & ad Futurum Kal suprà observatum est, תַּתֵּם *Integras facis*, Job.22.3: תַּמֵּר *Exacerbas*, Exo.23.21.

יָסֵב] Simile hîc est præcedentibus, וַיַּסֵּב *Et circumduxit*, Exo.13.18: item, וַיַּתֵּם *Ut absolvat*, 2.Reg. 22.4. Sic in Chirek præter communem formam, יַשִּׁים *Desolet*, Jer.49.20. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol pro more, וַיָּגֶל *Et devolvit*, Gen.29.10, & ita hîc eadem forma occurrit, quæ in Quiescentibus secundâ radicali, (de quibus infrà cap.28.) sed tum significationibus & adhibito Lexico Radices discernendæ sunt.

נָסֵב] In Chirek ut antea, וַנַּשִּׁים *Et desolavimus*, Num.21.30. Huc quidam revocant, illud cum ה paragogico, וְנָבְלָה *Et confundamus*, Gen.11.7, pro נָבֵלָּה, ut dictum suprà ad Futurum Kal.

יָסֵבּוּ] Discrepat וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt*, Deut.1.44.

vocali sub præcedente, quæ ante Scheva compositum esse debebat, ut dictum suprà capite 4: Tertia autem radicalis ת in sequenti ת per Dagesch occultata est, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach, הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1.Sam.5.10: הֵשַׁמּוּ *Desolaverunt*, Jer.10. v.25: הֵתַמּוּ *Absolverunt*, 2.Sam.20.18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסֵב] Quandoque in Pathach ut in Præterito, מֵצַל *Umbramfaciens*, Ezech.31.v.3: מֵסַב *Circumdans*, 1.Reg.6.29, quod & Nomen esse potest. Analogum est, מַשְׁמִים *Supore correptus*, Ezech.3.15, estque intransitivum, quomodo & in Imperativo sumitur, ut illic videre est.

מְסִבִּים] Hîc & in aliis duabus vocibus, semper in medio Chirek est, ad discrimen Participii Pihel Quiescentium tertiâ ה, de quibus capite 35. Hinc est מְסִבַּי *Circumdantium me*, Psal.140.10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteristica ה est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Sic, הָחֵל *Incipiendo*, 1.Sam.3.12: כְּהָתֵם *Quum consummabunt*, Dan.8.23. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus, לְהָבַר *Adpurgandum*, Jer.4.11: לְהָדַק *Comminuendo*, 2.Par.34.7, ubi ה ex speciali anomalia retinet vocalẽ Præteriti. Hinc sunt cum Pronominibus, כַּהֲתִמְּךָ · כְּהָלּוֹ, quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet הַשְׁמֵם *Desolando*, Mich.6.13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dagesch, הָבֵרוּ *Purgate*, Jer. 51.11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit,

והשמו

וְהָשַּׁמּוּ Et ſtupore corripiamini, Job.21.5, eſtque intranſitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent ש cum Dageſch, & alia ſub ה Kametz chatuph, quaſi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum conſenſu. Analogam formam habet הַרְנִינוּ *Cantate*, Deut.32.43.

Ad Futurum

אָסֵב] Sic אָחֵל *Incipiam*, Deut.2.25: at אַחֵל *Profanabo*, Ezech.39.7, notatur cũ Pathach diſtinguendæ ſignificationis causâ, & ſic in reliquis perſonis pro diverſa ſignificatione diverſa notatio ſervatur. אָרִיקם vide libro 2. cap.17. ad Futurum. Analogum eſt, אַרְנִן *Cantare faciam*, Job.29.13.

תָּסֵב] Vocalis longa ſub characteriſticis literis, & hîc, & in aliis perſonis, reſolvitur in brevẽ & Dageſch, ut & ad Futurum Kal ſuprà obſervatum eſt, תַּתֵּם *Integras facis*, Job.22.3: תַּמֵּר *Exacerbas*, Exo.23.21.

יָסֵב] Simile hîc eſt præcedentibus, וַיַּסֵּב *Et circumduxit*, Exo.13.18: item, וַיַּתֵּם *Ut abſolvat*, 2.Reg. 22.4. Sic in Chirek præter communem formam, יַשִּׁים *Deſolet*, Jer.49.20. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol pro more, וַיָּגֶל *Et devolvit*, Gen.29.10, & ita hîc eadem forma occurrit, quæ in Quieſcentibus ſecundâ radicali, (de quibus infrà cap.28.) ſed tum ſignificationibus & adhibito Lexico Radices diſcernendæ ſunt.

נָסֵב] In Chirek ut antea, וַנַּשִּׁים *Et deſolavimus*, Num.21.30. Huc quidam revocant, illud cum ה paragogico, וְנָבְלָה *Et confundamus*, Gen.11.7, pro נָבֵלָה, ut dictum ſuprà ad Futurum Kal.

יָסֵבּוּ] Diſcrepat וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt*, Deut.1.44.

vocali sub præcedente, quæ ante Scheva compositum esse debebat, ut dictum suprà capite 4: Tertia autem radicalis ה in sequenti ה per Dagesch occultata est, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach, הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1.Sam.5.10: הֵשַׁמּוּ *Desolaverunt*, Jer.10. v.25: הֵתַמּוּ *Absolverunt*, 2.Sam.20.18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסֵב] Quandoque in Pathach ut in Præterito, מֵצַל *Umbram faciens*, Ezech.31. v.3: מֵסַב *Circumdans*, 1.Reg.6.29, quod & Nomen esse potest. Analogum est, מַשְׁמִים *Supore correptus*, Ezech.3.15, estque intransitivum, quomodo & in Imperativo sumitur, ut illic videre est.

מְסִבִּים] Hic & in aliis duabus vocibus, semper in medio Chirek est, ad discrimen Participii Pihel Quiescentium tertiâ ה, de quibus capite 35. Hinc est מְסִבַּי *Circumdantium me*, Psal.140.10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteristica ה est cum Kametz ad differentiam Præteriti. Sic, הָחֵל *Incipiendo*, 1.Sam.3.12: כְּהָתֵם *Quum consummabunt*, Dan.8.23. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus, לְהָבֵר *Adpurgandum*, Jer.4.11: לְהָדֵק *Comminuendo*, 2.Par.34.7, ubi ה ex speciali anomalia retinet vocalē Præteriti. Hinc sunt cum Pronominibus, כַּהֲתִמְּךָ · בְּהֵלוֹ, quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet הַשְׁמֵם *Desolando*, Mich.6.13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dagesch, הָבֵרוּ *Purgate*, Jer. 51.11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit,

והשמו

Vel

3 הִתְגּוֹלֵל הִתְגַּלְלָה

2 הִתְגּוֹלַלְתָּ &c.

Participium præsens.

P. S.

M. מִסְתּוֹבֵב מִסְתּוֹבְבִים

F. מִסְתּוֹבְבָה מִסְתּוֹבְבוֹת

Infinitivus.

הִסְתּוֹבֵב

Imperativus.

P. S.

M. הִסְתּוֹבֵב הִסְתּוֹבְבוּ

F. הִסְתּוֹבְבִי הִסְתּוֹבֵבְנָה

Futurum.

Sing.

fæm. *masc.*

1 אֶסְתּוֹבֵב

2 תִּסְתּוֹבֵב תִּסְתּוֹבְבִי

3 יִסְתּוֹבֵב &c.

ANNOTATIONES.

PRAETERITUM: הִתְרֹצְצוּ *Conquassabant sese*, Gen.25.22: אֶשְׁתּוֹלְלוּ *In prædam dederunt se*, Psal.76.6, quod est cum transpositione literæ ת, & ה characteristicum in א commutatum est, juxta formam Chaldæis usitatam, ut in illo, אֶשְׁתּוֹמַם *Obstupuit*, Dan.4.16: item, אִתְיָעַטוּ *Consilium inierunt*, Dan.6. vers.8: simile vide ad Præteritum Hiphil capite 15.

calem brevem, Kametz chatuph ſcilicet & Dageſch, reſolutum eſt, ut jam antea aliquoties oſtenſum, & Pronomen ה in fine caret Mappik, quod itidem ſæpius obvenit. Inde quoque בְּהָשַּׁמָּה *In deſolari illam*, id eſt, dum deſolata eſſet, v.43, per metatheſin punctorum, pro בְּהָשַּׁמָּה: quorum notatio omnem regulam egreditur, ac proinde ſpecialis ſunt obſervationis.

AD FUTURUM.

יוּסַב] Sic יוּאַר *Maledicetur*, Num.22. ver.6: יֻחַן *Gratia exhibebitur*, Jeſ.26.10. Eſt & Dageſch euphonicũ poſt Schurek, יוּסַּב *Circumagitur*, Jeſ.28.27: יוּשַּׁד *Vaſtabitur*, Hoſ.10.14. Et ſic poſt Kibbutz, יֻכַּת *Conteretur*, Jeſ.24.12.

CAP. XXII.

De Conjugatione Hithpahel *Defectivorum ſecundâ.*

QVòd hæc conjugatio communiter analoga ſit, initio capitis 19. dictum eſt. Anomalia autem ſequitur formam Pihel, cui ſimpliciter ſyllabam הת præponit, nec præterea quicquam ab ea differt. Ideoq; flexio cum ea conferenda eſt.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*maſc.*
3	הִסְתּוֹבְבָה	הִסְתּוֹבֵב
2	הִסְתַּבַּבְתְּ	הִסְתּוֹבַבְתָּ
1	&c.	הִסְתַּבַּבְתִּי

Vel

Infinitivus.

הוּסַב

Imper. caret.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*
	1 אוּסַב
תּוּסַבִּי	2 תּוּסַב
תּוּסַב	3 יוּסַב

Plural.

	1 נוּסַב
תּוּסַבֶּינָה	2 תּוּסַבּוּ
	3 יוּסַבּוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

הוּסַבּוּ] Discrepat הֻמְּכוּ *Depriminntur*, Job.24. v.24, pro הוּמַכּוּ, cui similia vide suprà cap.19. ad Futurum Niphal.

AD PARTICIPIUM.

Participium præsens inusitatum est, neq; à Kimchio formatur.

מוּסָב] Ablato accentu Kametz corripitur in Pathach: ut מוּסַב־ *Ambitibus circumdata*, Ezech.41.7.

מוּסַבּוֹת] Cum Kibbutz loco Schurek, מֻסַבֹּת *Circum clusi*, Exod.28.11.

AD INFINITIVUM.

הוּסַב] Hinc est cum Pronomine fæminino, הָשַּׁמָּה *Desolari ejus*, Levit.26.34, ubi Schurek in vo-

m 5

ubi vocalis longa Kametz resoluta in brevem & Dageſch, & Dageſch ex ת ſublatũ euphoniæ causâ, pro וַיַּכְּתוּ: ſimile vide mox ad Præteritum Hophal. Hinc novam Radicem quidam fingunt נָכַת vel יָכַת, quaſi primâ radicalis deficiat: כָּתַת autem notæ ſignificationis eſt pro Conterere, Contundere. Cum Nun paragogico, יְמִישׁוּן Palpant, Pſal.115.7, formam habet à Quieſcentibus ſecundâ, ſed ſignificationem ex hujus claſſis Verbo מָשַׁשׁ.

תְּסֻבֶּינָה]. Sic וַתְּחִלֶּינָה Et cœperunt, Gen.41.54, & ſic cum defectu י, תְּצִלֶּנָה Tinnient, 1.Sam.3.11.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Characteriſticæ ה vocalis propria hîc eſt Schureck, ſed id promiſcuè in Kibbutz euphoniæ causâ convertitur.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	הוּסַב	הוּסַבָּה
2	הוּסַבּוֹתָ	הוּסַבּוֹת
1	הוּסַבּוֹתִי	

Plur.

3	הוּסַבּוּ	
2	הוּסַבּוֹתֶם	הוּסַבּוֹתֶן
1	הוּסַבּוֹנוּ	

Parcicip. præter.

	S.	P.
S.	מוּסָב	מוּסַבִּים
P.	מוּסַבָּה	מוּסַבּוֹת

Infini-

וְהָשַׁמּוּ Et ſtupore corripiamini, Job.21.5, eſtque intranſitivum ut in Participio. Variant exemplaria in hujus vocis orthographia: quædam enim habent שׁ cum Dageſch, & alia ſub ה Kametz chatuph, quaſi ex forma Hophal. At ea conjugatio Imperativo caret ex communi Grammaticorum conſenſu. Analogam formam habet הַרְנִינוּ *Cantate*, Deut.32.43.

AD FUTURUM

אָסֵב] Sic אָחֵל *Incipiam*, Deut.2.25: at אָחֵל *Profanabo*, Ezech.39.7, notatur cū Pathach diſtinguendæ ſignificationis cauſâ, & ſic in reliquis perſonis pro diverſa ſignificatione diverſa notatio ſervatur, אָרִיקֵם vide libro 2. cap.17. ad Futurum. Analogum eſt, אַרְנִן *Cantare faciam*, Job.29.13.

תָּסֵב] Vocalis longa ſub characteriſticis literis, & hîc, & in aliis perſonis, reſolvitur in brevē & Dageſch, ut & ad Futurum Kal ſuprà obſervatum eſt, תַּתֵּם *Integras facis*, Job.22.3: תַּמֵּר *Exacerbas*, Exo.23.21.

יָסֵב] Simile hîc eſt præcedentibus, וַיַּסֵּב *Et circumduxit*, Exo.13.18: item, וְיַתֵּם *Ut abſolvat*, 2.Reg. 22.4. Sic in Chirek præter communem formam, יַשִּׁים *Deſolet*, Jer.49.20. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol pro more, וַיָּגֶל *Et devolvit*, Gen.29.10, & ita hîc eadem forma occurrit, quæ in Quieſcentibus ſecundâ radicali, (de quibus infrà cap.28.) ſed tum ſignificationibus & adhibito Lexico Radices diſcernendæ ſunt.

נָסֵב] In Chirek ut antea, וַנַּשִּׁים *Et deſolavimus*, Num.21.30. Huc quidam revocant, illud cum ה paragogico, וְנָבְלָה *Et confundamus*, Gen.11.7, pro נָבְלָה, ut dictum ſuprà ad Futurum Kal.

יָסֵבּוּ] Diſcrepat וַיַּכְּתוּ *Et contriverunt*, Deut.1.44.

m 4

vocali ſub præcedente, quæ ante Scheva compoſitum eſſe debebat, ut dictum ſuprà capite 4: Tertia autem radicalis ה in ſequenti ה per Dageſch occultata eſt, de qua ratione dictum capite 13.

הֵסַבּוּ] Ex terminatione Pathach, הֵסַבּוּ *Circumduxerunt*, 1.Sam.5.10: הֵשַׁמּוּ *Deſolaverunt*, Jer.10. v.25: הֵתַמּוּ *Abſolverunt*, 2.Sam.20.18.

AD PARTICIPIUM.

מֵסֵב] Quandoque in Pathach ut in Præterito, מֵצַל *Umbram faciens*, Ezech.31. v.3: מֵסַב *Circumdans*, 1.Reg.6.29, quod & Nomen eſſe poteſt. Analogum eſt, מַשְׁמִים *Supore correptus*, Ezech.3.15, eſtque intranſitivum, quomodo & in Imperativo ſumitur, ut illic videre eſt.

מְסִבִּים] Hîc & in aliis duabus vocibus, ſemper in medio Chirek eſt, ad diſcrimen Participii Pihel Quieſcentium tertiâ ה, de quibus capite 35. Hinc eſt מְסִבַּי *Circumdantium me*, Pſal.140.10.

AD INFINITIVUM.

הָסֵב] Characteriſtica ה eſt cum Kametz ad differentiam Præteriti. Sic, הָחֵל *Incipiendo*, 1.Sam.3.12: כְּהָתֵם *Quum conſummabunt*, Dan.8.23. Et in Pathach, ut in præcedentibus Temporibus, לְהָבַר *Ad purgandum*, Jer.4.11: לְהֵדַק *Comminuendo*, 2.Par.34.7, ubi ה ex ſpeciali anomalia retinet vocalẽ Præteriti. Hinc ſunt cum Pronominibus, בְּהִלּוֹ · כַּהֲתִמְּךָ, quæ vide libro 2. capite 17. ad Infinitivum. Analogam formam habet הַשְׁמֵם *Deſolando*, Mich.6.13.

AD IMPERATIVUM.

הָסֵבּוּ] Excidente Dageſch, הָבֵרוּ *Purgate*, Jer. 51.11. Ex terminatione Pathach, quæ & antea fuit,

והשמו

Plural.

1 נָסַב
2 תָּסַבּוּ } תְּסֻבֶּינָה
3 יָסַבּוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

הֵסַב] Tzere sub ה manet in tertiis tantùm personis, accentu scilicet suo loco manente: at in reliquis personis transit in Chateph pathach, accẽtu ad aliam syllabam transeunte, ut ad Niphal quoq; notatum est. Ante ח tamen vel aliam gutturalem, notatur ה cum simplici Pathach, cum Scheva compositum gutturales procedere non soleat, ad vitandam acceleratam pronunciationem, quam gutturalium concursus spernit. Exempla erunt in sequentibus. Vulgariter etiam in Pathach desinunt: ut, הֵשַׁח *Depressit*, Jes.25.12: הֵמַר *Amaritudine affecit*, Job. 27.2: הֵדַק *Comminuit*, 2.Reg.23.15: הֵקַל *Levius affecit*, Jes.9.1: הֵתַז *Amputavit*, Jes.18.5.

הֵסַבָּה] Sic הֵחֵלָּה *Cœpit*, Jud.20.40: at הֵעֵזָה *Obfirmavit*, Prov.7.13. sine Dagesch est euphoniæ causâ.

הֲסִבּוֹתָ] Sic הֲשִׁמּוֹתָ *Desolasti*, Job.16.7: at primâ gutturali, הַחִתֹּתָ *Contrivisti*, Jes.9.4, cum simplici Pathach sub ה ob causam jam notatam. הֲפִתִּיתָ vide infrà cap.36. ad Præteritum Hiphil.

הֲסִבּוֹת] Sic וַהֲדִקּוֹת *Et comminues*, Mich.4.13.

הֲסִבּוֹתִי] Primâ gutturali ה est cum Pathach, ut antè, הַחִלֹּתִי *Cœpi*, Deut.2.31. Analogiam imitatur וְהַחִתֹּתִי *Et consternatos reddam*, Jer.49.37, & ה habet Pathach propter sequens ח, quod habere debebat Chatephpathach, quod in simplex Scheva resolutum est, euphoniæ causâ; manente interea eadem

CONIUGATIO HIPHIL.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fæm.*
3	הֵסֵב	הֵסֵבָּה
2	הֲסִבּוֹתָ	הֲסִבּוֹת
1	הֲסִבּוֹתִי	

Plur.

3	הֵסֵבּוּ	
2	הֲסִבּוֹתֶם	הֲסִבּוֹתֶן
1	הֲסִבּוֹנוּ	

Partic. præsens.

	S.	P.
M.	מֵסֵב	מְסִבִּים.
F.	מְסִבָּה	מְסִבּוֹת

Infinitivus.

הָסֵב

Imperativus.

	S.	P.
M.	הָסֵב	הָסֵבּוּ
F.	הָסֵבִּי	הֲסִבֶּינָה

Futurum.

	masc.	*fæm.*
1	אָסֵב	
2	תָּסֵב	תָּסֵבִּי
3	יָסֵב	תָּסֵב

Plur.

Futurum
Sing.

fæm.	masc.
	1 אֲסוּבַב
תְּסוּבְבִי	2 תְּסוּבַב
&c.	3 יְסוּבַב

ANNOTATIONES.

Prima vox Præteriti tantùm terminatione Pathach differt à voce activa, & sic Participium per Kametz à Præterito distinguitur, reliqua omnia communia sunt.

Præteritum reperitur עוֹלַל *Factus est*, Thren.1.12: רוֹמַם *Exaltatus fuit*, Psal.66.17. Participium præsens inusitatum est: si quis formare velit, desinet à Præterito in Kametz: ut סוֹבָב & sic deinceps. Particip. præteritum, מְחוֹלָל *Vulneratus est*, Jes.53.5: מְהוֹלָל *Insanus factus*, Eccl.2.2: plurale, מְהוֹלָלַי *Insani mei*, vel Insanientes contra me, Ps.102.9: Fæmininum, מְגוֹלָלָה *Volutatum*, Jes.9.5: Plurale, מְגֹרָרוֹת *Serrati, Serrâ dissecti*, 1.Reg.9.7.

CAP. XXI.

De Hiphil *&* Hophal *Defectivorum secundâ.*

Characteristica litera ה notatur in utraque forma cum vocali longa, eadem ratione ut antè in Præterito Niphal notatum est.

מְעוֹנֵן *Ex nubibus conjectans*, Deut.18.10: מְחוֹנֵן *Gratiam faciens*, Prov.14.21: מְחוֹקֵק *Legem ferens*, Deut.33.21: מְעוֹלֵל *Conficit*, Jes.3.12: מְחֹקְקִים *Legislatores*, Jud.5.14: Fœmininum in ת מְקֹשֶׁשֶׁת *Colligens*, 1.Reg.17. v.12: Plurale, מְתֹפְפוֹת *Tympanizantes*, tympana pulsantes, Nah.2.7.

AD INFINITIVUM.

Talia sunt, עוֹלֵל *Racemando*, Jer.6.9: לְקֹשֵׁשׁ *Ad conquirendum*, Exo.5.12.

AD IMPERATIVUM.

סוֹבֵב] Simile, עוֹלֵל *Fac*, Thren.1,22.

AD FUTURUM.

Hinc sunt, תְּעוֹלֵל *Racemabis*, Levit.19.10: יְעוֹלְלוּ *Racemabunt*, Jer.6. vers.9: וַיְרֹצְצוּ *Et conquassaverant*, Jud.10. v.8.

FORMA PASSIVA PYHAL.

Præteritum.

Sing.

	fœm.	*masc.*
3	סֹבְבָה	סוֹבַב
2	&c.	סֹבַבְתָּ

Partic. præteritum.

	S.	P.
M.	מְסוֹבָב	מְסֹבָבִים
F.	מְסוֹבָבָה	מְסֹבָבוֹת

Infinit.

סוֹבַב

Futu-

2 סִבַּבְתְּ סִבַּבְתְּ
1 סוֹבַבְתִּי

Plur.

3 סוֹבְבוּ &c.

Particip. præsens.

S.	P.
M. מְסוֹבֵב	מְסֹבְבִים
F. מְסֹבְבָה	מְסֹבְבוֹת

Infinitivus.

סוֹבֵב

Imperativus.

S.	P.
M. סוֹבֵב	סֹבְבוּ
F. סֹבְבִי	סֹבֵבְנָה

Futurum.

Sing.

masc.	fæm.
1 אֲסוֹבֵב	
2 תְּסֹבֵב	תְּסוֹבְבִי
3 יְסוֹבֵב	&c.

ANNOTAT. AD PRAET.

Huc pertinent, עוֹלַלְתָּ *Fecisti*, Thren.1.22: וְעֹלַלְתִּי *Et confeci*, Job.16.15: וְדוֹמַמְתִּי *Et sedavi*, Psal.131.2: עוֹלְלָה *Conficit*, Thren.3.51.

AD PARTICIPIUM.

Huc pertinent, מְקֹשֵׁשׁ *Conquirens*, Num.15. v.32:

m

יְּאֲסְן *Liquefiant*, Psal. 58. v. 8, pro יִמָּסְסוּ : vide paulò antè tertiam singularem.

תְּסַבֶּינָה] Epenthesis ' ex forma activa tolerari potest, vel sit תְּסַבֶּנָּה. Discrepat תִּצַּלְנָה *Tinnient*, 2 Reg. 21. 12, Dagesch ex ל accelerandæ pronunciationis causâ sublato.

CAP. XX.

De Conjugatione Pihel *&* Pyhal *Defectivorum secundâ.*

HAs communiter analogas esse, in principio capitis præcedentis dictum est. Frequenter tamen etiam ab analogia recedunt, idque *duplici* modo: *primò* quando prima litera thematis geminatur, secundæ radicali postposita: ut, גִּלְגֵּל, à גָּלַל: sic טִלְטֵל, à טָלַל, & similia. Horum verò conjugandi ratio, cum analogiæ maximè conveniat, ibi explicata est, & pleraque hujus generis adducta illic reperiuntur. *Secundò* cùm Dagesch secundæ radicali imponendum, convertitur in Cholem, ad vitandam *κακοφωνίαν* trium similium literarum: ut סֹבֵב pro סַבֵּב. Præter Cholem flexio reliqua perficitur ad formam analogam.

CONJUGATIO PIHEL.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
סֹבְבָה	סוֹבֵב	3

סובב

וָאֵחַל *Et prophanor*, Ezech.22.26. Sic cum ה paragogico, אֵחַתָּה *Terrear*, Jer.17.18. Hanc formam imitatur præter necessitatem, וָאֵקַל *Et levis habeor*, Gen.16. v.5: sic, אֵיתָם *Integer ero*, Psal.19.14, quod cum epenthesi vel redundante ' scribitur.

תִּסֹּבִּי] Ex terminatione Cholem est, תִּדֹּמִּי *Excinderis*, Jer.48.2.

יִסֹּב] Ex Cholem, וַיִּתֹּם *Et absumpta fuit*, Gen.47. v.15: יִשֹּׁם *Obstupescet*, 1.Reg.9.8: יִדֹּם *Silebit*, Amos 5. v.13, sed hæc ex Kal esse possunt, vide illic. Dagesch excidente, יֵרַךְ *Mollescat*, Deut.20.3. Hanc formam imitatur euphoniæ causâ, יֵמַר *Amarescet*, Jes.24.9. Unum analogiam imitatur, sed mediâ radicali in א commutatâ, יִמָּאֵס *Liquefit*, Job.7.5, pro יִמַּס, cui simile vide suprà in tertia plurali Præteriti Kal.

תִּסֹּב] In Tzere, ut in Infinitivo, תֵּחֵל *Prophanaverit se*, Levit.21.9: in Kibbutz loco Cholem, תִּתֻּם *Consumatur*, Ezech.24.11.

נִסֹּב] Cum ה paragogico, וְנִדְּמָה *Et sileamus*, Jer.8.14. ubi Pathach in Scheva mutatum, & Dagesch sublatum, allevandæ pronunciationis causâ, qualia & antea fuerunt in Præterito.

יִסֹּבּוּ] Dagesch vel alterutro vel utroque excidente, וַיֵּרֹמּוּ *Et extulerunt se*, Ezech.10.15, quod quidam ad Hithpahel referunt, pro יִתְרֹמְּמוּ, ut & de simili dictum paulò antè ad Imperativum: יִשַּׁחוּ *Deprimentur*, Eccles.12.4: יֵחָרוּ *Adurentur*, Ezech.24.10. Tollitur & Dagesch levandæ vocis causâ, וַיִּתְּמוּ *Et absoluti sunt*, Deut.34.8, pro יִתַּמּוּ, idem fuit in præcedenti persona: vide etiam cap.21. ad Futurum Hiphil. Unum etiam analogiam imitatur, per commutationem mediæ radicalis, euphoniæ causâ,

נִסַבִּים] Kametz sub נ in Scheva mutatum est ob accentum aliò translatum. Est & נ cum Tzere præter normam, נֵאָרִים *Maledicti*, Mal.3.9, ubi & excidens Dagesch compensatur per vocalem longam: Tzere autem dilatandæ pronunciationis causâ ob sequentem gutturalem adjectum est. Quidam etiam à נֵאַר deducunt, & sic Tzere esset compensativum primæ radicalis. Huic simile, הַנֵּחָמִים *Qui incalescunt*, Jes.57.5, quod à יָחַם deducunt.

נִסַבָּה] Cum Chirek in medio est, נִסִבָּה *Causatum*, 2.Par.10.15, quod quidã ex terminatione Tzere deducunt: וְנִשַּׁמָּה *Et desolata erit*, Ezech.32.15.

נְסַבּוֹת] Sic נְשַׁמּוֹת *Desolatæ*, Jes.54.3.

AD INFINITUM.

הִסּוֹב] Et in Tzere, הִמֵּס *Liquescendo*, 2.Sam.17.10: hinc primâ gutturali, הֵחֵל *Prophanari*, Ezech.20.9, quod etiã ex terminatione Pathach usurpatum legitur, לְהֵחַלּוֹ *Ad polluendum se*, Levit.21.4. Nam hæc terminatio in sequentibus Temporibus primaria est.

AD IMPERAT.

הִסַּבּוּ] Sic Dagesch compensato, הִבָּרוּ Purgate vos, Jes.52.11, quod est ex terminatione Pathach: at ex Cholem, הֵרֹמּוּ *Tollite vos*, Num.16.45, quod quidam ad Hithpahel referunt, per syncopam literæ ת characteristicæ.

AD FUTURUM.

אִסַּב] Et cum Chirek sub א, quæ forma & suprà capite 13. ad Futurum Niphal notata, אִכַּף *Incurvabo me*, Mich.6.6. Si Dagesch ex primâ gutturali excidat, formativæ Futuri ferè habent Tzere: ut, ואחל

ut, נִחַר *Exsiccatur*, Psal.69.8: נִחַת *Contritus fuit*, Malach.2.5. Sunt quoque hîc terminationes Tzere & Cholem, sed rariores: ex Tzere, וְנָמֵס *Et liquescet*, Ezech.21.7: נָקֵל *Leve est*, Jes.49.6.

נָסַבָּה] Sic נָשַׁמָּה *Desolatur*, Ezech.25.3. Ex terminatione Tzere, נָסֵבָּה *Convertit se*, Ezech.26.v.2. Hinc Tzere mutatur in Scheva & Dagesch tollitur, allevandæ vocis causâ: ut וְנָבְקָה *Et exhaurietur*, Jes. 19.13: וְנָסְבָה *Et ambiebatur*, Ezech.41.7: וְנִחַתָּה *Et confractus est*, Psal.18.35: Item, וְנָבְלָה Et confusa sit vel confundatur, Gen.11.7, quod & antè in Futuro Kal notatum est.

נְסַבּוֹת] Mixtam hîc formam habent, נֵחַנְתְּ *Grata vel gratiosa eris*, Jer.22.23: נִחַלְתְּ *Profana effecta es*, Ezech.22. v.16. Dagesch utrobique abjectum est, & duplex Scheva ex Perfectorum forma assumptum, quasi ex נִחְלַלְתְּ & נִחְלוֹת.

נְסַבּוֹתִי] Sic נְקַלֹּתִי *Vilior fiam*, 2.Sam.6.22.

נָסַבּוּ] Dagesch excidente, וְנִחַלוּ *Et polluantur*, Ezech.7.24: at נִחֲרוּ *Exardescunt*, Psal.102.4, habet Kametz loco Dagesch ejecti. Ex terminatione Cholem sunt, וְנָגֹלּוּ *Et convolventur*, Jes.34.4: נָגֹזּוּ *Tonsi fuerunt*, Nah.1.12: וְנָקֹטּוּ *Et succidentur*, Ezech.6.9, juxta Kimchium in Commentariis, etsi quædam exemplaria non habeant Dagesch, & sic est à קוּט.

נְסַבּוֹנוּ] Discrepat נְשַׁדֻּנוּ *Vastati sumus*, Mich.2.4. ubi Kibbutz est loco Schurek, ut inquit Kimchi in Michlol pag.178, Schurek autē loco Cholem. Quidam volunt נוּ esse Pronomen, quasi idem quod נָשַׁדּוּ מִמֶּנּוּ *Vastati sunt à nobis*, at hoc alienius est.

AD PARTICIP.

נָסַב] Et in Tzere, וְנָמֵס *Et liquescens*. 1.Sam.15.9.

Plur.

3 נְסַבּוּ
2 נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹתֶן
1 נְסַבּוֹנוּ

Partic. præſens.

P.	S.	
נְסַבִּים	נָסָב	M.
נְסַבּוֹת	נְסַבָּה	F.

Infinitivus.

הִסּוֹב

Imperativus.

P.	S.	
הִסַּבּוּ	הִסַּב	M.
הִסַּבֶּינָה	הִסַּבִּי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*maſc.*	
	אִסַּב	1
תִּסַּבִּי	תִּסַּב	2
תִּסַּב	יִסַּב	3

Plural.

1 נִסַּב
2 תִּסַּבּוּ } תִּסַּבֶּינָה
3 יִסַּבּוּ

ANNOTAT. AD PRAETER.

נָסַב]. Ante ה characteriſtica נ retinet Chirek:

ut,

Gen.11.7, pro נָבְלָה vel נָבֵלָה, aut נָבְלָה juxta antecedens exemplum cum ה paragogico. Levandæ autem vel accelerandæ vocis causâ, ut aliâs sæpè, Cholem est correptum in Scheva, cui similia vide mox ad Præteritum Niphal. Quidam putant esse Præteritum fœmininum in Niphal, *Confusa fit*: alii volunt esse primam Futuri Hiphil, pro וְנַבְלָה.

תְּסֻבֶּינָה] Extat hæc vox Gen.37. v.7: Cholem mutatur ob acentus sedem mutatam. At תְּצִלֶּינָה *Tinnient*, 1.Sam.3.11, habet Chirek sub Tzade, quasi ex terminatione Pathach deductum. Aliter תְּצִלֶּנָה, *Tinnient*, Jer.19.3. quasi à צָלַל factum, cujus generis Verba sic in Futuro Kal flectuntur, ut videre est capite 17.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Characteristica conjugationis נ cum Chirek hoc loco notari non potest, cùm neq; Scheva quiescens, ut in Perfectis Verbis, neque Dagesch, ut in Defectivis primâ, sequi possit: unde suscipit Kametz, quod in tertiis tantùm personis manet, manente scilicet suo loco accentu, at in reliquis transit in Scheva, accentu ad aliam syllabam transeunte. Significatione verò forma passiva נָסַב à forma Kal Defectivorum primâ נִגַּשׁ distinguitur.

Præteritum.

Sing.

	masc.	*fœm.*
3	נָסַב	נָסַבָּה
2	נְסַבּוֹתָ	נְסַבּוֹת
1	נְסַבּוֹתִי	

ad ultimam descendente, corripitur penultima, תָּנִי *Cane*, Zach. 2.10: גֹּזִּי *Tonde*, Jer. 7.29.

סְבֶּינָה] Sic formari potest ad analogiam Futuri fœminini pluralis, ubi exemplum occurrit: vel סְבֶנָּה, ut Kimchi in Michlol ponit. Nullum autem hîc exemplum usitatum occurit.

AD FUTURUM.

אָסוֹב] Vocalis Kametz sub formativis literis, non rarò in brevem & Dagesch resolvitur: ut, אֶקֹּב *Maledicam*, Num. 23.8: וָאֶכּוֹת *Et contrivi*, Deut. 9.21.

יָסוֹב] At יִשֹּׁם *Obstupescet*, 1.Reg. 9.8: יִגָּר *Ruminabit*, Levit. 11.7, cum vocali brevi ab initio, ut antea in prima persona. De postremo admodum variæ sunt Grammaticorum sententiæ. Specialis observationis est ex terminatione Pathach, quod per accẽtum in Kametz commutatum est. Accentu ad penultimam retracto, Cholem corripitur in Kametz chatuph: ut, וַיָּסָב *Et circumivit*, Jud. 11.18: וַיָּחָם *Ut calefiat*, Jes. 44.15. Quædam habent Schurek, quæ forma & antea ad Imperativum & Infinitivum observata: ut, יָשׁוּד *Vastabit*, Psal. 91.6: יָרוּן *Cantabit*, Prov. 29.6: יָרוּץ *Quassabit*, Jes. 42.4. Hinc est euphoniæ causâ Kibbutz: ut, וַיָּרֻם *Et vermificavit*, Exod. 16.20. Analogum hîc est יָחֻנַּן *Gratiam faciet*, Amos 5. v. 15: יְחֻנְךָ vide libro 2. cap. 17. ad Futurum.

תְּסוֹב] Cum Kibbutz in fine loco Schurek, ut antea, וְתָרֻץ *Et conteratur*, Eccles. 12.6. Cum ה paragogico præter morem, תָּרֹנָּה *Clamitat*, Prov. 1.20: simile vide infrà capite 26. ad Futurum Kal.

נָסוֹב] Cum ה paragogico, נָבֹזָּה *Prædemur*, 1.Sam. 14.36. ubi etiam Dagesch euphoniæ causâ excidit. At specialis anomaliæ est וְנָבְלָה *Et confundemus*, Gen.

randum, Eccles. 9.1: לָחוּל *Ad saltandum*, Jud. 21.21: בְּחוּקוֹ vel בְּחֻקּוֹ *Instatuere ipsum*, Prov. 8.29: לָעוּת *Ad tempestivè loquendum*, Jes. 50.4. Sic & aliàs Defectiva secundâ & Quiescentia secundâ, formas confundunt. Specialis quoque anomalia est à Quiescentibus tertiâ radicali ה (de quibus cap. 34.) petita: ut חֲנוֹת Gratiam facere, Psal. 77.10: שַׁמּוֹת *Desolare*, Ezech. 36.3, quibus quidam annumerant חַלּוֹתִי *Vulnerare meum*, Psal. 77.11, de quo vide etiam infrà cap. 35. ad Infin. Pihel.

AD IMPERATIVUM.

סוֹב] Et in Pathach, גַּל *Devolve*, Psal. 119.22. Ex hac terminatione potest illud esse cum ה paragogico, אָרָה *Maledic*, Num. 22.6: prius enim Kametz est loco Pathach & ejecti Dagesch ex ר. Hanc formam sine necessitate imitatur קָבָה *Maledicito*, Num. 22.11, pro קַבָּה, aut si sunt ex forma Cholem, pro קָבָּה: sed contra analogiam est, O mutari in A, id est, Cholem vel Kametz chatuph in Kametz longum. Unde & R. Jehuda prius vult esse ex Pihel, pro אָרְרָה, formæ סַפְּרָה, & propter contractionem est Kametz loco Pathach. Hinc quoque est irregulare illud, קָבְנוֹ *Exsecrare illum*, Num. 23.13, pro קָבּוֹ ut נ sit epentheticum, vel קָבְנוֹ, de quo vide etiam libro 2. cap. 17. ad Infinitivum. Cum Schurek ex Quiescentium formâ, עוּזָּה *Corrobora*, Psal. 68.29.

כֹּבוּ] Sic שֹׁמּוּ *Obstupescite*, Jer. 2.12: Dagesch excidente, אֹרוּ *Maledicite*, Jud. 5. v. 23. Accentu ad ultimam descendente, Cholem corripitur in Kametz chatuph: ut, רָנּוּ *Cantate*, Jes. 44.23. Jer. 31.7. Sic cum Pronomine, סָלּוּהָ *Elevate eam*, Jer. 50.26.

סֹבִּי] Sic, רֹנִּי *Vociferare*, Thren. 2.19. Accentu

סַבּוֹתֶם] Cholem servatur ex forma numeri singularis.

סַבּוֹנוּ] Sic בֹּזּוֹנוּ *Prædati sumus*, Deut.3.7. At תַּמְנוּ *Conficimur*, Psal.64.7, pro תַּמּנוּ Dagesch ejecto accelerandæ pronunciationis causâ. Hebræis potiùs est tertiæ personæ, pro תָּמְמוּ *Perficiunt*, מ & נ commutatis: præcedit enim aliud Verbum tertiæ personæ. R. Salomon vult ת esse pro ט, ut sit טָמְנוּ *Abscondunt*. Sic Thren.3.22. & Num.17.13.

AD PARTICIP.

Utrumque communiter analogum esse, jam antea diximus. Quæ autem Participii præsentis forma anomala à quibusdam ponitur, ut סַב & pluraliter סַבִּים, aut per Cholem תּוֹם plur. תַּמִּים, ea potius Adjectiva continet.

AD INFINIT.

סוֹב] Analogum est לִסְבֹּב *Ad circumeundum*, Num. 21.4, & inde fit contractum סוֹב : לַחְמַם *Ad calescendum*, Jes.47.14, quod est ex altera terminatione Pathach, pro לַחֲמַם, Pathach in Kametz per accentum producto. Ablato accentu, Cholem corripitur in Kametz chatuph: ut, בָּרָן־יַחַד *In cantando simul*, Job. 38.7. Duo cum Pathach reperiuntur, juxta alteram Verborum perfectorum terminationem, לְרַד *Ad sternendum*, Jes.45. v.1, contractum ex לְרְדַד : sic, כְּשַׁךְ *Juxta tendere*, Jer.5.26, ex qua forma etiam esse possit לְבָרָם *Ad declarandum eos*, Eccles.3.18, ex לְבַר, accedente autem Pronomine, Resch debebat notari cum Dagesch, quod inde exclusum, convertit Pathach in Kametz. Quædam cum Schurek sunt, ad formam Quiescentium secundâ radicali: ut, לָבוּר *Ad declarandum*,

ANNOTAT. AD PRAETER.

סַבָּה] Quandoque est accentus in ultima: ut, וְרַבָּה *Multa fit*, Jes.6.12, quod Kimchi propter adjectum ו factum existimat. Est verò sæpiùs analoga, ut & reliquæ tertiæ.

סַבּוֹתָ] Cum ה paragogico, סַכֹּתָה *Texisti*, Thren. 3.44. Cholem hîc & in prima persona utriusque numeri assumitur, propter accentum, quem hę personæ in penultima postulant. Non enim potuit dici סַבְּתָ, quia sic litera deficiens non compensaretur, quia sic etiam confunderetur hoc Genus Verborum cum Quiescentibus secundâ radicali, quorum hæc forma propria: neque סַבְּתָ quia accentus cum Scheva nunquam consistit, & sic necessariò vocalis longa hîc adesse debuit.

סַבּוֹת] Scheva sub literâ ת fœminini notâ hîc negligitur, ob præcedentem vocalem longam. Sic in sequentibus conjugationibus, & aliis Verborum Generibus, ubi Vocalis longa aut litera quiescens literam ת præcedit.

סַבּוֹתִי] Dagesch excidente, וְאָרוֹתִי *Et maledicam*, Mal.2.2: שַׁחוֹתִי *Incurvavi me*, Psal.35.14.

סַבּוּ] Cum accentu in ultima, sed raro, וְחַדּוּ *Et acutiores erunt*, Hab.1.8: רַכּוּ *Molliora sunt*, Psal.55.22. Est & hîc forma Cholem, ut in perfectis, וָרֹבּוּ *Et jaculati sunt*, Gen.49.23: רֹמּוּ *Attollunt se*, Job.24.24. Sæpiùs analogia servatur: ut, וְסָבְבוּ *Et circuibunt*, Eccles.12.5. Hinc ex speciali anomalia est, בָּזְאוּ *Diripiunt*, Jes.18.2, pro בָּזְזוּ, cui simile vide mox in Futuro Niphal. Quidam volunt esse à בָּזָה, ה in א commutato: alii peculiarem Radicem ex eo faciunt.

CONJUGATIO KAL.

Præteritum.

	fœm.	masc.
3	סַבָּה	סַב
2	סַבּוֹת	סַבּוֹתָ
1		סַבּוֹתִי

Plur.

3		סַבּוּ
2	סַבּוֹתֶן	סַבּוֹתֶם
1		סַבּוֹנוּ

Participium utrumq; analogum est.

Infinitivus.

סוֹב

Imperativus.

P.	S.	
סוֹבּוּ	סוֹב	M.
סֻבֶּינָה	סוֹבִּי	F.

Futurum.

Sing.

	fœm.	masc.
1		אָסוֹב
2	תָּסוֹבִּי	תָּסוֹב
3	תָּסוֹב	יָסוֹב

Plur.

1		נָסוֹב
2	תְּסֻבֶּינָה	תָּסֹבּוּ
3		יָסֹבּוּ

ANNO-

CAP. XIX.

De Defectivis secundâ radicali, & primâ ipsorum Conjugatione Kal & Niphal.

A*Lterum* genus defectivorum, est Verborum secundam radicalem geminantium, quæ in monosyllaba contracta, secundam deficientem per Dagesch forte, si vox à fine crescat, compensant. Hæc à forma integra vocantur vulgò, *Geminantia* sive *Duplicantia Ajin*, id est, secūdam radicalem, cùm secunda & tertia eadem sit: à forma verò contractâ sive defectâ, *Defectiva Ajin*, id est, secunda radicali: ut, סָבַב *Circumdedit*, contractè סַב. Contractio hæc neque semper neque ubique fit: sæpè enim *ἀναλόγως* & perfectè omnino usurpantur, ut in his, זָמַם *Molitus fuit*, Deut.19.19: זָמַמְתִּי *Molitus sum, Cogitavi*, Zach.8. v.14: כָּלְלוּ *Perfecerunt*, Ezech.27. v.11: עָשְׁשָׁה *Computruit*, Psal.6.8: חָנוֹן *Gratiam faciendo*, Jes.30. v.19. In Pihel etiam & Hithpahel sępiùs ad analogiam perfectorum flectuntur: ut, זִקֵּק *Defæcat*, Mal.3.3: מְלַקְקִים *Lambentes*, Jud.7.6: מְזֻקָּק *Defæcatum*, 1.Par.28.18: חֻצָּצוּ *Dimidiati sunt*, Job.21.21: אֶתְחַנֵּן *Deprecabor*, Job.19.16: Participium denique utrumque in Kal analogum habent: ut, סֹבֵב *Circumdans*, Gen.2.13: סֹבְבִים *Circumstantes*, 2.Par.4.3: אָרוּר *Maledictus*, Gen.27.29: אֲרוּרִים *Maledicti*, Jos.9.23: סְלוּלָה *Elevatum est*, Prov.15.v.19. Analogis omissis, anomalia ipsorum talis est.

Imp. caret.

Futurum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
	אֲנַּשׁ	1
תִּגְּשִׁי	תִּגַּשׁ	2
תִּגַּשׁ	יִגַּשׁ	3

Plur.

fæm.	*masc.*	
	נִגַּשׁ	1
תִּגַּשְׁנָה	תִּגְּשׁוּ	2
	יִגְּשׁוּ	3

ANNOTAT. AD PRAETER.

הֻגַּשׁ] Sic הֻגַּד *Nunciatum est*, 1. Sam. 23.13.

הֻגְּשׁוּ] Analogum est, הֻנְתְּקוּ *Avulsi sunt*, Jud. 20. vers. 31.

AD PARTICIP. PRAESENS.

Illud teste Eliâ ad Michlol, hîc inusitatum est.

AD PARTICIP. PRAETER.

מֻגָּשׁ] Extat Malac. 1. v. 11.

מֻגָּשִׁים] Sic מֻגָּרִים *Effusæ*, Mich. 1.4.

AD INFINIT.

הֻגַּשׁ] Sic הֻגַּד *Nunciando*, Jos. 9.24.

AD FUTURUM.

Hinc sunt, יֻקַּח *Sumetur*, à לָקַח Gen. 18.4: יֻתַּץ *Destruitor*, Levit. 11.35: וַתֻּתַּשׁ *Et avulsa est*, Ezech. 19.12: תֻּתְּכוּ *Fundemini*, Ezech. 22.22.

CAP.

tuderunt eos, Num.14.45, pro וַיַּכּוּם quasi à נָכָה, Chirek autem in Scheva correptum, accelerandæ pronunciationis causâ. Vide etiam de eo cap.21. ad Futurum Hiphil.

תַּגַּשְׁנָה] Cum Pathach in penultima ob gutturalem, תַּבַּעְנָה *Eructabunt*, Psal.119. v.171.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Pro Kametz chatuph hîc sæpiùs est Kibbutz.

Præteritum.

Sing.

fœm.	masc.	
הֻגְּשָׁה	הֻגַּשׁ	3
הֻגַּשְׁתְּ	הֻגַּשְׁתָּ	2
	הֻגַּשְׁתִּי	1

Plural.

	הֻגְּשׁוּ	3
הֻגַּשְׁתֶּן	הֻגַּשְׁתֶּם	2
	הֻגַּשְׁנוּ	1

Partic. præsens.

הֻגָּשִׁים	הֻגָּשׁ	M.
הֻגָּשׁוֹת	הֻגָּשָׁה	F.

Particip. præter.

P.	S.	
מֻגָּשִׁים	מֻגָּשׁ	M.
מֻגָּשׁוֹת	מֻגָּשֶׁת	F.

Infinitum.

הֻגַּשׁ

fundendum, Ezech.22.20: לַנְּפַל *Ad efficiendum cadere*, Num.5.22.

AD IMPERATIVUM.

הַגֵּשׁ] Cum ה paragogico semper est Chirek: ut, הַגִּישָׁה *Ad move*, Gen.27.25.

AD FUTURUM.

Promiscuè hîc etiã terminatio Tzere usurpatur.

אַגִּישׁ] cum ה paragogico, אַגִּידָה *Annunciabo*, Psal.40.6.

תַּגִּישׁ] In Tzere, תַּפֵּל *Cadere finito*, Esth.6.10.

יַגִּישׁ] Tertiâ gutturali ח vel ע · יַבִּיעַ *Eructabit*, Psal.19.3: Sic יַגִּיהַּ *Ducere faciet*, 2.Sam.22.29. Hinc fit crasis, וַיַּגַּע *Et tetigit*, Jer.1. v.9: יַסַּע *Proficisci facit*, Psal.78.26. וַיִּדַּח *Et impulit*, 2.Par.21.11, quod 2.Reg. 17.21. scribitur וידא quasi וַיַּדָּא *Et longè amovit*, א posito loco ה à נָדָה, sed Masorethæ legendum notarunt ex hac Radice per ח in fine וַיַּדַּח *Et impulit*. In Tzere, יַגִּיד *Annunciabit*, Eccles.10.20: וַיַּגֵּד *Et nunciavit*, Jud.14.2. Specialis anomaliæ sunt, וַיָּזֶד *Et coxit*, Gen.25.29, pro וַיַּזֵּד, Dagesch in vocalem longam commutato, & Tzere correpto in Sægol, propter accentum ad penultimam retractum. Simile ipsi, וַיָּשַׂר *Et serravit*, hoc est, serrâ dissecuit, 1.Par.20. v.3, Pathach autem est loco Sægol ob literam ר.

נַגִּישׁ] Simile hîc præcedentibus וַנִּבֹּל *Et diffluximus*, Jes.64, pro וַנִּבַּל.

תַּגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico, תַּגִּישׁוּן *Admovetis*, Amos 6. v.3.

יַגִּישׁוּ] Cum Nun paragogico, יַבִּיעוּן *Eructant*, Psal.59.8. Analogum autem est, וַיַּנְעִלוּם *Et calcearunt eos*, 2.Par.28.15. Hinc habet formam וַיַּכְּתוּם *Et contuderunt*,

Infinitivus.

הַגֵּשׁ vel הַגִּישׁ

Imperativus.

P.	S.	
הַגִּישׁוּ	הַגֵּשׁ	M.
הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישִׁי	F.

Futurum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
	אַגִּישׁ	1
תַּגִּישִׁי	תַּגִּישׁ	2
תַּגִּישׁ	יַגִּישׁ	3

Plur.

	נַגִּישׁ	1
תַּגֵּשְׁנָה	תַּגִּישׁוּ	2
	יַגִּישׁוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הִגַּשְׁתִּי] Analogum eſt, הִנְחַלְתִּי *Poſſidendum tradidi*, Jer.3.18.

AD PARTICIPIUM.

מַגִּישָׁה] In ת מַשֶּׂגֶת *Aſſequatur*, Levit.14.21: מַגֶּדֶת *Illa indicabat*, Eſth.2.20.

AD INFINITIVUM.

הַגִּישׁ] Sic הַצִּיל *Eruere*, Gen.37.22: In Tzere Jod expreſſo, הַבִּיט *Aſpicere*, Pſal.142.5. Abſq; Joth, הַגֵּד *Nuntiando*, 1.Sam.10.v.16. Analoga ſunt, לְהַנְתִּיךְ *Ad*

v.24. Excipitur unum, נגף *Cadendo*, Jud.20. v.39, quod simile est illis, quæ suprà capite 13. ad Infinitivum Niphal notata sunt, vide illic.

CAP. XVIII.

De Conjugatione Hiphil, *& ejus forma passiva* Hophal.

ANomalia in utraque forma est in prima radicali deficiente & per Dagesch compensatâ.

CONJUGATIO HIPHIL.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*	
הגישה	הגיש	3
הגשת	הגשת	2
	הגשתי	1

Plural.

	הגישו	3
הגשתן	הגשתם	2
	הגשנו	1

Particip. præsens.

P.	S.	
מגישים	מגיש	M.
מגישות	מגישה	F.

Infini-

2.Sam.13.39. Unum eſt ex terminatione Cholem, quæ & in Verbis perfectis notata cap.13. נִמּוֹל *Circumciſus fuit*, Gen.17.26, ſed ea forma impropria eſt. Verbum לָקַח hic analogum eſt: ut, נִלְקַח *Capta eſt* 1.Sam.4.22.

נִגַּשְׁתִּי] Analogum eſt, נִנְעַרְתִּי *Exagitor*, Pſ.109.23.

נִגְּשׁוּ] Mediâ gutturali, נִחֲתוּ *Demiſſæ ſunt*, Pſal. 38.3. Ex terminatione Cholem, נִמֹּלוּ *Circumciſi ſunt*, Gen.17.27. Defectivum hîc etiam eſt נִתְּעוּ *Commoluntur*, Job.4. v.10, ab inuſitato לָתַע, unde Nomen מַלְתְּעוֹת *Molares dentes*, Pſal.58.7. Atque hoc alterum eſt exemplum, in quo prima radicalis ל deficit, ex quo tamen Regula fieri non debet. Nam quidam à תָּעָה deducunt, *Oberrant, ſeducuntur*, & Dageſch euphoniæ cauſa aſcitum ob accentum ad penultimam revocatum, ut paulò antè in יֵחַתּוּ, cùm alioquin dici debuiſſet נִתְעוּ. Alii etiam ſunt, qui ex Niphal & Hithpahel compoſitum volunt, pro נִתְתְּעוּ & inde facta contractione uſitatâ, & accentu ad penultimam retracto נִתְּעוּ. Sic ſuprà fuit נִכַּפֵּר pro נִתְכַּפֵּר.

נִגְּשָׁה] Analogum, נִלְקְחָה *Capta eſt*, 1.Sam.4.17, ut antea in tertia maſculina.

AD PARTICIPIUM.

נִגָּשׁ] Deſinit à Præterito in Kametz, ut in perfectorum forma dictum. Mediâ gutturali, נִחָם *Pænitens*, Joel.2.13.

נִגָּשָׁה] Et in ת. נִתְּכָה *Effuſa eſt*, Jer.7. v.20: נִדַּחַת *Depulſa*, Ezech.34.4: נִצַּחַת *Prævincens*, Jer.8.5.

נִגָּשִׁים] Ex terminatione Cholem, נִמֹּלִים *Circumciſi*, Gen.34. v.22. Reliqua Tempora analoga ſunt: ut, הִנָּגֵף *Cædi*, 1.Reg.8.33: יִנָּגֵף *Cædetur*, 2.Par.6.

Denique est & vulgò Genus *Defectivorum primæ* ', in quo ' deficit, ut in hoc Genere litera נ. At cùm Verba à ' incipientia, multo maxima parte aliud Genus anomaliæ constituant, nos inde Defectiva ista excipimus, & ceu exempla exceptionis, Regulę communiori subjicimus. Vide ergo ea, capite 23. & deinceps.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Præteritum & Participium præsens hîc tantùm anomala sunt, primâ radicali deficiente & per Dagesch compensatâ.

Præteritum.

Sing.

fæm.	*masc.*
נִגְּשָׁה	3 נִגַּשׁ
נִגַּשְׁתְּ	2 נִגַּשְׁתָּ
	1 נִגַּשְׁתִּי

Plur.

	3 נִגְּשׁוּ
נִגַּשְׁתֶּן	2 נִגַּשְׁתֶּם
	1 נִגַּשְׁנוּ

Partic. præsens.

P.	S.
נִגָּשִׁים	נִגָּשׁ M.
נִגָּשׁוֹת	נִגָּשָׁה F.

Infinit. Imperat. & Futurum analoga sunt.

ANNOTATIONES AD PRAET.

נִגַּשׁ] Mediâ gutturali נִחַם, *Consolationem cepit*, 2. Sam.

Cade, Demitte te sub me: à נָדַר reperitur, דוֹר לִי בְחַיֵּי רֹאשְׁךָ *Promitte mihi per vitam capitis tui*, &c.

AD FUTURUM.

Hîc prima radicalis deficiens per Dagesch compensatur, accedentibus ab initio literis formativis, per quas Dagesch vim duplicationis accipit: ut, אֶגַּשׁ pro אֶנְגַּשׁ.

אֶגַּשׁ] Terminatio Cholem & Pathach, ut in Perfectis, hîc usitata est, & plurima analogiam sequuntur. Cum ה paragogico, אֶצְּרָה *Custodiam*, Psal. 119.115. A Verbo לָקַח & hîc amittitur prima radicalis, אֶקַּח *Accipiam*, תִּקַּח &c.

תִּגֹּשׂ] Ex Cholem, תִּגֹּשׂ *Exiges*, Deut. 15.3. Perfectè, תִּנְחַל *Possidebis*, Psal. 82.8: תִּנְדֹּף *Impelles*, Ps. 68.3.

תִּגַּשׁ] Perfectè, תִּנְחַת, *Descendet*, Psal. 38.3.

יִגַּשׁ] Media gutturali, יֵחַת *Descendet*, Jer. 21.13. Specialis anomaliæ est יִשַּׁל *Decutit*, Job. 27.8, pro יִשַּׁל, ut legitur Deut. 28.40. Fit autem & aliâs, ut vocalis brevis & Dagesch in vocalem lōgam coalescant, ut in progressu videbitur. Quidam deducunt per Apocopen à שָׁלָה pro *Quiescere fecerit, Secundaverit:* sed illud Verbum in Kal transitivam significationem non habet. Neque juxta alios ex Hiphil esse potest: tum enim per duplex Sægol formandum fuisset, ad formam יֶפֶר à פָּרָה: item יֶגֶל à גָּלָה, quæ forma explicatur infrà capite 36.

יִגְּשׁוּ] Mediâ gutturali, יֵחַתּוּ *Descendent*, Job. 21. v. 13, in quo & Dagesch euphonicum est ob accentum ad penultimam revocatum.

תִּגַּשְׁנָה] Cum Apocopa literæ ה: וַתִּגַּשְׁןָ *Et accesserunt*, Gen. 33.6.

primâ ל deficiente & per Dageſch compenſatâ. Inde Infinitivus קַחַת *Accipere*, Jer.5.3, & ſpecialius קַחַת, 2.Reg.12.8, quod fieri poteſt, quia uſurpatur tanquam Nomen, *Acceptio*, quod in conſtructione cùm altero ſubſtantivo formam mutat. Dicitur tamen etiam regulariter לָקוֹחַ *Accipiendo*, Deut.31.26. Hujus autem Verbi exemplo quidam faciunt Genus *Defectivorum primâ Lamed*, contra omnem rationem, cùm reliqua à ל incipientia ſint analoga.

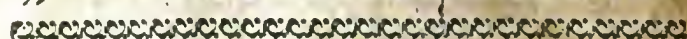
AD IMPERATIVUM.

גַּשׁ] Anomalia explicata eſt in Infinitivo. Ex terminatione Tzere eſt, גֶּשׁ־הָלְאָה *Accede huc*, Gen.19. verſ.9: Tzerè enim ob ablatum accentum eſt correptum in Sægol, ut fieri ſolet. At ea terminatio hîc impropria eſt, propria autem Verborum Quieſcentium primâ radicali, ut capite 23. videre eſt. Sic תֵּן *Da*, à נָתַן, Hoſ.9.14. Cum ה paragogico, ab initio eſt Scheva, גְּשָׁה *Accede*, Gen.27.21: תְּנָה *Dato*, Gen.30. v.26. A לָקַח hîc dicitur ἀναλόγως, לְקַח *Accipe*, Exo. 29.1, & irregulariter קַח, Gen.22.2.

גְּשׁוּ] Sic קְחוּ *Accipite*, Joſ.4.2, à לָקַח. Cum Cholem, גֹּשׁוּ *Accedite*, Joſ.3. verſ.9, quæ forma hîc impropria eſt, magis conveniens Defectivis ſecundâ radicali.

גְּשִׁי] Sic קְחִי *Accipe*, 1.Reg.20.10, quod tamen etiam perfectè dicitur לִקְחִי, 1.Reg.17.11. Cum Cholem, גֹּשִׁי *Accede*, Ruth.2.14, ut antè.

Cæterùm in pleriſque Verbis hîc Imperativus inuſitatus eſt, unde cautè formandus & uſurpandus. Majori tamen licentia hîc Rabini uſi ſunt, quàm in Infinitivo: à נָפַל enim dicunt, פּוֹל תַּחְתַּי *Cade,*

CAP. XVII.

De Verbis Anomalis sive Imperfectis, & primùm de Defectivis primâ radicali נ, *& prima ipsorum conjugatione* Kal *&* Niphal.

E*Xplicata est Verbi in conjugando analogia: anomalia sequitur.* Genera ejus *duo* sunt, Primū *Verborum defectivorum*, alterum *Quiescentium*, quæ in universum & generaliter *Imperfecta Verba* vulgò nominantur. Utriusque tamen generis Verba, neq; omnia, neque semper, neque ubique imperfectè flectuntur, ut passim patebit.

Defectiva sunt, in quibus litera aliqua thematis deficit, & deficiens per Dagesch (cùm id forma vocis patitur) compensatur: suntque *duorum generum.*

Primum est Verborum à litera נ incipientium, quæ primam radicalem in conjugando deficientem per Dagesch forte, si vox ab initio crescat, compensant. Hinc *Defectiva Pe Nun*, id est, primâ radicali נ, vulgò appellantur, & paradigma habent נָגַשׁ *Accessit.* In quibusdam autem Temporibus nunc perfectè sive regulariter, nunc imperfectè sive irregulariter flectuntur: Præteritum etiam & utrumque Participium in Kal, ac tria posteriora Tempora, in forma Passiva Niphal, integras denique conjugationes Pi-

Mich.6.v.16. Ex quatuor literis, יִתְמַרְמַר *Exacerbabit se* Dan 8.7.

תִּתְפַּקֵּד] Specialis & insignis anomaliæ est, וַתֵּתַצַּב *Et stiterat se*, Exo.2.4, pro תִּתְיַצֵּב, literâ primâ radicali abjectâ præter morem & preter omnem formam. Dagesch in צ est ex forma conjugationis, unde abjecti י nulla compensatio. Ut autem ejus aliquod esset indicium, appositum est Tzere, in quo quasi occultè quiescat י, quasi תֵּיתַצַּב per transpositionem peregrinam literæ י & ת characteristicæ: neque enim potuit dici תִּתְיַצֵּב aut תֵּתַצֵּב vocali longa quiescentis literæ indice ante Dagesch usurpatâ, neque Dagesch in Tzade potuit & conjugationis nota esse, & simul literam י deficientem compensare.

נִתְפַּקֵּד] Ex transposito & mutato ת est, נִצְטַדָּק *Justificabimus nos*, Gen.44.16: vide simile capite 9. ad Præter.

תִּתְפַּקְּדוּ] Hinc est ex forma in præcedentibus notata, תִּתְנַחֲלוּ *Possessiones adibitis*, Num.33.54, aliâs accentu in loco proprio manente, תִּתְנֶחָלוּ Ezech. 47. vers.13.

יִתְפַּקְדוּ] Sine Dagesch ob subiectum Scheva, וַיִּתְיַלְדוּ *Natales suos professi sunt*, Num.1.18: nota hîc quoq; duplex Mæthæg ante Scheva, de quo dictum est suprà cap.5. Regulâ 5. Formam ex Pyhal compositam habet, ut & ad Præteritum antea notatum est, יִתְגָּעֲשׁוּ *Commovebuntur*, Jer.46.8. Cum paragogico Nun, יִתְהַלָּכוּן *Obambulabunt*, Psal.12. v.9: יִשְׁתַּקְשְׁקוּן *Collident se*, Nah.2.ver.4, ubi & metathesis est litera ת.

CAP.

vult positum ob defectum alicujus literæ, sed tantùm euphoniæ causâ, ut ipsi substerni posset vocalis, per quam litera sequens כ audiretur duplicata ex Dagesch characteristico. Hinc autem delabitur in alium graviorem errorem, quòd dicat Dagesch in litera כ poni & pro charactere coniugationis, & pro compensatione literæ ד ex forma הִזַּכּוּ. At hoc est contra principium Grammaticum, quo *Nullum Dagesch duo simul officia occupat*, æquè ac *Nulla litera, duplex simul Dagesch suscipit*. Animadversio hæc Eliæ est in Kimchium. An tamen Hebræi sic dicent ad imitationem Chaldæorum? Elias negat, propterea quòd cuique linguæ sua sit proprietas, juxta illud generale axioma Rabbini cũ, לְשׁוֹן מִקְרָא לְחוּד לְשׁוֹן מִשְׁנָה לְחוּד, id est, *Sermo biblicus seorsum, & sermo Talmudicus seorsum.* Quod peculiare est uni linguæ, non illico commune est alteri. At, inquit Kimchi, non videmus unquam, ת ante ז poni: ergo sequenda est affectio transpositionis, quam habet ת cùm aliis tribus literis homogeneis סצש, & affectio mutationis in ד, quàm lingua Chaldaica & communis Rabbinorum approbat. Respondetur, consequentiam non esse necessariam. Nam concursum difficilem literæ ת & ז lingua Hebræa per usitatam syncopam emollit & emendat in הִזַּכּוּ, cui simile olim fuit הִזַּמְּנְתּוּן, & aliâs euphoniæ causâ literam ת in primam radicalem contrahere, Hebræis familiare est.

AD PARTICIPIUM.

מִתְפַּקֵּד] Formatio fit à Præterito per Syncopam literæ ה, in cujus locum succedit characteristica Participii מ, ut in Hiphil, pro מְהִתְפַּקֵּד. Me-

tus est, Psal. 105.17: לְמִזְדָּוֵג *Ad ad ungendum se*, Psal. 37.1: מִזְדַּעְזְעִין *Nutantes*, ibid. v 31. & ſic apud Talmudicos & Rabbinos. Ad hanc formam à Maſorethis revocatum eſt Chaldaicum, הִזְדְּמִנְתּוּן *Præparatis vos*, Dan. 2. v. 9, vel הִזְדְּמִנְתּוּן ut quædam exemplaria habent, quod primò ſcriptum fuit הזמנתון, & lectum הִזַּמִּנְתּוּן literâ ה per Dageſch in primam radicalem, Hebræorum more, contractâ, ut factum in הִזַּכּוּ Jeſ. 1.16, de quo infrà cap. 37, ad Imperativum. At poſterioribus temporibus magis in communi ſermone invaluit, ut ה poſt ז mutaretur in ד, & inde factum, ut Maſorethæ ad vocem הִזַּמִּנְתּוּן, notarint legendum cum ד interpoſito, ut ſuprà, idque eo magis, ne abſentibus punctis vocalibus, legeretur ex forma Hiphil הִזְמִנְתּוּן, quę lectio vel tūc cœperat, vel facillimè obrepere poterat, ut in uſu fuiſſe, quędam exemplaria Biblica adhuc hodie oſtendunt. Quæri tamen poteſt, an hæc affectio de tranſpoſitione & mutatione literæ ה in ד Hebræorum propria ſit, vel ipſis cum Chaldæis communis? Neutrum videtur: primò quia nullum ejus in lingua Hebræa extat exemplum: ſecundò, quia alteram ſpeciem anomaliæ, quâ litera ה in primam radicalem per Dageſch contrahitur, expreſsè probat exemplum הִזַּכּוּ, quod eſt pro הִתְזַכּוּ, quod, ceu rectum, probat Aben Eſra in loco Danielis & Jeſaiæ, cui aſtipulantur R. Moſes Sacerdos Hiſpanus, & Elias Levita. Quòd R. Marinus & alii volunt הִזַּכּוּ eſſe ad imitationem Chaldæorum pro הִזְדַּכּוּ, id repugnat naturæ & proprietati τῶ Dageſch, quod ſolet præcedentem, non autem ſequentem literam abjectam compenſare. Unde Kimchi in Michlol pag. 91. Dageſch in ז non vult

ſimiliter ſubjicere Kametz: at ne ſic duo Kametz concurrerent, priùs euphoniæ causâ mutatum eſt in Sægol. Id in Nominibus frequentiſſimum eſt, ut docetur libro 2. cap.5. Porrò Kametz in ſuperiori exemplo eſt loco Pathach, propter accentum, de qua re dicetur libro ſecundo capite ultimo: vide etiam mox in ſequenti voce.

הִתְפַּקְּדוּ] Diſcrepat hinc הָתְפָּקְדוּ *Recenſiti fuerunt*, Num.1.47, quod habet ab initio Kametz chatuph ex forma Hophal, quaſi voluerit dicere הָפְקְדוּ at ſubiit ſimul mentem forma Hithpahel; הִתְפַּקְּדוּ, unde forma compoſita enata. Præterea hoc Verbum ex ſpeciali anomalia, per totam hanc conjugationem, habet Kametz ſub prima radicali, loco Pathach & ſequentis Dageſch. Sic unum eſt ex Pyhal compoſitum, וְהִתְגֹּעֲשׁוּ *Et concutiantur*, Jer.25.16, ubi Cholem propriè formam Pyhal indicat: ſic enim illic Dageſch excidens compenſari ſolet. Cum ſyncopa literæ ת הִטֶּהֲרוּ *Purificaverant ſe*, pro הִתְטַהֲרוּ, Eſræ 6.20: at וְהִטֶּהָרוּ *Et purificabunt ſe*, Num.8.7, eſt ratione Sægol & Kametz planè ſimile exemplo, in præcedente perſona, adducto: vide alia hujus generis ad Futurum. Ex Verbis *quatuor literarum* hic reperiuntur, הִתְמַהְמָהוּ *Cunctantur*, Jeſ.29. v.9: הִתְגַּלְגָּלוּ *Devolvunt ſeſe*, Job.30. v.14: הִשְׁתַּעַשְׁעוּ *Delicias agunt*, Jeſa.29.9, quod etiam eſt cum metatheſi literæ ת.

הִתְפַּקַּדְתֶּם] Cum Chirek in penultima, ut in prima ſingulari, וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם *Et ſanctificabitis vos*, Levit.11.44.

Porrò tranſpoſitionis & mutationis literæ ת poſt ז in ד, nullum in lingua Hebræa extat exemplum: at benè quidem apud Chaldæos; ut, אִזְדְּבַן *Vendi-*

Plural.

1 נִתְפַּקֵּד
2 תִּתְפַּקְּדוּ { תִּתְפַּקֵּדְנָה
3 יִתְפַּקְּדוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

הִתְפַּקֵּד] Ejecto Dagesch, הִתְבָּרֵךְ *Benedicat sibi*, Deut.29.19. Et in Pathach, ut in Pihel: ut, הִתְחַזַּק *Confirmavit se*, 2.Par.13.7: הִתְגַּלַּח *Rasit se*, Levit.13.33: אֶתְחַבַּר *Consociavit se*, 2.Par.20.35, pro הִתְחַבֵּר mutato ה in א ex Chaldaismo, ut in illo, אֶתְכְּרִיַּת *Transfixus est*, Dan.7.15: simile vide infrà cap.22. ad Præteritum. Compositam formam habet, וְנִכַּפֵּר *Et expiabitur*, Deut.21.8, ex נִכְפַּר in Niphal, & הִתְכַּפֵּר in Hithpahel: litera autem characteristica ת in primam radicalem כ per Dagesch contracta est: vide simile infrà cap.25. Forma autem hæc ex Niphal & Hithpahel mixta, apud Rabbinos frequens est.

הִתְפָּקְדָה] Compositam formam ex Hophal habet הֻדַּשְּׁנָה *Pinguefiet*, Jes.34.6, cum syncopa literæ ת, & Kibbutz ex Hophal ascito, pro הִתְדַּשְּׁנָה, Dagesch autem ex litera Schevata, ut sæpè aliàs, ejectum: simile vide infrà cap.23. ad Præteritum, & mox ad Infinitivum.

הִתְפַּקַּדְתִּי] Et cum Chirek in penultima, ut in Kal cap.13. quoque observatum, וְהִתְקַדִּשְׁתִּי *Et sanctum declarabo me*, Ezech.38.23: וְהִתְגַּדִּלְתִּי *Et magnificum ostendam me*, ibid. Cum syncopa literæ ת, וְהִנֶּחָמְתִּי *Et consolabor me*, Ezech.5.v.13, pro וְהִתְנַחַמְתִּי. Sægol autem est ob sequentem gutturalem cum Kametz notatam, & dagessandam, quod Dagesch ejectum, debebat ad sui compensationem, literæ præcedenti simi-

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	הִתְפַּקְּדָה	הִתְפַּקֵּד
2	הִתְפַּקַּדְתְּ	הִתְפַּקַּדְתָּ
1		הִתְפַּקַּדְתִּי

Plur.

3		הִתְפַּקְּדוּ
2	הִתְפַּקַּדְתֶּן	הִתְפַּקַּדְתֶּם
1		הִתְפַּקַּדְנוּ

Partic. præsens.

	P.	S.
M.	מִתְפַּקְּדִים	מִתְפַּקֵּד
F.	מִתְפַּקְּדוֹת	מִתְפַּקְּדָה

Infinitivus.

הִתְפַּקֵּד

Imperativus.

	P.	S.
M.	הִתְפַּקְּדוּ	הִתְפַּקֵּד
F.	הִתְפַּקֵּדְנָה	הִתְפַּקְּדִי

Futurum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
1		אֶתְפַּקֵּד
2	תִּתְפַּקְּדִי	תִּתְפַּקֵּד
3	תִּתְפַּקֵּד	יִתְפַּקֵּד

ut, יִשָּׂאן *Tollentur*, Dan. 11. 14, ficut in progreffu amplius patebit.

Metathefis fit literæ ת, quando prima radicalis eft זסצש: tum enim illis poftponitur, ac prætereà poft ז mutatur in ד, & poft צ in ט: ut, הִסְתַּבֵּל Oneravit fe, הִשְׁתַּבַּח Laudavit fe: הִצְטַדֵּק Juftificavit fe: הִזְדַּמֵּן Præparavit fe. Caufa eft euphonia, facilior ac commodior pronunciatio. Nam cum ת afpiratum inclinet ad S blæfum, non concurrit cum ulla dictarum literarum affinis pronunciationis. Mutatur autem in ד, tanquam lenioris & mollioris pronunciationis literam, propter antecedens ז, quod & ipfum inter tria S eft leniffimum. Nam fi poft ז poneretur ת dageffatum aut tenue, facilimè literæ ז pronunciatio degeneraret in ס: vide mox ad Præteritum. Poft צ verò mutatum eft ת in ט, propterea (fcribit Kimchi in Michlol pag. 91.) *quòd* ת *dageffatum inclinat ad pronunciationem literæ* צ, *& fi* ת *dageffatum effet ipfi conjunctum, conflueret pronunciatio duarum literarum in unam.* Hæc ratio obfcura eft, quam hoc modo Petrus Cephalerius exprimit: *Quia pronunciatio* ת *carentis Dagefch, accedit ad pronunciationem literæ* צ, *& fi* ת *non verteretur in* ט, *audiretur tantùm una litera in pronunciatione.* Unde patet, Cephalerium pro eo quod in Veneta editione Michlol legitur תיו דגושה *Tau dageffatum*, legiffe תיו רפה Tau raphatum, hoc eft, lene, abfque Dagefch. Fortè Conftantinopolitana editio fic habet. Quod tamen fi effet, ab Elia fine dubio fuiffet notatum. Porrò unum ex tranfpofitione ש & ת excipitur, quod vide cap. 29. ad Imperativum.

Præte-

CAP. XVI.

De Conjugatione HITHPAHEL.

CONjugatio Hithpahel eſt, quę habet characteriſticam ſyllabam הִת themati præfixam, formaturque ex Infinitivo Pihel: ut, הִתְפַּקֵּד *Seipſum præfecit*, vel *ad viſitandum obtulit, Recenſuit vel Recenſitus fuit*. Affectio Dageſch eadem, quæ in Pihel. Significatio communiter hîc reciproca eſt, ut הִתְגָּאֵל *Contaminavit ſe*, הִתְגַּדֵּל *Magnificum oſtendit* vel *exhibuit ſe*, ſive verè ſive ſimulatè. Quandoque frequentatio actionis ſignificatur: ut, הִתְהַלֵּךְ *Itavit*. Quædam ſimpliciter ſignificant, ut in Kal ſignificarent, quando ſcilicet ſignificatio hîc prima eſt, & non ex Kal vel aliis conjugationibus deducta: ut, הִתְפַּלֵּל *Oravit*, הִתְחַנֵּן *Supplicavit*.

Syllabæ characteriſticæ affectio duplex eſt, *Syncopa* & *Metathesis*.

Syncopa, cùm vel litera ה vel litera ת ſeorſim tolluntur. Litera ה tollitur, cùm alia formativa Temporis ipſi præponitur, ut fit in Participio & Futuro: tum enim formativa Temporis (utpote potiorem locum in formando Tempore ſibi vendicans) excludit characteriſticam conjugationis, ut ſuprà cap. 13. traditum: ut מִתְפַּקֵּד pro מְהִתְפַּקֵּד, & ſic in Futuro, יִתְפַּקֵּד pro יְהִתְפַּקֵּד. Litera ת tollitur, cùm euphoniæ causâ in primam radicalem contrahitur: ut, הִטַּהֲרוּ *Purificaverant ſe*, pro הִתְטַהֲרוּ, Eſræ 6.10: מִדַּבֵּר *Sermocinans*, pro מִתְדַּבֵּר, Num. 7.89, & ſic hoc fit ob ſequentes literas דטת cognatas. Sed & aliâs id fit:

tem simili puncto afficit, ut in tertia fœminina Præteriti ante quoque notatum: ut, מָאֳחָז *Apprehensus*, 2.Par.9.18: מָעֳמָד *Constitutus*, 1.Reg.22.35. Quidam huc revocant מָשְׁחַת *Corruptus*, Jes.52.v.14, sed Aben Esra potiùs vult esse Nomen adjectivum participiale: vide simile mox in plurali. Fuit & suprà tale ad Participium formæ activæ.

מָפְקֶדֶת] In ת מָשְׁלֶכֶת *Projectum*, 1.Reg.13.24.

מָפְקָדִים] Sic מָכְשָׁלִים *Propulsi*, Jer.18.23. Primâ gutturali מָאֳחָזִים *Contenti*, Contigui, 2.Par.9.18.

מָפְקָדוֹת] Unum hîc est cum expresso ה characteristico conjugationis, quæ forma Chaldæis non infrequens: ut, מְהֻקְצָעוֹת *Angulata*, Ezech.46.v.22. Primâ gutturali, מָחֳרָבוֹת *Vastatæ*, Ezech.29.12.

Ad Infinitivum.

הָפְקֵד] Sic הָחְתֵּל *Fasciando*, הָמְלֵחַ *Saliendo*, Ezech.16.4. Primâ gutturali, הָחֳרֵב *Desolando*, 2.Reg.3.23. Cum ה paragogico, הָשְׁכְּבָה *Prosterni*, Ezech.23.19. At הֻכַּבֵּס quod vide cap.seq.ad Infinitivum.

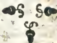
Ad Futurum.

אָפְקַד] Per contractionem sic est, pro אֲהָפְקַד, ut in forma activa.

תָּפְקַד] Sic תָּקְטַר *Adoletor*, Levit.6.15.

יָפְקַד] Primâ gutturali, יָחֳרַם *Ut anathema perdetur*, Exo.22.20: יָעֳמַד *Sistitor*, Levit.16.10.

יָפְקְדוּ] Cum Kibbutz, יֻשְׁלְכוּ *Projicientur*, Jes.34.vers.3.

CAP.

chatuph, (tu dicas, Chateph kametz: est enim loco Scheva sub gutturali, quem usum Kametz chatuph non præstat) *sed & ad designandum* ה *Hiphil, quod ita ante gutturalem punctuaretur* (affectam Chateph sægol, ut in הֶחֱזַקְתִּי) *quasi hoc indicio, & articuli* (אֶת) *casusq; subsequentis* (accusativi) *significetur conjugatio Hiphil hic latens. Reliqua* (solum י) *habet ex Hophal. Sensus autem hujusmodi compositionis est hic, Vestris ne verbis persuasa, ita missam faciam pinguedinem meam,* (juxta Hiphil) *ut eâ ipsâ quoque priver & deficiar,* (juxta Hophal) *nihilq; ampliùs habeam in me commendabile?* Hæc ille. Quidam, *Cogerérne desistere cum pinguedine mea?* ita אֶת non est Articulus sed Præpositio *Cum* vel *A*, quasi pro מֵאֵת.

AD PARTICIP. PRAESENS.

Inusitatum est: possumus tamen eo uti, scribit Kimchi, מִדֶּרֶךְ הַסְּבָרָא per modum conjecturæ, ut à Præterito desinat in Kametz, sicut in Pyhal vidimus.

AD PARTICIP. PRAETER.

Formatur, ut Participium præteritum superioris formæ passivæ: מ autem hic characteristicam conjugationis excludit, ut fieri solet.

מָפְקָד] Sic מָשְׁכָּב *Cubare factus*, collocatus, 2. Reg. 4.32. Et מ cùm Kametz chatuph, ex forma Præteriti: ut מָשְׁחָת *Corruptus*, Prov. 25.26, quomodo etiam legendum Mala. 1. v. 14, ubi pleraque exemplaria in fine habent Pathach. At Masorethæ in loco Proverbiorum notant, bis scribi cum Kametz: מָשְׁזָר *Internexum*, Exo. 26.1. Sub primâ gutturali est Chateph kametz loco Scheva, quod etiam literam præceden-

2 תִּפָּקֵד תִּפָּקְדִי
3 יִפָּקֵד תִּפָּקֵד

Plural.

1 נִפָּקֵד
2 תִּפָּקְדוּ } תִּפָּקַדְנָה
3 יִפָּקְדוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

הָפְקַד] Cum Kibbutz, הָשְׁכַּב *Proſtratus fuit*, Ezech.32.32: הָשְׁלַךְ *Projectus fuit*, Dan.8.11. Poſſet etiam Schurek adhiberi: tres enim hæ vocales fratres ſunt, maximè in hac conjugationis forma, ſcribit Elias, unaq; alterius locum ſubit, ut alio loco videbimus.

הָפְקְדָה] Si prima radicalis ſit litera gutturis, ſub ea eſt Chateph kametz loco Scheva, manente Kametz chatuph ſub ה Characteriſtico, ex forma conjugationis analoga: ut, הָחֳרָבָה *Vaſtata eſt*. Ezech. 26.2. הֻדַּשְּׁנָה vide capite ſequenti ad Præteritum.

הָפְקַדְתְּ] Sub tertia gutturali eſt Pathach loco Scheva, ut cap.13. traditum: ut, הָמְלַחַתְּ *Salita fuiſti*, Ezech.16.v.4.

הָפְקַדְתִּי] Specialis anomaliæ eſt, הֶחֳדַלְתִּי *An deſiſterem?* Jud.9. v.9, 11.13: ubi ה & characteriſticum conjugationis eſt, & interrogativum, quod Sægol indicat. Alioquin præter morem eſt, ut una litera duo officia occupet. Quidam ſimpliciter ex Hiphil eſſe volunt, pro הֶחֱ ornatus causâ, & ita regit accuſativum, q.d. Faciam ne deſiſtere pinguedinem meam? Cornelius Bertramus, *Mira, inquit, eſt compoſitio vocis: Videtur enim habere ה interrogans affectum Sægol, non ſolum ob gutturalem ſubſequentem cum Kametz chatuph,*

mam passivam Kametz chatuph potissimùm ab activa discernit, pro quo tamen etiam sæpè est Kibbutz.

Præteritum.

	masc.	*fæm.*
3	הָפְקַד	הָפְקְדָה
2	הָפְקַדְתָּ	הָפְקַדְתְּ
1	הָפְקַדְתִּי	

Plur.

3	הָפְקְדוּ	
2	הָפְקַדְתֶּם	הָפְקַדְתֶּן
1	הָפְקַדְנוּ	

Particip. præsens.

	S.	P.
M.	הָפְקָד	הָפְקָדִים
F.	הָפְקָדָה	הָפְקָדוֹת

Particip. præter.

	S.	P.
M.	מָפְקָד	מָפְקָדִים
F.	מָפְקָדָה	מָפְקָדוֹת

Infinitivus.

הָפְקֵד

Imp. caret.

Futurum.

	masc.	*fæm.*
1	אָפְקַד	

Projiciam, Nehem.13.8, sic אַשְׂמְאִילָה *Sinistram petam*, Gen.13.9, ubi & א fit mobile, quod aliâs in hac Radice solet quiescere.

יַפְקִיד] Per crasin sunt, יַבְטַח *Confidere faciat vos*, 2.Reg.18. vers.30, pro יַבְטִיחַ: Sic תַּשְׁמַע *Audire facias*, Jud.18. v.25.

יַפְקִידוּ] Cum Nun paragogico, יַרְשִׁיעֻן *Condemnabunt*, Exod.22.9, ubi & Schurek euphoniæ causâ in kibbutz commutatum. Ad formâ Chaldaicam sunt, quæ pro Chirek habent Scheva, quorum similia quædam antea in Participio notata sunt : ut, וַיַּדְבְּקוּ *Et assecuti sunt*, 1.Sam.31.2: וַיַּדְרְכוּ *Et intendunt*, Jer.9. v.3.

Ex *incipientibus ab* א, quædam illud amittunt, & ab initio etiam cum Cholem sunt, ut in Kal: ut, אֹסִף *Colligam*, 1.Sam.15.6: אֹזִין *Auscultabo*, Job.32.12: אָסֵף *Recipiam*, Soph.1. vers.2, unde & אֲסִיפֵם *Recipiam eos*, Jer.8.13: יַהֵל *Tentorium figet*, pro יַאֲהִל Jes.13.20: אֹבִידָה *Perdam*, Jer.46.8, cum ה paragogico, pro אַאֲבִיד: Huc refert etiam Kimchi, וַיּוֹחֶר *Et moratus est*, 2.Sam.20.5, & Sægol est loco Tzere, propter accentum ad penultimam retractum, pro וַיְאַחֵר Possit tamen etiam ex Kal esse, ubi similis forma ex terminatione Tzere occurrit. Contractum est וַיָּאצֶל *Et seposuit*, Num. 11.25, pro וַיַּאֲצֵל. Quidam Hebræorum hîc etiam ponunt וַיָּרֶב, *Et insidiatus est*, pro וַיַּאֲרֵב, quod vide suprà ad Futurum Pihel. Reliqua ferè analoga sunt, ut אַאֲמִין *Credam*, Job.9.16: תַּאֲכִיל *Cibato*, Ezech. 3. vers.3.

FORMA PASSIVA HOPHAL.

Character hîc idem qui in forma activa, sed formam

citur: לָא רֵכָא וְלָא בַר רֵכָא *Non est rex, neq; filius regis*, hoc est, לֹא מֶלֶךְ וְלֹא בֶן־מֶלֶךְ, ut R. Salomon interpretatur: & in Gemara: מַאי רֵכָא *Quid Recha?* מַלְכוּתָא *Regum*, Codice Bava Bathra, cap.1. pag.4. Quidam Ægyptiacam vocem esse existimant, quibus א ab initio familiare. Porrò quomodo accedentibus literis servilibus à principio, litera characteristica ה sæpè abjiciatur, vide libro 2. cap.21.

AD IMPERATIVUM.

הַפְקֵד] Cum ה paragogico semper est cum Chirek: ut, הַצְלִיחָה *Prospera*, Neh.1.11. Propter secundam gutturalem vel tertiam ר, in fine etiam Pathach est: ut, הַנְחַת *Descendere fac*, Joel.3.11: הַמְעַד *Nutare fac*, Psal.69.24: הַרְחֵק *Procul amove*, Job.13.21: הַיְשַׁר *Complana*, Psal.5.9.

הַפְקֵדְנָה] Per modum conjecturæ, scribit Elias in libro *Habbachur*, hæc vox ita formatur: nullum enim ejus exemplum usitatum in Scriptura extat. Nempè ex analogia præcedentium conjugationum deducenda est à singulari masculina, adjectâ syllabâ נָה. Unum tamen est in quo tertiæ radicalis syncopa fit, הַאְזֵנָּה *Audite*, Gen.4.23, pro הַאְזֵנְנָה, unde mirum, hoc exemplum ab Elia neglectum fuisse.

AD FUTURUM.

אַפְקִיד] Formativæ Futuri characteristicam literam conjugationis excludunt ut in Participio. Ultima etiam in Tzere est, ut in Imperativo: ut, הַאֲכִל *Cibabis*, Ezech.3.3: יַאֲמֵן *Credat*, Job.15.31, & sic in reliquis personis. Per crasin est, וָאַעְשִׁר *Et ditatus sum*, Zach.11. vers.5, pro וְאַעְשִׁר, cui vide simile infrà cap.35. ad Futurum Pihel. Cum ה paragogico semper est cum Chirek, ut in Imperativo: ut, אַשְׁלִיכָה

turalis aut ר, potest & Pathach in fine esse: ut, הַפְצַר *Repugnare*, 1.Sam.15 23: יַעַן הַזְכִּרְכֶם *Propter memorare vos*, eo quod in memoriam revocatis vos, Ezech.21. v.24: quibus similia plura vide in Imperativo.

Anomaliæ. Quædam præter morem retinent formam Præteriti: ut, הִרְגִּיעַ *Quietam reddere*, הִרְגִּיז *Commovere*, Jer 50.34: הִמְלִיט *Liberando*, Jer.31.5: simile ad Infinitum Pihel suprà observatum est. Per metathesin primæ & secundæ radicalis dicitur, לְאַדִיב *Ad cruciandum*, 1.Sam.2.v.23, pro לַדְאִיב vel לְהַאֲדִיב: nam thema est דָּאַב. Contractum est לְהָכִיל *Ad consumendum*, pro לְהַאֲכִיל, primâ radicali elisâ, ut & jam antè aliquoties fuit. Ad formam Chaldaicam habent א loco ה, ut & in præcedentibus observatum, אַשְׁכֵּים *Mane surgendo*, Jer.25.3: אַבְרֵךְ *Genua flectere*, Gen.41.43, pro הַבְרֵךְ, הַשְׁכֵּים, de quo postremo diversæ sunt interpretum sententiæ. Pro Infinitivo, ex Kimchii sententia, accipi commodè potest, tum ob similem formam in אַשְׁכֵּים & aliis, tum ob structuram loci, in qua aliud Verbum Infinitum sequitur, אַבְרֵךְ וְנָתוֹן Genua flectenda esse & dedisse sive constituisse eum super omnẽ terram Ægypti, nempè proclamatum fuit ante Josephum per præcones regios, Regem Pharaonem eum constituisse præfectum Ægypti, ideoque genua coram ipso flectenda, ac debito honore afficiendum ipsum esse. Quibusdam est prima persona Futuri, quasi quisque è turba clamarit, אַבְרֵךְ Genua flectam. Talmudicis composita vox est ex אָב Pater, & רַךְ sive רֵיכָא Rex vel Regnũ, quasi *Pater regni* vocatus sit, quomodo Romani dixerunt, *Pater patriæ*. Hinc de Herode, ex servili statu vel genere ad regnum Judææ evecto, dicitur:

הִפְקַדְתִּי] Tertiâ radicalis ת Syncopen patitur; ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci*, Jes.16.10, de qua Syncopa dictum cap.13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut, הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum*, 1.Sam.1.28, quæ forma etiam suprà ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: Pauca contrarium habent, ut הַאֲכַלְתִּי *Faciam ut comedat*, Jer.19.9. הָחֳרַלְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. Compositam formam habet ex nota Futuri & forma Præteriti, אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi*, Jes.63.3, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum. Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי, cui non dissimile cap. sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est, תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio*, Hos.11.3, ubi omnino ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses, frater Davidis Kimchi voluit esse Nomen à תִּרְגֹּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset תִּרְגַּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt*, Jesa.19.6. ubi quidam volunt א esse epentheticum, pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א, ut אִשְׁתִּיו *Biberunt*, Dan. 5.v.4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R. D. Kimchi vult ה esse adventitium & א loco characteristicæ conjuga-

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

P.	S.	
הַפְקִידוּ	הַפְקֵד	M.
הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי	F.

Futurum.

fœm.	*masc.*	
	אַפְקִיד	1
תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3

Plural.

	נַפְקִיד	1
תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יַפְקִידוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הִפְקִיד] Primâ gutturali, הֶאֱמִין *Credidit*, Genes. 45.26: הֶחְתִּים *Obstruxit*, Levit.15.3: הֶעְלִים *Celavit*, 2.Reg 4.27.

הִפְקִידָה] Raro cum accentu in ultima, וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat*, Exod.26.33, quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַדְתָּ] Speciale est, הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti*, Jos.7.7, cum Tzere sub ה loco Pathach: הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti*, Psal.30. v.8.

הִפְקַדְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ, est Pathach, ut suprà dictum, הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas*, Ezech.27.33.

הפקדתי

הִפְקַדְתִּי] Tertiâ radicalis ת Syncopen patitur ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci*, Jes.16.10, de qua Syncopa dictum cap. 13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum*, 1.Sam.1.28, quæ forma etiam suprà ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: Pauca contrarium habent, ut הֶאֱכַלְתִּי *Faciam ut comedat*, Jer.19.9. הָחֳרַמְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. Compositam formam habet ex nota Futuri & forma Præteriti, אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi*, Jes.63.3, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum. Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי, cui non dissimile cap. sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est, תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio*, Hos.11.3, ubi omnino ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses frater Davidis Kimchi voluit esse Nomen à תִּרְגָּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset תִּרְגָּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt* Jesa.19.6. ubi quidam volunt א esse epentheticum pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א, ut אִשְׁתִּיו *Biberunt*, Dan 5. v.4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R. D. Kimchi vult ה esse adventitium & א loco characteristicæ conjuga-

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

P.	S.	
הַפְקִידוּ	הַפְקֵד	M.
הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי	F.

Futurum.

fæm.	*masc.*	
	אַפְקִיד	1
תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3

Plural.

	נַפְקִיד	1
תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יַפְקִידוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הִפְקִיד] Primâ gutturali, הֶאֱמִין *Credidit*, Genes. 45.26: הֶחְתִּים *Obstruxit*, Levit.15.3: הֶעְלִים *Celavit*, 2.Reg 4.27.

הִפְקִידָה] Raro cum accentu in ultima, וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat*, Exod.26.33, quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַדְתָּ] Speciale est, הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti*, Jos.7.7, cum Tzere sub ה loco Pathach: הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti*, Psal.30. v.8.

הִפְקַדְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ, est Pathach, ut suprà dictum, הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas*, Ezech.27.33.

הפקדתי

הִפְקַדְתִּי] Tertiâ radicalis ת Syncopen patitur: ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci*, Jes.16.10, de qua Syncopa dictum cap. 13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut, הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum*, 1.Sam.1.28, quæ forma etiam suprà ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: Pauca contrarium habent, ut הַאֲכַלְתִּי *Faciam ut comedat*, Jer.19.9. הֶחֱדַלְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. Compositam formam habet ex nota Futuri & forma Præteriti, אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi*, Jes.63.3, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum. Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי, cui non dissimile cap. sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est, תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio*, Hos.11.3, ubi omnino ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses, frater Davidis Kimchi voluit esse Nomen à תִּרְגֹּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset תִּרְגַּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt*, Jesa.19.6. ubi quidam volunt א esse epentheticum, pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א, ut אִשְׁתִּיו *Biberunt*, Dan. 5.v.4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R. D. Kimchi vult ה esse adventitium & א loco characteristicæ conjuga-

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

P.	S.	
הַפְקִידוּ	הַפְקֵד	M.
הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי	F.

Futurum.

fœm.	*masc.*	
	אַפְקִיד	1
תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3

Plural.

	נַפְקִיד	1
תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יַפְקִידוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הֶפְקִיד] Primâ gutturali, הֶאֱמִין *Credidit*, Genes. 45.26: הֶחְתִּים *Obstruxit*, Levit.15.3: הֶעְלִים *Celavit*, 2.Reg 4.27.

הִפְקִידָה] Raró cum accentu in ultima, וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat*, Exod.26.33, quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַדְתָּ] Speciale est, הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti*, Jos.7.7, cum Tzere sub ה loco Pathach: הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti*, Psal.30.v.8.

הִפְקַדְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ, est Pathach, ut suprà dictum, הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas*, Ezech.27.33.

הפקדתי

הִפְקַדְתִּי] Tertiâ radicalis ת Syncopen patitur; ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci*, Jes.16.10, de qua Syncopa dictum cap. 13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut, הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum*, 1.Sam.1.28, quæ forma etiam suprà ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: Pauca contrarium habent, ut הַאֲכַלְתִּי *Faciam ut comedat*, Jer.19.9. הֶחֱדַלְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. Compositam formam habet ex nota Futuri & forma Præteriti, אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi*, Jes.63.3, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum. Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי, cui non dissimile cap. sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est, תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio*, Hos.11.3, ubi omnino ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses, frater Davidis Kimchi voluit esse Nomen à תִּרְגָּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset תִּרְגַּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt*, Jesa.19.6. ubi quidam volunt א esse epentheticum, pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א, ut אִשְׁתִּיו *Biberunt*, Dan. 5. v.4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R. D. Kimchi vult ה esse adventitium & א loco characteristicæ conjuga-

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

P.	S.	
הַפְקִידוּ	הַפְקֵד	M.
הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי	F.

Futurum.

fœm.	*masc.*	
	אַפְקִיד	1
תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3

Plural.

	נַפְקִיד	1
תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יַפְקִידוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הִפְקִיד] Primâ gutturali, הֶאֱמִין *Credidit*, Genes. 45.26: הֶחְתִּים *Obstruxit*, Levit. 15.3: הֶעְלִים *Celavit*, 2. Reg 4.27.

הִפְקִידָה] Raro cum accentu in ultima, וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat*, Exod. 26.33; quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַדְתָּ] Speciale est, הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti*, Jos. 7.7, cum Tzere sub ה loco Pathach: הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti*, Psal. 30. v. 8.

הִפְקַדְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ, est Pathach, ut suprà dictum, הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas*, Ezech. 27.33.

הפקדתי

citur: לָא רֵכָא וְלָא בַר רֵכָא *Non est rex, neq; filius regis,* hoc est, לֹא מֶלֶךְ וְלֹא בֶן־מֶלֶךְ, ut R. Salomon interpretatur: & in Gemara: מַאי רֵכָא *Quid Recha?* מַלְכוּתָא *Regum*, Codice Bava Bathra, cap.1. pag.4. Quidam Ægyptiacam vocem esse existimant, quibus א ab initio familiare. Porrò quomodo accedentibus literis servilibus à principio, litera characteristica ה sæpè abjiciatur, vide libro 2. cap.21.

AD IMPERATIVUM.

הַפְקֵד] Cum ה paragogico semper est cum Chirek: ut, הַצְלִיחָה *Prospera*, Neh.1.11. Propter secundam gutturalem vel tertiam ר, in fine etiam Pathach est: ut, הַנְחַת *Descendere fac*, Joel.3.11: הַמְעַד *Nutare fac*, Psal.69.24: הַרְחַק *Procul amove*, Job.13.21: הַיְשַׁר *Complana*, Psal.5.9.

הַפְקֵדְנָה] Per modum conjecturæ, scribit Elias in libro *Habbachur*, hæc vox ita formatur: nullum enim ejus exemplum usitatum in Scriptura extat. Nempè ex analogia precedentium conjugationum deducenda est à singulari masculina, adjectâ syllabâ נָה. Unum tamen est in quo tertiæ radicalis syncopa fit, הַאְזֵנָּה *Audite*, Gen.4.23, pro הַאֲזֵנְנָה, unde mirum, hoc exemplum ab Elia neglectum fuisse.

AD FUTURUM.

אַפְקִיד] Formativæ Futuri characteristicam literam conjugationis excludunt ut in Participio. Ultima etiam in Tzere est, ut in Imperativo: ut, תַּאֲכֵל *Cibabis*, Ezech.3.3: יַאֲמֵן *Credat*, Job.15.31, & sic in reliquis personis. Per crasin est, וְאַעְשִׁר *Et ditatus sum*, Zach.11. vers.5, pro וְאַעֲשִׁר, cui vide simile infrà cap.35. ad Futurum Pihel. Cum ה paragogico semper est cum Chirek, ut in Imperativo: ut, אַשְׁלִיכָה

turalis aut ר, potest & Pathach in fine esse: ut, הַפְצַר *Repugnare*, 1. Sam. 15. 23: יַעַן הַזְכַּרְכֶם *Propter memorare vos*, eo quod in memoriam revocatis vos, Ezech. 21. v. 24: quibus similia plura vide in Imperativo.

Anomalia. Quædam præter morem retinent formam Præteriti: ut, הִרְגִּיעַ *Quietam reddere*, הִרְגִּיז *Commovere*, Jer 50. 34: הִמְלִיט *Liberando*, Jer. 31. 5: simile ad Infinitum Pihel suprà observatum est. Per metathesin primæ & secundæ radicalis dicitur, לַאֲדִיב *Ad cruciandum*, 1. Sam. 2. v. 23, pro לַדְאִיב vel לְהַאֲדִיב: nam thema est דָּאַב. Contractum est לְהָכִיל *Ad consumendum*, pro לְהַאֲכִיל, primâ radicali elisâ, ut & jam antè aliquoties fuit. Ad formam Chaldaicam habent א loco ה, ut & in præcedentibus observatum, אַשְׁכֵּים *Mane surgendo*, Jer. 25. 3: אַבְרֵךְ *Genua flectere*, Gen. 41. 43, pro הַבְרֵךְ, הַשְׁכֵּים, de quo postremo diversæ sunt interpretum sententiæ. Pro Infinitivo, ex Kimchii sententia, accipi commodè potest, tum ob similem formam in אַשְׁכֵּים & aliis, tum ob structuram loci, in qua aliud Verbum Infinitum sequitur, אַבְרֵךְ וְנָתוֹן Genua flectenda esse & dedisse sive constituisse eum super omnẽ terram Ægypti, nempè proclamatum fuit ante Josephum per præcones regios, Regem Pharaonem eum constituisse præfectum Ægypti, ideoque genua coram ipso flectenda, ac debito honore afficiendum ipsum esse. Quibusdam est prima persona Futuri, quasi quisque è turba clamarit, אַבְרֵךְ Genua flectam. Talmudicis composita vox est ex אָב Pater, & רַךְ sive רִיכָא Rex vel Regnũ, quasi *Pater regni* vocatus sit, quomodo Romani dixerunt, *Pater patriæ*. Hinc de Herode, ex servili statu vel genere ad regnum Judææ evecto, dicitur:

creatio mea. Kimchi potiùs vult esse simpliciter Nomen fœmininum ex Participio hoc derivatum, quale est מַרְבִּית, quod contractè dicitur pro מַרְבִּיִת, sic מַשְׂכִּית pro מַשְׂכִּיִת. Sic Nomina participialia sunt ex hac forma, מִרְשַׁעַת Improba, Improbè agens vel gerens se, 2.Par.24.7, quasi מַרְשִׁעַת, cui similia vide in Participio præterito formæ passivæ.

מַפְקִידִים] Irregulariter hîc quædam sunt ex priori Chirek in Scheva converso, accelerandę pronunciationis causâ, vel potiùs ad imitationē Chaldaicam: ut, מַעְזְרִים *Auxiliantes,* 2.Par.28.23: מַחְלְמִים *Facientes ut somnient,* Jer.29.8: מַחְצְצְרִים *Tubis clangentes,* 2.Par.29.28, quod etiam cum צ redundante scribitur: מַהְלְכִים *Ambulantes,* vel Ambulare facientes, Deducentes te, Zach.3.7.

מַפְקִידוֹת] Irregulare est ex media radicali contractum, מְדִיבוֹת Cruciantes, Levit.26. vers.16, pro מַדְאִיבוֹת.

AD INFINITIVUM.

Characteristica ה habet Pathach ad differentiam Præteriti.

הַפְקִיד] Sic הַעֲבִיר *Traducendo,* Jos.7.7: הַכְרִית *Exscindere,* Jer.44.8, הַזְכִּיר *Memorare,* 2.Sam.18.18. Rarior alioqui hęc terminatio est in simplici Infinitivi forma, at præfixis ipsi literis בכלם perpetua.

הַפְקֵד] Sic, הַשְׁכֵּם *Mane surgendo,* Jer.7.13: הַשְׁלֵךְ *Projiciendo,* Jer.22.19: הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ *Intelligere & cognoscere,* Jer.9.24: הַשְׁמֵד *Perdendi,* Jes.14.23: הַכְבֵּד *Aggravare,* Exo.8. v.15. Quandoque interponitur י: ut, הַעֲנִיק *Onerando,* Deut.15.14. הַעֲמִיד *Statuere,* Neh.7.3: הַשְׁמִיד *Perdendo,* Amos 9.8. Si secunda aut tertia fuerit gut-

tionis, propterea quòd litera epenthetica mobilis non soleat in media dictione occurrere, excepta voce לְדָרְיוֹשׁ in qua ' insertum ratione ignota. R. Moses frater Davidis, vult ה esse interrogativum: at hoc Elias refutat, quòd litera ו nunquam soleat ה interrogativó præponi. Kimchi in Michlol pag. 48. de hac voce prolixus est.

הִפְקַדְתֶּן] Unum reperitur cum ה paragogico, הִשְׁלַכְתֶּנָה *Abjicietis*, Amos 4.3, etsi id in hac persona planè inusitatum sit, unde Eliæ magis placet, esse ex forma Præteriti הִשְׁלַחְתֶּן & secunda fæminina plurali Futuri, תַּשְׁלֵכְנָה compositum.

הִפְקַדְנוּ] Unum reperitur cum Sægol sub ה characteristico, הֶכְלַמְנוּ *Injuriâ affecimus*, 1.Sam.25.7: similia vide infrà cap.36. ad Præteritum Hiphil.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מַפְקִיד] Chirek Præteriti mutatur in Pathach, & formativa participii succedit in locum ה characteristici conjugationis, unde מַפְקִיד est pro מְהַפְקִיד: vide notata ad Infinitivum Niphal cap.13. Integræ formæ exemplum reperies infrà ad Participium Præteritum, in forma passiva. Primâ gutturali, מַעֲמִיד *Subsistere faciens*, 2.Par.18.34. Cum ' paragogico, מַשְׁפִּילִי *Demittens*, Psal.113.6. Contractum est מֵזִין *Advertens*, pro מַאֲזִין, Prov.17.4.

מַפְקִידָה] In ת, ut, מַחְכִּימַת *Sapientiam afferens*, Psal.19.8, sed rarum hoc est. Huc quidam referunt מַבְלִיגִיתִי *Recreans se*, sc. anima mea, Jer.8.18, quasi Jod in fine sit paragogicum: aliis est Nomen verbale, compositum ex מַבְלִיג & מַבְלִיגָה: à forma masculina cū Affixo diceretur, מַבְלִיגִי & à fæminina, מַבְלִיגָתִי *Re-*

creatio

הִפְקַדְתִּי] Tertiâ radicalis ת Syncopen patitur: ut, הִשְׁבַּתִּי *Cessare feci*, Jes.16.10, de qua Syncopa di- ctum cap.13. ad Præteritum Kal. Pro Pathach in penultima est Chirek ex speciali anomalia: ut, הִשְׁאִלְתִּיהוּ *Expetivi eum*, 1.Sam.1.28, quæ forma etiam supra ad Præteritum Kal annotata est. Ante gutturalem, ה characteristicum plerunque respondet gutturali: Pauca contrarium habent, ut הֶאֱכַלְתִּי *Faciam ut comedat*, Jer.19.9. הֶחֱרַמְתִּי vide ad Præteritum sequentis formæ passivæ. Compositam formam habet ex nota Futuri & forma Præteriti, אֶגְאַלְתִּי *Contaminavi*, Jes.63.3, ad indicandum, quòd contaminarit jam antea, & contaminaturus esset in posterum se & vestimenta sua sanguine, ob gravem vindictam Dei in populum, & nullam resipiscentiam populi erga Deum. Quidam volunt א simpliciter pro ה characteristico esse positum, pro הִגְאַלְתִּי, cui non dissimile cap. sequenti ad Præteritum: quidam denique censent א ex usu Chaldaico esse adjectum. Hujus generis etiam est, תִּרְגַּלְתִּי *Assuefacio*, Hos.11.3, ubi omnino ת est loco ה juxta Hebræos. R. Moses, frater Davidis Kimchi voluit esse Nomen à תִּרְגֹּלֶת. At id Eliæ non placet, quòd sic dici debuisset תִּרְגַּלְתִּי cum accentu in ultima, ut requirit analogia Nominum istorum cum hoc Affixo.

הִפְקִידוּ] Speciale est, וְהֶאֱזְנִיחוּ *Et retrò abjecerunt*, Jesa.19.6. ubi quidam volunt א esse epentheticum, pro הִזְנִיחוּ. Quidam volunt esse formæ Hebraicæ & Chaldaicæ: nam Chaldæi pro ה Hebraico in hac conjugatione, usurpant א, ut אַשְׁתִּיו *Biberunt*, Dan. 5.v.4. & sic antea in אֶגְאַלְתִּי. R. D. Kimchi vult ה esse adventitium & א loco characteristicæ conjuga-

Infinitivus.

הַפְקִיד vel הַפְקֵד

Imperativus.

P.	S.	
הַפְקִידוּ	הַפְקֵד	M.
הַפְקֵדְנָה	הַפְקִידִי	F.

Futurum.

fæm.	masc.	
	אַפְקִיד	1
תַּפְקִידִי	תַּפְקִיד	2
תַּפְקִיד	יַפְקִיד	3

Plural.

	נַפְקִיד	1
תַּפְקֵדְנָה	תַּפְקִידוּ	2
	יַפְקִידוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

הִפְקִיד] Primâ gutturali, הֶאֱמִין *Credidit*, Genes. 45.26: הֶחְתִּים *Obstruxit*, Levit.15.3: הֶעְלִים *Celavit*, 2.Reg 4.27.

הִפְקִידָה] Rarò cum accentu in ultima, וְהִבְדִּילָה *Ut distinctionem faciat*, Exod.26.33, quod fit propter accedens ו ab initio.

הִפְקַדְתָּ] Speciale est, הֶעֱבַרְתָּ *Traduxisti*, Jos.7.7, cum Tzere sub ה loco Pathach: הֶעֱמַדְתָּה *Constituisti*, Psal.30. v.8.

הִפְקַדְתְּ] Tertiâ gutturali, pro priori Scheva ultimæ syllabæ, est Pathach, ut suprà dictum, הִשְׂבַּעַתְּ *Satiabas*, Ezech.27.33.

הִפְקַדְתִּי

Cap. XV.

De Conjugatione Hiphil *& ejus passiva* Hophal.

Tertia conjugatio est, quæ habet in utraque forma literam characteristicam ה themati præfixam, & in activa forma dicitur הִפְעִיל *Hiphil*, in passiva הָפְעַל *Hophal*: ut, הִפְקִיד Visitare fecit, id est, Præfecit ad visitandum alios, הָפְקַד Visitatus fuit, vel ad visitandum præfectus fuit. Quæ in præcedentibus conjugationibus inusitata sunt, hîc significant ut in Kal & Pihel: ut הִשְׁלִיךְ Jecit, Projecit. Quædam etiam Neutra sunt, sed pauca. Porrò י à Chirek per totam hanc formam sæpissimè abjicitur.

Præter. Hiphil.

fæm.	*masc.*	
הִפְקִידָה	הִפְקִיד	3
הִפְקַדְתְּ	הִפְקַדְתָּ	2
	הִפְקַדְתִּי	1

Plur.

	הִפְקִידוּ	3
הִפְקַדְתֶּן	הִפְקַדְתֶּם	2
	הִפְקַדְנוּ	1

Partic. præsens sive Benoni.

P.	S.	
מַפְקִידִים	מַפְקִיד	M.
מַפְקִידוֹת	מַפְקִידָה	F.

eſt:ut ſi hîc velit quis dicere, הֵרָג *Occidere* ſcil. ab alio. In alterius enim manu eſt occidere vel non occidere, mortem inferre, vel vivum relinquere, pœnâ mortis, vel mitiori, vel nullâ afficere. At ubi פּוֹעֵל *Agens*, & פָּעוּל *Patiens* idem eſt, poſſumus in Imperativo dicere, הִשָּׁמֵר Cuſtodire, Cuſtoditor, hoc eſt, obſerva teipſum, Cave tibi: הִנָּקֵם Ulciſcere, Ultorem te exhibe, &c. Hac de cauſa Imperativus in forma paſſiva Niphal reperitur, ubi ſignificatio reciproca eſt; non autem in aliis formis paſſivis, quæ ſignificant paſſionem quæ provenit ab alio agente, in cujus arbitrio, non autem in tuo, poſitum eſt eam inferre vel non inferre.

AD FUTURUM.

תְּפֻקְּדִי] Dageſch ex litera Schevata excluſo, וּתְבֻקְשִׁי *Et quæraris*, Ezech. 26. 21.

יְפֻקַּד] Sic יְרֻנַּן *Cantabitur*, Jeſ. 16. 10. Mediâ gutturali vel ר׳ יְרֻחָם *Miſericordiâ afficietur*, Prov. 28. 13: יְבֹרַךְ *Benedicetur*, Pſal. 128. 4. Unum eſt in Tzere loco Pathach, יְסֹעֵר *Turbine abripietur*, Hoſ. 13. 3. Hinc quoque eſt anomalâ formâ יְחָבְרְךָ *Sociabitur tibi*, Pſal. 94. v. 20, יְחֻבַּר עִמְּךָ Sociabitur, conjungetur tecum, & Dageſch celerioris pronunciationis causâ excluſum eſt.

יְפֻקְּדוּ] Cum Kametz chatuph, יְרֻצְּחוּ *Occidemini*, Pſal. 62. 4. Dageſch compenſato, יְשֹׁרָשׁוּ *Eradicentur*, Job. 31. 8.

Unum eſt ex Verbis quatuor literarum, תִּשְׁתַּעַשְׁעוּ *Oblectabimini*, Jeſ. 66. 12

•§§•

CAP.

AD PARTIC. PRAETERITUM.

מְפֻקָּד] Formatur à ſuo Præterio paſſivo, ut præcedens, aſſumpto formativo מ. Cum Kametz chatuph, מְאָדָּם *Rubricatus*, Nah.2. v.3. Mediâ radicali ר, מְבֹרָךְ *Benedictum*, Pſal.113.2. כִּמְאֻצָּץ vide infrà cap. 16. ad Participium.

מְפֻקָּדִים] Sic מְתֻלָּעִים *Coccinati*, Nah.2.3. Cum Kametz chatuph, מְאָדָּמִים *Rubefactæ*, Exo.25.5.

מְפֻקָּדָה] In ת מְעֻלֶּפֶת *Tectus*, Cant.5.14: mediâ gutturali, מְבֹעֶרֶת *Accenſus*, Jer.36.22. Sic מְבֹרֶכֶת *Benedicta*, Deut.33.13. Ex Præterito compoſitam formam habet, מְקֻנַּנְתְּ *Nidificans* vel nidulata. Jer.22.23, ad ſignificandum, quòd dicere voluerit, קִנַּנְתְּ nidulata es jam antè, & nunc מְקֻנֶּנֶת nidularis, ſcribit Kimchi in Michlol pag.77. Similia vide ſuprà cap.13. ad Participium Præſens. Rabbi Jona Grammaticus voluit in his nullam compoſitam formam eſſe, ſed duntaxat craſin vocaliũ לְהָרִיץ הַמִּלָּה *Ad currere faciendum dictionem*, id eſt, ad accelerandam pronunciationem, quod & in aliis fit, ut יֹשַׁבְתְּ יֹשֶׁבֶת תּוֹסֶף & ſimilibus, pro יֹשֵׁב יֹשֶׁבֶת, תּוֹסֵף &c. ut notat Kimchi pag.68.

Ex quatuor literarum Verbis unum hîc eſt, מְכֻרְבָּל *Paludatus*, 1.Par.15.27.

AD INFINITIVUM.

פֻּקַּד] Sic גֻּנַּב *Furando*, Gen.40.15.

DE IMPERATIVO.

Kimchi in Michlol pag.28, ſcribit, hanc & alias formas paſſivas quæ ſignificant paſſionem, quæ ab alio agente infertur, Imperativo carere. Non enim poſſumus imperare id, quod in poteſtate noſtra non

compensatur: ut, הֹרַג *Occisus fuit*, Jes.27.7: טֹרַף *Discerptus fuit*, Gen.44. vers.28: פֹּרַשׁ *Declaratum fuit*. Num.15.34.

פֻּקְּדָה] Cum Kametz chatuph, שָׁדְּדָה *Vastata est*, Nah.3.7. Mediâ gutturali, סֹעֲרָה *Procellis agitata*, Jes.54.11: רֻחָמָה *Misericordiam consecuta*, Hos.1.6, habet Kametz in penultima propter accentum: sic נֻחָמָת *Consolatione destituta*, Jesa.54.11.

פֻּקְּדוּ] Mediâ gutturali, מֹעֲכוּ *Compressa sunt*, Ezech.23.2. Unum hîc formam ex Niphal compositam habet: ut, נְגֹאֲלוּ *Contaminati sunt*, Thren.4.14, ad indicandum, quod נִגְאֲלוּ polluti fuerint hoc est, polluerint sese sanguine proprio, per mutuas ædes, & quòd polluerint eos sanguine ac cędibus inimici ipsorum, unde fuerunt גֹּאֲלוּ polluti, scribit Kimchi in Michlol pag. 71. Simile vide infrà cap.23. ad Præter. Niphal.

Ex Verbis quatuor literarum, אֻמְלַל *Elanguit*, Hos. 4.3: רֻטְפַשׁ *Recreatus fuit*, Job.33 .v.25. Unum etiam quinque literarum, חֳמַרְמָרוּ *Lutulenta facta sunt*, Thren.1. v.20.

AD PARTICIP. PRAESENS.

Rarissimo in usu est: sunt autem hinc juxta Kimchium, לֻקָּח *Sublatus*, 2.Reg.2.10: הַיּוּלָּד *Qui natus est*, Jud.13.8: אֻכַּל *Consumptus*, Exo.3.2: יוּקָשִׁים *Irretiti sunt*, irretiuntur, Eccles.9.12, pro יְקֻשִׁים Dagesch & vocali brevi in longam conversis, quod & aliâs sæpè fit. Fæmininum in ת, מוּעֶדֶת *Luxatus*, Prov.25.19, cum Schurek loco Cholem, ut suprà fuit מֹעֲכוּ. At Grammatici de his non consentiunt: vel enim pro Præteritis habent, vel pro Nominibus adjectivis participialibus ex hac forma passiva ortis.

AD

Partic. præsens sive Benoni.

P.	S.	
פִּקְרִים	פִּקֵר	M.
פִּקְרוֹת	פִּקְרָה	F.

Partic. præteritum sive Pahul.

P.	S.	
מְפִקְּרִים	מְפִקָּד	S.
מְפִקְּדוֹת	מְפִקְּדָה	P.

Infinitum.

פִּקּוֹד

Imp. caret.

Futurum.

fæm.	*masc.*	
	אֲפִקֵּד	1
תְּפִקְּדִי	תְּפַקֵּד	2
תְּפִקֵּד	יְפִקֵּד	3

Plural.

	נְפִקֵּד	1
תְּפִקֵּדְנָה	תְּפִקְּדוּ	2
	יְפִקְּדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAET.

פֻּקַּד] Sic לֻקַּח *Desumptus fuit*, Gen. 3. v. 23. Cum Kametz chatuph, כָּרַּת *Præcisus est*, Ezech. 16. 4, ubi & ר cum Dagesch scribitur & legitur, ut & suprà cap. 4. dictum est. Mediâ gutturali ח Kibbutz manet, citra compensationem excidentis Dagesch; ut, רֻחַץ *Abluta*, Prov. 30. v. 12. Ante alias & ר per Cholem

vide libro 2. capite decimo ſeptimo, ad Futurum.

תִּפַּקֵּדְנָה] Sic, תְּדַבֵּרְנָה *Locuturæ ſunt*, Job.27.4: ſæpiùs autem in penultima eſt Pathach: ut, תְּבַקַּעְנָה *Diſciderunt*, 2.Reg.2.24: תְּפַלַּחְנָה *Diffindent*, Job.39.6: תְּנָאַפְנָה *Adulterantur*, Hoſ.4.14.

Ex Verbis quatuor literarum, יְכַלְכֵּל *Suſtentat*, Prov.18.14: יְשַׁעַשְׁעוּ *Oblectabunt*, Pſal.94.v.19: תְּשַׂגְשֵׂגִי *Facies ut creſcat* vel *adoleſcat*, Jeſ.17.11: יְכַרְסְמֶנָּה *Suffodiat eam*, Pſal.80.14,

PASSIVA FORMA PYHAL.

Hanc Vocalis Kibbutz potiſſimum ab activa diſcernit: nam character idem eſt, Dageſch forte in ſecunda radicali. Pro Kibbutz aliquando eſt Kametz chatuph, cùm hæ vocales ſint permutabiles. Volunt Hebręi, paſſionem hîc ſignificari, non commemorato agente, unde eam vocant, בִּנְיָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר פָּעֳלוֹ *Binjan Schelo niſcar poolo*, id eſt, Conjugatio cujus non commemoratur agens, & ita ſępè eam Santes in ſuo Theſauro linguæ ſanctæ appellat.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	maſc.
3	פֻּקְּדָה	פֻּקַּד
2	פֻּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתָּ
1		פֻּקַּדְתִּי

Plur.

	fæm.	maſc.
3		פֻּקְּדוּ
2	פֻּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּם
1		פֻּקַּדְנוּ

Partic.

1. Sam. 22.27. Ex quatuor literarum Verbis unum hîc est, סַלְסְלֶהָ *Extolle eam*, Prov. 4.8.

AD FUTURUM.

אֲפַקֵּר] Cum ה paragogico, ut antea, אֲחַלְּקָה *Dividam*, Psal. 60.4: אֲבָרְכָה *Benedicam*, Psal. 34.2. Contractum est, אַבֶּדְךָ *Perdam te*, Ezech. 28.16, pro אֲאַבֶּדְךָ, sicut alibi dicitur אֲאַלֶּפְךָ *Docebo te*, Job. 33.35.

תְּפַקְּדִי] Accentu ad penultimam retracto, redit Tzere: ut, תְּדַבֵּרִי *Loquaris*, Jes. 29.4.

יְפַקֵּד] Mediâ gutturali, יְנַהֵג *Abduxerit*, Deut. 4. v. 27: יְתָעֵב *Abominabitur*, Psal. 5. v. 7. Contracta hîc sunt ex prima radicali, וַיָּרֶב *Et insidiatus est*, 1. Sam. 15. vers. 5, pro וַיְאָרֶב, aut est ex Hiphil juxta alios, pro יַאֲרִיב vel יַאֲרֵב: vel est, *Et certavit*, à themate רוב, juxta R. Salomonem. Sic, וַיַּבְּשֵׁהוּ *Et arefacit ipsum*, pro וַיְיַבְּשֵׁהוּ, Nahum 1.4: וַיְּשְׁרֵם *Et recta deduxit eos*, 2. Par. 32.30, pro וַיְיַשְּׁרֵם: nam juxta Masorethas * alterum in scriptura redūdat, וַיֶּחֶל *Et exspectavit*, Gen. 8.10, pro וַיְיַחֵל, & Sægol in fine est loco Tzere, ob accentum ad penultimam retractum. Specialis anomaliæ sunt, ac forte metri causâ, יְדַשְּׁנֶה *In cinerem redigat*, Psal. 20.4, cum ה paragogico antecedente Sægol. Aliud ה paragogicum cum hac persona reperies infrà cap. 28. ad Futurum Hiphil: יְרַדֹּף *Persequatur*, Psal. 7.6, habet formam ex Kal & Pihel compositam, nempè ex יִרְדֹּף & יְרַדֵּף.

יְפַקְּדוּ] Irregulare est יְהָתֵלּוּ *Illudent*, Jer. 9.5, cum Dagesch euphonico in ל, & Tzere ob accentum ad penultimam retractum: Kametz verò hîc est, ut in superioribus Temporibus: Cum Nun paragogico, יְרַקֵּדוּן *Saltitant*, Job. 21. vers. 11. Hinc יְשַׁחֲרֻנְנִי, quod

Obtegens, Jef.22. verf.17: מְקַרְקַר *Destruens*, Jef.22.5: quòd retinet formam Præteriti; מְתַעְתֵּעַ *Seducens*, Gen.27.v.12.

AD INFINITIVUM.

פַּקֵּד] Accentu ablato, וְדַבֶּר־אָוֶן *Et loqui vanitatem*, Jef.58.v.9. Mediâ gutturali vel ר׳ שַׁחֵת *Perdere*, Gen.13.30: הָרֵס *Destruendo*, Exo.24.23. Huic ſimile הָתֵל *Illudere*, Exo.8.9, de quo etiam ad Præteritum. Cum ה paragogico Tzere tranſit in Scheva: ut, זַמְּרָה *Pſallere*, Pſal.147.1. Sic צַדְּקָה Juſtificare, unde בְּצַדֶּקְתֵּךְ, de quo lib.2.c.17.ad Infinitivum. Quædam ſpeciali anomaliâ retinent formā Præteriti, נִאֵץ *Irritando*, 2.Sam.12.14: אַחַר חִלֵּץ *Poſt eruere*, Levit.14.40, juxta Kimchiū, propterea quòd duo alii Infinitivi, in ſimili & continuata locutione ſequuntur: שִׁלֵּם *Retribuere*, Deut.32.35, pro *Retributio*, Infinitivus loco Nominis: at hoc poſſit eſſe purum Nomen, ut חִבֵּל *Malus navis*, Prov.23.34: דַּבֵּר *Sermo*, Jer.5.13: קַטֵּר *Suffitus*, Jer.44.v.21. Irregulariter eſt in Cholem יַסֹּר *Caſtigando*, Pſal.118.18.

Ex Verbis quatuor literarum, לְכַלְכֵּל *Suſtentare*, 1.Reg.4.7: לְחַרְחַר *Ad accendendum*, Prov.26.21.

AD IMPERATIVUM.

פַּקֵּד] Ablato accentu, קַדֶּשׁ־לִי *Conſecrato mihi*, Exo.13.2. Quandoque in fine Pathach eſt, in Præterito: ut, פַּלַּג *Divide*, Pſal.55.v.10: כַּתַּר *Exſpecta*, Job.36.2: שַׂמַּח *Lætifica*, Prov.27.11. Excidente Dageſch, בָּאֵר *Declara*, Hab.2.2: בָּרֵךְ *Benedic*, Pſal.28.9: מַהֵר *Feſtina*, Gen.19.22: קָרֵב *Admove*, Ezech.37.17. Cum ה paragogico, סַפְּרָה *Narra*, 2.Reg.8.4: מַהֲרָה *Feſtina*, 1.Sam.

Pavens, Prov.28.14. Duo hîc sunt ex forma Pohal (de qua ad Præteritum) hoc est, quæ loco Dagesch habent Cholem: ut, מְלוֹשְׁנִי *Linguâ lædens* vel detrahens, Psal.101.5, quod est cum י paragogico, (quod etiam in Kal vidimus ad hoc Participiũ accedere) ex absoluta forma מְלוֹשֵׁן, unde, accentu ad י paragogicum translato, corripitur Cholem in Kametz chatuph, quo adjecto ו omnino in scriptura redundat, & idcirco Masorethæ legendum notarunt, מְלָשְׁנִי Vau redundante. Aben Esra scribit esse Nomen Toar, hoc est, participiale vel appellativum, idem quod מַלְשִׁין *Delator, Calumniator*, linguâ sive verbis aliquem lædens, à לָשׁוֹן *Lingua*. Alterum, לִמְשֹׁפְטִי *Judicandi me*, Job.9.v.15, vel *Judici meo*, ut sit quoque Nomen participiale. Contractum est מַלְּפֵנוּ *Docens nos*, pro מְאַלְּפֵנוּ, Job,35.11, juxta quosdam, vel juxta alios מְאַלְּפֵנוּ ex Hiphil, quod remotius est. Compositam formam habet מְקַלְלְוֹנִי ex קָלַל & קָלָה, de quo vide lib.2.cap.17. ad Participium præsens.

מְפַקְּרָה] Tzere quandoque manet ut in Kal: ut, מְשַׁכֵּלָה *Abortiens*, Exo.23.26. Et in ת מְשַׁכֶּרֶת *Inebrians*, Jer.51.7: מְנָאֶפֶת *Adulterans*, Prov.30. v.20. Hinc contractum est מְשָׁרֵת *Ministrans*, 1.Reg.1.v.15, pro מְשָׁרֶתֶת, ne duo ת concurrant. Sic literæ Daleth & Thau pronunciatione affines, contrahuntur in לֶלֶת pro לֶדֶת, de quo infrà cap.23. ad Infinitivum Kal: & אַחֶרֶת pro אַחֶרֶת *Alia*. Hinc quoque est מְבַעֲתֶךָ, quod vide libro 2.cap.17. ad Participium præsens.

מְפַקְּרוֹת] Mediâ gutturali, מְנַהֲגוֹת *Deducentes*, Nah.2. v.7.

Ex Verbis quatuor literarum hîc sunt, מְכַרְכֵּר *Saltans*, 2.Sam.6.14: מְכַלְכֵּל *Sustinens*, Mal.3. v.2: מְטַלְטֵל

potiùs sit Participium fœmininum Kal. Item יֹדַעַתְּ quod vide cap.24. ad Præt. Hiphil. Neque propter pauca hæc specialia exempla, fingendæ sunt integræ conjugationes anomalæ.

Præterea hujus etiam conjugationis sunt *Verba* quædam *quatuor literarum*, quæ etsi pleraque ex anomalis Verbis oriantur, unâ scilicet vel duabus literis thematis geminatis, conjugandi tamen rationem hîc habent analogam, præterquam quod Dagesch quasi in quartam literam resolutum sit. Cùm autem paucæ tantùm voces ex singulis istius generis Verbis usitatæ extent, paucissima etiã in diversis Temporibus usitata reperiantur, præstat singula exempla suis locis observare, quàm novam conjugandi formam istis assignare, quod opere vulgò fit superfluo. Vulgò barbarè *Verba quadrata* dicuntur. Ex hoc Præterito sunt, קִלְקַל *Tersit*, Ezech.21.21: שִׁעֲשַׁע *Oblectavit se*, Jes.11.8: שִׁעֲשַׁעְתִּי *Oblectavi me*, Psal.119. v.70: וְגִלְגַּלְתִּי *Et devolvam*, Jer.51.25: שַׁאֲנַן *Tranquillus fuit*, Jer.30.10: פַּרְשֵׁז *Expandit*, Job.26.9: קַרְקַר *Destruxit*, Num.24.17, in quibus postremis Pathach sub prima radicali formæ est Chaldaicæ. Est & unicum ex quinque literis, סְחַרְחַר *Palpitat*, Psal.38.11, quod Kimchi propter Scheva sub prima radicali ex Kal esse vult.

AD PARTICIP. PRAESENS.

מְפַקֵּר] Assumitur ab initio litera מ cum Scheva, Participiorum in hac conjugatione & sequentibus, formativa litera. Dagesch excidente est מְתָאֵב *Detestor*, Amos 6.8: מְבָרֵךְ *Benedicens*, Prov.27.14: cum simplici Pathach, מְנַהֵל *Deducens*, Jes.51.18: מְפַחֵד Pavens,

Expiavit. Dagesch characteristicum excidens, per vocalem Tzere hîc compensatur: ut, מֵאֵן Renuit, בֵּרֵךְ Benedixit, בֵּאֵר Explanavit, אֵחֵר Distulit, & similia: Vel manet Chirek solum, בִּעֵר *Removit*, 1.Reg. 22.47: נִאֵץ *Irritavit*, Psal.10.3: לִהֵט *Inflammavit*, Mal. 4.1: נִחַם *Consolatus est*, Jes.49.13. Irregulare est הֵחֵל *Illusit*, Gen.31. v.7, quod per totam hanc formam sequitur formam eorum, quæ mediam gutturalem habent, & Dagesch per vocalem longam compensant.

פִּקְּדָה] Accentu ad penultimam retracto redit Tzere: ut, לִחֵכָה *Linxit*, 1.Reg.18.38: לִקֵּטָה *Collegerat*, Ruth.2.18. Dagesch ex litera Schevata ejecto, שִׁלְחָה, *Misit*, Ezech.17.7.

פִּקַּדְתָּ] Mediâ gutturali, נֵהַלְתָּ *Deduxisti*, Exod. 15.13: sic הֵתַלְתָּ *Illusisti*, Jud.16.10.

פִּקְּדוּ] Mediâ gutturali, שִׁחֲתוּ *Corruperunt*, Jer. 12.10: יִחֲלוּ *Exspectabant*, Job.29.23. At אֶחֱרוּ *Differunt*, Jud.5. v.28, habet Sægol ab initio propter sequens Chateph sægol. Sic יֶחֱמַתְנִי *Fovit me*, Psal.51.7. Dagesch ex litera Schevata, שִׁלְחוּ *Miserunt*, Psal.74.7.

Porrò excidens Dagesch rarissimè per Cholem compensatur, ut in his, שֹׁרַשׁ *Radicatus fuit*, Jes.40.24. שֹׁרָשׁוּ *Radicantur*, Jer.12.2: זֹרְמוּ *Exundarunt*, Psal.77. v.18, quam formam duo alia in Participio sequente imitantur, quæ vide illic. Unde motus Kimchi in Michlol pag.88. peculiarem conjugationis formam istis affinxit, quam à forma ex Cholem appellat פּוֹעֵל, *Pohel*, cùm tamen nihil aliud sit quàm anomalia quædam hujus Conjugationis ob excidens Dagesch, ut Elias Kimchium refutans, apertè demonstrat in libro *Habbachur*. Quidam etiam ad hanc formam referunt שֹׁפְטָה *Judicans*, Jud.4. v.4: at hoc

* *Participium Præteritum sive Pahul, quod peregrinum planè locum hîc vulgò obtinet, transposuimus in formam passivam, ubi genitura & origine sua, usu etiam ac significatione sedem propriam habet.*

Infinitivus.

פַּקֵּד

Imperativus.

P.	S.	
פַּקְּדוּ	פַּקֵּד	M.
פַּקֵּדְנָה	פַּקְּדִי	F.

Futurum.

fæm.	*masc.*	
	אֲפַקֵּד	1
תְּפַקְּדִי	תְּפַקֵּד	2
תְּפַקֵּד	יְפַקֵּד	3

Plural.

	נְפַקֵּד	1
תְּפַקֵּדְנָה	תְּפַקְּדוּ	2
	יְפַקְּדוּ	3

ANNOTATIONES AD PRAETER.

פִּקֵּד] Sæpiusculè in Pathach desinunt, maximè si secunda vel tertia radicalis sit litera gutturis aut ר: ut, אִבַּד *Perdidit*, 2. Reg. 21. v. 3: שִׁבַּר *Confregit*, Psal. 107.16. Sic ante Makkaph, וּמִלַּט־ *Et liberavit*, Eccles. 9.15: לִמַּד־דַּעַת *Docuit scientiam*, Eccles. 12.9. Propter gutturales, בִּלַּע *Absorpsit*, Jes. 25.8: שִׁלַּח *Dimisit*, Exo. 9.7: פִּתַּח *Solvit*, Job. 30.11. quæ videntur per crasin sic esse: nam alibi est פִּתֵּחַ Job. 12. v. 18. Tria sæpiùs in Sægol desinunt, דִּבֶּר Locutus est, כִּבֶּס Lavit, כִּפֶּר Expia-

Confregit, contrivit. Sunt etiam pauca quædam Verba, quæ primæ conjugationis contrarium significatum obtinent: ut, חָטָא Peccavit, חִטֵּא Expiavit à peccato. Monet tamen Elias in libro *Habbachur*, non fieri istud nisi in Verbis derivatis à Nomibus, ut à שֹׁרֶשׁ Radix, fit in Pihel שֵׁרֵשׁ Radicatus fuit, & Radices evulsit: à דֶּשֶׁן Cinis, דִּשֵּׁן Removit cineres: à סְעִיף Ramus, סֵעֵף Ramos excîdit: deinde non licere nova talia effingere, sed tantùm quæ usus biblicus approbat, ea retinenda & observanda esse. Postremò non inconveniens esset, hanc conjugationem sequenti postponere, & quartæ continuò præmittere, cùm ea ex hac nascatur: at quia Lexica nostra omnia, ut & Hebræi omnes, hanc secundo loco ponunt, ideo hîc nihil immutare voluimus.

Præteritum.

Sing.

fœm.	*masc.*	
פִּקְּדָה	פִּקֵּד	3
פִּקַּדְתְּ	פִּקַּדְתָּ	2
	פִּקַּדְתִּי	1

Plur.

	פִּקְּדוּ	3
פִּקַּדְתֶּן	פִּקַּדְתֶּם	2
	פִּקַּדְנוּ	1

Partic. præsens sive Benoni.

P.	S.	
מְפַקְּדִים	מְפַקֵּד	M.
מְפַקְּדוֹת	מְפַקְּדָה	F.

tur, תִּשָּׁכַבְנָה Concubitu violabuntur, תְּשַׁבֵּרְנָה Confringentur, תְּשָׁאַרְנָה Relinquentur, תְּשָׂרֵפְנָה Comburentur, תְּבַהֵלְנָה Conturbabuntur, & si quæ sunt plura. Duo tertiam radicalem נ per Syncopam amittunt, neq; per Dagesch compensant: ut, תֵּאָמַנָה *Nutrientur*, Jes. 60.4, pro תֵּאָמַנְנָה vel תֵּאָמַנָּה, ut supra in Futuro Kal fuit תִּשְׁכֹּנָה: alterum est, תֵּעָגֵנָה *Tardabitis*, Ruth. 1.13.

CAP. XIV.

De Conjugatione PIHEL, *& ejus forma Paßiva* PYHAL.

Conjugatio Pihel est, quæ in utraque forma, characteris loco, habet Dagesch forte in media radicali, diciturque in activa forma פִּעֵל *Pihel*, in passiva פֻּעַל *Pyhal*: ut, פִּקֵּד Visitavit, פֻּקַּד Visitatus fuit. Dagesch tamen non tantùm ex gutturalibus, sed & ex litera cum Scheva notata, euphoniæ causâ sæpissimè excidit, ut in singulis Temporibus videbitur. Ex gutturalibus excidens, quandoque per vocalem longam compensatur, quandoq; non. Porrò Verba in hac conjugatione propriè activa sunt, rarissimè neutra. Quæ in Kal sunt neutra, hîc fiunt activa, notátq; actionem trãseuntem in alium: ut, לָמַד Didicit, לִמֵּד Discere fecit vel jussit, hoc est, Docuit, Instituit alium. Quæ autem in Kal sunt activa, hîc ferè idem significant, nisi quod actio sæpè videtur intensior & gravior, aut etiam accuratior & frequentata magis designari; ut, שָׁבַר Fregit, שִׁבֵּר Con-

Chirek est: ut, אִדָּרֵשׁ *Consulor*, Ezech.14.3: אִשָּׁבֵעַ *Jurabo*, Gen.21.24. Sic cum ה paragogico, אִמָּלְטָה *Eripiam me*, Gen.19.20: אִכָּבְדָה *Honorabor*, Exod.14. v.17. Hinc est unum, quod legitur cum paragoga literæ ה, sed scribitur absque ה hoc modo, אִכָּבֵד Hag.1.8: ratio ejus apud Talmudicos legitur, qui de hac voce ita scribunt: *Quid docet ה deficiens? Quinq; res, quæ fuerunt in Sanctuario primo, & defecerunt in Sanctuario secundo, nempè Arca cum propitiatorio & Cherubim, Ignis, Præsentia majestatis divinæ, Spiritus sanctus, Urim & Thummim*, Tractatu Joma, cap.1, in fine. Glossator addit, per *Spiritum sanctum* intelligi Spiritum propheticum, qui cessavit ab anno secundo Darii. Hinc supplendus est R. Salomonis Commentarius, in quo primum omittitur, neq; enim Urim & Thummum apud ipsum accipienda sunt pro duabus rebus, sed pro una. אִסְעָרֵם quod ad formam hujus personæ accedit, vide suprà in Futuro Kal.

תִּפָּקֵד] In Pathach loco Tzere, תִּשָּׁבַר *Confringêris*, Ezech.32.28.

יִפָּקֵד] Primâ gutturali, יֵאָסֵף *Congregabit se*, Jer. 47.6. In Pathach: ut: וַיֵּאָנַשׁ *Et infirmatus fuit*, 2.Sam. 12.15: וַיִּנָּפַשׁ *Et respiravit*, Exo.31.17: וַיִּגָּמַל *Et ablactatus fuit*, Gen.21.8: וַיֵּאָמַר *Et renunciatum fuit*, Jos.2.2.

תִּפָּקֵד] In Pathach, תֵּעָזַב *Derelinquetur*, Job.18.4: תֵּעָצַר *Cohibita fuit*, Num.16.48.

יִפָּקְדוּן] Cum Nun paragogico, יִכָּרֵתוּן *Exscindentur*, Psal.37.9: יֵחָצְבוּן *Exciderentur*, Job.19.24.

תִּפָּקַדְנָה] Penultima sæpiùs cum Pathach est: ut, תִּזָּכַרְנָה *Commemorabuntur*, Jes.65.17: תֵּאָכַלְנָה *Comedentur*, Jer.24.2: תִּפָּתַחְנָה *Aperientur*, Jes.35.5: תֵּהָרַגְנָה *Occidentur*, Ezech.26.6: Sic תֵּרָמַסְנָה Conculcabun-

Tzere ſub ה: ut, הֵאָסֵף *Aggregari*, Num.12. v.15. Eſt etiam hîc terminatio Cholem non infrequens: ut, הֵאָכֹל *Comedendo*, Levit.7.18: הִנָּתֹן *Tradendo*, Jer.32.4. Quædam hujus terminationis, characteriſticam conjugationis נ ſervant: ut, נִלְחֹם *Pugnando*, Jud.11. v.25: נִשְׁאֹל *Poſtulando*, 1.Sam.20.28: נִכְסֹף *Deſiderando*, Gen.31.30, נִשְׁלֹחַ *Mittendo*, Eſth.3.13. Hujus quoque formæ eſt נִגּוֹף *Percutiendo*, Jud.20.39, primâ radicali נ deficiente & per Dageſch compenſata; cum alioqui reliqua ejus generis Verba ſint analoga. Huc quoque pertinet כְּהִנְדֹף *Secundum propelli*, Pſal.68.3. pro כְּהִנָּדֵף, formâ quaſi ex Infin. Kal נְדֹף & hinc aſſumtâ literâ ה, compoſitâ. Specialis anomaliæ eſt הַאִדָּרוֹשׁ *An conſulendo*, Ezech.14.3, pro הַהִדָּרֵשׁ altero ה in א commutato facilioris pronunciationis gratiâ. Hæc, בְּהִכָּשְׁלוֹ בְּהֵהָרֵג בְּהֵעָטֵף vide libro 2. cap.21, in ſyntaxi Præpoſitionum inſeparabiliũ cum verbis.

AD IMPERATIVUM.

הִפָּקֵד] Servatur forma Infinitivi. Competit hîc Imperativus propriè Verbis reciprocæ ſignificationis: purè autem paſſiva hoc loco, ut & in aliis formis paſſivis, Imperativo carent, ut ampliùs explicatur capite ſequenti, in forma paſſiva Pyhal. Primâ gutturali, הֵאָסֵף *Aggregate*, Deut.32.50. Unum eſt, juxta Kimchium in Michlol pag.69. cum characteriſtica נ ut in Infinitivo, formâ tamen præterea irregulari; נִקְבְּצוּ *Congregate vos*, Joel.3.11, pro הִקָּבְצוּ, cui ſimile infrà cap.34. ad Imperativum Niphal. Quibuſdam citra ullam anomaliam eſt purum Præteritum.

AD FUTURUM.

אֶפָּקֵד] א ut reliquæ formativæ, non rarò cum Chi.

capite 25. Unum hîc est ex prima radicali in Cholem quiescente, ut ante in Futuro Kal, וְנֹאחֲזוּ *Et possessores fient*, Num. 32. 30.

AD PARTICIPIUM PRAESENS.

נִפְקָד] Fit à Præterito, mutatâ ejus terminatione Pathach in Kametz. Hinc est, juxta quosdam, cum י paragogico, נֶאְדָּרִי *Magnificus es*, vel, *Magnificum exhibes te*, Exo. 15. 6, vel est Adjectivum participiale fœmininum per Apocopam literæ ת Chaldæis familiarem, pro נֶאְדֶּרֶת *Magnifica est*, & ita referetur ad antecedens Nomen יְמִינְךָ *Dextera tua.* Specialis anomaliæ est וְנֵאשֲׁאַר אֲנִי *Et residuus ego*, Ezech. 9. 8, cum Epenthesi א & Pathach loco Kametz, pro נִשְׁאָר. Aut est composita forma ex Præterito & Futuro, quasi mens utramque formam linguæ simul suggesserit, ac si propheta loqui voluisset וְנִשְׁאַרְתִּי aut וָאֶשָּׁאֵר sive וָאֶשָּׁאַר, consternatio autem & perturbatio ingens ipsi confusam vocem expressit.

נִפְקָדָה] Et in ת: ut, נֶאֱכֶלֶת *Comeditur*, Levit. 11. v. 47: נִכְחֶדֶת *Exscinditur*, Zach. 11. 9.

AD INFINITIVUM.

הִפָּקֵד] Infinitivus hîc habet propriam literam characteristicam ה, quæ facit ut characteristica conjugationis abjiciatur, ne duæ formativę concurrant: propter ipsius autem defectum ponitur Dagesch in prima radicali. Atq; ita communiter in hac lingua *Characteristica Temporis excludit characteristicam conjugationis.* Assumitur autem ה in locum literæ נ, ut differat hoc Tempus à præcedentibus, scribit Kimchi in Michlol pag. 69. Si prima radicalis fuerit litera gutturis, Dagesch excidens compensatur per

Futurum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
1		אֶפָּקֵד
2	תִּפָּקְדִי	תִּפָּקֵד
3	תִּפָּקֵד	יִפָּקֵד

Plural.

1		נִפָּקֵד
2	תִּפָּקַדְנָה	תִּפָּקְדוּ
3		יִפָּקְדוּ

ANNOTATIONES AD PRAET.

נִפְקַד] Primâ gutturali, וְנֶחְשַׁב *Et imputabitur*, Num.18.27: נֶאֱמַר *Dictum est, Dicitur*, Dan.8.26. Tria irregulariter in Cholem desinunt, נַהֲפוֹךְ *Conversum est*, Esth.9.1: וְנַחְתּוֹם *Et obsignabitur*, Esth.8.8: וְנַעְתּוֹר *Et exoratus*, 1.Par.5.20. Videtur autem hæc forma orta ex Cholem, tertia terminatione in Kal, etsi hæc exempla eam terminationem illic non habeant. Simile vide infrà cap.17.ad Præter. Niphal. נִכְפַּר vide infrà ad Præter. Hithpahel cap.16. נִאשַׁאר vide mox ad Participium.

נִפְקָדָה] Huc referunt Kimchi & Aben Esra, וְנִשְׁכַּחַת *Et oblivioni tradetur*, Jesa.23.v.15. Est autem formæ Chaldaicæ, quo modo dicitur הִשְׁתְּכַחַת *Inventa est*, Dan.5.11: vide infra c.23. ad Præter. Niph.

נִפְקַדְתִּי] Tertia radicalis ת syncopam patitur, ut suprà in Kal: ut, נִבְעַתִּי *Consternatus sum*, Dan.8.17: נִצְמַתִּי *Succisus sum*, Job.23.17.

נִפְקְדוּ] Hinc anomala sunt נִגְאֲלוּ, quod vide ad Præter. Pyhal, cap. seq. Item נִסְּרוּ, quod vide infra capite

sunt illa Verba, quæ fiunt vel ab Activis præcedentis formæ Kal, vel passivam significationem ex alia conjugatione activa mutuantur. Sunt verò etiam hîc multa reciprocæ significationis. Tria quoque, sub forma passiva significationem habent formæ activæ, quâ carent, ut ea quæ Latinis dicuntur *Deponentia*: ut, נִלְחַם Pugnavit, נִשְׁבַּע Juravit, נִשְׁעַן Incubuit.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	נִפְקְדָה	נִפְקַד
2	נִפְקַדְתְּ	נִפְקַדְתָּ
1		נִפְקַדְתִּי

Plur.

3		נִפְקְדוּ
2	נִפְקַדְתֶּן	נִפְקַדְתֶּם
1		נִפְקַדְנוּ

Partic. præsens sive Benoni.

	P.	S.
M.	נִפְקָדִים	נִפְקָד
F.	נִפְקָדוֹת	נִפְקָדָה

Infinit.

הִפָּקֵד

Imperat.

	P.	S.
M.	הִפָּקְדוּ	הִפָּקֵד
F.	הִפָּקַדְנָה	הִפָּקְדִי

& ſimilia alia multa. Quæ anomala ſunt, habent א in Cholem quieſcens, nunc expreſſum, nunc abjectum, ac ſæpè præterea in Tzere deſinunt. Aleph omnium maximè in prima ſingulari abjicitur, in reliquis minùs ſæpè: ut, אֹכַל Comedam, אֹמַר Dicam, אֹהַב Diligam: וָאֹחֵז *Et apprehendi*, Jud.20. v.6. Cum ה paragogico, אֹסְפָה Congregabo, Mich.4.6: אוֹצְרָה *Theſaurarios conſtitui*, Neh.13.13, quod Kimchi in Michlol pag.114, vult eſſe ex Hiphil pro אוֹצִירָה, propter activam ſignificationem: תֹּסֵף *Recipies*, Pſal. 104.29: וַתֹּפֵהוּ *Et coxit eam*, 1.Sam.28.24: יֹמְרוּךָ *Obloquuntur tibi*, Pſal.139.26. Cum א expreſſo, יֹאבַד *Pereat*, Job.3.2: יֹאחֵז *Prehendit*, Job.18. v.9. Accentu ad penultimam retracto, Tzere corripitur in Sægol, וַיֹּסֶף *Et congregavit*, 2.Sam.6.1: וַיֹּאמֶר *Et dixit*, Gen.1.6: וַתֹּאחֶז *Et tenuit*, Ruth.3.15. Unum eſt cum Schurek loco Cholem, quę forma & antea in quibuſdam perſonis obſervata eſt: ut, וָאֲנוּשָׁה *Et ægritudine afficior*, Pſal.69.21, pro אֶאֱנוֹשָׁה, & Schurek eſt loco Cholem, ut in יִשְׁפּוּטוּ, ſcribit Kimchi in Michlol pag.45. Hæc autem, אֵהַב *Diligam*, Pro.8.16, תֵּזְלִי *Curſitas*, Jer. 2.36, formam Chaldaicam habent, primâ radicali א in Tzere occultatâ. Reliqua analogiam ſequuntur.

FORMA PASSIVA NIPHAL.

Forma paſſiva, נִפְעַל *Niphal* eſt, quæ habet characteriſticam literam נ themati præfixam cum Chirek, vel Sęgol aut Pathach ante gutturalem: ut, נִפְקַד Viſitatus fuit, נֶהְפַּךְ Inverſus fuit, נֶחְתַּם Obſignatus fuit. Formatio fit mutatione Kametz ex Kal in Scheva, propter quod, Scheva accedentis literæ נ convertitur in Chirek. Paſſiva autem hîc tantùm

ſuns

Exo.4.9. Unum reperitur cum Schurek in penultima præter morem, יִשְׁפּוּטוּ *Judicabunt*, Exo.18.v.26. Prima gutturali, יַאֲרִכוּן *Prolongantur*, Ezech.12. v.22. יֵעָזְרוּ *Auxiliati sunt*, 1.Reg.1.7.

תִּפְקֹדְנָה] Secundæ & tertiæ personæ est, ut apud Latinos Futurũ singulare Imperativi modi. Ex finitis in Nun, unum est, quod in tertia plurali patitur syncopam: ut, תִּשְׁכַּנָּה *Habitabunt*, Ezech.17.23, de qua anomalia dictum est ad Præteritum. Ex forma Pathach irregulare hîc est, וַתִּגְבְּהֶינָה *Et exaltarunt se*, Ezech.16.50, quod sic est ad formam Verborum desinentium in ה, (de quibus infrà cap.34.) ex quorum genere ibidem sibi vocem sociam adjunctam habet. Cum Apocopa ultimæ literæ, תִּלְבַּשְׁןָ *Vestiebantur*, 2.Sam.13.18. Mixtam formam habet ex masculina & fæminina nota, יַעֲמֹדְנָה *Stabunt*, Dan.8. v.22: similes vide infrà cap.23. ad Futurum Kal.

Porrò Verba ab א incipientia ab hac analogia non rarò recedunt, unde Grammatici irregulare genus ex illis fecerunt, quod appellant, *Quiescentia Pe Joth*: hoc est, primâ radicali Joth, propterea quòd prima radicalis א sit ex numero quiescentium literarum, tum etiam quòd hîc sæpè quiescat vel scripta vel non scripta. At hæc propriè genus nullum constituunt, primò quòd major horum pars analogiam in conjugando imitatur, deinde quod non generalem aliquam integrarum conjugationum, sed ferè certarum vocum, maximè in hoc Futuro, anomaliam habent. Quod autem speciale est, in specie explicari debet, ut & de similibus quibusdam dictum est ad Præteritum. Analoga sunt, תֶּאֱבַל *Lugebit*, Job.14.v.22: תֶּאֱסֹר *Congregabis*, Deut.28.39,

dictio cum ו scripta fuit, quasi vocalis O indice, ut & paulò antè, simile fuit in Imperativo. Sic, אֶשְׁקוֹלָה *Appendi*, Esr.8.25: at absente ו lectum scriptum est אֶשְׁקֳלָה ibid.v.26, & Jer.32.9, cum Chateph pathach: sic אֶפְשְׂעָה *Incedam*, Jes.27.4, cum Chateph kametz in quibusdam libris scribitur (ut à Masorethis quoque observatum est) pleraq; tamen exemplaria hodie habent Scheva simplex. Citat etiam Kimchi per Chateph kametz, אֶשְׁמְעָה *Audivi*, Dan.8.13, sed nostra exemplaria hodie habent Scheva simplex, וָאֶכְּרֶהָ *Et comparavi eam*, Hos.3.2, habet Dagesch euphonicum. אֶסְעָרֵם · אֶמְאָסְאךָ vide lib.2.cap.17.ad Futurum.

תִּפְקְדִי] Huc pertinet, וַתִּשְׁחֲדִי *Et numerasti*, Ezech. 16,33, cũ Chateph kametz sub ח loco Scheva pro natura gutturalium. Unũ est cum Schurek loco Cholem, תַּעֲבוּרִי *Transibis*, Ruth.2.8, cui simile mox in sequenti voce. Cum Nun paragogico, תִּדְבָּקִין *Adhaerebis*, Ruth.2.8.

תִּפְקוֹד] Cum Schurek loco Cholem est, תִּשְׁמוּרֵם *Custodit eos*, Prov.14.3: vide mox aliud. Cum ה paragogico praeter morem, וַתַּעְגְּבָה *Et adamavit*, Ezech. 23.20: simile vide infrà cap.19. ad Futurum Kal.

נִפְקוֹד] Cum ה paragogico, נִלְבְּנָה *Lateres conficiamus*, Gen.11.3: נַעְבְּרָה *Transeamus*, Num.20.17.

תִּפְקְדוּ] Cum Nun paragogico, תִּשְׁמְעוּן *Auscultabitis*, Deut.8. vers.20. Irregulare est תְּאֵהֲבוּ *Amabitis*, Pro.1.22, pro תֶּאֱהָבוּ, sicut dicitur, יֶאְשְׁמוּ. Tzere autem appositum, ut Aleph efferri posset. Sumitur & per Enallagen quandoque haec persona pro tertia faeminina plurali, ut Job.19.vers.15. Ezech.49.v.11. Ezech.37.v.7.

יִפְקְדוּן] Cum Nun paragogico, יִשְׁמְעוּן *Audient*, Exo.4.

פִּקְדִי] Cum Kametzchatuph,ut antè, מָלְכִי Regna, Jud.9.10: צָעֳקִי Clama, Jer.22.20, ubi quoque est Kametz in penultima, propter accentum eò retractum, & sic חָרְבִי Exsiccare, Jesa,44.27. Primâ gutturali: ut, חֶשְׂפִּי Denuda, Jes.47.v.2: אֶחֱזִי Prahende, Ruth.3.v.15, ubi præter normam Chateph kametz ante se habet Sægol. Irregulare quoque est, קָסֳמִי Divina, 1.Sam.28:8, quòd debebat esse ad formā מָלְכִי, at sub media radicali adhibetur Chateph kametz, tanquam sub gutturali, לְתִפְאֶרֶת הַמִּלָּה ad ornatum dictionis, ut Kimchi inquit. Hujus verò rei causâ olim scriptum fuit, קְסוֹמִי cum Vau, quòd illud,vocalis O index esset. At adjectis punctis,Vau redundabat in lectione, unde Masórethæ notarunt legendum, קָסֳמִי absq; Vau: Simile mox ést in Futuro.

פְּקֹדְנָה] Ex terminatione Pathach, שְׁמַעְנָה Audite, Jes.32.v.9: hinc contractum est propter Apocopen, שְׁמַעַן, Gen.4. vers.23: simile vide cap.30. ad Imper.Kal.

Ad Futurum.

De usu & formatione ejus dictum est suprà.

אֶפְקֹד] Accedente ה paragogico,mutatur utraque terminatio, tam Cholem quàm Pathach, in Scheva: ut, אֶשְׁמְרָה Custodiam,Ps.39.2.ab אֶשְׁמֹר: אֶשְׁכְּבָה Cubabo, ab אֶשְׁכַּב, Psal.4.9. Primâ gutturali, אֶחְדְּלָה Desistam, Job.16.6: אַהַרְגָה Occidam, Gen.27.41, in quibus Scheva compositum dissolvitur propter aliud Scheva sequens,ut traditum est suprà cap.4. Pauca quædam pro altero Scheva habent Scheva compositum sub litera non gutturali: ut, אֶשְׁקֳטָה Quiesco, Jes.18.4, Chateph kametz literæ ק subjectum, quia

ctura, quòd Nomina verbalia regunt casum Verbi sui, de qua lib.2.cap.3.Reg.2.

פְּקֹד] Hæc terminatio hîc & in sequẽtibus Temporibus, ferè tantùm Verbis Neutris servit, ut altera in Cholem, Verbis activis. Cum ה paragogico Pathach transit in Scheva, unde præcedens Scheva convertitur in Chirek: ut, לְרִבְעָה *Ad ineundum*, Levit.20.16: לְיִרְאָה *Ad timendum*, Deut.4.10. Si prima sit gutturalis, pro Chirek est Pathach: ut, לְאַשְׁמָה בָהּ *Reatum obeundo in eo*, Levit.6.7. Sub media gutturali Scheva dilatatur per Pathach: ut, לְאַהֲבָה *Diligendo*, Deut.19,9: לְדַאֲבָה *Mœrere*, Jer.31.12. Huc Kimchi revocat etiam שַׁחֲטָה de quo paulò antè. Quidam volunt etiam Nun paragogicum esse in בְּאָבְדָן *In perdere*, Esth.8.6, sed hoc Nomen potiùs est.

AD IMPERATIVUM.

פְּקוֹד] Cum ה paragogico servatur forma Infinitivi: ut, שָׁמְרָה *Custodi*, Psal.25.20: זָכְרָה *Memento*, 2.Par.6.42. Unum retinet Cholem, זֹעֲמָה *Detestare*, Num.23.7. pro זָעֲמָה.

פְּקֹד] Cum ה paragogico, שִׁכְבָה *Concumbe*, Gen.39. v.12. Ex terminatione Cholem quædam hanc formam imitantur: ut, נִצְּרָה *Custodi*, Psal.141.3, quod & Dagesch euphonicum habet: מִכְרָה *Vende*, Gen.25. v.31. Si prima sit gutturalis, pro Chirek est Sægol: ut, אֶסְפָה *Congrega*, Num.11.16: עֶרְכָה *Dispone*, Job.35. v.5.

פִּקְדוּ] Quædam ab initio habent Kametz chatuph, ut in forma paragogica: ut, חָרְבוּ *Desolemini*, Jer.2.12: מָשְׁכוּ *Trahite*, Ezech.32.v.20: שָׁדְדוּ, *Vastate*, Jer.49. v.28.

פקדי

verò, cùm ipsi præfiguntur literæ serviles בכלם, quarum ב valet *In*, כ *Secundum, juxta*, ל *Ad*, מ *A*, ut plenè docetur libro secundo, cap. 21.

פְּקֹד] Hæc forma plerunque venit in conduplicatione Verbi: ut, וְאִם־אָמֹר יֹאמַר *Et si dicendo dixerit*, Exo. 21. v. 5, de qua locutione vide lib. 2. cap. 16. Non tamen semper hoc fit: ut, מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב *Reprobare malum & eligere bonum*, Jes. 7. 15.

פְּקוֹד] Cholem, ablato accentu, corripitur in Kametz chatuph, de qua mutatione etiam suprà cap. 5. dictum est: ut, מְלָךְ־מֶלֶךְ *Regnare regem*, Gen. 36. 31. Specialis anomaliæ est cum ׳ epenthetico, לִדְרֹיוֹשׁ *Ad quæstionem habendam*, Esr. 10. 16, nec ipsi simile in tota Scriptura occurrit. ה paragogicum adjicitur Infinitivi formæ, quæ præfixum Lamed habet, rarissimè simplici, ne confundatur cum Nominibus similis formæ, vel cū Imperativo. Cholem autem ultimæ syllabæ corripitur in Kametz chatuph, vel Kibbutz euphoniæ causâ, trajiciturq; sub primam radicalem: ut, לְמָשְׁחָה *Ad ungendum*, Exo. 29. v. 29: לְגָבְהָה *Ad efferendum*, Soph. 3. 11: לְחֶמְלָה *Clementiâ utendo*, Ezech. 16. 5. Si media sit gutturalis, Scheva sub ea fit compositum: ut, לְרָחֳקָה *Ad longè recedendum*, Ezech. 8. v. 6. Ex hac forma sunt, בְּקָרְבַתְכֶם, כְּשָׁמְעָתוֹ, & alia, quæ vide lib. 2. cap. 17. ad Infinit. Cum simplici infinitivo quidam junctum volunt in his, שַׁחֲטָה *Mactando*, vel, *Ad mactandū*, Hos. 5. 2: שְׁאֵלָה *Petendo*, Jes. 7. 11, sed hæc potiùs Nomina sunt, ut de postremo expresse affirmat Kimchi in Michlol, & aliâs Infinitivus sæpè ingreditur formā Nominum fæmininorum in ה desinentium, à quo usu ab Hebræis vocatur שֵׁם הַפֹּעַל *Nomen verbale*, & inde ea stru-

2.Par.3.12: הַדְּבֵקִים *Qui adhærentes fuistis*, adhęsistis, Deut.4. v.4.

AD PARTIC. PRAETERITUM.

Hoc Participium propriè à forma primæ vocis nominatur פָּעוּל, *Pahul*, quia paradigma פָּעַל à Præterito hîc flectitur in Schurek: hinc verò latiùs ad omnia Participia præterita reliquarum quoq; conjugationum traducitur. Verba intransitiva sive Neutra, hoc Participio carent, ut & suprà dictum est: non enim à נָפַל *Cecidit*, dici potest נָפוּל *Casus*, nec à לָמַד *Didicit*, participialiter dicitur לָמוּד, etsi hoc nominaliter usurpetur pro *Doctus*, ut & alia hujus formæ in Nomina Toarim, id est, adjectiva transeunt, ut עָצוּם *Fortis* & similia.

פְּקוּד] Et cum Kibbutz euphoniæ causâ: ut, לֻבֻּשׁ *Vestita est*, hoc est, vestitur, Prov.31.21.

פְּקוּדָה] Fæmininum in ה hîc non reperitur, nisi ex rectione syntactica: ut, חֲגֻרַת־שָׂק *Accincta sacco*, Joel.1.8: בְּעֻלַת בַּעַל *Maritata marito*, & similia. Hinc verò cum י paragogico sunt, גְּנֻבְתִי *Furto sublatum*, pro גְּנֻבַת, Gen.31.39: מְלֵאֲתִי *Plena*, pro מְלֵאַת, Jes.1.21, sed hæc omnia in Nomina degenerant, quorum structura traditur libro 2.cap.3. Reg.3. Si verò י esset Affixum Pronomen, dicendum esset גְּנֻבָתִי, ut videre est libro secundo cap.7.

AD INFINITIVUM.

Infinitivum Hebręi, & inde quoq; Santes in Thesauro linguæ sanctæ, vocant מָקוֹר *Fontem, Venam, Scaturiginem*, quòd inde significatio definita, in reliqua Tempora, ceu certos rivulos, profluit. ¶ Usurpatur etiam pro Gerundiis, ut suprà dictum est, imprimis verò,

פֹּקְדָה] Tzere interdum ex forma masculina retinetur: ut, בֹּגֵדָה *Perfide agens*, Jer.3.7: יוֹלֵדָה *Parturiens*, Mich.5.3: נֹטֵרָה *Custodiens*, Cant.1.6, & similia plura. Fæmininum in ת usitatius hîc est: ut, נֹפֶלֶת *Cadens*, Gen.15.12: בֹּרַחַת *Fugio*, Gen.16.8: יוֹדַעַת *Cognoscens*, Num.31.17, cum duplici Pathach propter gutturalem. Hinc sunt cum י paragogico, אֹהַבְתִּי *Amans*, Hos.10.11: אֹיַבְתִּי *Inimica existens*, Mich.7.v.8. In his Kimchi in Michlol pag.15, Joth vult esse paragogicum, non Affixum, quòd accentus sit in penultima, quem Affixum postularet in ultima. Quædam formam compositam habent, hinc & ex secunda fœminina singulari, Præteriti: ut, יֹלַדְתְּ *Et paries*, Gen.16. v.11: יֹשַׁבְתִּי *Desidens* Jer.22.23: שֹׁכַנְתִּי *Habitans*, Jer.51. v.13. Forma composita ex שֹׁכֶנֶת & שָׁכַנְתְּ, quasi dicas, Quòd habitarit, & adhuc habitet, ut Kimchi explicat pag.68. Simile vide cap. seq. ad Partic. præteritum in forma passiva. Alii aliter de his sentiunt, ut Elias scribit in libro *Harcabha*.

Cæterùm Participium hoc etiam sæpissimè per Nomē verbale exprimitur, cujus forma ex Kametz & Tzere constat, & vulgo שֵׁם הַתֹּאַר *Nomen Toar*, hoc est, formæ seu formale aut formatum, vocatur, & sic flectitur:

P.	S.	
אֲבֵלִים	אָבֵל	M.
אֲבֵלוֹת	אֲבֵלָה	F.

Hinc sunt גָּדֵל *Crescens*, sive grandescens erat, 1.Sam.2.26: יָשֵׁן *Dormiens*, 1.Sam.26.7: יְשֵׁנִים *Dormientes erant*, 1.Sam.26.12: דָּבֵק *Adhærens* vel conjunctus, Prov.18. ver.23: דְּבֵקָה *Adhærens erat*, adhærebat,

appellant *Defectiva Lamed* ת, & *Defectiva Lamed* נ, id est, tertiâ radicali Tau & Nun quasi universalem quandam in conjugando anomaliam habeant. At à speciali quarundam vocum in conjugando anomaliâ, non debet tota conjugatio denominari anomala, sed specialia in specie sunt explicãda. Longè etiam inconvenientius est, quòd ex uno exemplo Verbi נָתַן constituitur Genus defectivorum primâ & tertiâ radicali Nun: quale autem est genus, quod nullius speciei genus est? Et si maximè plura exempla essent, tamen tertiæ radicalis respectu, non constituerent genus anomalum conjugandi, cùm anomalia non consistat in integris Temporibus vel Conjugationibus, sed paucis vocibus, quæ specialem doctrinam postulant. His ergo in specie breviter observatis, reliquum in hisce Verbis relinquitur analogiæ communi.

AD PARTICIP. PRAESENS.

פֹּקֵד] Duo speciali anomalia in Chirek desinunt loco Tzere: ut, יוֹסִף *Addens*, Jes.29.14, unde & plurale, יֹסְפִים *Addentes*, Deut.5.25: תּוֹמִיךְ *Sustentans*, Psal.16.5. Si tertia sit gutturalis ח vel ע, fit interdum crasis in Pathach: ut, נֹטַע *Plantans*, pro נֹטֵעַ, Psal.94.9. Simile in Pathach, אֹבַד *Periens*, Deut. 32.28, quod Aben Esra propter structuram factum existimat. Est enim illic גּוֹי אֹבַד עֵצוֹת *Gens perdita consiliis*. Unum est cùm ה paragogico, quod accentus in penultima indicat, בֹּעֵרָה *Ardens*, Hos.7.8. Sæpiusculè adest י paragogicum: ut, אֹסְרִי *Ligans*, Gen.49. v.11: חֹקְקִי *Exscindens*, חֹצְבִי *Cædens*, Jes.22.16: יֹשְׁבִי *Residens*, Psal.123.1: שֹׁכְנִי *Inhabitans*, Deut.33.v.16: vide etiam Zach.11.17. Psal.114.8.

פקדה

runt, Deut.8.3, at hinc per Aphæresin primæ radicalis præter morem, צָקוּן *Effuderunt*, Jes.26.16. & cùm א præter morem, הֶהָלְכוּא *Qui venerant*, Jos.10.24. vide simile exemplum infrà cap.31. ad Præteritum Kal. Ex terminatione Tzere est, חָדְּלוּ *Cessaverunt*, Jud.5.7, ubi Dagesch euphoniæ causâ ascitum est, & Tzere restitutum propter accẽtum ad penultimam revocatum. Sic ex terminatione Cholem, יָכֹלוּ *Potuerunt*, Exod.8.18: sic denique Pathach per accentum ad penultimam retractum, in Kametz producitur: ut, יָלָדוּ Pepererunt, Gen.31.43. Sed de hac accentus trajecti natura plenè tractabitur capite ultimo libri secundi.

פְּקַדְתֶּם] Cum Chirek in medio, loco Pathach, quomodo & antea in prima persona fuit, יְרִשְׁתֶּם *Possidebitis*, Deut.4.1. Et cum Sægol, שְׁאֶלְתֶּם *Petivistis*, 1.Sam.12.13.

Cæterùm quæ in ת aut ן desinunt, sequente alio ת & נ syncopen patiuntur, tertiâ radicali elisâ ac per Dagesch compensatâ: ut, כָּרַתָּ *Succidisti*, pro כָּרַתְתָּ, Deut.20.20, à כָּרַת *Succidit*: נָתַנּוּ *Dedimus*, pro נָתַנְנוּ, à נָתַן Thren.5.7, cui simile vide infrà cap.27. ad Præter. Kal. Similis syncopa mox est in fœminina plurali Futuri. Sed Verbum נָתַן etiam sequente ת tertiam radicalem amittit: ut, נָתַתָּה *Dedisti*, Gen.3.12: נָתַתְּ *Dedisti*, Ezech.16.33: נָתַתִּי *Dedi*, Gen.1.29, quæ anomalia huic soli Verbo in his Præteriti vocibus accidit: unde quod speciale est tantùm in uno, non debet constitui tanquam commune pluribus. Ex hoc tamen defectu tertiæ radicalis in certis quibusdam vocibus, vulgò constituuntur duo Genera imperfectorum sive anomalorum verborum, quæ

Timuit, קָטֹן Parvus fuit. Hæc autem rarior est propter Nomina multa ejusdem formæ. Concurrunt omnes in uno versu, Exo.40.35. Terminatio Tzere communem flexionem imitatur: ut, חָפֵץ Voluit ille, חָפַצְתָּ Voluisti tu, חָפְצוּ Voluerunt illi vel illæ, &c. Cholem manet, præterquam in tertiis personis, in quibus servatur analogia: ut, יָגֹרְתָּ *Timuisti*, Deut. 28.60: יָכֹלְתִּי *Potui*, Gen.30.v.8: יָכְלוּ *Potuerunt*, Gen. 37.4: יָכְלָה *Potuit illa*, Gen.36.7. Si accentus à Cholem removeatur in secunda & prima persona, corripitur in Kametz chatuph: ut, וְיָכָלְתָּ *Et poteris*, Exod.18. v.23.

Quædam præter morem Aphæresin primæ radicalis patiuntur: ut, רַד *Declinavit*, pro יָרַד, Jud. 19.11: קַח *Accepit*, pro לָקַח, Ezech.17.5, & sic Hos.11. 3: aliud vide mox in tertia plurali.

פָּקְדָה] Ad formam Chaldaicam hîc in ת desinit, אָזְלַת *Abiit*, pro אָזְלָה, Deut.32.36. Simile vide mox ad Præteritum Niphal, & cap.26. ad Præter. Kal. Specialem anomaliam habet נָשַׁתָּה *Defecit*, Jes.41.v.17, est cum Dagesch euphonico, & accentu ad penultimam retracto. גָּבְהָא *Extulit se*, Ezech.31. 5, est cum א loco ה ad formam Chaldaicam.

פָּקַדְתְּ] Si ultima radicalis fuerit ח vel ע pro priori Scheva est Pathach: ut, לָקַחַתְּ *Accepisti*, 1.Reg. 14.3: שָׁמַעַתְּ *Audis*, Jer.4.19: יָדַעַתְּ *Nosti*, Jer.50.24: יָלַדְתְּ vide mox ad Partic præsens.

פָּקַדְתִּי] Quædam in medio habent Chirek loco Pathach: ut, יְלִדְתִּי *Genui*, Psal.2.v.7: שְׁאִלְתִּי *Petivi*, 1.Sam.1.20: vide similem formam infrà cap.27. ad Præter.& mox in secunda plurali.

פָּקְדוּ] Cum Nun paragogico, יָדְעוּן *Cognoverunt*,

com. — פָּקַדְנוּ 1

Partic. præsens sive Benoni.

P.	S.
פּוֹקְדִים	פּוֹקֵד M.
פּוֹקְדוֹת	פּוֹקְדָה F.

Partic. præteritum sive Pahul.

P.	S.
פְּקוּדִים	פָּקוּד M.
פְּקוּדוֹת	פְּקוּדָה F.

Infinitivus.

פְּקֹד v. פָּקוֹד v. פְּקַד

Imperativus.

P.	S.
פִּקְדוּ v. פְּקַד	פְּקוֹד M.
פְּקוֹדְנָה	פִּקְדִי F.

Futurum.

fæm.	masc.
com. אֶפְקַד v.	אֶפְקוֹד 1
תִּפְקְדִי	תִּפְקוֹד 2
תִּפְקוֹד	יִפְקוֹד 3

Plural.

com.	נִפְקוֹד 1
תִּפְקוֹדְנָה	תִּפְקְדוּ 2
	יִפְקְדוּ 3

ANNOTATIONES AD PRAET.

פָּקַד] Triplex hîc Verborum terminatio est, prima & communis in Pathach, altera in Tzere: ut, חָפֵץ Voluit: tertia in Cholem: ut, יָכֹל Potuit, יָגֹר

primæ vocis, quam Verbum פָּעַל paradigma conjugationum apud Grammaticos Hebræos, indicat. In passiva forma, eâdem ratione ab eodem paradigmate dicitur נִפְעַל *Niphal*. Sola autem Verba activè significantia, in formam passivam hîc traducuntur: Neutra, cùm passivam significationem in se inclusam habeant, solâ formâ Kal contenta sunt, ut & propterea Participio Præterito sive Pahul carent. Activa verba Hebræis dicuntur פְּעָלִים יֹצְאִים *Verba transeuntia*, sive transitiva, quorum actio transit in aliud subjectum: Neutra, עֹמְדִים *Stantia* sive בִּלְתִּי יוֹצְאִים *Non transeuntia*, hoc est, intransitiva, quando actio non transit extra agentem. Passiva periphrasticè appellant, נִפְעָלִים vel פְּעוּלִים, pro forma quaq; passivâ.

Cæterùm paradigma פָּעַל propter anomaliam è media gutturali provenientem, à posterioribus Grammaticis rejectum est, ac substitutum Verbum פָּקַד *Visitavit*, quo Kimchi in Michlol ad demonstrandam analogiam in conjugando utitur, & nos proinde eodem hîc utemur.

FORMA ACTIVA KAL.

Præteritum.

Sing.

	fæm.	*masc.*
3	פָּקְדָה	פָּקַד
2	פָּקַדְתְּ	פָּקַדְתָּ
1	com.	פָּקַדְתִּי

Plur.

3	com.	פָּקְדוּ
2	פְּקַדְתֶּן	פְּקַדְתֶּם

com.

Exod,34. verſ.13: תִּדְבָּקִין *Adhærebis*, Ruth.2. verſ. &

Secunda ſing.maſcul. Præteriti; Imperativi maſculina ſing.ac prima perſona Futuri, frequētiſſimè ſunt cum ה paragogico,ut ſuis locis paſſim oſtendetur. Atque hæc generalis eſt perſonarum in ſingulis Temporibus quorumcunque Verborum,formatio, quæ deinceps ad ſingularum flexionum formas ſpecialiter erit accommodanda & legitimè applicanda,

CAP. XIII.

De Conjugationibus Verborum, & earumâ prim KAL, *ejusq́; formâ paſſivâ* NIPHAL.

FLexio Verbi ſecundùm Tempora & Perſonas dicitur *Conjugatio:* eſtq́; *quadruplex*,quarum tres priores, pro agendi vel patiendi ſignificatione, duplicem formam habent, Activam & Paſſivā, quarta autem ob reciprocam ferè ſignificationem, ſub una forma,activa & paſſiva ſimul eſt. Unum verò idemque Verbum per quatuor has conjugationum formas flectitur, ob alium atque alium ipſius ſignificandi modum, ut in ſingulis conjugationibus intelligetur.

Prima Conjugatio in forma activa communiter dicitur Hebræis קַל *Kal*, id eſt, *Levis* ſive *lenis*, tum à forma, quæ nudo ac ſimplici themate conſtat, tum à ſignificatione, quæ hîc, utpote in puro themate, lenior & ſimplicior eſt; vel פָּעַל *Pahal* à forma cōmuni

tegrè distinguuntur. Has literas Hebræi includunt memoriæ causâ, in nomen proprium אֵיתָן, viri celebris ab insigni sapientia, ut est 1.Reg.4.v.31.& cantoris peritissimi, Psal.89, unde vulgò appellantur *Litera Ethan*. At quod etiam flexionem personarum dispofuerunt juxta ordinem literarum hujus Nominis, ita ut præcedat prima, sequatur tertia, deinde secunda, prout א primam, י tertiam, ת secundam denotat, id omnino prȩter necessitatem & artis formam factum est. Nos ergo servabimus ordinem à prima ad secundam, & inde ad tertiam, qui Græcis & Latinis usitatus est.

א formativum est primæ personæ singularis, ex אֲנִי: notatur cum Sægol, quia gutturalis est, ut אֶפְקוֹד ego *Visitabo*.

ת modò *secunda* utriusque generis, modò *tertia* fæmininæ. Secundæ masculinæ; & tum est ex אַתָּה: ut, תִּפְקוֹד *tu vir Visitabis*, תִּפְקְדוּ *vos viri Visitabitis:* Fæmininæ, & tum est ex אַתְּ: ut, תִּפְקְדִי *Tu fæm. Visitabis*. Tertiæ fæmininæ, & tunc est vicaria litera τȣ ה ex הִיא: ut, תִּפְקֹד *illa Visitabit*. Hinc & fæminina pluralis nunc secundæ, nũc tertiȩ personæ est: ut, תִּפְקֹדְנָה *vos fæm. Visitabitis*, vel *illæ Visitabunt*. Appositum autem Nomen masculinum vel fæmininum, personas has distinguit.

י tertiæ masculinæ quasi vicarium literæ ו ex הוּא: ut, יִפְקוֹד *ille Visitabit:* יִפְקְדוּ *illi Visitabunt*.

נ primæ pluralis communis, ex אֲנַחְנוּ: ut, נִפְקְדֵנוּ nos Visitabimus.

Porrò Præteriti & Futuri personæ in ו vel י. desinentes, crebrò accipiunt ן paragogicum: ut, יָדְעוּן *Cognoverunt*, Deuter. 8. vers. 3: תִּכְרְתוּן *Succidetis*, Exod.

à masculinis descendunt, ut dictum est suprà cap. 7. Est autem illud ה ex Pronomine הִיא *Illa:* ut, פָּקְדָה *Visitavit illa:* hinc porrò tertia pluralis in ו, ut פָּקְדוּ *Visitarunt illi* vel *illæ.*

Secũda masculina singularis in תָ ex אַתָּה: ut פָּקַדְתָּ *Visitasti tu vir:* fæminina in תְ ex אַתְּ: ut פָּקַדְתְּ *Visitasti tu fæmina.* Secunda pluralis masc. in תֶם ex אַתֶּם: ut פְּקַדְתֶּם *Visitastis vos viri:* fæminina in תֶן ex אַתֶּן: ut, פְּקַדְתֶּן *Visitastis vos fæminæ.*

Prima singularis in תִי ex אֲנִי, literâ ת positâ pro נ, ut esset distinctio inter hanc syllabam formativam & Pronomen consignificativum נִי, aut literâ ת per Epenthesin ascitâ: ut, פָּקַדְתִּי: pluralis in נו ex אֲנַחְנוּ: ut, פָּקַדְנוּ Visitavimus nos.

Imperativus solam habet personam secundam, genere & numero distinctam. Quando accentus primæ vocis transfertur ad accedentem literam formativam, tum ultima ejus vocalis mutatur in Scheva, propter quod antecedens Scheva transit in Chirek, juxta doctrinam suprà cap. 4, propositam. Sic fæminina singularis exit à masculina in י Jod desumpto ex forma Pronominis אַתִּי: ut פִּקְדִי *Visita tu fæmina:* & pluralis secunda in ו פִּקְדוּ *Visitate vos viri.* Secunda pluralis fæminina in נָה ex forma paragogica Pronominis אַתֵּנָה: ut, פְּקֹדְנָה. Hic accentu manente, manet Cholem.

Futurum, quia eam ordinis necessitatem non habet, quam Præteritum, ideo communem flexionis modum à persona prima ad secundam & tertiam, apud Hebræos Grammaticos servat. Formantur autem ejus personæ ab Imperativo, assumptis ab initio quatuor literis characteristicis, אתין, quibus in-

unde scilicet rivi definitæ significationis in reliquis Temporibus deducuntur, Latinis *Infinitivus modus*: ut, פְּקוֹד vel פְּקֹד *Visitare*. Ut verò Temporis, sic quoque numeri, generis, personæque differentiâ caret. Exprimuntur porrò etiam per Infinitivum Gerundia, ut explicatur lib. 2. cap. 16. & 21. Hinc sex Tempora vel diversi flectendi modi fiũt, qui hoc ordine ab Hebræis collocati sunt: Præteritum, Participium præsens sive Benoni, Participium Præteritum sive Pahul, Infinitivus, Imperativus, & Futurũ. Legitimus quidem ordo fuisset, ut præcessisset Tempus finitum in Præterito & utroq; Futuro, secutum fuisset Infinitum, ac ultimo loco Participia, tãquam Nomina verbalia, ordinem clausissent, ut apud Græcos & Latinos factum: at quia superior Hebræorum ordo in nostris etiam Scholis nunc ferè communiter receptus, ac in Lexicis Hebraicis observatus sit, eum & nos hoc tempore retinere voluimus.

PERSONA est specialis terminatio Verbi: eaque *triplex* in utroq; numero, quarum quæque distincto genere constat, præter primam quamlibet, & tertiam pluralem Præteriti, quæ generis communis sunt. Præteritum tamen & Futurum tantùm per personas integrè distinguuntur.

Præteritum flexionis initium facit à persona tertia masculina singulari, quòd ea simplex & purum in origine sua thema continet, unde reliquæ personæ, assumptis certis literis vel syllabis formativis, efformantur. Accentus sede mutata, alterutra hujus personæ vocalis mutatur in Scheva.

Tertia fœminina singularis à masculina exit in ה ָ, cõmunem terminationem fœmininorũ, quando à mascu-

& ſic noſtri *Imperativum modum* vocant: ut, פְּקֹד *Viſita, viſitato.*

Secundum, quod in ſpecie *Futurum* ſimpliciter vocant, & ſumitur pro Futuris omnibus: ut, אֶפְקֹד *Viſitabo, viſitavero, viſitaturus ſum.* Quemadmodum autem Kimchi paſſim in ſuo Michlol, utrunq; hoc Futurum uno nomine generaliter appellat עֲתִידִים *Futura,* & tamē in ſpecie deinde primum nominat צִוּוּי, & alterum עָתִיד, ſic & nos Imperativi & Futuri nomina, in Latinorum ſcholis nunc recepta, tanquam uſitatiora & notiora retinebimus.

Præſens tempus Hebræi proprium nullum habent: efferunt autem illud partim per utrunq; Participium, ut docetur libro 2. cap. 18. partim per Prǫteritum & Futurum in generalibus ſententiis, cùm ſignificatur, non quod fuit aut futurum eſt, ſed quod perpetuo eſſe aut fieri debet, ut in illo loco: *Beatus eſt vir, qui non* הָלַךְ *ambulavit,* hoc eſt, ambulat, in *conſilio improborum, & via peccatorum non* עָמַד *inſtitit,* hoc eſt, inſiſtit, *ac in conſeſſu deriſorum non* יָשַׁב *ſedit,* hoc eſt, deſidet: *& in Lege ejus* יֶהְגֶּה *meditabitur,* hoc eſt meditatur, *die ac nocte,* Pſal. 1. v. 1. 2.

Frequentiſſima verò etiam eſt reliquorum Temporum commutatio & Enallage, ut Imperativi pro Futuro, & contra: Præteriti pro Futuro, & Futuri pro Præterito, tum per ſe & ſimpliciter in prophetiis, tum propter præfixam literam ו, ut traditur lib. 2. cap. 20. In continuata etiam ſententia, ſequens Tempus trahitur plerunque in naturam præcedentis.

Infinitum Tempus eſt, in quo nullū certum tempus definitur, & Hebrǫis dicitur מָקוֹר *Fons, Scaturigo,*

nomen obtinet, ut intelligetur capite sequenti.

Tempus est *Finitum* aut *Infinitum*.

Finitum est aut *Præteritum*, vel *Futurum*.

Præteritum unicum est, quod reliquas Præteriti species includit: ut, פָּקַד *Visitabat, visitavit, visitaverat, visitavisset*, &c. quòd autem quoque loco exprimi debeat, ex tenore sententiæ facilè intelligitur. Ex Præterito oritur *Participium duplex*, Præsens & Præteritum. Illud Hebræi communiter בֵּינוֹנִי *Benoni*, id est, *intermedium*, quandoq; etiam פֹּעֵל *Pohel*, à forma, vocant: ut, פֹּקֵד *Visitans*: Hoc similiter à forma, פָּעוּל *Pahul* appellant: ut, פָּקוּד *Visitatus* vel *Qui visitatur*. Utrunque flexionem Nominum in utroque genere imitatur, & sæpissimè in pura Nomina degenerat, Femininum singulare indifferenter ferè in ה ָ acutum, vel ת penacutum, duplici Sægol, aut Pathach propter gutturalem, antecedente, definit, quæ Generis hic affectio specialis est: ut, פֹּקְדָה vel פֹּקֶדֶת *Visitans illa*: שֹׁמְעָה vel שֹׁמַעַת *Audiens*.

¶ Cæterùm nomina *Pohel* & *Pahul* deducta sunt à Verbo פָּעַל, quod Hebræi Grammatici pro paradigmate Conjugationum usurpant, & à forma primæ vocis in unaquaque conjugatione, conjugationem ipsam denominant, qua ratione etiam hęc duo Tempora sic appellata sunt. Quinetiam ad explicandas affectiones singularum literarum cujusque thematis, primam omnium Verborũ literam inde nominant *Pe*, secundam *Hajin*, tertiam *Lamed*, quæ loquendi ratio Hebræis quidem commoda est, at Latinis insolens & obscura.

Futurum duplex est, *primum* & *secundum*.

Primùm, quod Hebręi ab Imperando צִוּוּי *Tziffui*, & hc

Ablativus per מ & sæpiùs per geminum מ: ut, מִנִּי, Jos.22.4, מִנִּי Psal.139.9, מִנִּי A me: מִמֶּנּוּ A nobis, quod orientales Judæi legunt מִמֶּנוּ absque Dagesch in Nun, ut distinguatur ab ablativo tertiæ personę, sed occidentales id non observarunt: מִמְּךָ · מִמֶּךָּ à te: כְּמִכֶּם מִכֶּם à vobis: מִמֶּנּוּ · מֶנְהוּ Job.4.12, מִנֵּהוּ Psal. 68.24, ab illo: מֵהֶם מִנְּהֶם Job.11.20, Ab illis, sed hæc ad Syntaxin propriè pertinent.

כ in his Affixis ubiq; est loco ת, ut hæc Pronomina significativa, distinctam habeant formam à literis vel syllabis formativis תָ · תְ · תֶם · תֶן · quarum usus explicabitur capite sequenti.

Pro מ sæpissimè est מִן, maximè in libris poeticis, Jobo, Psalmis & Proverbiis.

Pro ךָ quandoq; est כִי, ut Psal.116.7.19: at ea forma ad Chaldæos propriè spectat.

Affixionis ratio varia est, quæ explicatur libro secundo. Similia quædam sunt Germanorum, ins buch/ pro in das: im buch / pro in dem: du hasts/ pro hast es vel das/&c.

Explicata est prima species vocis flexilis: sequitur Verbum.

CAPUT XII.

De Verbo.

VErbum est vox flexilis, cum *Tempore* & *Persona.*

TEMPUS est quod Verbum tempore discriminat: idque geminâ ferè formâ, activa & passiva, quarum quæque diversimoda est, & diversum

quam articulus communis omnium casuum, de quo suprà cap,8.dictum est. Sic & ad majorem emphasin Pronominibus tertiæ personæ, præfigitur, ut הַהוּא Ille ipse, הַהִיא Illa ipsa, הָהֵם, Ipsi: הָהֵנָּה ipsæ: הָאֵל · הָאֵלֶּה ipsi: הַזֶּה, Iste, הַזֹּאת ista. In hac conjunctione accedit aliquando litera ל per Epenthesin ad זֶה, unde fit הַלָּזֶה Iste, Gen.24.65, unde rursus per Apocopen, הַלָּז. Sic ex זו fit הַלֵּזוּ, Ezech.36.v.35. Sed de usu utriusque hujus Præfixi vide plenè lib.2. cap.5. & 17.

Suffixa sunt, quæ aliis vocibus à fine affiguntur, & in specie vulgò *Affixa* vocantur. Oriuntur autem ex integris, hoc modo:

Ex		fit	
	אֲנִי		־ַנִי me, ־ֵנִי vel ־ִנִי me: ־ִי meus, mea, meum;
			־ַי mei, meæ, mea, plur.
	אֲנַחְנוּ		־ֵנוּ nobis: ־ֵנוּ noster: ־ָנוּ nos.
	אַתָּה		כָה vel ךָ tuus, tui, te.
	אַתֶּם		כֶם vester, vos.
	אַתְּ		־ֵךְ tuus, à, um, tui, te & raro ־כִי.
	אַתֶּן		כֶן vester, vos.
	הוּא		ו · וֹ · הוּ · ־ֶנּוּ ejus, ei, eum, eo.
	הֵם		הֶם · ־ָם vel ־ֵם eorum, eis, eos.
	הִיא		הָ · ־ָה · ־ֶנָּה ejus, ei, eam, ea.
	הֵן		הֶן · ן · earum, eis, eas.

Hinc Dativus, לִי mihi, לָנוּ nobis: לְךָ · לָךְ tibi: לָכֶם · לָכֶן vobis: לוֹ · לָהּ ipsi: לָהֶם · לָהֶן ipsis.

Accusativi nota אֵת sæpiùs commutatur in אוֹת ad commodiorem conjunctioné: ut, אוֹתִי me, אוֹתָנוּ nos: אוֹתְךָ · אוֹתָךְ te,: אֶתְכֶם · אֶתְכֶן vos: אֹתוֹ eum, אוֹתָהּ eam: אוֹתָם · אוֹתְהֶם Ezech.23.45, nec sæpiùs, אֶתְהֶם eos: אוֹתָן · אֹתְנָה · אֶתְהֶן eas.

Abla-

אַתֵּן cum ה paragogico, אַתֵּנָה.

הוּא. Reperitur הִוא וָהִיא 1.Reg.17.15, ubi juxta literas legendum fuisset הוּא וְהִיא, at cùm hoc constructioni repugnaret, Masorethæ transpositis punctis, legendum tradiderunt הִיא וָהוּא, ideoque Chirek subjecerunt priori voci, & posteriori imposuerunt Schurek in textu.

הִיא. Sæpissimè etiam scribitur הִוא per Vau in medio.

הֵם · הֵן. Cum ה paragogico הֵמָּה · הֵנָּה

Reliqua separata Pronomina sunt genere vel numero *defectiva*.

Singularia tantùm sunt, masc. זֶה Hic, Iste: fæm. זֹאת · זֹה, Hæc, Ista.

Utriusque generis זוּ · זוּ, Hic, hæc: Iste, Ista.

Usurpatur & עֶצֶם singulariter pro Ille Ipse, Ipsemet, Ipsummet, Gen.7.13. Exo.24. v.10, & sic apud Rabbinos frequentissimè.

Plurale tantùm, & utriusque generis, אֵל · אֵלֶּה Illi, Illæ, Illa.

Utriusq; generis & numeri, אֲשֶׁר Qui, Quę, Quod: Qui, Quæ, plur. מִי Quis, Quæ: Qui, Quæ? interrogativum personæ: מָה · מַה · מֶה Quod, Quid? Quæ? interrogativum rei.

Conjuncta aliis vocibus sunt vel *Præfixa* vel *Suffixa*.

Præfixa duo sunt, utriusque generis & numeri, שֶׁ & הַ, sequente post utrumque Dagesch. Illud ex אֲשֶׁר desumptum est, & relativè significat, ut ipsum אֲשֶׁר: hoc ex הוּא, & nunc Demonstrativum est, *Hic, Hæc, Hoc*, nunc relativum, *Qui, Quæ, Quod*. Priori modo frequentissimè ante Nomina usurpatur, tan-

Pronomina ſunt vel *Separata*, vel aliis vocibus *Conjuncta*.

Separata, quæ ſeparatam dictionem conſtituunt: Tria ex ipſis *Integra* ſunt, genere & numero diſtincta, quæ ſecundum tres perſonas ſic vulgò collocantur:

	Plur.			*Sing.*	
Nos	נַחְנוּ v.	אֲנַחְנוּ	Ego	אָנֹכִי v. אֲנִי c.	1. perſ.
	Vos m.	אַתֶּם	Tu	אַתָּה m.	2. perſ.
	Vos f.	אַתֶּן		אַתְּ f.	
	Ipſi	הֵם	Ipſe	הוּא m.	3. perſ.
	Ipſæ	הֵן	Ipſa	הִיא f.	

Quomodo accentus quorundam formam mutent, vide lib.2.cap.ultimo.

Irregulariter ſcriptum reperitur אֲנַו Jer.42. v,6, quod ex Maſoretharum obſervatione juxta puncta vocalia legendum, אֲנַחְנוּ, at juxta conſonas, אֲנוּ, quomodo Kimchi legit in Michlol pag.262.

אַתָּה cum ה ſemper ſcribitur, ad differentiam formæ fæmininæ: at quinquies abſq; ה ſcriptum reperitur, ubi Maſorethæ ה reſtituerunt, & legendum notarunt אַתָּה. Loca ab illis numerantur Eccleſ.7. v.23: reliqua ſunt, Job.1.10: Neh.9.6. 1.Sam.24.9. Pſal.6.v.4.

אַתְּ ſexies reperitur ſcriptum in fine cum Jod אַתְּי quod tamen, quoad lectionem, redundat, ſed uſum habebit in Verbis: unde Maſorethæ Jod redundare notarunt, & legendum אַתְּ. Loca ſunt, 1.Reg.14.2. 2.Reg.24.16.23. Ezech.36.13. Jud.17.2, ubi ſcribitur וְאַתְּי, & ſic Jer.4.30. Lapſi ergo memoriâ ſunt Maſorethæ, quando notarunt, 2.Reg.24.23, Quinquies ſcribi אַתְּי & ſemel וְאַתְּי.

אתן

columba, יַעֲנָה ulula, כַּד cadus, כֻּסֶּמֶת spelta, לְבֵנָה later, מִלָּה dictio, נְמָלָה formica, סְאָה satum, שְׂעֹרָה hordeum, פִּשְׁתָּה linum, פַּת frustum, שִׁטָּה cedrus, שְׁבִית captivitas, תְּאֵנָה ficus.

Ab עִיר civitas, est עָרִים civitates, & semel עֲיָרִים.

Quædam utroq; modo flectuntur: *Ex masculinis*, הֵיכָל palatium, הֵיכָלִים & הֵיכָלוֹת palatia. Sic אֲרִי vel אַרְיֵה leo, גַּב eminentia, זֶבַח sacrificium, זִכָּרוֹן memoria, יוֹם dies, יַעַר sylva, כִּיּוֹר concha, לֵבָב cor, מָאוֹר lumen, מִבְצָר munitio, מִגְדָּל turris, מִזְרָק pelvis, מַכְאֹב dolor, מִשְׁכָּן habitaculum, מִשְׁכָּב cubile, מַעְיָן fons, סַף limen, עֲבוֹת densum, עָוֹן iniquitas, עָקֵב vestigium, פֶּרֶץ ruptura, צַוָּאר collum, קֶבֶר sepulchrum, קַרְדֹּם securis, שָׂדֶה ager, שׁוֹפָר buccina. *Ex fœmininis:* אֵימָה terror, אֵימִים & אֵימוֹת terrores: sic בִּכּוּרָה primitivum, אֲלֻמָּה manipulus, אֲשֵׁרָה lucus, חָצֵר atrium, חֲנִית hasta, כָּתֵף humerus, כִּכָּר talentum, עָב nubes densa, &c. *Ex communibus:* דּוֹר ætas, זְרוֹעַ brachium, חַלּוֹן fenestra, מַחֲנֶה *castra*, מַטֶּה virga, עֶצֶם os, עֵת tempus, &c.

CAPUT XI.

De Pronomine.

PRonomina sunt quasi anomala quædam Nomina, quorum vicem subeunt; unde Hebræis dicuntur כִּנּוּיִם *Cognomina*, quòd quasi cognomen sint Nominis antecedentis, illudque occultè referant. Casuum distinctionem & declinationem cum Nominibus communem habent, sed peculiari anomaliâ, ut in aliis linguis.

Gen.25.10: שָׁנָה annus, שְׁנָתַיִם anni duo, Amos.1.11: מֵאָה centum, מָאתַיִם ducenta, Gen.32.14. At חֹמֹתַיִם muri duo, Jes.22.11, formam habet ex plurali & duali compositam, à sing. חֹמָה. Et לְחִי maxilla, לְחָיַיִם maxillæ duæ, Deut.18.3, pro Chirek habet ‧ ex formâ in pluralibus antè annotatâ.

ANOMALIÆ. *Singularia tantùm sunt*

Nomina propria, רָחֵל Rachel, שֹׁמְרוֹן Samaria.

Metallorum, עֹפֶרֶת plumbum, נְחֹשֶׁת chalybs.

Itē plurima alia, ut גָּפְרִית sulphur, בֹּרִית smegma, יַלְדוּת juventa, &c.

Anomaliæ declinationum. Quædam primæ declinationis, flectuntur ad formam secundæ, hoc est, quædam masculina more fæmininorum: ut, אָב pater, אָבוֹת patres: אוֹצָר thesaurus, אוֹצָרוֹת thesauri. Huc pertinent, אוֹב pytho, אֶשְׁכּוֹל botrus, אַרְמוֹן palatium, בֹּהֶן pollex, בּוֹר cisterna, גַּג tectum, גּוֹרָל sors, דּוֹר ætas, דָּרְבָן stimulus, זָנָב cauda, חָזֶה pectus, חֲלוֹם somnium, חֶשְׁבּוֹן supputatio, טֶפַח palmus, כִּסֵּא solium, לוּחַ tabula, לַיִל vel לַיְלָה nox, מִזְבֵּחַ altare, מַזְלֵג tridens, מָטָר pluvia, מֵסַב circuitus, מַעֲשֵׂר decimæ, מְצָד arx, מָקוֹם locus, מַקֵּל virga, נֹאד uter, נָוֶה habitaculum, נֵר lucerna, עוֹר pellis, עָפָר pulvis, עֵשֶׂב herba, צָבָא exercitus, צְרוֹר loculus, קוֹל vox, קִיר paries, קְרָב prælium, רוּחַ spiritus, רַתּוֹק catena, שׁוּר murus, שׁוֹפָר tuba, שֻׁלְחָן mensa, שֵׁם nomen, שֵׁת nates.

Quædam fæminina flectuntur ad formam masculinorum: ut, אֵלָה quercus, אֵלִים robora: שִׁבֹּלֶת spica, שִׁבֳּלִים spicæ. Huc pertinent, בֵּיצָה ovum, גַּחֶלֶת pruna, דְּבֵלָה palatha-ficuum, דְּבוֹרָה apis, דָּת lex, זְמוֹרָה palmes, חִטָּה triticum, חֲשֵׁכָה obscuritas, יוֹנָה columba,

dam *commutant* ה in ו: ut, à קָצָה extremitas, eſt קְצוֹת extremitates, Exo. 38.5: ſic קְשׂוֹת ſcutellæ, Exo. 37.16.

כִּבְשָׂה facit pluralem ut צְדָקָה, quaſi & ea forma ſit contracta ex כְּבָשָׂה: ut, כְּבָשׂוֹת agnæ: ſic אִמְרָה ſermo, אֲמָרוֹת ſermones. Hanc prætereà formam ſequuntur, גִּבְעָה collis, דִּמְעָה lachryma, שִׂמְחָה lætitia, מִנְחָה munus, שִׁפְחָה ancilla, שִׂמְלָה veſtis, בִּקְעָה vallis, לִשְׁכָּה cubiculum, שַׂלְמָה veſtimentum, נַעֲרָה puella, סְעָרָה turbo, חֶלְקָה pars, חֶרְפָּה probrum, עֶבְרָה indignatio, עֶגְלָה plauſtrum, quæ habent Sægol propter gutturalem. Quædam ſervant communem formam: ut, à מִצְוָה eſt מִצְוֹת præcepta: מַרְאָה viſio, מַרְאוֹת viſiones: מִרְמָה dolus, מִרְמוֹת doli: מַחְתָּה thuribulum, מַחְתּוֹת thuribula.

Hæc *variant*: מַלְכוּת regnum, מַלְכֻיוֹת regna, cui ſimile, חֲנֻיוֹת cellæ, Jer. 37.16. אָחוֹת ſoror, אֲחָיוֹת ſorores: אַשְׁפּוֹת ſtercus, אַשְׁפַּתּוֹת ſtercora: עַיִן fons, עֲיָנוֹת fontes: גַּיְא vel גַּיְא vallis, plur. גֵּאָיוֹת, גֵּאוֹת, 2. Reg. 2.16, בִּירָה palatium, בִּירָנִיּוֹת palatia, 2. Par. 17.12: מָנָה pars, מָנוֹת, מְנָיוֹת, מְנָאוֹת partes.

Quædam aſſumunt *Dageſch*, אֵם mater, אִמּוֹת matres: פַּת fruſtum, פִּתּוֹת fruſta: גַּת torcular, גִּתּוֹת torcularia.

Dualis numerus hîc imitatur formam maſculinorum: ut, יָרֵךְ femur, יְרֵכַיִם femora: יָד manus, יָדַיִם ambæ manus: עַיִן oculus, עֵינַיִם ambo oculi: אֹזֶן auris, אָזְנַיִם ambæ aures: בֶּרֶךְ genu, בִּרְכַּיִם genua: רֶגֶל pes, רַגְלַיִם pedes: כַּף vola, כַּפַּיִם volæ: כָּנָף ala, כְּנָפַיִם alæ.

Quæ in ה ֶ deſinunt, *commutant* He in Thau: ut, שָׂפָה labium, שְׂפָתַיִם labia: יַרְכָה femur, יַרְכָתַיִם femora: Exod. 26.23, אַמָּה cubitus, אַמָּתַיִם cubiti duo,

מִכְנָסַיִם Femoralia, מָתְנַיִם lumbi: צָהֳרַיִם meridies: מַיִם aquæ: רֵחַיִם molæ: שָׁמַיִם cæli: שְׁפַתַּיִם duæ ſtrues lapidum: מִשְׁפְּתַיִם duæ ſarcinæ. Multa deniq; uſu tantùm, alterutro numero carent, quæ diligenti lectione obſervanda ſunt.

CAP. X.

De Secunda Declinatione.

SECUNDA declinatio eſt fæmininorum, quæ ex ſingulari in pluralem flectuntur in וֹת: ut,

אוֹת Signum, אֹתוֹת ſigna.
אַגָּן Crater, אַגָּנוֹת crateres.
חֶרֶב Gladius, חֲרָבוֹת gladii.
יָתֵד Clavus, יְתֵדוֹת Clavi.

Cholem penultimæ ſyllabæ mutatur ut in prima declinatione: ut, גֹּרֶן area, גְּרָנוֹת areæ: אֹרַח ſemita, אֳרָחוֹת ſemitæ.

Terminationes הָ & הֶ à ſingulari abjiciuntur: ut,

צְדָקָה Juſtitia, צְדָקוֹת juſtitiæ.
בְּהֵמָה Beſtia, בְּהֵמוֹת.
מְדִינָה Provincia, מְדִינוֹת.
עֲטֶרֶת Corona, עֲטָרוֹת.
כְּתֹנֶת Tunica, כְּתָנוֹת.
אַמְתַּחַת Saccus, אַמְתָּחוֹת.

Kametz prius in biſyllabis manet: ut, קָמָה ſeges, קָמוֹת ſegetes: צָרָה anguſtia, צָרוֹת anguſtiæ. Excipitur unum, quod mutat Kametz & retinet ה poſterius, nempe אָמָה quod facit אֲמָהוֹת ancillæ. Quædam

כֵּלִים vasa. Quædam commutant Chirek in Kametz, Jod servato: ut, גְּדִי hædus, גְדָיִים hædi: עֲדִי ornamentum, עֲדָיִים ornamenta, Ezech.16.7: שְׁפִי clivus, שְׁפָיִים clivi, Jer.3.21: חֳלִי infirmitas, חֳלָיִים infirmitates, 2.Par.21.15: פֶּתִי simplex, פְּתָיִים & פְּתָאִים & פְּתָאיִם simplices: צְבִי caprea, צְבָיִם & צְבָאִים, 2.Par.12.8: חֲלִי ornamentum, חֲלָאִים Cant.7.v.1: sic לָבִיא leo, לְבָאִים leones.

Dualis numerus hîc à singulari numero flectitur in יִם mutatis ferè vocalibus, ut in plurali: ut, יוֹם dies, יוֹמַיִם duo dies, Exo.21.21: אַף nasus, אַפַּיִם nares: שֵׁן dens, שִׁנַּיִם dentes, ubi dualis forma adhibetur ob binos ordines dentium: שַׁד uber, שָׁדַיִם duo ubera. Quæ ex duplici Sægol constant, prius mutāt in Pathach, alterum in Scheva: ut, אֶלֶף mille, אַלְפַּיִם duo millia: נַעַל calceus, נַעֲלַיִם duo calcei: קֶרֶן cornu, קַרְנַיִם duo cornua, unde & regulariter קְרָנַיִם.

ANOMALIÆ *hujus declinationis.*

Defectiva numero: *Singularia* tantùm sunt.

Nomina propria, דָּוִד David.

Metallorum, זָהָב aurum, כֶּסֶף argentum, unde tamen semel reperitur pluralis numerus pro Nummis argenteis, Gen.42.25: בְּדִיל stannum, à quo similiter semel plurale reperitur, Jes.1.v.25, pro scoriis stanni: בַּרְזֶל ferrum.

Liquorum, יַיִן vinum, תִּירוֹשׁ mustum, דְּבַשׁ Mel, יִצְהָר oleum.

Pluralia tantùm sunt hæc ætatū Nomina: בְּתוּלִים virginitas, זְקוּנִים senectus, נְעוּרִים pueritia, עֲלוּמִים adolescentia.

Dualia tantùm sunt: אָבְנַיִם sella: חָפְנַיִם pugilli: כִּלְאַיִם heterogenea: מָתְנַיִם testus: מֹאזְנַיִם bilances:

claudus, רֹכֵב eques, מוֹעֵד solennitas. Excipiuntur quædam, quæ Tzere retinent: ut, שֹׁמֵם desolens, שֹׁמְמִים desolantes: זְאֵב lupus, זְאֵבִים lupi: מַקְהֵל congregatio, מַקְהֵלִים congregationes.

Quædam illud in Chirek & Dagesch convertũt: ut, מָגֵן clypeus, מְגִנִּים clypei: חֵץ sagitta, חִצִּים sagittæ: קֵן nidus, קִנִּים nidi: at à בֵּן est בָּנִים liberi. Quædam analoga sunt: ut, זֵד superbus, זֵדִים superbi: sic גֵּר peregrinus, עֵץ arbor.

Cholem in Kibbutz & Dagesch: ut, אָדֹם rufus, אֲדֻמִּים rufi: sic חַרְטֹם magus, נָקֹד punctatum, עָרֹם nudus, קַרְדֹּם securis, עָקֹד cruribus-varium, עָמֹק profundum. Sic & ex monosyllabis quædam: ut, תֻּמִּים perfectiones, חֻקִּים statuta, à חֹק תֹּם. Excipe יוֹם dies, יָמִים dies: שׁוֹר bos, שְׁוָרִים boves; חוֹחַ spina, חוֹחִים & חֲוָחִים spinæ. Item אֱנוֹשׁ homo, אֲנָשִׁים homines.

Schurek in Kibbutz & Dagesch: ut, חָרוּל urtica, חֲרֻלִּים urticæ. Sic בָּרוּד אֲמֻצִּים. At à שׁוּק platea, שְׁוָקִים plateæ: דּוּד canistrum, דּוּדִים & דְּוָדִים canistra, ut antea quædam in Cholem. At שִׁקּוּי facit שִׁקּוּיִם Hos.2.5, & שִׁקֻּוִים *Potiones*, Psal.102.10.

Terminatio ה, à singulari abjicitur, unde præcedens vocalis quæcunque manet: ut, יָפֶה pulcher, יָפִים pulchri: רֵעֶה amicus, רֵעִים amici.

Terminatio י, similiter abjicitur: ut, יְהוּדִי Judæus, יְהוּדִים Judæi: נָכְרִי alienus, נָכְרִים alieni: חָפְשִׁי liber, חָפְשִׁים liberi: צִי navis, צִים naves, Num.24. v.24. à quo & regulariter est צִיִּים, Dan.11.30: מִצְרִי Ægyptus, מִצְרִים Ægyptii. Quædã regulariter flectuntur: ut, נָקִי innocens, נְקִיִּים innocentes: sic עָנִי pauper, עִי acervus, אִי insula. Excipe כְּלִי vas, unde כֵּלִים

Quę *Pathach* in penultima habent, ſequente Chi- rek, (at non intercedente Dageſch) variant: à זַיִת oliva, eſt זֵיתִים olivæ: à חַיִל exercitus, חֲיָלִים, Dan. 11.10: ſic à תַּיִשׁ eſt תְּיָשִׁים hirci, Gen.30.35: ab עַיִר eſt עֲיָרִים pulli, Jud.10.4. Hanc formam ſemel imita- tur עִיר civitas, unde עֲיָרִים civitates, Jud.10.4, quod aliàs ſemper habet עָרִים. A בַּיִת domus, eſt בָּתִּים.

Ultima ſyllaba ſingularis numeri quandoq; etiam ſpeciales affectiones habet.

Kametz interdum convertitur in Pathach & Da- geſch: ut אוֹפָן rota, אוֹפַנִּים rotæ: hanc formam ſe- quuntur גָּמָל Camelus, קָטָן parvus, שָׁפָן mus-mon- tanus, שַׁאֲנָן tranquillus. Ex hac forma quoque eſt plurale מַעֲמַקִּים profunditates, Pſal.130.1. At à מוֹרָג eſt מוֹרַגִּים tribulæ, 2.Sam.24.22.

Sic & monoſyllaba quædam, ut יָם mare, יַמִּים maria: חָם calidus, חַמִּים calidi. Ab אָח eſt אַחִים fratres. Alia Kametz retinent: ut, דָּם ſanguis, דָּמִים ſanguines: ſic דָּג piſcis, זָר alienus, עָר inimicus, עָב nubes, צָר hoſtis, רָע malus, רָשׁ pauper, רָם excel- ſus, שָׂר princeps.

Pathach aſſumit Dageſch: ut, הֲדַס myrtus, הֲדַסִּים myrti: אֲגַם ſtagnum, אֲגַמִּים ſtagna. Monoſyllaba: ut, דַּל tenuis, דַּלִּים tenues. Sil גַּל acervus, גַּן hor- tus, רַב multus, עַם populus. Duo per Kametz pro- pter ejectum Dageſch: הַר mons, הָרִים montes: פַּר juvencus, פָּרִים juvenci. Excipiuntur, סִפִּים limina, מִסִּים tributa, à סַף מַס.

Tzere, non pręcedente Kametz, mutatur in Sche- va: ut, עִוֵּר cæcus, עִוְרִים cæci: חֵרֵשׁ ſurdus, חֵרְשִׁים ſurdi, ubi prius Tzere manet, quia eſt loco ejecti Dageſch ex ר. Sic עִלֵּג balbus, עִקֵּשׁ perverſus, פִּסֵּחַ

habent Pathach: ut, נֶגַע plaga, נְגָעִים plagæ: נַעַר puer, נְעָרִים pueri.

Excipe, שָׁלִישׁ Tribunus, unde שָׁלִישִׁים Tribuni, Kametz manente, ad differentiam שְׁלִשִׁים quod alterius est significationis.

Joth sæpè excidit è plurali: ut, תַּנִּינִם dracones, Deut.32.33: תְּמִמִים integri, Levit.9.2.

Quædam flectuntur in ין formâ Chaldaicâ: ut, אַחֲרִין alii, Job.31. v.10: אִיִּן insulæ, Ezech.26.18: חִטִּין tritica, Ezech.4.9: חַיִּין vita, Job.24. v.22: יָמִין dies, Dan.12.v.13: מִלִּין sermones, Job.12. v.11: מַלְכִין reges, Prov.31.3: עִיִּין acervi, Mich.3.12: רָצִין cursores, 1.Reg. 11.13: צִדֹנִין Tzidonii, 1.Reg.11. v.33: שֹׁמֵמִין Desolatæ, Thren.1.4.

Irregularia planè sunt quædam, quæ desinunt in י pro ים: ut, גּוֹבַי locustæ, Nah.3.17: הָרֵי montes, Zach. 14.5: חַלּוֹנַי fenestræ, Jer.22.14: חוֹרַי alba opera, Jes. 19.9: חֲשׂוּפַי retecti, Jes.20.4: סוּרַי recedentes, apostatæ, Jer.17.13: שָׂדַי agri, Hos.10.4.

Cholem penultimæ syllabæ, sequente Sægol aut Pathach, mutatur in Scheva: ut, קֹמֶץ pugillus, קְמָצִים pugilli: רֹתֶם juniperus, רְתָמִים juniperi: רֹמַח lancea, רְמָחִים lanceæ: פֹּעַל actio, פְּעָלִים actiones: vel in Chateph kametz sub gutturali, loco Scheva: ut, אֹהֶל, tabernaculum, אֳהָלִים tabernacula: חֹמֶר acervus, חֳמָרִים acervi: חֹדֶשׁ mensis, חֳדָשִׁים menses. His simile, קֹדֶשׁ sanctitas. קָדָשִׁים sanctitates: nam Scheva compositum quandoque etiam aliis quàm gutturalibus subjici, suprà dictum est. Hinc tamen etiam est קָדָשִׁים cum Kametz longo: sic שָׁרָשִׁים radices, à שֹׁרֶשׁ. Aliàs in penultima ferè semper manet: ut, כּוֹכָב Stella, כּוֹכָבִים stellæ. Sic ab אֹהֶל dicitur etiam אֹהָלִים tabernacula, Gen,25.27. Quæ

CAP. IX.

De prima Declinatione Nominum.

FLexio Nominis secundùm casus dicitur *Declinatio*. Ea verò, quum casuum terminatio specialis nulla sit, sola Nominis de numero in numerum flexione peragitur.

Declinatio Nominum *duplex* est, quibus in genere duplex anomalia accidit: *primò*, Kametz, Tzere & Sægol penultimæ syllabæ, mutantur in Scheva: *secundò*, Sægol penultimæ syllabæ convertitur in Kametz. Attamen si Kametz & Tzere ante gutturales & ר, loco ejecti Dagesch ponantur, immutatæ manent.

PRIMA est masculinorum, quæ ex singulari in pluralem flectuntur in ִים : ut,

טוֹב Bonus, טוֹבִים boni: לְטוֹבִים bonis, אֶת־טוֹבִים bonos.

גַּנָּב Fur, גַּנָּבִים fures. Huic simile, Dagesch compensato,

חָרָשׁ Artifex, חָרָשִׁים artifices.

דָּבָר Verbum, דְּבָרִים Verba, לִדְבָרִים Verbis.

חָסִיד Beneficus, חֲסִידִים benefici.

צַדִּיק Justus, צַדִּיקִים justi. Huic similia,

עָרִיץ Tyrannus, עָרִיצִים tyranni: סָרִיסִים eunuchi.

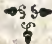
סֵפֶר Liber, סְפָרִים Libri.

מֶלֶךְ Rex, מְלָכִים reges. Hanc formam sequuntur, quæ vel pro posteriore Sægol, vel pro utroque,

cipit, sed quia nullum plures quàm sex. Neque etiam notas certas vel articulos habent, quibus accuratè distingui possint. Qui vulgò pro articulis habentur, incerti sunt. ה cum Pathach, sequente Dagesch, omnibus casibus præfigitur, nunc ex communi linguæ usu, nunc ad emphasin, quomodo ab Hebræis appellatur הֵא הַיְדִיעָה *He notitiæ*, vel notificationis, quòd significatum quasi notius reddat, aut ostendat rem significari notam & certam. ל præfixum, communiter Dativum designat, quandoque genitivum possessoris, quandoq; alium usum habet, ut in Syntaxi plenius cognoscetur. אֵת communiter Accusativum notat: sæpè etiam nominativum, non rarò aliud significat, quod similiter Syntaxis explicabit. Ablativus hîc æquè sæpè & certò ex præcedente vocula מִן cognoscitur, quàm apud Latinos ex A vel Ab. Ad casus itaque rectè discernendos, ad Syntaxim & structuram sermonis recurrendum est.

Porrò Nomina derivativa, antè vel ponè cum litera formativa, vulgò hîc appellātur *Nomina haemantica* & literæ ipsæ Nomini adjunctæ, *Haemantica*, à voce symbolica, הָאֶמַנְתִּי in quam literæ Nominibus addi solitæ, memoriæ causâ inclusæ sunt. At usus harum literarum longè latior est, nec ad sola Nomina pertinet, ut patebit.

CAP.

vetur in fœmininum: ut, טוֹב bonus, טוֹבָה bona.

Motio in fœmininum genus, masculini formam persæpè mutat.

Kametz penultimæ syllabæ regulariter transit in Scheva: ut, גָּדוֹל magnus, גְּדוֹלָה magna: תָּמִים integer, תְּמִימָה integra. Excipe masculina in ה desinentia, ut mox videbitur.

Tzere ultimę syllabę, si nullum Kametz prę cesserit, similiter mutatur in Scheva: vt, עִוֵּר cæcus, עִוְּרָה cæca: בֹּגֵד prævaricator, בֹּגְדָה prævaricatrix.

Terminatio הֶ per contractionem tollitur: unde Kametz penultimæ syllabæ manet: ut, יָפֶה pulcher, יָפָה pulchra: רָוֶה irriguus, רָוָה irrigua.

In י. desinentia, moventur etiam in ת: ut, שֵׁנִי secundus. שֵׁנִית secunda. תַּחְתִּי inferior, תַּחְתִּיָּה & תַּחְתִּית. infima: מִצְרִי Ægyptius, מִצְרִית Ægyptia.

Adjectivis plerisque, quorum significatio augeri potest, accidit *Comparatio*. At ea hîc non diversa adjectivi flexione fit, sed locutione periphrastica ideoque ad conjuncti sermonis rationem pertinet: vide libro 2. cap. 3.

CASUS est diversa Nominis in utroque numero terminatio: estque *sextuplex*, Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus & Ablativus. At hîc casus non diversis terminationibus, sed ex structura sermonis & rectione Syntactica distinguuntur, non secus atq; casus quidam similes apud Latinos, ut Genitivus & Dativus in ę, dativus & ablativus quarundam declinationum, tres casus similes Nominum neutri generis, & alii, quos sola Syntaxis discernit. Unde Seneca lib. 5. nat. q. cap. 17. scribit: *Casus sex dicimus, non quia omne Nomen sex te-*

tum, עָמִית ſocius, שַׁיִת vepretum, שִׁית ornatus.

Excipe *fœminina*, בְּרִית fœdus, פַּת fruſtum, רֶשֶׁת rete, סֹלֶת ſimila: *Communia*, quæ tamen ſæpiùs fœminina ſunt, עֵת tempus, אוֹת ſignum, קֶשֶׁת arcus, נְחֹשֶׁת æs, דֶּלֶת janua.

Ceterùm in animalium & volucrum nominibus, uterque ſexus ferè unico genere comprehenditur, quod vulgò *ἐπίκοινον Epicœnum ſeu Promiſcuum* vocant, ut docet Kimchi in Michlol pag. 192. *Ἐπίκοινον* itaque eſt vel *maſculinum* tãtùm: ut בָּקָר armentum, חֲזִיר ſus, כֶּלֶב canis, נֶשֶׁר aquila, עוֹף volatile, עַכְבָּר mus, עַיִט avis שָׁפָן cuniculus: vel *fœmininum* tantùm: ut, אַרְנֶבֶת lepus, דַּיָּה milvus, חֲסִידָה ciconia, יַעֲנָה ulula. Quædam *communis generis* ſunt: ut גָּמָל camelus, דֹּב urſus, צֹאן ovis, שֶׂה pecus, צִפֹּר paſſer. Ad ſexum diſtinguendum ſemel additum reperias voces זָכָר maſculus, & נְקֵבָה fœmina: ut שְׂעִיר עִזִּים זָכָר Hircum caprarum maſculum, Levit. 4. 23, & שְׂעִירַת עִזִּים נְקֵבָה capram caprarum (id eſt, capras lactentem) fœmina, ibid. v. 28.

Porrò è differentia generis Nomen eſt vel *Subſtantivum* vel *Adjectivum*.

Subſtantivum eſt nomen generis unius vel communis, propriè ſub una terminatione: ut סֵפֶר liber, מִכְתָּב ſcriptura, קֶסֶת atramentarium, מָקוֹם locus. Quædam tamen in alterum etiam genus moventur maximè ob ſexus differentiam: ut, אִישׁ vir, אִשָּׁה vira: גְּבִיר herus, גְּבִירָה hera: דָּג piſcis, דָּגָה piſcis-fœmina: מֶלֶךְ rex, מַלְכָּה regina: כֶּבֶשׂ agnus, כַּבְשָׂה vel כִּבְשָׂה agna.

Adjectivum eſt nomen generis duplicis, ſub duplici terminatione, hoc eſt, quod è maſculino movetur

Excipe *feminina*, אֶזְרוֹעַ brachium, אֶצְבַּע digitus & communia יָצִיעַ substructio, זְרוֹעַ brachium, quod tamen sæpiùs fœmininum est.

פ *masculina sunt*: ut אַף ira, אֹסֶף collectio, אֶגְרוֹף pugnus, דֶּלֶף stilla, חֹנֵף hypocrita, חֹרֶף hyemis:

Excipe *femininum* כָּנָף ala.

צ *masculina sunt*: ut אֹמֶץ fortitudo, בֹּץ cænum, חוּץ platea, חֹמֶץ acetum, חֵפֶץ desiderium.

Excipe, אֶרֶץ terra, generis communis, sed fœminini sæpiùs.

ק *masculina sunt*: ut בֶּדֶק rima, בָּזָק fulgur, בַּקְבּוּק lagæna, בָּרָק fulgur, שַׂק saccus, אָבָק pulvis.

ר *masculina sunt*: ut אֵבֶר ala, אֵפֶר cinis, עָפָר pulvis, עֹשֶׁר divitiæ, פְּאֵר ornatus, קִיטוֹר fumus.

Excipe *feminina* רֶשֶׁ vel אֲשֻׁר incessus, בְּאֵר puteus: & communia, כִּיר olla, שָׁמִיר sentis, תַּעַר novacula, גָּדֵר maceria, חָצֵר atrium, עִיר civitas, צִפּוֹר volucris, ex quibus tamen quatuor posteriora sæpiùs fœminina sunt.

ש vel ש *masculina sunt*: ut אֱנוֹשׁ homo, אִישׁ vir, בְּאֹשׁ fœtor, בְּרוֹשׁ abies, מִגְרָשׁ suburbium, מִדְרָשׁ commentarius.

Excipe *feminina*, עַיִשׁ arcturus, עֶרֶשׂ sponda, פִּילֶגֶשׁ uxor-concubina: *Communia*, שֶׁמֶשׁ sol, אֵשׁ ignis, נֶפֶשׁ anima, quæ & ipsa sæpiùs fœminina sunt.

ת *servile, feminina sunt*: ut מַלְכוּת regnum, אֱמֶת veritas, דַּעַת scientia, תִּפְאֶרֶת decus, גָּפְרִית sulphur, מִכְמֶרֶת rete, תַּבְנִית exemplar, שְׁבוּת captivitas.

Excipe, דְּמוּת similitudo, quod masculinum est.

ת *radicale, masculina sunt*: ut אֵת ligo, בַּיִת domus, זַיִת olea, זֶמֶת palmus, חַת consternatio, כְּתִית tusum, מָוֶת mors, מוֹפֵת portentum, נֹפֶת favus, עֲבוֹת contor-

contrarium, חֵךְ palatum, חֹשֶׁךְ obscuritas.

Excipe *fœmininum* בֶּרֶךְ genu, & *Commune*, sed fœminini sæpius, דֶּרֶךְ via.

ל *masculina sunt:* ut אֵבֶל luctus, אֹהֶל tentorium, אֹכֶל cibus, אֹפֶל caligo, בַּרְזֶל ferrum, גֹּדֶל magnitudo.

Excipe *fœminina* אַיָּל cervus נַעַל calceus, רָחֵל ovis, שֵׁגַל conjunx, תֵּבֵל orbis-habitabilis. *Commune* est, גָּמָל Camelus, item hæc sed fœminina sæpius יוֹבֵל annus jubileus, רֶגֶל per שְׁאוֹל sepulchrum. חֶבֶל cùm Tractum significat, etiam genere fœminino usurpatur, ut Soph. 2. 5, aliâs ferè semper masculinum est.

ם *masculina sunt:* ut אֲגַם stagnum, אָדָם homo, אוּלָם porticus, לְאֹם natio, אָשָׁם reatus, גָּזָם eruca, גֶּרֶם ossis.

Excipe, אֵם mater, quod significatione fęmininum est, עֶצֶם os ossis, quod itidem fœmininum: item Communia, רֹתֶם juniperus, פַּעַם vice, תְּהוֹם abyssus, quorũ tamen posteriora duo sæpiùs fœminina sunt.

ן *masculina sunt:* ut בֹּהֶן pollex, בֹּחַן probatio, עֵדֶן voluptas, שֻׁלְחָן mensa, חֶשְׁבּוֹן supputatio, שׁוֹשַׁן lilium.

Excipe *feminina* אֶבֶן lapis, אַגָּן crater, אָתוֹן asina, בֶּטֶן venter, גֹּרֶן area, יָמִין dextera, צֹאן pecus parva, ovis, צָפוֹן septentrio: item *Communia*, אָרוֹן arca, זָקָן barba, חַלּוֹן fenestra, שֵׁן dens, עַיִן oculus, גֶּפֶן vitis, לָשׁוֹן lingua, ex quibus tria posteriora sæpiùs fœminino genere usurpantur; item קֶרֶן cornu, הָמוֹן multitudo, quæ duo sæpiùs masculina sunt.

ס *masculina sunt:* ut אֵבוּס præsepe, אֶפֶס nihilum, הֲדַס myrthus, הֶרֶס destructio, חָמָס violentia, חֶרֶס sol.

Excipe *fœmininum* כּוֹס calix.

ע *masculina sunt:* ut רֶבַע quarta-pars רֶגַע momentum, רָקִיעַ expansum, רֶשַׁע improbitas, שֹׂבַע saturitas, שֵׁמַע Rumor. Excipe

מַרְחֶשְׁוָן *Marchesvan, October*, apud Rabbinos:) כִּסְלֵו *Kislev, November*, Zach.7.1: (טֵבֵת *Tebhet, December*, apud Rabbinos) שְׁבָט *Schebhat, Januarius*, Zach.1.7: אֲדָר *Adar, Februarius*, Esth.3.7.

Generis fœminini sunt,

Nomina propria mulierum, חַוָּה Chaffa, Heva, רָחֵל Rachel.

Muliebrium officiorum, שֵׁגָל conjunx, אֵם mater, מְיַלֶּדֶת obstetrix, מַלְכָּה regina, פִּלֶגֶשׁ concubina.

Urbium, בָּבֶל Babel, שֹׁמְרוֹן Schomron, Samaria, יְרִיחוֹ Jericho.

Regionum & provinciarum, מִצְרַיִם Ægyptus, פָּרָס Persia, מָדַי Media, עֲרָב Arabia.

Membrorum corporis animalis, præsertim geminorum, יָד manus, רֶגֶל pes, יָרֵךְ femur, כָּתֵף humerus, זְרוֹעַ brachium, אֹזֶן auris, עַיִן oculus, בֶּרֶךְ genu, לְחִי maxilla, quorum tamen quædam generis communis sunt, sed fœminini sæpius.

Generis communis sunt, nomina numeralia à viginti usque ad centum, עֶשְׂרִים viginti, שְׁלֹשִׁים triginta, אַרְבָּעִים quadraginta, חֲמִשִּׁים Quinquaginta, שִׁשִּׁים sexaginta, שִׁבְעִים septuaginta, שְׁמֹנִים octoginta תִּשְׁעִים nonaginta.

TERMINATIONE genus secundùm literas alphabehti hoc modo cognoscitur. Finita in

א *masculina sunt*: ut מָבוֹא, בוֹא Ingressus, מִבְטָא pronunciatum, בָּכָא morus, בָּרִיא pinguis, גֵּיא famosus, גֶּבֶא lacuna, גַּיא Vallis, גֹּמֶא juncus, דֶּשֶׁא herbula, מַחֲבֵא absconsio, &c.

ב *masculina sunt*: ut אֵב viror, אוֹב pytho, אֵזוֹב hyssopus אוֹיֵב inimicus, אֶרֶב, מַאֲרָב insidiæ, גַּב dorsum, גוֹב locusta.

Commune genus vulgò vocatur, & nunc in masculino, nunc in fæminino genere usurpatur: ut, דֶּרֶךְ Via: דִּבַּרְתִּי Locutus vel Locuta sum.
Vox flexilis est *Nomen* aut *Verbum*.

CAPUT VIII.

De Nomine.

NOmen est vox per numeros generaque flexilis cum casu.

Numeri & generis specialia hîc sunt: primò quòd *numerus* in Nominibus etiam *dualis* est, qui res geminas significat, sive naturâ aut artefactas, aut ex rei circumstantia fictas. Quæ naturâ res geminas significant, plurali carent: reliqua pluralem etiam admittunt.

Genus deinde Nominum cognoscitur vel ex *significatione* vel ex *terminatione*.

SIGNIFICATIONE *generis masculini sunt.*

Nomina propria virorũ, יוֹחָנָן Johãnes, דָּוִד David. Officiorum viriliũ, מֶלֶךְ Rex, פֶּחָה Dux, שַׂר Princeps, עֶבֶד Servus.

Fluviorum, פִּישׁוֹן Pischon, פְּרָת Euphrates.

Montium, כַּרְמֶל Carmel, הֹר Hor.

Populorum, מִצְרִי Ægyptius, עִבְרִי Hebræus אַשְׁכְּנָזִי Germanus, צָרְפָתִי Gallus, סְפָרְדִי Hispanus.

Mensium, נִיסָן *Nisan, Martius*, Esth.3.7, ab initio אָבִיב dictus, Exo.13.4: זִו *Sif, Aprilis*, 1.Reg.6.1, hodie Judæis אִייָר dicitur: סִיוָן *Sivan, Majus*, Esth.8.9: (תַּמּוּז *Tammus, Junius*, אָב *Abh, Julius* apud Rabbinos) אֱלוּל *Elul, Augustus*, Neh. 6.15: (תִּשְׁרִי *Tischri, Septembr*: מַרְחֶשְׁוָן

CAP. VII.

De divisione Vocis in Genera & Species.

H*Actenus de communibus vocis affectionibus: sequitur ejus divisio in* Genera & Species.

Vox est *flexilis* vel *inflexilis*, sive ut vulgò loquuntur, declinabilis aut indeclinabilis.

Flexilis, quæ in diversos fines flectitur: idq; *numero* & *genere*.

NUMERUS est, quo vox flexilis effertur de uno vel pluribus: unde est vel *singularis* vel *pluralis*.

Singularis, qui de singulis effertur: ut, אֹמֵר צַדִּיק הוּא יִפְרַח *Dicens, Justus ipse florebit.*

Pluralis, qui de pluribus: ut, אֹמְרִים צַדִּיקִים הֵם יִפְרְחוּ *Dicentes, Justi ipsi florebunt.*

GENUS est differentia vocis secundum sexum: estq; *distinctum* vel *conjunctum*.

Distinctum est vel *masculinum* vel *fœmininum*.

Masculinum, quod mari aut rebus maris specie conceptis, congruit: ut, אֵל Deus, הוּא ipse, אָמַר Dixit.

Fœmininum, quod fœminæ: ut, אִשָּׁה Mulier, הִיא ipsa, אָמְרָה Dixit. Fœmininum cùm à masculino descendit, assumit communiter terminationem ה cum accentu conjunctam: ut, טוֹב bonus, טוֹבָה bona: הֵיטִיב ipse benefecit, הֵיטִיבָה ipsa benefecit.

Conjunctum est commune utriq; sexui, unde &

שָׁמַע Audivit: מַמְלָכָה Regnum, à מָלַךְ Regnavit: יוֹמָם Interdiu, à יוֹם Dies. 3. literarum radicalium detractione: ut, חֵן Gratia, à חָנַן Gratiosus fuit: עַל Supra, ab עָלָה Ascendit. Additio & detractio quandoque in eadem voce concurrunt: ut, מַטָּה Deorsum, à נָטָה Inclinavit: מַתָּנָה Donum, à נָתַן Dedit. Literæ derivatis vocibus adhibitæ, aut aliàs Radici aliquid consignificantes aut flexioni ipsius inservientes, in genere appellantur *Literæ serviles*. Harum undecim sunt, אבהוי כלם נשת quarum usus per totam Grammaticam dispersus est. Quatuor ipsarum à capite dictionũ tantùm adhibentur, nempe אלבש: quatuor ab initio & fine, כן הם: tres ubiq;, nempe ת ab initio & fine sæpiùs, quandoque etiam in medio vocis: וי ubique, sed in medio ferè tantùm, quatenus ut quiescentes cum vocalibus suis longis Chirek & Schurek conjunguntur, quæ singula passim suis locis per totam artem explicantur.

FIGURA est, quâ quæritur, sitne vox formâ vel constitutione sua *simplex* an *composita*.

Simplex, quæ in alias individua est: ut, הֵן Ecce, אֵל Deus, אָמַר Dixit.

Composita, quæ in alias dividi potest: ut, אַבְרָם Abram, composita ex אָב Pater, & רָם Excelsus: לוּלֵא Nisi, ex לוּ Si, & לא Non: מַזֶּה Quid hòc? ex מָה Quid, & זֶה Hoc: שַׁלְאֲנָן Tranquillissimus, ex שָׁלֵו Quietus, & שַׁאֲנָן Tranquillus: פַּלְמֹנִי Palmoni, nomen fictitium innominati, qui per N. vulgò indicari solet, ex פְּלֹנִי & אַלְמֹנִי quæ idem valent: קִקָלוֹן Vomitus ignominiosus, ex קִיא Vomitus קָלוֹן Ignominia. At vox co:r posita apud Hebræos rarior est.

CAP.

memoria hæserunt. Figuris itaque antiquis nomina imposuerunt nova, pro ratione linguæ tunc temporis usitatæ. Sed prolixiorem hæc disputatio commentarium requirit, cui hîc locus non est. Hæc itaque de his adduxisse sufficiat. Nam mihi quidem hîc זְוָדִין קְלִילִין וְאָרְחָא רְחִיקְתָּא *viatici parum est, & via longinqua*: ut Hebræi loquuntur.

CAP. VI.

De Notatione Vocum.

Altera vocis affectio communis est *Notatio*, qua vocis cujuslibet origo aut forma inquiritur: idq; vel *Specie* aut *Figura*.

SPECIES est, quâ quæritur sitne vox origine sua, prima an aliunde orta: illa *Primitiva*, hæc *Derivativa* vulgò appellatur.

Primitiva, quę suę originis est, nec ullam se priorem habet. Hæc Hebræis dicitur שֹׁרֶשׁ id est, *Radix*, quòd inde cæteræ voces, ceu rami ex sua radice, oriantur & excrescant: hinc verò literæ Radicem sive primitivam vocem constituentes, vocantur vulgò, *Radicales*. Radix tribus communiter literis constat: ut, אֹזֶן Auris, שָׁמַע Audivit, תַּחַת Sub: Rarò pauciores aut plures habet: ut, לֹא Non: כַּפְתֹּר Malogranatum: כִּרְסֵם Suffodit.

Derivativa est, quæ alterius est originis.

Derivatio *tribus* potissimùm modis fit: 1. solâ vocalium Radicis mutatione: ut, מֶלֶךְ Rex, à מָלַךְ Regnavit: עֵבֶר Cis, ab עָבַר Transiit: 2 literarum aliarum ad Radicem additione; ut, שְׁמוּעָה Fama, à

Megilla, interpretem habet R. Salomonem, in hunc modum: *In ipso textu*, lingua Hebraica: *cum distinctione versuum*, ubi singuli versus desinebant: *juxta pausas accentuum*, cum modulationibus musicis, אֵלוּ הַנִּקּוּד וְהַטְּעָמִים nempe pūctationis & accentuum. Rabbi Nissim glossa ibidem est: *Versuum*. juxta puncta pausantia inter versum & versum. De his dicitur, *Apponendo intelligentiam*, quòd per ea homo intelligit differentias versuum. *Pausas accentuum.* Quòd per accentus Scriptura melius intelligitur, ut dicitur in Tractatu Chagiga, לפסוקי טעמים *Propter pausas accentuū, &c.* Hæc quidē Hebræi non de figuris punctorum & accentuum distinguentium, sed de sonis ac distinctionibus per oralem traditionem acceptis, intelligunt. At vix credi potest, tantam varietatem in Sola memoria tot seculis hæsisse, & sine errore ad posteros propagari potuisse.

Secunda ratio tantum habet virium ad probandum, quantum meretur fidei ad credendum. Ea autem fides ipsi debetur, quæ millenis aliis fabulis Talmudicis.

Tertia videtur contra Eliam esse. Litigant illic, qualia sacrificia in deserto fuerint oblata. Mar Sutra lites dirimere cupiens, dixit, לְפִסּוּקֵי טְעָמִים Ad pausas accentuum attendendum esse, rationem distinctionis habendam esse, quę per accentus fit. Nam sic Scriptura melius intelligitur, ut paulò antè interpretatus est R. Nissim.

Quarta similiter invalida est. Novitas enim nominum, antiquitatem punctorum non tollit, quorum figuræ in authenticis exemplaribus scriptæ permanserunt, at nomina non eadem firmitate in memo-

quas Hebræi מִשְׁנָיוֹת vocant, conscriptus à R. Nechonja, cujus celebris apud Talmudicos mentio est, & qui vixit paulò post tempora Hillelis & Schammai, circa Jonathanis Paraphrastis Chaldaici tempora, annis plus minus quadraginta vel quinquaginta ante natum Christum, ut videre est in libro Chronologico Juchasin, pag. 20, & in Tzemach David parte prima, pag. 35. Liber *Zohar* priore centum annis & amplius, posterior est. Habuit authorē, juxta Hebræos, R. Schimeonem filium Jochai, qui centum plus minus annis post Christum natum vixit. Pater ejus Jochai, fuit discipulus R. Akibhæ, qui paulò post tempora Christi, vixit. R. Schimeon author libri fertur, non quòd ipse totum cōscripserit, sed quod totius doctrinæ author sit. Nam à filio ejus aliisq; ipsius discipulis demum completus fuit. At multis seculis latuit, & serò admodum publicatus, ut videre est prolixè in libro Juchasin, pag. 42, unde quidam de ejus antiquitate dubitant.

Quinetiam in ipso Talmud accentuum & pausarum distinguentium fit mentio. Locus enim ex libro Nehemiæ cap. 8. v. 8, in Tractatu Megilla, cap. 1. pag. 3. & Tractatu Nedarim cap. 4. pag. 37. sic explicatur: *Et legerunt in libro isto, in Lege Dei*, in ipso textu, nempe Hebræo, *explicatè*, cum Targum, (seu expositione Chaldaicâ, quæ linguâ tum communis erat, omnibus intellecta), *apponendo intelligentiam*, legendo cum distinctione versuum: *& dabant intellectum per Scripturam ipsam*, legēdo juxta pausas accentuum. Hæc ibi. Hæc commentatio Talmudica, repetita à R. Alphes (qui anno Christi 1101 & deinceps floruit) in sui Operis Parte prima, Tractatu

ſtituerent, omnia ad ſacrorum & authenticorum exemplarium fidem revocarent, atque ſic non novi inventi authores, ſed priſcæ veritatis, authenticis exemplaribus contentæ, potentes aſſertores & reſtauratores fuêre, quod & nomen ipſorum, quo à Rabbinis, מְתַקְּנִים appellantur indicat. Huc expreſsè facit Teſtimonium quartum, ex commentariolo circa Maſoram magnam, ſuprà adductum.

Cæterùm Eliæ rationes non tam evidentes ſunt, ut hanc fidem evertant.

Primæ rationi opponit vir doctiſſimus, Petrus Cevalerius in Annotationibus ſuis ad Grammat. Hebræam Antonii Rodolphi Cevallerii, duo Teſtimonia ex antiquiſſimis Hebræorum libris deprompta, quibus puncta in gratiam Studioſorum adjecimus. Unum eſt ex libro הַבָּהִיר, in quo ita ſcriptum:

דַמְיָן נְקוּדָתָא בְּאַתְוָתָא דְאוֹרַיְתָא דְמֹשֶׁה כְּנִשְׁמְתָא דְחַיֵּי בְּגוּפָא דְאֱנָשׁ, id eſt, *Similia ſunt puncta literarum Legis Moſis, anima vitali in corpore hominis.* Alterum eſt ex libro הזוֹהַר Zohar, in cujus explicatione in Cantica Canticorum ita legitur:

לֵית לְכָל־אַתְוָן רְשׁוּ לְנַטְּלָא לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא בַּר בְּנִקְדֵי אַתְוָן כֻּלְּהוּ כְּגוּפָא בְּלָא נַפְשָׁא כַּד אָתְיָן נִקְדֵי הָא גּוּפָא אִתְקַיַּם בְּקִיּוּמֵיהּ

Senſus ad verbũ, *Non eſt ullis literis poteſtas ad proferendum* (hoc eſt, non poſſunt ullæ literæ proferri) *in hanc partem aut in illam partem, præterquam cum punctis literarum. Omnes illæ* (ſcil. literæ) *ſunt tanquam corpus ſine anima: quum adveniunt puncta, ecce corpus conſtituitur in ſtatura ſua.* Liber הַבָּהִיר *Habbahir* antiquiſſimus eſt, multis annis ante abſolutas Deuteroſes,

quas

phetici, quàm humani fuit ingenii. Quòd autem in descriptione privatorum exemplarium, pûctandi ratio paulatim fuerit ab initio intermissa, effecit partim operosus & molestus labor, qui hominem requisivit perdiligentem, quales singuli è plebe esse non poterant, partim linguæ Hebrææ familiaris & communis in quotidiano sermone usus, propter quem facilè assueverunt eam legere & intelligere, citra omne vocalium adjunctarum in scriptura adminiculum. Sacra verò & authentica exemplaria, pro Sacerdotibus & Doctoribus populi in Ecclesiis fuerunt studiosissimè asservata, ut dubiis explicandis, & convincendo populo inservirent. Sic Moses Librum Legis à se conscriptum, jussit reservari in loco sacro, ut esset loco testis côtra populum, Deut. 31.26: sic idem ille, posteaquam diu latuisset, regis Josiæ temporibus, à Chilkia Sacerdote fuit in domo DOMINI repertus, & publicè coram rege lectus, 2.Reg.22.8. De tali quodam authentico exemplari loquitur R. Moses Maimonis filius, in libro de Dilectione, Tractatu de Libro Legis, cap.8.sect. 4. in hunc sensum: *Liber cui innixi sumus in his rebus, liber notus est in Aegypto, complectens omnes viginti quatuor libros biblicos, qui fuit in Jerusalem à tot annis, ut inde corrigerentur libri alii, quem etiam secuti sunt omnes, &c.* Tandem verò, cùm persecutiones & exsilia gravissima increbrescerent, viri docti distraherêtur, scholę & synagogæ ferro ignique miserè vastarentur, adeoque Legis studium penitus intercidere videretur, excitavit Deus in Scripturis potentes viros, qui Sacram Scripturam Veteris Testamenti, à corruptione vindicarent, coronam Legis pristino nitori re-

Ad testimonium Kimchii suprà adducti replicant, ejus nullam posse esse authoritatem, cùm sibi ipse contradicat, quasi uno in loco affirmet in monte Sinai esse data puncta, in altero pluribus authoribus ea ascribat: RESP. *Ordinatores punctorum non dicuntur à Kimchio Authores punctorum, sed ii potiùs, qui puncta in diuturnis ac variis Judæorum exsiliis ac jactationibus negligenter ascripta & observata emendaverant, & ad æternam Dei in Sinai ordinationem revocaverunt.* Hactenus Polanus.

Hæc itaque posterior sententia præferenda erit doctorum judicio, sententiæ priori, nempe Mosen & quemque authorem propheticorum & sacrorum librorum, dedisse librum suum punctatum, & sententiæ mēbris distinctum, qui partim seorsim, partim ex fida descriptione conjunctim, in synagogis & sacrariis fuerunt asservati, ad usus maximè Levitarum & Sacerdotum, ex quorum ore debebat egredi Lex. Ecquod enim acumen ingenii humani tantum quod ex solo auditu aut prælectione nuda, tantam, sonorum differentiam, tot vocum diversitatem, tam accuratam tot versuum & sententiarum per singula membra distinctionem, distinctè complecti; ecquæ memoria tam tenacissima fuit, quæ ista omnia per tot secula probè retinere, constanter ac nusquam impingente vel voce vel memoria, alios docere, & posteritati secuturæ adeò fidè tradere potuerit, ut indubitata omnium veritas fidesq; inter tam adversas & crebras ecclesiæ Judaicæ tempestates, ad Masoretharum usque tempora pervenerit? Novo autem & nunquam viso tali punctorum invento, Sacram Scripturam illustrare, ac genuinum ejus sensum patefacere, divini potius & Prophetici,

lum permovere, ut judicet sibi Massoritarum lectioni esse acquiescendum?

IIX. Quia punctis scripta Veteris Testamenti jam ante Christi adventum fuerunt distincta, & sanctissimo ipsius ore approbata, sicut constat ex capite quinto Matthæi, ubi Dominus dicit: Amen dico vobis, donec prętereat cœlum & terra, Jod aut unus apex non præterierit ex Lege, donec omnia facta fuerint. *Quibus verbis clarè testatur, Scripturam divinæ Legis non solùm consonantibus (quæ per Jod earum minimam intelliguntur) verum etiam apicibus constare, per quos puncta utiq; denotantur, atque utrisq; parem antiquitatem & autoritatem attribuit: tum à Patre cælesti utraq; esse profecta agnoscit, eaq; nobis ea religione commendat, ut quibus æterna Dei voluntas & vera salus duntaxat contineatur, quibus ideo perficiendis & implendis, quicquid cælo terraq; comprehenditur, subjectum est. Hoc unius Christi testimonium plus ponderis apud nos habere debet, quàm eorū qui affirmant, priscos Hebræos scriptores vocalibus omnino destitutos fuisse. Verùm his non auscultandum, sed Spiritui Sancto, qui juxta Christi, Magistri ac Domini nostri Testimonium, Scripturas Sacras, ad extremum usque apicem, purè divinas esse, in animis electorum obsignat.*

Objectio: Biblia particularia caruerunt semper punctis: Ergo non fuerunt initio à Mose & Prophetis ascripta. RESP. *Antecedens est particulare: non enim omnia Biblia particularia caruerunt punctis, etsi plurima. At non continuò sequitur ex eo, à Mose & Prophetis non fuisse ascripta.* Nam *certum est, publica exemplaria atq; authentica, non caruisse punctis. Ut privata carerent punctis, fecit rei difficultas: ut publica iis non carerent, fecit religionis necessitas.*

hanc aut illam partem, nisi cum punctis. Omnes literæ (*nempe Hebraicæ*) sunt tanquam corpus sine anima (*quia omnes sunt consonæ,*) cùm adveniunt puncta (*id est, vocales*) constituitur corpus in suâ statura. *Jam quis quæso, qui sit aliquo judicio præditus, neget Mosen & Prophetas scriptione sua vivam vocem, cujus vocales præcipuam partem constituunt, ad plenum repræsentasse? Etenim cum vocales solæ in sermone ferè audiantur, quomodo sapientissimi literarum inventores, in scriptura sermonis imagine effingenda, præclaram ac præcipuam ejus partem omisissent; obtusiorem duntaxat & obscuriorem, consonantes videlicet, expressissent? Quod illis impingere non minus absurdum est, quam si quis peritum pictorem, hominis figuram pingendo, imitantem, faciem & quicquid hominum notum conspicuumq; reddat, vel inscitiâ occultasse, vel negligentiâ prætermisisse affirmet.*

III. Quia cùm alias novum scriptionis inventum, initio plus satis difficile legentibus fuerit, eam difficultatem, vocalium defectu, auctam fuisse, creditu omnino absurdũ est.

IV. Quia sic incertum & dubium fieret totum Vetus Testamentum, aliis aliter legentibus, cùm nulla sit consona, cui non poßint alia atq; alia subjici vel adjici puncta.

V. Quia si nunc à punctuatione & distinctione hominum, qui Prophetæ non fuerunt, esset pendendum, necesse foret, ut hominibus non Deo crederemus.

VI. Quia si à Massoritis demum vera lectio & pronunciatio Prophetarum esset ostensa, essemus ædificati super fundamentum Massoritarum, & non super fundamentum Prophetarum.

VII. Quia lectio jam non esset authentica: nam penderet tota à judicio Massoritarum, & non ab authoritate Dei per Prophetas loquentis. Quæ autem religio posset l-

l m

sicut duo Pastafacti sunt? Hi nosse debent, quòd nonnisi unum Zarka in mundo fuerit, & quod Mosi non fuerit ostensum nisi Zarka unum, & post illud, Sagol, de quo nihil dubii moverunt, &c.

Quartum ex commentariolo, quod circa Masoram magnam impressum est, cujus author putatur esse R. Moses hannakdan, id est, *Punctator*. In eo sic legitur: *Verissimum est quòd ars punctandi tradita sit de monte Sinai, verùm obliti fuerunt ejus, donec venit Esra, qui rursus in lucem produxit eam.*

His Hebræorum authoritatibus, pro hac sententia stabilienda, adjungi possunt Rationes, quas eximius hujus ævi Theologus, Amandus Polanus, in Syntagmate suo Theologico adducit, Puncta scilicet & Accentus in libris Veteris Testamenti, non esse demum à Judæis Tyberiadis excogitata, sed ab ipso Mose & Prophetis ascripta:

I. *Quia scriptura Veteris Testamenti est à Deo per Prophetas tradita, non tantùm quoad sensum, sed etiam quoad verba; ac proinde etiam quoad vocales, sine quibus verba nulla constare possunt, & quoad accentus distinguentes, sine quibus orationis sensus esset perturbatus.*

II. *Quia puncta vocalia sunt anima syllabarum & vocum, atq; adeo viva pronunciationis.* Similia sunt puncta Legis Mosaicæ, animæ vitali in corpore humano, *ut ait in* סֵפֶר הַבָּהִיר *id est, libro illustri, R. Nechemja, qui vixit ante compositas Deuteroses seu contextus totius Talmud. Et in* Zohar *(qui liber est multò antiquior & celebrior apud Judæos, non tantùm exponens quinq; libros Mosis, sed & reliquum Vetus Testamentum, quiq; secretiori linguâ Jerosolymitana scriptus est) in Cantica Canticorum hæc habentur:* Nullæ possunt literæ profer[illegible] in

esse, quoad sonos differentes, non quoad figuras, ideoque ipsum dicere הַתְּנוּעוֹת *Motiones*, non autem נְקוּדוֹת *Puncta.* Ac in eam sententiam est, quod legitur, teste Elia, in libro צַח שְׂפָתַיִם, hisce verbis: *Sciendum, Puncta quidem data in monte Sinai, non tamen pũctatas fuisse Tabulas, sed sicut eloquebatur Deus linguam sanctam, ita intellexerunt auditores & cognoverunt omnes sonos vocalium brevium & longarum, prout scilicet distinctè quaq; vox ore pronunciabatur, fortiter vel leniter. Sic & nobis discrimen cognoscendum est ex ore legentis, inter Kametz & Pathach, inter Tzere & Sagol, inter Cholem & Kametz chatuph, inter Schurek & Kibbutz, inter Chirek cum Joth & Chirek absq; Joth,* &c. Nec dissimile est quod Sapiens ille, author libri כּוּזָר, Orat. 3, scribit in hunc sensum: *Extra dubium est, quod animis observatum fuerit discrimen inter Kametz & Pathach, inter accentus* &c. Dicit animis observatum, non oculis visum, &c.

Secundum ex libro Semadar, in cujus principio ita legitur: *Si dixerit aliquis: Unde sciemus quod ex ore Dei dictata est punctatio & accentuum ratio? respondeti potest: Scripturam perfectam sive perfectè datam fuisse, juxta illud: Scribes itaque in lapidibus omnia verba Legis istius explanando bene, Deut. 27. 8. Nisi itaq; fuissent Puncta & Accentus, quibus explicantur voces, nemo potuisset intelligere sensum earum: exempli gratiâ, eadem vox potuisset legi* שֶׁלָּמָה · שַׁלְמָה שְׁלוֹמֹה · שַׁלְמָה · שֹׁלְמָה *&c.*

Tertium ex libro quodam, quem putat esse eum, qui vocatur à quibusdam הוֹרַיַת הַקּוֹרֵא, in quo ita scriptum legitur: *Quidam punctatorum, qui veram rationem punctationis non tenuerunt, objiciunt ac dicunt: Quare non sunt facti duo accentus Zarka in dictione una, sicut*

Scriptura exercitatißimi, disertißimiq; omnium reliquorum Judæorum, qui illis temporibus vixerunt. Sed nec post eos surrexerunt ipsis similes, ut testatur R. Jona Grammaticus, his verbis: ר *Dagessatum est & absq; Dagesch, in qua re exercitati fuerunt viri Tiberitæ, & non nos: illi enim nitidißimam habuerunt linguam præ omnibus Judæis. Ad eundem modum scribit R. Aben Esra in libro* צחות *his verbis: Talis fuit consuetudo sapientum Tiberiæ, qui sunt fundamentum nostrum. Ex illis enim provenerunt viri Masoreth, à quibus omnia puncta accepimus.* Hactenus Elias. Hoc postremum Aben Esræ testimonium si verum est, mirum quare alibi accentuum autorem appellet numero singulari, בַּעַל הַטְּעָמִים *Autorem accentuum,* vel חַמַּטְעִים q.d. *accentificatorem, Factorem accentuum,* teste eodem Levita in lib. de Accentibus.

Hanc sententiam etiam Petrus Martinius, in Technologia suæ Grãmaticæ Hebrææ tuetur, aliiq; viri docti eandem defendunt, quòd constet LXX. Interpretum, tum etiam Hieronymi tempore nullum Punctorum vel accentuum usum, quoad figuras ipsorum, fuisse.

Prioris sententiæ, quòd Puncta simul cum literis à Mose originem habeant, addúcit idem Elias aliquot testimonia ex recentium Rabbinorum libris.

Primum R. Davidis Kimchi, qui in Michlol pag. 96. ita scribit: *Hoc autem non dixerunt Rabbini nostri, ad mutandum* הַתְּנוּעוֹת *vocales quæ datæ sunt Mosi à monte Sinai.* Hoc tamen testimonium Kimchi Elias infringit alio quodam, quod extat pag. 69. col. 2. ubi authores Punctorum appellat מְתַקְּנֵי הַנִּקּוּד *Ordinatores, Dispositores punctationis.* Unde Kimchi i sententiam vult fuisse, vocales Mosi in monte Sinai datas

Prophetæ id tradiderunt viris Synagogæ magnæ & reliquis sapientibus, qui istis temporibus vixerunt, quales fuerunt viri synedrii magni & parvi. Præterea etiam à sacerdotibus illis, qui quotidie ad DOMINUM *accedere solebant, accepit una ætas post aliam, donec ex frequenti ista exercitatione absq; punctis vocalibus expeditè legere novissent.*

At quomodo docere potuerunt pueros lectionem rectam ex libro non punctato? Resp. Linguam sanctam tunc loquebantur omnes, juvenes & senes, pueri & puellæ, nec habuerunt linguam aliam, donec captivi abducti fuerunt ex terra sua. Quando autem puer aliquis didicerat & cognoverat literas, præceptor ejus prælegebat ipsi ex libro versum aliquem bis térve, donec ipsemet eũ promptè efferre posset. Puer autem, quòd lingua ipsi esset familiaris & annata, facilè potuit memoriâ comprehendere & retinere dictiones quas legit, adeo ut etiam ubicunque occurrerent, legerit eas absque errore.

Sic cùm aliquando viri quidam Chaldæi sive Syri ex regno Presbyteri Joannis Romam venientes, jussu Papæ Leonis X. à me interrogati, Anne haberent puncta aliqua, signa & indicia quædam, quæ essent ipsis loco vocalium? responderunt se non habere. Quia autem exercitati sumus, inquiebant, inde à pueritia nostra in hac lingua, idcirco eam absq; punctis legere novimus.

Idem quoq; (pergit Elias) *nobis accidit, antequã puncta fuerunt apposita, duravitq; illud usq; dum absolutum fuit Talmud, quod factum anno 3959 creationis mundi, qui fuit annus 436. post vastationem Templi secundi,* (supputatione Christianorũ is est annus 476 post vastationem Templi secundi.) *Ab eo tempore & ulterius, lingua sancta paulatim cœpit deficere, usq; ad tempus Masoretharum, qui fuerunt viri Tiberitæ ex Mœsia, sapientes maximi & in Scri-*

cia euharistica Domino, *juvencos:* an verò dicẽdum, quòd & ista & hæc fuerint juvẽci? at quid inde consequitur, fuerítne hæc an illa, quid id ad me? Mar Sutra respondit: לִפְסוּקֵי טְעָמִים Propter defectum accentuum, scil. hæc controversia oritur. Unde, inquit Elias, ratio deduci potest, quòd illi tunc accentus nullos habuerint. Sensus hujus tertiæ rationis Elianæ ex commentatione Talmudica in locum citatum Exodi petita est. Disputatur enim illic, quę holocausta ista & sacrificia fuerint, quæ Israelitæ in deserto obtulerint. Secta Hillelis putavit fuisse sacrificium juge: secta Schammæi voluit esse sacrificia voluntaria, quæ quisq; pro arbitrio voluit & potuit offerre. Alii verò existimarunt agnos in holocaustum, juvẽcos pro sacrificiis euharisticis oblatos fuisse. Hæc controversia, respondit Mar Sutra, oritur, inde, quòd sententiæ membra per accẽtus non fuerunt distincta. Sic Elias hunc locum intellexit.

Quarta, à Nominibus punctorum vocalium & accẽtuum petita, quę majori ex parte non Hebraica, sed Syriaca & Babilonica sunt, quarum linguarum nullus apud montem Sinai fuit usus. Et cùm Moses omnia præcepta linguâ Hebraicâ dederit, sine dubio etiam hæc nomina Hebraicè expressisset.

Unde concludo (inquit Elias) *luce clarius esse, Puncta vocalia & accentus non extitisse neq; excogitata esse temporibus Sapientum, qui Talmud confecerũt, multò minus tempore virorum Synagogæ magnæ. Non enim indiguerunt eis, cùm ita exercitati fuerint legere absq; punctis & accentibus, ut ubi sententia consisteret, illic semper pausam fecerint, ubi verò penderet sententia, illic sermonem continuarint, prout audiverant & acceperant ex ore Prophetarum. Nam*

Prima, quòd punctorum vocalium vel accentuum in Talmud, Agadoth vel Medraschim, aliisque vetustissimis Hebræorum libris, nulla prorsus fiat mentio.

Secunda, dicunt Rabbini in Codice Talmudico Bava basra, quòd Joab interfecerit præceptorem suum, eo quòd fecisset opus Domini fraudulēter. hoc est, malè docuerit ipsum legere, וְתִמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק *Et delebis masculum Amalek,* Deut. 25.19, cum legēdum esset זֵכֶר. Quòd si tūc fuissent puncta vocalia textui ascripta, lectumque fuisset זָכָר, utiq; neuter hîc errasset, neque præceptor Joabi fuisset interfectus. Integra verò historia Talmudica, quæ legitur dicto libro, cap. 2. pag. 21, ita se habet: *Scriptum est: Sex mensibus mansit ibi Joab & universus Israel, donec excideret omnem masculum in Edom,* 1. Reg. 11.16. *Rogavit ipsum David: Qua ratione fecisti sic?* (nempè interficiendo tantùm masculos, nō etiam fœminas) *respondit ipsi: quia scriptum est: Delebis* אֶת־זָכָר *masculum Amalek,* Deut. 25. 19. *Nos, inquit David,* זֵכֶר (id est, Memoria) *legimus. Atqui, respondit, ego* זָכָר *lego. Adivit itaq; præceptorem suum, dixitq;: Quomodo tu legis?* זָכָר *inquit. Tum ipse arrepto gladio voluit eum occidere. Quid ita, ait præceptor? propterea quòd scriptum est, Maledictus qui fecerit opus Domini fraudulenter,* Jer. 58.10. *Dimitte eum, ait præceptor, cui incumbit maledictio. Atqui, inquit Joab, scriptum est quoq; ibidem: Maledictus qui cohibet gladium suum à sanguine; atq; sic interfecit eum.*

Tertia ex eo quod scriptum reperitur in Talmud, in Tractatu de festis, qui Chagiga inscribitur, ubi legitur pag. 6. commentatio in Exo. 24. v. 5: *Et obtulerunt holocausta,* nempe agnos, *& sacrificaverunt sacrifi-*

cia

notat, puncta denotare, quòd Aharon non fuerit ex numero Levitarum. Hîc reliquæ voces à Masorethis adducuntur, nempè רְחֹקָה *Remota*, Num.9.10: אֲשֶׁר *Quæ*, Num.21.30: וְעִשָּׂרוֹן *Et decimam*, Num.29.15: לָנוּ וּלְבָנֵינוּ *Nobis & liberis nostris*, Deut.29.29. Ex Prophetis quatuor: יָצָא *Egressus est*, 2.Sam.19.19: הַהֵיכָל *Templi*, Ezech.41.20: הֵמָּה *Ipsi*, Jes.44.9: מְהֻקְצָעוֹת *angularia*, Jes.46.22. Una in Hagiographis, לוּלֵא *Nisi*, Psal.27.13. Videantur interpretes Hebræi.

Porrò Elias Levita in libro de Accentibus cap.2. movet quæstionem, *Quid opus fuerit tot & tam diversis accentuum figuris*, cùm legitimæ cujusq; vocis pronunciationi unus, sententię distinctioni pauci sufficere potuissent? Respondet, non hoc tantùm designare accentus, sed etiam simul ostendere Musicam & rationem cantus, quæ cùm sit varia, variis quoque indicari debuit notis. Musica autem lectioni fuit adjuncta, ad magis commovendum hominum animos, & exsuscitandum ad considerationem rerum divinarum & cælestium, ad quod admirabilem vim obtinet.

Secundò quærit in Præfatione tertia in librum Hammasoreth, *Utrum accentus unà cum punctis vocalibus Mosen autorem habeant, an verò sint recens posteriorum Judæorum & novum inventum?* Hîc in utramque partem adducit partim testimonia Hebręorum, partim rationes. Ipse posteriorem sententiam amplexus, statuit, *Puncta vocalia & accentus non fuisse ante Esram, nec tempore Esræ, nec post Esram, nisi quum absolutum fuit Talmud, excogitata.* Hanc suam sententiam probat *quatuor* rationibus:

Jalkut aliæ adducuntur rationes, quas omitto. Quin & ante Masorethas, Hieronymi tempore hoc punctum agnitum fuit. Is enim in Quæstionibus in Genesin ita de eo scribit: *Appungunt desuper, quasi incredibile & quod rerum natura non capiat, coire quempiam nescientem.*

Quarta, וַיִּשָּׁקֵהוּ *Et osculatus est eum*, Gen.33.4, ubi Masoretharum nota: 15 *dictiones punctatæ sunt in Scriptura.* R. Salomon scribit, dissentire Rabbinos de horum punctorum explicatione: alios sentire, quod Deus Esavi tam infensi hostis animum tetigerit, ut sincerè fratrem Jacobum osculatus sit: alios autem sentire contrarium, quod falsum ipsi dederit osculum. In hanc postremam sententiam, ridiculum est, quod legitur in Jalkut in hunc locum: *Rabbi Janna dixit: Punctatura indicat, quod Esau non quæsierit* לְנַשְּׁקוֹ *osculari eum, sed* לְנַשְּׁכוֹ *mordere eum, factumq; est collum ejus marmoreum, & obstupuerunt dentes impii illius. Propterea etiam sequitur, Et fleverunt, nempe, iste propter collum suum, alter propter dentes suos.* Fabula.

Quinta, אֶת־צֹאן *Gregem*, Gen.37.12: nota Masoretharum: *Una est ex quindecim vocibus punctatis in Lege.* Hæc nota falsa est: vera quæ præcessit. In Lege enim tantùm decem sunt, at in universa Scriptura quindecim. R. Salomon notat, אֶת esse punctatum, ad indicandum, quod iverint non ad pascendum gregem patris sui, sed ad pascendum אֶת־עַצְמָם seipsos, ut scilicet tanto commodius sceleratum suum propositum de fratre Josepho vendendo vel interficiendo, expedire possent.

Sexta, וְאַהֲרֹן *Et Aharon*, Num.3.39. R. Salomon notat

Tertiò, quindecim voces in Scriptura occurrunt, quæ supernè punctatæ sunt, vel uno vel pluribus punctis, (instar Cholem vel Rebhiah) supra literas positis, ob mysterium aliquod vel arcanam causam, quæ priscis nota fuit, sed apud posteritatem partim in oblivionē devenit, partim in nugas evanuit. Harum decem sunt in Lege, quatuor in Prophetis, una in Hagiographis.

Prima, וּבֵינֶיךָ *Et inter te*, Gen.16.5, ubi Masorethatum nota: *Punctum est supra Joth posterius*. At quam ob causam hoc punctum appositum sit, ab interpretibus non explicatur, quantum ego vidi.

Secunda, אֵלָיו *Ad eum*, Gen.18.9, Masoretharum nota: *Supra Aleph, Jod & Vau sunt puncta, estq; vox ista una ex decem, quæ in Lege punctatæ sunt*. Hebræorum explicatio est ad hunc locum, ex Bereschit rabba, id est, Glossa magna in Genesin, adducta, hujus sensus: *Rabbi Eliezer dixit: Ubicunq; inveneris scripturam* (scil. literarum) *ampliorem sua punctatione, interpretaberis rationem scripturæ: punctationem ampliorem scripturâ, interpretaberis punctationem. Sic hoc loco puncta redundantia sunt super literas Aleph, Joth, Vau, quæ indicant istarum literarum conjunctionem* אַיּוֹ, *ad indicandum, quòd quemadmodum angeli isti interrogarunt Abrahamum*, אַיֵּה שָׂרָה *Ubi est Sara, sic etiam interrogarūt Saram*, אַיּוֹ אַבְרָהָם *Ubi est Abraham.*

Tertia, וּבְקוּמָהּ *Quum surgeret ipsa*, Gen.19.33, ubi Masoretharum nota, *Punctum esse supra Vau*. De hoc apud Talmudicos legitur: *Quare punctum est supra Vau? ad indicandum, quod Lot quidem non perceperit cubantem filiam primogenitam, at surgentem perceperit*, Tractatu de Naziræis, cap.4.pag.23. In Tanchuma &

Pathach, quorũ illud servit majori pausæ, hoc continuatæ lectioni. At cùm id in nulla alia voce Decalogi præterea fiat, ideò Masorethę illud tanquam mysticum notarunt, sed mysterium non explicarunt, quod per Cabalam oralem discendum. *Altera causa* ad hanc accessit Musica Hebraica, quòd diversis temporibus & festis, diverso concentu hunc textum Judæi in suis Synagogis modulentur, ut expressè in Chaskuni scribitur.

Hinc quoque meo judicio, explicanda est anomalia accentuum in sequenti loco:

וַיִּשְׁכַּב אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל

id est, *Et concubuit cum Bilha concubina-uxore patris sui*, Gen.35.22. Ad hunc versum Masorethæ notarunt, 25 versus esse, qui in medio sententiam finiant. Primus horum est Gen.4.8, at ibi nulla accentuum anomalia. Notatur verò illic 28 esse tales versus. Similes alios reperias Jos.4.1.& 8.24. Jud.2.1. Alios mihi hactenus observare non contigit, unde utra Masoretharum nota rectior sit, quærant quibus abundans est otium. Accentus verò duplicati videntur tum ratione sententiæ, tum ratione distinctionis versus. Sententia quæ ad vocem יִשְׂרָאֵל absolvitur, postulabat illic Silluk, at versus, qui ibi nondum absolvitur; sed aliud adhuc membrum adjunctum habet, requisivit Athnach. Hinc ambo isti conjuncti sunt. Sic in voce אָבִיו sententia postulavit Athnach, quasi illic duobus mẽbris secetur, at versus ratio, Sakeph katon, tanquam in minori sententiæ membro. Sic in præcedentibus vocibus Tipcha & Sakeph gadol tanquam majoris potestatis accentus, alium minoris virtutis adjunctum habent.

Tertiù

mihi magis probat. Nam Hebræorum commentum hîc eſt, *Deum Decem præcepta elocutum eſſe* בְּבַת אַחַת *una vice, uno momento,* בְּדִבּוּר אֶחָד *ſermone uno,* בַּאֲמִירָה אַחַת *Eloquio uno, oratione una,* hoc eſt, uno ſpiritu & halitu, ſine ulla interſpiratione, mora, pauſa, vel diſtinctione, ita ut omnia verba tanquam verbũ unum & vox una fuerint. Id inde exſtruunt, quod dicitur: *Et elocutus eſt Deus* OMNIA *verba iſta.* Quod cùm populus non intelligeret, dixit ad Moſen: *Loquere tu nobiſcum, & obſequemur.* Sed Deus poſtea repetiit ſermonem, & ſingula verba diſtinctè protulit, ideo additum eſt, לֵאמֹר *Dicendo.* Inde etiam nunc in prima, nunc in tertia perſona locutus eſt: ut, *Sex diebus fecit,* non autem *Feci*, &c. Hoc liquet ex R. Salomone, Aben Eſra, R. Bechai, R. Iſaac filio Aramæ; ex libris Tanchuma, Jalkut, Chaskuni. Aben Eſra tamen multis objectionibus hanc ſententiam impugnat: legant ipſum docti. Hinc verò *prima cauſa* multiplicationis accentuum promanavit. Nam uno accentu cõtinuatam elocutionem qua Deus uſus fertur, Maſorethę indicare voluerũt, altero diſtinctam, quâ hominem ob anguſtiam ſpirituum uti neceſſe eſt. Sic concurrunt Athnach & Sakeph katon; ille majoris diſtinctionis & pauſæ eſt, hic minoris, qui ad aliud ſententiæ membrum tendit. Conjunguntur Silluk & Athnach vel Rebhiah aut alius: Silluk per ſe verſum abſolvit, ac pauſam longiorem facit, at alius ipſi additus lectionis continuationem ſignificat. Eodem modo de aliis judicandum, quorum alter legitimæ & diſtinctæ vocis pronunciationis, alter continuatæ & approperatę lectionis index eſt. Hinc ſcriptum puto פְּנֵי cum Kametz &

ſequentem, ſit & ipſa facta acuta? ſic v.7. ſcribitur cum duplici Merca, פַּדְנָה.

Merca & Mahpach: ut, בֵּהָרֵג הֶרֶג *Cùm interficientur interfectione*, Ezech.26.15: eadem hîc ratio, quæ antea in Merca & Munach, nempè prior eſt accentus trajectitius ob vocem penacutam ſequentem, alter ſedem accentus regularem denotat: ſic, אָדְמוּ עֶצֶם *Rubent corpore*, Thren.4.7.

Merca & Jethibh: ut, גְּשִׁי הֲלוֹם *Accede huc*, Ruth.2.14: vox גשִׁי cũ Cholem ſcripta, ut hoc loco, requirit accẽtum in penultima, quem Jethibh indicat, at per Scheva ab initio lecta, גְּשִׁי ut analogia poſtulat, eſt Milrah, quod Merca denotat.

Ante Makkaph: ut, הִנֶּנִּי־בְנִי *Ecce me, fili mi*, Gen. 22.7: תִּקַּח־לָהּ *Accipiat ſibi*, Gen.38.23: horum cauſa ampliùs quærenda.

Secundò peculiaris quædam anomalia eſt accentuum in vocibus Decalogi, accentibus diverſis ad pleraſque voces, immò etiam ad unam ſyllabam adhibitis: ut,

אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
לֹא־יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָיַ׃

& ſic deinceps, cujus rei cauſam, alto & egregio vulgò tranſeunt ſilentio. At verò cum accentus, vocis legitimam pronunciationem moderentur, & hîc talis ipſorum concurſus eam turbet, & quidem in oratione ea, quæ ex ore ipſius Dei egreſſa eſt, non immeritò tantæ rei cauſa quæritur, an ſcilicet ab ipſomet Deo aut Moſe hoc profectũ, an verò ex poſteriorum Judæorum inſtituto. Hoc poſtremum ſe

mihi

centu contenta per ſe eſſe poſſit, quo rectè efferatur, cui ſi alius addatur, is pleniori euphoniæ inſerviat. Hæc ſufficienter, ut nunc ferebat inſtitutum, explicata ſunt in præcedentibus. Variæ tamen præter ea anomaliæ occurrunt, quæ pleræque regulam certam effugiunt. Harum aliquot quaſi è ſpecula luſtrandas proponam, ut ratio amplior ineatur, ſub quo certo capite recenſeri poſſint.

Primò miſcella quædam turba vocum eſt ex inſolenti duorum accentuum ſodalitio: ut,

זֶה *Iſte*, Gen. 5. 29, ubi Maſorethæ notant, quinque dictiones eſſe cum duobus accentibus: altera eſt אָנָּא *Quaſò*, Gen. 50. 17: Tertia, שׁוּבוּ *Revertimini*, 2. Reg. 17. 13. His ſimile, שֶׁהֵם *Quòd iſti*, Thren. 4. 9, quod tamen ad priorem numerum pertinere non puto.

Merca & Munach ſæpè cõjunguntur: ut, נָבֵל צִיץ *Decidit, flos*, Jeſ. 40. 7: עֹרֵף כֶּלֶב *Decollans canem*, Jeſ. 66. 3: וְיִנָּתֵן לָךְ *Et dabitur tibi*, Eſth. 5. 6: וְיָבֵן אֵלֶּה *Et intelligat iſta*, Hoſ. 14. 10, & his ſimilia plura, quæ Kimchi adducit pag. 95, etſi rationem non explicet. Ratio autem concurrentium accentuum eſt vox monoſyllaba aut biſyllaba penacuta ſequens, quæ ut ſuprà dictum, accentum ex ultima præcedentis vocis, rejicit in penultimam, id quod Munach indicat: at Merca denotat ſedem accentus propriam in ea voce, nempè eam per ſe eſſe Milrah ſive in ultima acuendam, at per accidens factam eſſe Milhel ſive penacutam. Sed & legitur, פַּדֶּנָה אֲרָם *In Padanem Syriæ*, Gen. 28. v. 2. 5. 6. non ſequente penacuta: an cùm vox פַּדֶּנָה ſit per ſe penacuta, propter acutam

est: rectiora ea quæ sic habent, ut hîc notatum. Sic etiam vitiosè videtur Mahpach infra vocem delapsum: ut, וְיֵשֵׁב *Et manet*, Psal.55.20. *Sarka*: ut, נָאַץ *Irritat*, Psal.10.3: יָפִיחַ *Sufflat*, ibid.v.5: מִתְקוֹמָמָה *Insurgens*, Job.20.27.

Mahpach conducit comitem Sarka: ut, קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי *Surge* DOMINE, *serva nos*, Psal.3. v.8. אַל־תֹּאמַר *Ne dicas*, Prov.3.26: רָעֵב *Famelicus*, Job.5.5. Syllabâ ante Mahpach deficiente, rejicitur ad finem præcedentis vocis: ut, יַיִן כִּי יִתְאַדָּם *Vinum cùm rubescit*, Prov.23.31: לֹא־רָאוּ *Non viderunt*, Job. 37.21: חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי *Miserere mei* DOMINE, *quia infirmus ego sum*, Psal.6.3. Mendosum & hîc est in quibusdam exemplaribus, לְעֹשֵׂה *Facienti*, Psal.136.4, pro לְעֹשֵׂה.

Horum amicitia arctior & familiarior est: at sequentium impari vinculo. Tipcha sive initiale sive aliud, in præcedenti dictione amat Munach, unde fit, ut concurrant interdum in eadē voce: ut, כָּל־בֹּצֵעַ *Omnis quæstuans*, Pro.1.19.

Munach & Tiphcha: ut, וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ *Et omnes semitæ ejus*, Proverb.3.17, sed hîc Tiphcha loco Mæthæg est.

Merca & Tiphcha initiale: ut, פְּרָעֵהוּ *Desere eam*, Pro.4.15, &c. Alias anomalias curiosus lector per se observare poterit.

ADDITIO.

Sic est, ut dictum, quod quælibet dictio uno accentu

Et in ſede irriſorum, Pſal.1.1: לְהָבִין *Ad intelligendum*, Prov.1.2: בְּמִסְפַּר יְרָחִים *In numero menſium*, Job.3.6. Si Rebhiah ante ſe nullam aliam ſyllabam habeat, ambo concurrunt & latera jungunt: ut, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל *Regis Iſraelis*, Prov.1.1: וּבְנֵי־רֶשֶׁף *Et filii prunarum*, Job.5.7: אֵין גַּם־אֶחָד *Non etiam unus*, Pſal.14.3.

Merca antecedentem comitem habet *Mahpach* (vel ſi mavis, jethibh) ſed ſupra dictionẽ, ſæpe etiam *Sarka*: ut, בַּעֲצַת רְשָׁעִים *In conſilio impiorum*, Pſal 1.1: כּוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ *Stellæ diluculi ejus*, Job.3.9: לְכָה אִתָּנוּ *Ito nobiſcum*, Prov.1.11: Si merca ſyllabam in eadem voce ante ſe non habeat, trajicitur Mahpach ad ſyllabam ultimam vocis præcedentis: ut, יִסַּדְתָּ עֹז *Fundaſti robur*, Pſal8.3: יִקָּחֵהוּ אֹפֶל *Occupaſſet eam caligo*, Job.3.6: לֹא־יָדַעְנוּ זֶה *Non ſcivimus hoc*, Prov.24.12. In his Mahpach adventitius eſt accentus, & quoad pronunciationem, ſuperfluus: nam tonicus accentus eſt jærach-ben-jomo, communiter præcedens. Hic verò non rarò extruditur, & Mahpach ſubit locum ejus: ut, שְׂנֹאת רָע *Odiſſe malum*, Prov.8.13: יְהִי חֹשֶׁךְ *Sit tenebræ*, Job.3.3: אֻמְלַל אָנִי *Infirmus ego ſum*, Pſal.6.3. Notandum, quæ exemplaria pro Merca in hoc uſu habent Tipcha, figuram ſcilicet cõtrariam, ea mendoſa eſſe. Quandoque, ſed rariſſimè, in eandem ſyllabam concurrunt: ut, עֲשׂוֹת חֶסֶד *Facere miſericordiam*, Pſal.109.16: לֹא אֶחֱשָׂךְ־פִּי *Non cohibebo os meum*, Job.7.11. Et hîc exemplarium varietas obſervanda

rei peculiarem librum, sed is ut existimatur, lucem non vidit. Nos pauca dicemus, ut via amplior aperiatur aliis.

Euphonici Mæthæg non ita frequens usus est, ut in aliis libris Biblicis, sed ejus locum alii sæpissimè subeunt.

Tonici admodum frequenter bini ad eandem vocem collocantur, quorum nunc prior, nunc posterior tonicus est, hoc est, propriam vocis pronunciationem designans. Neque hîc locum habet superior regula, quòd diversorum in eadem voce accentuum posterior, tonicus est, ut mox apparebit.

Tiphcha etiam initiale est, ac primæ vocis vocali præponitur, ubi ad tonum vocis Grammaticum nihil facit: ut, רְשָׁעִים *Improbi*, Psal.1.5: לָקַחַת *Ad percipiendum*, Prov.1.3: וְצַלְמָוֶת *Et umbra mortis*, Job.3.4. Quæ autem syllaba in his acuenda sit, ex analogia flexionis singularum vocum cognoscendum est.

Munach non tantùm infra, sed & supra voces locatur, frequēter in Psalmis, rariùs in aliis libris duobus: ut, בְּיוֹם קָצִיר *In die frigoris*, Prov.25.12: הַאַף *An etiam*, Job.34.17: חֲשֹׂךְ *Cohibe*, Psal.19.14. Utrunque etiam in una syllaba concurrit: ut, תַּאֲוַת *Desiderium*, Psal.10.17; מִשְׁכְּנוֹת *Habitacula*, Job.21.28.

Quidam magis familiari societate, in eadem dictione gaudent, nempe *Rebhiah*, *Merca*, & *Mahpach*, qui singuli comitem amant antecedentem.

Rebhiah quasi individuum comitem sibi adjungit in prima litera, *Geresch*, quod & idcirco *Geresch initiale* vel anterius, vocari potest; ut, וּבְמוֹשַׁב לֵצִים

Et in

eſt in manu tua? pro מַה־זֶּה, Exo.3.2. Sed idem quoque citra Makkaph fit in vocibus penacutis: ut, לָמָּה צַּמְנוּ *Ut quid jejunavimus*, Jeſ.58.3: נָשְׁבָה בּוֹ *Sufflabit in eam*, Jeſ.40.7: יְהַלְלוּךָ סֶּלָה *Laudabunt, te, Sela*, Pſal.84.5: מָשַׁחְתָּ שָּׁם *Unxiſti illic*, Gen.31.13: וְעָשִׂיתָ קְּעָרֹתָיו *Et facies ſcutellas ejus*, Exo.25.29. At reperias etiam poſt vocem acutam id fieri: ut, אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר *Ad Moſen, dicendo*, Exo.13.1.

Tertiò euphoniæ causâ vox monoſyllaba aut biſyllaba penacuta, ſæpiſſimè rejicit accentum ex ultima præcedentis dictionis ad penultimam, ne ex accentuum occurſatione & conflictu, fragoſa ſequatur pronunciatio: ut, קָרָא לָיְלָה *Vocavit noctem*, Gen 1.5: כִּי־חָרָה לוֹ *Quum ira accenditur ei*, Pſal.18.8: וְנֹחַ מָצָא חֵן *Et Noa invenit gratiam*, Gen.6.8. Hinc fit, ut aliquando duo accentus in præcedēti voce concurrant, quorum alter trajectitium, alter ſedem regularem indicat. Vide infrà in Additionibus ad hoc caput. Sed & hæc trajectio aliâs ſimpliciter fit euphoniæ causâ, & in univerſum Tzere & Cholem ultimæ ſyllabæ ante conſonam mobilem corripit, illud in Sægol, hoc in Kametz chatuph: ut, הִשָּׁמֶר *Cave*, Exo.23,21, pro הִשָּׁמֵר: ſic וְיָקָם לָךְ *Et exſurget tibi*, Job.22.28, pro וְיָקֹם, ut ſuis locis plenius cognoſcetur.

Denique in Jobi, Pſalmorum & Proverbiorum libris, alia quàm in aliis libris Biblicis accentuum ratio eſt. Cauſa proculdubiò eſt & metrum aut Muſica, & verſuum brevitas. Nec à quoquam hactenus noſtrorum, nec ab ipſis etiam Hebræis ſufficienter hæc explicata ſunt. Elias Levita promiſerat huic

nulla fit mutatio: ut, לְכַהֲנוֹ־לִי *Ut sacerdotio fungatur mihi*, Exo.28.1. כֹּה־אָמַר יְהוָה *Sic dicit* DOMINUS, Jer.29.32: בְּתוֹךְ־הָעָם *In medio populi*, ibid. וְלֹא־יִרְאֶה *Neq; videbit*, ibid. מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ *De lateribus terræ*, Jer.30.8: אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב *Ad omnes sapientes terræ*, Exod.28.3: לְעֵינֵי כָּל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל *In oculis totius domus Israel*, Exo.40.38. Sæpissimè voces ante Makkaph per Mæthæg sustentantur: ut, לֹא־יִבּוֹל *Non decidet*, Psal.1.3: וַיְהִי־אוֹר *Et fuit lux*, Gen.1.3: גַּן־בְּעֵדֶן *Hortum in paradiso*, Gen.2.8. Bisyllabæ & polysyllabæ voces tantùm in penultima Mæthæg recipiunt: ut, עֹשֶׂה־פְּרִי *Faciens fructum*, Gen.1.12: נוֹסְדוּ־יָחַד *Consultant simul*, Psal.2.2: אָמַר־לוֹ *Dixit ei*, Jos.11.9. Irregulare est, הִנֵּה־שָׁבָה *Ecce reperta est*, Exo.4.7, Mæthæg in ultima locato.

Ut diximus antea, Kadma loco Mæthæg in eadem dictione comitari accentum Sakeph katon, ita & ipsum hoc loco præcedit, intercedēte Makkaph: ut, וְאִם־שָׂרָה *Et an Sara?* Gen.17.17: וַנַּגֶּד־לוֹ *Et renunciavimus ipsi*, Gen.43.7: וַיִּקְרָא־לָהּ *Et vocavit eam*, 2. Reg.4.15.

Præterea voces immediatè in Kametz, vel in הָ vel הְ finitæ, sæpè imponunt Dagesch primæ literæ (non ו aut gutturalibus) sequentis dictionis, quod *Dagesch ornatus* vel *euphonicū* vocant: ut, עָשָׂה־לִּי *Fecit mihi*, 1.Reg.2.24: וְהָיְתָה־זֹּאת *Eritq; hoc*, Levit.16.34: עֹשֶׂה־פְּרִי *Faciens fructum*, Gen.1.12: וְזֶה־לְּךָ *Et hoc tibi*, 1.Sam.2.34. Sic & vocula מַה. ut, מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים *Quàm bonum & quàm jucundū*, Psal.133.1: מַה־תַּעֲשֶׂה־לּוֹ *Quid facies ei*, Job.35.6. Hinc composita ista, מַלָּכֶם *Quid vobis?* pro מַה־לָּכֶם, Jes.3.15: מַזֶּה בְיָדֶךָ *Quid hoc*

est in

exigua emanat vocum varietas, quam intentè observare & accuratè notare, non minimum operæ pretium est. Simplex conjunctio est in his, אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ *ascher sarho-bho al-haáretz, Cui insit semen suum super terram*, Gen.1.11: בְּגַן־עֵדֶן *began-héden, In horto Eden*, Gen.2.15: אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה *aschar-jáhasæ, Quicquid faciet:* Psal.1.3: וְאַף־גַּם־זֹאת *veaph-gam-sóth, Sed insuper hoc*, Levit.26.44.

Cholem & Tzere immediatè post se consonam mobilem habentes, plerunq; ante Makkaph (nempe accentu tonico privatæ) corripiuntur, Cholem quidem in Kametz chatuph, quod figurâ simplicis Kametz exprimi solet, Tzere autem in Sægol. Sic toties frequentatæ voces כֹּל ,אֵל ,אֵת accentu suo privatæ, scribuntur כָּל־ אֶל אֶת, quomodo & de aliis similibus judicari debet: ut, אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ *Quicquid erat ipsi*, Gen.25.5: לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם *Ad ascendendum ad* DOMINUM, *ut non irrumpat in eos*, Exo.19.25. Excipiuntur quædam, quæ Tzere sæpè retinent: ut, אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ *Nomen filii sui*, Gen.21.3, & בְּשֵׁם־יְהוָה *In nomine* DOMINI, Psal.20.8. Tale quoque est שֵׁשׁ *Sex*, לְךָ *Valde:* תֵּן Da: at כֵּן Sic, נֵר Lucerna, עֵד Testis, עֵץ Arbor, עֵת־ Tempus, & siquæ sunt alia his similia, invariata manent. Kametz chatuph rarò cum duobus punctis scribitur: quod si fiat, id tanquam speciale, speciali nota à Masorethis observatum est: ut, וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה *Et si tria hæc*, Exo. 21.11, ubi notarunt scribi ל, id est, non reperiri sic ampliùs, & scribi cum Kametz chatuph. Idem notatum ad præcedentem locum ex Exodo. Quòd si post Cholem & Tzere sint literæ quiescentes,

Rebbiah comitem habet Munach: ut, תְּעַצְּבוּ *te-bátzebbu, Dolore crucietis vos*, Gen.45.5, Munach pro Mæthæg juxta Reg.2. Causa hujus commutationis videtur, quòd tonicus antecedens, antecedentem vocem occupare debebat, quam cum præ inopia vocum non consequitur, extrudit euphonicum Mæthæg, & locum ejus subit. Sic videtur: at quid primam versus vocem præcedere potest, in qua etiam conjunctos videas? ut, וַיִּשָּׂאֵהוּ *Et sustulit eum*, 2.Reg. 4.20. Hinc itaque *Diversorum in eadem voce accentuum posterior tonicus est, prior euphonicus.* Occurrunt tamen & aliæ variæ anomaliæ, de quibus in fine hujus capitis aliquid dicetur.

Secundò, Accentus tonicus aufertur, ut duarum vel trium dictionum cōjunctarum, æquabilis pronunciatio, majorem suavitatem auribus concilieт. Conjunctionis symbolum est virgula transversim inter dictiones posita, quâ ita colligātur, ut junctim cum ultimæ dictionis tonico pronuncientur. Virgula ista nomine Chaldaico dicitur מַקֵּף *Makkaph*, id est, Complexum vel complexio: complectitur enim & conjungit diversas dictiones, ut suaviter & venustâ pronunciatione coalescant. Usus ejus propè infinitus est, de quo alii plura alii pauciora scripsêre. Omnium copiosissimè de hoc scripsit Jekuthiel sacerdos, filius Jehudæ, in libro עֵין הַקֹּרֵא *Oculus lectoris*, quem Elias aliquoties laudat. Principaliter voces monosyllabas aliis longioribus antè vel ponè addit, sed verò etiam bisyllabas. Duo Nomina conjunguntur, & mixtim Nomina, Verba, ac indeclinabilia: nunquam autem duo Verba. Hinc non

exigua

tendecim Sectionibus, (quas notarunt) nullum reperiri, in omnibus aliis toties, quoties antè notatum. Nobis ergo etiam hoc Mæthæg in pronunciatione irregulare esto, & mugitum istū Judæis rudentibus verius quàm canentibus, emugiendum relinquamus.

Denique Mæthæg sæpè in accentum tonicum commutatur. Sic *Sakeph katon* sæpè in eadem voce anteambulones habet Munach & Kadma: ut, וְהָֽעֵצִ֗ים *vehàetzím, Et ligna*, Gen.22.7, ubi Munach subit locum Mæthæg juxta Regulam primam: וְאַהֲרֹ֕ן *Et Aharón*, Exo.7.7, & hîc pro Mæthęg est juxta Reg. 4: An itaque rectè in hoc loco concurrant, עַ֚ל הַבָּ֣תִּ֔ים *In domibus*, Exo.12.7, amplius cogitandum. וְהַכֹּהֵ֔ן *Et sacerdos*, Levit.7.8, Kadma pro Mæthæg juxta Reg. 3: לְמַ֨לְכִּיאֵ֔ל *Malkielis*, Num.26.45: וְהַבָּשָׂ֨ר *Et carnem illam*, Levit.7.19, Kadma pro Mæthæg juxta Reg.5 Hoc Kadma quidam vocant מַזֶּה *Massæh*, quidam *Mæthæg superius*.

Gæræsch habet comitem Kadma: ut, וַיֵּ֨לְכ֜וּ *vaijélechú, Et abiverunt*, Num.33.8, Kadma pro Mæthæg juxta Reg.2: Hinc videas & Mæthæg & vicarium ejus concurrere: ut, וַיֵּ֨לְכ֜וּ *Et profecti sunt*, Num.32.39: מִכָּל־אֹ֨יְבֶ֜יךָ *Ab omnibus inimicis tuis*, Deut.25.19: וּנְתָ֨נְךָ֜ *Et constituet te*, Deut.28.1.

Tiphcha comitem Merca: ut, כְּכֽוֹכְבֵ֖י *kekóchebhé, Sicut stellas*, Exo.32.13, Merca pro Mæthæg juxtà Reg. 2: וַֽיִּטְמְנֵ֖הוּ *Et abscondit illum*, Exo.2.12, rursus Merca pro Mæthæg juxta Reg.3.

Semini vestro, Gen. 22. 13. Non itaque Mæthæg vocalem præcedentem semper producit, ut vulgò creditur. Hujus porrò classis sunt, תַּדְשֵׁא *Tadsché Germinet*, Gen. 1. 11: עַרְבוֹת *arbboth, campestria*, Num. 31. 12: וְרִצְפַת *Pavimentum*, Esth. 1. 6: מִתְיַהֲדִים *judaizantes*, Esth. 8. 17: הַמְלַמֵּד *Qui docet*. Psal. 94. 10: לַמְנַצֵּחַ *Præfecto musico*, & similia. Huc refert Elias omnia ab הָיָה & חָיָה deducta, quæ cum Mæthæg sunt Scheva sequente: ut, וַיְהִי לִהְיוֹת תִּהְיוּ יִהְיֶה & similia. Irregulariter etiam, cum Chirek sequente Dagesch jungi videtur: ut פֶּן־יִנָּחֵם *Ne pæniteat*, Exo. 13. 17, & similia multa. Ad hanc classem quoque referri possit *Mæthæg initiale* sive præpositivum, quod primæ vocis vocali præponitur: ut בְּמַחֲנֶה *In castris*, Exod. 36. 6: וַיַּעֲמֹס *Et oneravit*, Gen. 44. 13. Hoc si ante Scheva ab initio vocis ponatur, tum גַּעְיָא *Gaja*, id est, *Mugitus* ab Hebreis vocatur, docentque illud Scheva mugitu potius quàm humana voce efferendum esse, & quidem per reboatum sequentis vocalis, qualis qualis illa fuerit, ita ut omnium etiam vocalium sonos exprimat: ut, דְּעוּ quod emugiendum, *Dæhu* &c. ut docet Elias in libro De Accentibus, & in libro Capitulorum, cap. Cãtici 7. Quasi verò hîc bobus magistris opus sit, aut Judæorum in canendo reboantes mugitus imitari quis necesse habeat. Masorethæ verò hujus vocabuli גַּעְיָא autores, hoc proculdubiò non spectarunt, sed pro symbolo numerali id dederunt, quoties Gaja illud in Lege reperiatur, nempe 84 vicibus, quem numerum literæ istæ exprimunt. Numerarunt autem, quoties in unaquaque Parascha sive Sectione Legis extet, ita ut observarint, in septende-

ו incipientium. Sic sæpè à מְ inchoatæ: ut, מִמָּחֳרָת *A postero die, Postridie*, Gen.19.34: מִמַּעֲשֵׂנוּ *De labore nostro*, Gen.5.29. Item ab הַ: ut, הַמַּאֲכֶלֶת *Culter*, Gen. 22.6. Litera cum Scheva notata plerunque Dagesch amittit, manente Mæthæg: ut, וַיְמֻשֵּׁהוּ *Et palpavit eum*, Gen.27.22: הַמְכַסֶּה *Qui operit*, Exo.29.13.

REG. IV. *Ante Scheva compositum, semper Mathag est*: ut, נַעֲשֶׂה *náhasa*, *Faciamus*, Gen.1.26: נֶאֱמָן *neamán*, *Fidelis*, Num.12.7: אָהֳלֹה *óholó*, *Tentorium ejus*, Gen.13.3: הָאֲדָמָה *Terræ*, Gen.1.25: צֹעֲקִים *Clamant*, Gen. 4.10: וָאֲשַׁלֵּחֲךָ *Et dimisissem te*; Gen. 31.27. Si Scheva-compositum dissolvatur in suam vocalem brevé, Mæthæg manet: ut, וְנַעַלְךָ *Et calceamentum tuum*, Jes.20.2: וְיֶחֶרְדוּ *Et trepidabunt*, Hos.11.10. Si resolvatur in Scheva, tum similiter Mæthæg sæpissimè manet, sed exempla tunc referuntur ad sequentem Regulam. Hinc ex duplici causâ duplex in eadem voce potest esse Mæthæg: ut, וַהֲקִמֹתִי *Et statuam*, Levit.26.9: וַאֲבָרְכָה *Et benedicam*, Psal.145.1.

REG. V. *Pathach, Chirek breve & Sægol, ante Scheva sub litera non dagessata, sæpissimè cum Mæthæg sunt.* Hic autem irregularis ejus usus est, qua ratione hujusmodi Mæthæg appellantur ab Elia Levita מְתָגִים נָכְרִים *Methagim aliena*, & à R. Saadia, מְתָגִים הַמִּתְנַכְּרִים *Ficta vel simulata Mæthæg*. Scheva verò quiescens est, ut Dagesch lene sequens indicat: ut, מַחְבַּרְתּוֹ *Commissuræ ejus*, Exod.39.20: יֶהְגֶּה *Eloquetur*, Prov.8.7: וַיֶּחְדְּלוּ *Et desierunt*, Gen.11.18: הִשְׁתַּחֲווּ *Incurvaverunt se*, Jer.8.2: וַיִּתְפָּרְקוּ *Et abruperunt*, Exo.32.3: וַיִּזְבְּחוּ *Et sacrificaverunt*, Exo.32.8: וּמִכְנְסֵי *Et fæmoralia*, Levit.6.3: לְזַרְעֲכֶם

Kórbán, Oblatio, Levit. ..?. *Kametz cum accentu tonico ante Scheva, Pathach est*, in Kametz scil. per pausam musicam productum, quod tamen ratione lectionis ut Pathach habetur, & constituit post se Scheva quiescens: ut, בָּחַרְתָּ *bachárta, Elegisti*, 1.Reg.3.8: קָרַבְתָּ *Karábhta, Appropinquasti*, Deut.2.37. אֲנַחְנוּ *anachnu, Nos*, Gen.13.8, ubi virgula recta ante Scheva hoc loco non Mæthæg, sed Silluk est, quæ duo sic distinguuntur, quod Mæthæg omnibus dictionibus addi potest, Silluk autem tantùm ultimæ cujusque versus Biblici voci adhæret: deinde Mæthæg accidentarius est in voce cum tonico notatâ accentus, Silluk autem essentialis est. Scheva autem in his quiescens esse, docet Dagesch lene, quod post Scheva quiescens in literis Bgad kephat adhiberi solet, ùt suprà traditum est. Tale quoque est Kametz ante Dagesch forte, si tonico notatum sit: ut, יָמָּה *jámmah, Occidentem versus*, Exod.26.22: עַתָּה *hátta, nunc*, Jos. 14.11, de quibus amplius agetur lib.2. cap. ultimo. Quando Schurek euphoniæ causâ in Kibbutz transit, Mæthæg manet: ut, גְּבֻלְךָ *gebbylechá, terminum tuum*, Exo.23.21. Sic etiam, si Chirek longum absque Jod scribatur: ut, וְיִרְאוּ *vejíreú, Et timeant*, Mich.7.17. Denique Vav schurek ab initio dictionis, sequente Scheva, rarò cum Mæthæg est, unde & Scheva illic quibusdam Grammaticorum quiescens est, aliis vocale.

REG. III. *Voces polysyllabæ in prima syllaba in Dagesch finita, plerunque Mæthæg habent*: ut, וַיִּשְׁמְעוּ *vaijischmehu, Et audiverunt*, Gen.3.8: וַיִּפְּלוּ *váijippelu, Et ceciderunt*, Gen.4.5, atque horum infinita copia est à

vocant, quòd ut Rhetorica circa venustam pronunciationem orationis versatur, ita hic circa euphoniam cujusque vocis. Figura ejus rectâ virgulâ sub voce ad syllabam, quam decorè in pronunciando suspensam detinet & acuit, notatur, hoc modo: הָֽיְתָה *hájethá, Erat*, Gen.1.2: וְתֵֽרָאֶה *vetéraéh, Et conspiciatur*, v.9.

Usus hujus amplissimus est & frequentissimus, quem plurimi in numerosas diduxêre regulas. Nos in quinque contrahemus.

REGULA I. *Tertia syllaba ante accentum tonicum, si neque in Scheva, neq; in Dagesch desinat, cum Mathæg notatur:* ut, הָֽאֶחָד *haæchád, Unius*, Gen.2.11: הַֽהֹלֵךְ *hábolécb, Qui it*, Gen.2.14: אִֽירָשֶׁנָּה *Iraschænna, Possessurus sum eam*, Gen.15.v.8: מֵֽאָבִינוּ *meabhínu, Ex patre nostro*, Gen.19.32: לִֽלְשֹׁנֹתָם *lilschónotham, Secundum linguas suas*, Gen.10.20: וּמִמּֽוֹלַדְתְּךָ *Et à cognatione tua*, Gen.12.1. Si tertia in Dagesch vel Scheva desinat Methæg rejicitur ad quartam syllabam; ut, וּמֵֽחֶלְבֵהֶן *Et de adipe eorum*, Gen.4.4: וָֽאִוָּתֵר *Et remansi*, 1.Reg.19.10.

REG. II. *Vocales longæ accentu tonico ante Scheva destitutæ, regulariter cum Mathæg notantur:* ut, הָֽיְתָה *hájethá, Erat*, Gen.1.2: תֵּֽלְדִי *téledí, Paries*, Gen.3.16: נִֽינְוֵה *Nineve*, Gen.10.11: תּֽוֹלְדוֹת *Generationes*, Gen.2.4. יְשׁוּפְךָ *Conteret tibi*, Gen.3.15. Si vel absq; Mæthæg sint, vel tonicum habeant, ratione lectionis breves sunt, adeoque Scheva post se quiescens habent: ut, יָכֹלְתִּי *jacholti, Potui*, Gen.30.8: תָּאֹרְנָה *taórna, Illustrati sunt*, 1.Sam.14.27: תָּגֵלְנָה *tagélna, Exsultent*, Psal.51.10. At *Kametz absque Mathæg ante Scheva, est Kametz chatuph*, hoc est, O breve: ut, שָׁמְרָה *Schomrá, Custodi*, Psal.25.20: חָכְמָה *Chochmá, Sapientiam*, Prov.1.2: קָרְבָּן

His autem epithetis ad legitimam vocum pronunciationem opus nullo modo habemus, unde sufficiat causam & usum istorum intelligere, quem multi Judęorum ignorantes, novos & diversos ex iis accentus fecêre.

Præterea quod Cicero in oratore, tanquam necessarium in dicendo requirit, *ut verba aptè collocentur, syllabæ propemodum dinumerentur, & quasi ad mensuram componantur, ut extrema cum primis quam rectissimè cohæreant, & quidem quàm suavissimis verbis, quò forma ipsa & concinnitas verborum conficiat orbem suum, & justæ sententiæ comprehensio numerosè apteq; cadat*; id totum in lingua Hebræa minimè est neglectum. Unde factum, ut *triplex* euphonię & suavitatis in dicendo modus quęsitus sit: *primò* accentui tonico in polysyllabis & longioribus dictionibus, euphonicus adjunctus est, qui ceu fræno plurium syllabarum præcipitem concursationem inhibeat: *secundò* tonicus à dictionibus sæpissimè ablatus, ut longę brevesque dictiones sub uno tonico conjunctæ, æquabilem & liberius fluentem pronunciationem reddant: *tertiò* diversarum vocum accentus transpositus, ne extremorum verborum cum insequentibus primis concursus, aut hiulcas voces efficiat aut asperas. *Quamvis enim suaves* (inquit Cic. in Oratore) *gravésve sententiæ, tamen si inconditis verbis efferuntur, offendent aures, quarum est judicium superbissimum.*

Primò, Euphonicus accentus est, qui tonico in eadem voce adjunctus, suaviorem pronunciationem efficit. Ab Hebræis appellatur מֶתֶג *Matheg*, id est, *Frænum*: ut enim frænum dirigit incessum equi, ita hic lectionem vocis. Quidam *Rhetoricum* accentum

vocant,

כִּי חִוָּרָא כַּרְבַּלְתָּא דְּתַרְנְגוֹלָא *Cùm albeſcit criſta galli.* Melius conveniret hæc ratio Eiię, ſi accentus ſupra primam litteram collocaretur: at ipſi ſubjicitur: ut, גּוֹי גָּדוֹל *Gens magna*, Deut.4.7: רֶגַע אֲדַבֵּר Momento eloquar, Jer.18.7. Quando etiam duo Munach ante Sakeph katon continuò ponuntur, tum prius vocatur à Judæis Italis *Mecarbel*, alterum *Hillui*: ut, אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם *aſchar kyppár bahaim*, *Quibus expiatio facta eſt*, Exod.29.33.

Meaijela τῦ Tiphcha epitheton eſt: eadem enim utriuſque figura, ſed alio atq; loco aliter appellata. Tiphcha enim ante Athnach & Silluk, vocarunt מְאַיְלָא Meaijela, quaſi *Tiphcha forte*, id eſt, intenſiore voce canendum, ab אֱיָל *Fortitudo* vel אֵל *Fortis*: ut, וַיֵּצֵא נֹחַ *Et egreſſus* (eſt) *Noa*, Gen.8.18. Et quandoq; in eadem dictione: ut, בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם *In ſeptimanis veſtris*, Num.28.26, ubi Maſorethæ notant; *Undecim locis Meayela poni ante Athnachta, & hunc eſſe unum ex illis.* Loca ibidem annotantur. At Jerem.2.31, ad vocem מַאְפֵּלְיָה notatur, Decem tantum eſſe loca, & undecimum ex diverſitate exemplarium adjectum. Quinque locis in eadem dictione collocatur ante Silluk: ut, לְהֵחַלּוֹ Ad polluendum ſe, Levit.21.4, & hîc reliqua loca à Maſorethis annotantur. Octo etiam locis Magiſtri Maſoreth accentum Merca in eadem voce cū Tiphcha junctum, vocarunt Meaijela, quaſi Merca contentiore voce canendum: ut, מוֹשְׁבֹתֵיכֶם *Habitationibus veſtris*, Lev.23.21, ubi reliqua loca enumerantur, ut & Ezech.36.25. Non itaque hi novi aut diverſi à reliquis ſuperioribus ſunt accentus, ſed iidē, ex diverſo uſu muſico diverſimodè appellati.

Pesik & *Legarme* eandem figuram habent, quæ rectâ virgulâ inter duas dictiones notatur: ea si post Munach vel inter duo Munach ponatur, appellatur *Legarme*, aliâs, *Pesik*: ut, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים׀ לָאוֹר *Vaijikrá alohim laór, Et vocavit Deus lucem*, Gen. 1. 5, hîc *Pesik* dicitur: עֵשֶׂב׀ זוֹרֵעַ *hésebh soréah, Herbam sementantem*, Gen. 1. v. 29, hìc *Legarme* vocatur. At hæc lineola nihil ad pronunciationem antecedentis vel consequentis dictionis facit: utraque enim suum proprium accentum tonicum habet. Notat verò paululam musicam, unde פְּסִיק dicitur, (nam פְּסַק *Cessare*) quæ si fuerit post Munach, tunc fractâ & subitò abrupta voce constituenda est, quod nomen לְגַרְמֵי indicat, Nam גָּרַם *Frangere*.

Soph pasuk, id est, *Finis versus*: hujus figura constat duobus punctis majoribus, quæ ad finem singulorum versuum biblicorum notatur, neq; sono ullius vocis moderando inserviunt, sed versuum distinctionibus. Unde Elias in lib. De Accentibus cap. 5. expresse scribit eos errare, qui has notas inter accentus numerent.

Hillui & *Mecarbel* accentus Munach epitheta sunt, neque sonum vocis Grammaticum, sed tonum musicum designant. Munach enim in ultima syllaba positum, sequente Athnach, Sarka vel Sakeph katon, Judæi vocant עִלּוּי *Hillui*, ab עָלָה *Ascendit*, quòd Alta sive elata voce canendum sit: at in principio dictionis sequente Sakeph katon, à variè flexa & mota voce, ut ea quæ cribro agitantur, מְכַרְבֵּל *Mecarbel* vocant: כַּרְבֵּל enim Rabbinis *cribrare* est. Vel à loco sic dicitur, quasi sit Crista vocis, à כַּרְבָּלְתָּא *Crista*, quomodo apud scriptores Talmudicos legitur,

כי

ctionis literæ ſemper adhærent: illos *Præpoſitivos*, hos *Poſtpoſitivos* quidam vocant. Præpoſitivi ſunt, *Teliſcha gedola* & *Jethibh*: item ſæpiſſimè in libris metricis (ut cenſentur) Jobo, Pſalmis & Proverbiis, *Tipcha*: Poſtpoſitivi, *Paſchta, Teliſcha ketanna, Segolta, Sarka*. Ex præpoſitivis tamen, Jethibh aut voci monoſyllabæ, aut dictioni naturâ penacutæ apponitur, ideoq; ſuam ſyllabam rectè acuit: at reliqui ſuas ſyllabas tono Grammatico non ſemper afficiunt, id quod ex analogia flexionis cujuſque dictionis colligendum eſt. Hinc ex Poſtpoſitivis Paſchta in vocibus per ſe penacutis ſemper geminatur, cujus geminati prior ſyllabam afficit, poſterior ſedem propriam indicat: ut, תֹהוּ *tohu, informe*, Gen.1.2: בֵּין הַמַּיִם *ben hammájim, Inter aquas*. v.7: הָאָרֶץ *haáretz, Terra*, v. 12. Unde irregulariter factum Maſorethæ obſervarunt, quòd תּוֹסִיפִי *Toſiphi*, Jeſ.47.v.1.5. vox per ſe penacuta, notata tamen ſit cum unico Paſchta, ac proinde contra normam ſit milrah ſive acuta. Elias Levita in libro de Accentibus cap.4. notat etiam reliquos tres geminari: at ſi aliquando hoc factum, hodiè certè exemplaria Biblica id non oſtendunt.

Cæterùm dictio quælibet ſuapte natura nonniſi unum tonicum poſtulat: at ſæpiſſimè duo reperiuntur, cujus cauſa mox intelligetur.

¶ Porrò ſuperioribus viginti quinque tonicis, alii alios inſuper etiam adjiciunt, præcipuè ſex ſequentes, פְּסִיק *Peſik*, לְגַרְמֵי *Legarme*, עִלּוּי *Hillui*, מְכַרְבֵּל *Mecarbel*, מְאַיְּלָא *Meaycla*. Horum etiam ratio breviter exponenda erit, ne injuſtè eas intervertiſſe videamur.

tunc in plebe collabentem, restaurarunt & pristino nitori restituerunt.

Figura vel discreta est vel eadem, sed inversione aut situ differens. *Athnach* & *Iarach benjomo* figuram eandem habent, sed quæ in altero invertitur. *Kadma* & *Paschta* situ differunt: iste principio vel medio vocis inhæret, hic ultimæ literæ tantùm. Figuræ *Minach* fuit olim figura Mahpach planè opposita, & ex hac inversa, facta figura Jethibh. Hodie autem *Mahpach* & *Jethibh* ex incuria eandem figuram sortita sunt, quæ tamen situ distinguuntur: Jethibh initio dictionis ante primam vocalem collocatur, Mahpach extremæ vel mediæ voci subjicitur. *Telischa ketanna* & *Telischa gedola* eandem quidem figuram habent, sed opposite inclinatam. Sic & *Merca* & *Tiphcha* sibi opponuntur. *Rebhiah* mediæ literæ incumbit, quomodo à Cholem propriè differt, quod ad latus sive interstitium literarum collocatur. Est etiam ferè crassius punctum quàm Cholem. *Sægolta* est Sægol inversum. *Sakeph katon* est Scheva supra dictionem positum, &c.

Potestas accentuum, quâ triplicis soni naturalis (de quo suprà) respectu, singulas dictiones afficiunt, in tanto numero tantaque varietate, hactenus satis explicata non est. Omnium vocum sonus indifferenter acutus ut sit, ipsa natura sermonis respuit. Acuto tamen tono accetus omnes vulgò definiuntur. Ampliori cura disquirendum, qui accentus cui voci, acutæ ne, gravi an inflexæ, propriè conveniant. In genere monuisse nunc satis sit, quòd *Quam syllabam quisq; accentus occupat, ea convenienti sono efferenda est.* Excipiuntur tamen hinc, qui primæ vel ultimæ di-

ctionis

יְתִיב	Jethibh, *Reversum* scil. cornu, vel שׁוֹפָר מְקַדֵּם *Cornu præmissum vel antecedens*, aut שׁוֹפָר מַשְׁפִּל *Cornu dejiciens.*	א
תְּבִיר	Tebhir, *Fractus*, à voce fracta & inæquali.	א
דַּרְגָּא	Darga, *Gradus*, à figura, tum etiam quod vocem tremulam & contortam denotet.	א
אַתְנָח	Athnach, vel אַתְנַחְתָּא *Respiratio*, à voce pausante & respirante.	א
יָרֵחַ בֶּן יוֹמוֹ	Jærach ben-jomo, *Luna filia diei suæ*, id est, recens & primùm nata, à figura semicirculi lunæ.	א
סִלּוּק	Silluk, *Finis*, quòd in fine versus sive ultima ejus dictione semper adhibeatur.	א

Distributionem horum accentuum in *Reges* & *Ministros*, vide libro 2. cap. ultimo. Oritur enim ex eo affectu, quem erga conjunctum sermonem habent, de quo libro 2.

Nomina accentuum partim à figura, partim à tono musico, partim à fine & usu in communi sermone, petita sunt. Quædam etymologiæ sunt incertæ, ut Elias Levita in libro suo de Accentibus cap. 2. fatetur, se quorundam nominum rationem ignorare. Pleraq; etiam ex lingua Chaldaica, sive ut Elias loquitur, ex Hierosolymitana, desumpta sunt, quæ tunc communis erat, quando Masorethæ punctorum vocalium & accētuum rationem, ad pleniorem usum revocarunt, & universam lectionem Biblicam, ob crebras persecutiones & durissima exilia

זָקֵף גָּדוֹל Sakeph gadol, *Erector magnus*, quod elatæ vocis sit in canendo,& tandem faciat duos saltus acutos, ut Hebræi loquuntur. א֕

זָקֵף קָטוֹן Sakeph katon, *Erector minor*, minùs elatæ vocis. א֔

סְגֹלְתָּא Sægolta, *Monile*, à figura: vel *Sagol*, aut *Segula*. א֒

פָּזֵר Paser, *Dispergens*, quasi vocē dispergens & dissipans; vel *Paser gadol*. א֡

זַרְקָא Sarka, *Sparsor*, à sparsa & inflexa voce, juxta figuram ejus. א֮

שַׁלְשֶׁלֶת Schalschælæth, *Catena*, à figura. א֓

Infra vocem notantur II.

Nomen *Figura*

מֵרְכָא Merca, vel מֵרְכָא פְּשׁוּטָא Mercapeschuta, *Productor minor*, quòd sit submissæ & productæ vocis. Vocatur & מַאֲרִיךְ *Prolongans*, unde fit contractum מֵרִיךְ (sicut dicitur alibi מֵזִין pro מַאֲזִין) & inde מֵרְכָא quasi מַאֲרְכָא. א֥

מֵרְכָא כְפוּלָא *Merca duplex.* א֦

טִפְחָא Tiphcha vel טַרְחָא Tarcha, *Defatigatus*, quod sit vocis submissæ & quasi fessæ. א֖

מוּנַח Munach, *Depositum* scil. cornu, vel שׁוֹפָר יָשָׁר *Cornu rectū*, vel שׁוֹפָר הוֹלֵךְ *Cornu ambulans*, à figura. א֣

מַהְפָּךְ Mahpach, *Inversū*, quasi שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ *Cornu inversum*, à figura priori opposita. א֤

יְתִיב

munibus omnium affectionibus, omnium primò disquiritur.

Accentus tonici ſunt in univerſum *viginti quinq;*, qui Nominibus & Figuris ſuis; ſupra vel infra vocem, hoc modo in ſacris Bibliis deſcribuntur.

Supra vocem notantur 14.

Nomen		*Figura*
פַּשְׁטָא	Paſchta, Extenſor: quòd extenſa, protracta & æquabili voce canatur.	א֙
קַדְמָא	Kadma, *Antecedens* ſcil. finem dictionis cujus vel mediũ vel principium occupat, quomodo à præcedẽti differt, qui fini imponitur.	א֨
גֶּרֶשׁ	Gæræſch, *Expulſor*, quòd vocem in cantu ſubitò expellat. Vocatur etiam טֶרֶס Teres, vel אַזְלָא Asla.	א֜
גְּרָשַׁיִם	Geraſchajim, *Expulſores duo*: vel *Teraſchajim.*	א֞
תְּלִישָׁא קְטַנָּה	Teliſcha Ketanna, *Evulſor* vel *Eradicator minor*, quòd vocem è profundo pectoris evellat, h. e. ſubmiſsè incipiat, & elatè circumrotetur, ut Hebræi dicunt, quod & figura indicat. Appellatur etiam תַּלְשָׁא *Talſcha*, vel תַּרְסָא *Tarſa.*	א֩
תְּלִישָׁא גְדוֹלָה	Teliſch gedola, *Evulſor magnus.*	א֠
קַרְנֵי פָרָה	Karne Para, *Cornua vaccæ*, à figura.	א֟
רְבִיעַ	Rebhiah, *Incubans*, quod mediæ literæ incubet & immineat.	א֗

tione à fidibus, quarum intentione aut remiſſione acutior graviorque redditur vox. Hinc & vox accentum in ultima habens. illis dicitur ὀξύτονος, Hebræis Chaldaica voce מִלְרַע *Milrah*, quaſi *Infra* dicas, id eſt, in fine habens accentum: in penultima, παροξύτονος, Hebræis ſimiliter Chaldaica voce מִלְעֵיל *Milhel*, id eſt, *ſupra*, hoc eſt, in ſyllaba proxima ab ultima accentum habens. Vocem *Milrah*, ſeu acutam Santes Pagninus in ſuo Theſauro linguæ ſanctæ appellat *Brevem*, vocem *Milhel*, ſeu penacutam, *Longam*. Græcorum imitatione & nos ſonorum notas appellabimus *Accentus tonicos*. Hi tribus ſonis, tres ſufficere poterant. At cùm non tantùm toni ſint Grammatici, ſed etiam Muſici, nata eſt eorum multitudo. Præterea etiam interſpirationibus & diſtinctionibus ſententiarum inſerviunt, quæ pro varietate, varias peperêre figuras. Hinc multi Hebræorum inter hos diverſos uſus minus accuratè diſtinguentes, uni pro diverſo uſu nomina diverſa impoſuerunt, atq; numerum accentuum ſine neceſſitate auxerunt. Unde factum, ut hi pauciores, alii plures numerarint. Nos cantillationem vocum Sacræ Scripturæ Veteris Teſtamenti, Synagogis Judæorum relinquentes, ac interſpirationis diſtinctionisque modum, tanquam conjuncti ſermonis affectum, ad finem libri ſecundi rejiciẽtes, primum uſum explicaſſe hoc loco, contenti erimus. Proſodia enim vocis cujuslibet, proſodiam integræ ſententiæ præcedit. Immò, antequam vocis in ſua genera & ſpecies diviſio proponatur, ac cujuslibet flexio proprietasque explicetur, meritiſſimò de legitima cujuſq; pronunciatione & origine, ut com-
munibus

tutus, 1. Reg. 22. 35. Infinitum, הָחֳרֵב *Desolando*, 2, Reg. 3. 23, ſicut הָחְתֵּל *Faſciando*, Ezech. 16. 4. Futurum, יָעֳמַד *Siſtitor*, Levit. 16. 10, ſicut יָפְקַד &c. Cum ergo ſit Chateph kametz, tam in principio quàm medio dictionis, quæritur an etiam præcedenti literæ ſubjiciat ſimilem vocalē, ut Chateph pathach & Chateph ſægol? Puto. Kimchi paſſim Kametz illud, quod ante Chateph kametz ponitur, appellat קָמֶץ רָחָב *Kametz latum*, quo intelligi exiſtimant vocalem longam Kametz. Atqui hanc diſtinctè appellat קָמֶץ גָּדוֹל *Kametz magnum*, ac ſic Elias Levita. Puto igitur ipſum intelligere per *Kametz latum*, Kametz chatuph, quòd latioris & lōgioris eſt pronunciationis, quàm Chateph kametz ſive O breviſſimum. Sic Elias Levita, ut antè dictum, Chateph kametz & alias duas, eodem loco & ordine ponit, ac ejuſdem vult eſſe naturæ. Afficiet ergo quoque præcedentem literam ſimili vocali, niſi alia ratio obſtet, ut & de Chateph pathach & Chateph ſægol dictum. Neque ulla ratio eſt, ut O longum in his formis, mutetur in A longum, quin analogia requirit, ut O longum mutetur in O breve, & O breviſſimum tranſeat in O breve. Ergo אָהֳלוֹ legendum *Oholo*, manente Kametz chatuph ſub prima litera, quale eſt in קָדְשׁוֹ, & eſt correptum ex Cholem, ut ratio Affixorum poſtulat, de qua lib. 2. cap. 7. Sic in Hophal מָעֳמָד legatur *Mohomad*, ut Kametz chatuph ſive O breve ab initio maneat, quod analogia iſtius cōjugationis principaliter requirit. Neq; accentus Mætheg illud Kametz producit; nam eodem jure ipſi adjicitur, quo ad Pathach & Sægol ante Chateph pathah & Chateph ſægol, & ut eas nō producit in Kametz

Scheva, propter quod mutatur prius Scheva in Chirek, unde דִּבְרֵי. Sic Scheva-compositum alio Scheva sequente, resolvitur in suam brevem: ut à חֲרָבוֹת *Gladii*, constructum est חַרְבוֹת: à חֳדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: à נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Veraces*, ut amplius declaratur lib. 2. cap. 3.

In medio esse, docet forma Nominum קֹדֶשׁ, quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quiescens, & Cholem in Kametz chatuph, unde קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*, חָדְשׁוֹ *Mensis ejus*: hîc si media sit gutturalis, loco Scheva simplicis est Scheva compositum, unde ab אֹהֶל est אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus*, אָהֳלִי *Tabernaculum meum*, à פֹּעַל est פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, פָּעֳלָם *Opus eorum*. Si post Chateph kametz alterum Scheva sequatur, resolvitur in brevem suam, ut פָּעָלְךָ *Opus tuum*, Ies. 45. 9, quod est formæ קָדְשְׁךָ *Sanctitas tua*. Deinde forma pluralis constructa est, קָדְשֵׁי, חָדְשֵׁי & hîc loco Scheva quiescentis, est sub gutturali Chateph kametz, ut אָהֳלֵי, & sic cum Affixis, אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula vestra*, quod est formæ חָדְשֵׁיכֶם *Calendæ vestræ*, Jes. 1. 14. Præterea idem manifestum est ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם *Propter relinquere eos*, Jer. 9. 13, scheva post Kametz chatuph quiescente: sic dicitur per Chateph kametz sub gutturali, כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipsorum*, Hos. 9. 10: עַל מָאֳסָם *Propter spernere eos*, Amos 2. 4: item, ut est לְעָזְבֵךְ *Ad deserendum te*, Ruth. 1. 16. sic est לְגָאֳלֵךְ *Vendicare te*, Ruth. 3. 13. Ex conjugatione Hophal pro scheva quiescente similiter reperitur Chateph kametz sub gutturali; ut, הָחֳרָבָה *Vastata est*, Ezech. 26. 2, sicut הָפְקְדָה. Participium מָאֳחָז *Apprehensus*, 2. Par. 9. 18, sicut מָפְקָד: sic מָעֳמָד *Constitutus*,

tutus, 1.Reg.22.35. Infinitum, הָחֳרֵב *Desolando*, 2, Reg.3.23, ſicut הָחְתֵּל *Fasciando*, Ezech.16.4. Futurum, יָעֳמַד *Siſtitor*, Levit.16.10, ſicut יָפְקַד &c. Cum ergo ſit Chateph kametz, tam in principio quàm medio dictionis, quæritur an etiam præcedenti literæ ſubjiciat ſimilem vocalē, ut Chateph pathach & Chateph ſægol? Puto. Kimchi paſſim Kametz illud, quod ante Chateph kametz ponitur, appellat קָמֶץ רָחָב *Kametz latum*, quo intelligi exiſtimant vocalem longam Kametz. Atqui hanc diſtinctè appellat קָמֶץ גָּדוֹל *Kametz magnum*, ac ſic Elias Levita. Puto igitur ipſum intelligere per *Kametz latum*, Kametz chatuph, quòd latioris & lõgioris eſt pronunciationis, quàm Chateph kametz ſive O breviſſimum. Sic Elias Levita, ut antè dictum, Chateph kametz & alias duas, eodem loco & ordine ponit, ac ejuſdem vult eſſe naturæ. Afficiet ergo quoque præcedentem literam ſimili vocali, niſi alia ratio obſtet, ut & de Chateph pathach & Chateph ſægol dictum. Neque ulla ratio eſt, ut O longum in his formis, mutetur in A longum, quin analogia requirit, ut O longum mutetur in O breve, & O breviſſimum tranſeat in O breve. Ergo אָהֳלוֹ legendum *Oholo*, manente Kametz chatuph ſub prima litera, quale eſt in קָדְשׁוֹ, & eſt correptum ex Cholem, ut ratio Affixorum poſtulat, de qua lib.2.cap.7. Sic in Hophal מָעֳמָד legatur *Mohomad*, ut Kametz chatuph ſive O breve ab initio maneat, quod analogia iſtius cõjugationis principaliter requirit. Neq; accentus Mæthæg illud Kametz producit: nam eodem jure ipſi adjicitur, quo ad Pathach & Sægol ante Chateph pathah & Chateph ſægol, & ut eas nõ producit in Kametz

Scheva, propter quod mutatur prius Scheva in Chirek, unde דִּבְרֵי. Sic Scheva-compositum alio Scheva sequente, resolvitur in suam brevem: ut à חֲרָבוֹת *Gladii*, constructum est חַרְבוֹת: à חֲדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: à נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Veraces*, ut amplius declaratur lib. 2. cap. 3.

In medio esse, docet forma Nominum קֹדֶשׁ, quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quiescens, & Cholem in Kametz chatuph, unde קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*, חָדְשׁוֹ *Mensis ejus*: hîc si media sit gutturalis, loco Scheva simplicis est Scheva compositum, unde ab אֹהֶל est אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus*, אָהֳלִי *Tabernaculum meum*, à פֹּעַל est פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, פָּעֳלָם *Opus eorum*. Si post Chateph kametz alterum Scheva sequatur, resolvitur in brevem suam, ut פָּעָלְךָ *Opus tuum*, Ies. 45. 9, quod est formæ קָדְשְׁךָ *Sanctitas tua*. Deinde forma pluralis constructa est, קָדְשֵׁי, חָדְשֵׁי & hîc loco Scheva quiescentis, est sub gutturali Chateph kametz, ut אָהֳלֵי, & sic cum Affixis, אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula vestra*, quod est formæ חָדְשֵׁיכֶם *Calendæ vestræ*, Jes. 1. 14. Præterea idem manifestum est ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם *Propter relinquere eos*, Jer. 9. 13, scheva post Kametz chatuph quiescente: sic dicitur per Chateph kametz sub gutturali, כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipsorum*, Hos. 9. 10: עַל מָאֳסָם *Propter spernere eos*, Amos 2. 4: item, ut est לְעָזְבֵךְ *Ad deserendum te*, Ruth. 1. 16. sic est לְגָאֳלֵךְ *Vendicare te*, Ruth. 3. 13. Ex conjugatione Hophal pro scheva quiescente similiter reperitur Chateph kametz sub gutturali; ut, הָחֳרָבָה *Vastata est*, Ezech. 26. 2, sicut הָפְקְדָה. Participium מָאֳחָז *Apprehensus*, 2. Par. 9. 18, sicut מָפְקָד: sic מָעֳמָד *Constitutus*,

tutus, 1.Reg.22.35. Infinitum, הָחֳרֵב *Desolando*, 2, Reg.3.23, ſicut הָחְתֵּל *Faſciando*, Ezech.16.4. Futurum, יָעֳמַד *Siſtitor*, Levit.16.10, ſicut יִפָּקֵד &c. Cum ergo ſit Chateph kametz, tam in principio quam medio dictionis, quæritur an etiam præcedenti literæ ſubjiciat ſimilem vocalē, ut Chateph pathach & Chateph ſægol? Puto. Kimchi paſſim Kametz illud, quod ante Chateph kametz ponitur, appellat קָמֵץ רָחָב *Kametz latum*, quo intelligi exiſtimant vocalem longam Kametz. Atqui hanc diſtinctè appellat קָמֵץ גָּדוֹל *Kametz magnum*, ac ſic Elias Levita. Puto igitur ipſum intelligere per *Kametz latum*, Kametz chatuph, quòd latioris & lōgioris eſt pronunciationis, quàm Chateph kametz ſive O breviſſimum. Sic Elias Levita, ut antè dictum, Chateph kametz & alias duas, eodem loco & ordine ponit, ac ejuſdem vult eſſe naturæ. Afficiet ergo quoque præcedentem literam ſimili vocali, niſi alia ratio obſtet, ut & de Chateph pathach & Chateph ſægol dictum. Neque ulla ratio eſt, ut O longum in his formis, mutetur in A longum, quin analogia requirit, ut O longum mutetur in O breve, & O breviſſimum tranſeat in O breve. Ergo אָהֳלוֹ legendum *Oholo*, manente Kametz chatuph ſub prima litera, quale eſt in קָדְשׁוֹ, & eſt correptum ex Cholem, ut ratio Affixorum poſtulat, de qua lib.2.cap.7. Sic in Hophal מָעֳמָד legatur *Mohomad*, ut Kametz chatuph ſive O breve ab initio maneat, quod analogia iſtius cōjugationis principaliter requirit. Neq; accentus Mæthæg illud Kametz producit; nam eodem jure ipſi adjicitur, quo ad Pathach & Sægol ante Chateph pathah & Chateph ſægol, & ut eas nō producit in Kametz

Scheva, propter quod mutatur prius Scheva in Chirek, unde דִּבְרֵי. Sic Scheva-compositum alio Scheva sequente, resolvitur in suam brevem: ut à חֲרָבוֹת *Gladii*, constructum est חַרְבוֹת: à חֳדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: à נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Veraces*, ut amplius declaratur lib.2. cap.3.

In medio esse, docet forma Nominum קֹדֶשׁ, quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quiescens, & Cholem in Kametz chatuph, unde קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*, חָדְשׁוֹ *Mensis ejus*: hîc si media sit gutturalis, loco Scheva simplicis est Scheva compositum, unde ab אֹהֶל est אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus*, אָהֳלִי *Tabernaculum meum*, à פֹּעַל est פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, פָּעֳלָם *Opus eorum*. Si post Chateph kametz alterum Scheva sequatur, resolvitur in brevem suam, ut פָּעָלְךָ *Opus tuum*, Ies.45.9, quod est formæ קָדְשְׁךָ *Sanctitas tua*. Deinde forma pluralis constructa est, חָדְשֵׁי, קָדְשֵׁי & hîc loco Scheva quiescentis, est sub gutturali Chateph kametz, ut אָהֳלֵי, & sic cum Affixis, אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula vestra*, quod est formæ חָדְשֵׁיכֶם *Calendæ vestræ*, Jes.1.14. Præterea idem manifestum est ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם *Propter relinquere eos*, Jer.9.13, scheva post Kametz chatuph quiescente: sic dicitur per Chateph kametz sub gutturali, כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipsorum*, Hos.9.10: עַל מָאֳסָם *Propter spernere eos*, Amos 2.4: item, ut est לְעָזְבֵךְ *Ad deserendum te*, Ruth.1.16. sic est לְגָאֳלֵךְ *Vendicare te*, Ruth.3.13. Ex conjugatione Hophal pro scheva quiescente similiter reperitur Chateph kametz sub gutturali; ut, הָחֳרָבָה *Vastata est*, Ezech.26.2, sicut הָפְקְדָה. Participium מָאֳחָז *Apprehensus*, 2.Par.9.18, sicut מָפְקָד: sic מָעֳמָד *Constitutus*,

tutus, 1.Reg.22.35. Infinitum, הָחֳרֵב *Desolando*, 2. Reg.3.23, sicut הָחֳתֵל *Fasciando*, Ezech.16.4. Futurum, יָעֳמַד *Sistitor*, Levit.16.10, sicut יָפְקַד &c. Cum ergo sit Chateph kametz, tam in principio quàm medio dictionis, quæritur an etiam præcedenti literæ subjiciat similem vocalē, ut Chateph pathach & Chateph sægol? Puto. Kimchi passim Kametz illud, quod ante Chateph kametz ponitur, appellat קָמֶץ רָחָב *Kametz latum*, quo intelligi existimant vocalem longam Kametz. Atqui hanc distinctè appellat קָמֶץ גָּדוֹל *Kametz magnum*, ac sic Elias Levita. Puto igitur ipsum intelligere per *Lametz latum*, Kametz chatuph, quòd latioris & lōgioris est pronunciationis, quàm Chateph kametz sive O brevissimum. Sic Elias Levita, ut antè dictum, Chateph kametz & alias duas, eodem loco & ordine ponit, ac ejusdem vult esse naturæ. Afficiet ergo quoque præcedentem literam simili vocali, nisi alia ratio obstet, ut & de Chateph pathach & Chateph sægol dictum. Neque ulla ratio est, ut O longum in his formis, mutetur in A longum, quin analogia requirit, ut O longum mutetur in O breve, & O brevissimum transeat in O breve. Ergo אָהֳלוֹ legendum *Oholo*, manente Kametz chatuph sub prima litera, quale est in קָדְשׁוֹ, & est correptum ex Cholem, ut ratio Affixorum postulat, de qua lib. 2. cap. 7. Sic in Hophal מָעֳמָד legatur *Mohomad*, ut Kametz chatuph sive O breve ab initio maneat, quod analogia istius cōjugationis principaliter requirit. Neq; accentus Mæthæg illud Kametz producit: nam eodem jure ipsi adjicitur, quo ad Pathach & Sægol ante Chateph pathah & Chateph sægol, & ut eas nō producit in Kametz,

Scheva, propter quod mutatur prius Scheva in Chirek, unde דִּבְרֵי. Sic Scheva-compositum alio Scheva ſequente, reſolvitur in ſuam brevem: ut à חֲרָבוֹת *Gladii*, conſtructum eſt חַרְבוֹת: à חֳדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: à נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Veraces*, ut amplius declaratur lib. 2. cap. 3.

In medio eſſe, docet forma Nominum קֹדֶשׁ, quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quieſcens, & Cholem in Kametz chatuph, unde קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*, חָדְשׁוֹ *Menſis ejus*: hîc ſi media ſit gutturalis, loco Scheva ſimplicis eſt Scheva compoſitum, unde ab אֹהֶל eſt אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus*, אָהֳלִי *Tabernaculum meum*, à פֹּעַל eſt פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, פָּעְלָם *Opus eorum*. Si poſt Chateph kametz alterum Scheva ſequatur, reſolvitur in brevem ſuam, ut פָּעָלְךָ *Opus tuum*, Ieſ. 45.9, quod eſt formæ קָדְשְׁךָ *Sanctitas tua*. Deinde forma pluralis conſtructa eſt, קָדְשֵׁי, חָדְשֵׁי, & hîc loco Scheva quieſcentis, eſt ſub gutturali Chateph kametz, ut אָהֳלֵי, & ſic cum Affixis, אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula veſtra*, quod eſt formæ חָדְשֵׁיכֶם *Calendæ veſtræ*, Jeſ. 1.14. Præterea idem manifeſtum eſt ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם *Propter relinquere eos*, Jer. 9.13, ſcheva poſt Kametz chatuph quieſcente: ſic dicitur per Chateph kametz ſub gutturali, כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipſorum*, Hoſ. 9.10: עַל מָאֳסָם *Propter ſpernere eos*, Amos 2. 4: item, ut eſt לְעָזְבֵךְ *Ad deſerendum te*, Ruth. 1.16. ſic eſt לְגָאֳלֵךְ *Vendicare te*, Ruth. 3.13. Ex conjugatione Hophal pro ſcheva quieſcente ſimiliter reperitur Chateph kametz ſub gutturali; ut, הָחֳרָבָה *Vaſtata eſt*, Ezech. 26.2, ſicut הָפְקְדָה. Participium מָאֳחָז *Apprehenſus*, 2. Par. 9.18, ſicut מָפְקָד: ſic מָעֳמָד *Conſtitutus*,

munibus omnium affectionibus, omnium primò disquiritur.

Accentus tonici sunt in universum *viginti quinq;*, qui Nominibus & Figuris suis; supra vel infra vocem, hoc modo in sacris Bibliis describuntur.

Supra vocem notantur 14.

Nomen		*Figura*
פַּשְׁטָא	Paschta, Extensor: quòd extensa, protracta & æquabili voce canatur.	א֙
קַדְמָא	Kadma, *Antecedens* scil. finem dictionis cujus vel mediũ vel principium occupat, quomodo à precedẽti differt, qui fini imponitur.	א֨
גֶּרֶשׁ	Gæræsch, *Expulsor*, quòd vocem in cantu subitò expellat. Vocatur etiam טֶרֶס Teres, vel אַזְלָא Asla.	א֜
גֵּרְשַׁיִם	Geraschajim, *Expulsores duo*: vel *Teraschajim.*	א֞
תְּלִישָׁא קְטַנָּה	Telischa Ketanna, *Evulsor* vel *Eradicator minor*, quòd vocem è profundo pectoris evellat, h. e. submissè incipiat, & elatè circumrotetur, ut Hebræi dicunt, quod & figura indicat. Appellatur etiam תַּלְשָׁא *Talscha*, vel תַּרְסָא *Tarsa.*	א֩
תְּלִישָׁא גְדוֹלָה	Telisch gedola, *Evulsor magnus.*	א֠
קַרְנֵי פָרָה	Karne Para, *Cornua vaccæ*, à figura.	א֟
רְבִיעַ	Rebhiah, *Incubans*, quod mediæ literæ incubet & immineat.	א֗

tione à fidibus, quarum intentione aut remissione acutior graviorque redditur vox. Hinc & vox accentum in ultima habens illis dicitur ὀξύτονον, Hebræis Chaldaica voce מִלְרַע *Milrah*, quasi *Infra* dicas, id est, in fine habens accentum: in penultima, παροξύτονον, Hebræis similiter Chaldaica voce מִלְעֵיל *Milhel*, id est, *supra*, hoc est, in syllaba proxima ab ultima accentum habens. Vocem *Milrah*, seu acutam Santes Pagninus in suo Thesauro linguæ sanctæ appellat *Brevem*, vocem *Milhel*, seu penacutam, *Longam*. Græcorum imitatione & nos sonorum notas appellabimus *Accentus tonicos*. Hi tribus sonis, tres sufficere poterant. At cùm non tantùm toni sint Grammatici, sed etiam Musici, nata est eorum multitudo. Præterea etiam interspirationibus & distinctionibus sententiarum inserviunt, quæ pro varietate, varias peperêre figuras. Hinc multi Hebræorum inter hos diversos usus minus accuratè distinguentes, uni pro diverso usu nomina diversa imposuerunt, atq; numerum accentuum sine necessitate auxerunt. Unde factum, ut hi pauciores, alii plures numerarint. Nos cantillationem vocum Sacræ Scripturæ Veteris Testamenti, Synagogis judæorum relinquentes, ac interspirationis distinctionisque modum, tanquam conjuncti sermonis affectum, ad finem libri secundi rejiciêtes, primum usum explicasse hoc loco, contenti erimus. Prosodia enim vocis cujuslibet, prosodiam integræ sententiæ præcedit. Immò, antequam vocis in sua genera & species divisio proponatur, ac cujuslibet flexio proprietasque explicetur, meritissimò de legitima cujusq; pronunciatione & origine, ut com-

munibus

¶ *Accentus* est vocis quidam cantus. *Est autem canere* (scribit Scaliger in lib. De causis linguæ Latinæ, cap.52.) *vocem modulis certis tollere aut premere, certisq; temporibus producere, aut corripere. Id quod in pronunciando necessariò eveniat, quibus legibus syllabas moderaremur, eas leges Accentiones, Accentus, Accentiunculas, Moderamenta, Vocul ationes Latini vocarunt, Græcos imitati, qui eadem de causa* προσῳδίας *nominabant.* In hanc sententiam scribit etiam Gellius lib.13.6.

Vocis affectionem dicimus Accentum, quatenus is in certa quidem syllaba tantùm consistens, eam tamen nō extra vocem, sed in voce ut in subjecta materia, afficit, adeoq; totius vocis sonum, qui uno potissimùm quodam loco evidentius percipitur, legitimè moderatur.

Sonus conveniens cujuslibet vocis, ut triplex sufficeret, natura voluit, in altum scilicet, quasi lenior & acutior sublatus, aut deorsum in guttur & pectus, ceu gravior depressus, aut in longum, quasi compositus & duplex, protractus & inflexus. Unde Cic. in Oratore scribit: *Mira est quædam natura vocis, cujus quidem, è tribus omnino sonis, inflexo, acuto, gravi, tanta sit & tam suavis varietas perfecta in cantibus.* Horum in qualibet voce tantùm unicus est, & is quidem in voce polysyllaba, in ultima vel penultima consistit. *Ipsa enim natura* (scribit Cic. dicto loco) *quasi modularetur hominū orationem, in omni verbo posuit acutam vocem, nec unâ plus, nec à postrema syllaba citra tertiam.* Et Elias Levita in Libro de Accentibus cap.4. scribit: *Ut nulla syllaba est absq; puncto vocali, sic nulla est vox absque accentu suo.* Sonos hos omnes Græci appellarunt τόνους, παρὰ τὸ τείνειν *Tendere*, translata ra-

vel Tzere, ita neque hanc vocalem, de quo amplius agitur cap. ſequenti. Quadruplex ergo harum duarum vocalium ex ſuperiori doctrina elicitur differentia: 1 Kametz chatuph ſæpiſſimè abſque præpoſitis duobus punctis ſcribitur, Chateph kametz ſuum Scheva nunquam deponit, æquè ut aliæ duæ: 2 illud omnibus alphabethi literis ſubijcitur: hoc literis gutturalibus tantùm: 3 illud ut reliquæ breves vocales, poſt ſe admittit Scheva quieſcẽs vel Dageſch, hoc nunquam: 4 illud literis gutturalibus per ſe, ut alia quælibet vocalis brevis, ſubjicitur, hoc tantùm per accidens, nempe loco Scheva. Elias adjicit, quòd Kametz chatuph conſtituat plenam ſyllabam, vel integræ vocis, ut כָּל *omnis* תָּם *Integritas*, vel in vocè polyſyllaba, יַעֲבָר, וַיָּקָם, וַיָּסָב, in quibus omnibus ultimum Kametz eſt Chatuph, hoc eſt, breve: at Chateph kametz tale quid nunquam poteſt.

CAPUT V.

De communibus vocis Affectionibus, Accentu & Notatione: *primò de Accentibus.*

Explicatæ ſunt partes & membra vocis: ſequitur vox integra, cujus communes affectiones ſunt *Accentus* & *Notatio.*

Accentus eſt affectio, quę vocis *ſonum* convenienter moderatur. *Accen-*

rutus, 1. Reg. 22. 35. Infinitum, הָחֳרֵב *Desolando*, 2. Reg. 3. 23, sicut הָחְתֵּל *Fasciando*, Ezech. 16. 4. Futurum, יָעֳמַד *Sistitor*, Levit. 16. 10, sicut יָפְקַד &c. Cum ergo sit Chateph kametz, tam in principio quàm medio dictionis, quæritur an etiam præcedenti literæ subjiciat similem vocalé, ut Chateph pathach & Chateph sægol? Puto. Kimchi passim Kametz illud, quod ante Chateph kametz ponitur, appellat קָמֶץ רָחָב *Kametz latum*, quo intelligi existimant vocalem longam Kametz. Atqui hanc distinctè appellat קָמֶץ גָּדוֹל *Kametz magnum*, ac sic Elias Levita. Puto igitur ipsum intelligere per *Kametz latum*, Kametz chatuph, quòd latioris & lógioris est pronunciationis, quàm Chateph kametz sive O brevissimum. Sic Elias Levita, ut antè dictum, Chateph kametz & alias duas, eodem loco & ordine ponit, ac ejusdem vult esse naturæ. Afficiet ergo quoque præcedentem literam simili vocali, nisi alia ratio obstet, ut & de Chateph pathach & Chateph sægol dictum. Neque ulla ratio est, ut O longum in his formis, mutetur in A longum, quin analogia requirit, ut O longum mutetur in O breve, & O brevissimum transeat in O breve. Ergo אָהֳלוֹ legendum *Oholo*, manente Kametz chatuph sub prima litera, quale est in קָדְשִׁי, & est correptum ex Cholem, ut ratio Affixorum postulat, de qua lib. 2. cap. 7. Sic in Hophal מָעֳמָד legatur *Mohomad*, ut Kametz chatuph sive O breve ab initio maneat, quod analogia istius cójugationis principaliter requirit. Neq; accentus Mæthæg illud Kametz producit: nam eodem jure ipsi adjicitur, quo ad Pathach & Sægol ante Chateph pathah & Chateph sægol, & ut eas nó producit in Kametz

Scheva, propter quod mutatur prius Scheva in Chirek, unde דִּבְרֵי. Sic Scheva-compositum alio Scheva sequente, resolvitur in suam brevem: ut à חֲרָבוֹת *Gladii*, constructum est חַרְבוֹת: à חֲדָשִׁים fit חָדְשֵׁי: à נֶאֱמָנִים fit נֶאֶמְנֵי *Veraces*, ut amplius declaratur lib. 2. cap. 3.

In medio esse, docet forma Nominum קֹדֶשׁ, quæ cum Affixis Sægol mutat in Scheva quiescens, & Cholem in Kametz chatuph, unde קָדְשׁוֹ *Sanctitas ejus*, חָדְשׁוֹ *Mensis ejus*: hîc si media sit gutturalis, loco Scheva simplicis est Scheva compositum, unde ab אֹהֶל est אָהֳלוֹ *Tabernaculum ejus*, אָהֳלִי *Tabernaculum meum*, à פֹּעַל est פָּעֳלוֹ *Opus ejus*, פָּעָלְכֶם *Opus eorum*. Si post Chateph kametz alterum Scheva sequatur, resolvitur in brevem suam, ut פָּעָלְךָ *Opus tuum*, Ies. 45.9, quod est formæ קָדְשְׁךָ *Sanctitas tua*. Deinde forma pluralis constructa est, קָדְשֵׁי, חָדְשֵׁי, & hîc loco Scheva quiescentis, est sub gutturali Chateph kametz, ut אָהֳלֵי, & sic cum Affixis, אָהֳלֵיכֶם *Tabernacula vestra*, quod est formæ חָדְשֵׁיכֶם *Calendæ vestræ*, Jes. 1.14. Præterea idem manifestum est ex Verbis. Ut enim in Infinito Kal cum Affixis dicitur, עַל עָזְבָם *Propter relinquere eos*, Jer. 9.13, scheva post Kametz chatuph quiescente: sic dicitur per Chateph kametz sub gutturali, כְּאָהֳבָם *Secundum amare ipsorum*, Hos. 9.10: עַל מָאֳסָם *Propter spernere eos*, Amos 2. 4: item, ut est לְעָזְבֵךְ *Ad deserendum te*, Ruth. 1.16. sic est לְגָאָלֵךְ *Vendicare te*, Ruth. 3.13. Ex conjugatione Hophal pro scheva quiescente similiter reperitur Chateph kametz sub gutturali; ut, הָחֳרָבָה *Vastata est*, Ezech. 26.2, sicut הָפְקְדָה. Participium מָאֳחָז *Apprehensus*, 2. Par. 9.18, sicut מָפְקָד: sic מָעֳמָד *Constitutus*,

libro Cantici, Cantico 11. & 12. vocalem brevem O, vocat *Kametz chatuph*, & O breviſſimum, *Chateph kametz*, ejuſdemque id naturæ & proprietatis facit cum Chateph pathach & Chateph ſægol. Hoc probè ipſum facere, paulò fuſius hoc loco, in gratiam eorum qui jam aliquos progreſſus in hujus linguæ ſtudio fecêre, explicabimus. Dicimus itaque *Chateph kametz* ſubjici literis gutturalib. loco Scheva, eodem modo ut Chateph pathach & Chateph ſægol, idque tam ab *initio vocis* quàm *in medio*.

Ab initio eſſe, docent hæc Nomina, quæ ab initio ſimplex Scheva habent ſub litera non gutturali, ut גְּדִי, *Hœdus*, דְּלִי *Situla*, כְּלִי *Vas*, מְרִי *Rebellio*, פְּרִי *Fructus*, & ſimilia alia multa: hîc in ſimili forma ſi prima fuerit gutturalis, ſub ea erit Scheva compoſitum, ut חֲלִי *Ornamentum*, חֲצִי *Dimidium*, עֱלִי *Piſtillum*, ſic Chateph kametz, חֳלִי *Morbus*, חֳרִי *Aeſtus*, עֳנִי *Afflictio*, quibus ſimilia, דֳּכִי *Contritio*, דֳּמִי *Silentium*. Reperitur etiam promiſcuè סְעָרָה & סֳעָרָה *Turbo*, 2.Reg.2.v.1.11, item חֳמַרְמָרוּ Job.16.16, & חֳמַרְמָרוּ *Turbata ſunt*, Thren.1.20. Ejuſdem formæ ſunt, צְדָקוֹת *Juſtitia*, & חֳרָבוֹת *Vaſtitates*, Ezech.13.4. & 38.12: item, בְּקָרִים *Matutina tempora*, פְּעָלִים *Opera*, קְמָצִים *Pugilli*, רְמָחִים *Spicula*, רְתָמִים *Juniperi*, à ſingularibus בֹּקֶר, פֹּעַל, קֹמֶץ, רֹמַח, רֹתֶם: ſic in ſimili forma habent Chateph kametz loco Scheva, quæ à gutturali incipiunt, ut אֳהָלִים *Tabernacula*, חֳדָשִׁים *Menſes*, חֳמָרִים *Acervi*, חֳרָשִׁים *Saltus*, cui ſimile, קֳדָשִׁים *Sanctitates*, à ſingularibus אֹהֶל, חֹדֶשׁ, חֹמֶר, חֹרֶשׁ, קֹדֶשׁ. Neque dici poteſt, quod eadem vocalis ſit initio in חֳדָשִׁים & חָדְשֵׁי. Nam חֳדָשִׁים eſt formæ, דְּבָרִים, quæ in conſtructione alterius ſubſtantivi mutat Kametz in

diphthongos *au, eu, iu*: ut, עֵשָׂו *Hesau*, עָנָו *Hanau*, *Mansuetus*: פָּנָיו vanau, *Facies ejus*: שָׁלֵו *Schaleu, Tranquillus*: פִּיו *Piu*, *Os ejus*: אָבִיו *abbiu*, *Pater ejus*. Judæi tamen in his nullam diphthongum agnoscunt, sed ו pro consona quasi f legunt, & exprimunt *Esaf, panaf, schalef*, &c. Cui sententiæ firmandę est, quod idem ו quod in עָנָו est, est quoque in עֲנָוִים, ubi sine dubio consona est. Sic in שָׁלֵו & שַׁלְוֵי & שַׁלְוָה unum idemque ו est.

י post Kametz, Pathach, Cholem & Schurek, constituit diphthongos *ai, oi, ui*: ut, פָּנַי *panai*, *Facies meæ*: דְּבָרַי *debharai*, *Verba mea*, גּוֹי *goi*, *Gens*, אָבוֹי *abhoi*, *Heu*: גָּלוּי *galui*, *manifestum*. At quare י post Tzere & Sægol ex numero diphthongorum omissum? nam *ei* aliis linguis nota & usitata diphthongus est. Sic possit esse in דִּבְרֵי & דְּבָרֶיךָ. Sed hîc י pro quiescente litera habetur. Anomalum est & defectivum scripturâ, יְרוּשָׁלַםִ *jeruschalaim*, quod quinquies plenè scribitur יְרוּשָׁלַיִם Jer.26.18, & alibi. Sed & hic de diphthongo dubitari potest. Nam quod י in גּוֹי, idem in גּוֹיִם, & quod in גָּלוּי, idem in גְּלוּיָה, in quibus manifestè consona habetur. Tale I censetur apud Latinos in *Cui* & *Huic*: nam idem I in his, quod in *Cujus*, *Hujus*, ut notat I.C. Scaliger.

ADDITIO.

De Kametz chatuph & Chateph kametz non idem apud omnes est judicium. Kimchi non satis accuratè distinguit: multi nullum inter hæc discrimen faciunt. Accuratior fuit Elias Levita, Grammaticus post Kimchium, omnium prestantissimus, quem nos imitandum in his esse censemus. Is in libro

chaſ-ſæ, *Qui operit*, Pſal. 147. 8, pro הַמְ, & ſic frequentiſsimè in hac forma: יִשְּׂאוּ *jiſ-u*, *Portabunt*, pro יִשְׂאוּ *jiſ-ſeu*. Et contrà, quandoque literæ ſchevatæ imponitur, quod Hebræi *Dageſch ornatus* vocant: ut מִקְּדָשׁ *mik-kedaſch*, *Sanctuarium*, pro מִקְדָשׁ, Exo. 15. 17: וָאֶכְּרֶהָ *va-ak-kera-ha*, *Et comparavi eam* pro וָאֶכְ, Hoſ. 3. 2, & ſimilia plura, quæ Kimchi adducit in principio Michlol, pag. 4. Porrò à Maſorethis (qui Hebræorum Critici fuerunt) obſervatum & annotatum eſt, א quater eſſe cum Dageſch: ut, וַיָּבִיאּוּ *Et attulerunt*, Gen. 43. 26. Eſr. 8. 18: תָּבִיאּוּ *Adducetis*, Levit. 13. 17: רֻאּוּ *Videntur*, Job. 33. 21: at id hodie neglectum eſt, cùm nulli ſit uſui. Notatum eſt & ר aliquot locis cum Dageſch, ut הַרְּעִמָּהּ *Provocabat eam*, 1. Sam. 1. 6: הַרְּאִיתֶם *Videtiſne?* 1. Sam. 10. 24. & 17. 25. 2. Reg. 6. 32: אָהַבְתָּ רָּע *Diligis malum*, Pſal. 52. 5: שֶׁרֹּאשִׁי *Quòd caput meum*. Cant. 5. 2, ubi Maſorethæ notant, ר eſſe dageſſatum: מְאוּמָה רָּע *Ullum malum*, Jer. 39. 12: לֹא כָּרַּת שָׁרֵּךְ *Non eſt præciſus umbilicus tuus*, Ezech. 16. 4, ubi in utroq; ר occurrit: לְשָׁרֶּךָ *Umbilico tuo*, Pro. 3. 8: יִנָּקֶה רָּע *Non ſit impunis*, Pro. 11. 22: מָרַּת נַפְשׁוֹ *Amaritudinem animæ ſuæ*, Prov. 14. 10: מַעֲנֶה רַּךְ *Reſponſum molle*, Prov. 15. 1. Horum meminit Kimchi pag. 72, ſed non omnia exemplaria biblica hoc Dageſch exprimunt.

Sic eſt ſyllaba compoſita ex pluribus conſonis.

Plures vocales in ſyllabam cum conſona conjunguntur, quando ו & י in fine vocum, cōſonarum naturam exuentes, in vocales degenerant, & ſic una cum precedente vocali in diphthōgum coaleſcunt, quæ junctim cum ſua conſona ſyllabam efficiunt.

י poſt Kametz, Tzere & Chirek longum, facit

nunquam venit Dageſch forte. Ergo *Kametz ante Dageſch forte breve eſt*, hoc eſt, Kametz chatuph: ut, חָנֵּנִי *chon-ne-ni, Gratiam fac mihi:* רָנּוּ *ron-nu, Exultate:* שָׁדְּדָה *ſchod-deda, Vaſtata eſt*, Nah.3.7: יְשָׁלּוּךָ *jeſchol-lucha, Spoliabunt te*, Hab.2.8. Quatenus autem vicarium eſt τοῦ Pathach, ſępè ante Dageſch occurrit, cujus cauſa explicabitur lib.2. cap. ultimo. Neq; poſt Chirek longum Dageſch eſt. Irregularia itaq; ſunt, וָהֲמִתִּיו *va-hamit-tiv; Ac interficiebam ipſum*, 1.Sam.17.35, de quo vide infrà cap.29. ad Præteritum activum: בִּיקְּרוֹתֶיךָ *bik-kero-tha-cha, Inter pretioſas tuas*, Pſal.45.10: לִיקְּהַת *lik-kehath, Obedientiam*, Prov.30.17, quæ duo, Kimchi pag.49. vult eſſe contracta ab initio, pro לִיקֲהַת · בִּיקְרוֹתֶיךָ: item לִיסּוֹר Fundare, 2.Par.31.7, de quo vide infra cap.24. ad Infinitum. Specialis etiam anomaliæ ſunt, שְׁתַּיִם *Schetajim, Duo*, cum Dageſch poſt Scheva; & בָּתִּים *bat-tim, Domus*, cum Dageſch poſt Kametz.

Dages forte vocales longas antecedentes, in ſibi analogas breves, perſæpè commutat, ut Cholem in Kametz chatuph vel Kibbutz; Tzere in Chirek, Schurek in Kibbutz: ut, תֻּמִּי *tym-mi, Integritas mea*, à תם: רָנִּי *ron-ni, Canta*, à רן: קִנִּים *kin-nim, Nidi*, à קֵן: הֻלֶּדֶת *hyl-læ-dæth, Naſci*, Gen.40.20, pro quo alibi dicitur, הוּלֶּדֶת Ezech.16.4. E contrario; Dageſch forte ex gutturalibus & ר excluſum; præcedentes breves plerunque in longas convertit: ut, בֵּאֵר *be-er, Declaravit*; quod debebat eſſe ſicut בִּקֵּשׁ *bik-keſch*: הָעֶבֶד *ha-æ-bhæd, Servus*, ſicut הַמֶּלֶךְ *ham-mæ-læch, Rex*: תְּבָרֵךְ *tebha-rech, Benedices*, ſicut תְּפַקֵּד *tephak-ked, Viſitabis*. Præterea, *Dageſch forte ex litera Schevata ſæpè excidit*, quod Hebręi euphoniæ tribuunt; ut, הַמְכַסֶּה *ham-*

thaſ-ſa;

2.cap.3.& 7. חֶלְקִי *chæl-ki, Pars mea:* זַרְעוֹ *ſar-ho, Semen ejus:* עַבְדִּי *habh-di, Servus meus.* Hanc formam & alia quædam imitantur, ubi nulla eſt gutturalis, ut מַלְכִּי *mal-chi, Rex meus*, de quibus vide lib.2. cap.7. in mutatione Sægol. Si alterum Scheva ſub Joth fuerit, tollitur: ut, בִּימֵי *bi-me, In diebus*, pro בִּימֵי: ſic מִימִין *mi-min, A dextra:* לִיהוּדָה *li-hu da, Jehuda.* Quod ſi deniq; Scheva compoſitum & ſcheva ſimplex concurrant, tum Scheva compoſitum tranſit in ſuam brevem, ut declaratur lib.2. cap.3: vide & mox in fine hujus capitis.

Porrò per *Dageſch forte* fit ſyllabę compoſitę contractio. Omnium frequentiſſimè & magis propriè poſt vocales breves adhibetur, ſępè etiam poſt quaſdam longas: nunquam poſt breviſſimas: ut, הֻגַּשׁ *hyg-gaſch, Admotus fuit*, pro הֻנְגַּשׁ. Sic הֵחֵלָּה *he-chel-la, Incepit:* וַיָּסֹבּוּ *vaija-ſob-bu, Et circumiverunt:* יוּשַּׁד *juſch-ſchad, Vaſtabitur.* Contractio hæc lucem habet ex illo pleno, חָנְנֵנִי *chan-ne-ni, Miſerere mei*, Pſal.9.14, quod poſſet contractè per Dageſch dici, חָנֵּנִי: Sic צִלְּלוֹ *Tzil-lo, Umbra ſua*, Job.40.17, pro quo alibi eſt צִלּוֹ. Ob hanc contractionem, *Scheva poſt vocalem brevem ſub litera dageſſata vocale fit:* ut, גִּלִּתָה *gil-letha, Revelavit*, pro גִּלְלְתָה. Nam propter prius Scheva cum ſua litera ſublatum, fit, ut alterum neceſſariò vocale exiſtat. Sic יְסַפְּרוּ *jeſap-peru, Narrabunt*, & ſimilia. Dageſch etiam literæ ו poſt vocalem brevem inſcribitur, quomodo à Schurek facilè diſtingui poteſt, quod immediatè ſubjicitur conſonæ: ut, רַוֵּה *ravve, Irriga:* מְרֻוָּחִים *meryv-va-chim, Spacioſa:* קַוֹּה קִוִּיתִי *kav-vo kiv-vi-thi, Exſpectando exſpectavi*, Pſal.40.2. Poſt Kametz longum, quatenus per ſe tale eſt,

petiverunt, Exo.15.10, & ſic vult Kimchi pag.94. literæ geminatæ plerunque ſubſcribi, etſi exemplaria Biblica in his diſcrepent. *Secunda*, quando chateph pathach & chateph ſægol contrahuntur: ut לֵאמֹר *le-mor, Dicendo*, pro לֶאֱמֹר : בֵּאלֹהִים *be-lo-him*. *In Deo*, pro בֶּאֱלֹהִים, ſic לֵאלֹהִים · וֵאלֹהִים · כֵּאלֹהִים Item בַּאדֹנָי *badonai, In Domino*, pro בַּאֲדֹנָי, ſic לַאדֹנָי וַאדֹנָי, de quibus Kimchi pag.49. *Tertia*, quando tria iſta puncta compoſita reſolvuntur in ſuas ſimplices, manente interea ſub præcedente litera ea vocali, quam quælibet iſtarum ante ſe requirebat. Fit hoc vel *ſimpliciter* vel *neceſſariò*. Simpliciter, cùm euphoniæ conſulitur: ut, לֹא נֶאְשָׁם *lo-ne-ſcham, Non erimus rei*, Jer.50.7: יֶהְגֶּה *jæ gæ, Meditabitur*, Pſal.1.2, ubi chateph ſægol reſolutum eſt in ſimplex ſægol, pro נֶאֱשָׁם ; יֶהֱגֶּה. Chateph pathach in Scheva, נַחְבֵּאתָ *nach-be-tha, Abſcondiſti te*, Gen.31.27: תַּעְדִּי *tah-di, Ornabis te*, Jer.31.4. Neceſſariò, cum aliud Scheva gutturalem ſequitur: tunc enim promiſcuè reſolvuntur vel in ſuam brevem, vel Scheva. Ratio eſt, quod duæ breviſſimæ nunquam ſimul legi poſſunt: ut, נֶאֶרְבָה *næ-ær-bha, Inſidiemur*, Prov.1.11: תַּהַרְגוּ *tahar gu, Occidetis*: מָאָסְכֶם *mo-oſ-chem, Spernere vos*, Jeſ.30.12: פָּעָלְכֶם *po-ol-chem, Opus veſtrum*, Jeſ.41.24: יֶאְשְׁמוּ *jæſchemu, Deſolentur*, Hoſ 5.15: יַחְשְׁבוּ *jach ſchebhu, Cogitabunt*, Pſal.41.8.

Præterea, ut in media dictione duæ vocales breviſſimæ ſimul legi non poſſunt, ita neque ab initio. Unde ſi geminum Scheva ab initio dictionis concurrat, tum prius mutatur in Chirek, aut in Pathach vel Sægol propter gutturalem aut ר: ut, סִפְרִי *ſiph-ri Liber meus*, pro סְפְרִי, de qua forma plenius vide lib. 2, cap.3.

diorem ſui pronunciationem, ſub ſe aſſumunt Pathach, quod ante eas rapidè & quaſi furtim pronunciandum, unde Hebræi illud vocant פַּתַח גְּנוּבָה *Pathach genubba*, id eſt, Pathach furtim aſcitum: ut שָׂמֵחַ *ſameach, Lætus*: מָשִׁיחַ *ma-ſchiach, Unctus, Meſsias*: יוֹשִׁיעַ *jo-ſchiah, Salvabit*: רוּחַ *ruach, Spiritus*: יָדוּעַ *ja-duah, Notus*: יָשֹׁחַ *ja-ſchoach, Incurvabit ſe.*

הּ cum Mappik, hanc rationem quandoque imitatur, & tum paulò lenius quàm ח efferendum eſt: ut, מַגְבִּיהַּ *mag-biah, Exaltans*: גָּבֹהַּ *ga-boah, Excelſus.*

Gutturales, ut ſuprà dictum, loco Scheva ſimplicis ferè accipiunt Scheva compoſitum: ut, אֱמֹר *æmor, Dic*, pro אְמֹר: הֲבֵל *habhel, Vanitas*, pro הְבֵל: חֳלִי *choli Morbus*, pro חְלִי. Sic in medio vocis, אֹהֲבִים *o-habhim, Amantes*: יֹאחֲזוּךָ *jo-chæſuch, Apprehendent te*: מֵחֳלִי *me-choli, De infirmitate.* Hoc modo notatæ ſubjiciunt plerunq; literę præcedenti eam vocalem brevem, quam ſub ſe habent cum Scheva compoſitam, nempe Chateph pathach ante ſe requirit ſimplex pathach, chateph ſęgol ſimplex ſęgol, chateph kametz kametz chatuph. Hinc vulgò dicunt: *Litera gutturalis punctuat ſe & præcedentem*: ut, אַהֲבָה *a-habha, Amor*: אֶהֱבוּ *æ-hæbhu, Amate*, אָהֳלוֹ *o-holo, Tabernaculum ejus*: מָעֳמָד *mo-homad, Conſtitutus.* Analogia tamen Grammatica ſæpè aliter poſtulat, ut in ſuperioribus exemplis, quorum ratio ex varia vocum flexione in progreſſu Grammaticæ patebit. *Anomalia* prętereà hîc *triplex* occurrit: *Prima*, quando Scheva compoſitum aliis quàm gutturalibus, ſubjectum reperitur: ut אֶשְׁקֳטָה æſch-kota, Quieſcam, Jeſ.18.4: קָדֳשִׁים *koda-ſchim, Sanctitates*, Exo.26.33: וּזֲהַב *uſa-habh, Et aurum*, Gen.2.12: צֲלָלוּ *tza-lalu, Profundum*

Exspectantes te: בָּרָאתִי *ba-ra-thi, Creavi*: נֹשֵׂא *no-se Portans*. Hinc quoque apparet, quomodo literę אהוי vocalibus destitutæ, valorem suum in pronunciando amittant, fiantque quiescentes.

Syllaba composita est, quæ vel ex pluribus consonis cum vocali, vel pluribus vocalibus cum consona junctis, constat. Plures consonę in unam syllabam conjungūtur propriè per Scheva, tam vocale, quod sono celerrimo suam consonam sequenti adjungit, quàm mutum sive quiescens, quod docet suam consonam cum præcedenti coniungendam esse, ut: פְּרִי *peri, Fructus* non *Pe-ri*, divisim, sed *Peri* conjunctim per è rapidissimum, quale est Germanorum in **bezahlt/ befelch/ geschrifft/ vngestrafft** & similibus. Sic in sequentibus, יְבָרְכוּ *jebba-rechu, Benedicent*; הִפְקַדְתִּי *hiph-kad-ti, Præfeci*: וְנִבְרְכוּ venibh rechu, Et benedicentur: קָדְשְׁךָ *kod-scha-cha, Sanctitas tua*: חֶמְדָּה *chamda, Desiderium*: צִיּוֹן *Tzijon, zion*: תַּחְתִּיָּה *tach-ti-ja, Inferior*, ubi Joth habet Mappik, per quod consonæ vim recipit: aliâs enim quiesceret: sic אִישָׁהּ *i-scah Maritus ejus*. Hoc הּ cum Mappik à Judæis negligitur, & pro quiescente habetur. Scheva quiescens in fine vocum: בֵּרַךְ *ba-rach, Benedixit*: שָׁאַלְתְּ *scha-alt, Petivisti*: נֵרְדְּ *nerd, Nardus*: תּוֹסְףְּ *tosph, Addas*: קֹשְׁטְ *koscht, Veritas*.

Ultimæ dictionum literæ, quę neq; Scheva, neq; aliam vocalem habent, attrahuntur ad præcedentem: ut לֶחֶם *la-chem, Panis*: שֻׁלְחָן *schyl-chan, Mensa*: כֶּסֶף *ke-saph, Argentum*: חָרוּץ *cha-rutz, Aurum optimum*: חָמַד *chamad, Desideravit*.

ה & ע in fine vocis post Tzere, Chirek longum, Cholem & Schurek, sæpè ad faciliorem & commodiorem

quæ intensione minimè opus habet. Sæpè tamen vocales breves antecedentes immutatæ manent, Dagesch per vocalem longam non compensato.

Mappik est punctū, quod literæ י in media dictione post Chirek, & literæ ה in fine vocis impositum: docet eas esse pronunciandas, quæ alioquin quiescerent, ut cap. seq. fusiùs declarabitur.

CAP. IV.

De Syllaba & ratione legendi.

EXpositæ sunt analyticè partes syllabę, consona & vocalis. Hę conjunctæ, constituunt *Syllabam*, quam consona semper inchoat à dextra versus sinistram.

Syllaba est *Simplex* vel *Composita*.

Simplex est, quę ex una consona & vocali constat: ut, אֵלִי *e li, Deus mi*: הָיִיתִי *ha-ji-thi, Fui*: עֹשֶׂה *ho-se, Faciens*, hîc quia litera ע vocali subjecta caret, proximum punctum supra שׂ pro vocali legendum, & alterum ad sinistram, literæ index est: מֹשֶׁה *Mo-scha, Moses*, hîc quia litera מ non habet vocalem, punctum literę שׁ simul & literæ & vocalis index est: חָסוּ בוֹ *cha-su bho, Speráverunt in eo*, hîc ב initio dictionis aspiratum est, propter præcedentem vocem vocali terminatam, & ו quiescit: הַחוֹסֶה בִּי *ha-cho-se bhi, Qui sperat in me*, rursus ב aspiratum est propter pręcedentis vocis ultimam literam quiescentem: לֹוֶה *lo-ve, Mutuò-accipiens*, hîc punctum Cholem supra Vau pertinet ad Lamed, & litera Vau cum subjecta vocali efferēda: sic קֹוֵי *ko-ve, Exspectantes*: קֹוֶיךָ *ko-vecha*.

CAP. III.

De Dagesch & Mappik.

ACcidit literis, ut punctum intrinsecus accipiant, quod pronunciationis ipsarum causâ observandum est: illud appellatur vel *Dagesch* vel *Mappik*.

Dagesch duplex est, *Lene* vel *Forte*.

Dagesch lene est, quod sex literis בגד כפת (quæ memoriæ causâ vulgò appellatur *Literæ Begad Kephath*) ab initio dictionis & post Scheva quiescens impositum, aspirationem ab ipsis tollit, valetque ב b, ג g, ד d, כ k, פ p, ת t. Ab initio tamen dictionis, si præcedens dictio immediatè vocali longa, aut litera quiescente terminetur, plerunq; aspiratæ manent. Neque etiam in media dictione post Scheva quiescẽs, semper hoc Dagesch est, quod specialis est observationis, ut Kimchi prolixè docet in Michlol pag. 106. & seqq.

Dagesch forte est, quod literam (non gutturalem vel ר) pronunciatione geminat. Fit hoc tam post longas quàm breves vocales, nunquam autem post brevissimas. Sed porrò etiam à literis בגד כפת aspirationem tollit, ut ipsum Dagesch lene. Ex quatuor gutturalibus אהחע & ר exclusum, præcedentem vocalem brevem plerunq; in longam convertit. Excluditur autem ex illis necessariò, cum spiritus in ipsis literis gradatim crescat & extremum augmentum capiat: ex hac autem propter nimium stridorem & asperitatem ipsius genuinam,

quæ

nunciatum, ac vulgò *Scheva mobile* dicitur. At post breves vocales, in media dictione, tum etiam in fine vocum; tam solum quàm geminum, naturam vocalis amittit, fitque mutum & quiescens, unde *Scheva mutum* & *quiescens* vulgò nominatur. In media tamen voce quandoque aliter fit, cujus causa reddetur cap. 4. De Scheva agit Kimchi pag. 187.

Scheva sub literis gutturalibus assumit ad latiorem sui pronunciationem tres vocales breves, Pathach, Sægol & Kametz chatuph, quarum figuræ cum Scheva conjunctę, constituunt tres vocales similiter brevissimas, quæ hoc modo Nominibus, figurâ & Pronunciatione exprimuntur:

Nomen	*Figura*	*Pronunciatio.*
Chateph pathach	אֲ	A
Chateph sægol	אֱ	E
Chateph kametz	אֳ	O

Nomina sunt, q.d. Rapiens vel Raptum Pathach: Raptum, hoc est, correptum, & sic reliqua.

Figura tertiæ vocalis contracta est, pro ֳ. Nam integrum Kametz chatuph, ut Pathah & Sęgol, debebat ad Scheva apponi. At ne tot puncta in una vocali designanda concurrerent, sumpta est nuda figura Kametz, quâ diximus etiam figurari Kametz chatuph, cui appositum Scheva facit vocalem brevissimam. Figura itaque O brevis & brevissimi eadem est, sed usus diversus; ut capite sequenti plenè ostendetur.

Pronunciatio quantitate convenit cum ipso Scheva, sed qualitatem sumit ab adjunctis brevibus. Hæ vocales in genere à figura vocatur *Scheva-compositum*; à celerrima pronunciatione, *Puncta rapta*.

Kibbutz א Y *sive υ Græcorum, hoc est, u cum i mixtum.*

Pathach Kimchi appellat *Pathach gadol*, hoc est, *Pathach magnum*, & Sægol, *Pathach katon*, hoc est, *Pathach parvum*. Vocales longas vocat cum aliis Hebræis *Melachim*, id est, *Reges*, hoc est, regias, præcipuas, & quasi fundamentum omnium sonorum, quos homo in sermone proferre & enunciare potest, ut loquitur pag. 104. Ideoque eas ceu matres præmittit brevibus, quas vocat *Banoth*, id est, *Filias*, longarum, quòd sonus ipsarum exilior è longis nascatur.

Pathach & *Sægol* propter gutturales literas sæpissimè inter se permutantur.

Kametz chatuph & *Schurek* euphoniæ gratiâ sæpissimè in Kibbutz convertuntur.

Kametz longum & *Kametz chatuph* figurâ sæpè nihil differunt, hoc est, Kametz chatuph abjectis duobus punctulis sæpè cum Kametz longo eandem figuram habet, sed differentia sequentibus Capitibus explicabitur.

Quomodo *Chirek breve* à *Chirek longo*, à quo Joth abjectum, distinguendum sit, analogia flexionis & derivationis in progressu Grammaticæ docebit.

Literæ אהוי post longas & breves vocales quiescentes fiunt: post vocales longas propriè, minus propriè post breves, & quidem א in medio & fine vocis: ה in fine duntaxat: ו cum Cholem & Schurek, ut dictum: י in medio & fine, ut cap. 4. videbitur.

Vocalis impropria est, quæ non semper vocalis est, & dicitur *Scheva*, notaturq; duobus punctis infra literam, hoc modo, אְ, ac valet E celerrimè pronuncia-

nos earum usus est. Joth à Chirek non rarò abjicitur, quod analogia vocum in progressu docebit.

Cholem sæpissimè supra literam Vau notatur, hoc modo, וֹ unde nomen *Vav Cholem* enatum est. Semper autem Cholem illud præcedentis literæ vocalis est: unde si hoc Vau propriam vocalem subjectam habeat, tunc cum ea pronunciatur: sin minus, fit quiescens. Sæpissimè etiam vitio typographico invenitur וֹ pro ֹו, hoc est, punctum ad dexteram literæ Vau positum, cùm deberet incumbere sinistræ. Id factum deprehendes, quando præcedens litera propriam vocalem adjunctam habet, cum qua ea pronunciatur: tunc enim punctum Cholem literę Vau vocalis est, & post eam, nempe ad sinistram, & poni & legi debet. Non rarò etiam Cholem per puncta literæ שׁ & שׂ designatur, ita ut punctum illud & literæ & vocalis Cholem simul index sit. Et quidem punctum dexterum literæ שׁ pro vocali ponitur, si præcedens litera vocalem subjectam non habeat: sinistrum literæ שׂ, si ea ipsa litera aliam vocalem adjunctam non habeat. Hinc dignosci facilè poterit, quæ sit ratio utriusque puncti eidem literæ simul impositi, hoc modo, שׁׂ quæ omnia declarabuntur cap.4.

Brevis vocalis est, quæ habet sonum simplicis temporis: estque itidem *quintuplex:*

Nomen	*Figura*		*Pronunciatio.*
Pathach	אַ	A	*clarum & purum.*
Sægol	אֶ	E	*obscurũ & quasi cũ A mixtum*
Chirek breve sive absq; Joth	אִ	I	
Kametz chatuph	אָ	O	

Cap. II.

De Vocalibus.

Vocales Hebræorũ quia majori ex parte punctis constant, ab Hebræis appellantur *Nekudoth, Puncta*, à sono autem quem edunt, vocantur *Tenuoth, Motiones*, aut certè, quod literas addito sono moveant per pronunciationem. Nos commune Latinorum vocabulum retinebimus.

Vocalis est quæ per se sonum edit: estque *Propria* vel *Impropria*.

Propria, quæ semper sonum vocalem edit: estque *Longa* aut *Brevis*.

Longa, quę habet sonum duplicis temporis: estq; *quintuplex:*

Nomen	*Figura*		*Pronunciatio.*
Kametz	אָ	A	*obscurũ & quasi cũ* O *mixtum.*
Tzere	אֵ	E	*clarum & siccum.*
Chirek longum sive Chirek cum Joth	אִי	I	
Cholem	אֹ	O	
Schurek	אוּ	U	*quale* ου *Græcorum.*

Kametz R. D. Kimchi in Michlol pag. 186, ubi divisionem hanc Vocalium proponit, appellat *Kametz gadol*, hoc est, *Kametz magnum*, & Tzere vocat *Kametz katon*, hoc est, *Kametz parvum*. Sic & ab aliis Hebræis sæpè appellantur.

Literæ י & ו consonarum naturam hîc exuunt, & quasi in Vocales degenerant. Sic & apud Latinos

rium, hoc semper præcedente, hoc modo: יא 11, יב 12, יג 13, טו 15, pro יה. Ultra viginti, כא 21, כב 22, כג 23, &c. קא 101, קכ 120, קלא 131, &c. Reliqua de numeris dicentur alibi.

ADDITIO.

Erunt fortè, qui subtiliorem vel accuratiorem literarum divisionem requirant. Habeant ergo eam ex Petro Martinio, viro dum viveret, in his literis accuratissimè docto. Ejus distributio talis est:

Consona duplex est, *Semivocalis* aut *Muta*.

Semivocalis est, quæ sonum per se tanquam vocalis dimidium efficit: estq; *Acuta* vel *Obtusa*.

Acuta dentibus linguâ pulsatis effertur, & est *quadruplex*, ש ר ס ל.

Obtusa labiis profertur: quæ item *quadruplex*, נ מ י ו.

Muta consona est, quæ sola conatum quendam duntaxat mutit: estq; *Tenuis* vel *Aspirata*.

Tenuis leniter mutit: estq; *Aperta* aut *Clausa*.

Aperta fit labiis apertis: ea *Dentium* est aut *Palati*.

Dentium triplex est, ת ט ד. Ex his literis & Samech duo literarum compendia extitêre, ז צ.

Palati *triplex* est, ק כ ג.

Muta clausa fit labiis compressis: estque *duplex*, ב, פ. E mutis sex tenues aspirationem istam interdum accipiunt, & tum sic notantur, בגד כפת.

Aspirata spirat è gutture: estq; *Lenis* aut *Densa*.

Lenis mollius spirat: estque *duplex*, א, ה.

Densa aspiratio crassior est: item *duplex*, ח, ע.

Chaia monitus fuit, ut cùm legendus ipsi esset versus ex Jes. 5.18, *Vechikkithi ladonai, Et exspectavi* DOMINUM, non blasphemaret, legendo scilicet *Vehikkithi*, quod esset, *Et percussi*, confusâ pronunciatione ה & ח.

Literæ אהוי (quæ vulgò *Ehevi*, vel aliter dispositæ, יהוא *Jehu*, memoriæ causâ vocantur) vocalibus destitutæ (cum quibus tantùm hæ, ut & aliæ literæ, sonum perfectè edunt) valorem omnem in pronunciando amittunt, & otiosæ, quoad pronunciationem, in voce existunt, quod Hebræi dicunt, *Quiescere*, unde tum *Quiescentes literæ* appellantur. E contrario, *Moveri*, pronunciari illis est, & *Literæ mobilis*, quæ pronunciatur. Hoc inde, quòd Vocales dicant literarum esse animam, quâ cùm destituuntur, sunt quasi mortua & immobilia corpora. At cùm quiescunt, non propterea supervacuæ in voce sunt, sed adhibentur, ut vel origo vocis, vel conveniens ejus flexio ostendatur. Ex hoc communi ipsarum affectu, natum est generale illud axioma: *Literæ quiescentes crebrò & facilè inter se commutantur.*

Cæterùm literæ Alphabethi etiam numerorum notæ sunt, ut Capitum Biblicorum & Psalmorum distinctiones ostendunt. Eos autem hoc modo exprimunt:

9	8	7	6	5	4	3	2	1	
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	Monadici
90	80	70	60	50	40	30	20	10	
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	Denarii
900.	800.	700.	600	500.	400.	300.	200.	100.	
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק	Centenarii

Ultra decem, conjungunt monadicum & denarium,

rectè an secus factum sit, docet J.C. Scaliger in lib. De Causis Linguæ Lat.cap.11.

Palati sive Palatinæ, quæ aëre ad palatum oris protruso enunciantur, ut גיכק. Quomodo hîc ג sive gh à γ Græcorum differat, vix dignoscimus. Respondet verò huic ג, C Latinorum, quod hodie diversi soni est, exilioris & durioris. A Judæis simpliciter ut γ Græcorum effertur.

Dentium sive Dentales, quæ dentibus linguâ pulsatis efferuntur, ut זסצרש.

Labiorum sive Labiales, quæ è labiis compressis erumpunt, ut בומף. Hujus distinctionis usus est, quòd *Literæ homogeneæ sive unius organi facilè & sæpè inter se commutantur.* Hoc principio ex affinitate pronunciationis nato, infinitæ voces in alias atque alias linguas traductæ sunt. Monet autem R. David Kimchi in suo Michlol pag.96. accuratâ curâ & frequenti assuefactione observandum & discendum esse, quæ sit literarum homogenearum distincta pronunciatio, seduloque cavendum, ne eas confundamus, veluti Aleph & Hajin, He & Heth, Teth & Tau, Caph & Koph, Sajin & Samech, Samech & Tzade, Bhet & Vau, in quarum genuina pronunciatione, conqueritur jam tum suo tempore multos impegisse. Unde Traditio Talmudica lata fuit, Non esse admittendos ad officium sacerdotale vel legendarum lectionum sacrarum in Synagogis, qui non possint ritè discernere inter Aleph & Hajin, ut videre est in Cod. Talmudico Megilla, cap.3.pag. 24. Id postea extendit Rabbi Maimon ad omnes Alphabethi literas, Tractatu de precibus, cap.8. Sic eodem loco Talmudico legitur, quòd quidam R.

libus, non quòd verè ſic, ſed quod melius non poſſent, unde & ſæpius ipſum planè omiſerunt. ע Spiritum valet à priori diſtinctum, in ſummo gutture coarctatum, & narium adminiculo ſimul efferendum. Duo enim iſta naturalia ſunt ſpirandi in ſermone organa. Per nares autem in ſermone ſpirare, minus cenſetur hodie gratum, unde & legitimè hic ſpiritus vix à quoquam amplius profertur. LXX. Græci per ſuum γ quandoque eum adumbrare voluerunt in nominibus propriis, ut in γάζα γεβάλ, γομόῤῥα & ſimilibus, ſæpiùs verò omiſerunt. Quinetiam ipſiſmet Judæis pronunciatu difficilis eſt, unde eum, qui ſaltem per Germaniam vivunt, ſimpliciter ut א hodie pronunciant, cum cujus tamen ſono, quum figuram habeat diverſam, confundi minimè debet. Quorſum enim uni ſono duæ diuerſæ notæ fuiſſent accommodatæ?

Linguæ ſive Linguales, quę linguâ ad radices dentium ſuperiorum affixâ, indeque relabente, proferuntur, ut דטלנת. Ex his ד aſpiratum ſive molle, quale ſit, nos hodie vix aſſequimur. Non enim aliter pronunciare didicimus D, quàm quomodo ſonat D Latinum & δ Græcum. ת aſpiratum Judæi hodie communiter ut S efferunt. At hoc vitiosè fieri, non eſt dubitandum. Utut maximè ſibilus vel aſpiratio cum T conjuncta, T emolliat, tamen literam ipſam prorſus in alienum ſonum non detorquet. Sic in PH & CH, literarum P & C ſonus emollitur, non planè tollitur. Attamen & in lingua Latina litera T ante I ſequente alia vocali, ſibilum paſſa eſt, ut in *Actio, Ratio, Perceptio, Pretium, Conſtrictio, Dormitio,* &c. quaſi Aczio, vel Acſio. Hoc

rectè

terea nobis relinquitur sub oculis ad contemplandum, quid, quantumq; descriptum sit, quod illis calamo ac manu tegitur. Item in dextrum humerum conversa facie sunt statuæ atq; imagines: sic enim & creditæ sunt opus suum respicere, & contra hostem stare. Quare Aquilarum rostra in signis ad eam quoq; partem picta fuère. Ergo obtutus noster suapte natura plus dextrorsum versùm fertur. Illud verò argumentum invictum est, eos ipsos Hebræos inter scribendum, literarum ipsarum virgulas ac lineas directas aut transversas à sinistra inchoatas, in dextram desinentes terminare. Quæ igitur partis ratio, eadem etiam sit totius, & quemadmodum linearum tractus ita literarum quoq; ordo servandus erit, &c.

Pronunciatio literarum, earum prosodia est. Hac ratione in *quinq;* classes ab Hebræis Grammaticis distinguuntur, secundum quinque præcipua organa cuique sono distinctè efferendo à natura destinata, nempe in Literas *Gutturis, Linguæ, Palati, Dentium & Labiorum.*

Gutturis sive Gutturales sunt, quæ spiritu in gutture formato efferuntur, ut אחהע. Hæ veræ sunt literæ, quoad vocis constitutionem, quæ sine his nullo modo esset integra: simul etiam notæ spiritus sunt, qui ad legitimam pronunciationem requiritur. א & ה quandoque spiritus vim amittunt, ut mox dicetur pleniùs, ac manent interea literæ ad vocis constitutionem vel necessariam vel ornatam pertinentes. ח spiritum notat, qui in medio gutture coarctatus, ad cælũ palati illiditur, & ita aspiratur, quasi aliquid ex ג vel C molli admixtum habeat: unde LXX. Græci interpretes quandoque per suum χ eum expresserunt, ut in χὰμ, ῥαχὴλ & simi-

Mem clausum dicitur. Omnes verò in universum à loco appellantur *Finales*. Orthographia deinde literarum spectanda, ut singulæ decenti & genuinâ figurâ describantur. Ad decorem spectat, ut lineolæ superiores & inferiores transversæ, pinguiores sint lateralibus, quæ macrescunt & in acumen exeunt. Punctum quod quibusdam lineolis principium & finem dat, debet esse crassius & quadratum imitari. Hæc ut commodè fiant, cuspis calami non sit æqualis, sed sinistra parte brevior, à cujus prima in chartam impressione & ductu, lineolæ fluunt pingues, quas deorsum acuminatas, perficit cuspis dextera exilior. Anguli etiam observentur in quibusdam magis recti, in aliis obtusiores. Sic una litera facilè discernetur ab alia, quarum alioquin figura colludit, ut ב & כ, ד & ר, ם finale & ס. Quantitas etiam quibusdam discrimen dat, ut apparet in ך finali & ד, in ן finali & ז. Quinq; etiam latius deduci solent in transversum, hoc modo ת ם ל ה א tum decoris causâ, tum ut linea voce integrâ semper, nunquam divisâ finiatur. Modus & motus in scribendis literis, statuitur communiter à dextera ad sinistram introrsum. Dicitur etiam vulgò, Hebræos in scribendo & legendo imitari motum primæ Sphæræ, ab oriente in occidentem, hoc est, à dextro in sinistrum &c. Perperam hoc fieri, acutè docet vir illustris Jul. Cæs. Scaliger in lib. De causis linguæ Latinæ cap. 46, ex quo libet hæc pauca annotare: *Principio*, inquit, *motus manus naturalis extrorsum est. Quies enim intus ad pectus & oculos in fœtu. Igitur primus motus extrorsum explicatur. Quare pugna quoq; sic cietur; & cætera opera, extento brachio, non retracto. Præterea*

Ordo & numerus literarum comprobatur aliquot Psalmis & aliis locis Biblicis, maximè verò Psalmo 119. & cap. 1. Threnorum Jeremiæ. Quòd autem in similibus locis interdũ litera una & altera transpositæ sunt, ut c. 2. & 3. Threnorũ ע & פ, aut etiá quandoque litera ex ordine omissa, id certis rationibus Hebræi passim in suis scriptis factum explicant. Id subtilius excutere, neq; hujus loci est, neq; temporis.

Nominum literarum Alphabethi etymologiam afferre, supervacuum judicamus, partim quòd incerta vel nulla est, partim quòd non multum ad accuratiorem ipsarum cognitionem facit.

Figura literarum triplex proponitur: *prima* biblica est, quâ textus Scripturæ Sacræ Veteris Testamenti excudi solet, & Hebræis scriptoribus dicitur *Merubba*, id est, *Quadrata*. *Secunda* est tenuior & rotundior, ad celeritatem scribendi magis accómodata, quâ Itali Judæi potissimùm utuntur, & omnino Commentariis aliisq; quibuslibet Scriptis prophanis inservit. *Tertia* est Judæorum Germanorum in excudendis libris Germanicis, & quibuslibet aliis manu describendis. De prima nos hîc præcipuè agimus. In iis quinque sunt, quæ aliter in fine, quàm principio & medio vocis scribuntur, nempe כמנפצ. Quatuor deorsum extenduntur lineola longiore, hoc modo, כך, נן, פף, צץ: quinta clauditur in formam quadrangularem, hoc modo, □ ם. Italicæ scripturæ sic sunt, כך, נן, פף, צץ, מם. Germanicæ, כך, נן, פף, צץ, מם. Priores quatuor à figura curva vocantur *Curvæ*, à longiori, *Longæ*: quinta itidem à figura aperta, *Mem apertum*, à clausa

Nomen	*Figura*			*Pronunciatio.*	
Aleph	א	א	א	(')	*Spiritus tenuis ſive lenis.*
Beth	ב	ב	ב	bh	*aſpiratum ſive molle.*
Gimel	ג	ג	ג	gh	
Daleth	ד	ד	ד	dh	
He	ה	ה	ה	h	*Spiritus aſper primus.*
Vau	ו	ו	ו	v	*conſona fortioris ſoni quàm* ב *leniſſimum.*
Sajin	ז	ז	ז	ſ	
Heth	ח	ח	ח	h	*Spiritus aſper ſecundus, priore aſperior.*
Teth	ט	ט	ט	t	
Joth	י	י	י	j	*conſona.*
Caph	כ	כ	כ	ch	*χ Græcorum.*
Lamed	ל	ל	ל	l	
Mem	מ	מ	מ	m	
Nun	נ	נ	נ	n	*Figura lineolis verſus ſiniſtrā brevioribus à* ב *diſtinguitur.*
Samech	ס	ס	ס	ſ	*acutum.*
Hajin	ע	ע	ע	h	*Spiritus aſper tertius.*
Pe	פ	פ	פ	ph	
Tzade	צ	צ	צ	tz	
Koph	ק	ק	ק	k	*κ Græcorum.*
Reſch	ר	ר	ר	r	
Schin	ש	ש	ש	ſc	*vel* ש *aut Sch Germanorum. Puncto ad ſiniſtrā poſito, ſic,* שׂ, *vocatur* Sin, *& valet* ſ *acutum ut Samech*
Tau	ת	ת	ת	th	*ſive θ Græcorum.*

Johannis Buxtorfi THESAURI GRAMMATICI *Linguæ Sanctæ Hebrææ*

Liber Primus.

Caput I. De Literis.

Grammatica est ars benè loquendi, Hebræis Hebraicè.

Partes ejus duæ sunt, *Etymologia* & *Syntaxis.*

Etymologia est prima pars Grammaticæ, quæ *vocum singularum* proprietates explicat.

Vox est nota, quâ unumquodq; distinctè vocatur: fitq; è *Syllaba*, una vel pluribus.

Syllaba est sonus vocis integer: ejus partes sunt *Litera* & *Vocalis.*

Litera est, quæ cum vocali sonum integrum edit, unde & *Consona* dicitur.

Consonæ sunt viginti duæ, quæ sequenti *Ordine*, Sacrâ Scripturâ passim comprobato, *Nominibus, Figurâ* & *Pronunciatione* sic describuntur:

LECTORI BENEVOLO S.

CUM *hac hyeme à Judæis commodato acciperem ad aliquot septimanas librum Zohar (qui omnium Hebræorum consensu ante Masorethas & editum Talmud conscriptus est) inveni loca, in quibus non tantùm punctorum & accentuum mentio fit, sed & nomina quorundam, ut Chirek, Cholem Schurek, Sægol, Tzere, Scheva, Sægolta, Makkaph, Sarka, Schophar holech, exprimuntur. Hæc primus publicare non gravabor ad Punctorū antiquitatē astruendam.*

In vestibulo libri, col. 2.

ורזא דתלת נקודין חולם שורק חירק · Item:
גופא אתוון ורוחא נקודי כולהון נטלי במטלנון בתר תנועי וקיימו
קיומייהו · כד נגונא דטעמי נטיל נטלי אתוון ונקודי אבתרייהו ·

In Genesi, col. 106.

ורזא דאלתא זרקא מקף שופר הולך סגולתא ·

Et col. 152.

נקודה חדא אי איהי לתתא איהו חירק · ואי איהי לעילא איהו חולם ·
כד איהו באמצעיתא איהו שורק · כד איהון תלת כחדא איהון סגולתא
ואיהון שלשלת ואיהון שורק ואיהון סגול · כתר על חכמה ובינה איהון
סגולתא חלם על כלי · סגול נקודה תחות כלי חסד גבורה ת״ת · לתתא
נה״ם והוד יסוד באמצעיתא איהו שורק · והכי כד ת״ת איהו באמצעיתא
איהו שלשלת · שבא איהו תרין נקודין כד איתחבר מיא על אשא או כד איהון
יסוד על מלכות כל ספירה דא על גב דא בכל אתר איהו שבא · וכו׳

In Exodo, pag. 71. col. 1.

זה השער ליהוה באות צ׳ דאיהו כליל מכל ספירה ומכל אתוון דשמהן
המפורשין והנסתרים איהי נקודה לכל את ואת שמושה תחות כעלה ואיהי
עטרה על רישיה מסטרא דטעמי כגון סגול נקודה תחות ירכי מלכא ·
ואיהי הדום רגלי ואיהי באמצעיתא עמיה מחנית השקל בשורק ואיהי
עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא זרקא מקף שופר הולך סגולתא · וכו׳

Carmen tetrametrum, incisum ad Lectorem.

יבוא חכם · יטם אזנו · ויאצל קול · כמכלת ים:
חישו כמאי · לשון עברי · בשאו כסף · על מאזנ ים:
ניתן לכם · אוצר דקדוק · שי שיעשיר · כליד ים:
בוקש טרף · יבוא פתאום · וכדי יונים · יוסף פעם ים:

THESAUR.

tate cohortatus ſit, debui tanti herois Judicium magnifacere. Cùm ergo ex Veſtro Belgio ad has res mihi animus additus ſit, & voluntas in effectum deduci cœperit, magnum operæ pretium futurum ſperavi, ſi hos meos labores in Ampliſſimæ authoritatis Veſtræ tutelam reponerem. Eos pro Illuſtriſſima veſtra virtute & pio literarum ſacrarum patrocinio, ſicut benignè Vos acceptaturos ſpero, ita ut clementer acceptetis, ſubmiſsè rogo. DEUS verò clementiſſimus potenti ſuo brachio brachium inimicorum Veſtrorum frangat, ſceptro ferreo immanitatē hoſtilem domet, ſapientiâ ſuâ infinitâ fraudulentas adverſariorum machinationes retegat, truculenta ipſorum conſilia è cælis irrideat, irrita reddat, peſſumdet. Sic beatum ſit inclytum Belgium fide purâ, religione ſyncerâ: proſperum ſit almâ pace: creſcat tranquillitate: floreat prudentia: celebretur eruditarum literarum cultu in perpetuum. Scripſi Baſileæ, menſe Martio, Anno Chriſti M. DC IX.

V. M. E. A.

devotè colens

JOH. BUXDORFIUS.

necessariū judicatis, ut omnes humanæ vitæ actiones & administrationes, in Dei cognitione, Verbi ipsius veritate, ac pietate omnino fundatę sint. Cognoscitur autem Deus in Verbo suo, quod simul omnis pietatis est regula. Verbi vera ac solida cognitio, in vera linguarum, quibus descriptum est, cognitione fundamentum positum habet. Hîc Linguam SANCTAM HEBRAEAM primā esse, prudentissimè agnoscitis, qui ejus studium tam munificè in Belgio Vestro sustentatis. Hujus linguæ cùm ego nunc quoq; pro gratia Dei mihi benignè concessa, propagationem institu o, indubitata spes est, eam tanto gratiorem tantoq; fructuosiorem apud juventutem futuram, quātò magis Vos magnifico vestro patrocinio eā approbaveritis. Neq; hoc tantum efficietur, sed & studium meum mirificè acuetis, ut tanto alacriore animo ea quoque expediam, quibus in quælibet Hebræorum scripta via publica sternatur, & præsidium commune ad ea intelligenda comparetur.

Deniq; cùm illustrissimum Belgii lumen & heros incomparabilis, JOSEPHUS SCALIGER (ô quæ profusissimæ lachrymæ tantum literarum decus, tantam prudentiæ affluentiam, mortę in uno illo exstinctā, satis dignè unquam deflere possunt) ad hanc Hebraismi restaurationem, me pro illustri sua humanitate

tamen togæ piissimarum Musarum cedant. Furit hostis foris; tranquillat animos domi literata pietas. Perstrepunt litui; sacræ Musæ suave modulantur melos Davidicum. Exoritur clamorq́, virûm, clangorq́; tubarum ad arma furentia convocans; tuba Verbi divini tonat in ecclesia, potẽtissima Doctorum vox resonat in Scholis, & ad spiritualem militiã contra peccata, armis pietatis, timoris DOMINI & sapientiæ cælestis firmissimè munit. Audiuntur æris ferriq; horrẽdi fragores, fortius multò anceps divini Verbi gladius ac cælestis Philosophiæ arma in Musarũ castris, cum naturæ humanæ vitiis innatis dimicãt. Hic impietatis radices succidũtur, ignorantiæ vibræ amputantur, errorum semina evelluntur: hîc homines ad humanitatem, ad rationem, ad virtutem quàm rectissimè informantur. Fugat hostis; refugium est in literis. Diripiuntur bona corporis; comparantur domi bona animi à quavis direptione tuta. O rẽ omnium seculorum memoria & admiratione dignam. Ubi ergo literæ melius patrocinium quærent, quàm ubi ipsarum decus, sive pacis sive belli sint tempora, tam magnificè conservatur, tam potẽter defenditur? Deinde, cùm omnis literata virtus, tũ verò vel maximè divinarum literarum honor apud Vos pretiosè æstimatur. Aequissimũ enim immò summè

in hoc genere ad summū pervenit. In summo omnia æqualia sunt, ibi statur. At studiū hoc in ascensu adhuc est, ubi incremento locus, ubi alacritas potest vincere. Crescit indies, & inventuris inventa non obstant. Qui præcesserunt, nō præripuisse mihi videntur, quæ dici docerive in hoc genere possunt, sed aperuisse, ut Seneca de Physices studio loquitur Epist. 80. *Pigri est ingenii contentum esse his, quæ ab aliis sunt inventa*, ait Quintil. lib. 10. cap. 2. *Nunquam autem invenietur, si contenti fuerimus invētis. Præterea qui aliud sequitur, nihil invenit, immò nec quærit. Quid ergo? non ibo per priorum vestigia? Ego verò utar viâ veteri, sed si priorem planioremq́ invenero, hāc muniam. Qui ante nos ista moverunt, non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occupata. Multum ex illa etiam futuris relictum est*, scribit Seneca Epist. 33. *Neq; etiam nova sic cudimus, ut vetera destruamus*, ait Hiero. in Epist. ad Chrom.

Hos meos labores & conatus, VIRI MAGNIFICENTIS. sub Vestri nominis gravissima authoritate, Virtute, auspiciisq́; optimis publicare volui. Hoc ut facere tripliciter permotus sum. Primò, quod ineffabili Dei beneficio Vobis cōceditur, ut inter effrænatos immanis Hostis furores, inter terribiles stridores lituorum & tubarū clangores, inter horrendos armorum strepitus & fulgores, arma

tamen

logiam reduco. Quæ ab aliis omissa, ea supplere conatus sum. Supplendi occasionem præbuerunt variæ eruditorum studiosorum quæstiones de iis rebus propositæ, quarũ explicationem in aliis desiderarunt. Sermonis conjuncti modos prolixè persecutus sum, & quidem enixiori opera, quàm ullus ante me: Hebraismos hactenus exsulantes, in suas certas sedes collocavi. In iis vis orationis singularis, usus insignis, ornatus varius deprehenditur. Ibi certa aliqua loquendi proprietas, sæpè magnarum controversiarum momenta dextrè divellit. Poëseos Hebraicæ numeros & artificiosos modos accuratè pertracto, & exemplis elegantibus ac novis declaro. Modum lectionis Rabbinicæ haud obscurè delineo, ac tandem rationem usumq; scripturæ Hebræo-Germanicæ, manifestè prodo. Hoc postremum nõ tantùm ob libros Germanicâ linguâ inter Judęos scriptos, sed vel maximè, quòd antiqui manuscripti Hebraici, eundem ferè characterem habent. Sic ego operâ cujusdam Judæi Ruteni, nactus sum his diebus librũ *More nebhuchim*, isto charactere in membrana descriptum, librum adeo rarum, adeo carum, adeo paucis Christianis visum. Etsi verò aliorum quoq; quamplurium de lingua Hebræa extent labores, quorũ usu discentes singulis temporibus sunt adjuti: nihil tamen

proprietatem & varietatem, explicare occuparunt, de conjuncti autem sermonis ratione & Hebraismorū explicatione, in quibus purior linguæ nitor & vera elegãtia percipitur, paucissimi fuerunt solliciti. Alter, quòd in solo biblico sermone explicando substiterūt, neq; in alia etiam Hebræorum scripta penetrandi modum ostenderunt, aut adminicula necessaria subministrarunt. Ignorantia hic plerumq; comitem Contemptū habuit. Solius tamen SEB. MUNSTERI conatus studiumq; in hac parte laudem perpetuam meretur. Is enim post Santis Pagnini initia, Dictionarium Chaldaicū & Rabbinicum, cum aliis quibusdam utilibus ad Rabbinorū scripta intelligenda observationibus, concinnavit, unde permulti ad ulterius studium allecti & nō parum adjuti sunt. Aliqua quædam postea etiam evulgavit GILB. GENERARDUS, Theologus Parisiensis, divinarum Hebraicarumque literarum ibidem aliquando Professor Regius. At res ista est majoris negotii & melioris curæ.

Hisce succurrere, ac universæ linguæ Hebrææ usum amplificare, Deo cœptis benignè annuente, in animum induxi. Linguam Hebræam perspicuâ & cōtinenti Præceptorum serie nunc explico, exemplis illustro, ex usu variè confirmo, & exorbitãtia quæq; ad ana-
logiam

bendaq; diligentia, ut singula benè definiantur: nam magnam ad ea quæ sequuntur, opem afferũt, Ethic. lib. 1. cap. 7. Exempla præceptorum sunt anima & vita. Qui ad præcepta sæpè non attendit, exemplis ceu vivis effectis ad altiorem considerationem excitatur. *Per exempla facilius discitur,* ait Philosophus in Problem. sect. 18. *Exemplis utimur in dicendo, ut facilius intelligatur, quod dicitur,* ait idem in Poët. In his plurimi hactenus laborarunt, sed dissimiliter, ac dissimili cum fructu. Primi illi heroës, Reuchlinus & Pagninus, Hebræorũ inartificialem docendi modum secuti, utilissimam quidem doctrinam de Lingua Hebræa proposuerũt, sed ita informem & impeditam, ut nonnisi tędii patientissima ingenia admiserint. Scilicet *nulla res consummata est, dũ incipit, & in omni negotio longè semper à perfecto fuêre exordia,* scribit Seneca, natur. q. li. 6. Et Cicero de Claris Orat. ait; *Nihil simul est & inventum & perfectum. Principium autem plus quàm dimidium totius est,* juxta Arist. Ethic. 1. cap. 7: inde paulatim Prçcepta magis magisque excoli cœperunt, & in artis aliquam formam tandem redigi. Duo tamen defectus mansêre, qui hactenus numquã satis dignè sunt expleti, unde & studium minus floret, & sedulos sui cultores rariores possidet. Primus, quòd pleriq; omnes singularum vocum

rum intelligentia rerum cognitionem præcedat necesse est, ne verbis non intellectis, res falsas pro veris comprehendat, & alios secum in errorem ducat, quod multis periculosè accidit. Nulla enim rerum cognitio absque verborum intellectu tam certa unquam esse potest, quin aliquando aut imperfectior, aut dubia, aut falsa sit. Hoc veritas est, cui pauci in hoc negotio aures advertũt.

Si ergo aliquibus semper est discenda lingua Hebræa, danda imprimis opera fuerit, ut modus discendi magis magisq; illustretur, labor minuatur, industria augeatur & excitetur. Modus omnino duplex est: vel enim usu addiscenda, vel ex Præceptis. Usu addiscuntur linguæ peregrinæ, Gallica, Italica, Hispanica, Anglica & aliæ: non sic Hebræa, cujus usus inter Christianos non in vulgo, sed in Scholis tantùm est. Usu addiscunt linguam Hebræam Judæi: non sic Christiani, quibus nec cum Judæis tanta conversatio, nec inter se tantum linguæ usum possident. Ad Præcepta ergo deveniendum. Hinc tanto facilius lingua addiscetur, quanto ea fuerint absolutiora: absolutiora, tam in legitima sui conformatione, quàm declaratione per copiam exemplorum & usum loquendi. *Enitendum est,* inquit Philosophus, *singula sic pertractare, ut suapte naturâ percipi possunt, adhibendaq;*

&verbum DEI interpretando, fructum speratum possint, DEO authore, producere, & fidem ac cognitionem DEI, etiam inter infideles populos, salubriter propagare. Unde rectissimè fit, quòd singulæ nationes graviori pietatis curâ tactæ, Versiones maximè puras, synceras & minimè corruptas, habere desiderant, easque per linguarum sacrarum peritos viros fieri, liberaliter procurarint, ac indies procurare pergũt. Sic puriores quàm nunquam antea, Translationes biblicæ nuper prodierunt, Latina, Gallica, Italica, Germanica: sic prodibit etiam (ut viri docti referunt) propediem syncerior Translatio Belgica, Vestrâ, VIRI MAGNIFICENTIS. munificentiâ, prudentiâ & authoritate instituta. Adsit cœpto DEI numen propitium, effulgeat clara DEI gratia, ut opus prosperè succedat. Quòd itaq; Versiones sunt, quòd puriores & meliores sunt: ergo linguarum periti fuerunt, à quibus tales profectæ; ergo quoque in posterum peritos aliquos linguæ Hebraicæ esse necesse est, qui Versiones subinde ad fontes revocent, earumq; puritatem conservent & claritatem augeant. Neq; hîc aliorum labor nostræ negligentiæ sit tegumentum, sed diligentiæ incitamentum. Levius enim & alacrius ea procedet, aliorum laboribus non impedita, sed adjuta. Verbo-

quæ cum ipsis mundi exordiis nata,est antiquius? quòd si authoris dignitas,rei dignitatē auget,quid hîc desiderari potest? Quod si deniq; materiæ,quæ hisce literis descripta est, præstantia, ad dignitatem ipsius linguæ aliquid confert, quid dignius censeri potest eo, quod in ipsius DEI salutarem cognitionem nos adducit, quod æternæ salutis consequendæ modum ostendit? O studium verè dignum! ô industriam omni prædicatione majorem,quâ homo id cōsequitur, ut eâdem linguâ cum DEO, cum sanctis angelis, cum patriarchis & prophetis scienter possit colloqui,& DEI mentem ex lingua DEI syncerè hominibus explicare!

Porrò ut ex recta verborum intelligentia, rerum cognitio certior dependet: sic eorundem ignoratio, ceu falsum speculum, res fucatas & falsas menti objicit, & speculantem eludit. Hoc animadvertere licet apud Chaldæos,Græcos Latinosq; veteres interpretes, qui non rarò à genuino verborum Hebraicorum sensu aberrarūt. Inde moti Patres Concilii Viennensis sub Clem. v. P. prudentissimè decreverunt, ut Hebraicæ,Chaldaicæ & Arabicæ (quippe quarum cognitio præcipuè ad verbi DEI interpretationem necessaria) periti viri in Scholis & Academiis honorificè alantur, qui linguas istas docendo,

&

dia ita dimetiamur, ut imitandi studium in nobis probetur, in assequendo nulla vel industria negligatur, aut negligentia aliqua meritò culpetur. Utque *non satis est virtutem habere cognitam, sed opera danda, ut & habere eam & excolere possimus,* ut idem Philosophus ait Ethic.10. cap.9: sic nos istorum qui nos præcesserunt, doctrinæ non simus otiosi spectatores, aut inanes admiratores: studio indefesso eam nobis quoque acquiramus, opere exprimamus, usu publico in aliorum commoda convertamus.

Dignitas verò hujus linguæ quæ potest major esse, quàm quòd sit lingua prima generis humani, quòd sit lingua DEI, lingua angelorum, lingua prophetarum? Etenim hanc DEUS ipse primis generis humani parentibus, Adamo & Evæ, in ipso creationis initio inspiravit, ut animi sensa & sibi invicem & posteris exponerent, & quicquid hac rerum universitate comprehēditur, propriissimè & convenientissimè exprimerent: hac DEUS ipse usus est, ut suam hominibus gratiam immensam & voluntatem declararet: hac sancti angeli cum ipsis hominibus collocuti: hac denique prophetæ DEI verbum divinum de æterna hominum salute descripserunt. Quòd si ergo rebus durabilibus antiquitas gratiam conciliat, quid hac lingua,

aliorum movit exemplum, summa harum literarum permovit dignitas, studii ursit necessitas & raritas.

Antiquæ laudis & ineffabilis boni res est, oracula divina populo orientali Hebræo linguâ Hebræâ concredita, à Græcis interpretibus inter alias gentes fuisse divulgata. Aeternæ laudis est, magnum illum primitivæ Christi ecclesiæ Patrem, HIERONYMUM, eadem oracula ex Hebræo fonte in linguam latinam traducta, ecclesiis Christi occidentalibus revelasse. Inde quanta luce verbum divinum consequentibus aliquot seculis refulsit, tantis postea tenebris obscuratum est, quando LINGUARUM SACRARUM & interpretationis divinum donum negligi cœpit, ac diu admodum cessavit. Tandem verò à clarissimorum istorum luminum, JOH. REUCHLINI sive Capnionis, & SANTIS PAGNINI exortu, cœpit lux verbi DEI per ipsorum labores rursus invalescere, ut quum procedit Sol in robore suo. Tunc plurimi alii heroës prodierunt, quos ob linguæ sanctæ inter Christianos propagationem, immortalis gloriæ memoria prosecuta est, & prosequetur in seculum. Ut igitur & *virtus & vir bonus mensura rerum omnium est*, ut Philosophus scribit Ethic. 9. cap. 4: sic nos ad tantorum virorum eruditionem, nostra quoq; studia

Illustriss. Potentiss.

ORDINIBUS BELGII

PROVINCIARUM CONFOEDERATARUM GUBERNATORIBUS MODERATORIBUS MAGNIFICENTISS. PRUDENTISS.

Dominis meis Clementiss.

A DEO Opt. Max. Gratiam, pacem, salutem.

CONSTITUI, VIRI MAGNIFICENTISSIMI, cum bono DEO linguæ Sanctæ Hebrææ, unde omnis divini Verbi veritas & certitudo ad nos propagata est, usum universum amplificando ornare, modum discendi illustrare, debiles juventutis conatus studio omni juvare, & in lætiorem facilioris apprehensionis spem erigere. Quod dum facere aggredior, divina adsit gratia, humana benevolè benigneq; aspiret aura. Illam syncero pectore à DEO opto, hanc à Vobis, VIRI AMPLISS. omnis literarij decoris Tutoribus ac Conservatoribus verè magnificis, submissè expeto. Hæc conantem animabit: illa conatus promovebit & prosperabit. Ut autem hoc facere instituerim, laudatissimum

Johannis Buxtorfi

THESAURUS GRAMMATICUS LINGUÆ SANCTÆ Hebrææ

Duobus libris methodicè propositus

Quorum prior vocum singularum naturam & proprietates, alter vocum conjunctarum rationem & elegantiam universam, accuratissimè explicat.

ADJECTA

Poëseos Hebraicæ accurata Tractatio:
Lectionis Rabbinicæ solida instructio:
Lectionis Hebræo-Germanicæ usus & exercitatio.

Pertinet ad Bibliothecam S. Fran[illegible]

IN INCLYTA HELVET.
BASILEA,
Typis CONRADI WALDKIRCHI.
clↄ Iↄc IX.

[illegible] ord. min. [illegible] [illegible] Hebraico [illegible]

il P. Fr. Sebastiano Mirolungo da
Monte Giorgio della Marca dell'3° ordine
di S. Franc. Padre mio Prov. di Stato
Frà ...

